Armanda Lectura sup

[illegible] predicatorum cum

dnis sup [illegible] [illegible] [illegible]

Sancta maria succurre

Simile est regnum

a reiectu

S A T O R Sata agelicu[m] tumes olympo

A R E P O Adam ruit eua paradiso obstebat

T E N E T Tenuit euangelicus ceuleo thau

O P E R A Ortu principes exurgens repet astra

R O T A S Rectissimus orbe tenens amarissime

N. Inv. 2229.

Domine 8

314

I

Avenardus et Lectura
sup. Libros Posteriorum cum di
sputatis de Certe. et Scientia

Incipit phemiu tractatz de declaratoe t'mior i theo'

Reuerendissimo in xpo pri ac dno dno suo spalissio
dno Johi dina ordinatoe epo Auxilien frat Ar-
naldus de bello visu ordinis pdicatorz vtcqz reuen
tie ac pmiorz vtilitatez cupiens affectu illius impende
teuitatis que tarda molimina nescit Cuz humili recomedatione
Deu deorz in syon facie ad facie intueri In agro dnico di
narz scripturarz quibus messis sit plurima Iux' tamen salua
toris eloquiu oparij no sut multi fructus eni et ligni vite
reuelant paruulis et illis sapientibus abscondunt q' terrena sa
pientes in suis cogitationibus euanescut qui se dicentes sa
pientes stulti sunt possidentes ea sapiaz que est stultitia
apud deu Non enim gustat q' suauis est dns no inebri
entur ab vbertate domus dei nec de petra melle saciati ter
ra lacte et melle manante deserut p egipciaca sapia qua
lactans moyses restituauit diem legis et lucis eximius spe
culator In terra igitur hanc amiculam et videntur deu vbi
bona viri et optima possident Veram pruna diligentia co
plexi tanto diligentius ad salutis manipulos colligendos
visceros ardoribus inhiantem quanto humilitate studijs et stu
diosis affectibus no spernis de saxo durissimo oleu dul
cedinis expetere de spinis rosam colligere ad silice freque
tare viribus pcutere vt aque saliat sapie salutaris vnde
possint bibere populus et iumenta Ego igitur auditores ad sacra
eloqa scripturarz vrarz mltorzq aliorz dnorz meorz viro
rum nobilium scolas sacri palacij frequentium assiui audiui et
audie studiosiuz quibus bachalariatus obsequio mihi suffi ns
vtiqz lignea facula et fumosa mo mundi luminaria inx soles
lucentesqz et sidereos radios submissus a maioribus sumi
aliquid emittere aut noctiluca claritez vnctas tanta caritate
tantis constrictus impensis honoribus tantis beneficijs al
ligatus velut dilectionis et obligationis hinc inde stimula
tus calcaribus pede figere vsqz pulsatus plectro musico
non sicut psallentes doctoris contra...ina sed sicut decordis mu
ta dae sanamma coactus sum victe therente vndiqz cunta
te Cupiens vtiqz vtilitatez nouiciorz in sacris eloquijs
audiendis qui inius in alijs pueri facultatibus et periti ha
bitu pfessorz in quibus reperunt et regunt pferunt et
psunt doctores expermi ingenio et ardui pfessores infor
tores lucidi directores instructores q' pelari ad eorum
introductione facilem tractatum edidi sup declaratione
dictorz et dictiom vt eoru magis ignotorz hijs q'm alijs
facultatibus sunt imbuti qui in opu theologico et locutionibus

sunt sepius in ore meo sunt ꝛ non solum theologica sed et philosophica theologice
famulantia que in ipsa doctrina beati Augustini a philosophis gen
tium veluti ab iniustis possessoribus in obsequium elo
quij contrahuntur sicut et filij israel ab egiptijs aurum
sapientie argentum eloquentie ꝛ queque preciosa in suo exitu
spoliantes ad ministerium sacrificij sollitudinis rapiunt ig
norantia quippe eorum sicut in ceteris studijs ipse apostolus in
suis elenchis paralogisat facile audientes ¶ In hoc itaque
opusculo sive tractatu ministerium exhibeo quale calices
fontium libani adaquandis gregibus potum aque iustis exhibu
ebant defectus ab homine confectus adeo quod suffragium meum ad supplendum
Non igitur ad messores bonorum doctorum ꝛ sublimium curdies
celi perambulatium non omni saltem in segete invalida ma
num mittam ¶ Sed cum Ruth post terga metentium spicas colli
go cadentes Offero ad opus tabernaculi non aurum non ar
gentum non iacinctum non purpuram bissumque retortum sed pilo
rum caprarum aut pelles arietum rubricatas gemmis preciosis
innumerabilibus doctorum meorum excellentum refuatis ¶ Duo
era minuta cum paupercula in gazophilacium templi pono
magna munera non continens mei imbecillitas intellectus
et solum via pare hostium aperire cruciae intelligentiam
de absondito speluncarum deditorum penetrabilibus de ca
tharactarum vocibus pertinentes ut abissum abissus invocat
pedes dirigo ad altitudines divitiarum sapientie et scientie dei quas
apostolus investigales apud formatiuas exordines
igitur ut mors fortis dilectio vehementer exportet ut
per hoc divinum eloquium in scripturarum agro fertili de io
nate sagittas ultra se Dauid intelligit ꝛ primo non agnoscit
attendentibus spoma pungens non appareat spina plena
in hoc agro Joab in quo Absalon carmina ponit non sep
tem spice credatur perusse credimi que formose pullulant
culmo uno nec una botros cipri continens suspicetur
labrusca dulce credimur amarum ꝛ lucidum nebulosum Verumtamen
oro perscrutatores studiosos studentes devoti devote atten
ti quibus cum Christi discipulis famescentibus de spicarum
cellulis grana confricientia non eduxit ¶ Cuius labores
manuum suarum beatos non habuit qui manum suam misit
ad fortia ¶ Et ipso promissum Dauiticum id est non habuit ¶ In
tellectum tibi dabo ꝛ instruam te in via hac ¶ Minus in
troductus in cella vinariam per regem in cubiculum geni
tricis vinum non degustavit conditum de inebriare non
bibit calice quem in apocalipsi scribitur tam perclarus filij Jacob
Egipti exeunt saccis plenis pecunia et frumento qui

Primo sattus bepamp augury tiplud argetew rontmebt
Crudos egiptijs palpantibus tenebris apud israel filios
lux lucebat Iacebat mortua egiptiorum primogenita z vestes
suos suos disponebat ingressus vtiqz dei mei regis mei
qui e in sto subuertebat domos apud egiptios rotas curruum
ferebat. qz in profundo sed ambulabat per siccum filij israel in medio
rub maris ¶ Non est igitur fames apud horrea pharaonis
frumento recondito ad salute quinymo plena sunt promp
tuaria eructantia ex hoc in illud ¶ Igitur veneradissime
dne non sine labore propter lectiones z aliorum occurrencium
occupacionez continuaz quale quid ordinaui ut ad scrip
tura sacraz venientibus pacientior sit accessus ut the
saurus in agro reperiatur absconditus que regnum celorum
nominatur. rex celestis ut dogma perdita perquirentibus sit
occurrens ut margarita q laborat inueniat preciosam ¶ Et sic
in pleno eloquio dino querens inueniat petens accipiat
pulsans valeat introire ¶ In hoc aut tractatu in propriis
viribus velud in arundineo baculo non confidens vestigijs
doctorum in theologia meliorum z precipue reuerendissimi z clarissimi
sancti thome de aquino cuius doctrina e sal condiens doctrinas
alias quascunqz ¶ Hac qui sequitur in tenebris non ambulat quia
non deuiat a sana doctrina non errat vitat laqueos
confundit dinos instruit dubios z in plane ac theologice supple
doribus vitat irrefragabiles elucidans amota confu
sione fallaci stabile tenetur tnsentibus pedez figit ¶ Hunc
go tractatum in 3es partes prîncipales iudicaui ad vtilitate stude
ciu diuidendum prima pars continet rex prima z breuia
preambula que sunt fundamenta introductoria ad sequentia. Secundo
subsequitur declaratio diuersorum vocabulorum aeqz conuz que ex phis di
na eloquia tractantibus sepius sunt ad manum z qr corpo
porum declaratio vt possum aliquaz confulgenciaz splendorum
conspicui illius qui habitat in altissimis lucez inaccessibilez
non quidem vt aquillari z de mundo intuitu sicut sol conspicitur
in rota sed ut per speculum in enigmate in. simaz aplica
per visibilia ad eius inuisibilia resurgamus ¶ Ideo pars 3a in
quodaz generali declaratur que z quo noia deo z diuinis co
ueniant in quo q est alpha et o principium et finis fine operis
posui z intendem Vltimo aut ut sit facilis questionum inue
tio auctorum capitulorum tituli exortium ab operis fiba ut theo
more est ordine debito describuntur ¶ Nam quia vnde beati au
gustini eloquiz sacre scriptura alti et plani fluuij tenet

¶ No

typu in quo et agnus peditet et elephas natet ¶ Queda sut
hui^t m^ie ptractande que toc sue alti^t^s sit tr^ascendut vt
p^z in pri^o vbi de tr^ascendentibus est tractatus q^d no pote
rut sic subsequeria declari ¶ Vra igi^t reuen^da z clarissia
primitas ex illustri ^psapia orunda alta sapia pclara
stia prudencia circuspecta vtutu omz arte tenes hunc
tractatu suscipiat ¶ Et si videa^t pandat volentibus lege
in eodem q^d no descendet sed corrigendu^z offero tato pri
vt q^d ^opposuero hanc ^ophemmate eplam ^qrelam S^z caritas
que non nouit tm hunc extendit q^z patus su^z viis pla
citis aliorumq^z dnoz in palatio audiencium semp et in
hiis et aliis grata ^q aptitudine famulari

Tergo ti^tu dicenda ordiarius ^ppreda^t ¶ Ad s^m pri^le hg
tractatus attendend^u est hic et pmittend^o quasda suppo
sitoes siue queda pma pambula que reddut pma
ad intellidu^z z facilia dicenda et ordiez dicendoz ¶ H^c aut pma
pambula sut sex in quibus in vtute et totaliter continent^r
oia que inferius sut dda z hnt se gnr z p ordiez ut ptebit

¶ P^m pambulu quid sit ^gplexu^m z i^gplexu^m z
quo se hnt ad opatoez intellcus

Primu igi^t pambulu^z dicendoz siue pma suppo zon
de^t quid e i^gplexu^m z quid i^gplexu^m z quid istis noibus in
porte^r Vbi sciend^o s^m au^tlez in pri^o pdicamtoz ¶ Eorp q
dnr quedaz dnr sine ^gpoioe ut cu aliqua p^s sola oro
nis dici^r | vel due sine vbo coplectente | ut cu dico sor
tes solu^z | vel currit solu^z | vel cu dico sil^r sortes plo
z^nis que singularit^r et prise accepta sut ptes oromis
et no oro ¶ Queda dnr cu coplexione vt cu ^gpom^r
oro ex noie et vbo vt sor c^r uel sillis fit ex ^ppoib^z
Que dnr sine coplexoe dnr ti ^ppom^u vt i^gplexa q
cu ^gplexioe dicu^r votat^r orones et enuciationes
Tam i^gplexis q^z ^gplexis correndet concep^o intellectus
que est s^m pmaz opatoez intelctus que est simpliciu^m itelli
gencia ¶ Complexis aut^e correndz opa^o vel conceptio
intellectus s^m 2^am opatoez intellectus que est simpliciu^m
apphensioz compo^o uel diuisio vt fiat compo^o p affirma
tione in ^ppoe diuisio p negatoe^z ut p^z 3° de aia

¶ Cr^a oim ^gplexoz z i^gplexoz ^gcep^oes redum^r
z resoluu^r in ^gceptus e^e q^d 3° p^mu^m intellit^e

Secundu^z pabulu est q^d sicut in conceptionibus intellect^s
^gplexis in ^ppoibus et enuciacoibus oz fieri redu^r
vt

tione in aliq̃ g'oa que sũt pri^a p̲ se intstui nota in q̃ oia alia r̃soluũt ut p3 p̃mo post^r^z^o alr̃ perrn3 s̃cia et iret i infinitum3 ¶ Jsti inuestiga^o vniuquodq3 o3 fieri reductione ad aliquid in q̃ stet quod p̃mo intst^r concipit et ad quod omes conceptiones aliorum dictorum tiorum finaliter r̃soluũt ¶ Pri^a aut̃ pri^m diuicabiliu et enũciabiliu3 ad quod oia r̃soluũt fũdat^r sup ee vel nõ esse et est de quolz ee vel non ee z de nullo sil' g^o mõ sili ti^9 in q̃ p̃us ad c^9 conceptione omes conceptiones incplexorum r̃soluũt est ens quod ab ee sũt ¶ Cuz aut̃ concept^9 g'oro r̃solua^r in conceptus incplexorum nccẽ est q̃ omes conceptiones ta g'oro q̃̃ incplexorum finaliter r̃solua^r in ent^s conceptioez z ita d^r ¶ Dicit^s ī pri^o meth̃ sic

ens ad qd omes ceptioes aie r̃soluũt

diuiditur tripliciter

Erant p̃ambulũ est q̃ ens ad quod omes cepoes aie r̃soluũt diui^r z^r ¶ Naz ome ens vel est rõis qd' z sola i aia vel ab aia qd' intl' est cu^9stipto ol actu intellctus et hoc ens intl' dicit positiue aut subiectiue in aia sed solu3 obiectiue ut nũc suppono ¶ vel est ens reale z hoc est quod nõ est ab aia sed p^t ee in aia et ext^o aiaz n^t dependz ab ope intstus p̃se q̃ est ens r̃ale qd' h3 ee in rerum nã cu^9stipto ol actu intellctus et illud ens diui^r in ens qd' h3 ee p̲ se et in ens quod h3 ee nõ p̲ se subsistens sed in alio et hoc est acctns quod diuidi^r in ix p̃dita acci dentia ¶ Alio^o diuit ens ¶ quod di^r p̲ se ut hõ est aial et quod di^r p acctns ut homo est albus ¶ Hec est ead diui^o ita et p̃ma q̃ p̃ma ē diuisio entis in sbaz et acctns z attendi^r s̃m q̃ hoc q̃ aliquid est in nã sua sba uel acctns ¶ Hec aut̃ z^a diui^o entis in s̃m se z s̃m acctns attedi^r s̃m aliquid p̃tur de aliquo p̲ se et p acctns vñ in ista di^c hoc tom^m hõ est aial est ens p̲ se z hoc tom^m hõ est albus est ens p acctns ¶ Iste aut̃ 3^e diuisioes ponu^r ab arist^le q^to meth^c ca^o de ente ¶ Sed s̃m igit^r genus uel mo diz entis p^tinet omes z^e intenoes ut gen^9 sp̃es z^r et noia quibus signi^r sũt noia z^e inpons s̃m q̃̃ ros et z^e intenois s̃m logicos et de talibus p̃sc est logica Sed z^m aut̃ modu3 entis p^tinet omes res que significat^r noibus p̃me intenois et de talibus sũt omes s̃cie r̃ales ut de motu est ph̃i^ca ¶ Quãtũ aut̃ ad 3^m di^stione entis istomo nõ p^tinet ad arte uel s̃ciaz ut p3 p arist^le^z 6to me^te quia de hys que sũt p acctns nõ est cu^ra arti

¶ in ens

¶ Quod omnes conceptiones entium
addunt aliquid super ens

Quartum preambulum est quod omnes conceptiones simplicium
et incomplexorum resoluuntur in ens secundum auicennam primo prime
methaphisice quod omnes alie conceptiones intellectus accipiuntur
ex additione ad ens ¶ Enti autem non potest addi aliquid quasi ex
istens extraneum a natura eius per modum quo differentia additur generi
uel accidens subiecto quia quelibet res essentialiter est ens ¶ Unde 3º methaphisice
philosophus probat quod ens non potest esse genus sed per tanto dicuntur alia
super ens addere in quantum exprimunt aliquem modum ipsius entis
in essendo qui non exprimitur explicite nomine entis absolute considerati
¶ hoc autem contingit dupliciter uno modo ut modus expressus sit
modus generalis generans omne ens et significetur nominibus prime
intentionis et conueniat omnibus generibus entium et singulorum generi
bus et singulis generum et talis modus exprimitur nominibus trans
cendentium vero bono re aliquo uno que in omnibus generibus
bus dicuntur et de singulis generum et de generibus singulorum
sicut ens est unum verum et ¶ Alio modo ut modus expressus sit aliquis
modus specialis entis Sunt enim diuersi gradus entitatis secundum quos
accipiuntur diuersi modi essendi et hic modus distinguitur quia
est quidam modus essendi solum in anima et secundum animam et secundum hunc
modum essendi habent entia rationis esse qui modus essendi ut dicitur ab
omnibus rebus realibus non imponit aliquid in re extra
to sed actu intellectus ¶ Sed est alius modus essendi quem esset quod
est de se si nulla esset anima creata que modum essendi habent omnia
entia alia qui distinguuntur in x predicamenta in x gradus entitatis in
re existentia et secundum hos modos accipiuntur diuersificatio generum scilicet
x predicamenta que sunt substantia quantitas qualitas etc.

Quintum preambulum est quod conceptus entia rationis non
dicuntur tamen secundum magis esse et minus esse quorum quedam
intentiones sunt esse x predicamentis omnibus ut genus species etc. quia
omni generi conueniunt quod in omni genere inueniuntur ¶ Quedam autem sunt que
solum conueniunt uni generi vel speciei que in uno genere ut suppositum
in genere substantie attribuitur speciei substantie rationalis si tamen ut quidam uo
lunt persona sit nomen 2e intentionis ¶ Contingit etiam ad nomina prime
impositionis aut intentionis quibus significantur res extra animam ita est
quod ipse dicuntur in uno genere que per similitudinem inueniuntur dici in
alio ut substantia dicitur in genere substantie et secundum similitudinem dicitur in genere qualitatis
quia bene dicitur illa qualitas vel color est substantia albedinis sicut
animal est de substantia hominis et qualitas est ipse in genere qualitatis sed quodammodo
inuenitur in genere substantie et quolibet alio in quantum omnis differentia predicatur
in quale substantiale ¶ Quedam autem conueniunt generi substantie quod nullo modo
nec ipse nec similitudine conueniunt generibus accidentium ut hoc non predicatur etc.

¶ Secundum grammaticos omne nomen est prime impositionis vel secunde et secundum logicos prime intentionis vel secunde

S expositum preambulo est quod secundum grammaticos omne nomen est prime aut secunde impositionis et secundum logicos omne nomen est prime intentionis aut secunde et hoc valet idem licet voces sint diverse. Quid autem sit intentio et quid prima intentio et quid secunda et per consequens quid nomen prime intentionis vel secunde imponitur declarabitur inferius ubi de intentionibus agetur.

¶ Declaratio nominum que difficultatem faciunt in theologica facultate

Premissis hiis suppositionibus pervenimus ad dicenda quod erat primum in hoc opere faciendum. Nunc attendendum est ad secundam partem, scilicet ad declarationem vocabulorum et nominum communium in usu logicorum facientium difficultatem in theologica facultate. Secundo de nominibus prime impositionis vel intentionis. ¶ Quantum ad nomina prime intentionis ¶ dicendum est primo de illis nominibus que exprimunt modum entis generaliter consequentem omne ens. ¶ Et addunt huic modum sive exprimunt ad ens. Secundo de nominibus quibus exprimuntur speciales modi essendi. ¶ Quantum ad primum duo sunt facienda quia ponenda sunt dicta significatio et sufficientia illorum nominum que exprimunt generalem modum essendi consequentem omne ens que dicuntur transcendentia in generali. ¶ Secundo dicendum est de quolibet eorum in speciali ut dicatur aliquid de quolibet.

¶ De nominibus exprimentibus modum entis omne ens generaliter consequentis

Quantum ad primum sciendum quod nomina que exprimunt modum entis consequentem generaliter omne ens et addunt huic modum exprimendo ipsum varie sunt quinque transcendentia et ens ad quod addunt. Et sunt sex transcendentia. Horum autem significatorum similiter et ab invicem distinctio ad ens sumitur hoc modo. ¶ Modus enim expressus consequens omne ens generaliter dupliciter potest accipi: uno modo secundum quod consequitur omne ens sive unumquodque in se. ¶ Alio secundum quod consequitur unumquodque in ordine ad aliud. ¶ Si primo hoc dupliciter quia talis expressio sit affirmative vel negative. Primo autem invenitur affirmative dictum absolute quod possit exprimere modum in ente nisi essentia secundum quam dicitur esse. Et ab hoc modo affirmative expressio imponitur hoc nomen res et in hoc differt ab ente secundum Avicennam in primo metaphysice quia ens sumitur ab actu essendi sed nomen rei exprimit quiditatem sive essentiam entis. Negatio autem consequens omne ens absolute est indivisio et hanc exprimit hoc nomen unum. ¶ Nichil aliud enim est unum quam unumquodque ens indivisum. ¶ Si autem modus entis exprimatur secundo, scilicet secundum quod consequitur

vnumquodque in ordine ad aliud hoc dicitur vno modo secundum diuisionem et tunc ad hoc imponitur hoc nomen aliquid .i. aliud quid vnde sicut ens dicitur vnum in quantum est in se indiuisum ita dicitur aliquid in quantum ab aliis diuisum Alio modo secundum conuenientiam vnius entis ad aliud et hoc non potest esse nisi accipiatur per aliquid quod natum est conuenire cum omni ente hoc autem anima est que est quodammodo omnia vt dicitur 3o de anima In anima est vis cognoscitiua et appetitiua Conuenientiam ergo entis ad intellectum exprimit hoc nomen verum et secundum hoc diffinit veritatem ysaac que est adequatio rei intellectus ad intellectum Conuenientiam autem entis ad appetitum exprimit hoc nomen bonum et ideo dicitur primo ethicorum bonum est quod omnia appetunt Concluditur ergo ex dictis quod sunt 6 transcendentia scilicet ens ad cuius conceptum resoluuntur omnes aliorum conceptus quod dicitur ab omnibus aliis quia sumitur ab actu essendi Res ab essentia Vnum a sui indiuisione aliquid ab aliorum diuisione Verum a conuenientia ad intellectum bonum a conuenientia ad appetitum Et hec est prima propositio quod fuerat declarandum

De primo transcendente quod est ens in cuius conceptum concepta alia resoluuntur

Secundo descendendum est hic ad aliquid de quolibet istorum sex transcendentium in speciali et primo de ente quod secundum primum in cuius conceptum omnes alii resoluuntur Circa quod sciendum est quod propter diuisiones entis positas superius et modos quibus diuiditur qui modo positi sunt in 3o preambulo vel 3a suppositione precedentis dico quod merito ponit vnam diuisionem que est entis diuisio in actum et potentiam que diuisio est accepta entis communis et quia non est totum a doctoribus explicata in se et in suis membris difficultatem affert et ideo hic videndum est quid hec diuisio et membra diuisionis hic intelligi Circa quod primo ponendus est intellectus diuisionis 2o declaranda est diuisio secundum 2m intellectum datum 3o dicendum est aliquid de multiplicitate actus et potentie

Quomodo diuisio entis in actum et potentiam potest intelligi

Quantum ad primum sciendum quod diuisio entis in actum et potentiam 2m potest intelligi Primo vt diuisio entis communis in diuersa entia ut ens communiter diuiditur in rem que est in actu et rem que non est in actu sed potest in primis rebus ...

Sic diuisio entis in actum et potentiam est diuisio in duo entia quorum vnum est actu et aliud in potentia et hoc non videtur proprie sonare et est diuisio eiusdem entis in actum et potentiam et hoc supponitur primo vt ens dicitur diuidi in actum quia est aliquid uel aliquid actua

lez existencia vt rosa in vere ¶ Et dicitur diuidi idem ens in
potentia quia cum actualitate habebat esse in potentia in suis principiis vt ro
sa in hyeme ¶ 2º vt dicitur actus vnius et eiusdem rei sua ex
istencia actualis et denominatur ab eo quod est tale in eo ¶ Potentia autem
dicitur ipsa possibilitas ad actualitatem quam habet que respicit
agens et suum principium et hoc pro tempore priori si sit causa finita in
fieri et conseruans in esse vt sol respectu lucis in aere vel pro
posito si causalitas precessit et non est causa conseruans in esse
vt domificator respectu domus et dicitur talis potentia per denominationem ab
extrinseco quia a potentia actiua vel passiua rei et quantum ad istos duos
modos entis patet exemplum ponendo conuenientes in rosa quia posset
diuidi in actum et potentiam dupliciter ¶ Primo potest diuidi rosa in actu
et potentiam sic quod ipsa quandoque existit actualiter in vere non vt tamen
est actualiter in vere 2º dicitur actu quandoque autem solum in potentia quia
si non est in vere sed est future in suis principiis vel causis
et hec diuisio rose vnde prime distio entis et talis diuisio
rose vel entis in actum et potentiam non est diuisio vnius et eiusdem
rei in actu existentis sed est diuisio rei existentis alicuius in actu
et alterius in potentia ¶ Secundo potest diuisio entis esse vt accipitur actus
ipsarum existencia rei actualis rei potentia autem accipitur ipsa possi
bilitas qua ipsa actu existens est potentia ad essendum respectu sui [illegible]
producti et est denominatio ab extrinseco et ab eo quod rosa non ex
istit sed in principio suo actiuo vel passiuo et actus et potentia respi
ciunt rosam eodem modo actualiter existentem ¶ Et hec diuisio rose
vnde est diuisionem entis posite et hec diuisio est eiusdem rei
actualiter existentis ¶ Hijs positis sciendum est quod primus dispositionis mo
dus in actum et potentiam cum sint plura entia et vnum ens actu et
alterum in potentia non videtur intelligens sensibus nec habet difficultatem et ideo
dimittatur ad presens sed diuisio entis eiusdem in actum et potentiam
difficultatem habet quantum ad vtrumque modum et ideo de vtroque dubium
est maxime quo in vtroque modo diuisio entis in actum et potentiam est
realis ¶ Sed quod ostendendum primo oportet premittere quo 3 3º possibile
supponitur a simplici potentia

¶ Utrum possibile dicatur aliquid ab aliqua potentia et ideo
sicut loquimur de possibili ita de potentia possumus loqui

Quantum ad hoc sciendum primo quod possibile dicitur aliquid ab aliqua potentia
et ideo sicut loquimur de possibili ita loqui possumus de potentia vt 9º de
ductio sit clarior vtrumque quidem ¶ Secundo quod possibile dicitur
aliquid vel impossibile 2r ¶ Uno modo secundum potentiam actiuam sicut homo est
possibile ambulare secundum potentiam progressiuam volare autem impossibile habet
enim in se naturaliter potentiam actiuam ad ambulandum non ad volandum

2o di aliquid pole vel impole sm poz passiua sic corpi ce
lesti di pole moueri circulariter corrupi aut impole est
ad in celo po ad ubi siue ad locuz sed no ad corrupi qr
no cpo ex contrariis 3o di aliquid pole vel impole no
sm aliqua poz actiua vel pauaz sed 2o bz ad eas sm se
abte s sm no 2pugnatiaz inter se terminorum et hoc modo in lo
gica di aliqd enunciale pole vel impole no sm aliquaz
poz actiua eg ti pole eg ti nullaz hnt 2pugnatiaz
ut qd ho maneis ho sit albus et istud pole vo pole
p coherentiaz terminorum et 3 2v cmq3 factibus et quartuz posse sm
pole aut eg ti hnt 2pugnatiaz ut qd ho maneis ho sit a
sinus et est 2v contradictoriorum Et sic pz qd e po actiua que
est agentis et pauua que e patientis et 3 coherentiaz siue
non repugnatiua terminorum quam sepius di possibilitas et hoc est
2v utriusq3 po tam actiue qm pauue et ab hac 3a po sm
3o pole pole sm poz actiuaz pole sm poz passiuaz
pole sm coherentiaz aut no 2pugnatiaz terminorum

Utrum diuisio entis in actuz et poz
est realis

Hic diuisio premissa sciendum 3 2o qd diuisio entis 2v unius
et eiusdez entis in actu et poz qua s di ens actu
ab actuali existentia ens aut in po qr solum e po i caus
sius pt 2a accipi sm 3m modum po notate Si enim lo
quamur de actu po actiue et 2v sui prin productiui sic di
co qd diuisio entis in actu et poz est realis et duobus
realiter differentibus qr actiue nullus actus ni alicuius res est
productiua simpliciter 2a realiter dist a sua po producti
ua actiua Si aut loquamur de po pauua qua actus
est po sic dico qd ens est po pauua que est alicuius
ad actu et actus ad quez est dicunt realiter qr impole
est idem sm idem formaliter sil ee in actu et po Sed ac
tus et po bn stant formaliter cuz o actus sil sit po ad al
besiecti stat no ingrediente actuali et hoc modo actualis exis
tentia rose in vere dicit realiter ab existentia passiua que
existit in hyeme sicut in hyeme Si aut accipiatur 3o s p
no 2pugnatia vel coherentia terminorum quod idem est sic talis
possibilitas no dicit nisi exclusione impossibilitatis qr constitu
ta po actiua uel pauua no est aliqua res in 2 na et
sic accipiendo diuisionem entis in actuz et poz ab hac possi
bilitate dicta no est duorum differentiorum realiter diuisio nec est
diuisio realis Verum est qd quelibet illarum porum s actiua et

passiua includit possibilitatem non repugnantie terminorum et tu
talis ille sit aliud vel diuisum ab illis duobus possibili
bus sed ad illa reducitur. ¶ Tunc dicendum et indicandum est de ea
sit de duabus aliis potentiis scilicet actiua et passiua. ¶ Si autem
accipiatur diuisio entis 2° modo scilicet secundum quod intelligitur diuidi entis in
actum et potentiam sit quod eadem res actu existens diuiditur in actu
rem sue existentie per denominationem intrinsecam et in potentiam rem possibi
litatis quid licet accedendum rem sui productiui et conseruatiui sicut
quale productum est sol respectu lucis in aere, vel respectu primi producti
tiui conseruatiui non conseruatiui, sicut faber respectu cultelli sit dicendum est
quod talis diuisio non est in diuersas res sed eiusdem rei a
respectu quod ut consideratur diuersimode quia prout attenditur secundum quod est
ad actualem suam existentiam per quam sunt actualitas hoc quantum
autem ad potentiam actiuam vel passiuam que est non causantis et
non conseruantis sicut faber cultellum sunt per extrinsecam denomina
tionem potentialiter quod tempore quo causans causat et conseruat vel
quod tempore quo causans causabit et conseruabit. ¶ Hec diuisio est v
nius et eiusdem entis realis et sic est diuisio rationis eo quod non
est diuisio in diuersas res prima ergo diuisio conuenit omnibus en
tibus posito quod mundus sit creatus ex tempore sed mundus si fu
isset ab eterno et omnes res ab eterno fuissent tamen quamuis quod in
diuidua illa diuisio locum non haberet quia in illa diuisione in eadem
duratione potentia precedit actum. ¶ 2a autem diuisio entis conuenit omni
creature et omni ente creato etiam si fuisset ab eterno quia et si
non fuisset prius prius duratione fuisset tamen prius cau
salitate respectu tamen attenditur potentialitas 2° modo ex quo patet quod prima
diuisio entium est realis et diuersorum realiter. ¶ 2a diuisio
est realis in diuersas res modo quo potentia a qua sumitur potentialitas
siue actiua siue passiua est diuersa ab eo sed hoc non est
ponere in eodem ente diuersas res quarum vna est actu
alis existentia rei a qua sumitur actualitas ¶ Alia sit potentiali
tas eius in ea existens que sit alia a potentia eius passiua
vel actiua ¶ 3a autem diuisio non est in diuersas res sed
est eiusdem rei et non est diuisio secundum rem sed secundum rationem

¶ De multiplici acceptione horum nominum scilicet actus et potentia

Tercio dicendum est de istorum nominum multiplicitate scilicet ac
tus et potentia et primo de actu 2° de potentia. ¶ Notandum ad ac
tum secundum quod sunt duo termini vnde supra non est hoc hoc nomen
actus et ad que postea est translatum ¶ 2° quid intelligitur 1a ratione
distinctionis quod est duplex est actus scilicet primus et 2us ¶ Notandum ad

p^m. vn̄ suptū z e nomē actus pz p aug q me^te q2 v^bus
noīa impoīg fieri qͅ eas cognoscig z io voces sut sig^a con
ceptuū ¶ vt dr̄ p^o pyer.^n cuz g^o actus motus sit nob
notior z mag^s ss^b^a, preptil, ideo motui fuit pmo no^n
actus impoituz vt motus dicit^r actus qua pz 3° phi^r
motus diffi^r p actū z dr̄ qͅ motus e actus entis i poā
¶ Cum aut nō entia pcipi nō pūt ideo nō entibus nullo^o
impo^r seu attbui^r actus licet eidē aliq̄ alia eis pdicata
attribuatur dicūtur aut nō etiā ee intelligibilia z actu i
telligūtur ¶ vt rosa in hyeme actu nō exns sed nō dicūtur
ea ee mobilia vel actu mota vel qͅ actu moueatur q̄
tū nomē actus impositū sit motui ad quem p^o significādum
q2 e nob mag^s cognoscibl' voc sue entit^s quā ss^b^a i pcipi
mū ideo trāctū est nomē actus ad significādū illud qd
hz cōtinēdo omez entitez et omez actualitez creatā z sic
dr̄ actus sed nō qualiscūqz sed pmus actus q2 e causa
ois alterius actus et exīnde trāctū est ad omē illud
quod ad ee actu aliquij z q2 ois for^a sbalis que dat ee sba
le z simpl^r z for^a accntalis que dat ee accntale z sm qd
vt albedo hoi dat aliquaz actualitez ¶ ideo ois forma
sbalis dr̄ actus z omē accns de gn̄e eo pn̄torum accn^m
nō sit for^a dr̄ etiā actus ¶ hec aut dicta est inf deuz
qui est pmus actus z alias formas accntales z sbales
que est for^e z actus dm̄ q2 deus dr̄ actus pmus et
purus nō hns in se aliquā pōlitē de illis de quibus
dcm̄ est in precedenti ca^o 2° cū attendi^r dispo entis in
actu et pōz nō tamē nego in deo ee pōz actiuaz sed
solū pōlitatē passiuaz p cuius puatōez dr̄ actus pu
rus In omni autē for^a dante ee actu tam sbali qͅ accn^li
est aliqua pōlitas de pdictis in ca^o prec^ti quapp nl
lus actus dr̄ actus purus aut pmus nisi 2° actus
sequētur vt in ca^o imediate sequēti patebit ¶ Ex hys
pz vn̄ ortū hūit hoc nomē actus z ad que pgtea est
trāctū z quō querit deo qui est for^a oium exemplaris
nō exns i alio z quō queit alys a formis q sut
in sbo dantes uel ee sbale uel accntale

¶ Distinctio quia solū dici qͅ est
actus pmus z actus 2us

Secundo vd^o est quod int^r q^a cois dr̄. qua dr̄ qͅ q
dam e actus pmus z actus 2us ¶ Ad quod scidū
qͅ duo^e pt inte q̄ actus pmus et 2us ¶ Vno^o vt q2 do

queit ee pm ens z ee actu pmu vt imetr dam z ¶ Ois aut
res creata est tali ovne ens z aliu z qz quibusdaz rebz
creatis couenit nome actus posset intelligi distictio ac
tus pmi z 2i vt deus qui est ens pm dicit actus p
mus z actus creatus dicit actus 2us ¶ Alio possz intelligi
actus pmus z 2us pm successione actuu vt actus pre
cedens dicit actus pmus actus sequens dicit 2us in
eadez spe vel eodez gne. 3o no soluz posset poni diuisio
actus pmi z sdi sz etia 3i vel pluz pm condicoez actuu
et 1o ai 3o de aia poit 3s opacoez intellectus pmaz q
e intelligibiliu simpliciu vt cu apphendit lapidis natura ¶ 2az
que est simpliciu apphensoru compo vel diuisio vt cu
dit quidaz lapis e sba qntu ad compoez z hec est affir
macio vel qz lapis no est homo qntuz ad diuisione et
hc e negao ¶ 3az que z discursus a magis notis ad min
nota qd fit in discursu sillogistico comis z tu quelz taliu opa
cionu sit quida actus intellectus posset dici qz pma opao est
pmus actus 2a 2us z 3a 3us ¶ Et iste modis no est
queniens acceptio seu expo illius distinctois qua ponit
aristotiles in pmo 2i de aia ¶ Est g mens phi z coia loquenti de
actu pmo et 2o qz ut dcm est ois for tam sbalis qz accidentalis
sit quidaz actus in oi re in qua est for tn sbalis qz accidentalis
cu ois actualitas sit a for ipa for pt dici et dit actus
pmus z pm formaz aliquid dit in actu pmo ¶ z qz vna
queqz res sicut se hz ad ee ita ad cognosci ¶ ita sicut for est
pn opandi ¶ Ois eni cogno siue opacio est a forma cu
aut opacio sit quoddaz actus vt dcm est ¶ z ipm actus
sit actus inde e qz ipa opao dit in qntuz e for actualis ac
tus pmus ¶ z dit actus 2us in qntuz precedit a for q e pn
actionis ¶ z est actus pmus ¶ z sicut pm forma a qua egre
dit opao dit ee aliquid in actu pmo ita pm opacoez que
egredit a for dit aliquid ee in actu 2o ¶ 2e pz qz scia est
que est queda for accidentalis de pa spe qualitatis ¶ dit actus pmus
¶ z eaz hns dit in actu po p eaz ¶ Sz consideraco actu est
opao que egreditur a scia modo quo actus eliciti mentis
hitu z ido dit actus 2us z hns actuale consideracoez de p
hnntibus ad sciaz dit ee in actu 2o ¶ 2e pz quid e actus p
mus qz ipa for z quid actus 2us qz ipa opao a tali for
egrediens

¶ De hoc noie po vnde venit origo
et ad que pgca translatuz est

Secundo dicendum est de ipsa potentia et primo unde hoc nomen potentia traxit
originem. 2o de illis quibus convenit nomen potentiae. Quantum quo
ad primum unde hoc nomen potentia traxit originem et ad quae postea est
translatum. Sciendum quod secundum communem nomen potentiae fuit primo impositum
ad significandum potestatem hominum prout dicimus aliquos magnos potentes
esse et hoc inventum est ex quadam similitudine et proportione ad res naturales.
Dicitur enim inter homines esse potens qui facit quod vult vel potest facere
quod vult de aliis sine impedimento. Et secundum hoc translatum est nomen
potentiae ad omne principium actionis in naturalibus ut potentia dicatur quaevis talis.
Hominibus a quorum potestate primo nomen impositum est quod rebus natura-
libus quae sunt principium actionis ad quas translatum est secundum quod competit e-
orum plus agere potest et minus pati secundum enim quod plus impediri potest
secundum hoc plus minuitur potentia eius. Impeditur potentia aliquorum agentium
vel naturalis vel voluntarii in quantum potest pati ab aliquo. Unde
de ratione potentiae est quantum ad suam primariam significationem vel impositionem esse
principium actionis et non posse pati. Unde illud quod non potest pati dato
quod nihil possit agere potens dicitur sicut ferrum quia potentiam habet et non re-
dit aut patitur sicut alia dicitur ex alia consideratione quia omnis acti-
one agentis in aliquo recipitur quam actio est a potentia agentis aut ha-
bentis. Consequenter nomen potentiae extensum est ad hoc ut recipiens actio-
nem agentis nomen potentiae habeat et potentia huiusmodi dicatur quae potentia dicitur passiva.
Sicut enim illa quae in agente est principium actionis potentia activa vocatur
sic illa quae est principium recipiendi passiva vocatur. Ex quibus
colligitur quod est duplex potentia. Una quae dicitur activa. Alia quae dicitur
passiva. Et quia in omni potentia activa vel passiva attendendum
est quod possibile non repugnat potentiae. Ideo potentia logica merito 3a potentia co-
herentia terminorum vel non repugnantia terminorum. Et quia ista fundatur
super potentias duas et dicitur magis logice quam realiter ut est
ab aliis distincta. Ideo illa dimissa quia per alias duas importatur
solum de aliis duabus in speciali prosequendum est. Potentia coherentie
vel non repugnantie terminorum dicitur respectu omnium quae contradictionem aliquam
non includunt quae sunt possibilia vel per potentiam passivam vel activam
quamquam ut ex ligno quod fiat ignis aut lapis est in ligno potentia
secundum non repugnantiam terminorum vel per oppositum. Quandoque conditio-
nem includit est impossibile simpliciter et oppositum isti potentiae sicut quod lig-
num manens lignum fiat vitulus. Unde nec hoc est possibile per divinam
virtutem licet sit possibile divinae virtuti ex ligno subito facere vitulum
ligno tamen non manente in esse.

De potentia activa et passiva et primo de activa et postea de passiva

Secundo dicendum est de quolibet istorum scilicet de activa potentia et passiva.
primo de primo et 2o de 2o. Quantum ad potentiam activam dicen-
da sunt duo primo declaranda illa distinctio de potentia quae ponitur in deo.

s po ordinata z absoluta 2o declanda e alia de po[iis] in
hoie q quedaz sut nales z quedaz voles Quantuz ad pm quo
mtr distinco de po abta et ordinata inde sciduz q po
abta dr posse absolutu suuz siue potestas sua abte consi
data sine 2b hito ad aliqd atributu diuinu z talis po est
tata q hec po pt abte quidq hz roez factibilitatis z id quod
no pt face sit dr impole no p defectu dine pot sed p defectu di
factibilis q no est capax talis factionis sic mgr in theoa de
po abta pt doce theoaz sed q no pt doce asinu no est
defectus po in mgro sed est defectus po asini qui no est
capax doctine mgri po aut ordinata dr po dina copata
ad aliquod atributuz uel iusticiaz uel sapiaz uel clemenciaz
z hgdi 2c pt deus aliquid de sua po abta quod no pt de
po ordinata Vbi gra de abpota posset omes qui sut i pa
diso pone in inferno z extrahe de inferno oes z pone in
padiso s considerato ordie sue iustic qui ia est ordinatus no
posset sic abpota po posset puori contrito veniam
negac sed considerata sua mia no posset z ordine ab ipo sta
tuto 2c z po exm quantuz ad vtraq poni in hunius q
Rex posset duos paupes quorz vnus eet fur z alius
iustus z inotes suspende de po abta s de ordinata no
poss suspende nisi furem

Quod mtr illa 2o q potencie a. sut nales q sut
dtiate ad vnu z alie voles que sut ad opta

Quantu ad 2m po dicedu quod mtr illa 2o q potencie
alie sut nales que sut detiate ad vnu alie sut voles
z valet ad opta 2o vid est quo ille po sint 2te sic sut
detiate queda ad vnu alie aut valet ad oppota Quantu
ad pm scid q nale dr pt sicu vno o vt dicit nale illud
quod in est hoi a pncipiis nalibus 2c omes po que sut in
hoie sut nales tam ronales q alie 2c vna no distint
con alia Alio o pt dici nale qd sc modu roez ne modus
aut rois ne est ee detiatu sicut lapis hz moduz dtiatuz
ferri deorsuz 2c in hoie sut dures po queda detiate ad
vnu sicut alie non po go nales sut ad vnu detiate
z iste sut omes ptinetes ad ptez vegetatiua z sensitiua
que no sut nate obedire roni ille aut que no sut ad vnu
detiate dnr voles p eeaz uel p ptinparacoez vole enim
sic 2r eroquo suppoita est 2o potencia volu q queda sut
voles p eez alie p ptinparacoez Dnr voles p eeaz intius
s voles p ptinparacoez sut appetitus intellectiuus z sensitiuus
Est aut appetitus intellectiuus qui dr volutas q dr volis

per participationem que secundum rationem quod enim intellectus iudicat eligendum
hoc voluntas eligit et acceptat ¶ Dicitur autem appetitus sensitivus
rationalis per participationem quia ipse natus est regulari per rationem et quia
appetitus sensitivus rationalis per participationem distinguitur in irascibilem
et concupiscibilem ideo tam irascibilis quam concupiscibilis dicuntur rationales per
participationem ¶ Unde notandum est quod doctores volunt aliquid vocari
rationale per essentiam aliquid per participationem in quo non est contrarietas quia
hoc est vocabulorum diversorum. Dicitur enim rationalis per essentiam in comparatione
ad appetitum sensitivum non quod sit ipsa essentialiter sed quia est in parte intellectiva
et volitiva sed quia hoc non appetitus sensitivus sed est in parte sensitiva. Secundo non
dicitur rationalis per essentiam ¶ Intellectus autem voluntas comparatur ad intellectum vel
rationem dicitur rationalis per participationem quia non est essentialiter ratio sed participat
aliquid rationis scilicet partem superiorem anime quantum ad formam. Tertio dicitur
rationalis quia secundum actum rationis ¶ Ultimus est 3o notandum quod potentie
anime que dicuntur rationales per participationem dupliciter possunt considerari
uno modo prout operantur per instinctum nature et sic ordinantur ad unum et ita
dicuntur naturales non rationales nec sic in eis sunt aliqui habitus ¶ Alio modo possunt
considerari secundum quod operantur ex imperio rationis et ei subiciuntur et sic
possunt ad diversa ordinari et non sunt determinate ad unum et sic dicuntur
rationales per participationem

¶ Quod potentie naturales dicuntur determinate ad unum igitur
naturales sunt quia non tendunt faciliter ex se ad opposita

Nunc dicendum est de 2o quod tamen movet quare quod potentie naturales sunt
determinate ad unum rationales ad opposita valent ¶ Et dicendum est quod
potentie naturales dicuntur determinate ad unum intellectus naturales sunt quia
non tendunt faciliter ex se ad opposita. Sicut potentia calidi non potest ad
opposita scilicet quod non faciat calidum cessante impedimento et sic est ad unum
determinata ¶ Sic potentia gravis ad motum deorsum sic est determinata quod
non potest in oppositum contrario scilicet quod non moveatur deorsum cessante impedimento
¶ Potentie autem rationales maxime intellectus et voluntatis que producto modo
dicuntur rationales per essentiam non ita sunt determinate ad unum quin possint in contraria
minus duntaxat quorum alterum non est in natura ¶ Potest ergo intellectus
in omnia quantum ad exercitia actus quia intellectus potest considerare
vel non considerare lapis autem non potest non descendere si non sit impeditus
¶ Intellectus tamen potest similiter ad opposita quantum ad contrarietatem
actus quia potest considerare de albedine vel nigredine lapis autem
non potest moveri sursum et deorsum dextrorsum et sinistrorsum sed
solum deorsum et ita potentia voluntatis valet ad opposita et contrarietatem quia
potest agere et non agere et contrarie in genere sed non potest in contradictoria
obiecta quia non potest intelligere non ens nec falsum enim secundum Augustinum
nemo non est intellectus qui possit intelligere verum potest autem omnia

grria qz pt m̃tꝑ͞ue albe͞ne 2 m̃grdme 2 grrie qz ꝓm aut ꝯfme ꝑ
ieiorꝭ ſi oppoiꝭ grriorꝭ no͞ ſut cõtrie tame ꝯdictorioꝝ ſup ꝯdicto͞
po͞ aut volꝭ ꝑ pncipatoꝝ ſunt queda͞ ꝯ opta no͞ ſimpr͞ ex
na͞ ſui pmo ſut ſic detiate ad vnuꝫ vt pdcm̄ eſt ſꝫ ſut ꝯ deta
m q̃tiro pnapat voꝝ ſm̄ qꝫ monetur a voce 2 ſibi obedunt
¶ Vtrꝭ aut po͞ volꝭ ſint actiue uel paſſiue m̃ uel actiue 2 paſſiue
ſimul uel actiue ꝗꝫ materiale ſolo 2 paſſiue rali no͞ induriꝫ
dubiū eſt de hoc tame aliaꝭ dice̾ cu agetur de pnto actioꝭ
no tame hic plus me detmo que aut reſtat dicere de po͞ 4ᵒ
aie preb̾ inſra cu agetur de 2ᵃ ſpe qualit̾

¶ De po͞ paſſiua obiali 2 nali dicendum

Secundo ddm̄ eſt de po͞ paſſiua 2 pmo poneda͞ ꝫ dͥo de po͞ paſ
ſiua obediali 2 nali 2 ddm̄ eſt quid eſt educi de po͞ me͞ uel
vtꝝ uel induci forma in vtraqꝫ mãz po͞ ¶ Quãtuꝫ ad ꝓm ddm̄
dicendū qz 2ᵒ ē po͞ paſſiua queda͞ nãlis 2 queda͞ obalis po͞ aut nãl
que pt educi in actuꝫ ꝑ agens nãle 2 hoc 2ᵘ qꝫ ē ꝯdaꝫ
po͞ paſſiua r̃o ſui actiuitatꝭ 2 ſic in quolꝫ ſbo ē po͞ r̃o ſui actiuitꝭ
qꝫ actiuꝭ cauſatur ab agete vel cauſa nãli 2 ſic ligng ē i po͞
nãli ad albedine ſiue r̃o albedinꝭ ¶ Alia ē po͞ nalis r̃o forme
ſbalis 2 talis po͞ paſſiua po͞r in mãa pma r̃o talis for͞
¶ po͞ aut obialis eſt dupx ¶ ſpe em̄ reꝭ nate ſut obediẽ actioꝭ
dime et ex eis fieri pt quidquid eſt factile ꝑ diuina v̾tute
¶ Et io talis po͞ paſſiua 2 obedialis que r̃duci͞ ad actu ꝑ ageꝭ
no nãle ſed ſupnãle quod eſt deus dr̃ po͞ obalis ſiꝫ in hiis
que ert ſut ſup nãz voꝫ ipe reꝭ deo ſut nate obedie ¶ ſpe et
reꝭ nate ſut obedie artifici vt fiat de eis ꝑ pte qꝫ artifex
ſm̄ voꝫ vertaꝫ 2 r̃gulā artꝭ intendit 2 io talis po͞ paſſiua
que ꝑ agenꝭ artificiale r̃duci͞ in actuꝫ r̃o 2ᵃ nãlud pt
et dici po͞ obialis ¶ 2ᵉ in truco ē dupx po͞ obialis vna
r̃o dei ¶ vt ſubito ex truco fiat leulus ¶ vel r̃o artificꝭ
tellid̾ qꝫ po͞ quita actui ſicut mãa corporis hũani dr̃ quita
po͞ paſſiua actui qn aia eſt in corpe 2 dr̃ corpus po͞ quita
actui qn actu al̾do ē in hoie ¶ Alia ē po͞ r̃mota actui ab
actu aie volis qꝫ dui r̃manꝫ ſub for͞ ſpiritua aut vegetatiua 2
aliꝗ maiori diſtacia aliqn induci ¶ vt embo ē in po͞ r̃mota
ab actu qꝫ dui eſt ſub for͞ vegetatiua aut ſpiritua 2 pricꝭ ad al
bedine anqꝫ dealbe̾

¶ Quid ē educi for͞ꝫ de po͞ me͞
2 q̃ dr̃ educi uel educi

Quomaꝫ vero de po͞ paſſiua for͞ educit̾ ſacilꝭ pt pa
tere ¶ 2ᵒ quid educi eſt forma de po͞ me͞ 2 q̃ dr̃ educi

vel induci / induci aut form in pot materie nichil aliud est quam forma
dependet secundum fieri ab ipsa materia licet non dependeat secundum esse
¶ Educi aut forma de po materie nichil aliud est quam forma de
pendet secundum esse et fieri et fieri ab ipsa materia ¶ Ex quo patet quod omnes
forme naturales preter animam rationalem dependent a materia secundum suum esse
et secundum suum fieri ¶ Sed omnes forme substantiales preter animam rationalem dicuntur
educi de po materie naturali et non induci ¶ Sed omnes forme accidentales
que dependent quantum ad esse et fieri a po subiecti sui. Iodo de
formis accidentalibus naturalibus omnes educuntur de po naturali subiecti
sui et primo quantum ad formas naturales educitur forma ignis de po a
materia ligni ¶ 2º quantum ad formas accidentales educitur de po aeris lux
¶ Quia vero anima rationalis non dependet secundum esse simpliciter a materia licet
de communi cursu dependeat secundum fieri quia extra corpus non creatur
ideo dicitur anima rationalis induci et non educi et quia etiam gratia et cetere vir-
tutes infuse non fiunt per potentiam agentis naturalis sed per illam potentiam cui
nata est anima obedire ideo gratia et virtutes infuse non dicuntur
educi de po naturali sed solum obedientiali sed ratione potentie naturalis possunt dici
induci ¶ Et quia forme substantiales dependent secundum esse et fieri a materia et sub-
iecta a materia ideo ratione potentie obedientialis nullo modo dicuntur induci sed solum educi
¶ Et similiter est de formis artificialibus quia tales forme dicuntur e-
duci de po obedientiali ratione artificis et induci ratione potentie naturalis non tamen
inducuntur ratione potentie obedientialis ¶ Et patet quid est educi de po materie et
induci et quid educi de po obedientiali et naturali et quibus tamen hoc quod intendebat

¶ De 2º transcendente quod est res

Expeditis de primo transcendente quod est ens nunc de 2º
transcendente quod est res agendum est de quo breviter expono
non dico nisi unum scilicet quod res dicitur adversus ¶ Dicitur enim res
secundum quod res de ratus rata ratum et quia ratum idem est quod fir-
mum ideo res dicitur de entibus que habent firmam entitatem que
sunt entia realia sicut lapis ¶ Alio modo dicitur res de reor reris et
quia reor est idem quod importat actum intellectus sive rationis ideo res
dicitur de entibus que non habent firmum esse et tale solum ha-
bet esse rationis sicut sunt 2e intentiones ¶ Et patet quod res 3 transcendens quod
dicitur de entibus realibus prout dicitur de ratus rata ratum et
de entibus rationis prout descendit a verbo reor reris

¶ De 3º transcendente quod est unum

Circa quod dicendum est de uno et eius diffinitione. Dico scilicet quod dicitur est
unum scilicet quod convertitur cum ente et unum quod est principium numeri ¶ Cir-
ca quod sciendum quod forma dat esse rei et dando ei esse dat ei esse indivisum
et quia forma est una dat ei esse unum distinctum ab alio Ita quod hec
res habet a forma per ordinem scilicet esse indivisum in se et esse distinctum et
esse unum ¶ Ex hiis patet quod habeat esse dictatum ex forma ita quod habet

secundum suas essentias formarum ¶ Et quia forma spiritualis est forma materialis sed contra omnes
formas corporeas et dat esse determinatum non solum secundum suas essentias sed etiam
quantitatis et secundum diversitatem formarum sed diversitas in suis quantitatibus
videtur esse et ita in duplo plus quod forma terre adveniens pugillo materie
ut ymaginari valeo extendit eam simpliciter ¶ Adveniens autem eidem
pugillo forma aque extendit decuplum forma autem aeris adveniens
eidem pugillo extendit centuplum forma autem ignis secundum millecuplum
plus quam quelibet requirit rationem maiorem et ideo diversis suis quantitatibus
quelibet forma variat eam ¶ Sic ergo patet quod est forma materialis quia forma spiritualis solum
variat secundum suas essentias et non secundum suas quantitates ¶ Igitur secundum quod forma dat
esse determinatum secundum suas essentias dat ei esse unum quod est unum de
transcendentibus secundum autem quod variat secundum suas quantitates dat ei esse unum
quod est principium numeri ¶ Ex quo patet quod omnes res a forma habent quod sint aliquid
quod unum quod unum importat suam indivisionem et istud unum est duplex
quia unum secundum rationem essentie et istud convertitur cum ente. Aliud est unum
secundum determinationem quantitatis et quia eadem quantitate terminatur dicitur continuum
ideo tale unum dicit indivisionem in genere quantitatis continue quia continui divisio creat
numerum ideo tale unum dicitur principium numeri ¶ Ex hiis patet differentia inter unum
quod convertitur cum ente et quod est principium numeri que est duplex ¶ Prima quod unum
quod convertitur cum ente invenitur in omni genere sed unum quod est principium
numeri non invenitur nisi in genere quantitatis ¶ Secunda differentia est quod unum
quod convertitur cum ente importat absolutam indivisionem sed unum
quod est principium numeri importat ut dictum est indivisionem quantitatis

‖ et hoc sic

Utrum aliqua indivisio in genere quantitatis faciat speciale
unum et cum nomine speciali et non in aliis generibus

Hoc supposito nunc secundo querendum oritur talis dubitatio ¶ Sicut enim in
genere quantitatis est ens aliquod indivisum ita in genere substantie in
genere qualitatis et in omnibus aliis generibus. Unde est questio quod ens in
genere quantitatis quare faciat speciale unum sub uno quod
cum ente convertitur et speciale nomen habeat sic ut dicitur esse principium
numeri et non illud ens indivisum vel alia divisio que est in aliis
generibus ¶ Ad hoc dicendum quod indivisio in quolibet genere facit speciale
unum sub uno quod cum ente convertitur sed non sortitur speciale nomen
secundum rationem vulgariter loquendi nisi solum unum in quantitate. Huius autem ratio
quia omnis unitas opposita multitudini et ideo in illo genere in quo invenitur
unitas proprie ibi alia genera specialia nomine multitudinis nomine quod in veritate specialis
omnis multitudo esset divisio secundum speciem et nulla secundum numerum solum et hec
posita ¶ Sed in quantitate autem et in materialibus ratione quantitatis et multitudo divisionis
secundum numerum solum aliquis ut patet in multitudine hominum et huius quod unum in quantitate
quia multitudo ei opposita invenitur secundum proprietatem vocis speciale
nomine speciale et vocatur unum quod est principium numeri.

Quod omni enti convenit esse unum quod est principium numeri et quod non

Una vero ubi dictum est et potest patere ex dictis quod unum quod est principium
numeri est solum in genere quantitatis. Nos autem numeramus alia que
non pertinent aliquo modo ad genus quantitatis et dicimus ibi unum et duo sicut in
deo ponimus unam essentiam et tres personas et angelos etiam numeramus
et etiam dicere possumus unam albedinem et duas. Et ideo ad videndum quomodo
potest hoc esse dico quod quamvis sit tactum dictum quod unum dictum de aliis que
non sunt in genere quantitatis non est unum quod est principium numeri. Ego tamen
dico quod omni uni ubicumque inveniatur sive sit transcendens sive sit
quodcumque convenit quod sit unum quod est principium numeri et illi etiam omni convenit
ratio mensure diversificata tamen ratione. Ubi intelligendum est quod esse principium
numeri potest esse dupliciter. Uno modo ut sit principium numeri a quo numerus inchoatur et
hoc principium numeri omni uni convenit tam uni quod convertitur cum ente convertitur quam
uni quod est in genere quantitatis. Et sic convenit omni enti. Unde isto modo dicere possumus
deus pater et filius sunt duo et isto modo possunt angeli numerari et due
albedines et duo puncta. Et sic convenit omni uni quod sit principium numeri scilicet a quo
numerus inchoatur. Alio modo dicitur aliquid esse principium numeri quia est principium a
quo numerus efficitur sicut linea quantitas dimensiva quia ex eo fit dato linea sit.
Autem esse principium numeri convenit soli quantitati generis que per suam divisionem
est principium quantitatis discrete et per genus unum quod fundatur in continuo et principium
numeri quo discrete quantitates numerantur. Et sic non est unum in deo nec in
angelis nec in aliis a genere quantitatis nec puto hoc modo convenit esse
unum et per genus nec tali numero intellecto nec deus nec angeli
nec alia a genere quantitatis numerari possunt. Cuilibet ergo uni convenit ratio men-
sure quia omnis numerus est multitudo mensurata per unum. Dicit enim dominus
libro X° x° quod non est multitudo nisi principiis uno. Sibi etiam
cuilibet uni competit quod sit principium numeri sed alio et alio modo. Ut patet ex dictis
quia multitudinem que non est causata sive facta ex divisione quantitatis mensu-
rat unum quod convertitur cum ente quod est principium numeri a quo numerus inchoatur.
Solum multitudinem autem que est causata ex divisione quantitatis mensu-
rat unum quod est principium numeri a quo numerus efficitur et a quo numerus
inchoatur. Quid addat unum quod est principium numeri super continuum in quo fundatur

et quid super unum quod convertitur cum ente quantitatis et quid continuum super id unum

et quid unum quod convertitur cum ente quantitatis super ens

Ex hiis queritur quid sibi habet unum quod est principium numeri ad quantitatem.
Et dicendum quod unum quod est principium numeri super quantitatem quod est unum ad-
dit esse partem aliquotam totius discreti sed continuum solum importat
habere plures partes indivisas ab invicem. Unum vero importat esse
partem aliquotam totius discreti ut aliquam multitudinis quod patet quia ad
interrogationem factam per quantum convenit respondetur per aliquotam. Quan-
do enim dicitur et queritur quot sunt homines convenienter respondetur unus
vel duo vel tres et constat quod ibi responsio de uno est quod est principium
numeri. Ergo unum quod est principium numeri super quantitatem addit esse partem aliquotam

aliq discrete multitudinis tn no dicat totum multitudine vel totum discretum

Quid e ee ptem aliquotam

Quia vero feci mentione de pte aliquota vt videat quid est
qz nus hz quasdaz ptes aliquotas quasdaz no aliquotas Sed
ptes aliquote dnr que aliquoties p se sumpte reddunt suum to
m. duo z tria sut ptes aliquote senarij qui duo ter sumpta fa
ciunt senariuz z tria bis sumpta faciunt senarium Sed 4or aut quinqz
sut ptes no aliquote qz aliquoties sumpte nuqz reddut suuz to
tuz s. senarium semel eniz sumpte no reddut senarium bis autez
sumpte reddut ultra ut bis 4 faciut 8 bis 5 faciut 10. Vltius
aute ex dictis ostendit quid addit vnum qd est pri m nui sup vnum
quod cu ente qutit qua hoc addit in quo differt ab eo hoc aut
est qz vnum quod qutit dicit abtaz indivisione in quacuqz entite
qntiva Sed vnum qd est pri m nui dicit indivisione in dicato gne s. i gne
qntis Scdo dcit in hoc qz vnum quod qutit cu ente videt
importare abtaz indivisioez vnum vero qd z pri m nui importat ee
ptem aliquotaz alicuius discreti vt dcm est Ctm aut quod est
vnum vnite que e pri m nui addit idem qd z pri m nui sup v
nu quod cu ente couertit z vlt hoc vr differre qz id vnuz qd
cu ente couertit z priuativa id aut qd est positiva vnum aut
quod est tnscendes no addit aliquod reale sup ens sed solu ad
dit negatioez divisiois inqz enim ad z vnum qd e tnscendes qz
ens indivisuz Exquo pz qz tale vnum cu ente quertit Naz
omne ens aut e simplex aut copom qd aut est simplex z indivisu
actu z po Quod aut z copom no hz ee qn dum ptes eius divise
sut sed postqz sut vnite z componut et constituut ipm vn ee
cu ei sistit in sua indivisioe Et inde e qz vnuquodqz sicut cus
todit suu ee sic custodit suaz vnitate Nuqz aut sup vnitates
nichil addit nisi illud qd addit totum integrale sup suas ptes To
tu aut discretu addit sup totm qtm qz hec ptes actu divisas
z p hoc valde differt ab eo

Quot modis aliq dnr ee vnum

Quinto vr est quot modis aliq dnr esse vnum z dcdm qz
cu vt dcm est vnum nichil aliud e qn ens indivisu tot modis
dr ee vnum quoties indivisuz Indivisum aut dr dupl s. p accns
z p accns sive fit vnum p inherentia ut in exo ia dco sive p col
ligatioez sicut in ore lignorz sive coadunatioe z congregatoe
ut i acuo lapidum vel tritici z hg dr Alio modo dr aliquid indivisu
simpl p se aliomo p 2m z alterius Si vo alti hoc est 2o al
tius gnis vel 2o alterius spei 2o dnr oia ee vnum spe que sub
spe contine sm 2oz aliq gnis 2o dnr vnum gne quecuqz sub
vno gne contine vel 2o anologi 2o dnr vnum pporcioe
vel analogia quecuqz sub vno anologo qtine Dicit aut

qz vnu

p se vnum ab[te] et simp[liciter] quecu[m]q[ue] sunt vnum nu[mer]o sed m[inu]s e[st] d[icen]d[u]m dux
et luna quedam hor[um] sunt vnum q[uia] sunt indiuisa in actu et vnum in actu
diuisibilia tamen et p[er] g[e]n[u]s p[lur]a in po[tentia] et hoc 3[o] vel diuisione quantitatis
sicut quod est vnum et indiuisum continue vt linea vel diuisione essentialis
quod e[st] vnum et indiuisum p[er] compo[siti]o[n]em forme et materie ut lapis vel aliquid
quod est vnum p[er] compo[siti]o[n]em forme et materie et vnum continue et sunt vnum
omnia corpora naturalia Alia aut[em] aliqua talia corpora non sunt diuisibilia vel
non diuidu[n]tur actu e[st] ex aliquo in eis preter natu[ram] compositionis et diuisionis
sed sunt corpora celestia et quedam hor[um] p[er] se indiuisibilium sunt indiuisibilia actu
et po[tentia] Et hoc 3[o] Est em[im] aliquod indiuisibile quod e[st] vnum indiuisibile
quod h[abet] aliquid in sui r[ati]o[n]e preter r[ati]o[n]em indiuisibilitatis ut punctus quod preter
indiuisionem importat situm Aliquid vero est indiuisibile vnum actu
et po[tentia] quod nichil aliud importat sed e[st] ipsa sua indiuisibilitas vt vni-
tas que est prin[cipiu]m nu[meri] et tamen inheret alteri quod non est sua ipsa
vnitas sed suo subiecto Est aut[em] aliud vnum indiuisibile actu et po[tentia] quod
in sua r[ati]o[n]e non includit aliquid preter r[ati]o[n]em indiuisibilitatis nec alteri
alteri e[st] inherens et talis vnitas et tale vnum e[st] deus qui e[st] causa
et prin[cipiu]m omnium omnis alterius vnitatis Preter istos aut[em] modos vnitatis
reducuntur omnes alij qui possent inueniri vel p[er] se vel p[er] accidens Scitur
aut[em] vnum opponitur multitudini totiens dicitur multitudo opposita vni

Quibus gradatim conueniat maxime esse vnum et inter omnia entia deus est maxime vnus

Ex dicto ex hiis patet quid et quibus conuenit maxime
esse vnum inter omnia quibus vnum conuenit Magis em[im] sunt
vnum que sunt vnum p[er] se q[uam] que sunt vnum p[er] accidens et inter illa que
sunt vnum p[er] se illa que sunt simplicia et absoluta q[uam] que sunt vnum respectu
alterius et inter illa que sunt vnum respectu alterius magis sunt vnum que sunt vnum
specie q[uam] q[uam] que sunt vnum genere ut sor[tes] et plato q[uam] homo et leo Et illa
que sunt vnum genere sunt magis vnum q[uam] que sunt vnum in analogia
vt sor[tes] et albedo sunt vnum in ente Inter illa aut[em] que sunt vnum nu[mer]o
id est maxime vnum et quod est vnum indiuisibile dupliciter importat disp[ositi]one sola q[ua]l[itat]is
vt linea recta que est vnum diuisibile diuisione essentiali ut homo et ita
duo sunt magis vnum q[uam] id quod est diuisibile importat diuisione quantitatis et
essentiali ut quodlibet corpus Inter ea aut[em] que sunt vnum p[er] se
absolute que sunt indiuisibilia actu et po[tentia] magis sunt vnum q[uam] illa
que sunt diuisibilia in po[tentia] et in hoc plus est vnum vnitas q[uam]
punctus et deus magis q[uam] vnitas et punctus In deo enim nulla
est penitus compositio nulla dimensionis quantitas nulla accidentium varie-
tas nulli inherens quia per se summe vnus e[st] quare primo mensura
prin[cipiu]m et causa omnis vnitatis Illud enim quod est maximum in quolibet
genere est prin[cipiu]m in eo ut dicitur in 2[o] metaphysice et in 10 Dicitur etiam q[uod] id
quod est simplicissimum e[st] mensura in quolibet genere

Quid conuenit alicui rei esse vnum et multa

Consequenter et vltimo dicendum est quid conuenit alicui rei q[uod] sit
vnum et multa Vbi notandum q[uod] nichil prohibet illud quod vnum est

unioni esse distinctum alio scilicet quod est distinctum numero ut Sortes et Plato et indistinctum secundum speciem
Sortes enim et Plato secundum Porphyrium sunt unum specie participatione enim speciei plu-
res homines sunt unus homo. Tertio simpliciter cum unum non dicat nisi ens
indivisum contingit aliquid uno modo esse unum et alio modo esse multa.
¶ Contingit ergo quod aliquid est unum simpliciter et divisum secundum quid quod
contingit duobus modis. Primo quando aliquid est indivisum secundum essentiam
licet sit divisum quantum ad ea que sunt extra essentiam rei scilicet quod est
unum subiecto et multa secundum multa accidentia eius sicut enim Sortes est unum simpliciter
et multa secundum quid. ¶ Secundo contingit hoc quando aliquid est indivisum
in actu et divisum in potentia scilicet quod est unum toto et multa secundum partes
in quas est divisibile sive partes ille sint essentiales ut materia et forma
in composito sive partes quantitative ut in continuis tale enim erit unum simpliciter
et multa secundum quid. Tertio divisum erit simpliciter. ¶ Et erit aliquid unum
secundum quid et multa simpliciter. Hoc autem contingit in omnibus que sunt plura
divisa numero et sunt unum specie vel genere ~~vel~~ vel analogo et que sunt
plura distincta et diversa secundum essentiam sunt autem indistincta secundum vocem vel
secundum causam. Omnia enim talia sunt unum secundum quid et multa simpliciter.

¶ Quod ens dividitur per unum et multa

Quia vero ens dividitur per unum et multa hec divisio est quasi per
unum simpliciter et multa secundum quid nam et ipsa multa non continentur
sub ente nisi secundum quod aliquo modo continentur sub uno secundum enim Dionysium
capitulo ultimo de divinis nominibus non est multitudo non participans uno que
enim sunt multa partibus sunt unum toto et que sunt multa accidentibus
sunt unum subiecto et que sunt multa numero sunt unum specie et que sunt mul-
ta specie sunt unum genere et que sunt multa processionibus sunt unum principio.

¶ De quarto transcendente quod est aliquid quo ad est transcendens et non aliquis et quo differt ab uno

Quarto dicendum est de quarto transcendente quod est aliquid dictum enim
est superius quod sicut unum dicit ens in se indivisum ita aliquid
dicit ens ab alio divisum unde dicitur aliquid quasi aliud quid. ¶ Ubi in-
telligendum quod multum differt aliquid et aliquis. ¶ Nam aliquis est adiectivum
generis masculini aliquid autem sumptum in neutro genere. Hec autem est differentia huius
quod masculinum ponitur circa suppositum vel personam unde ponitur quando significatur vel
sua significatio cadit circa sumptum neutrum autem hoc significationem ponit absolute.
¶ Aliquis autem ex hoc quod ponitur nomen adiectivum significans alietatem sed alie-
tatem in supposito vel persona ut cum dico alius homo sed sumptum vel in neu-
tro genere substantivum importat alietatem in essentia et diversitatem scilicet cum
dico aliud. ¶ Unde in divinis possum dicere masculine pater est alius a filio
quia dicit personaliter sed non possum dicere pater est aliud neutraliter
quia significaret quod differret substantialiter. Hoc autem falsum est. Ergo cum aliquis
importat quandam alietatem cum sumitur masculine aliquis dicitur quasi
alius quis. ¶ Hoc autem communiter facit alietatem in supposito non in essentia. Secundo
non est unum de transcendentibus. Unde primo et significat partem et ab ali-
quibus vocatur individuum vagum quia nullam partem determinatam significat

sed pri^re no signatu. Hor aut di^r indiuiduu signatu. Sz cu
dico aliquid sig^tat ide qd aliud quid. Aliud aut neut^r g^e
impor^t alietate in sba et een impor^r p hoc q dico quid
vn et ee rei quiditas appella^r vt inf^a patebit. Ido aliqd
sbstatiatu in neut^o gne z vnu de tnscende^bg importans
diuersitate neutral^r z p gns alietate in sba. Vn aliquid vnu
de tnscendentibus z^o illis z^o vnius di^r aliud quid di^r aliud
no quocuq mo sed alie^te spali z eenli z ita pz q aliqd
dicit alietate eenle z sum^r sbstatiatu z z tnscendes. Et
primo pz q conuenienter pt dici in diuinis pr est aliquis filius
z aliquis z pr a filio z alius quis qz in hoc impor^r sola
dra in psonis. Quamus aut no possit dici pr z aliquid
a filio .i. aliud quid nec filius z aliquid .i. aliud quid a pre
qz vna e een vtrusq et eenlr no dnt pt tame dici q pr
z filius sit aliquid .i. aliud quid a lapide z^a his a qbg dnt
eenlr

De q^to tnscen^te qd z vm z p^o q
e^x z vitas s. vitas p^a s. de9 z^c

Quinto dicendum z de q^to tnscen^te qd z verum z qz vm a vita
te dici^r io primo vid^r z de vitate. Vbi sciend^m q e^x est
vitas vna que di^r pma vitas que z deus. Alia vitas
treata que z q^z creature entitas. Alia z vitas in^tg
Alia vitas orois. Quod sit patet pt tuz cum verum et ens
gutu^r vm no addit aliud sup ens nisi ordine ad int^tu
ipa ig^r dina entitas ut considea^r ut hns ee actu di^r ens qz
sum^r ab actu eendi ut dem z. Quia aut ipa dina vitas
e entitas ut intel^r ab int^tu dino ipi aut int^tui dino di
na entitas sola adequa^r qz oi mo quo est intel^lis e z nullo
alio. Ideo ipa dina entitas ut compa^r ad actu eendi quo
est di^r ens vt aut compa^r ad int^tu ipaz adequate app
hendere in oibus qui est int^tg dinus di^r vera. Et quia
in dinis concretu z abstractu no dnt ideo sic e vera sic z
vitas. Vn sic deus z sua entitas ita z sua vitas p adeq
tione sue entitatis ad suu int^tuz in affirmaroe vt q z trinus
et vnus z negaroe sic q no z lapis ideo ibi est vm est
qd vitatas z adeqo rei z intellectus h^c g^o vitas vocat^r
pma vitas sic z pma entitas. Ideo x^c dixit Ioh xiiij ego
sum via vitas z vita. Res aut quelz vt considea^r hns esse
actu di^r ee ens vm aut vt h^z suaz entit^e apphensile ab
int^tu. Ideo sic z^o ee di^r ens ita compata ad int^tu dia^r
vera. Res aut pt h^re duplez ordine int^tus s. f^ce z per
actus f^ce aut h^z ordine illa res ad int^tuz illud a quo suu
ee dependet z a quo cognosci^t z z isto^o dependz domus
ab int^tu domificatoris. Alio^o h^z res ordine ad int^tu per
actus qz s. no dependz ab eo quantu ad suu ee sed solu q^tu
ad cognosci z actu rei sic lapis dependz ab int^tu h^ua^o

Judicium autem fiunt de re secundum id quod inest secundum se et non secundum illud quod
inest secundum apparentiam. ¶ Quia igitur res non dicitur vera nisi per ordinem ad in-
tellectum vel practicum a quo dependet quantum ad esse et cognosci
vel speculativum a quo dependet ad cognosci solum. Sequitur quod veritas que
est in rebus sit magis veritas secundum quod dependet ab intellectu practico
quam secundum quod dependet solum ab intellectu speculativo. ¶ Cum autem omnes res
comparentur ad intellectum divinum sicut res artificiales ad intellectum humanum
sequitur quod res naturales suscipiunt rationem intellectus sicut divinum tamquam illud
a quo habent esse et cognosci. Unde res naturales dicuntur vere secundum quod assecuntur
formam sive similitudinem que est in intellectu divino secundum quem producuntur. Unde dicitur
lapis verus qui assequitur propriam lapidis naturam secundum preconceptionem
intellectus divini. ¶ Respicitur etiam intellectum creatum speculativum. Unde secundo
dicuntur vera que nate sunt facere veram estimationem de se et intellectum
sibi conformari et adequari sicut sunt quantum ad affirmationem
vel sicut non sunt quantum ad negationem. Unde aurum dicitur verum quod est
aptum facere veram estimationem in intellectu quantum ad qualitatem et
naturam suam quam habet videlicet auri. ¶ Et per oppositum aurichalcum dicitur aurum
falsum. ¶ Res etiam artificiales dicuntur vere per comparationem ad intellectum
practicum a quo dependent secundum esse in quantum assequuntur esse secundum
formam preconceptam artificis. ¶ Res igitur artificiales comparantur
ad intellectum practicum a quo dependent sicut res naturales ad divinum
intellectum a quo dependent secundum suum esse. ¶ Comparantur autem
res ad intellectum speculativum a quo non dependent nisi in quantum ad
cognosci sicut dependent res naturales a nostro intellectu speculativo. Et
de tali vero veritate que est ratio entitatis ad intellectum comparata vel
vel speculativum vel practicum. ¶ Dicit Augustinus libro soliloquiorum 2° quod verum est id
quod est. ¶ Et in de vera religione veritas est summa similitudo principii sine ulla
dissimilitudine. ¶ Et Avicenna dicit quod veritas uniuscuiusque rei est proprietas sui
esse quod stabilitum est. ¶ Veritas autem intellectus dicitur secundum quod intellectus adequatur ipsi
rei per suam apprehensionem secundum ea que apprehendit de re et in omnibus
conformibus vel affirmando ea que ei conveniunt quantum ad intellectum componentem
et affirmativum vel negando ea que non conveniunt quantum ad intellectum dividen-
tem et negativum. ¶ Et quia conformitas rei ad intellectum et intellectus ad
rem perficitur in apprehensione intellectus ideo ratio veritatis est primo in intellectu
et secundario ex hoc dicuntur res vere. ¶ Et ex hoc dixit autem 6° methaphisice
quod bonum et malum sunt in rebus verum autem et falsum sunt in anima. Unde
diffinitur veritas a beato Augustino 2° de vera religione. ¶ Veritas est qua ostenditur
id quod est. ¶ Et Hilarius verum est declarativum et manifestativum esse. Unde Anselmus libro
de diffinitionibus. ¶ Veritas est adequatio rei et intellectus. ¶ Quia autem
veritas primo et per prius invenitur in intellectu ideo est per hoc considerare magis
esse in ipso intellectu propter quod habet aliquid proprium intellectus ratio rei apprehen-
se hoc autem est iudicium de re apprehensa hoc est per se est intellectus com-
ponentis et dividentis. ¶ Et quia veritas est in intellectu quia de re affirmatur

p intellectum intellectus q3 vel qn nec q no inde z q veritas est
in intellectu compositione z dividente in quo z perfecta adequatio rei z intellectus
¶ Quia in prima operatione intellectus est aliqua conformitas z ade
quatio licet imperfecta ¶ Facta est in prima operatione intellectus z ideo
dicitur verum et falsum z eadem ratione in sensibus qui est quando res sensibilis nata est ad
equari sensui secundum id quod est ¶ Ex quo etiam per similitudinem tractum est non
veri ad hominem qui facit veram estimationem de se vel de alijs
per ea que dicit vel facit ¶ Unde de tali consuevit dici quod sit verus
z per oppositum quod sit falsus ¶ Unde z ut hoc ponit philosophus quandam virtutem
4 ethicorum quam vocat veritatem ¶ Ex quo patet quod verum proprius dicitur
dicitur de 2a operatione intellectus in qua est compositio vel divisio z ibi
proprie z principaliter est veritas z falsitas ¶ 2o autem tractum est ratione cuius
dam conformitatis z adequationis que aliqualis in alijs invenitur
ad primam operationem intellectus z ad operationem sensitivam z ultimo usque
ad hominem z facta est humana secundum quod nate sunt veram estimatio
nem facere per ea que dicunt vel faciunt quod autem voces sunt signa intellectuum
ideo veritas ponitur in oratione sicut in signo quia est signum z signum veri
tatis que est in intellectu causata autem de qua dicitur p in principio quod ab eo
quod res est vel non est oratio dicitur vera vel falsa

¶ Quid se habent prope veritates ad invicem

Ex predictis patet quod divina veritas ab aliquo non dependet sed omnis
alia dependet ab ea z ipsa est mensura omnis alterius veritatis
z a nullo mensuratur ¶ Veritas autem rerum naturalium dependet ab intellectu
divino z est mensurata ab eo quia sic sunt omnes res naturales ab in
tellectu divino z omnia creata sicut sunt artificiata in mente artificis
¶ Veritas autem rerum naturalium mensurat veritatem intellectus ¶ Unde res naturales
inter duos intellectus constituta est mensurans z mensurata sed intellectus
naturalis speculativus non mensurat res naturales ¶ sed practicus me
surat veritates rerum artificialium ¶ Unde veritas intellectus speculativi z me
surata a veritate rei ¶ Veritas autem orationis est mensurata a veritate
z veritate intellectus cuius signum est ¶ Et ideo veritas intellectus est mensurata
a rei veritate z veritas signi ab intellectus veritate z per consequens dependet
a veritate intellectus ¶ Et ideo veritas intellectus est mensurata a veritate
rei z per consequens dependet ab ea sed veritas orationis dependet a veri
tate intellectus z ideo mensuratur ab ea ¶ Divina ergo veritas est mensurans
non mensurata ¶ Veritas autem rerum naturalium z veritas intellectus quodammodo
diversimode est mensurans z mensurata ¶ veritas autem orationis mensurata
z non mensurans

¶ Quid se habet veritas vel verum ad predicamenta

Sicut autem animal abstrahit ab homine capra leone z bove z est quod
commune ad ea ¶ ita veritas et verum quod est de transcendentibus istis
veritatibus est communis z ipsum verum transcendens est commune ¶ z dicitur de omnibus verum
bonum deus est verum ¶ quelibet res est vera ¶ intellectus est verus ¶ propositio
est vera suis modis unumquodque ¶ Veritas autem super qualibet rem vadit

no addit nisi ordinem ad intellectum et ideo est verum non addit super ens nisi conformitatem ad intellectum. ¶ Multa alia dicuntur circa veritatem et verum que sunt explicanda non sunt

¶ De 6to transcendente quod est bonum quid est et quod est quadruplex bonitas

Nunc dicendum est de 6to transcendente quod est bonum circa quod notandum est quod bonitas methaphisica non addit super ens nisi ordinem ad intellectum appetitum sed ... ¶ Est autem ... bonitas ... sic patet natura est quedam bonitas essentialis et formalis et tale bonitate habent omnia entia in quantum sunt ... et hec bonitas methaphisica aliud est quam formalis entitas ... ¶ Alia autem est bonitas accidentalis et superaddita ¶ Et autem est ... quod quedam est bonitas accidentalis et superaddita que licet bonitate in esse nature sed ambulatio ad ecclesiam sine claudicatione est huius bonitate nature que superadditur ambulationi. Alia est bonitas moralis que superadditur bonitati nature ut ire ad ecclesiam ad audiendum missam que licet per bonum ... quia congruitur non claudicatio bonitate moris qua vadit ad audiendum missam si autem iret claudicando haberet actum ambulationis malum nature ¶ Et si iret ad furandum ambulatio esset mala moris ¶ Est autem ... bonitas accidentalis superaddita omnibus istis que est gratuita et meritoria ¶ Ut si aliquis vadat recto gressu ad ecclesiam ut audiat missam in statu caritatis ... talis actus bonus est bonitate nature bonitate moris et bonitate gratuita et meritoria ¶ Et iste 3 bonitates sunt superaddite bonitati essentiali ipsius ambulationis

¶ Quo bonum transcendens se habet ad particulare bonum

Secundo videndum est quo se habet bonum transcendens ad quodlibet particulare bonum et bonitas ad qualibet particulare bonitatem ¶ Ad quod dicendum quod sicut verum transcendens abstrahit a quolibet particulari vero ita bonum transcendens abstrahit a quolibet particulari bono et ipsum de quolibet dicitur ¶ Sic autem verum super rem que est bonum formale non addit nisi ordinem ad intellectum ita bonitas formalis super rem ... bonum addit aliquid super bonitatem formalem ... ¶ Bonitas tamen ... est bonum quod in ente ... non addit super ens nisi convenientiam ad appetitum

¶ De nominibus ... predicatorum et eorum que ad ea pertinent

Postquam dictum est de nominibus prime intentionis quibus exprimuntur modus generalis consequens omne ens que dicuntur transcendentia nunc dicendum est de nominibus prime intentionis quibus exprimuntur speciales modi essendi entium ... quibus ex illis que conveniunt omni enti creato ... et vocatur a logicis ... predicamenta sive genera que continent sic speciales modos essendi ... alius modus essendi in re aliqua ... qui non continetur ab aliquo istorum nec est alius qui istorum aliquem contineat nisi omnibus istis conveniat ut deus est de transcendentibus ¶ Sunt autem ista sic predicta ... simul cum significantia ... et suffi ¶ Dicendum 2o descendendo

ad quedam noia que conveniunt ipe pdicto sbe z suorum pdicatorum accidentium
2° que sunt omnibus pdicatis coia 3° aut vero ad quodlibet in spali ut
de qualibet aliquid declaretur captum pns tractatus sequitur z de illis
que ei continent ab eis z de quibus pdicant ipa 4° dicitur de quibus
dam que consequuntur pdicata pdicta vel oia vel pla que a multis
p̄ppria dicuntur Quantum ad pm p° ponit significatia dicta z suffa
extensius 2° sub brevibus concluditur numerus distinctionum suff z noia

Quantum ad pm podicta est suffa z dicta z significata pdicatorum
sunt x pdicatorum que sunt sba qualitas quantitas relatio actio
passio situs habitus ubi quando hoc aut sic pt patet Cum enim
ut omni z ens sit id ad quod oia alia reducunt z alia addat
solum quedam modum essendi ens non pt descendere in hec x pdicata
p dras formales quia nec genus est nec aliquid z qd sit extra intentio
entis sed descendit p diversos modos essendi quos ipa noia ex
primunt ipo 4° x metaphysice Sba enim non addit sup ens aliquam naturam
supadditam enti sed solum aliquem spalem modum essendi s. per se et
in se ens accidens aut est ens p aliud z in alio s. in sba 2° ex
omnibus noibus x generum accipiunt diversi modi essendi z expri
muntur a quibus p logicos sumuntur diversi modi pdicandi Omne igitur
ens vel habet modum essendi per se z non in alio z hunc modum expri
mit hoc nomen sba que est primum z pfectissimum genus entium vel
modus essendi est in alio s. sba z generalis exprimit nomen accidentis
qd non facit spale pdicatum sed modus essendi modus in aliis inveniuntur i g pdicata
seu modis ita exprimuntur a noibus significantibus x genera z pdicata
accidentium que sic distinguuntur Accidens est qd habet esse in alio s. sba
s aliquid habet esse in sba p aliquid qd est in ea vel p aliquid aliud
qd est extra sbam sed tamen est applicatum sbe vel sba est applicata
ei si primo hoc sit s. quod accidens sit in sba p aliquid qd est in ea
hoc pt esse duplr uno modo quod sit p aliquid qd est in sba p aliquid
quod est in ea absolute z hoc est dupliciter quia vel p materiam z talem modum
essendi exprimit hoc nomen quantitas que dicit modum essendi accidentis
in alio s. in sba p aliquid quod est in ea ex pte materie vel per
formam z exprimit hoc nomen qualitas Qualitas enim
modum essendi exprimit ex pte forme sicut quantitas ex pte materie
Alio modo pt esse accidens in sba p aliquid quod est in ea non absolute
sed respective z in comparatione ad aliud z talem modum essendi accidentis
exprimit hoc nomen relatio sicut pt dici plus p albedinem que est in
eo non absolute sed in comparatione ad albedinem que est in platone
vel est hic modus exprimitur p has duas dictiones ad aliquid
tamen noie adaliquid est signari pt ipa relatio z ipa relata
que ad aliquid sunt z de rebus signatis p hec duo noia pdicta
sba quantitate qualitate relatione dicitur aut in libro pdicamentorum Quid
hic significet z que res significate sint p ea dicetur quo modo Si

aut accns sit in sbo p aliquid qd' z ex ipm cui est sbm
applicabile vel id sbo hoc pt ee ztr primo qr sba uel sbm acci
pt ad aliquid ex comparari sic ymg ad hitu vt ho habet
vestitu sit sud' pitu z hitus qr talis modus eendi exprim'
noie isto hitus vel tre Vn auctor lib 6 pn 2o dicit qr hi
tus z corpm z corp que ca corpus sut adiacencia 2oo pt
sbm comparari ad aliquid ex in compacoe agentis ad paciens
vel paciens ad agens si compe' sbm ad aliquid ex quod
e ab' te natu age in ipm sit talis modus eendi accnt exprim'
hoc noie pa o Vn in sex pri lis di' qr passio e effectus illa o
q actionis Si aut sbm compe' ad aliquid ex quod z natu
pati ab eo sit actio di' ee in sbo z talis mod eendi accnt
exprim' noie actionis Vn in pdco libo di' qr actio z sm
qua in id quod subi' age dicim' licet aut actio z passio
sint vnus motus faciunt tamen duo pdica qut em e ab
hoc .i. in agete z actio qut z in hoc .s. in paciente e passio
3o pt comparari sbm ad aliquid ex sicut mensuratu ad me
suraz z hoc dupr qr e du mesura exterior ia vna ma
nes alia fluens manes ut locus flues ut tempus Si
g' accns sit in sba p applicacoez eius ad tempus sic talis
em nichil aliud est qr ee in tpe vel ee tpale qr est in re
tpali p applicacoez eius ad tempus Vn dicit auctor 6 pn 2o
qn est illud quod ex adiacencia tpis relinqt' in re tpali
illa est mensura rei extrinseca manes .s. locus Si go accns
2r talis modus eendi accnt hoc noie vbi exprim' Vn
auctor 6 pn 2o dicit qr vbi est circuscripco cor' a loci circusc' pce
dens vel hoc est in relacoe ad p' b locan 2r talis mod
eendi accnt exprim' hoc noie po Vn po est quedaz sit'
z quedaz ordinacio ptiu totius locati in loco De ist aut
s noibus vltis z 2bus assignacs p ipa dicc' in lio 6 pn 2o
q' e in supplet' lib pntorp

Dicit intp 6 transcede a z 10 prita

Ex istis pt colligi breuit' dicitur hor' 10 nomi ad sex
prima que transcende a dnt qr sex p a exprimut mom
eendi qui conse' gnar' ome ens Ista aut dece exprimut mo
dd eendi spales genin p a dnt sex transcede a h' dnt
pria sine resp gna quorp breuius est hec dicit qr hoc noie
sba exprim' ens cu vnus mod eendi est esse p se z no in
alio Noie accntis exprim' ens cu mod eendi est in alio
sed dicit in diuersis Qntitas sigt ens cu mod eendi est
ee in alio roe me ab' te Qualitas sigt ens cu modus

essendi est esse in alio absolute sed ratione forme. Relatio vel ad aliquid dicitur ens quodam modo essendi est esse in aliquo in eo existente in respectu ad alterum. Habitus dicitur ens quodam modo essendi est in alio ex aliquo existente ipsum quod comparatur ad ipsum secundum suum sicut habitus ad hominem. Actio dicitur ens quodam modo essendi est in alio esse per aliquid quod est extra illud quod comparatur ad illud sicut paries. Passio dicitur ens quodam modo essendi est esse in aliquo per aliquid quod est extra illud comparatum ad ipsum sicut agens ad paries. Quando dicitur ens quodam modo essendi est eius in aliquo per aliquid quod est extra illud quod comparatur ad ipsum ~~Quando dicitur ens temporis~~ sicut mensura extrinseca fluens quam nos dicimus tempus. Ubi dicitur ens in aliquo quodam modo essendi est esse in aliquo per aliquid quod est extra ipsum quod applicatur illi sicut mensura extrinseca manens absolute quam nos dicimus locum. Positio dicitur ens quodam modo essendi est in aliquo esse per aliquid extrinsecum sibi quod applicatur illi sicut mensura extrinseca manens quam nos dicimus locum non absolute sed in respectu ad partes locati et ordine partium locati quia includit positionem suam ubi nisi ordinem partium locati ad locum hec autem positio alia vocatur et alia situs. Sic ergo patet de nomine predicatorum significantia dicta et sufficientia secundum hec 2m quod erat declarandum

De dictis istorum quatuor nominum substantia natura esse et quiditas

Nunc tertio est videndum de nominibus primo impositis et acceptis que secundum propriam significationem et acceptionem primariam dicuntur seu inveniuntur in genere substantie sed ex consequenti et ex quadam similitudine inveniuntur in omnibus aliis generibus accidentium et sunt quatuor scilicet substantia natura essentia et quiditas. Dicitur enim accidentaliter de natura de essentia de substantia de quiditate hominis ita color est de natura de essentia de substantia et de quiditate albedinis. Et ita inveniuntur in aliis predicamentis dici sicut in predicato quali. Videndum est ergo de quolibet in speciali primo et secundo ponetur differentia ex hoc inter ipsa dicta est autem primo de istis quia sunt magis communia magis autem communia precedunt in cognitione ut dicitur primo physicorum

Et modo dicitur hoc nomen substantia

Dicendo autem de substantia ipsa dicitur dupliciter uno modo dicitur substantia illud quod significatur per diffinitionem secundum quod dicimus quod diffinitio significat substantiam rei quam quidem substantiam greci usiam vocant quam nos essentiam dicimus et sic in generibus accidentium aliquas res diffiniat. Et in genere substantie communis ipsa accidentia non ita proprie quia in diffinitione additur. Sicut enim sunt entia licet non tante realitatis et nobilitatis sicut ea que sunt in genere substantie omnem ponens quod natura substantie conveniat et illis de genere substantie et illis de genere accidentium tamen isto modo accipiendo substantiam inveniuntur nobiliori modo substantia dici de hiis que inveniuntur in genere substantie et inveniuntur etiam suo modo dici de hiis que diffiniuntur in genere accidentium

z hic z ibi significat illud quod per diffinitionem importatur
substantia quia subiecto uel supposito subsistente in genere substantie z hoc uocatur
prima substantia in libro predicamentorum ut sortes uel hic lapis. Et hoc duo
accepcio substantie ponitur .5°. metaphysice de substantia. Tercio modo dicitur
respectiue substantie ponitur philosophus in libro predicamentorum pro illis que subsistunt
in primis substantiis z de primis dicuntur ut homo z animal. Et quia suppositum
in genere substantie materiale ex materia et forma z ideo etiam materiam substantiam dicunt
sed formam solum. Et quia materia et forma circumscripto non sunt proprie
in genere sed productione ideo etiam nec z ideo contra hic per
dicitur materia uel forma est substantia sed hic materia et forma sunt de substantia
potius z hec est substantie accepcio ponitur .5°. metaphysice z isto dicitur modo
dicitur substantia de hiis que pertinent ad genus substantie proprie z non de
aliquo genere accidentis primo aut modo substantia dicta z ceteris substantie
z accidentis de substantia ut plus inferius dicetur.

Quot modis dicitur hoc nomen natura

Nomen autem nature secundum philosophum .5°. metaphysice primo impositum est ad
significandum generationem uiuencium que dicitur natiuitas. Et quia huiusmodi generatio
a principio intrinseco extensum est hoc nomen ad significandum principium
intrinsecum cuiuslibet motus ut diffinitur .2°. physicorum natura est principium motus
et quietis eius in quo est primo per se z non secundum accidens. Et quia
huiusmodi principium z formale z materiale ideo tam dicitur tam materia quam forma natura.
Et quia per quemlibet modorum istorum natura accipitur solum quemlibet per se hiis
que sunt in genere substantie z quia per formam completur esse uniuscuiusque rei
in hoc de duabus naturis diffinit naturam dicens naturam esse unam
quamlibet significat diffinicio uocatur natura. Unde boecius
quodque in formis specificam differenciam. Et quia genus z differencia et diffinitio
data de hiis que sunt in genere substantie z in quibus accidentis ideo hoc
modo natura dicitur de substantia et accidente

Quot modis dicitur z quid significat hoc nomen essencia

Nomen autem essencie importat aliquid in ordine ad esse z ideo
quia essencia est id in qua z per quam ens habet esse substantia et natura
habet esse dicitur essencia z quia tam substantia quam accidens
ideo esse ~~dicitur essencia z quia tam substantia~~ licet substantia sit nobilius accidente
ideo esse dicitur de per substantia per prius et de accidente per posterius

Quot modis dicitur z quid significat hoc nomen quiditas

Nomen uero quiditatis sumitur ab essencia quia enim hoc per quod
constituitur res in proprio genere uel in proprio specie est hoc
quod significatur per diffinitionem indicantem quid est res inde z
est etiam quod philosophus diffinitionem z essenciam rei sepe nominat quod quid
erat esse ut patet .7°. metaphysice. Et etiam alia causa quia ad questionem
factam per quid z res conuenit ... de esse ut quid

est ho͞ p̄ncꝛ alꝛ rōle sit aut acci͞dо quidi͞te pꝫ ꝙ gueit sb͞e
ꝛ accidꝫ comͦ quo dcm̄ ꝫ de eēn

Quo sit ide realr ꝛ dn͞t voc
hꝛ eoꝛ sb͞a na͞ eēn et quiditas

Secundo pꝫ ex dict͞ quod se hn͞t adiuice hꝛ eoꝛ noīa s.
sb͞a na͞. eēn ꝛ q̄ditas qꝛ m̄qꝫm cōia sūt sb͞e ꝛ acciⁿᵗ
gueniut ī vno. s ꝙ hec oīa eoꝛ signāt vnū realꝛ. s. id
quod p̄ diffinitōez impōrꝛ. Dn͞t aut̄ qꝛ alia et alia voc
hec significat qꝛ sb͞a hoc sigt̄ in q̄m ex hoc ꝙ̄ na͞ vei
integꝛ ꝛ p̄ opp͞o quodꝙ est ex naꝫ vel actis dꝛ.
Na͞ aut̄ illud sigt̄ in cōparatōe ad intellm̄ qꝛ na͞ vei nō
est intellꝫ nisi p̄ diffinitōez ꝛ io dꝛ naꝫ m̄qꝫm capi pt
ab intellu. Eēn aut̄ sigt̄ hoc p̄ cp̄atōez ad eē. Quiditas
m̄qꝫm per diffinitōez significatꝛ. vel m̄q̄tū ad cōnez
factaꝫ p̄ quid erꝛ. p̄ ꝙ̄ paꝫ diffoez m̄q̄tūꝫ diuisim acci
pidꝛ in sb͞a ꝛ accn̄te alr ꝛ alr sūmꝛ.

De noībus ptinētibꝫ ad gen sb͞e

Quantū ꝛ̄ stat nūc 3ͦ. de singlis ꝛ p̄mo de sb͞a circa ꝙ
p̄mo dd̄m est de noībꝫ que cōueiūt rebꝫ de gn͞e
sb͞e sola vel si cōueiūt gn͞o sb͞e ꝛ accn̄ᵐ dicēdū e de eis
ꝙ hn͞t p̄pria in sb͞a. Et circa hoc p̄mo dd̄m ꝫ de hoc noīe
sb͞a quotiens ꝛ de quibꝫ dꝛ. 2ͦ de aliis noībꝫ per
tinētibꝫ ad ea que dn͞t in gn͞e sb͞e. Quātū aut̄ ad
p̄m p̄mo dicēmꝫ de hoc noīe sb͞a 2ͦ de aliis noībꝫ p
ha cū sb͞a que aliquo°. sūt vnū realr̄ cū sb͞a licet dicant
voc que sp̄ale hn͞t difficultate͞. vt p̄t͞ebit

Quot mod dꝛ sb͞a ꝛ for ꝛ cōpoⁿᵗᵘ ex vtroqꝫ

Quantū ad hoc nome͞ sb͞a sciᵈ ꝙ s̄m boeᵐ sup p̄dica
ꝛ sb͞a dꝛ. 3ͦ s. de ma͞ vt corpus hua͞m ꝫ sb͞a de for
vt aīa rōlis ꝫ sb͞a de cōpoᵗᵒ vt ho͞ ꝫ sb͞a. hic aut̄ acci
pio cōpoⁿᵗᵐ nō solū p̄ cōpoᵗᵒ subsistente vbi ē cōpo
me͞ et forme sed p̄ cōpoᵗᵒ subsistente qd̄ nō ꝫ cōpoⁿᵗᵐ
ex ma͞ ꝛ for sed ex eē ꝛ eēn vel actu ꝛ pō vel quo est
ꝛ qd̄ ꝫ qualis cōpoᵗᵒ ꝫ in angelis qui sūt in gn͞e sb͞e
Quia aut̄ ma͞ et for ꝛ cōpoᵗᵘ multipl͞r dꝛ ad p̄ꝫᵐ
ꝫ qd̄ꝫ distinguedū ꝛ p̄ᵒ de ma͞ 2ͦ de for 3ͦ de cōpoᵗᵒ ꝫ dꝛ.

Quot modis dꝛ ma͞

Quantū ad p̄m sciᵈ ꝙ ma͞ estꝫ x. Est em̄ ma͞ ex qua
in qua ꝛ circa quā. Ma͞ ex qua dꝛ illa que ꝫ p̄m
in[illegible] eē͞ile vei ex qua cōpoꝛ ꝫ. diffꝛ ma͞ p̄hꝛ 2ͦ p̄hꝛ
Ma͞ est ex qua fit aliquid cū insit ꝛ hoc m̄o ela sūt in
om̄ī intpt͞or ꝛ ma͞ p̄ma ꝫ ma͞ om̄ eloꝫ. Ma͞ p̄ma dꝛ

materia considerata absque quacumque forma substantiali. Sed aut materia ex qua
est dicitur quia est quedam materia corporis naturalis ex qua fiunt et consistunt
res naturales ut elementa sunt materia omnium mixtorum et hec materia est ma-
teria compositi non est aliquod totum sed pars et quamuis substantia dicatur non
tamen est substantia per se et in genere substantie directe sed est pars substantie ipse
solo et est in genere substantie per reductionem. Alia est materia rerum artificialium
ut ferrum est materia cultelli ex quo fit et lapides et ligna sunt
materia ex qua fit domus et talis materia rerum artificialium est quodammodo
totum in se licet sit pars totius artificiati. Et ideo talis materia
est substantia directa et per se in genere substantie. Alia est materia in qua et non
ex qua. Cum enim proprietas materie sit esse potentiam receptiuam forme
ideo omne id quod est susceptiuum forme cuiuscumque tam substantialis
quam accidentalis quamuis non sit materia ex qua componatur ipsa forma
vocatur et dicitur materia et hoc modo omnis forma tam substantialis quam accidentalis habet materiam
non ex qua fit quia nulla forma est composita ex materia et forma
cum sit simplex ut patet in libro 6 principiorum sed materia in qua sicut anima habet materiam
in qua est scilicet corpus et albedo uel quantitas totum compositum et substantia
non solum substantia dicitur ex materia rerum animatarum in primo vnde accidens rerum al-
terius vt quantitas rerum qualitatis. Utrum aut talis materia sit substantia
dicendum est secundum rationem susceptiui quia si susceptiuum sit materia rerum
forme substantialis erit substantia sicut pars si sit susceptiuum rerum accidentis
erit substantia simpliciter si sit forma substantialis rerum quarum predicta erit substantia
sed pars si sit accidens rerum accidentium non est substantia sed dicitur materia i.e.
ut subiectum. Tertia aut materia dicitur que est circa quam et hec est proprie materia
que est obiectum potentie vel obiectum vel subiectum sicut color est obiectum visus
et dicitur materia vel obiectum visus quia in eum fertur et tractatur visio
non est aut materia ex qua quia ex coloribus non visus nec
visio componitur nec in qua quia visio non est subiectiue in colore sed
[illegible] visiua potentia vt [...] obiectum ad quod [...] visio dicitur
aut materia quia habet proprietatem materie que est suscipere vel pati videri
enim passiue conuenit colori secundum modum significandi. Eodem etiam modo
est de rebus scientie quod vocatur etiam obiectum quia obiectum est id quod
primo obicitur ~~appetentie~~ potentie vel scientie conspectui et est obiectum
vel subiectum alicuius scientie circa quod scientia negociatur et de quo fiunt
in scientia demonstrationes ut corpus mobile in scientia naturali dicitur obiectum siue
subiectum. Vnde in scientia naturali non materia ex qua fit quia non sit forma
simplex non habet materiam partes sui nec materia in qua quia scientia naturalis
non est in corpore mobili sed in subiecto primo in intellectu. Sed est materia
circa quam ipsa scientia negociatur et inquirit conclusiones et demonstrat
et ita patet dici materia circa quam ipsa scientia negociatur et inquirit conclusiones
et demonstrat et ita patet dici materia circa quam et obiectum cuiuslibet scientie

vt

vel po. ¶ Si aut querat an talis ma sit sba videlz utrum
cognitionez sbi uel obi qr si obm po. vel sbm stie sicut qn
titas z obm visus z sbm mathe. no est sba sed act.
¶ Si aut obm po. uel sbm stie ptinet ad sbaz est sba
sicut pz de corpe mobili qd pt ee et obm po. visiue z sbm
nalis stie ¶ Quia aut ma hz roez sbi quot modis d ma
tot modis di sbm sit tamen qr ro sbi for. vni z tn qr obm
pot no sit ppe di sbm sed obm.

¶ Quot modis dicit forma

Quantu ad 2m de for. sciend qr no for. di multipr sicut qr
multis modis dicit qmbus no est sba sed accns z
de hoc ptebit infra tuz agetr de 4ta spe qualit ¶ sed
for. que di sba ipa z pt componi vt aia rolis z tal
sbalis for. est in gne sbe sicut pt per reductione z hec
for. est in quadrupli gradu qr queda for. sbales sut
que solu dat ee ¶ vt for. oim inatoz ¶ vt for. lapidis
z hg. ¶ Queda sut que dat ee z viue et sentire vt for.
aialiu z dnr aie spi. ¶ Queda sut que dat ee z vi
uere z sentire ¶ vt forme vegetabiliu ¶ Queda sut que
dat ee viue sentire z mrs re ¶ vt aie hom que rolesdi
cit z qto dat ee nobilius tanto sut nobiliores pp qd
aia rolis mr omes obtinet supmu gradu sit go hec 9
de sba ma z de sba for. que sut due ptes z due expe
ma 2b sbe cpote quotiens z de quibus dnr

¶ De sba cpo. dr dici in pmaz z 2az z qr z breuer

Quantu aut ad 2m de sba que z composita z sciend qr ista
di de oi illo quod z dirte in gne sbe ¶ Et ideo dicit
boeci sup pdita qr de tali ibi agit phs ¶ De talibs ext.
mns de me. egit actor ¶ Ro aut intelligo qr sba que
z gene requirit cpoez for. z me sed suffit qr sit ibi
compo alia p modu me. z alia p moduz for. ¶ hr aut
cpo z p actu z poz sine p ee z ee naz qr hnt ee suppo
tuz creatu subsistens ¶ Et ido z in gne sbe sz qr deg oino
de carz cpoe ideo nullus gnis nec sbe nec alris limi
tibus contmetr ¶ Hec aut sba que z composita di dupr.
vt pz in li. pdicatoz ¶ Est enz queda que di pma sba et
alia que di 2a pma sba dicit quodcunq z quodlz indi
uiduu subsistens in gne sbe vt sor plo z cetis ¶ 2a sba
di spes spalissia z oia supiora gnia que de indiuidis
pdicatur ut ho al corpus sba ¶ Quamuis aut sit scdm sac
cepo pme sbe ¶ ut com 2az dividitur ista que dra z tame
gnalius vtimr noie pme sbe multiplr scdm Albertuz

super predicta. ¶ Dicitur enim substantia prima causa quia in ea que non est in aliquo
nec est ab aliquo sed est omnibus rebus aliis causa essendi et iste
ius deus dicitur substantia prima. ¶ 2o dicitur substantia prima illud quod primo predi
ad quod reducuntur omnia illa que sunt in ordine predicamenti substantie tamen
quod ad primum principium illius generis. ¶ Et substantia que est genus generalissimum dicitur
substantia prima et isto primo ordo attenditur ut sit ordinis inchoatio
ab universalioribus et communioribus et sit descensus ad particularia sub
sistentia que isto ordine dividuntur. ¶ Omnia autem predicabilia a
particularibus usque ad genus generalissimum dicuntur substantie medie secundum
ordinem istum. ¶ 3o dicitur substantia prima id quod primo substat accidentibus
et quod est causa omnibus aliis substandi et subsistendi et talis substantia
prima dicitur particularis subsistentia generis substantie ut Sortes Plato et in
isto ordine est processus ab infimo usque ad supremum genus ascen
dendo. ¶ Et communis isto ordine particulare possit dici prima substantia genus
generalissimum ultima et media predicabilia scilicet genera subalterna et species
possunt dici medie substantie tamen omnes isto ordine vocantur secunde substantie
et solum particulare dicitur prima substantia. ¶ Substantia prima ergo primo modo dicta neque est
genus neque species neque particulare predicamenti substantie neque aliqualiter quia
nullis generis limitibus concluditur sed est extra omne genus et est deus
quia est infinitus et immensus. ¶ Substantia autem prima 2o modo dicta est genus
generalissimum predicamenti substantie divisibile in diversas species per oppositas
differentias. ¶ Substantia autem prima 3o modo dicta est particulare subsistens in genere
substantie individuatum quod supponitur omnibus superioribus ¶ et alia predicantur
de eo et omnia illa que predicantur vocantur secunde substantie. ¶ 2o dividit Porphyrius
illo ultimo modo primam substantiam contra secundam ¶ patet ergo quid est prima substantia
et quid est secunda et quot modis sumitur. ¶ Quamvis autem hic fecerit
mentionem de genere et specie et genere generalissimo non tamen declaravit quod
iste nominibus significetur quia dicetur infra cum agetur de 2is intentionibus suo loco

¶ De quibusdam aliis nominibus scilicet essentia substantia subsistentia res natura et quid
corruptibilibus scilicet usia usiosis ypostasis physis unde imponuntur quid
dicuntur quid significent et quomodo se habent ad invicem

Secundo videndum est de substantia cum aliis nominibus que sunt
idem ratione quod substantia licet differant voce quorum aliqua
communia sunt substantie et accidenti dicendum tamen de eis quantum ad illud in
quo conveniunt substantie. ¶ Circa hoc autem primo videndum est quo
nomina ab invicem differunt in generali et unde utraque sumuntur
¶ 2o dicendum de quolibet in speciali ¶ 3o in quo conveniunt et in quo differunt
et qualiter se invicem concludentur.

¶ Unde imponantur et unde distinguantur
substantia subsistentia essentia et res natura

Quantum ad primum est sciendum quod hec nomina sunt greca, scilicet esse, substantia que duo conveniunt substantie et accidenti ut prius dictum est. Et aliqua specialiter que conveniunt soli substantie. Illa duo sunt subsistentia, res nature que soli conveniunt substantie. Hec autem greca nomina que sunt latina apud nos. In greco sunt alia greca nomina sibi correspondentia, scilicet usia, usiosis, ypostasis, prosopon, quorum usus et apud latinos est, de quibus dicetur ceteris. Quantum quo ad illa greca latina sciendum quod sunt distinguenda et sunt sumenda quia essentia imponitur ab actu essendi, substantia et res nature ab actu substandi, secundum hoc ista distinguuntur quia essentia est eius actus esse essentia. Substantia et res nature eius actus est substare, licet diversimode quia a substando nature communi et accidentibus dicitur substantia, sed res nature dicitur ab actu substandi nature communi. Subsistentia autem est eius actus est subsistere. Essentia autem non determinat sibi aliquem modum essendi, sed est communis omni enti, licet per prius conveniat substantie. Substare autem et subsistere determinat modum convenientem soli substantie secundum duo que sibi conveniunt quod sit ens in se completum et quantum ad hoc convenit sibi subsistere et quod omnibus aliis que sunt in ea, accidentibus scilicet, substernatur et quantum ad hoc convenit sibi substare et in quantum subsistens in se substernitur nature communi res nature dicitur.

De essentia et usia communiter et dicendum primo de essentia que sumitur. 20

Quantum ad secundum primo de essentia que sumitur et imponitur ab actu essendi sciendum quod essentia significatur dupliciter: aliter ut quod et tunc eius species sit et essentia individui ipsa essentia ut quod et nomine individui et nomine speciei dicitur. Unde dicimus sortem esse quandam essentiam et hominem esse essentiam sortis. Aliter autem essentia significatur ut quo, ut cum dico humanitas quo homo est homo, et sic essentia significatur ut quod per nomen concretum ut sor vel homo. Aliter ut quo ut per humanitatem et tunc significatur per abstractum. Hinc autem utroque nomine et maxime nomine concreto quod dicitur usia et quod et compositis ex materia et forma essentia rei non solum forma vel sola materia sed essentia importat utrumque. Ideo in talibus dicta usia significat composita ex utroque et dicit boetius in predicamentis quod usia significat compositum ex materia et forma. In simplicibus dicitur usia eo modo quo eis competit essentiam habere. Secundo autem essentia significatur ut quo et ut quod sit simplex et tunc idem sit apud grecos usia quod apud latinos essentia.

De substantia et subsistentia et hoc nomine usiosis

Secundo dicendum de substantia que ab actu subsistendi sumitur et hic aliter sumitur ut quo aliter ut quod subsistit. Et tunc hoc sit illa substantia in qua per prius invenitur forma subsistendi. Tunc hoc autem sit generalissimum in substantie ipsa subsistentia sic accepta et substantia prout subsistit ut quo secundum prius conveniunt generibus et per ea individuis, licet ipsa individua sint in quibus superiora subsistunt, quoniam enim genera et species ac omnia superiora non sub

sistunt nisi in individuis quorum et ex tamen differentia et diffinitione essendi
sit ex natura vel quiditate superiori. ¶ Alio modo autem subsistentia significat quo
aliquid subsistit et ratione huius sit prima substantia sortes significat ipsam sortem
per quam subsistens subsistit ¶ Huic autem 2º nomini in greco re-
spondet nobis unde hoc nomen usiosis quod in significato se habet
apud nos et grecos in usu per omnia sicut subsistentia comparatur ad
quod et comparatur ad quo

De substantia et ypostasi

Tertio dicendum est de substantia ratione actus est substandi ¶ Ubi sciendum
quod substantia a substando dicitur. Dicitur autem substare aliquid alicui
uno modo sicut subiectum accidenti alio modo sicut inferius nature communi ut sortes homo ab
isto 2º dicitur actu substandi quia substantie generis dicitur substantia ¶ Alio modo autem
hec substantia significatur ut quod substat et ratione huius sit substantia prima
primo per eam omnia superiora sit substantia significat substantiam primam primo et ex
consequenti 2as substantias ¶ Alio modo autem hic substantia significat ut quo substat
aliquid et accipitur significat materiam ¶ Huic autem 2º nomini respondet apud
grecos nomen ypostasis apud nos inusitatum et dicitur alicui de
eo quod substitur et est pro primo primum substandi est materia ideo dicit
boecius in predicamentis quod ypostasis est materia ¶ Alio modo autem sumitur pro eo quod
substat et ratione huius sit prima substantia sic ypostasis primam substantiam
significat et accipit boecius ypostasim in libro de duabus na-
turis

De hoc nomine res nature

Quarto dicendum de hoc nomine res nature quod est compositum
ex ipso dicitur ¶ Sciendum autem quod cum omnis substantia dicatur a substando
accidentibus et nature communi sicut ab utroque actu substandi
sumitur nomen substantie ita ut ab altero solo scilicet in quantum substat nature
communi sumitur hoc nomen res nature ¶ Unde hoc nomen res nature significat
substantiam prout substat alicui nature communi ut sortes homo et nature que per
hominem importatur scilicet humanitati ¶ Huic autem nomini in greco respondet
hoc nomen pragmatos physeos unde est quod sicut apud nos
non multum est usitatum sic physis sic bene usitatum quod naturam
significat ¶ Unde et considerantes naturas phisicos appellamus unde etiam
a materia naturalium in libro phisicorum edita dicitur liber phisicorum nunc tamen est
convenientius ergo res nature dicitur ypostasis ab aliqua parte re

In quo queritur 2º quod dicitur per dicta

Nunc 3º concludo duas questiones ratione convenientis et dico nomina
predictorum prima est quod ratione res aliqua significatur ut quod
significatur per nomen concretum ratione significat ut quo significatur per nomen
abstractum 3a nomina predicta scilicet essentia subsistentia substantia et alia significant
ut quo et ut quod substat per modum concreti et significat alia
ut quod et significat per modum concreti et idem dico de nominibus
grecis correspondentibus scilicet usia que respondet essentie usiosis

que 7 unde subsistencie ypostasis que unde substantie Sed ista 3a nomina
aliter dicuntur significative parte per modum partis ut usia significat essentiam per ut
est forma totius ypostasis forma partis ypostasis partem que est materia
et tunc sic significant ut quo et ita utitur eis boecius in libro contra euti-
chen Aliter autem ista significant ut quod et totum et per modum totius
ut homo significat sortes essentiam per modum totius et subsistentia et substantia
sicut et idem dico de nominibus correspondentibus in greco scilicet u-
sia usiosis et ypostasis Secundum tamen communem usum loquendi vel utendi
istis vocabulis et ita accipit boecius in libro de duabus naturis
Secundo notandum quod si ita accipiantur significando ut quod est sit unum et idem
dicitur esse in se et per se sine dependentia aliqua subsistentia in-
dividui tamen tale dependens quod in se subsistit et per se et hoc convenit
individuis secundo id primo convenit generibus et speciebus ut substantia
ut substat accidentibus et non convenit sic et hoc per prius convenit
individuis quam superioribus et res non est ut substat nec
convenit principue quod similiter convenit per prius inferiori quam superiori
Quid significet quibus convenit esse vel similitudinem quibus abi-
ure (?) creatio generatio gigni corrumpi oriri et nasci nati-
vitas creatio et ex utero filiatio primitas

Modo dicendum est de nominibus rerum que sunt in genere substantie et
primo ponende sunt due distinctiones de rerum ad genus
substantie pertinentium productione et de ipsis rebus productis Secundo in-
distinctiones rerum productarum est descendendum ad nomina earum

Quantum ad primum sciendum quod entium creatorum subsistentium ad
genus substantie pertinentium est 3x gradus Quedam enim solum
habent esse ut inanimata et ista tenent infimum gradum scilicet lapis et ligna
Quedam habent esse et vivere ut vegetabilia scilicet plante et spiritualia
scilicet animalia Sicut in ipsis quo ad hoc pono differentiam quia nec
faceret ad propositum Quedam autem habent esse et vivere et intelligere
ut intellectualia scilicet anima et angelus et etiam homo et ista tenent su-
premum gradum in entibus Secunda distinctio est quantum ad res pro-
ductas quia hee possunt considerari puta uno modo quantum ad suam pri-
mariam productionem quia in mundi creatione per species suas
omnia sunt creata et talis productio vocatur creatio unde genesis
primo In principio creavit deus celum et terram Dicitur autem creatio
productio rei nullo presupposito ex parte rei et quia tunc res sic
sunt producte quod nihil earum preexistebat talis productio
dicitur creatio Alio modo possunt considerari res create quantum
ad suam conditionem et quantum ad productionem rerum corruptibili-
um et corruptibilium vel que de novo sunt per productas species
productum et talis rerum productio multum diversificatur quantum ad diversos

3b. pductos diuersa sortitur noia vt patebit. hijs suppositis
Dicendum est de noibus que queniunt rebus de gnatione sbe p. 20
questio ad pmum questionem enim 2o questio ad 2m

Cd 3 gnatio et corruptio et quibus queniat

Quantum ad pmum questionem enim ecce s. que sunt in natura
et habent esse solum et non vnius. Dicendum 3 ꝙ talium an
liber est tois et cotidiana pductio q vocatur gnatio. que 3 pductio
rei supposita materia ex qua et illa que sic pducuntur
sunt oia gnabilia et corruptibilia 2s pducta dicuntur gnata
Eorum aut destructio vocatur corruptio ex quo p3 dria inter gnationem
et creationem ꝙ gnatio est rei pductio ex materia ex qua tn
tamen pmum non est actus sed na pp dictam pductionis actiuus
Sz creatio est pductio rei nullo psupposito ex pte pducti
saltem quantum ad materiam ex qua supius aut 3 posita dicta de ex q

Cd 3 gnatio et q requirit ad eam ꝙ dō et ratis | et in qua
queniat sꝫ diuisi de q i di. is sola pressi. fi. l d. gnio

Quia aut de gnatione sermo 3 vt patebit amplius sci d.
ꝙ ad gnationem q ratio concurrunt. Gtio aut de quo dice
ndum se tꝫ ꝙ gnio pt ee tm hoc et sine hoc. Cu em sm
augustinum nihil gnet seipm ad hoc ꝙ sit in gnatione dꝫ esse
aliquid gnans quod est pducens et hoc est pmum et aliquid
gnatum quod 3 pductum et hoc 3 2m. Et ꝙ gnans conat sua
naturam gnato oꝫ ꝙ semp in oi gnatione psupponat aliquid
non pductum de quo gnatum dicitur gnari et hoc 3 3m et in hoc
differt gnatio a creatione ꝙ creatio nihil psupponit. Et io gnatio
si nihil psupponeret non eet gnatio sed creatio et hoc 3 3m ro
curres. Cuia aut gnatio 3 ab agente equoco et vnico
sd dicit aug ꝙ ho gnat hoiem et sol et gnante est conatio
eandem naturam gnato ꝙ agens equocum non conat eandem naturam
spe sed solum vniuocum sd ho. Sed tn verius saluatur ro
gnationis i vniuoce sd gn ho gnat hoiem ꝙ i equocis
vt gn sol gnat hoiem. Et si eet posse adhuc verius salua
retur ro gnationis si sor gnans filio conaret eandem naturam
non solum sm spem sed etiam sm num et hoc 3 quarto requirens
ad gnationem. Gtio est ꝙ conatio ne fiat modo ne. Modus aut
ne est vt gnatum sit ab vno gnante effectiue dico at
ab vno ꝙ impossibile est ꝙ duo vt petrus et iohes possint
vnum filium numero gnare dico effectiue ꝙ in creaturis ꝙ i are
atur et potissime in gnatione aialium psertim concurrunt duo
s. masculus et femella sed masculus solum effectiue femel
la aut sm aristo. 16o de aialibus et tꝫ solum passiue
Si igitur esset posse in creaturis ꝙ talis pductio eet a duobus

effective non eet mo ne nec vice gno ¶ 6tu aut ad gnatio
nez indiuiu se hns est q gno posset esse cu trasmutatione
z sine trasmutatione cu trasmutatione est in creaturis z c vo
qr ome agens in gnatione introducit form contraria et ex
pellit contraz a mia z hoc no pt ee sine transmutatione in
pductio talis no hz q sit gnatio formaliter ex hoc q z talis
transmutatio aliqui corruptio formaliter ee gnatio z bi cauter
ois motus z mutatio ¶ Si igr sit aliqua pductio q non
exigat formam expellendaz prius nam illa erit sine trans
mutatione sicuti e in diuinis ¶ Et ido gno ex sui na no import
motu z trasmutationez sed pt ee cu ea vt in creaturis z sine
ea ut in diuinis ¶ Vn pt pate quid est de roe gnationis et
que sit eius diffo qr no plus import nisi q gnatio est
pductio qua gnans vel pducens reiat pducto eand naz
¶ Duo aut eand vel gnic ut in gnantibus equiuoce uel spe
vt i vniuocis z hoc in creaturis vel eand gnie spe et
nuo qd solu est in diuinis ¶ Ex hijs pz q hec sex gcurrut
ad gnationez pm gnans | 2o gnatu qr nichil gnat seipz
3o aliquid psuppositu no pductu | z io gnatio no z rerio
Et q hoc z in diuinis qr gnatio filij psuppo. eem que nec
e gnans nec genita sed communicata | z ido gnatio filij no
est creatio ¶ 4m est q sit communicatio eiusd ne z vbi maior
ydemptitas verior ro gnationis z io verior i vniuocis
z p gnis qr in diuinis eade na spe z nuo communicat filio io
est ibi pfectissima gnatio vn 2o eph iij ¶ Ex quo ois pnitas
tas in celo et in terra noiatur ¶ 5m est q sit mo nae
vt ab vno effectiue gnic et ido pductio filij que z ab v
no solo s a pre vocat gnatio in diuinis sed qr pductio
spus sti est a duobus s a pre z filio no vocat gnatio sed
pcessio ¶ Sextu est q gnatio sit cu motu z trasmutatione uel
no indiuiu se hz ad eaz sed in creaturis motu hz sep
z trasmutationez in diuinis aut excludit ¶ Ex quibus oibus
gcludi quid z gnatio z q gueniat deo et creaturis z q
diuisde z vtrq q nobiliori mo et magis pprie z in diuinis
q in creaturis z q pcessio filij dr gnatio z no pcessio sps.

¶ De noibus ptinentibus ad vita et viuentia

Secundo addm est de noibus ptinentibus ad vita et
viuentia ad 2m gradum eorum que hnt ee s z viue
Et q nomen vite hic pmo occurrit | ideo pmo dicem z de
hoc noie vn trahit origiez quibus gueniat z quibus
pprie z quibus similitudinarie ¶ 2o descendet ad dicend
de noibus pductionum quibus ipa viuentia pducuntur.

z de noibus productor Quantu ad pm videda sut 4or pm
De ipo noie vita vn sumptu est z quibus conuenit
2o qm viue dividit p 4or ista s alio viti sentire mo
ueri sm locu z intelligere 3o quod vita i actiua et
contemplatiua divid 4o q3 dira int vita contemplatiuam
theologos et phos

Vn sumit origine hoc no vite z ad qz
tetud 3 qbus queniat ppe z qbs similitu

Quantu ad pm vn sumptu 3 nom vite z quibus conuei
at quibus ppe z qbus trsumptiue Dicem q nom
vite ex hoc sumptu fuisse vide q aliquid a seipo pt
moueri z io ex hoc dicta sut homo aliq viue q
visa sut a seipis moueri aliquo motu sicut plate
motu augmenti z aialia motu locali ea vero que visa
sut no moueri nisi ab alys mota dicta sut mortua
vel vita careria sicud lapides et ligna et inde trsump
tiue z p quadaz silnes ea quoz prim motus i ipis
est dicunt viuencia quamuis no seipa moueat sicut aq
aut molles ut stagnales vel laruales dnr aq mor
tue sicud hoc facit vel alia aiali mltu mobilia dnr
bene viua sicud aliquis qui no pt stare in vno loco dr
mltu viug egrua qui est male mobilis z tardi mo
tus dr totus mortuus vel male viug Ex hoc aut
vlterius nome vite tractu est ad altera z attributu est
oibus oparoibus quas aliquis ex seipo exercet no
sid er nome motus ad quamlz oparoez solz trsferri
sic trsumptiue et large sentire z intelligere dnr motg
z sm hoc no solu que moue a seipis vel p augmto
vel localit dnr viue sed et oia que ex se ipis appe
tunt sentiunt et intelligunt Hee em oparoes vite dnr
q̄uis aut in aliquo sint plures dicte oparoes
tamen dr vita in aliquo q3 opao pn l in eo sicud aialu
vita dr in sentire quamuis nutriat qua sentire pn
cipalius est in aiali z hom vita dr in intelligere quis
et sentiat hoc aut accipiendu est no solu sm pos
se et sm habitus z actus supadditos ppe quod nome
vite vltius e extensum in tm vt vita vnius cuiusqz hois
dicat in hoc consiste in quo 3 summu eius studiu et
intco z cum maiore cura impendit ut dicit aristo
ethi 2o z 5 hois studiosi qui mltu intendit studio studiu

cp hoies

dr vita eius z mercatorum mercari dr vita eius z cetera
Ex quibus pz vnde sumptum est nome vite z ad que trans
latum est et extensum quibus conuenit quibus conueniat
proprie z quibus transumptiue

Quod vita diuiditur in vegetatiuam sensitiuam
secundum locum motiuam z intellectiuam

Quantum ad 2m. s. quo vita diuiditur per hec 4or
s. alimento vti sentire localiter moueri z intelligere
Sciendum quod hec 4or quandoque sumuntur pro quibusdam operationibus
que sunt operationes anime dantes vitam vel vegetatiuam vel sensitiuam
vel intellectiuam z cetera viuere viuentibus non est esse sed operari
Aliquando sumuntur pro ipso esse viuentium in quibus sunt iste operationes
z cetera inter 2 io secundum philosophum 2o de anima viuere viuentibus est esse
Vnde etiam sic dicitur quod ethicorum quod esse est sentire vel intelligere id est
habere naturam ad sentiendum vel intelligendum z hoc modo distinguit
philosophus 2o de anima viuere per illa 4or Nam in istis inferioribus
sunt quedam viuentium quorum quedam habent naturam solum ad vi-
tendum alimento z ad generationem alimentum vt z augmentum z generationem
sicut in plantis z in omnibus vegetabilibus Quedam vero
habent vltra hec naturam ad sentiendum vt pz in animalibus immo
bilibus que non mouentur motu progressiuo vt ostree
marine Quedam vero cum hijs vltra habent naturam ad mo
uendum se sed secundum locum z progressiue vt alia perfecta
ut quadrupedia volatilia z cetera Quedam vero habent naturam
ad hec omnia z vltimo ad intelligendum ut homines z cetera pz quod
hec 4or alimento vti quod pertinet ad vegetabilia z sentire quod
pertinet ad alia imperfecta z moueri secundum locum quod pertinet
ad animalia perfecta et intelligere quod pertinet ad homines
Quandoque sumuntur pro quibusdam operationibus z tunc sunt operationes
triplicis anime s. vegetatiue sensitiue z intellectiue quandoque pro esse viuen-
tium quorum sunt operationes z tunc pertinet ad 4or genera
entium s. vegetatiuum solum quantum ad secundum hanc solum
sensitiuum cum vegetatiuo quantum ad animalia imperfecta intellec-
tiuum vegetatiuum sentire z moueri secundum locum z intelligere
quantum ad homines z cetera pz quo intelligitur illa distinctio

Quod vita diuiditur in actiuam z contemplatiuam
z quod vtraque queritur vite intellectiue

Ex premissis pt aliqualiter patet 3m. s. quod vita diuiditur
in actiuam z contemplatiuam Si enim vita dr. operatio qua
aliquis ex seipso exercet z id est in homine que z in eo prin-
cipalior z in principalioribus operationibus illa dicitur
vita cui impenditur summum studium intento z cura non

solum secundum potentias naturales sed etiam secundum virtutes superadditas et
cum talis operatio in homine sit intelligere restat quod secundum hanc
operationem homo dicatur vivere et vita eius distinguatur in activam
et contemplativam quarum operationis intellectus. Vita etenim volup
tuosa non est proprie in homine vita nec humana sed magis brutalis
bestialis et pecudis primo ethicorum a philosopho nominatur. Sed secundum intel
lectum est solum humana vita quod dispositio ... sic potest accipi. Habet enim
per intellectum duas operationes unam quae est ipsius secundum quod regit
~~vires~~ et aliam quae est ipsius secundum quod regit vires et potentias
animae inferiores sibi obedientes et secundum hoc in homine accipi
tur duplex vita una quae consistit in operatione intellectus secundum se ipsum
et haec dicitur vita contemplativa. Alia quae consistit in operatione
intellectus et rationis secundum quod ordinat et regit et imperat potentiis
animae inferioribus natis sibi obedire et haec est vita activa ex
quo patet quod sicut intellectus dividitur in speculativum et practicum non
tamquam in diversas potentias sed sicut in distincta officia propter distinc
tos actus et distincta obiecta et omnis vita dicitur consistere in eo in
quo maxime delectatur et cui magis intendit. Quidam autem
maxime intendunt contemplationi veritatis quod pertinet ad intellectum
speculativum vita contemplativa consistit in contemplatione summe
contemplabilis. Quidam vero quod maxime intendunt per rationem prac
ticam ideo vita activa in his consistet videlicet optimum agibilium
et ita patet quomodo dividitur et penes quid attenditur vita activa
et contemplativa et quod solum haec vita convenit nisi intellectui.

Quomodo differat vita contemplativa theologorum et philosophorum

Quantum ad tertium quomodo differat vita contemplativa et theologorum et philosophorum
sciendum ut prius quod vita contemplativa consistit in actu in
tellectivae potentiae. Hoc autem intellectus et non ab actu sed in quantum talis
actus est dilectus et electus per voluntatem affectivam et eligen
tem talem actum. Cum autem operatio sit medium inter operantem et ipsum
obiectum ad quod tendit ipsa operatio ex parte secunda potest considerari
ipsa operatio uno modo in quantum est perfectio ipsius operantis et tale desi
derium procedit ex amore sui. Alio modo potest considerari talis operatio
in quantum tendit ad tale obiectum et sic contemplationis desiderium pro
cedit ex amore obiecti. Differt ergo contemplatio quam posuerunt philosophi a
contemplatione quam ponunt theologi quia illorum contemplativa procede
bat ex amore et desiderio contemplandi deum ut sic ubi amor
sit ibi oculus et Matthaei 6 ubi thesaurus tuus ibi et cor tuum
et de hac vita dicitur Johannis 17 haec est vita aeterna. Haec autem porri
git caritate dei et proximi et non vita philosophorum. Unde Gregorius super
super Ezechielem Contemplativa vita est caritatem dei et proximi to
ta mente retinere ab exteriori actione quiescere ita ut nihil agere

intellectus

libeat sed calcatis cum omnibus ad vid. fortis (?) suffocatoris animus inardescat

Quid sit gigni nasci oriri et quibus proprie conveniat

Secundo dicendum est de nominibus productionum et productorum pertinentium ad secundum gradum entium que sunt viventia. Sciendum quod communis generatio sit entium illorum que magis habent de nobilitate inter omnia entia que cottidie producuntur in esse quam non habent nisi esse et in hoc esse ipsa viventia que ad secundum gradum entium pertinent conveniant cum eis. Et ulterius hoc habent vivere in quo excedunt ea. Secundo in creatorum productio non sit sibi nomen generatoris appropriavit quoniam etiam productionem creatorum conveniat et ipsorum viventium que tenent secundum gradum entium. Et quia iste gradus entium est secundus entia primi gradus in vivere excellit, secundo productio illorum praeter nomen generale quod sibi convenit cum aliis entibus vita carentibus sibi alia nomina specialia appropriavit. Solum quod sciendum non quod in creatis et viventibus duo sunt productionis. Tertio considerandum. Primum est quod a primo generante decidit aliquid scilicet semen vel aliquid loco seminis quod est sufficiens ad generationem quantum ad principium activum et passivum. Hoc autem in diversis est diversa nam in quibusdam sicut in plantis a primo generante ministratur utrumque eo quod plante non habent sexuum distinctionem, in animalibus a mare ministratur principium activum a femina autem principium materiale sive passivum. Specialia autem secundum philosophum in coitu sunt scilicet unum principium generans et secundum hoc dicitur Genesis primo: erunt duo in carne una. Secundum quod est in viventium productione est quod talium productio ex permixtione corporum exitus a generante et hec conditio scilicet ex permixtione convenit productioni creatorum. Tertium scilicet ex premissis duobus scilicet quod generatum vel productum exiens a generante in principio generationis adheret ei et est in eo per contactum et per colligationem ut dicitur quinto methaphysice. Ut quod patet in fructibus qui colligantur arbori et adherent ei et embrionibus qui adherent matrici per contactum.

Quid sit gigni nasci oriri quibus proprie conveniunt et quo dicuntur

Dicitur secundum has tres conditiones quas habet productio viventium et creatorum habet tria vocabula quorum cuilibet appropriatur unum. Secundum enim quod prima substantia que generatur ministratur a ministrante vel generante dicitur gigni vel genita esse. Secundum autem quod procedit per modum exitus dicitur oriri vel orta esse. Secundum autem quod producitur ut coniunctum generanti dicitur nasci vel natum esse unde philosophus quinto methaphysice nata dicuntur quasi adnata sive coniuncta quia generans et generatum sunt quasi res una. Et ita patet duo in creatione que est productio cum non presupponit ex parte materie et generatione cum presupponit aliquid scilicet materiam que est omnium generabilium

z corruptibilia z mixta gigni oriri et nasci que solum sunt viventia z animatorum licet ex diversa proprietate quia viventia dicuntur gigni in quantum a generante descindunt. oriri in quantum a generante exeunt. Nasci in quantum sunt generanti coniuncta. istorum autem viventium desinentia communius possunt dici corruptio nomine generali tamen proprie vocatur mors. Quod enim in inanimatis dicitur corruptio in animatis vocatur mors.

Quibus proprie conveniunt similitudinarie

Sit tamen sciendum quod aliquando nomine dicuntur proprie de uno dicuntur de alio methaphorice z similitudinarie z ita est de hiis tribus nominibus nasci gigni et oriri. Prima enim aqua fontis z sol de occulto in manifestum egrediuntur propter similitudinem oriri dicuntur. Prima autem per modum radicum exiguntur a principiis suis sumunt sibi z adherent sibi z similiter etiam partes adherent ipsi quod est totum ideo similitudinarie nasci et oriri dicuntur z animalia a suo z partes a toto

Quid conceptio nativitas in utero et ex utero z quibus conveniunt

Ulterius sciendum quod genitum exit a generante 2 modo. secundum quod procedit in esse distinctum clausum tamen intra vas generantis est et iste exitus vocatur proprie conceptio. Alio modo secundum quod procedit in esse distinctum z manifestum z quia res non nominantur. nominatur secundum quod apparent ideo iste modus expeditus facit nativitatem secundum communem modum loquendi tamen z ipse exitus prius potest dici nativitas secundum quod dicimus dupliciter nativitatem unam in utero z aliam ex utero. Et quia in plantis procedit in esse aliquid distinctum z manifestum ideo non proprie est in eis conceptio sed nativitas. Ex quo etiam vermes metallice secundum quod distinctum imperfectum et ex non manifesta dicuntur concipi z si ex privativa dicuntur similiter nasci. unde communius ea que concipiuntur possunt dici gigni z generari non tamen ortus et nativitas secundum communem usum loquendi eis competit nisi tantum in utero sed proprie ortus z nativitas dicuntur de re exeunte a generante in esse distinctum z ad hoc manifestum.

Quomodo generata ex putrefactione conveniat gigni nasci

Ulterius autem quia in omnibus generatis ex putrefactione virtus solis z aliorum corporum celestium supplet vicem virtutis forte que est in semine in generatione eorum que ex semine nascuntur. hec autem virtus per omnia inferiora est diffusa | ideo sicut alia per putrefactionem generata habent se ad terram ut ad matrem z ad corpora celestia ut ad patrem | propter quod dicit quidam philosophus terram esse matrem solem esse patrem hic autem nomine solis omne corpus celeste tale virtute habens activam intelligo z nomine terre de corpus elare quod tamen virtute per naturam sed et in aqua multa generantur ex putrefactione z in aere similiter sicut patet de ranis z ideo talia proprie gigni oriri z nasci dicuntur.

Prima

Quid impor. noie p[ate]rnitatis et filiacois z q[ui]bus q[ue]n[it] mant

Ulterius aut[em] sc[ien]d[um] q[uod] cu[m] talia quibus quenit nasci p[ro]p[ri]e vel silr vie Dupl[icite]r p[ro]ducu[n]t[ur] Unos quedda e[x] eis i[n] ee actu[m] do eaz na[tura]z in sp[eci]e a gn[er]ante in q[uo] gn[er]ans gen[er]to co[m]icat eand[em] na[tura]z sp[eci]e z talia sibi assimu[n]t sp[eci]ale no[m]i[n]e q[uan]tu[m] ad p[ro]duce[n]tes quod vo[cat]ur pater z q[uan]tu[m] ad p[ro]ductu[m] quod vo[ca]tur filius z q[uod] in d[iv]i[n]is p[ate]r co[m]icat filio eand[em] na[tura]z no[n] solu[m] sp[eci]e sed nu[mer]o ido in p[ro]ducto est filia[ci]o i[n] p[ro]duce[n]te p[ate]rnitas p[ri]mo ab illa p[ate]rnitas in celo et in terra vo[cat]ur Sz q[uod] in[ter] vniu[er]sa nobiliore g[ra]du[m] tenet bruta q[uam] p[ost] vege[tabi]lia z p[ost] bruta na[tura] intellectualis io s[ecundu]m co[mmun]em m[od]u[m] loquedi q[ui]cu[m]q[ue] possem[us] vti large tam i[n] plantis q[uam] in a[n]i[m]alibus i[st]is p[ro]duce[n]tes z p[ro]ducti noie p[ate]rnitatis et filiacois z q[ui]n[que] in talibus hoi[n]es sic illis vtitur tam p[ro]p[r]ia accep[ti]o nois est in p[ro]duce[n]tibus et p[ro]ductis h[abe]ntib[us] na[tura]z intellectuale[m] Et ideo vnus ho[mo] p[ro]duce[n]s p[er] via[m] na[tur]e aliu[m] dici[tur] pater z p[ro]ductus dicit[ur] filius no[n] tam[en] p[ro]p[ri]e di[citur] de plantis vel brutis q[uod] quadaz app[ro]p[ri]ac[i]o[n]e tractu[m] est ad p[ro]dicta ab h[abe]ntibus na[tura]z intellectuale[m] In hoi[bus] aut[em] p[ro]p[ri]e p[ost] illaz in brutis aut[em] magis deficit z ibi est large in plantis aut[em] tenet vltimu[m] gradu[m] large accep[ti]onis Q[uam]uis aut[em] a[n]gelus a deo p[ro]duca[tur] no[n] tam[en] deus sibi co[m]icat eand[em] na[tura]z sp[eci]e ido deus no[n] di[citur] p[ate]r angeloru[m] nec angeli filij nisi solu[m] large p[er] adopcione vel p[er] gra[tia]z Alia aut[em] p[ro]duc[u]n[tur] in ee quibus aliq[ua]lo m[od]o nasci quenit quibus non co[m]icat[ur] silis na[tura] s[ecundu]m sp[eci]ez a p[ro]duce[n]te z nulli tali co[n]uenit r[ati]o p[ate]rnitatis i[st]is p[ro]duce[n]tis nec filiacois i[st]is p[ro]ducti Et ido sol oriens vel flos fructus in arbore om[n]ium aliu[s] p[ar]tes cor[po]ris vel totius capilli acci[dent]ia q[uam]u[is] aliq[uo] m[od]o istis queiat gigni vel nasci tam[en] nullo m[od]o quenit eis r[ati]o filiacois nec aliquo m[od]o in eis exi[s]tit r[ati]o p[ate]rnitatis et idez est de putrefactioe gn[er]atis q[uod] no[n] h[abe]nt r[ati]o[n]ez filia[ci]o[n]is p[ro]p[ri]e

Quid ali[qu]d quenit for[ma]lit[er] ne[cessari]o p[ro]p[ri]m co[n]uenit fieri z p[er] q[ue] g[e]n[er]a[ri] gigni concipi oriri nasci z ali[qu]d suppo[sit]o h[abe]nti formaz na[tura]z p[ar]tes et accidencia

Pret[er] hoc sc[ien]d[um] est q[uod] cu[m] nasci oriri gigni concipi quod daz fieri importat sc[ilicet] alicui rei competit s[ecundu]m sui na[tura]z fieri ita nasci z ri[ti]s m[od]is aut[em] sic nisi vt sic z ido ei[us] s[ecundu]m alicui compe[tit] ee ita fieri z p[er] q[ue] ita nasci i[d est] oriri gigni z concipi In re aut[em] que g[e]n[er]atur co[n]sidera[tur] ista z[....] s[cilicet] suppositu[m] subsistens ut ho[mo] for[ma] subsisteris ut a[n]i[m]a hois acci[dent]ia ut albedo z q[uan]titas p[ar]tes ei[us] que sc[ilicet] duplices

generis | quia quedam sunt secundum quantitatem | et sunt durationis | vel etiam sunt in potentia
solum in toto ut carnes in corpore toto | uel partes carnis in carne
et similiter in quorumque quantitate. ¶ Alie sunt partes essentiales in quas totum
diuiditur scilicet forma et materia vel sunt in actu ut in hiis que per
contactum coniunguntur in toto ut flos uel fructus in arbore
| ergo scilicet iste competit fieri et esse ita nasci gigni uel ¶ esse aut
est proprie subsistentis et id quod fit proprie subsistens est ¶ Scilicet enim
actiones sunt suppositorum ex parte eius a quo ita esse et fieri proprie
ex parte eius ad quem suppositi et subsistentis et ideo proprie sup
posito nasci gigni concipi oriri dicitur forma autem et natura
non dicitur fieri nisi ex quanti et ideo conuenit gigni nasci oriri uel fieri
uel nasci eius non quia ista sunt quod nascitur ¶ Secundum quia per quantum
ne accipiuntur et ideo non proprie sed quasi per accidens ¶ Quanta eciam
non dicuntur fieri et esse nisi per aliud et ideo nec etiam eis ista proprie con
ueniunt sed ex quanti et per accidens ¶ Quantum autem ad partes quantitatiuas
quantitati adduntur toti peruenit possunt dici fieri uel nasci quantum autem
quantitate totius sunt dicitur totum in fieri et non ipsa nisi per accidens
¶ Quantum uero ad partes essentiales sic sunt forma et materia et non dicun
talia proprie fieri nisi forte erunt forma subsistens scilicet anima racionalis
que dicitur fieri per creationem vel per factionem qua fit composi
sed solum dicitur proprie fieri ipsum compositum subsistens et per consequens
talibus partibus non conuenit nasci oriri gigni fieri sed solum
composito subsistenti

¶ Qualiter conuenit concipi gigni et oriri
nasci verbo diuino et humano

Omnia autem verbum nostrum mentale desinit in multis a verbo diuino
et specialiter in hoc quod id verbum est subsistens | et hinc conuenit supposi
oriri nasci. nostrum autem non ita proprie licet possit dici concipi gigni et
oriri gigni in quantum ad aliquas proprie res scilicet patet quod potest dici
concipi in quantum procedit in esse cognitum occultum et cetera | secundo patet specialiter
quod dicto filiacio adiuncte et ad porta vocabula | et hec
significant quibus proprie ut similitudinariae conueniunt | et per consequens patet quod
puto quod ad iuncte conueniunt et dicuntur omnia ista | et de quibus dici
gigni oriri nasci concipi nasci in utero et ex utero filiacio et pr
scilicet creature quantum

¶ Quod debet nominari productio angelorum et ani
morum et eorum que anime infunduntur a deo

Tertio videndum est de nominibus pertinentibus ad res que sunt in gradi
bus productionis | secundo de uno nomine productorum quod est persona
¶ Quantum ad nomina productionis scilicet quia ea que habent esse viue et
...

intelligēd̄ sit in suā nām intellectualē | ꝛ sic solū ꝫ .s. angelus aīa r̄olis ꝛ hō hō aūt dicit̄ q̄d ex aīa ꝛ corpe q̄z nec corpus p̄cise ꝫ hō sed cōpositū ex vtroqȝ | q̄z igit̄ ꝓduc̄ cōcūcā hoīs ꝫ ad modū aliorꝫ entiū h̄ntiū ee ꝛ viuere cōmu⁹ | vl̄t h̄eat in pte eius ꝓductō spāle sibi nomē nō cōtinuit sed eius ꝓducc̄ noīatur nōībus aliorꝫ ꝛ dicit̄ ḡnari ꝛ gigni ꝛ cetis | q̄z enī māz ex qua ḡnatur aīa cū r̄olis ꝛ angelus si ꝓducit̄ nō h̄ret spāle nō⁹ q̄m ad sui ꝓductionez q̄z enī cōmd̄ aīa et angelus si crearent̄ ꝓducūt̄ a deo nulla māa suppo⁹a ex qua ꝓducatur sed a pn̄o oīa ex nichilo sit creata | ideo nomen ḡnale ḡnalis ꝓductōis sibi cōtinet ꝛ eorꝫ ꝓductio vō⁹ cacio nō aūt ḡnaᵒ vel gignacō vel natiuitas vnde nō cōcipi nō nasci nec oriri ꝓꝑe ꝯueīt eorꝫ ꝓductioī | Gr̄a aūt ī aīa ꝛ cete v̄tutes a d̄o infuse q̄z nō p̄nt ꝑ se subsiste sicut angelus vel aīa | sic q̄z nō h̄nt māz ex qua sibi aliqua ad cōuenerīt de noīe ḡnalis ꝓductionis et q̄z ī ꝓte dict̄ deficiunt a cōdicōnibus illiꝰ ꝓductōis q̄z ꝑsupp̄ māz in qua ꝛ nō subsistit ideo dicit̄ cōcreari mag⁹ q̄ creari | vn̄ ꝓꝑe ḡra nō fit | vel creat̄ | sed mag⁹ ꝯc̄uz ꝛ nec istꝰ ꝓꝑe ꝯueīt alia noīa ꝓductōis entiū q̄ ꝓdcͥ cōmis aliꝰ large ꝛ iꝓꝓe hoīes in eis talibus vtuntur

¶ De hoc noīe ꝑsona quid signīt et vn̄ originez h̄uit ꝛ quibus cōueniat

Quantū ad nomē ꝑtinēs ad ꝓducta entia q̄ h̄nt viuē ꝛ intꝑe q̄d ꝫ ꝑsona cōmis sint aliq̄ alia tn̄ de illis ꝑtrāseo q̄z spālez difficultatē nō h̄nt nomē aūt ꝑsone nō ꝑtinz nisi ad suppositū intellectualis nāe ꝛ iō cū aīa r̄olis nō sit suppōm sed ꝑs suppō⁹ nō ꝑtō ꝛ iō cuz aīa r̄olis nō sit suppōm ... uenire nomē ꝑsōe ipī aīe licet hoc dixisse videat̄ mgr̄ mgr̄ sn̄iarꝫ 2ᵒ liᵒ d̄ 22 ꝛ hugo de s̄to victore

¶ Restat ḡo q̄d in creaturis solū dicit̄ ꝯueīt de hoīe ꝛ angelo | ¶ Sciēd̄ q̄d nomē ꝑsone sigt̄ ꝑbaz ꝑtīē nō ab⁹ nec quācūqȝ sed vt subiicit̄ ꝓꝑtati ad dignitatē ꝑtinēti ꝛ ad nāz intellectualez ꝛ s̄m boeciū in tractū ꝫ nōm ꝑsōe a ꝑsonaᵒ eo q̄d in tragedijs r̄atantes ponebāt sibi larūaz ad r̄ꝑntandū illū cuiꝰ gesta narrabāt decātando ꝛ inde ex tractū ꝫ ī vsuz | vt quodlz ī diuidū hoīs de quo ꝑt talis narraᵒ fieri ꝑsona dicit̄ et ex hoc nomē quasi ḡnalī tractuz est vt significet suppositū in ḡne sbē nō quodcūqȝ sed intellectuali nā

qz recter dignitatis et inde etiam excellentie et dignitates quedam
ducientes hominibus personarum dictum. Sic diffinit boetius li(bro)
de duabus naturis persona proprie est intellectualis nature individua
substantia. ¶ Hinc autem nomen persona quod est nomen rei et forme inte-
ntionis et ad volez nam formes in genere sbe unde in greco
hoc nomen prosopon a pro quod est in et prosopos quod est facies
quia histriones larvas in quibus representabat et personabat lau-
des talium in facies ponebat. ¶ 2o patet quia illud quod dicunt
et significant hec vox nomina in genere sbarum apud latinos scilicet
essentia subsistentia res nature sba et tamen nomina in greco usya
usiosis et ipostasis eis correspondentia. ¶ Hoc idem sig cap et di-
cunt hoc nomen in genere intellectualis nature et prosopon in greco cor-
respondens persone in latino. ¶ Non tamen quia licet hoc nomen ypo-
postasis apud grecos ex propria significatione nominis ha-
beat quod signet quodcunque individuum sbe intellectualis ra-
lis tamen ex usu loquendi hz quod signetur individuum rationalis
nature ratione excellentie sue. ¶ Traditur autem a doctoribus quod propter
3a de ratione persone est subsistere rationali individualitate quod nobi-
liori modo est in angelo quam in homine et in deo quam in utroque
et ideo nomen persone invenitur in hominibus in angelis et in
deo. ¶ Et ita 3a sunt usque de ratione persone sed tamen in illis
tribus reperitur diversa ratione quod non est nunc hic expli-
care in singulis.

¶ De nominibus que inveniuntur in rebus quantitatis

Modo dicendum est de nominibus pertinentibus ad res de genere quantitatis. Et primo de nominibus specierum
in quas dividit quantitatem aristoteles in predicamentis. ¶ 2o de
hiis que se tenent ex parte quantitatis secundum modum accidentis
et primo de mensura. ¶ 2o de infinito.

¶ Sufficientia significantia et divisio specierum quantitatis

Quantum ad primum de speciebus quantitatis sciendum est quod circa sufficien-
tiam et significationem dicendum quod omnis quantitas est continua
vel discreta. ¶ Dicitur autem quantitas continua cuius partes copulantur
successive sine aliqua discontinuatione ut in tempore unius
diei vel in uno ligno integro. ¶ Et hoc quantum a philosopho differt
¶ Si enim considerat quantum ad suam constitutionem dicitur quantum cuius
partes copulantur ad unum terminum communem. Et ita differt in libro
predicamentorum. ¶ Si autem considerat 2o quantitatem ad sue nature integri-
tatem differt 4o metaphysice. ¶ Continuum est cuius est unus motus in-
divisibilis secundum se. Si autem consideratur quantum ad suam resolu-
tionem sic differt 3o physicorum. ¶ Continuum est divisibile in infinitum.

hec aut quantitas gnalis cum sit hns roez mensure ut dr 9to
metce quod est verum est de omni quantitate vel mensurat ab ex
trinseco et hoc 2 dupliciter vno modo put est res i motu | 2s 3 tem
pus quod 3 mensura fluens et dr tempus nus motus
sm prius et posterius | vel mensurat r e vt e in aliquo qui
escens | 2s est locus qui est mensura manens ¶ et dr
locus vltima superficies corporis ambientis ¶ si aut mensurat
quantitas gnalis rem ab intrinseco sic 3 2a | vel sm dimensionez
vnam solaz s sm longitudinem | 2s 3 linea que 3 longitudo
sine latitudine cuius extremitates sunt duo puncta vel sm
duas s longitudinem et latitudinem | 2s 3 superficies que 3 hns du
as dimensiones s longitudinem et latitudinem ¶ vel sm 3s s longi
tudinem latitudinem et profunditatem | 2s 3 corpus quod est habens
3s dimensiones s longitudinem latitudinem et profunditatem ¶ est tamen
notandum quod corpus 3 considerat ¶ p.o put dicit id quod
substernitur trine dimensioni sine passione fortior et h.oo
est genus subalternum in pnto sbe ¶ 2o put nata et rc que
sequitur trine dimensionem cum passione ultima fortior | 2s 3 natura
et ps compositi | 2s non ptin de aliis speciebus gnis sbe
cuius sit in gne sed pars ¶ 3oo pt considerari put dr
trina dimensione solum | 2s. accipitur hic | 2 e 3a species
quantitatis gnalis intrinsece intrinsece mensurans ¶ discreta aute
quantitas 3 cuius ptes successiue accepte hnt discontinua
tione et discretione quandam | 2s differt in pnte quod dis
creta quantitas e cuius ps non copulatur ad aliquem tm roez
¶ h. q.o discreta quantitas | vel 3 multorum discretorum pma
nentium 2s 3 nus vel multorum discretorum pmanentium sibi
inuicem succedentium sic 3 ordo vtraqz tamen multiplicitr dr
¶ vn sed quantum ad nuz quod nus dr 2r ¶ p.o dr de re nuata
2s quando de multis hoibus dici consueuit h e magnus nus
¶ 2o pro nuo nuante s ipsa aia que sm plures dicebatur
nus se ipsum mouens ¶ 3o pro nuo quo nuamus 2s 3 quantitas
| 2s ipse considerat 2r qz pt considerari p.mo put pro conside
ratoez abstractam a ma sensibili | 2s considerat a ma ¶ velut ap
plicata me sensibili | 2s considera a nali uelut hz roez subi
tibilis et pdicati | 2s considera a logico ¶ quantum aut ad ordi
nez sed quod ordo pt considerari 2r vl put 3 i pgamenco | 2s
in quantum est in ipsa composito me et forme | 2s 3 in pnto sbe
sed in quantum illa ma e distensa quantitate 3 in pnto quantitatis
in quantum est ex tali distensione resultat talis figuratio
est in qrta spe qualitatis ¶ 2o pt considerari put i mente 3

2ᵉ no pt ee qntas sed in p ᵃ spe qualit ¶ 3ᵒ pt considari p
ut est in plat̃e 2 hᵒ 3ᵉ vel put movet auditũ 2ᵉ 3 i 3ᵃ
spe qualitat sᵈ et alia obᵃ sensuũ vel put compat
ad tempus mesuras hgᵈⁱ planone sive extesione mo
tus que fit in hgᵈⁱ plat̃e 2ᵉ ord 3 qntas conti ᵃ vel p
ut vna pt succedit alti distincta z sepata 2ᵉ 3 qntas dis
creta z hoc mo po spes qnti ᵗᵉ discrete ut di in pñti

¶ De noibus quietem ᵇᶻ mensuris duraco̾ᵐ

Quia aut ee mesura quiet qnti ᵗⁱ vn io meᵗᵉ pom
Quia mesure ideo de noibus significantibus mesuras
cu mesa sit qtetas qnti ᵗᵉ h ddm 3 ¶ Du aut modus me
suraz ¶ vnus mesuras res qntiz ad intmᵗᵃᶻ qnti ᵗᵉᶻ sᵈ
vlna mesurat panu ¶ Alius mensuras rez duratioes
qntiz ad extmitaz qnti ᵗᵉ sᵈ tempus mesat duratoez motus
z quodcuqz mesa simal di temp mesurae id qd certifi
cat de qnti ᵗᵉ rei sive sit qntitas manes qntitas ad pm mo
duz sive fluens qnm ad 2ᵐ vel p moduz fluent qd dico
ppt euũ et etntate ¶ De noibus pmaro mesarũ sat dcm
est in expl de spez qnti ᵗᵉ qntiᵉ z discrete sed de noibus
mesuraz que mesurat duroes vl dur duratoes z di
cut spalez difficultate z fm corporez vsuz hic ddm e sut
aut ista tps contm tepus discretũ euũ etrnitas nuc tpis
qnti nuc tpis discreti nuc evi nuc etrnit quoz significa
z dria prebit ex dicendis ¶ h ᵒ pmisso de hoz singulis ddm
est z pmo de tpe qntᵒ z suo nuc

¶ Quid 3 tepus qnti ᵐ z quid nuc tpis qnti

Intellig igit qp omes ist mese i hoc queniũt qp sut
mesura aliq actus ¶ Cu enim duraᵒ sit actus i eo
acty habz duracoe tm vel fm deuit aut qz fm qp ivenit
divsa ro duradi i actibus iveit diversa ro mesure
Sut igit quidaz actus pmpti po qui durat p accep vez
divsa pciũ in eodez actu qntᵒ succe ᵘᵉ sᵈ pz i motu ¶ In
vno aut actu diverse ptes qnt put accipi ut succes
ssiva ¶ In ov aut actu qnt hnte successione 3 prius z post
z ido mesura talis actus que hz tal acty successioez z con
tinuitate prũd in vno actu z priori te z pstoritatem
fm que pot nuari vocat tepus contin qz mesurat actu
successivũ qntm in quia successioe 3 prioritas nuat ab aia
sᵈ ¶ z io bn diffitur qp e nus motus fm prius z pstrius
¶ z ita pz quid 3 tepus z cq 3 mesura qz motus diverte
hez p actus possit ee mesura quiet sᵈ mesure hitũd p
mesure pruato m ¶ Nuc aut tpis qnt diffit ab ipo tpe

⁊ sicut qd no est o[mn]io ide[m] tu[m] re[alite]r eo sed s[ecundu]m se h[abe]t punctus ad li[nea]m
ita se h[abe]t nu[n]c t[em]p[or]is ad tempus [et] ha[e]c aut[em] s[ecundu]m vivere o[pinio]ne[m]
s[ecun]d[u]m motus mesura[tu]r t[em]p[or]e quor[um] utru[m]q[ue] [est] diuisibile ⁊ ita t[em]p[u]s
tempus co[n]tinuu[m] ⁊ t[em]p[u]s nu[n]c t[em]p[or]is co[n]ti[nuum] s[u]nt diu[er]se m[en]sure
diuisor[um] ab eis mesurator[um]

Quod [est] tempus discretu[m] ⁊ quid nu[n]c t[em]p[or]is discreti

Alius actus 2[u]s est qui no[n] h[abe]t successione[m] ⁊ co[n]tinuitate[m]
p[ro]ut in se sed e[st] in se indi[uisibilis] est t[ame]n h[abe]t co[n]ditione[m] q[uod] alig[is]
actus co[n]similis in eod[em] p[otes]t sibi succedere ita q[uod] unus succedat al-
teri q[uonia]m ambo si[mu]l e[ss]e no[n] p[ossu]nt ⁊ talis actus est i[n]tellectu
angeli qui in se [est] indi[uisibilis] ⁊ no[n] h[abe]t co[n]tinuitate[m] ⁊ successione[m]
p[ro]p[ri]a[m] eiusd[em] actus sed alius actus in[tellectus] g[ratia] p[otes]t p[ri]ori succe-
dere q[uia] p[ro]pt[er] angelus intellexit veritate[m] p[otes]t cessare illa
intellectio ⁊ inchoari alia g[rati]a v[erbi] alt[er]ius rei ⁊ ita q[uonia]m no[n] est
successio g[rati]a v[erbi] p[ro]p[ri]a eiusd[em] actus est t[ame]n diuisor[um] actuu[m] ad i[n]-
uice[m] successio illa g[radu]s successio que [est] diuisor[um] actuu[m] dist[inc]-
tor[um] ad inuice[m] h[abe]t mesura[m] sua[m] ⁊ vo[ca]t[u]r tempus discretu[m]
q[uia] discretos ⁊ distinctos actus sed indiuisibiles mesurat h[o]c
aut[em] tempus aut[em] dedit in[tell]ig[e]re q[uia] o[mn]es in p[rese]nti posuit
spe[cie]m q[ua]ntitatis discrete alia[m] a spe[cie] q[ua]ntitatis co[n]ti[nue] lic[et] alibi no[n] fecit
mencione[m] g[rati]a [ex]e[mpli] p[atet] quid [est] tempus discretu[m] Similiter aut[em] tal[is]
actus s[ecundu]m q[uo]d ⁊ indiuisibilis ⁊ discretus h[abe]t sua[m] p[ro]p[ri]a[m] mesura[m]
⁊ vo[ca]t[u]r nu[n]c discreti t[em]p[or]is q[uia] s[ecundu]m illa op[er]a [est] indiuisibilis ita et
nu[n]c Et nu[n]c talis t[em]p[or]is discreti diff[er]t a t[em]p[or]e discreto p[ri]-
mo sic[ut] p[ar]s a toto 2[o] q[uia] nu[n]c e[st] mesura indiuisibilis actus t[em]p[u]s
aut[em] e[st] mesura successionis actuu[m] indiuisibiliu[m] discretor[um]

Quid [est] euu[m] ⁊ nu[n]c eui

Est aut[em] alius 3[u]s actus indiuisibilis cui no[n] co[n]uenit
habere p[ar]tes successiuas eiusd[em] actus nu[n]q[uam] et[iam] alius
actus est natus sibi succedere no[n] t[ame]n e[st] tota c[o]n[tinu]e ⁊ actua-
litate q[uia] habeat 3[es] imp[er]fectiones p[rim]a e[st] q[uod] e[ss]e[n]tia eor[um] co[n]uenit ⁊ p[ro]p[ri]e
no[n] aliq[ui]s g[e]n[er]is vel spe[cie]i 2[a] q[uod] q[uia] no[n] h[abe]t o[mn]e[m] p[er]fectione[m]
n[isi] ip[s]e est sua p[er]fectio sup[er]addi[tu]r sibi aliquid ad sua[m]
p[er]fectione[m] p[er]tine[n]s g[rati]a v[erbi] cuius p[otes]t e[ss]e aliqua successio i[n] q[ua]ntitat[e]
aliquid recedit in p[re]teritu[m] ⁊ aliquid spectat in futuru[m] 3[a] est
q[uod] et si no[n] h[abe]t duo nu[n]c includentia duratione[m] ip[s]iu[s] q[uorum]
unu[m] inchoet ea[m] ⁊ aliud t[er]minet h[abe]t t[ame]n de se[cun]do unu[m] i[n]choans
⁊ de po[tentia] possit habere unu[m] t[er]mina[n]s ⁊ de p[otentia] diuina ⁊ ita h[abe]t
t[ame]n hoc q[uod] aliquid recedit in p[re]teritu[m] ⁊ aliquid spectat i[n] fu-
turu[m] ⁊ talis actus e[st] e[ss]e [et] sp[irit]ualis uel actus e[ss]endi g[e]n[er]alis
angelor[um] q[uia] talis actus e[st] i[n]t[er] no[n] g[e]n[er]is vel spe[cie]i p[ro]be
2[o] talis actus no[n] [est] sua p[er]fectio sed p[er]fectione sua h[abe]t sup-
additam s[cilicet] p[ro]p[ri]a[m] in[tellect]io[n]e g[rati]a v[erbi] [est] aliqua successio i[n] t[em]p[o]r[e]

vna succed^t. alti z vna tedit in pt^{ito} cui succedit alta que
erat futura scdm no hz duo nunc includentia suaz duraciōez
quorum vnum tiet eam z altm inchoat sed vnu hz vnum i choanz
q2 no fuerit ab et^no z posset de di po hre aliud t^minans
quia poss3 deus agelos anichilare z istius actus durac^o
dicto z mesura Eum ee angli mesura^z mesura que vo^z
eum qd' 3 et^nitas p^ncipalit q2 desto talis stus 3 et^ng
z infinitus aptes incop^m no hz aliquod nunc t^minans sed
3 ppetuus licet sit natuz finitus aptean Et id eum e me
sura media int^ tepus quod hz duo nunc t^minantia z et^ni
tate que nullum hz Nunc aut eui no dif^t realit^ ab ipo euo
sed solum roe ut dicit glo^s opid q2 nec p^t se hre ad eum s^d
incipi^le ad con^m nunc tpis q^t se hz ad tepus q^tm nec
s^d se hz p^s ad ptez vt se hz nunc tepis distti ad tepus
distictu z io idem re e nunc eui z eum sed solum roe dicit
incop^m nunc imaginam^z i indi^u Eum aut cuz quadam expte
sione Doctor in cons pmo sinonzs d 19 q 11 artic^lo 9° dicit
q quandoq mesura ee mesure^z aliquid rei illi rei vnde
pt^ mesura nunc illis mesure vn s^d tepus 3 mesa mo
tus ita nunc tpis 3 mesura illis mot^s z illius tunc ee est
mesura eum et illius ent^s 3 mesura nunc eui Et illud
ens mesura^z nunc et^nitat^s tunc ee mesat et^nitas s^d
aut se hz i mesurat^s actus ad aliquid tunc 3 actus ita
se hz quelz durac^o vel mesura ad sum nunc actus aut ille
qui mesa^z tpe dif^t ab eo tunc est actus scdm re q2 molc
no 3 motus i scdm roez successiois q2 mot^c e de nā pma
nencium motus de nā successiuorum vn et tepus dif^t dup^r
a suo nunc .s. scdm re quia nunc no est tepus z scdm successio
nis roez q2 tempus est successiuum no aut nunc Ee aut
euiterni q2 e actus mesuratus euo dif^t aut ab eo cui e actu
re quidez sed no scdm successionis roez q2 vtruq caret
successioe z ita et dif^t nunc eui realit^ ab ipo euo Esse aut
quod mesurat^z et^nitate 3 idem re cu eo tunc est actus sed
dif^t solum roe et ido et^nitas z suum nunc dicit solum roe
incop^m .s. et^nitas i^{s}pit diuum ee nunc et^nitat^s i^{s}pit
quiditate ipius que realit^ ab ee no dif^t

Eiud 3 et^nitas z nunc et^ni^{tatis}

Alius actus 3 et vltis indis^l qui n^r succedit alti n^r
alius 3 sibi natus succede nulla hnis imp^fcone
s omez p^fcone eentialem z no supaddita z ipe 3 p^fectio
sua qui no comme^z n^r concludit^z int^ limites alicu^s gnis
vel spei n^r int^ duo nunc concludi^z durac^o eius desto ul
de po^li z tal' actus eendi 3 solius dei cui mesura vocatur

eternitas qua boecius v° illorum diffinit in li° q° de consola'
dicens q eternitas est interminabilis vite tota simul et perfecta
possessio quantum ad duracionem temporis et temporalis dicitur interminabilis
vite quantum ad duracionem eui et eternitatis dicit perfecta possessio scilicet
nunc aut eternitatis dicitur per aliud ab eternitate sed racione solum sed dum
est de nunc eui ex quo patet q eternitas mensura aliud est quam eius
extrinsecus racionis eternitatis et eternitas extrinsecus racionis entitatis sic ergo patet
dicta e ex mensurarum temporis contra q est mensura actus huius suc-
cessiones in suis partibus quantitatis et temporis discreti quod est mensura
actuum indiuisibilium iuncte succedencium et eui quod est mensura
actus indiuisibilis cui accidit successio actuum indiuisibilium su-
perad ditorum sue perfectionis Et eternitas que est mensura actus
indiuisibilis cui nulla adueniat perfectio vel limitacio sed ipsa sua
infinita et omnimoda perfectio patet eciam nunc dicta temporis continui ad
tempus quantum nunc temporis discreti ad tempus discretum nunc eui ad
euum nunc eternitatis ad eternitatem a qualibet autem mensura denominatur
eius mensuratum quia quod mensuratur tempore temporale dicitur quod euo euale vel
euiternum quod eternitate eternale vel eternum

De infinito quod infinitum potest dici multis modis

Secundo quod infinitum congrolut quantitatis ut dicitur 3° phisicorum ut se
pius utimur nomine infiniti Ideo hic primo de infinito at
tepcione eius dicendum Dicitur aut infinitum multipliciter primo secundum dura
cionem et hoc dupliciter vel ab vtraque parte tam a parte ante quam a parte post et solus
deus dicitur infinitus duracione vel altera tantum et mundus dicitur duracione
infinitus non a parte ante quia principium duracionis habuit sed a parte post quia semper
durabit 2° aliquid dicitur infinitum extensione intrinseca racione quantitatis
quantitatis et potest attendi 3° infinitum vel solum secundum longitudinem ut si esset
linea in infinitum extensa carens principio et fine vel solo sic
et esset solum infinita ab illa parte a qua caret termino uel secundum longitudinem
et latitudinem ut si esset aliqua superficies in infinitum secundum longitudinem et
latitudinem sine termino extensa vel solum altera parte carens termino vel secundum
longitudinem latitudinem et profunditatem ut si esset aliquod corpus in
omnem dimensionem extensum ex omni parte carens termino dictum
infinitum uel si ab una parte vel duabus solum dicetur ex illa
infinitum uel ab illis partibus infinitum qua uel quibus caret termino uel terminis
3° dicitur aliquid infinitum quantitate discreta ut si esset numerus infinitus
lapidum uel hominum ita q caret talis multitudo omni limitacione numeri
vel ex omni parte vel ex altera talis multitudo dicetur infinita vel
simpliciter ex omni parte caret termino vel secundum illam partem quam non haberet li
mitata 4° dicitur infinitum secundum quantitatem virtutis et hoc dupliciter vel
in perfectione quia in se tamen omnem perfectionem continet et solus deus
essenciali perfectione est infinitus Alio modo dicitur infinitum in vigore
sicut si esset aliquis calor infinitum intensus diceretur talis calor ec

potest calefactiva et vigorem infinitam et isti duo modi infinitatis non differunt nisi quia primus modus dicitur esse ratione sui, secundus ratione aliorum ratione quorum potest vigor unus infinitatis prima est centum, 2a potentie. Utrorum autem infinitas vigoris sit in modo divina non dico quia maioris difficultatis. Tertio istorum quattuor modorum infinitatis primum infinitum dicitur secundum durationem, secundum secundum magnitudinem, tertium secundum multitudinem, quartum secundum perfectionem, quintum secundum vigorem.

Quomodo aliquid istorum sit privative et aliquid negative et quorum differentia

Est autem intelligendum primo quod cum infinitum habeat istas species in quibus aliquando inveniuntur privationes aliquando negationes. Hoc notandum infinitum potest sumi in quolibet istorum modorum vel privative vel negative. Privative quidem si illud quod est aptum natum finiri et limitari et habere terminum nec limitatur nec finitur. Sed si solum esset extensivum secundum aliquam dimensionem infinitum dicitur infinitum privative et talis infinitas imperfectionem importat quia non habet quod habere deberet et ideo nullo modo infinitas locum habet in divinis. Alio modo dicitur infinitum negative non quia privetur et aptum natum est habere terminos sed quia non habet finem nec est natum non esse limitatum et isto modo quia deus non est limitatus nec duratione nec ad genus nec ad speciem potest in divinis inveniri infinitum non privative sed negative. Infinitum autem durationis potest esse in creaturis secundum imperfectionem id est privative sed infinitum secundum multitudinem secundum vigorem nullo modo fit in creaturis licet sit de aliquibus illorum difficultas quod utrum divina virtute esse possit de quo non intromitto ad presens et hec dicta sufficiant quantum ad presentem capitulum.

De nominibus pertinentibus ad res de genere qualitatis

Modo agendum de nominibus pertinentibus ad genus qualitatis. Primo de nominibus quattuor specierum quas philosophus in predicamentis assignat. Quantum ad nomen qualitatis sciendum quod qualitas est quidam modus essendi substantie. Modus autem secundum Augustinum super Genesim est quod mensura prefigit et ideo qualitas quedam ratione et quedam modum substantie dicitur secundum aliquam mensuram. Sed autem illud quo ratione potest mensurari secundum esse formale dicitur qualitas formalis et est dicta formalis et substantie ita illud secundum quod dicatur potest substantia secundum esse actuale dicitur qualitas accidentalis ut dicit Glossa mete. Ex quo patet quid importetur nomine qualitatis quia illud quod modificat substantiam et ponit sibi ut distinguat eam secundum esse accidentale dicitur qualitas substantie. Et hoc concordat illi diffinitioni predicatorum qualitatis qualitas est secundum quam quales dicimur quales sumus albedine albi et hoc de nomine qualitatis. Secundo videndum est de nominibus specierum quattuor qualitatis et primo in generali videndo eorum differentiam et post in speciali secundo de quolibet in speciali.

Sufficientia significationis et differentia in speciebus qualitatis

Quantum ad sufficientiam convenientia differentiam scilicet et significationem sciendum

quod modus sive ordinatio sibi secundum esse accidentale quod qualitas dicitur eo quod
ad omnes species qualitatis | sed dividitur in 4 species secundum diversos
modos talis ordinationis | Unde talis ordinatio potest considerari 3 secundum
modum ... ad ipsam naturam sibi | 2us ab hoc modo ordinationes sunt prima
species qualitatis que dicitur habitus et dispositio quod sunt patet ex eo quod
philosophus loquetur de habitibus anime et corporis 7o physicorum | Ubi dicit
quod habitus sunt dispositiones perfecti ad optimum dico autem perfecti quod dis-
positum est secundum naturam quia ipsa forma et natura rei est finis et
cuius causa fit aliquid | et dicitur 2o physicorum ideo in prima specie consideratur
bonum et malum facile et difficile mobile secundum quod aliqua natura est facilis
generationis et motus | secundo 4to metaphysice dicitur habitus quia est dispo-
sitio secundum quam aliquid disponitur bene vel male | et in 2o ethicorum dicitur
quod habitus sunt secundum quos ad passiones nos habemus bene vel
male | Natura enim modus est querens nature rei habet rationem boni
quod autem non est querens habet rationem mali | ut patet quia natura conside-
ratur ut secundum quod est in re | secundo hic modus vel ratio ... v
ne qui habitus dicitur et dispositio ponitur prima species qualitatis | 2o
potest considerari talis modus et ordinatio sibi secundum esse accidentale secundum
actionem et passionem que consequuntur principia nature que sunt forma
et materia et secundum hoc sumuntur 2a et 3a species qualitatis sed
differunt quia vel talis qualitas oritur immediate a principiis naturali-
bus essentialibus speciei vel rei | Et 3 2a species que dicitur naturalis
potentia vel impotentia aliquid facile faciendi vel patiendi aut ori-
tur non immediate ab illis sed immediate a primis qualitatibus
calido et frigido et humido | et dicitur 3a species que dicitur passio et passibilis
qualitas in utraque autem consideratur quod aliquid facile vel
difficile fiat vel quod sit cito transiens aut diuturnum et in his
abstracte non consideratur aliquid pertinens ad rationem boni vel ma-
li quia motus et passiones non habent rationem finis bonum aut
et malum dicitur per comparationem ad finem | 3o attenditur modus et ratio
sibi secundum quantitatem | et sic sumitur 4a species qualitatis que dicitur forma
vel circa hoc aliquid constans figura quia quantitas secundum suam
rationem est sine motu et sine ratione boni et mali | secundo ad 4am tamen
speciem qualitatis non pertinet quod aliquid bene vel male cito vel
tarde transiens dicatur secundum eam | Simplicius super predicamenta ali-
ter hoc assignat ordinem et subsistentiam quam approbat doctor communis
et datam ponit prima 2e q. 49 articulo 2o.

Aio

De prima specie qualitatis quo se habent ad invicem
habitus et dispositio que ponuntur in prima specie qualitatis

Modo dicendum est de singulis nominibus illarum 4or specierum qualitatis
et primo de prima specie scilicet de habitu et dispositione et primo quo se habent

ad inuice habitus z dispo ¶ 2º spal de habitu quot modis di ¶ 3º
dispoe ¶ 4º de habitibus virtuosis z viciosis quia p9 tractatur reg
dit ¶ Quantum ad pm sciendum est qd facile z diffi le mo le non diu
sificant habitum z dispoem sed dicit spe te aliquo mo Disppo aut
accipitur dupliciter ¶ Vno mo sm qd z genus huius quod dico habitus et
qd sit genus pz 9º meth ubi ponitur dispo in diffoe habitus sicut
pz in diffoe 5 meth habita ca 0 precedenti | 2º dicit sed superius
z inferius n sunt spes gnis alicuius ¶ Alio mo accipitur dispo ut aliquid
condiuisum habitui | hoc aut pt intelligi dupliciter ¶ Vno mo sed pfcm
z impfcm in eadem spe | ut albedo magis intensa z min9 intensa
| 2º dicitur dispo z inmes nomine roe qm impfte inest ita qd de
facili amittitur ¶ Dicitur aut habitus qm pfte inest ut non de
facili amittatur | 2º dispo fit habitus sicut puer fit vir | 2º sunt
eiusdem spei qr pfcm z impfcm non diuersificant spem ¶ Alio mo
pt intelligi ¶ Dispo condiuisum habitui condiuisa sicut spes eiusdem
subalterni condiuisa alia | ut sic dicantur ille dispones ille qualitates
prime spei quibus conuenit sm roem sue spei ut de facili a
mittantur qr hnt causas transmutabiles | sicut egritudo et sanitas habitus
uero dicitur ille qualitates que sm suam roem hnt qd non
de facili transmutentur qr hnt causas immobiles sicut sunt scientie z virtu
tes que habitus dicuntur | z hoc mo dispo non fit habitus | 2º dispo
z habitus non sunt una sola spes sed due que dicitur prima quia
quelibet diuisa contra aliam est prima in quas diuiditur qualitas
sicut corpus diuiditur in primas spes s in spbam corporea z incor
porea | z hic videtur esse intentio ar⁹ lis in pnti de accepoe habitus
z dispois | z hoc pz per eius ¶ per eius po ta in prima spe qualitatis
¶ Na si aliqua qualitas ex sua na facile mobilis ex aliquo accidente
reddatur difficulter mobilis dicetur et eo de qualitate que sm suam
roem sunt difficile mobiles qr tunc dicentur dispoes | ut si quis
impfte habeat scientiam | ut de facili possit pdere magis dicitur
habere dispoem z esse dispositus ad scientiam qd habere habitum scie
vel esse habituatus in scia ¶ Ex quo pz qd nomen habitus diu
turnitate quadam importat non aut nomen dispois

¶ Que sint dne eceales dispois z habitus
ut sint diuerse spes qualitatis

Nec impeditur qm sm hoc facile vel diffi le mo le
sint due spe te pp hoc qd ptinet ad passionem et
motum z non ad genus qualitatis ¶ Na 1 te diuine gnis
per accns videatur se habere ad quali tem viuntur eis | ut spis
fp in gne sbe sunt ptp animales duo accipiuntur | loco spalium

inceptio per eas designatur principaliter equalia

De hoc nomine habitus quot modis dicitur quo est predicamentum et quo species qualitatis

Habitus autem multipliciter dicitur quia habitus ab habendo sumptum est a quo denominatur. Primo secundum quod homo vel quecumque alia res dicitur aliquid habere et ab hoc habendo nomine habitus dicitur respectus utriusque rei que habetur. Secundo est commune ad diversa predicamenta et a philosopho ponitur inter postpredicamenta que diversa genera consequuntur sicut oppositum prius posterius et huiusmodi. Sunt ea autem que habentur est talis differentia quia quedam sunt in quibus non cadit medium inter habens et rem habitam sed inter subiectum et quantitatem vel qualitatem in eis est medium. Quedam vero sunt in quibus est medium aliquod utrumque sed hoc non est nisi relatio sicut aliquis dicitur habere socium vel amicum. Quedam vero sunt inter que est aliquod medium non quod actio vel passio sed aliquid per modum actionis vel passionis sicut unum est ornans vel tegens et aliud ornatum vel tectum. Primis duobus modis non constituitur speciale predicamentum vel determinata species predicamenti sed in tertio constituitur predicamentum et vocatur predicamentum habitus de quo dicit philosophus quinto metaphysice quod inter habentem et indutum et indumentum cadit habitus medius. Secundo dicitur habitus ab habendo secundum quod aliqua res se habet aliquomodo in se ipsa vel ad aliquid aliud. Tertio cum ita se modo sit secundum aliquam qualitatem ab hoc modo sumitur prima species qualitatis que dicitur habitus de quo dicit philosophus quinto metaphysice quod habitus est dispositio secundum quam bene vel male disponitur dispositum et secundum se aut ad aliud ut sanitas quedam habitus est et ex hac quidem parte ponimus habitus virtutum quantum ad potentias corporis habitus scientiarum quantum ad intellectum iustitiam et caritatem in voluntate gratiam in essentia anime. Ex hoc autem patet quod habitus ut predicamentum dicitur ab habitu quod est participium et ab habitu quod est prima species qualitatis quia habitus est ut est predicamentum est nomen adiectivum et dicitur habitus habita tu sed aliis duobus modis substantivum. Item habitus qui est prima species qualitatis differt ab aliis duobus modis quia habitus primo modo et secundo non dicitur res habita vel ipsa res que habetur sed solum dicitur habitus ipsa habitudo habentis ad id quod habetur. Sed tertio dicitur habitus ipsa res habita secundum quam habens bene vel male disponitur et cetera vel alia

Qualiter habitus sit in corpore et in anima

Est autem intelligendum quod habitus ad duo ponitur scilicet ad esse et ad operari. Sed quo habitus dicit dispositionem ad operari illud dicitur poni in corpore quia omnis operatio corporis vel est ordinata ad

vnd a nali corpis qualit. ¶ 2 no indiget habitu vel dicta ab
aia z talis opa. z principa. ipius aie z aio ipius corpis
z ido dispo ad tale opone e principalit ipius aie licz dici
poss z aio ipius corpis magis dispoui ad facile defined
ipi opacoi ipius aie ¶ Qntu ad dispoez aut que respicit
ee put disponi sm ipius for. sic pt ee habitus i corpe
z hoc mo ponit sanitate z pulch ne ¶ z hoc dr ee habitus
vt p3 i o phis no tame hnt ita pfte roez habitud sicut
habitus hoc de habitu

¶ Quot modis dr dispositio

De dispoe aut p3 q multiplr dica eo q dispo dicit
sp ordine alicu habitus ptes hoc aut contingit z ut
dr qo mete aut sm locu aut sm pom aut sm spez z ut
dicit simpliciu in ptes i comto ¶ In hac diuisioe aut oez
comphendit dispoez qz corpales dispoes cophendit in
eo q dicit sm locu z hoc ptinet ad pntu sigus qui est
ordo ptiu in loco in eo aut q dicit sm pom icludit illas
dispoes que sut in ipatoe z idoneit nondu pfte sed sut
z virtus inchoate ¶ z q aut dicit sm spez includit pfetas
dispones que dnt habitus sed sut z vtus coplete z habe
mus de habitu z dispoe

¶ De noibus ptine ad vtutes z vicia

Quia aut de habitus pmo tepit z habitus qui ordina
ad opari bone disponetes z ad bom vtutes dnt
z oppom voii vitiu ¶ Idcirco de vtutibus ¶ z vicijs e aliq
explanadu z pmo d vtutibus ¶ 2o de domis que sut habit
licz dignores sicc vtutibus ¶ 3o de prepts q ordina
ad actus vtutu ¶ Qntu ad pm dom z pmo de noie v
tutes in gne ¶ 2o de eius diuisioe in vtutes infusas et
acqsitas z de dispoe i morales z intuales ¶ z theo las
¶ 3o de distinctis in singlari ¶ 4o de ctustatijs que respi
ciut actu quibus reddit vtuosus vel viciosus ¶ 5to
de meo vtutu quo vtutes consistat i meo

¶ Quid sigt hoc nom vtus z vn sumptu z
z quibus couemat

Quatu ad pm quid nomine vtus sigt scd q nom vtus
dr sm sui roez quadaz violetiaz impoie ¶ vn in
3o libo celi et mundi dr q motus aialis i violentus
e qui est a vtute, i a violetia sm aucto ne sed qz mch
infert alti violentiad nisi p poz aliqua p quod pdna
vt agat z no patiat ¶ ido ex hoc z n actu nomie vtus
ad signifid poz pstaz agentis qua pt opari ¶ z hec po

et virtutes vocantur. hoc modo potentie anime vel earum inclinationes quas sequuntur dicuntur
virtutes anime. Secundo virtus est non in prima sed in secunda specie qualitatis
et de tali virtute dicitur primo celi et mundi quod virtus est ultimum potentie et quia
perfectio potentie mensuratur ex pondere et maximo quod potest maxi-
mum autem quod potest est bene agere et quod male agere non potest esse
maximum quia malum non contingit nisi ex defectu agentis. Ter-
tio nomine virtutis tractatur ut vult ut dicitur aliud virtus quod
disponit aliquam potentiam ut possit in suum potius scilicet in actionem
que sit bona et perfecta et quia hoc facit habitus virtutis. Quarto habi-
tus virtuosi virtutes dicuntur. Secundo virtus est in prima specie qualitatis et
non in secunda. Et de tali virtute dicitur secundo ethicorum quod virtus est que bonum
facit habentem et opus eius bonum reddit et in vij° phisicorum quod virtus
est dispositio perfecti ad optimum et tantum de nomine virtutis de quo secundum ulti-
mum modum hic intendimus dicta sufficiant

¶ Secundo virtutum divisio prima in acquisitas et infusas
secunda in theologicas intellectuales et morales

Quantum ad secundum dicendum quod virtutes dicuntur distingui. Uno modo ex
parte modi habendi quia quedam habentur per infusionem quedam per acqui-
sitionem. Acquisite dicuntur que habentur ex nostris actibus precedentibus
ab aliquibus principiis naturalibus in nobis preexistentibus et tales sunt
omnes ille de quibus determinat Aristoteles secundo ethicorum. Infuse dicuntur, id est
que a nobis non habentur ex actibus nostris sed a deo per infusionem
quales sunt tres theologice quibus proportionabiliter videntur alii ha-
bitus divinitus nobis infusi quia sicut sunt alie virtutes nobis
infuse ad tres theologicas sic et hic sunt virtutes morales et in-
tellectuales acquisite ad principia naturalia virtutum acquisitarum et de istis
solum determinant theologi quas non noverunt philosophi. Virtutes autem
acquisite et infuse differunt specie ut iustitia a deo infusa et iustitia
humanitus acquisita specie differunt quia alia ratione formali respiciunt suum obiectum
ista et alia. Necessitatem autem ponendi infusas virtutes preter acqui-
sitas quamvis maioris perscrutationis sit tamen hic breviter potest
nunc quia non minus debent esse perfecti actus quibus ordinamur ad
beatitudinem supernaturalem quam illi quibus ordinamur ad bonitatem naturalem
sed isti sunt perfecti habitibus et procedunt a potentiis perfectis habitibus
ergo et alii. Illi autem non possunt esse habitus morales vel intellec-
tuales acquisiti quia non cognitio naturalis nec motus noster naturalis
et inclinatio naturalis nostra tendit in talem bonitatem et attingitur ergo quod illi
habitus supernaturales sunt infusi. Ex quo patet quod preter habitus acqui-
sitos oportet ponere alios infusos. Secundo dividuntur virtutes ex parte obiecti
et hoc sic quia obiectum aliquod virtutis vel est aliquid quod nostre ratio-
nis excedit cognitionem et sic habemus tres virtutes theologicas scilicet fidem
spem et caritatem que habent deum pro obiecto qui nostre rationis excedit

cognicoez vel ipm obm huana voce conphendi ptz hec
Virtutes morales z intellectuales que sic adinuice distinguuntur
qr virtus pficit ad bn opand' pnm aut actom humanaz e
2o s. intellectus seu ro z appetitus hec em sut duo mouencia
in hoie vt dr 3o de aia vn ois virtus huana oz qp sit pfectiua
alicu illoz pncipioz siquid igit sit pfectiua intellectus speculatiui
vel practici ad bom hois actum est virtus intellectualis si
aut sit pfectiua ptis appetitiue est moralis

De singulis virtutibus in spali z po de theo'is in gnali quot sint et eoz suffa

Quantum ad 3m videndum de virtutibz theo'lis 2o de intelectualibus 3o de moralibus Circa 1m ad pm po vidم de
virtutibus theo'lis 2o de in gnali Quid sit z vn dr z quo
distinguitur 2o dum est de eis in spali Circa ad pm quid
est virtus theo'a Dr qlla que hz deum p obo vn dr a
theos qd e deus z logos qd' e smo quasi smo de do deu
aut diuersis de spiritualibus Cu em deus sit finis nr supnalis
hri no pt sine intto nullum aut intentum est sine ml'te qo ad ipm
merendum caritas requiritur Sed caritas vel dilectio caritatis
no pt hre sine cognitoe precedente deus aut no pt cognos
ci vt est nra btido supnalis sine cognitoe supnali z ido
ad hoc ordinatur fides qua credimus ex auctoritate dei dicentis
nullus aut diligeret finem tanq suum nisi speraret z illum hre
a deo z ad hoc ordinatur spes Sic ergo sunt 3s virtutes theo'e
s. fides spes et caritas que hnt deum p obo sed diuisi de
qr fides ut e pma virtus excedes nale cogz Spes ut
e finis ultimus expectatus z difficilis i. sup humana facul
tate Sz caritas ut e pma bonitas hois completiua sup
nalis fides aut hz ee in intellectu spes et caritas i volutate
Cum aut infundantur z vt virtutes sunt sil sunt tpe sed na prior
est fides spe z caritate sed pfectione prior e caritas aliis duobz

De singulis virtutibus theo'lis z po de fide z quot modis dicat

Secundo dum de eis in spali z pmo de fide circa qua
pmo vid' e quid e fides z qt modis dr. qr aliqn dicit
actus acqsitus ex auctoritate alicuius dicentis 2o e habitus
intellectualis vt dicitur infra aliqn est noie fidei impor z lar
ge res credita p fidez vt cu aliqn deus e fides mea
Aliquando actus fidei vt cu dico fides mea e qp deus e homo
i. actus fidei mee Aliqn fidei p collectioe arti'loz fidei vt
dr in simbolo athanasii hec e fides catho'ca aliqn aut

sud. qz fructu ·lz· po. in epla ad gal 4 ppe tamen fides put e
vtus theoica est habitus quo disponit intellectus ad credendum
facilius pe veritati quantum ad ea que sup humanam racionem sunt ·lz· diffi.
ad hebreos xi ab aplo fides est sba rerum sperandarum argumento
non apparencium ¶ 2o dicendum est de ptinentibus ad fidem et sunt tria primum
de simbolo fidei ¶ 2o de artic. contentis in simbolo ¶ 3m de dis
tinctione ipsorum articulorum

¶ Quid est simbolum vn dr. qt sunt simbola
et a quibus et ad quid sunt edita

Quantum ad primum ponenda sunt ista scilicet quot sunt simbola
vn dicatur et a quibus sunt edita ·lz· que vtilitas edicio
nis ipsorum ubi sciendum qz simbolum dr. a similitate vel collectione
quoniam ex pluribus partibus fit unum contm ¶ Vn et simbolizare
dicitur qui ex pluribus partibus aliqua ad unum et in unum col
ligunt ·lz· hoc modo a 3bus collectione dr. simbolum primo a collectione
multorum hominum in unam fidem ¶ 2o a collatione pdicancium de
claranda fide ·3o· a collatione articulorum ex diuersis locis scripture
in qua tota fides quantum ad credibilia principalia continetur
fuit autem duplex vtilitas condendi simbolum ·s· ita et facilior
cognicio credendorum maior cautela contra fraudem hereticorum
fidem corrumpencium ¶ Cum enim veritas fidei in sacra scriptura diffuse
contineatur in pluribus locis et obscure ita qz ad eliciendum eam de sacra scriptura
dei veritatem ex sacra scriptura requiritur longum studium cui non possunt
intendere omnes illi quibus necessarium est cognoscere fidei veritatem necessarium
fuit ex sentenciis sacre scripture sumatim eam colligere vt
sit collecta proponeretur omnibus ad credendum ne fides simplicium
per hereticorum cautelas corrumpentes scripturas corrumperetur
et hoc quidem factum est in tribus simbolis ¶ primo in simbolo a
postolorum quod conditum fuit tempore veritatis tamen nondum pala
te et ideo dicitur submisse ¶ 2o in simbolo niceno tempore veritatis
ppalate contra hereticos ·lz· ideo in missa solempniter cantatur post
ewangelium ¶ In quo quidem difficilia que continebantur in simbolo a
postolorum diffusius elucidantur ¶ 3m vero simbolum additum est
tempore veritatis contra hereticos confuse sed tamen adhuc pualente
simbolo athenasii ¶ quod dicitur de mane depulsis tenebris
quamuis illud sit magis per modum cuiusdam doctrine quam per modum ?
boli ¶ In hiis autem tribus continetur eadem veritas sed in uno ma
gis explicite quam in alio secundum qz necessarium fuit propter hereses diuersas
diuersis temporibus insurgentes

¶ Quid est articulus et quid hortamur
ad credendum articulos fidei

Quantum ad 2m scilicet de natura articulorum in simbolo contentorum ·lz· sciendum

s(ecundu)m q(uod) dicit hugo de s(an)c(t)o victore ¶ Articulus est indi(visi)bilis veritas de
deo artans nos ad credendum ¶ Di(citu)r aut(em) indi(visi)bilis veritas no(n)
q(uod) sit de incomplexo quia ta(lis) incomplexa p(ro)p(ri)e no(n) e(st) veritas s(ed)
quia est de complexo irresolubili in plures veritates h(abe)n-
tes sp(eci)ales difficultates ¶ Et di(citu)r talis veritas articulus
ad si(mi)litudine(m) articuli in rebus corp(or)alibus in quib(us) arti(cu)lus
voca(tu)r organum quod no(n) est divisibile in alia plura ¶ Q(uo)d a(utem)
est divisibile in alia no(n) di(citu)r articulus sicut sicut manus
que dividi(tu)r in digitos no(n) di(citu)r articulus sed digitus qui vl-
terius dividi(tu)r in alia organa ¶ Sic(ut) veritas fidei articulus
di(citu)r que no(n) dividi(tu)r in plures veritates h(abe)ntes sp(eci)ales diffi-
cultates q(uam)vis fides sit de hijs que sup(er)a(n)t ro(n)e(m) h(uma)na(m) que
h(abe)nt difficultates sp(eci)ales artic(u)li dicu(n)t(ur) ¶ Et ideo si ex vno ar-
ti(cu)lo aliqua sequatur vel co(n)comitent(ur) que eo credito facile
est alia credere no(n) faciunt aliud articulu(m) s(ed) credito q(uod) x(rist)us
fuit mortuus facile e(st) crede(re) q(uod) fuit sepultus (et) ideo de
morte et sepultu(r)a x(rist)i no(n) sunt d(uo) arti(cu)li ¶ Quod aut(em) addi(tu)r
q(uod) est veritas artans nos no(n) est intelligendu(m) de artatio(n)e co-
actio(n)is cu(m) nullus credat nisi volens sed de artatio(n)e sup-
po(siti)o(n)is quia si volu(m)us saluari artam(u)r ad credendu(m) ¶ Est a(utem)
aduertendu(m) q(uod) articulus p(otes)t dici vel e(ss)e id ad quod creden-
du(m) nos artat fides (et) no(n) sola fides ¶ Et articulus p(otes)t
dici id ad quod credendu(m) nos artat fides (et) sola fides
p(ri)mo m(od)o di(citu)r e(ss)e articulus deu(m) e(ss)e vnu(m) creatore(m) o(mn)ium (et) que-
da(m) talia ad que p(er) fide(m) artam(ur) q(uam)vis hijs amot(is) no(n) e(ss)et
fides nichilo(minus) h(ec) no(n) tene(re)(tu)r sola fide sed p(ot)u(er)unt sciri (et) dea
(monstrari?) ¶ 2o di(citu)r articulus solu(m) id quod excedit ro(n)e(m) via-
toris s(cilicet) deu(m) e(ss)e trinu(m) in p(er)sonis filiu(m) incarnatu(m) et
h(uius)m(od)i (et) stricte lo(quen)do a(utem) s(un)t xiiij solu(m) dicu(n)t(ur) ar(ticu)li fidei

¶ De d(ivisi)o(n)e ar(ticu)lo(rum) quo ab
i(n)vice(m) distinguant(ur)

Quantu(m) ad 2m de d(ivisi)o(n)e ar(ticu)lo(rum) sci(endum) q(uod) ar(ticu)li dup(lic)i(ter)
distinguu(n)t(ur) s(ecundu)m distinctione(m) credibiliu(m) 2o s(ecundu)m distinc-
tio(n)e(m) ordinatoru(m) con(side)rare ¶ Quantu(m) ad p(ri)m(u)m scie(ndum) q(uod) cu(m) ar(ticu)lus
sit veritas de deo vt dictu(m) fuit aut erit h(ec) veritas p(er)tinens
ad maiestate(m) diuinitat(is) aut ad misteriu(m) assu(m)pte h(uman)itat(is)
¶ Circa aut(em) maiestate(m) diuinitat(is) tria nob(is) credenda p(ro)ponu(n)t(ur)
p(ri)m(u)m est vnitas diuinitat(is) (et) h(ec) est p(ri)mus ar(ticu)lus ¶ Credo i(n) vnu(m)
¶ 2m trinitas p(er)sonar(um) et de hoc sunt 3b ar(ticu)li vnus p(er)ti-
nens ad p(at)rem cu(m) di(citu)r ¶ p(at)rem o(mn)ipotentem ¶ 2us p(er)tinens ad
p(er)sona(m) filij (et) i(n) ih(esu)m x(rist)m filiu(m) eius ¶ 3ius p(er)tinens ad
p(er)sona(m) s(piritu)s s(an)c(t)i cu(m) di(citu)r ¶ Credo i(n) sp(iritu)m s(an)c(tu)m ¶ 3m q(uo)d nob(is) circa diuinitate(m)

pro(m)i(ttu)r. e(st) op(er)a deitat(is) ad que p(er)tinet 3(us) ar(ticu)li ¶ vn(us) ad op(us) n(atu)re
creatore(m) celi et t(er)re. ¶ Alius ad opus gr(ati)e. s(cilicet) eccl(es)ia(m) catho(lica)m
s(an)c(t)o(rum) co(m)m(uni)one(m) remissione(m) pecc(at)o(rum) ¶ Alius p(er)tine(n)s ad co(n)su(m)ma
tione(m) gl(or)ie ¶ Carnis res(urrectionem) et vita(m) et(er)na(m) ¶ 2(us) sunt ·7· arti(culi)
q(ui) ad misteriu(m) deitat(is) ... mistiu(m) incarnat(i)o(n)is ... p(ro)pon(un)t(ur)
·7· credenda s(cilicet) concep(tio) ¶ natiuitat(is) ¶ passio ¶ descensus ad in
feros ¶ resurrectio ¶ ascensio in celu(m) ¶ Aduentus ad iudiciu(m)
¶ De hiis aut(em) ·7· sunt ·7· ar(ticu)li ¶ p(ri)m(us) est qui conceptus (est) de
sp(irit)u s(an)c(t)o ¶ 2(us) est natus ex maria virgine ¶ 3(us) passus s(u)b
poncio pilato crucifixus mortuus et sepultus ¶ 4(us) (ter)cius
descendit ad inferos ¶ 5(us) 3(ci)a die resurrexit a mortuis
¶ 6(us) Ascendit ad celos sedet ad dextera(m) dei p(at)ris o(mni)po
tent(is) ¶ 7(us) ¶ Inde venturus est iudicare viuos (et) mortuos

¶ D(e) ar(ticu)lo(rum) fidei s(e)c(un)d(u)m nu(mer)u(m) ap(osto)lo(rum) ar(ticu)los ordina(n)tiu(m)

S(e)c(un)do d(icitu)r ar(ticu)li s(e)c(un)d(u)m s(e)c(un)d(u)m distinct(i)o(n)e(m) (et) nu(mer)u(m) ap(osto)lo(rum)
ip(s)os ordinantiu(m) ¶ 2(us) no(n) sunt nisi ·xij· ¶ Petrus quide(m)
p(ri)nceps ap(osto)lo(rum) posuit 3(us) ar(ticu)los. s(cilicet) de vnitate ee(ss)en(tie) e(t) diuine
de o(mni)potentia p(at)ris de op(er)e creat(i)o(n)is d(icens) ¶ Credo in deu(m)
p(at)re(m) o(mni)potente(m) creatore(m) celi et t(er)re ¶ Johe(n)s aut(em) posuit
ar(ticu)lu(m) de p(er)so(n)a filij ¶ Et in ih(esu)m (christu)m filiu(m) eius vnicu(m) d(omi)n(u)m
n(ost)r(u)m ¶ Jacobus zebedeus duos iu(n)xit i(n) vnu(m) (et) posuit
ar(ticu)lu(m) de concep(ti)o(n)e (et) natiuitate d(icens) ¶ qui conceptus (est) de
sp(irit)u s(an)c(t)o natus ex maria virgine ¶ Andreas posuit ar(ticu)lu(m)
de passio(n)e dicens ¶ passus sub po(n)cio pilato crucifixus
mortuus (et) sepultus ¶ Phillippus posuit de descensu ad
inferos ¶ Descendit ad inferos ¶ Thomas de resurrectio(n)e po(suit)
3(ci)a die resurrexit a mortuis ¶ Bartholome(us) de ascensi
one ¶ Ascendit ad celos sedet ad dextera(m) dei p(at)ris o(mni)po
tent(is) ¶ Matheus de Aduentu ad iudiciu(m) ¶ Inde venturus
(est) iudicare viuos (et) mortuos ¶ Jacob(us) alphei de p(er)sona
sp(irit)us s(an)c(t)i ¶ Credo in sp(iritu)m s(an)c(tu)m ¶ Opus gr(ati)e duo s(e)r(uau)erunt sibi duo
ap(osto)li ¶ Na(m) Simo(n) posuit effectu(m) gr(ati)e in co(n)seruacione(m) bo(n)o(rum)
¶ S(an)c(t)a(m) eccl(es)ia(m) catho(lica)m s(an)c(t)o(rum) co(m)m(un)ione(m) sup(er) credo ¶ Judas Jaco
bi q(uan)tu(m) ad remoc(i)o(n)e(m) mali ¶ pecc(at)o(rum) remissione(m) ¶ Mathias
posuit effectu(m) gl(or)ie s(e)c(un)d(u)m quosda(m) ¶ S(e)c(un)d(u)m alios aut(em) thomas
iteru(m) dicens ¶ (et) vita(m) et(er)na(m) ¶ Ther aut(em) d(ici)t q(uod) ip(s)e no(n) (est) arti
culo(rum) sed mag(is) co(n)ce(p)to(rum) in simbolo s(e)c(un)d(u)m ordinates
(et) ideo p(ri)ma est melior ¶ Ex dict(is) et p(atet) q(uod) vn(us) glosator
no(n) b(e)n(e) distinxit ar(ticu)los sup(er) m(od)o s(e)c(un)d(u)m ... credis ergo de p(ri)
ma (tri)nitate (et) fide catholica ip(s)e eni(m) po(st) bap(tis)m(u)m s(e)c(un)d(u)m ee ar(ticu)lu(m)
huma(n)itat(is) quod v(e)r(u)m no(n) (est) ¶ nullu(m) eni(m) sacra(mentu)m e(st) ... (con)tin(et)

ar·lus fidei sed oia scitu et ea que v̉ spirant fide que sunt necessaria ad credendum de ordine ecclesie potestate pape et iurisdictione aliorum platorum oia continentur sub 1o ar·lo ¶ Credo in unam sanctam ecclesiam catholicam sanctorum coionem ¶ In pluribus etiam aliis ibi non clare videt de quibus non curo ad presens

¶ De spe quid est et quot modis dicitur

SEcundo de spe est queam notandum quod spes accipitur 4 modis primo pro passione appetitus sensitivi ¶ 2s convenienter inter 4or principales passiones que sunt spes timor gaudium et tristicia et isto modo est non solum in hominibus sed etiam est in animalibus aliis que habent appetitum sensitivum excipitur quod patet quia animalia inveniuntur operari propter aliquod futurum bonum expectatum pole sicut aves faciunt nidum propter filiorum educationem et unum alterum aggreditur alterum ex spe victorie ¶ Et non quod spes sit accepta in suo obiecto requirit 4or conditiones primo quidem ut obiectum sit bonum quia spes et de bono timor de malo ¶ Et ideo per hoc differt a timore 2a est quod sit futurum per quod differt a gaudio quod est de presenti bono habito 3a quod sit arduum vel tamen difficiliter adipiscibile et per hoc differt a desiderio et cupiditate que sunt de bono futuro absolute 4o quod sit arduum possibile adipisci ¶ et per hoc differt a desperatione ¶ 2s ut passio in nullo reperitur spem que est virtus theologica ¶ Aliis autem sequentibus 4or modis reperitur virtute theologicam Et primo dicitur aliquando spes de obiecto spei que est res sperata ut cum dicitur ad titum 2o ¶ Expectantes beatam spem id est beatitudinem speratam ¶ 2o dicitur de actu spei ¶ ut cum dicimus spes est expectatio future beatitudinis 3o accipitur pro certitudine quadam ut accipitur Ro 5 ¶ Tribulatio pacientiam operatur pacientia spem id est certitudinem de retributione ¶ 4o dicitur spes habitus inclinans et determinans voluntatem ad expectandum ultimum finem supernaturalem

¶ Primo spes est passio et non virtus ¶ 2o est obiectum virtutis ¶ 3o est actus virtutis ¶ 2o est substantia actus virtutis ¶ 4o spes est ~~actus virtutis~~ virtus et diffinitur a doctoribus sic ¶ Spes est certa expectatio future beatitudinis ex divina gratia et meritis humanis proveniens quam diffinitionem plus explicare non intendo nisi quod habet diffinitionem habitus per actum ¶ Hec autem virtus habet predictas 4or conditiones ¶ et in se et in suo obiecto sed in 3a addit plus scilicet quod sit ita arduum quod per humanam facultatem haberi non possit ¶ et ideo quantum ad hoc addit in diffinitione predicta ex gratia divina proveniens secundum tamen quod passio est arduum tamen intra humanam facultatem

¶ De virtute caritatis quot modis dicitur caritas

TErcio de caritate ʒ dd̄m ⁊ p° quot modis dicitur ⁊ quo
se hʒ ad alia noīa que amorem importāt 3° quis
amor importāt caritatem ¶ Quantum ad primum sciendum quod cari
tas dicitur 4 modis vno° vocatur caritas ipsa res amata p
tas dicitur q modis vno° vo° caritas ipsa res amata p
caritate que ē obiectum eius 2° deus dicitur caritas ⁊ 2° autem
caritate que ē obm eius 2° Deus dr̄ caritas ⁊ 3° actus
joh p° ca° 4° ¶ Deus caritas est ¶ 2° dicitur caritas ipse actus
caritatis 2° ibidem sequitur qui manet in caritate in deo manet ¶ 3°
dicitur de effectu caritatis sicut joh 15 ¶ Maiorem caritatem nemo
hʒ ut aīaʒ suā ponat quis p amicis suis ¶ 4° dicitur caritas
de psona trinitatis cui conuenit appropriate dare caritatem 2° sp̄s
scūs dicitur caritas sicut dicit btūs augustinus 10 de tri c° 10 q°
¶ Dicitur caritas habitus a deo infusus inclinans voluntatem ad
deum diligendum facilius tanquam super nāle bonum et vltimum
finem suum principaliter ⁊ 2° caritas non ē virtus sed est deus
dator omnis virtutis qui et est obiectum virtutis caritatis 3° etiam
non est actus virtutis ¶ 4° effectus virtutis ß q°° dicitur virtus
de qua apostolus Ro 4 ¶ Caritas dei diffusa ē in cordibus
vestris p spiritum sanctum ¶ Et diffinitur sic ab augustino sup ps ¶ Car
ritas est fons ppus ⁊ singularis bonorum cui non com
municat alienus ¶ 4° Caritas est vnus fructus de quo agitur
alienus ¶ 4° ¶ Caritas est vnus fructus de quo agitur
inferius ¶ Circa ea que sub nomine pertinentia ad ptem sensitiua
inferiore extenditur ad ptem supiorem intellectiuam ⁊ non econ
Secundo videndum est quomodo se hʒ caritas ad alia noīa que
importāt aliquid ptinens ad amorem ⁊ ipsa ad
inuicem ¶ Ubi notandum quod in potentiis aīe diuiditur in intellectiuas et
sensitiuas ¶ Intellectiua enim pars diuiditur in cognitiuam ⁊ appetitiuam ¶ In
tellectiua similiter in cognitiuam que
vocatur intellectus et voluntatem ¶ Et sensitiua similiter in cognitiuam que
apprehendit ⁊ appetitiuam que vocatur appetitus sensitiuus ps
autem intellectiua continet quicquid hʒ nobilitatis sensitiua sed non
econ ⁊ ideo que dicuntur de parte sensitiua transferuntur ad ptem intellectiua
⁊ dicuntur de ea ⁊ non econ ⁊ hoc patet de cognitiua
quantum ad sensum vide enim propriē conuenit potentie visiue ⁊ intellectus
transfertur ad actum intellectus ¶ Unde clare intellectus dicitur clare vide
¶ Sʒ non intellectiue sit propriē cognitiue pti intellectus intellectum tamen nunquam intellige
conuenit alicui pti cognitiue in sensu ¶ Similiter est de pte appetitiua
quia enim pars sensitiua sequens apprehensionem vocatur appetitus id
co nomine appetitus transfertur ad ptem intellectiuam que sequitur apprehen
sionem que vocatur voluntas ⁊ dicitur similiter appetitus ⁊ non econ° non
enim appetitus sensitiuus vocatur propriē voluntas sed solum intellectiua ¶ nō
biliora enim entia cum ignobilioribus rebus ⁊ noībus
conueniunt ⁊ inferiora singulares nobilitates habent ⁊ singularia
nomina sibi appropriant ⁊ quod dicitur ʒ in istis noībus intellectus dicit est

et in aliis nominibus quod ea que pertinent ad partem inferiorem spiritualia
extendunt ad partem superiorem intellectivam et non econverso propter rationem sue
nobilitatis ¶ Quod etiam dixi intellectum duplicem esse propter quod ea sunt partis
superioris larga acceptione dicuntur in parte spirituali. Unde large loquendo
appetitum spiritualem vocamus voluntatem | Secundo de aliis quibus supponitur
ostendendum est propositum

¶ Quod se habet caritas ad amorem et alia nomina ad amorem
pertinentia que sunt concupiscentia benivolentia beneficentia concordia di-
lectio amicitia et amatio et quomodo se habent ista ad invicem. 7m

Amor quoque proprie quietationem appetitus importat. Sed quia non
appetitus est ... parti spirituali et parti intellective ideo et
amor convenit quietationi appetitus spiritualis | et intellectivi
sed differt secundum enim convenit spirituali amor est passio. Secundo amor
convenit homini et bruto | Secundo proprie nomen amoris sibi vendicat
appetitus autem intellectivus qui est voluntas est electivus proprie et
non passionatus dicitur et ideo secundum quod quietatur elective
talis amor | ponitur dilectio quia dilecti electio | Secundo solum amor
qui est dilectio est in intellectuali natura et non in animalibus brutis
Unde habent amorem animalia tamen non autem dilectionem | In hominibus
autem est amor utrumque quia in eis etiam est amor secundum quod importat
passionem ¶ Unde etiam dicuntur multos passionatos qui non discretionem
rationis sequuntur in amore ¶ Et est in eis amor qui est dilec-
tionis qui est in appetitu intellectivo | ut utrumque appetitum habeant
Secundo patet quod omnis dilectio amor est sed non omnis amor dilectio quia
nomen inferioris potest transferri ad superiorem et non econverso ¶ Omnia autem
nomina que ad amorem pertinent sic se habent quod omnia vel includunt
amorem | et addunt aliquid supra ipsum et sunt 4or | vel amor ea
includit | et addit aliquid supra ipsa et sibi sunt 4or ¶ Nomina vero
que amor includit et addit aliquid supra ea sunt hec ¶ Concupiscentia
benivolentia beneficentia concordia et accipiuntur secundum 4or proprietates
amoris et amati quarum prima est ¶ quod habet unde | et ideo velle
sibi amatum esse presentem. Secundo amor includit concupiscentiam que
desiderat semper amati presentiam ¶ Secunda proprietas est amicorum
sibi mutuo bona velle. Secundo amor includit benivolentiam que
hoc importat ¶ Tertia est quod bona sibi mutuo faciant. Secundo amor
includit beneficentiam ¶ Quarta est quod in agibilibus que bona
videntur sibi mutuo consentiunt | Secundo includit concordiam que
hoc importat non quidem in speculativis et scibilibus quia
concordia in hiis secundum philosophum 9 ethicorum ad amicitiam non
pertinet. Immo in eis discordia potest esse sine prejudicio ami-
citie eo quod in hiis concordare et discordare voluntati non
subiacent tamen intellectus ratione cogatur. Secundo potest in uno cogi
quod non in altero ¶ Amor quoque ista 4or includit et includitur

addit super ea quietationem appetitus. Alia autem nomina a quibus
amor includitur et addunt aliquid super amorem sunt quatuor scilicet di-
lectio amicitia caritas amatio ¶ Primum ad dilectionem secundum
quod ipsa est que sumitur ab una parte quia debet debitus
amor haberi scilicet quod procedet ab electione et non passione et ideo di-
lectio est que supra amorem addit electionem et est in volun-
tate per gratiam ¶ Unde omnis dilectio amor est sed non omnis amor
est dilectio ¶ Aliud est amicitia que habet duas nobiles proprie-
tates amoris quas addit super amorem et dilectionem scilicet quod
inter amicos sit mutua dilectio et redamatio ¶ Unde si alteru-
trum non diligerent sed unus diligeret alium et non econverso posset
dici amor et dilectio sed non amicitia ¶ Secunda est quod electione
boni et recta intentione procedat alias non haberet rationem amicitie quamv-
is posset dici amor vel dilectio. Et ita patet quod omnis amicitia est
amor et dilectio sed non omnis amor est dilectio nec omnis amor
et dilectio amicitia sunt quod amicitia duo aliqualiter requirit que
addit super illa ¶ Tertium nomen est caritas quod videtur omnia ista includere
unam partem supernaturalem scilicet facere gratum deo ut sibi velut vita
essendi et ideo caritas facit quod actus suus et omnium aliarum virtutum
est meritorius ¶ Et quod homo non potest esse naturaliter oportet quod caritas omnia
includat et amorem et dilectionem et amicitiam sed non econverso
et ideo caritas tenet supremum gradum inter omnia nomina ad amo-
rem pertinentia et habet quidquid habent nobiliter reliqua et videtur et
sic caritas dicitur multo maior ¶ Quartum ponitur potissimum quartum
nomen est amatio que addit super amorem et dilectionem et
caritatem et amicitiam intensionem et fervorem amoris ¶ Unde a-
matio invenitur potest in amore dilectione et caritate et amicitia et
quolibet istorum reperitur sed non econverso propter quod dicit auctor amicitia assimilatur
habitui amatio passioni

¶ Capitulum 3 tertium amoris scilicet concupiscentie benevolentie et compla-
centie et quis eorum pertineat ad caritatem

Tertio videndum est quis amor proprie pertineat ad caritatem ¶ Primo
quod amor est duplex unus qui dicitur benevolentie alius qui dicitur
concupiscentie. Amor concupiscentie dicitur ille quo aliqua res diligitur
non propter rem diligendam sed propter diligentem inquantum est sibi utilis vel
delectabilis et talis amor est reflexivus vel retorsivus quia tali
amore non diligitur res propter se sed propter amantem et ideo amor est iniu-
libus ¶ Isto amore cibus amata ab homine diligitur et inamata unde
diligo vinum quia mihi utile non propter se et equum et alios homines benefacto-
res. Alius est amor benevolentie qui sic distingui potest quia cum
amor non sit aliud quam velle bonum hoc bonum vel est presens habitum
in re amata ¶ Et sic amans vult ei bonum per velle complacentie et appro-
bationis ¶ Et tale velle bonum vocatur amor complacentie ¶ Et ideo pot-
est esse hominis ad deum et hominis ad hominem vel hoc bonum est absens

z no͂ ħitu̅ 2ᵒ amās vult ei bonū p̱ velle desiderij z opta
tionis z talis pt ee͂ amor hoīs ad hoīez z dei ad hoīez sed
nō hoīs ad deūz qz deo nullū bonū optare possūz quod nō ħz
amor q° concupie nō ptinz p̱ se ad caritatez sed mag̃
amor complacētie z amor bniuolētie

¶ Que sūt z q̃ sunt ṽtutes intellectuales

Modo dicendū ē de ṽtutibus intellectualibus z p° quot sunt
z quo sūt z distinguūr ¶ Sed q° dicendū qꝫ ar̃ᶠ. 6 ṽtutes
enumerat 6° ethi 2ᶠ. s. sapiaz sciaz intellectū artē z prudēciaz
z excludit opiōnez z suspitōne que pūt dici ħitus sed
nō ṽtutes qz cōn̄ vocez virtutis ē ¶ Ut sit prīm mali actus
¶ Ista aūt duo sūt prīm mali actus in intellectu qꝫ opione
z suspitōne z est fide acquisita sed nō infusa pt ee͂ prīn
in intellectu falsitas aūt ē malū in intellectu ¶ z ita pꝫ qꝫ p̱ta
aliū se ħnt ad vm aliū ad fm sed ista ¶ q ꝑ se ħnt ad vm
qz importāt rectitudinez rōis sed differūt qz trīs. s. sapia scia
et intellectus ē necīa sciā quidē ē cōclusiōes ¶ Unū ē ħitus
p̱ m̄ ¶ Intellectus ē prīa ¶ Unū ē ħitus prīcipiorū ¶ Sapia autem
ē altissimas causas ¶ Unū sapia qⁱ sapida scīa de deo ħ
aūt intellectus nō suffī pōz intellectuales sed ħitūz p°c q̃ import
eius rectitudinē ē prīa prīma alia aūt duo importāt
rectitudinē rōis ē contingē ¶ Ꝫ prudēa quidē circa
agibīa. i. ē actus qui sūt in opante nec trāseūt in extio
rez māz sicut amare odire z hō dī que ptinet ad actus mo
rales quorū ē prudēcia directiua ¶ Ars aūt importāt
rectitudinez rōis circa factibīa. i. ē actiōes in exteriorē māz
trāseūtes sicut ē secare dolare in quibus ars ē directi
ua z ita pꝫ qꝫ omes ṽtutes intellectuales ħitus sūt ũ
tutes nisi illi qui semp z solū sūt ad vm z isti sūt p̱dc̄i
q quorū 3ᵇ sūt z dm̄ speculatiui. s. sapia scia et intellectus
¶ Pollius dr̄ opatiuᵍ. s. prudēa ¶ Ars vō dr̄ ħitus practicus et factiuus

¶ Que prudēcie addūr alie ṽtutes

Ipsi aūt prudēcie addūr alie 3 ē. Est em̄ prudēa recta
rō agibilium ¶ Circa aūt agibīa triplicia ē p̱ actus rōis
inueniūr ¶ Quorū p̱mus est consiliari ¶ 2ᵘˢ iudicare 3ᵘˢ p̱ci
pe p̱mi aūt duo ꝯspondēt actus intellect⁹ speculatiui qui
sūt inq̃re z iudicare sed ¶ 3ᵘˢ ē ꝓprius intellect⁹ practici
inq̃ntū ē opatiuᵍ nō em̄ rō ħz p̱cipe ea que p̱ hoīem
fieri nō pūt ¶ Manifm̄ ē aūt qꝫ in hijs que p̱ hoīem fiūt
prīm actus ē p̱cipe ad que alij ordinātur ¶ z ideo ṽtuti q
est bn̄ p̱ceptiua adiungūr tāquā secūdarie ¶ Eubulia q
est bn̄ consiliatiua ¶ z synderesis que ē bn̄ iudicatiua de
agendis s̄m legem cōez z
que bn̄ iudicatiua

est de agendis secundum rationem naturalem in hiis in quibus deficit lex
divina. Et ita patet quod quinque sunt plures habitus non tamen nisi quinque
virtutes intellectuales in genere. Tres in intellectu speculativo respicientes
et due respicientes intellectum operativum et practicum adduntur
autem alie tres prudentie ad bene iudicandum et bene consiliandum
et tertia preceptive que est prudentia

¶ Quod prudentia et ars sunt virtutes intellectuales et morales

Secundo videndum est quod prudentia sit virtus una de car-
dinalibus que moralis est quo principaliter. Ad quod
dicendum quod aliqua virtus potest dici intellectualis a tribus scilicet a
subiecto quia est perfectio intellectus et a generatione quia generatur ex primis
et tempore et ab obiecto sicut sapientia que est de altissimis causis. Prudentia
ergo et ars secundum Albertum super 6to ethicorum quantum ad duo prima
sunt intellectuales sed quantum ad obiectum non conveniunt cum moralibus
quia prudentia est recta ratio agibilium et ars recta ratio factibilium
et secundum hoc medie dicuntur intellectuales et morales non per
eeaz quia ita sunt intellectuales sed secundum quod perficiunt potentias ad opus
et secundum intellectum conveniunt quantum ad aliquid cum moralibus et quantum
ad aliquid intellectualibus. ¶ Prudentia ergo est intellectualis
quantum ad subiectum quod perficit et moralis quantum ad obiectum quod respicit

¶ Quod virtutibus intellectualibus convenit nomen virtutis

Tertio videndum est quod virtutibus intellectualibus
conveniat nomen virtutis et maxime speculativis de quibus
est magis dubium. ¶ Ad quod dicendum quod nomen virtutis convenit
alicui dupliciter. Uno modo quia facit facultatem bene operandi
et sic habitus intellectuales possunt dici virtutes quia faciunt fa-
cultatem bene operandi in intellectu que est consideratio veri. Hoc
enim bonum est intellectus et hoc est male dicere virtute. ¶ Alio
quia cum facultate bone operationis facit usum bonum et hoc
solum pertinet ad illos habitus qui respiciunt partem appetitivam
et hoc facit formaliter esse virtutes. ¶ Secundo vero virtutis ergo non con-
venit ex hoc enim quod aliquis habet habitum scientie speculative non in-
clinatur ad utendum sed fit potens speculari verum in hiis
quorum habet scientiam sed quod utatur scientia habita fit movente voluntate et
ideo virtus que perficit voluntatem ut caritas vel iustitia facit
etiam bene uti huiusmodi habitibus speculativis et secundum hoc etiam
in actibus horum habituum potest esse meritum si ex caritate fiat. Secundum
dicit Gregorius super moralia quod contemplativa est maioris meriti quam ac-
tiva et hec dicta de hiis sufficiant

¶ De virtutibus moralibus quod a more morales dicuntur et quid mos dicatur mos

Modo 3º restat de virtutibus ¶ et primo videndum est quid est mos a quo morales virtutes denominantur quo viso statim patebit quid sit virtus moralis ¶ Mos autem duo significat quandoque significat consuetudinem ut act. xv. nisi circumcidamini secundum morem legis moysi non potestis salui fieri ¶ Quandoque significat inclinationem quandam naturalem vel quasi naturalem ad aliquid agendum unde etiam et brutorum animalium mores aliqui esse dicuntur ¶ Unde 22º machabeorum 4 dicitur quod leonum more irruentes in hostes prostrauerant eos et ecclesiasticus dicitur mos in ps. ¶ Qui inhabitare facit unius moris in domo et hec quidem due significationes in nullo distinguuntur apud latinos quantum ad vocem ¶ In greco autem distinguuntur quia in greco ethos per e breue scripto significat naturale vel quasi naturale inclinationem ad aliquid agendum quod apud nos more significat ¶ Quandoque vero per y grecum quod est e longum et dicitur ythos et tunc significat consuetudinem in bono vel malo et pluraliter nomine moris apud nos idem significat ¶ Virtus ergo moralis denominatur et dicitur moralis a more secundum quod significat naturale inclinationem ad aliquid agendum inclinatio autem ad actum proprie conuenit appetitiue virtuti cuius est mouere omnes potentias ad agendum et ideo illa virtus solum moralis dicitur que est in virtute appetitiua ¶ Illi autem significationi qua mos inclinationem naturalem vel quasi naturalem significat ad aliquid agendum est valde propinqua alia significatio qua significatur consuetudo ¶ Nam consuetudo quodammodo conuertitur in naturam et facit inclinationem similem naturali ex his patet igitur quid est mos et unde dicitur virtus moralis ¶ 2º videndum est de virtutibus moralibus et primo de virtutibus moralibus in generali 2º de virtutibus cardinalibus in speciali ¶ Quantum ad morales primo ponetur materia distinctionis ¶ 2º ponetur earum distinctio et numerus cum oppositis vitiis ¶ 3º concludentur ex dictis quedam

¶ Quo passiones et operationes duplicter comparantur ad virtutes secundum materiam vel obiectum vel secundum effectum ad causam

Quantum ad materiam distinctionis sciendum quod materia circa quam distinguuntur virtutes sunt passiones et operationes ¶ Operatio autem et passio possunt 2º ad virtutes comparari uno modo secundum effectus ad causam ¶ Sic omnis virtus habet aliquas bonas operationes quarum est productiua habet etiam aliquam delectationem vel tristitiam que sunt passiones ¶ Alio modo possunt comparari operatio et passio ad virtutem moralem sicut materiam est et secundum hoc omnis virtus moralis secundum circa materiam est vel circa operationes ¶ vel circa passiones

¶ Distinctio et sufficientia virtutum et vitiorum

Hoc supposito ponenda est distinctio super operationum moralium virtutum que potest poni hoc modo quia omnis virtus ¶ vel est circa operationes ordinandas et est iustitia que in actionibus ordinat hominem ad alterum in ratione debiti ¶ Iustitia autem est duplex ¶ significatur

tiua et distributiua quarum differentia sic sumi potest quia commutatiua iustitie consistit
in hoc quod est constituere equalitatem in dationibus et accepti-
onibus. Hoc autem potest fieri dupliciter. Primo ut constituatur inter da-
tem et accipientem talis equalitas ut quantum accipiens accipit
a dante tantum recipiat dans a recipiente et talis equalitas
est in emptionibus et venditionibus et retributionibus. Et iustitia
que talem equitatem constituit dicitur commutatiua. Alio modo consti-
tuitur equalitas inter duos quorum quilibet est recipiens iuxta suam
conditionem equaliter quamuis illi recipiant inequaliter et in hoc consistit
iustitia distributiua. Ex hoc patet duplex differentia utriusque iustitie quia in
iustitia commutatiua est equalitas quantitatis in datione et acceptione quia tantum
recipiat dans quantum dedit quia cum quis vendit equum va-
lentem c recipit c ibi est iustitia commutatiua et inde est quod inter illos
inter quos non potest esse equalitas in datione et acceptione non potest
esse talis iustitia proprie. Et hoc est in illis qui beneficia accepta recompen-
sare non possunt sicut creatura creatori et parentibus filii a quibus
receperunt esse nutritionem et eruditionem. Unde quod quantumcumque creatura
creatori vel filii parentibus recompenserent numquam est ibi perfecta equa-
litas nec saluatur ratio iustitie commutatiue sed tamen aliquis modus
ut creatura creatori vel filii parentibus recompensat quantum
possunt ut sic locus equitatis secundum quantitatem suam possibile vel proportionale
sed iustitia distributiua non requirit equalitatem quantitatis sed
proportionis. Non enim oportet quod distribuens bona communitatis eandem quantitatem
det omnibus sed secundum proportionem ut cuilibet det secundum suam conditionem.
Aliud enim debet dari militi aliud pediti. Secunda differentia est
quod iustitia distributiua primo respicit proportionem personarum
ex qua concludit proportionem rerum distribuendarum ita quod
ibi est laudabilis aliquarum personarum acceptio secundum debitam
conditionem persone. Et iustitia commutatiua primo respicit quantitu-
dinem vel ad rem ut patet in emptionibus et venditionibus
vel quantitudinem actus ad passionem ut in iniuriis vindicandis
vel puniendis. Personarum conditionem autem per se numquam respicit non
enim bos magis vel minus debet vendi uni quam alteri. Si tamen
aliquis respiciat ad conditionem persone hoc non est nisi ex
consequenti inquantum conditio persone facit ad quantitatem rei
vel iniurie. Sicut maior iniuria est percutere principem quam pri-
uatam personam. Et ita patet de duplici iustitia distributiua et com-
mutatiua et per consequens de virtute que est circa operationes. Potest enim
esse virtus aliqua circa passiones regulandas et hoc quadrupliciter.
Vel circa passiones que habent obiectum pertinens ad ipsam hominis vitam
corporalem. Vel circa passiones que habent aliquod obiectum quod res-
piciat exteriora bona. Vel circa passiones que habent obiectum ad

actus exteriores. ¶ Si igitur accipiamus virtutem que est circa passio
nes quarum obiecta respiciunt et pertinent ad vitam corporalem hoc
potest esse dupliciter vel quia talia respiciunt intimencia vitam vel re
spiciunt consuacia ipsam. ¶ Si intimencia vitam sic est fortitudo
est virtus circa pericula que vitam intimunt. ¶ Et virtuosus vocatur
fortis. ¶ Vicium autem oppositum in ista virtute et in ceteris attenditur
secundum superhabundanciam et defectum et ideo virtus consistit in medio. ¶ In qui
busdam autem nomina non imposita sed circumloquimur vel dicimus grecis
vel latinis ut patet 2° ethicorum. Viciosus vero qui opponitur forti secundum
superhabundanciam et excessum vocatur intimidus et audax sed
intimidus secundum defectum timoris audax secundum excessum audacie
vicium autem vocatur intimiditas et audacia. ¶ Ille vero qui superhabun
dat in timendo et deficit in audendo vocatur timidus et iste opponitur
forti secundum defectum vicium autem vocatur timiditas. hic autem accipitur forti
tudo non corporis sed mentis. ¶ Si autem talia obiecta passionum respici
unt consuacia vitam et sunt utilia ad consuacionem vite sic sunt
cibi quibus consuatur individuum et venerea quibus consuatur
species sic est virtus que vocatur temperancia que est circa delectaciones et isti
cias scilicet gustus et tactus. ¶ Et circa eas in communi ponit et consequenter ad ve
nerea et consequenter ad cibos et virtuosus ista virtute vocatur temperatus
vicium autem oppositum isti secundum superhabundanciam vocatur intemperancia
¶ Et viciosus vocatur intemperatus secundum defectum autem pauci inveniuntur vi
ciosi quia plures sunt viciosi in prosequendo delectabilia ciborum vel
venereorum et nimis sed in parum pauci vel nulli et ideo non est nomen
impositum sed potest vocari vicium insensibilitas et viciosus in
sensibilis eo quod huius delectaciones sensibiliter percipiuntur. ¶ Et habemus duas
virtutes cum viciis oppositis. ¶ Si autem 2° virtus sit circa passiones
que habent obiectum pertinens ad exteriora ¶ hoc potest esse dupliciter. ¶ Uno modo
ut respiciat exteriora mala tristabilia quibus homo provocatur
ad iram et habemus mansuetudinem que est virtus ponens medium circa
iras et virtuosus vocatur mansuetus oppositum autem vicium in super
habundancia vocatur iracundia et viciosus illo vicio vocatur iracun
dus vicium autem secundum defectum vocatur inirascibilitas et viciosus
illo vicio vocatur inirascibilis. ¶ Alio modo potest esse virtus circa passiones
que habent obiecta exteriora bona quedam sunt divicie et quedam
exteriora bona sunt honores. ¶ Si virtus sit circa divicias hoc est
dupliciter vel circa magnas vel circa mediocres si circa mediocres sic
est liberalitas que est virtus ponens medium circa dacionem et accepcionem
pecuniarum vel eis equipollencium ¶ et virtuosus vocatur liberalis vicium autem
oppositum in superhabundancia dicitur prodigalitas ¶ et viciosus prodigus
¶ Et iste superhabundat in dando et deficit in accipiendo vicium autem

fortitudo

oppo^m s^m defectu dr̄ illiberalitas. Et viciosus illiberalis et iste sup
habundat in accipie^o et deficit in dando ¶ Si autem virtus sit circa
magnas diuicias sit est virtus que dr̄ magnificentia que
est virtus ponens mediu͞ circa magnas diuicias dandas
et accipiendas et virtuosus dr̄ magnificus vicium autem oppo^m
s^m superhabundantiam dr̄ apirocalia ab a quod est sine et
piros quod est experientia et calos quod est bonum .i. sine experientia
boni quia .i. expendentes multa non curant qualiter bene expe
dat vocatur etiam bonausia a banos quod est fornax quia quasi
ad modum fornacis omnia consumunt et viciosus vocatur apiro
calus vel banausus ¶ Sed vicium per defectum vocatur paruificen
tia et viciosus vocatur paruificus ¶ Si autem virtus sit circa exteriora bo
na que sunt honores hoc potest esse dupliciter vno^o ut sit circa mag
nos honores alio^o circa honores mediocres si sit circa mag
nos sic est virtus que vocatur magnanimitas que est virtus po
nens medium in prosequendis vel fugiendis magnis
honoribus et virtuosus vocatur magnanimus vicium autem oppositum
s^m superhabundantiam .i. nimis prosequi^o magnos honores
vocatur camnotas a camina quod est in greco intendium vel
a capnos quod grece est fumus vnde caponotos est fumosi
tas quod nunc latinis vocabulis dicitur quia et eos qui nimis
ad magnos honores anhelant et ascendunt ad alta consueuimus
ardentes ventosos fumosos vocare et s^m hoc potest viciosus
vocari camnotus grece latine vero ventosus ardens fumosus
¶ Si autem virtus sit circa honores mediocres sic virtus ponens
medium ad illos debite prosequendos vel fugiendos vocatur
philotimia a philos quod est amor et thimos quod est honor quasi
debitus amor honoris virtuosus autem potest vocari philotimus
.i. debitus amator honoris vicium autem s^m superhabundantiam
idem nomen habet quod dr̄ philotimia et viciosus philotimus quia
non est nomen impositum sed ad differentiam potest dici virtus debitus amor
et virtuosus debitus amator viciosus autem per superhabun
dantiam dicitur absolute amator honoris et vicium amor honoris
¶ Vicium autem s^m defectum aphilotimia ab a quod est sine
et viciosus aphilotimus sine hac enim virtute vt patet 2° ethi
corum viciosi ascribunt sibi nomen virtuosi ¶ Unde et laudamus
eos qui nihil curant de honoribus et etiam eos qui multum
sunt solliciti quasi non sint negligentes et ideo non est bene nota
d^o in ista ¶ Sic ergo patet quod habemus quatuor virtutes circa primum que
sunt omnium circa exteriora circa mala vnam .s. mansuetudinem
circa bona quatuor .s. liberalitatem et magnificentiam circa diuicias
magnanimitatem et philotimiam circa honores ¶ Si autem

non tamen in donis ponitur sed in una distincta in diuersos actus ut supra dictum est et declarabitur infra In uite autem tam speculatiua quam practica est duo considerare scilicet primum apprehensionem rei et iudicium de re apprehensa Ratione ergo speculatiua modo superhumano uel diuino quantum ad apprehensionem perficitur dono intellectus quantum autem ad iudicium perficitur dono intellectus sapientie Ratione autem practica perficitur modo humano quantum ad apprehensionem dono consilii quantum ad iudicium dono scientie Et ista quatuor dona sunt in intellectu ut in subiecto Virtus autem appetitiua in hiis que sunt ad alterum dono pietatis modo superhumano perficitur et hoc donum est in uoluntate sicut in subiecto In hiis autem que sunt hominis ad seipsum quantum ad passiones appetitus indigemus duplici perfectione Quedam enim passiones retrahunt nos a bono ut timor periculorum et laborum modo superhumano perficimur per fortitudinis donum Ille vero passiones inclinant ad malum ut delectationes et concupiscentie carnis et contra istas perficimur modo superhumano per donum timoris Per timorem enim domini declinat omnis a malo prouerbiorum 14 Ideo petebat ad hoc illud donum psalmista Confige timore tuo carnes meas a iudiciis enim tuis timui Et hec duo dona sunt in potentia sensitiua scilicet appetitu et concupiscibili sicut in subiecto Illud autem hec dicuntur a quibusdam sic Dona perficiunt in uita speculatiua et actiua Si in speculatiua aut per modum uisus inspicientis et sic perficit donum intellectus aut per modum gustus experientis et sic perficit sapientia Si autem perficiunt in actiua aut quantum ad recessum a malo et sic perficit donum timoris aut quantum ad perfectionem in bono et bonum autem est duplex quoddam necessarium et circa istud perficit donum scientie ut dirigens aut pietatis ut exsequens Aliud est bonum supererogationis ad quod non omnes tenentur et circa tale bonum perficit donum consilii per modum dirigentis donum autem fortitudinis per modum exsequentis Hec autem dona quamuis diuisim posset de diuersis scripture satis locis colligi tamen ysa xi capitulo ponuntur Ubi de christo sic dicitur Egredietur uirga de radice iesse et flos de radice eius ascendet et requiescet super eum spiritus domini spiritus sapientie et intellectus spiritus consilii et fortitudinis spiritus scientie et pietatis et replebit eum spiritus timoris domini

Sequentia ad hic sequitur require in folio [illegible] ad tale signum [illegible]

Quomodo se habent et sibi mutuo correspondent petitiones beatitudines et fructus

Q q[illegible]

Quia vero petitiones ordinantur ad dona Dona autem per operationes ordinantur ad beatitudines fructus autem beatitudinibus correspondent ut uult dicit glosa matthei 6.

Ideo dicunt doctores quod omnia ista sibi mutuo correspondent. ¶ Qualiter autem fiat videndum est. ¶ Primo quoque declarandum est quid horum [?] nominibus importetur scilicet nomine petitionum nomine donorum nomine beatitudinum et nomine fructuum. ¶ 2o sic de omnibus ostendetur quod ordinantur ad invicem et quid et quae sibi mutuo correspondent

¶ Quid dicantur petitiones et quot sint

Quantum ad primum sciendum est et primo de petitionibus ubi notandum quod quia aliquibus spiritualibus ad bene operandum indigemus quia non sumus aliquid sufficientes ex nobis quasi ex nobis sed sufficientia nostra ex deo est ut dicitur 2a cor. 3o. ¶ Ideo recurrendum est ad deum qui dat omnibus affluenter et non improperat ut dicitur canonica Jacobi primo capitulo et petenda sunt divina auxilia quibus indigemus in vitae operationibus tam activae quam contemplativae maxime Christo dicente petite et accipietis. ¶ Hae autem petitiones continentes auxilia homini necessaria ad bene operandum sunt septem quae ponuntur in oratione dominica Mathei 6. Prima est sanctificetur nomen tuum. ¶ 2a adveniat regnum tuum. ¶ 3a fiat voluntas tua. ¶ 4a panem nostrum cotidianum da nobis hodie. ¶ 5ta et dimitte nobis debita nostra sicut et nos. ¶ 6ta et ne nos inducas in temptationem. ¶ 7ma sed libera nos a malo. Et hae septem sunt supplicationes petitionis divinae

¶ Quid importetur nomine donorum et quot sint dona

Secundo videndum est quid importetur nomine donorum et hoc est dicendum quod sunt quidam habitus nos perficientes in viis vitae activae et contemplativae operationibus modo divino et suprahumano. ¶ Et isti habitus sunt infusi et per quandam cooperationem vel operationem dicuntur dona spiritus sancti non secundum suscipientes sed secundum largientem quamvis sint dona communes [?] secundum et alia. ¶ Enumerantur autem haec dona in auctoritate superius allegata ex qua patet quod sunt septem

¶ Quid importetur nomine beatitudinis et quot sint

Beatitudines autem quidam voluerunt esse habitus quosdam perfectiores virtutibus et donis. ¶ Sed melior sententia est beatitudines non esse aliquos habitus a donis et virtutibus sed sunt operationes donorum perfectorum. ¶ Hae autem per ordinem ponuntur Mathei quinto. Prima est beati pauperes spiritu quoniam ipsorum est regnum caelorum. ¶ 2a est ¶ beati mites quoniam possidebunt terram. ¶ 3a beati qui lugent quoniam ipsi consolabuntur. ¶ 4a beati qui esuriunt et sitiunt iustitiam quoniam ipsi saturabuntur. ¶ 5ta beati misericordes quoniam ipsi misericordiam consequentur. ¶ 6ta beati mundo corde quoniam ipsi deum videbunt. ¶ 7ma beati pacifici quoniam filii dei vocabuntur. Duae autem subsequentes scilicet beati qui persecutionem patiuntur etc. ¶ Et 1ta [?] beati estis cum maledixerint vobis homines non sunt speciales

btitudines sed p̄t alia᷑ contentiue conclusiue z manifes
tatiue ¶ Prima quidē gnali᷑ q̄ᵛ oīb3 fidelib3 ¶ 2ᵃ q̄ᵛ aplo᷑
z discipulo᷑ qui in pmitiua ecclia erāt spales psc
cutores passuri ¶ vn̄ quod pᵒ gnali᷑ dim fuerat beati q̄
psecutionē patiunt᷑ etc̄ ¶ Declarat in spali applicādo discipul᷑
et dr̄ bti estis cū maledixerint vobis hoīes etc̄ ¶ Intelli᷑
aūt q̄ sicut dona hn̄t actū aliquē ptinētē ad viā z ali
quē ptinētē ad patriam vt doctores dicūt ¶ Ita in singul᷑
btitudinibus duo ponūt᷑ vnū ptinēs ad statū vie z de
signat᷑ pmo ¶ Illud ptinēs ad statū pr̄e z iᵒ designat᷑
2ᵒ. vt p3 in oībus vbi gr̄a ¶ In pmo btī paupes spūtu
crīe ptinēs ad statū vie q̄m ipo᷑ ẽ regnū celo᷑ crīe
ptinēs ad statū pr̄e

¶ De duodecim fructibus

Quantū aūt ad fructus 2ᵒ sciendū q̄ hoc nom̄ fructus
a corporalibus ad spūalia trāsfertur. dr̄ enī in cor
poralibus fructus illud quod de tr̄a nascentib3 vltimū
exspectat᷑ ¶ Ideo omē illud quod de re aliqua aliquis con
se᷑ q̄i mercede labor᷑ circa illa impensi p nobis expte
ctione fructus dr̄ ¶ Hoc aūt sit ex duplici ¶ Uno ᵒ vt fructꝰ
dr̄ illud quod de re aliq̄ principali᷑ exspectat᷑. 2ᵒ fructꝰ
oīs nr̄i opis deus est z de hoc fructu p illud scriptꝰ 2ᵒ
mi᷑ q̄i bono᷑ labo᷑ gloīsꝰ est fructus ¶ Alio ᵒ ut dicat᷑
fructꝰ illud quod quis consequit᷑ ex ope nō principali᷑ p̄ hoc
opans z hoc mō delectacões que sūt in boīs opibus z acti
bus sūt z dr̄ sūt fructus fructus bono᷑ opm̄ ¶ vn̄ p̄m̄
ph̄m q̄to et 2ᵒ ethico᷑ oīs opacō pcedens ex hītu pfi
ciente h3 delectacōe3 anexam z de tali fructu loq̄t᷑ Ambro
dicens vtutes fructus dr̄ q̄r suos possessores sancta
z sincera delectacōe reficiūt z sic loquim᷑ hic de fructi
bus fructus aūt isti ab aplo ad galatas p ordinē rācōꝰ
vbi dr̄ sic fructus aūt spūs est caritas gaudiū pax pa
ciā longanimitas bonitas benignitas mansuetudo fides
modestia continētia castitas etc̄ p3 q̄ omēs fructus sūt xii
¶ Et ex dictis p3 quid nom̄ ꝑ peticionū ꝑ dono᷑ ꝑ btitu
dinū xii fructuū de quibus scriptura z doctores loquūt᷑
sepius importetur

¶ Quomodo mutuo sibi correspondent peticões
dona btitudines et fructus

Cum igit᷑ peticonibus dona / peticoibus z doīs bti
tudines / peticoibus et btitudibus fructus respōde
ant z sibi mutuo respondeant vt dicit glo aug ubi dicit᷑ i pūbꝰ

Ut impetremus dona in domus ut operemur. De operatione beatitudines co
sequitur. et per quas et fructus hijs respondent. Ideo de ipsorum cor
respondentia sic dicendum est ab initio quod cum petitiones sint
ad auxilia divina postulanda. aut postulamus divina auxilia ad
opera contemplative vite aut active. Si ad opera contemplative vite sic
indigemus duplici auxilio. Unum est ut ipsorum contemplabilium
divinorum maiestas et dignitas nobis appareat. Et hoc auxilium
postulamus cum dicimus Pater noster qui es in celis sanctificetur nomen
tuum. i. fac ut nomen tuum sanctum apud homines habeatur. Ut non co
temnatur. Unde et hoc nihil aliud est petere secundum augustinum ad probam
nisi illud eccli. 36. Sicut in conspectu eorum sanctificatus es
in nobis ita in conspectu tuo magnificaberis iles in eis et
quia ex hoc quod homo sit huius excellentie particeps tantum indicare
et ordinare quod ad sapientiam pertinet primum ut patet primo methaphysice. Ideo huic
petitioni donum sapientie correspondet. Et quia per donum sapientie homo est
tranquillus ab inferioribus et elevatus ad divina et per consequens fit
aliqualiter divinitatis particeps ideo respondet isti petitioni et dono
beatitudo que est beati pacifici quoniam filij dei vocabuntur. Et quia homo per
hoc similiter unitur deo ideo respondet fructus qui dicitur caritas i. summa
unio ad deum. Illud auxilium est ut in contemplatione divinorum mag
nalium naturam virtute vel beatitudine cognoscamus. Ut scilicet homo tali
bus contemplandis magis inhereat. Et hoc petimus secunda petitione
qua dicimus adveniat regnum tuum glorie ibi manifestet nomen tuum
hominibus ut in nobis veniat. Et secundum augustinum hoc est idem petere
Ostende faciem tuam et salui erimus. Et quia talis cognitio ad
intuitionem pertinet huic ideo petitioni respondet donum intellectus et
ex hoc patet etiam quod sexta beatitudo que istis duabus respondet scilicet
beati mundo corde quoniam ipsi deum videbunt. Et quia per fidem deo inhe
rimus ideo respondet isti ille fructus qui dicitur fides i. cognitio spiritua
lium sine dubitatione. In operibus autem active vite indigemus
duplici auxilio. Primum est ut bona nobis conferantur quibus do
neitur ad bonum operandum. Secundum ut mala impedientia remo
veantur. Bonum autem ad vitam activam necessarium est duplex. Unum qui
dem directe ad opus virtutis ordinatum scilicet ipsum honestum bonum
Et hoc in 3a petitione petimus cum dicimus fiat voluntas tua sicut
in celo et in terra. In qua secundum augustinum petimus obedientiam ad
deum ut sic fiat voluntas eius a nobis in terris sicut fit eius vo
luntas ab angelis in celis. Unde secundum ipsum idem est hoc petere
scilicet id. Gressus meos dirige secundum eloquium tuum. Et quia in
consiliis continentur non solum vie preceptorum immo semite
consiliorum. Ideo huic petitioni respondet donum consilii. Et quia mia
precipue precipitur et consulitur iuxta illud luc. 6. Estote miseri
cordes etc. Ideo huic respondet quinta beatitudo. scilicet beati misericordes

qm ipi vnaz consequet. Et hijs no' r'ndz aliquis de fructi
bus in spali sed bn cu alijs in gnali vt in ycluoe hy capli
infra dice. Illud aut bom z organice z instrumentaliter se
hns ad vtute z ei suuiens sd temporalia subsidia nob ad
bn viuendu indigem9 z hoc bonu pet' in 4a petitoe
cu dit' panem nrm cotidianu da nobis hodie. Et hac pe
titione petit' no solu panis sed et oia suffi9 e'rio tpaliu
nec solu suffi9 panis corpalis sed et sacr'm fidelau vn z
gr' dit' pane nrm supsubstalem da nobis p hodie aut intg'
tom tempus vite pnt z hoc z pete id pu'30 Diuici
as et paupitates no dederis michi sed victui meo tribue necia
z panis cor hois confirmet in ps. Ideo peticoni r'ndz do
nu fortitudis cu e firmac et confortac. Subsidia em vite nob
sustentat in via z statim ex hoc pz q istis r'ndz 4ta btitu
do s. bti qui esuriut et sitiut iusticiaz qm ipi saturabuntur
z p cns hijs oibus r'ndz fructus qui dr longanimitas
qualiu aut cu amore indigem vt bn opem' sm augustinu
z 3m s. malu culpe z hoc z pctm z malu ad culpaz incli
nas et trahens z hec z temptao z malu pene qd z afflic
Cu em amouei petim malu culpe hoc petimus qn pe
ticoe cu dicim Dimitte nob debita nra zc. Vbi sm au
gustinum instrumentaliter quid petig s. dimittat' nob debita
nra z quid facias ut hoc accipe meam' z hoc cu dicit'
sd et nos dimittim debitoribus nris z hoc idez petit ps d.
Dne deus meus si feci istud si e iniquitas i manibus meis
si reddidi r'tribuentibus m mala decidam merito ab inimicis
meis inanis. Et qr p recognitoez pctoru induci' contricio
z p vtriusq remissio ideoq statim pz q huic peticoi r'ndz
donu sciencie vtriusq aut 3a btitudo s. bti qui lugent qm ipi
consolabunt' qr ad eoru consecucoez maxime carnales de
lectacoes impediut. Ideo istis r'ndet duo s. fructus s. ab
stinencia p qua cauetur illicita z continencia p quam ca
uetur eciaz licita delectabilia. Vt aut malu ad culpa
inclinas amoueat' postulam 6ta peticoe que z Et ne nos
inducas in temptacoe. In quo sm augustinum petim ne de
serti dnio aimpio' alicui vel consentiam decepti vel ce
dam afflicti z hoc est pete illud eccli 12 Sampe a me ve
tris concupias z qr inter ceteras temptacoes p'p'mo'
molestie magis puocat que pietate dissilanti Ideo hui
ic sexte peticoi r'ndet donu pietatis quo ho est capta
pius et mansuetus inuiitus. Ex quo pz q isti r'ndz 2a

indignacoez

beatitudo que est beati mites quoniam ipsi possidebunt terram. Et iste
respondent 3 fructus. In quantum enim homo non movetur ad nocen-
dum inferendi nocumentum respondet fructus qui dicitur mansue-
tudo in christo. Tamen aut nocenti dulce ~~animum~~ animum in affectu
dicitur fructus respondens bonitas. Sed secundum quod homo non solum bonum
affectum sed effectum prorumpit ut sit conatus suorum ad
alios sic respondet fructus qui dicitur benignitas. Secundo autem mala
pene amoveantur postulat septima petitio qua dicitur sed libe-
ra nos a malo. Et hoc idem secundum augustinum petit ps. d.
Erue me ab inimicis meis deus meus et ab insurgentibus
in me libera me. Et quia inter cetera mala pene timentur
et formidantur ideo isti petitioni donum timoris correspondet. Et
quia paupertatem et in tribulatione existant et pene amplius ideo
istis respondet prima beatitudo scilicet beati pauperes spiritu quoniam ipsorum
est regnum celorum. Et quia inter omnia que impediunt in vita
activa bonam operationem est delectatio in divitiis et honoribus
ideo istis petitioni dono beatitudini respondet fructus qui dicitur
modestia que est habitus dilectionem cohibens. Beatitudinibus autem
duabus ultimis que sunt secundum doctores beatitudinum continentie
et conclusive et manifestive respondet fructus qui dicitur paca
omnibus autem petitionibus donis et beatitudinibus generaliter
respondet duo fructus scilicet pax et gaudium. Ex dictis igitur
concludo quod aliis donis petitionibus et beatitudinibus donis et
~~beatitudinibus respondent~~ petitionibus respondent et alii fruc-
tus eis et ea fructibus. Nam singulis petitionibus et do-
nis beatitudines singule et singulis beatitudinibus illa
singula correspondet unum uni et alterum alteri sed fructus
non sic quia fructus sunt xii unus fructus non respondet u-
ni beatitudini et uni dono vel uni petitioni sed omnes
fructus omnibus respondent vel plures uni eorum vel unus
uni vel omnes omnibus in generali licet non omnes alicui in
speciali ut patet in 3a petitione.

De dono timoris

Quoniam autem inter septem dona spiritus sancti ponitur timor qui accipitur
et initiatur in septima a(?) ideo aliquid de timore addi-
cendum est. Et primo de eius distinctione. Secundo quis timor est do-
num. Et tertio quis timor est a spiritu sancto.

Quo dividitur timor in servilem seu filialem initialem hu-
manum seu mundanum et similia et quid importetur
nomine uniuscuiusque.

quere supra in folio 88 ad talem signum

Ex dictis autem patet quid sit incontinentia que opponitur continentie et quid incontinens quid opponitur continenti patet tamen perfectius 7º ethicorum. Intemperatus enim dicitur qui ex propria electione et ex habitu per consuetudinem acquisita peccat. Incontinens autem qui autem ex aliqua passione occurrente et ideo quia intemperatus agit ex electione incontinens ex passione sequitur 3ª [?]. Primo quod intemperantia est habitus viciosus ex quo intemperatus redditur sibi male agere quasi generale [?] non sic autem in incontinente. Secundum sequitur ex primo quia enim passio cito transit transeunte actu passionis in incontinente habitus intemperantie in intemperato non transit ~~primo~~ ideo incontinens transeunte actu passione [?] transeunte et dolet de commissis. Intemperatus autem non dolet sed magis gaudet se peccasse eo quod talis operatio est quasi sibi generalis [?] facta per habitum. Et ideo dicit philosophus 2º [?] quod letantur cum male fecerint et exultant in rebus pessimis. Tertium autem sequitur ex his duobus quod cum habitus sit difficile mobilis, passio et cito transeat, intemperatus est difficilius sanabilis et emendabilis quam incontinens. Secundum enim sequitur ex 3º [?]; sicut enim temperantia simpliciter perfectior est et temperatus melior continente ita per oppositum intemperatus est peior incontinente et intemperantia peior incontinentia.

Quid amicitia est virtus et quid non

Amicitia quid virtus est quodammodo non ubi sciendum [?] quod Aristoteles in libro ethicorum dicit de duplici amicitia, quarum una consistit in effectu exteriori in exterioribus factis et dictis ut aliquis per hoc aliis dicatur et laudatur. Convenit in inferius [?] conversationibus vite et est habitus medius inter blanditorem et litigiosum et vocatur amicitia vel affabilitas. Et de hac agit Aristoteles 4º ethicorum vocando eam amicitiam et in 2º dicitur [?] de ea. Et hec fuit superius cum aliis communes [?] divisa. Et talis habitus virtuosus proprie non est amicitia quia eodem modo se habet per eam homo ad ignotos et notos et coniunctos et remotos. Alia autem amicitia est que consistit in affectu interiori principaliter quo quis alium diligit. Et est effectus omnium virtutum et omnem virtutem consequitur quia amicitia ista tendit communiter in alterum propter honestum bonum quod in illo est. Virtus autem et omne bonum amore sit ut ametur. Et ideo omnis virtus ex sui natura est causa talis consequentis [?] et ita amicitia non est virtus sed omnem virtutem consequens et ita dicit Aristoteles de amicitia in 8º et 9º ethicorum de eius speciebus et conditionibus ibi patentibus supersedeatur ad presens. Albertus autem in primo 3º ethicorum dicit quod amicitia potest importare habitum quendam qui mediat inter passionibus affectionum in amatoribus. Et amicitia dicta est moralis virtus que secundum Tullium nominatur benivolentia. Et tunc sunt [?] habitus alia amicitia vel benivolentia quam superius ubi agebatur de diversitate nominum

ad amore pertinentia ex quo pz q nole amic duobz modis bi
tus utrumque impor. s. primo modo et 2o dus sed sic pe 2 v
stato modo no utim nole vocali. 3a vo bus di affabilitas
et 2a beniuolentia qmuis largo nomine amicicie queat eis
Sedo aut amicicia no est btus sed quasi omez virtute 2 oes
btut effectus. Ex quibus pz qd fiat in pmo hoc 6e goms
sit opposita s. q perudia 2 nemesis no sut virtutes sed pa oes
sut tamen de hiis laudabilia. Epitipa est btus tois iusticie
directiua. Heroyca aut 3 sup btute gmet ad ms btute
pmincia effectus btut.

An virtutes cardinales sint morales vel intellectuales

Modo restat dicendum de virtutibus cardinalibus ubi 3a sunt
consideranda primo aut videmus 3 an virtutes cardina
les pertineat ad morales vel intellectuales. Solo qd dcm est btus
import rectitudinem appetitus illa btus dicitur hoc pz totaz
rotez btut que requirit rectitudine no solum qmtuz ad fa
cultate bn operandi sed quia causat bonum opis vsuz illa aut
hz impfte rotez btut que no causat rectitudinez appetitus
z qmuis faciat facultate bn operandi no tamen causat bon
opis vsuz. Constat aut q pfectum est principalius impfecto
z ido btutes que continet rctitudinez appetitus dnr cardinales
.i. principales. huius aut btutes sut morales z inter intellectuales sola
prudentia e moral quo ad maz quo ad sbm intellectuales ut sup
patuit. Et io quecumque btutes car les no inter intellectuales sed
inter morales collocantur.

Quot sint virtutes Cardinales

Secundo vid 3 que sit ister quot dcm est quatuor quarum numerus
z sufficientia sumitur. z sm pncipia formalia z sm sua sba Sedm
pnpa formalia sic pntm formale btut de qua nunc loquimur
est bonum rationis bonum quod quidem dr pt considerari uno modo sm q in
ipsa rationis consideratione consistit 2s 3 una btus cardinalis
.i. prius que dr prudentia. Alio modo sm q aliquid pot ordo
rois z hoc dupl uno modo circa operationes 2s 3 iusticia alio modo circa
passiones 2s necez e duas btutes. Est enim necesse ponere
ordine circa passiones considerata repugnantia ipsarum ad rone qd
quidez pt esse dupl. Uno modo sm q passio impellit aliquid
contrarium roi 2s necez q passio reprimatur z hoc facit btus
temperancie. Alio modo sm q passio retrahit ab hoc quod racio dic
tat sicut timor periculorum et labor 2s necez ut firmetur homo
i hoc qd 3 rois ne retrocedat et hoc facit fortitudo. Sedm
sbm aut hec 4or reperiuntur. Inveniuntur enim 4or sbm btut de
qua loquimur. s. roale p essenciam qd prudentia pficit z hoc est
inttus. Et roale p participationem. s. voluntas que 3 sbm iusticie.

z appetitu(m) s(e)n(s)itiu(m) que dici(tur) irascibilis que p(er)ficit fortitudo et
co(n)cupiscibilez quez p(er)ficit temp(er)antia

¶ Quare dicte virtutes dicu(n)tur cardinales

Tertio videndu(m) quare iste magis dicu(n)tur cardinales q(uam) alie
Ad quod dicendu(m) q(uod) iste dicu(n)tur cardinales ¶ p(rim)o q(ui)a generales ¶ 2o
quia p(ri)ncipales ¶ 3o a cardine dicu(n)tur cardinales ¶ Quantu(m) ad
primu(m) sciendu(m) q(uod) q(ua)tuor virtutes dicte co(n)siderari possu(n)t vno modo
s(ecundu)m suas rones formales ¶ z s(ecundu)m hoc dicu(n)tur cardinales quasi
generales ad om(n)es alias virtutes ¶ vt puta q(uod) o(mn)is virtus que fa-
cit bonu(m) z rectu(m) debiti et recti in operationibus dicitur iusti-
cia ¶ Et o(mn)is virtus que cohibet passiones z deprimit dicitur
temp(er)antia z o(mn)is virtus que facit firmitatem a(n)i(m)i co(n)tra quascu(m)q(ue)
passiones dicitur fortitudo Et o(mn)is virtus que ponit et s(ecundu)m mediu(m) ra-
tionis dicitur prudentia ¶ Et multu(m) de istis virtutibus loquu(n)tur
de istis virtutibus z philosophi z doctores theologi ¶ Et alie virtutes con-
tinentur sub istis z ex hoc iste cardinales uel p(r)incipales i(d est)
generales dicu(n)tur ¶ Alio modo p(oss)unt considerari s(ecundu)m q(uod) iste virtutes de-
nominantur ab eo quod est p(ri)ncipale in vnaquaque materia ¶ Et sic sunt sp(eci)es
virtutu(m) q(uam) alias diuise ¶ Dicu(n)tur aut(em) cardinales sic q(ua)si p(ri)n-
cipales quia p(ri)ncipales s(unt) alias p(ro)pter p(r)incipalitatem materie scilicet q(uod)
prudentia dicitur q(uia) est p(re)ceptiua iusticia quia z circa operationes
debitas maxime equales temp(er)antia q(uia) rep(ri)mit co(n)cupiscentiaz delecta-
bilium tactus fortitudo quia co(n)firmat co(n)tra p(er)icula mortis
z vtroq(ue) modo cardinales ¶ Dicu(n)tur p(r)incipales p(r)incipales z generales ¶ 3o
dicu(n)tur cardinales a cardine hostij p(er) similitudine(m) ¶ Et hoc dupl(icite)r
p(ri)mo p(ro)pter similitudine(m) cardinis in quo motus hostij t(er)minatur ¶ Dicitur
aut(em) hostiu(m) est ut p(er) ip(su)m interiora domus videatur ¶ Vnde
hostiu(m) illud e(st) quod h(abe)t rone(m) deducendi in aliud ¶ Et acci(pitur) 2o modo ex
co sic hostiu(m) z p(er) opp(ositu)m illud p(er) quod no(n) est motus in aliq(uid)
aliud no(n) h(abe)t rone(m) hostij virtutes aut(em) theologice cu(m) sint circa finem si-
ue q(uod) no(n) est aliq(ui)d vltimus ex p(ar)te ob(iec)ti in quod tendat z io
in virtutibus theologicis no(n) i(n)uenitur ro hostij ¶ z ideo no(n) p(oss)unt dici
cardinales ¶ Similiter i(n) virtutibus intellectualibus q(ue) p(er)ficiunt i(n) vita
conte(m)platiua que no(n) ordinatur vlterius ad aliaz vitam sed actiua
ordinatur ad ip(s)az ¶ Vnde cu(m) virtutes morales p(er)ficiant i(n) vita acti-
ua z h(abe)ant actus suos no(n) circa finem vltimu(m) s(ed) circa ob(iectu)m ex
vtraq(ue) p(ar)te in eis generaliter i(n)uenitur ro ostij ¶ Et io solu(m) morales
cardinales dicu(n)tur sed q(uia) iste morales p(er) illas quatuor est
vlterius p(ro)gressus ad om(n)es alias q(uia) om(n)es alias continent ta(m)
q(uam) generales z sp(eci)ales id(e)o i(nte)r om(n)es morales sole iste e(st)
dicu(n)tur cardinales ¶ 2o dicu(n)tur cardinales a cardine i(n) quo ostiu(m)

volvitur et motus ostii fundatur. quia sicut totus motus hostii est in cardine et in ea volvitur ita omnes actus humane vite continue versantur. vel saltem frequentius circa aliquam istarum virtutum quatuor. ¶ Et sic a cardine cardinales dicuntur. ¶ Et ita patet quod cum in hostio sint duo cardines unus ad quem motus ostii terminatur alius in quo motus ostii fundatur et ostium volvitur ab hoc utroque cardine per similitudinem nuncupatur. Unde primus modus sumitur a simili ne primi cardinis secundus a simili ne secundi

De circumstantiis actuum humanorum

Quarto principaliter circa virtutes videndum est quia actus virtutum bonum sunt et virtuosi debitis circumstantiis vestiti ideo de circumstantiis hic aliquid ponendum est. ¶ Et primo quid importatur nomine circumstantie in principio. ¶ Secundo ad quos modos in genere omnes particulares circumstantie reducuntur. ¶ Tertio quid se habent ad actum ut in eo ponant rationem bonitatis vel malitie vitii vel virtutis. ¶ Quantum ad primum sciendum quod nomen circumstantie videtur esse tractum ab hiis que inveniuntur in loco et in quantitatibus corporalibus ad actus morales. ¶ Illa enim dicuntur circumstantie corporis existentis alicubi que non sunt ei intrinseca et tamen aliquo modo attingunt. ¶ Similiter in actibus illa dicuntur circumstantie que non sunt de essentia illius actus sed ei accidunt sive subiective ut modus agendi sive extrinsece ut tempus locus ¶ Condicio est ex parte agentis materia circa quam est actio et finis et similia ¶ Quidquid igitur extra substantiam actus ut est in specie nature et in aliquo contingit ipsum actum dicitur circumstantia

¶ Quot sunt circumstantie actuum humanorum quomodo ad circumstantias principales

Quantum ad secundum sciendum quod omnes circumstantie virtutum in hoc versu continentur. ¶ Quis quid ubi quibus auxiliis cur quomodo quando que pertinent sic probatur. quia enim actus ad finem potest accipi vel secundum id quod est in ipso vel secundum id quod est extra. ¶ Si per modum aut quantum ad modum ipsius secunda est quomodo. Si autem per comparationem ad speciem actus secunda est quid aut quantum ad modum ipsius secunda est quomodo. ¶ Si autem per comparationem ad extra hoc fit vel per comparationem ad causam vel per comparationem ad mensuram ¶ Si per modum vel ad causam finalem secunda est cur. vel ad causam efficientem et hoc vel instrumentalem secunda est quibus auxiliis vel principalem secunda est quis. ¶ Si autem per comparationem ad mensuram aut ad locum et sic est ubi aut ad tempus et sic est quando. ¶ Ex hoc patet quod particulares circumstantie sunt septem. Sed ut attendatur primo substantia actus secunda est quid. ¶ Secundo modus

ret quo; 3° causa finalis ret cur; 4° causa principalis efficiens ret quis; 5° causa instrumentalis ret quibus auxi-liis; 6° tempus ret quando; 7° ubi ret locus.

¶ Ad quot genera omnes circumstantie reducantur

Quantum ad 3m scilicet ad quos modos in generali omnes circumstantie reducantur. ¶ Dicendum quod triplex est genus circumstantiarum. Quedam sunt que important convenientiam vel disconvenientiam ad rectam rationem, ut scilicet quod res accipiatur de voluntate domini vel preter eius voluntatem, quia enim circumstantia est consona recte rationi. Secunda a recta ratione discordat, scilicet quod res accepta preter voluntatem accipiatur de loco sacro divino et contra rectam rationem propter reverentiam sacri loci. ¶ Alie sunt circumstantie que de se non important aliquam convenientiam vel disconvenientiam ad rectam rationem, important enim supposito quodam alio, scilicet accipere aliena in quantitate magna vel parva secundum se non discordat a recta ratione, sed quod indebite accipiatur furto puta vel rapina maiorem disconvenientiam includit acceptio rei aliene in magna quantitate quam in parva, sed non in alia specie. ¶ Alie vero sunt circumstantie que de se nec quocumque supposito includunt disconvenientiam ad rectam rationem nec inclusam minuunt nec augmentant, scilicet quod res aliena accipiatur manu dextra vel sinistra.

¶ Quid faciunt circumstantie ad actum ut in eo ponant rationem vitii

Quantum ad 4m scilicet quid faciunt circumstantie ad actum ut in eo ponant rationem vitii vel virtutis. Dicendum quod si circumstantie primi generis constituunt in predicamento morali. Dicendum et ponantur in eadem actu tunc in eodem actu includuntur peccata et sic possibile. Secundo in acceptione rei aliene ponit speciem aliquam peccati quod accipiatur clam vel per violentiam quia primo modo furtum est, ¶ 2° rapina. Si autem accipiatur furto vel rapina de sacro loco non est solum furtum vel rapina sed et sacrilegium et plura peccata et non unum tantum. ¶ Ratio est quia ubicumque in actu uno sunt plures defectus vel deformitates quarum una non est contraria alterius, ibi sunt plura peccata; sed in re furta vel violenter accepta de loco sacro sunt plures deformitates quarum una non est contraria alterius, ergo sunt ibi plura peccata. Probatio maioris: quia formalis ratio peccati consistit in hoc quod non conformatur recte rationi, et talis inconformitas vocatur defectus vel deformitas actus moralis. Probatio minoris: quia in furtiva acceptione rei aliene de loco sacro est duplex deformitas, una quia accipitur res aliena preter voluntatem domini, ¶ alia irreverentia loci sacri qui

tꝫ immunitate nec vna istarum ꝫ p se d'rivatiua alteri⁹ qꝛ pt
fieri furtum sine eciã ꝯuencia sacriloci ꝛ irreuerencia sine
furto. Et quod in tali sacrilegio nõ vi^r. ẽe vnũ solũ pccm
sed duo ꝛ in fine ꝛ et hoc ide de oĩbus alijs pccis q̄n
i vno actu sut plures circũstancie male quarum vna nõ de
terminatam alteri⁹. 2^e pꝫ qualr̃ circũstancie pmi gradus se ha
bent ad actum. ¶ Sꝫ contra hoc dicet aliquis qꝛ spes rei nõ
pt variari nisi p id quod ꝫ intrinsecum rei sed circũstancie nõ
sut intrĩce actui q̃ntum ad eẽꝫ actus. g^o nõ mutat vl̃ ad
dut spẽꝫ. ¶ Dicẽm qꝛ circũstancie nõ st̃ intrĩce actui q̃ntum
ad eẽꝫ actus n^e. mutat eius spẽꝫ quo ad eẽ nẽe sut in
trĩce actui quo ad bonitate ul' maliciam morale ꝛ hac
mutare pnt uel nouam adde spẽ nõ muta. ¶ De circũ circũ
stancijs aũt 2^i gñis que nõ includut ꝯueniencia uel
disconueniencia ad rectã roẽꝫ pꝫ qꝛ ponut i actu nouã spẽꝫ
sed solum in eadẽ spẽ auget culpaꝫ vel minuut qd' pꝫ ex
ipis tñs qꝛ quod nõ impoĩt ex se d'formitate sed im
portatã auget vel minuit nõ pt spẽꝫ pcti sed augꝫ ul'
minuit sed deformitatẽ. Huiꝰ gñis sut hmoi vt pꝫ ex p
cedentibus g^o. ¶ Circũstancie 3^e gñis nõ ponut in actu
pcti spẽꝫ nec auget uel minuut cuius r̃o est qꝛ nullã defor
mitate hnt ad rectã roẽꝫ scd'm bonu vel malu n^e. scd'm se
vt ponat spẽꝫ pcti ut circũstancie pmi gñis nec aliquo sup
posito nec ponut augmentũ in culpa vt circũstancie 2^i g
vt pꝫ p exm pōitum de accepcione rei aliene dextra vel
sinistra manu.

¶ Que circũstancie pccorum sut confitende

Queritur pt eciã incidentalr̃ que pccorum circũstancie sit
confitende. ¶ Na circũstancie pmi gñis que ponut spẽꝫ
in actu si illa spẽs sit in gñe pcti mortalis omẽs tales
sut necio confitende ut meliores tenẽt. ¶ Sꝫ circũstancie 2^i
gñis de magna cognitate. ¶ Circũstancie 3^e gñis n^e.
de nitate n^e. de congruitate confitende sut cum nõ au
geat spẽꝫ nec addat nec minuat pccm

**¶ Quod omẽs virtutes tam intellectuales qꝫ mo
rales consistut in medio ꝛ quo nõ**

Vlterius aũt dicẽdum ẽ in materia virtutum qꝛ sicut scd'm tractatum est
ex dicto phi li^o ethi^e qꝛ virtus consistit in medio
¶ Ad quod dicendum qꝛ mediũ dicit p cõparacõeꝫ ad extrema ex
ma aũt put i moralibꝫ loquimur pnt accipi dupl'
vno modo scd'm oppõne boni et mali. ¶ Alio modo scd'm oppõneꝫ
supflui et diminuti. ¶ Si accipiat^r mediũ p cõparacõeꝫ ad

duo extrema opposita que sunt bonum et malum sic dicendum quod nulla virtus consistat in medio ymo tenet extremum. ¶ Sic enim in medio participat aliquid de bono et aliquid de malo cum medium participet naturam extremorum. ¶ Hoc autem secundum est quia nulla virtus aliquid mali participat sed tenet alterum extremorum scilicet rationem boni. Ergo non potest dici quod aliqua virtus consistat in medio isto modo. ¶ Si autem accipiatur medium secundum comparationem ad extrema que sunt superfluum et diminutum excessus et defectus sic virtus moralis omnis et virtus intellectualis suo modo tamen consistit in medio ut patet 2o ethicorum. ¶ Sicut medium inter excessum largitionis donorum consistit vitium quod dicitur prodigalitas. ¶ In defectu avaritia sive illiberalitas que est virtus qua danda dantur et retinentur non danda. ¶ Et hoc medium in virtutibus moralibus omnibus accipitur secundum rationem rectam. Sic patet in virtutibus intellectualibus. ¶ Excessus enim in intellectu est affirmare esse quod non est excessus et superhabundantia ut si diceret quod homo est incorruptibilis. ¶ Excessus autem negare esse quod est est defectus et diminutio ut si diceret hominem non esse risibilem. ¶ Horum autem utrumque quelibet virtus intellectualis effugit. Consistit autem in medio in affirmando scilicet quod res est sicut quod homo est risibilis et negando quod non est scilicet quod homo non est lapis.

¶ De septem donis spiritus sancti

Quia vero dona spiritus sancti habitus sunt et non multum differre a virtutibus quibusdam videntur ¶ ideo ad inserendum eorum doctrinam indicandum (?) sunt que consideranda sunt quattuor. ¶ Primo quomodo differunt dona et virtutes. ¶ 2o quot sunt dona et quomodo ad invicem differunt et distinguuntur. ¶ 3o quomodo dona et beatitudines et fructus petitionibus et sibi mutuo correspondent. ¶ 4o descendetur in speciali ad donum timoris quod speciale difficultatem importat.

¶ Que est differentia inter virtutes et dona

Quantum ad primum sciendum quod doctores omnes dona ponunt esse habitus et an sint idem realiter cum habitibus virtutum vel differant realiter est difficile. ¶ Et ideo in hoc est diversorum sententia. Teneo tamen doctrinam communem ¶ et dico quod differunt realiter. Ubi intelligendum quod habitus magis videntur requiri propter modum quam propter substantiam actus. In actibus autem humanis consideratur aliquid humanum tripliciter. Primo enim potest dici operatio humana quia est a potentia operante vel imperante operationem humanam pro eo quod est hominis in quantum homo et sic operatio dicitur humana que est elicita a potentia rationali vel imperata ab eadem elicita a potentia que est nata obedire rationi. ¶ Alie autem non sunt humane ut nutrire generare et huiusmodi et universaliter omnes in quibus convenit homo cum brutis brutales. ¶ 2o dicitur

aliquid huanu vel opa° huana vocat me sive obiectu z h° mo
ille operationes que hnt passiones vel operationes hua
nas pro obo huane dnr. ¶ No a^r si opa° hz p obo aliquid
supius huanis operationibus vel passionibus ¶ ut sunt
nttia et etna pmo tur dicit dine vii p° ethi^r dicit
ars q opus speculative magis dinu dicitur q humanu n°
est dicitur huana que hnt p obo aliquid inferius hu
manis operationibus vel passionibus ut expsse p3 in
operationibus vege^{ue} uel me sen^{ue} qr tales no sut hu
mane sed plantarum uel brutorum ¶ 3°° dicitur aliquid huna
nu ex mo operationis qr s m operationibus que sed huane p°°
uel 2°° modus huanus svatur ¶ Et hut modu in se q3
pt facilius expriri ¶ Si aut ea que hois sut p° ill duobus
modis aliquis vlt modus suphuanus excegit^r. excedes
modu coem tut erit sepatio quodamo suphuana z dina
¶ corp homo aut mo brutali vel inferius huano mo coli
vel huano mo suphuano vel dino in suis operationibus
se hre possit facilius ptz ¶ Na ho tenet mediu inf bruta
z sbas sepatas que dine dnr. ¶ Sit igitur in maliciis e
uenire modu huanu peccandi sed in viciis coibus ut
in furari z i iurde z h°. ¶ Et modu suphuanu z bruta
lem sicut in pctis contra nam z ¶ Nue excedut modu hu
ne malicie sicut in bois z uenire operationes que tenent
modu huanu coez pficiut virtutes morales de qbus
supdcm est ¶ Et vlterius etia modu suphuanu vel di
uinu que pficit una virtus quam ponit ars 7° ethi^r 2°
que vo^r heroica que divit bestialitati oppo^r. ut dicitur
ibidem de qua est supdcm z ¶ Ex hys concludit^r virtut dna
inf virtutes et dona qr virtutes pficiut mo huano. sed do
na mo suphuano z dino ¶ Vn eod mo se hnt hrb v
tutes ad dona apud theologos quo se hz virtus heroi
ca ad ceteras virtutes apud phos qr virtutes morales
pficiut mo huano heroica vlt modu huanu ¶ H aut
accipitur donorum z virtutu dna ex pte mod operationis no
aut ex pte po^e vel obi ¶ qr in illis aliq dona queunt

¶ Suffa z d° ptc donorum spus sa

Secundo videdu z quot sut dona z quo dnr. vbi
sciendu q donorum dna d° z suffa sit accipiendum. ¶ Do
na enim pficiut hnte ad prompte exequendu instinctu
spus sci ¶ Et ideo in oibus poteiis que sut ee pna bonorum
actuum vel malorum dona ponuntur tam in pte inferiori q ap
titiua ¶ Intellectus aut sive ro dicitur in speculativa z pratica

virtus sit circa passiones que habent obiectum pertinens ad actus exteri-
ores humanos | sit secundo et quod omnes tales virtutes in uno queri-
tur. s. quod omnes ~~sint tales virtutes in uno~~ sunt circa verba et circa
facta in quibus homines comunicant et quantum ad hoc non distinguuntur
sed aliqualiter in aliis dicendis | et secundum hoc distinguuntur quia circa
talia verba in quibus homines comunicant est duo considerare unum
est veram valitatem et realem utilitatem talium ¶ Illud est delecta-
cionem in talibus verbis et factis ¶ Si accipiamus veritatem ut sit
circa verborum et factorum quibus aliquis alteri se exhibet manifestum
ut decet secundum debitam racionem virtus autem ponitur et in isto me-
dium racionis que ab aristotile vocatur veritas | et virtuosus vocatur verax
vicium oppositum secundum superhabundanciam in quo est quedam freno
fictio falsi in plus vel quantum ad facta ¶ vel quantum ad dicta
fingendo maiora de se quam sint vocatur iactancia et viciosus vo-
catur iactator ¶ Sed vicium in minus secundum defectum quando aliquis de se
fingit minora quam sint vel quedam vilia vocatur yronia i.
irrisio et sic talis fictor qui est viciosus vocatur yron i. ir-
risor ¶ Si autem consideretur circa talia verba et facta delectacionem
hoc potest esse dupliciter ¶ vno modo ut aliquis decenter se exhibeat de-
lectabilem verbis et factis decentibus alteri in hiis que sunt
ut seriose ¶ Alio modo in hiis que sunt ludo et iocose ¶ Si primo modo
comparatur ad ea que seriose sunt et respiciunt racionem vitam ¶ Si
est talium virtus que ponit in hiis medium racionis qua vocatur
ab aristotile amicicia non ab effectu amandi sed decencia conversandi
quam nos affabilitatem appellare possumus et ipse virtuosus potest
dici amicus vel affabilis viciosus autem per superhabundan-
ciam ubi non facit nisi causa delectandi vocatur placidus
| et vicium ubi ad tale se exhibet pro aliqua propria utilitate
vocatur blanditor vel adulator ¶ Et autem viciosus secundum de-
fectum et non vere alios contristari in quibus vult vo-
catur litigiosus vel discolus et vicium potest dici litigiositas
vel briga ¶ Si autem aliquis exhibeat se delectabilem
verbis et factis in ludis iocosis modo debitam mensuram racionis
sic est virtus que dicitur eutropelia que tenet medium
ludis et iocosis decentibus | et virtuosus eutrapelus i. se con-
vertens ad omnia | Ille autem qui est viciosus per superhabundanciam
in ludis et iocis vocatur bomolochos a bomo quod est altare et
lochos quod est raptor et dicitur ad similitudinem milui qui semper
volabat circa aras idolorum in quibus animalia immolabantur
ut aliquid raperet | et idem est de illo qui excedit in lu-
do quia semper insistit ad hoc quod verbum vel factum aliquod in ludo generat

in defectu. ¶ Vitium autem vocatur bomolochia. ¶ Vitium vero ex defectu agroicia .i. quasi defectus agrestis et vitium agroikia .i. quasi agrestitas. Et patet quod circa passiones que reperiuntur ac-tiones exteriores humanas sunt 3 virtutes una circa veritatem verborum et factorum et dicitur veritas. Alie due circa delectationes et tristitiam in eisdem et sunt amicitia sive affabilitas et eutrapelia.

[illegible]

¶ Conclusiones ex premissis et primo quot sint virtutes morales.

Hic autem ex dictis 3o concluduntur 6 conclusiones que sunt de numero virtutum quod omnes virtutes morales sunt undecim. Una scilicet circa operationes scilicet iustitia. 10 circa passiones scilicet fortitudo temperantia mansuetudo liberalitas magnificentia et magnanimitas philotimia veritas amicitia et vel affabilitas quod idem est et eutrapelia quas omnes enumerat Aristoteles cum oppositis vitiis 2o ethicorum de omnibus tractat in libris aliis quar

¶ 2a conclusio quod prudentia non computatur inter virtutes morales

Secunda conclusio est dubitationis dubitatum que scilicet nunc prudentia ponatur inter morales virtutes hic autem non ponitur. Et dicendum quod inter istas non numeratur prudentia quia prudentia est moralis quantum ad materiam sed non quantum ad formam quia prudentia est in intellectu sed in subiecto et ideo hic solum est de virtutibus moralibus que sunt morales quantum ad materiam et quantum ad formam. ¶ Subiectum autem omnium virtutum moralium quocumque modo sunt morales est appetitus.

¶ 3a conclusio in quibus potentiis anime sunt virtutes morales ut in subiecto

Tertia conclusio quod quamvis omnes virtutes morales sint in appetitu differenter tamen quia iustitia que est circa operationes est in appetitu qui appetitus dicitur voluntas. ¶ Alie autem omnes que sunt circa passiones quia ipse omnes sunt circa appetitum sensitivum sunt omnes in appetitu sensitivo sed differenter quia ille que respiciunt suum obiectum absolute sine ratione ardui vel difficilis sunt in parte appetitus sensitivi que vocatur concupiscibilis et sunt 6 scilicet temperantia liberalitas philotimia amicitia seu affabilitas veritas eutrapelia. Ille autem que respiciunt obiectum suum non absolute sed sub ratione ardui et difficilis sunt in alia parte sensitivi appetitus que vocatur irascibilis et sunt 4or fortitudo magnificentia et magnanimitas mansuetudo.

¶ 4a conclusio quod iustitia que est circa operationes differt ab omnibus aliis que sunt circa passiones

Quarta conclusio est quod iustitia ab aliis virtutibus moralibus differt in duobus primo quantum ad obiectum quia est circa operationes alie circa passiones 2o quantum ad subiectum quia in appetitu i

tellectiuo alie omnes in subiecto ¶ 3o quantum ad medium ¶ Et hoc dupliciter
primo quia alie virtutes consistunt in medio rationis sed iusticia
attingit medium rationis et medium rei ¶ 2o quia quelibet aliarum virtu-
tum est medium et medium duorum viciorum sed solum oppositum ei quod
est vnum est secundum superhabundantiam alterum secundum defectum ¶ Sed iusticia
est medium duorum viciorum sed solum oppositum ei iniusticia et hoc pa-
tet 9o ethicorum per hoc autem vltimum potest videri quare non
fuerunt duo vicia opposita superius assignata iusticie sicut ceteris
causa est quia ipsa non est media duorum viciorum vt dictum est

¶ Quarta questio quod hec dictio virtutum non est in indiuiduas
neque in species sed in genera

Quinta questio est quod hec dictio et assignatio virtutum quo ad
omnes non est in virtutes indiuiduas uel in species speciales
virtutum sed est diuisio virtutum moralium in genera ¶ Nam iste virtu-
tes sunt generales continentes alias sub se sicut patet expresse de iusticia
que est generalis operationes ¶ Nam enim ad iusticiam pertinet reddere de-
bitum debitum autem non est vnius rationis tamen in omnibus ¶ Ideo secundum
diuersas rationes debiti accipiuntur diuerse virtutes ad iusti-
ciam pertinentes sicut religio per quam deo redditur debitum pietas
per quam redditur debitum parentibus preterea gratia qua redditur
debitum benefactoribus et huiusmodi ¶ Et quod dictum est de iusticia intelligendum
est de aliis non solum quantum ad virtutes sed etiam quantum ad vi-
cia opposita sed non distinguo per singula racione nimie proli-
xitatis ¶ Doctor autem sanctus de omnibus generaliter ¶ Et de singulis specialiter
in prima 2e et in 2a 2e disserit luculentus

¶ Sexta questio est quid sentiendum ad rationem virtutis verecundia
nemesis epikeya heroica continentia et amicicia

Sexta questio est dubii remotiua ¶ Posset enim aliquis
dubitare cum autem faciet mentionem in 1o ethicorum de
aliis que sunt uel esse videntur virtutes sicut in 2o de verecundia
et nemesi et in 4o de epikeya in 7o autem de heroica et
continentia in 8o de amicicia quare hic non sunt explicata
uel enumerata ¶ Ad quod dicendum quod nomine virtutis possumus vti lar-
ge vt dicimus virtutem esse principium laudabilium ¶ Alio modo proprie secundum
am acceptionem sicut dictum est supra primo quolibet istorum lar-
ge virtus aliqua dici potest sed proprie vtendo nomine virtutis
verecundia et nemesis quamuis in quadam medietate consistant
non sunt virtutes sed passiones laudabiles ¶ Epikeya est virtus
et heroica super virtute continentia aliquid minus virtute amici-
cia autem effectus virtutis hoc autem patet per similia disserendo

¶ Cap. verecundia de nu° z laudabiliu
no tamen virtus sed passio

Primo quidez hoc patet de verecu̅dia. ¶ De q̄ dic̄ ar.
e° ethi.° q3 z timor ingloriacois i. confusionis
que oppo°. glie ex quo pz q verecudia z pa° z contine̅
sub timore. sic spes sub gn̄e z vtruqz facit tr̄smutacionez
in corpe sed dn̄ter. scd̄m ar. ibidez quia palescut ti
metes sed rubescut verecudantes z h° dn̄tas videz
qz na̅ mittit spus ad locu vbi sentit defectus sedes
aut vite z in corde. ¶ Et ido qn̄ piculu vite timetur spus
et humores currut ad cor et ido exteriora quasi desta
palescut. ¶ Honor aut est in exterioribus z confusio ¶ Et ido
qn̄ ho timet piculu honoris recurrentibus humoribus
z spiritibus ad exteriora ho rubescit. ¶ Ex quo pz q verecu̅
dia e pa° et no virtus. Iuuenis est de laudabiliu nu°
et iuuenu etati congruit in quibus e mali retractiua
ille vero q̄ excedit in verecudando ut de oibus verecude̅
ille vero cataplex i. stupidus ille aut qui deficit vocat
inuerecudus. ¶ Cap. Nemesis e de nu° laudabiliu
s̄z no z virtus sed passio

Nemesis est pa° que z mediu tenes int̄ delectacoez
et tristiciaz eoru que eueniut ꝓpis z dicit nemesis
i. rephesio z inde nemesitus i. reprehensor z stat mediu
laudabile hu° pasois in hoc q aliquis trste̅ z de ꝓspitate in
bono z hec medietas voc̄. nemesis ¶ z huius eaz vocat
nemesitus vituperabile aut in extremo suphabudati z ut
aliquis trste̅ de oibus qui ꝓsperatur siue bonis siue mal̄
z talis suphabudatia vo°. inuidia z hu° eu vocat. inuidu
vituperabile aut in defectu est quo quis in tm̄ deficit i tristi
do ut etia gaudeat de malis qui in sua malicia ꝓsperā̅
z talis malicia vo°. epicaricatia z hu° eu dic̄. epicar
tacus ¶ Carthos em dic̄. gaudes cathos malu epi sup
ac si dicat. z gaudiu de malo

¶ Cap. Epikya est virtus iusti. z respiciens q z iusti
legalis directiua ad irrepcoez legislatoris respi
ciens zc̄

Epykya aut dic̄. virtus directiua iusti. c legal. ¶ Vbi
aduertendu q qz actus humani no habet oimoda cti
tudine z vniformitate sed sut variabiles z quasi in
finite ideo nullus legislator. ꝓpt. pruide oms casu
ꝑticulares z qz etia isti ꝑ suaz multitudine incomprehensibiles sut oz
q lex detur in hoc. ¶ Vn ar. 6 rnitur. naz que z de hijs
que accidut sepius z que deficiut in paucioribus ut in

homo nascitur cum sit dignius. Aliquando tamen et in paucioribus habet se ex ista aliquid dat legem observabilem ut in pluribus potest tamen contingere in quo legislator si presens fuisset noluisset servari et in talibus dicitur intentio legislatoris servari et non verba legis. Ubi gratia. Sit data lex quod cuilibet reddendum est depositum. Aliquis autem deponit gladium et postea efficitur furiosus et gladium depositum repetit. Aliquando hec lex debet servari secundum verba etc non tamen secundum intentionem legislatoris que fuit ut in isto casu nullo modo redderetur. Virtus igitur que facit ut verba legis in casu aliquo non serventur sed intentio legislatoris dicitur epikeya ab epi quod est supra et dikos quod est obediens quasi supra obediens. Per epikeyam aliquis excellentiori modo obedit dum servat intentionem legislatoris et habens talem virtutem dicitur epikeykos et hec virtus est directiva iustitie legalis et quia secundum spiritum iustitiam facit potest in toto intelligi cum iustitia superius enumerata. Per hunc ergo duo extrema sic hic iustitia assignavi

Quid est virtus heroyca et quomodo generatur homo

Quantum ad virtutem heroycam sciendum quod anima humana est media inter superiores substantias et divinas et quibus convenit per intellectum et alia bruta quibus convenit in potentiis sensitivis. Sicut igitur in homine aliquando affectiones sensitive partis corrumpuntur usque ad similitudinem bestiarum et hec vocatur bestialitas transcendens modum humane malitie ut patet in viciis contra naturam. Ita etiam in hoc potest ratio perfici et confortari ultra communem modum humane perfectionis quasi in similitudinem substantiarum separatarum et hec vocatur virtus heroyca et divina quasi modo excellenti divino homines faciens operari. Gentiles vero vocabant heroycas animas defunctorum virorum in signum quod differebant a brutis. Et ita patet quod anima sicut medium tenens inter animalia bruta et substantias separatas utrumque participat extremorum. Unde per virtutem heroycam attingit quod est superius per vicium bestialitatis id quod est inferius et habet se medio modo per virtutes omnes et oppositum secundum duas malitias. Sed solum bestialitate ut patet septimo ethicorum ubi probat ex dicto Priami Phrygii aut virtute esse in hominibus quod ille dicebat de filio suo Hectore quod non videbatur filius hominis mortalis esse sed dei quia sic in eo apparebat quedam modus vivendi et operandi ultra communem modum humanum quia sic habundans et divinus

De continentia quid moris dicitur et quomodo est virtus et quomodo non

De continentia autem sciendum quod continentia prout sonat vno modo per eo quod homo ab omni delectatione venerea se separat. Secundum apostolus ad

ad gal. 5 inter fructus continentia castitati coniungit et continentia perfecta principalis est virginitas. Alio modo potest sumi pro eo quod homo resistit concupiscentiis pravis que in eo vehementer exigunt. Et hoc modo accipit philosophus continentiam 7° ethicorum. Et eodem modo accipit eam Aristoteles dicens 2° ethicorum non est virtus sed quiddam minus virtute. Est enim proprie virtus media per eam firmatur ratio contra passiones ne ab eis deducatur. Non tamen attingit ad perfectam rationem virtutis moralis secundum quam appetitus subditur rationi sic ut non insurgant vehementes passiones rationi contrarie. In continente autem tales passiones insurgunt quamvis non perficiantur.

Quid differunt temperantia et continentia

Ex hoc autem concluditur 3a propositio quod differunt temperantia et continentia supra prout importat cessationem ab omnibus delectationibus venereis est virtus et nobilior temperantia sicut virginitas castitate. Continentia autem supra prout importat resistentiam rationis ad concupiscentias vehementes non est virtus sed aliquid minus virtute. Et temperantia nobilior est quia bonum virtutis est laudabile quia est secundum rationem. Magis autem viget bonum rationis in temperato in quo etiam appetitus sensitivus est subiectus rationi et quasi a ratione regulatus quam in continente in quo appetitus sensitivus vehementer resistit rationi quamvis sit firmata contra eius concupiscentias pravas. Unde sic comparatur continentia ad temperantiam sicut imperfectum ad perfectum.

Circa que sit materia vel obiectum continentie

Secundo concluditur quod queritur et materia. Ubi intendit quod quamvis temperantia potest accipi et large secundum quod tamen materia proprie dicitur illa materia in qua est hominis optimum refrenare ita etiam continentia large dicitur circa qualemcumque materiam aliqualiter refrenabilem. Unde et ipsum nomen continentie quandam refrenationem importare videtur. Continentia enim secundum se tenet. Sed proprie continentia dicitur in materia in qua est optimum et difficillimum continere. Sunt autem tales delectationes gustus et tactus quantum ad venerea in quibus natura suam delectationem posuit ut animalia ad ista intendant propter conservationem speciei. Similiter etiam quantum ad cibaria propter conservationem individui. Et quia delectationes venereorum sunt vehementiores eo quod magis bonum conservatio speciei ad quod ordinetur quam gustus ciborum qui ordinatur ad conservationem individui tantum ad quod ordinatur a natura. Ideo sicut temperantia maxime est circa illa que respiciunt delectationes venereas ita et continentia. Et ideo est magis consuevimus dicere continentiam et incontinentiam circa venerea quam circa cibaria quamvis sit circa utraque.

Circa quid sit incontinentia et quid incontinens et quo se habent ad intemperantiam et intemperatum

Require [illegible] xi ad hoc signum ⸫

Quantum ad primum sciendum quod timor dividitur in castum seu filia-
lem et initialem mundanum seu humanum et servilem. Hec autem
divisio non est secundum formales rationes obiectorum sed secundum quod per
ipsum a deo avertimur vel ad deum convertimur. ¶ Sciendum etiam quod hic timor
non solum proprie et stricte capitur ut respicit malum difficile et arduum
sed large prout respicit quodcumque malum dato quod non sit diffi-
cile nec arduum et tale malum magis proprie respicit odium quam
timorem. Omne enim malum odibile est sed non omne malum timendum est
sed solum malum difficile timendum est. Secundo malum culpe non est timendum
secundum se et absolute quamvis sit odibile et est ratio quia tale malum est in
nostra potestate. Non enim est peccatum vel malum culpe nisi sit volunta-
rium et quia voluntarium est in nostra potestate secundum se timendum non
est sed propter temptationes adiunctas quas quisque evadere est difficile
sine culpa. ¶ Sciendo ergo timorem sic large dividi hoc modo cum
enim timor consistat in fuga mali. ¶ Sed autem duplex malum
scilicet pene aut culpe consistet aliud timor mali culpe [in fuga] quod
malum culpe a deo separat scilicet dicitur iste timor castus vel filialis.
Filialis quidem ut competit ad deum sicut ad patrem iuxta illud Mat.
23 Unus est pater vester qui in celis est. ¶ Castus vero secundum quod competit
ad deum tamquam ad sponsum iuxta illud Cor. xi ¶ Despondi vos
uni viro virginem castam exhibere Christo. Per hunc enim timorem ad
deum perfecte convertimur. ¶ Si autem timor consistit in fuga mali
pene hic erit duplex. ¶ Est enim quedam pena pro cuius vitatione
culpa committitur sicut sunt pene temporales ut verbera et huiusmodi. ¶ Et
per hunc timorem a deo avertimur peccando scilicet vocatur talis timor
mundanus vel humanus. ¶ Humanus quidem in quantum respicit res
exteriores temporales ut divitias et huiusmodi. ¶ Mundanus autem in quantum
respicit penas personales ut verbera. Licet autem alterius
rationis sint bona temporalia exteriora et personalia timentur eadem
ratione. Hoc a deo avertimur per utrumque timorem ideo utrumque includitur sub
uno membro timoris quo scilicet a deo avertimur. ¶ Alia pena
est pro cuius vitatione peccatum omittitur sicut pena que erit post hanc vitam
et per hunc timorem ad deum convertimur a peccato resiliendo et hanc pe-
nam respicit timor qui dicitur servilis pro tanto quia scilicet peccatum
non omittitur libera voluntate sed coacto timore qui dicitur servilis.
¶ Ubi servilitas non intrat etiam huius timoris sed est ex ratione
ab exteriori et affectu. ¶ Si autem hoc convertatur ad deum scilicet fugiatur
utrumque malum tam culpe quam pene sic vocatur timor initia-
lis quia inter timorem servilem et filialem. Sic ergo patet timoris divisio.

¶ Cuius predictorum timorum
est bonus et quis malus

[margin: in fuga]

Secundo videndum est quis istorum timorum sit bonus et habeat rationem
doni. Et dicendum quod timor humanus vel mundanus nullo modo
est bonus nec habet rationem doni quia in tali committitur
peccatum sed talis timor vel est passio vel electio filius pas-
sionis vel habitus secundum quod alii habitus nomine passionis vel o-
perationis nominatur. Timor autem servilis bonus est sed non
perfecte nec habet rationem doni quia omnis virtuosus operatur gratia
boni vel ut turpe vitet. Timor autem servilis non operatur
gratia boni nec propter fugam turpis sed propter fugam tristis
et ideo est bonus materialiter sed non formaliter. Timor autem
castus et filialis est bonus et perfectus simpliciter et est
donum spiritus sancti quia facit abstinere a malo timens illud
incurrere quod est separatio animae a deo. Timor autem initialis
bonus est sed non adeo ut filialis et habet rationem doni ex
ea parte qua participat aliquid de filiali non autem ex ea
parte qua participat aliquid de servili

Quis predictorum timorum
est a spiritu sancto et qualiter

Tertio videndum est quis istorum timorum et qualiter
est a spiritu sancto. Dicendum quod quedam non sunt ut fides in-
formis timor servilis quod quidem non est nisi propter defectum
concomitantem. Quedam sunt a spiritu sancto et cum spiritu sancto
ut caritas et sic est a spiritu sancto timor castus sive timor
filialis et talis est timor initialis quantum ad illud quod cum
filiali participat. Quedam vero sunt cum spiritu sancto et non
a spiritu sancto ut peccatum veniale et talis est timor mundanus
vel humanus ubi solum peccatum veniale nisi caritate taliter
mediante committitur. Quedam vero sunt non a spiritu sancto nec cum
spiritu sancto scilicet ut peccatum mortale et talis timor humanus vel
mundanus est ubi peccatum mortale committitur ex tali timore

De preceptis

Ultio aut omn qr precepta dant de actibus z ad act
virtutu ordinatur. Dicendu e aliquid de precept z
po ddm z quod preceptor a. sut moral a. cerimonia
a. iudicialia z quod noie cuius importet. 2o d precept mo
ralibus que dnr precep decalogi qt sut z quod cont. 3o de
cerimonialibus que dnr ad a. spalia q dnr de eis
Quo dr precep p moralia z cerimonialia iudicialia
pmm hr. prim illa z 3o quod z preceptu morale

Quantu ad pm sciend q precep. dine legis dr p moralia
cerimonialia z iudicialia. Moralia dnr i. a. que sut in
dicta rone nali que parte e consequda de dictame
rois nalis z ad hec tenet hoies z tpe legis nre z legis
scripte z tpe gre vt honora pres z huis dece precep
decalogi z in hijs nullg pt dispesare nisi solg deg nec
tame p comuni propet eet qe dispesacio sed qn precept
int fectione filij abrahe gen 22 expoliatoez egiptior
filijs isrl exo 11 z simie vxoris fornicaria osee pmo
Ubi em est aliq mutao ordis sed de suo no sud z hec sut
dece prep decalogi

Cerimonialia aut dnr que ptinet ad cultu diuinu
z fuerut ordinata ad figurand aliqd futur sicut precep
exo 12 ubi de imolatione agni paschal q sigabt pas
sione xi. Et hec dnr cerimonia. qr no erat de dictame rois
nalis qr pute cessat fia. z vmb. Sed tpe legis gre pq
xpm cessauerut. Unde dr q cerimonialia fuerut viua usqz
ad xpm mortua in passione xi. sed mortifera pq diuulga
tioez eius y xi. obligat enz iudeos usqz ad passioez xi.
soluta obligacoe soluti erat iudei ab eor obligacoe sed
pq diuulgacioez eius y eet prim morte i. a. obseruaco

Iudicialia aut precep dnr que data sut popli ppto
iudaico ad iudicia exercenda qsidebat gouornbg illig
ppli ut q seruatus eet oue redder q or cerimonialia
q. z iudicialia no erat d dictame rois nal qui q or oues
mag qz zb p vna sint reddede no z ro qmius sit de dic
tame rois qp restituo z satisfacio facienda sit z hic prep
ma nos no obligat. Ce prep

Que aut prep sut pti moralia z pti cerimonialia vt
precep d obseruacoe sabbti qr e morale qm ad h
qz z de dictame rois nalis qp sit aliqd tps qti
deputatu ad vaend diuis sz qp dies sabbi uel dnica

vel alia ad hoc deputetur non est de dictamine rationis naturalis. Et ideo quod dicitur fuit cerimoniale ad figurandum requiem corporis christi in sepulchro. Et quia in moralibus non cadit dispensatio ideo etiam non posset dispensari vel ordinari quod non in aliquo die debet homo vacare divinis et quieti operum servilium. Et quia cerimonialia cessaverunt ideo etiam in nobis per ordinationem viri et mutavit diem huius observantie ne iudaizare videmur ab sabbato in dominicam. Que precepta erant partim iudicialia et partim cerimonialia sed tamen.

Queda autem precepta sunt partim iudicialia et partim moralia ut preceptum de decimis dandis. Est enim hoc morale aliquid quod est ibi de dictamine rationis naturalis. Et hoc est ut aliquid a populo detur illis qui pro toto populo vacant divinis obsequiis sed et qui in aliis officiis rei publice populo serviunt a populo sustententur. Et quantum ad hoc mathei x. Dignus est operarius cibo suo. Et ideo apostolus ad corinthios ix. Dominus ordinavit ut qui evangelium annunciant de evangelio vivant et qui altari serviunt de altari vivant. Quantitas autem ad hoc ut decima quota nona scilicet vel decima vel undecima non est preceptum morale quia non est de dictamine rationis naturalis magis nona quam decima vel undecima sed hoc fuit iudiciale et illi soli populo datum considerata convenientia ad illud in quo pensata multitudine ministrorum fuit necessaria talis quota. Et quia in hiis que sunt moralia non potest etiam dispensari ideo omnes etiam fideles decimarum pro sua quam fecerunt ecclesie militantes in aliquibus partibus quota et sub quadragenario numero decima inducunt quod quota. Et ex hiis patet que sunt precepta moralia cerimonialia iudicialia partim moralia et partim cerimonialia et partim iudicialia.

Non est autem inconveniens quod sit aliqua preceptorum partim moralia partim cerimonialia quod sit aliquid partim iudiciale alia partim moralia partim iudiciale partim ceri[moniale] preceptum simul partim morale partim iudiciale partim ceri[moniale] est morale ut preceptum de decimis quantum ad aliquam partem est morale et quantum ad quotam est iudiciale illi populo cum in moreale et quantum ad quotam decimam numerum denarii ceremonialis sub illa populo quota denarii numeri dictam certam et dici potest cerimoniale in quantum erat signum futuri aliquid et dici potest de precepto observationis sabbati figurabat et idem potest dici de precepto observationis sabbati.

Numerus et sufficientia preceptorum decalogi

Secundo dicendum est de preceptis moralibus que dicuntur decalogi quorum sunt et quomodo alia n. quod sunt pure cerimonialia vel pure iudicialia cessaverunt. Et dicendum quod prima sunt decem

¶ Suffa

z ob hoc dicitur decalogi a decas quod est decem z logos sermo
quasi sermo de x. ¶ Horum sufficientia sic patet. Precepta sunt leges ad
bene conuiuendum ordinatiuum ciuitatem. bonum autem ciuitatis in
duobus consistit in ordinatione. scilicet ciuitatis ad principem et
in ordinatione hominum ad inuicem qui sunt conciues. Preceptorum
ergo decem quedam ordinant hominem ad deum ut ad princi-
pem ciuitatis quedam proximos et conciues ad inuicem. ¶ Principi
autem tria debentur a subditis. scilicet fidelitas reuerentia z famula-
tus. fidelitas autem in hoc consistit ut honor principis alteri
non exhibeatur. z ad alterum non transferatur. ¶ z quantum ad hoc datum
est primum preceptum Non habebis deos alienos quo precepto
omne pertinens ad ydolatriam quocunque modo prohibetur. ¶ Reue-
rentia autem in hoc consistit ut nihil quod eum iniuriosum committatur.
¶ z quantum ad hoc ordinatur secundum preceptum Non assumes nomen
dei tui in vanum. famulatus autem debetur principi in recompen-
satione beneficiorum que ab eo percipiunt subditi. ¶ z ad hoc
pertinet tertium preceptum Memento ut diem sabbati sanctifices quod
preceptum fuit morale [illegible] | ut prius dictum est. ad proximum autem
autem ordinatur homo ut ad conuiue dicitur sit generaliter z specialiter. ¶ Specialiter
autem quantum ad illos quorum homo alicui modo speciali est debitor ut eis
debitum reddat. quoniam sunt parentes. ¶ z ad hoc pertinet illud quartum
preceptum scilicet Honora patrem tuum et matrem tuam. ¶ Quantum autem
ad hoc quod homo ad proximum ordinatur generaliter. ¶ Sciendum quod hoc habet fieri
3o. scilicet ut ei nocumentum non inferat nec opere nec verbo nec mente.
opere autem infertur nocumentum 3o. vno modo in personam propriam contra quod
consistendam per homicidium. ¶ z quantum ad hoc est quintum preceptum
Non occides. ¶ Alio modo in personam coniunctam specialiter quantum ad propa-
gationem prolis. ¶ z sic est 6m preceptum Non mechaberis. ¶ Est(?)
enim est alicui illicite misceri in quo prohibetur omnis illicitus
vsus vel potius abusus illorum membrorum. ¶ 3o. infertur
nocumentum proximo opere in rem exteriorem possessam. ¶ z quantum
ad hoc est septimum preceptum Non furtum facies in quo prohibetur
omnis subtractio aliene rei inuito domino. Nocumentum autem quod
ore infertur prohibetur per 8m Non falsum testimonium dices. ¶ Nocumentum
autem cordis prohibetur dicitur. ¶ Cum enim peccatum cordis consistat in concupiscentia
inordinata dicitur autem sit concupiscentia. scilicet Carnis z oculorum. Con-
cupiscentia carnis prohibetur 9 precepto Non concupisces vxorem proxi-
mi tui. ¶ Concupiscentia autem oculorum vel rerum temporalium prohibetur x prece-
pto Non agrum non ancillam. ¶ hec autem non prohibetur ancilla propter
vsum concubine quod sic prius prohibita est sed ad vsus ministerii z c.

pz suff^a et dd^o x preptorum decalogi q dnr moralia q
gtinet^r hiis versibus vnu cole deu n^c iures vana p
nom ec. ¶ Que fuerunt prep pme tabule z q 2^e

Tercio po^de sut q distinctoes i^tor preptorum qbus
no vnu ab vno sed pla a plibus distingu^r z
sut 3^b p^a dd^o ¶ Horum preptorum | q dnr ee prepta
p^e tabulle | q 2^e ¶ Ad qd vi^dm ¶ Nond' q deus dās lege
moysi in mote synai dedit eaz s^cpta i tabul' lapideis
ad denotandum q lapis est m^riuz impssionis 2tcting
sic h^c lex debebat ee cordibus hom indelibil^r impsa
¶ Erat aut due tabule q hec lex cotinebat duo p
cep s caritatis q sut dilcio dei z p^xi ad q oia a^a r du
cu^r ¶ In pma ergo tabula erant prepta de dilectioe di et
erant 3^a supius noiata s no assumes nome di tui ivanu
qd est 2^m no habebis deos alienos qd est p^m ¶ Memento
vt die sabati sctifices | z q erat in pma tabula dnr p
cep pme tabule ¶ In 2^a aut erant s^cpta alia septe que
ordina^r ad dilcoez p^xi z io dnr prep 2^e tabule ¶ Conveniet
aut ꝯ prep de dei dilectioe in p^a tabula s^cpta fuerunt
z de dilcoe p^xi 2^a q dei dilco p^or est alia ¶ Sc^a dra

¶ Sc^a dra int prepta aff^ua et ne^ua

Secunda dd^o preptorum q sut aff^ua z q ne^ua ¶ Prep
ne^ua obligant semp et ad semp vt no fr̄abel prep
obligat z ad ss q nullo tpe nulla circusta^a adhibita licitu
est fr̄arij ¶ Aff^ua uo q^uuis semp obliget no tame ad ss
vel ad ome tempus vel locu s cuz debit circustacijs | vt
| vbi qua | hora prez tuu no teneor hore pn exhibere
oi oi hora et oi loco q sic oporteret eu vbiqz z ss seq ¶ Sz
teneor eu honorare qn loc^s qn tepus qn vonabile e ¶ Sc^a

¶ Tercia dd^o preptorum veteris z noue legis

Tercia disti^o prep^tor queda p^hibeat q cohibeat q manu
queda aim ¶ Et hec est cois dra doctorum qua ponut it
legem noua que p^hibz manu vel aim z vetem que p^hibe
bat manu et non aim ¶ Ad hor^m go intelligencia duo vide^a
sut p^m q p manu int^e^r hom exterior opa^o p aim intior
p^hibe go manu vel aim vel altm est p^hibe exteriorem
vel intiore malaz opacoez vel altm ¶ 2° int^o dicz q dit
p^hibico et cohibico q p^hibico est s^m ꝯ inhibico sed co
hibico e inhibico cu pene cominacoe z inflictioe applica^o
ad legem ¶ Dicem^r go q lex vetus p^hibebat manu et
aim p^r pz no concupisces vxore eius q^ntu ad aim ¶ Non

furabe{r}is et cetera quantum ad manum sed non cohibebat i. non puniebat
nisi manum et est ratio quia tantum se extendit cohibitio quantum pe-
nar{um} inflictio | sed lex vetus non infligebat nisi penas
temporales sed nec promittebat nisi res temporales expresse ut
lex illa esset figura nove legis que supplicia eterna comminatur
et eterna premia promittit | ergo illa sola prohibebat animum et non
cohibebat ¶ Sed nova lex prohibet et cohibet utrumque dupli-
citer autem ad precepta in fide legem quedam autem prohibebat
animum ut illa duo non concupiscendo quedam manum ut
alia octo ¶ Et horum quedam prohibebat et non cohibebant
animum ut illa duo de non concupiscere ¶ Alia autem octo prohi-
bebat et cohibebat ipsam manum ¶ Sic ergo patent ea que
dicuntur pertinentia ad diversitatem preceptorum decalogi et in hoc
terminatur materia preceptorum | Et per consequens omnia que pertinent ad materiam
de prima specie qualitatis quantum presentis operis intentio expostulabat

¶ De pertinentibus ad 2am speciem qualitatis

Habendum est modo de hiis que pertinent ad 2am speciem qualitatis
que autem a philosopho ponitur naturalis potentia vel impotentia aliquid facile faciendi
Ideo primo agendum de naturali potentia et impotentia quid per eam importetur 2o des-
cendendum in speciali ad diversas potentias anime cohibitas in homine ¶ Quantum
ad primum ¶ Supponitur dictum circa potentiam superius in materia de entitate ¶ Secundo
quia naturalis potentia et impotentia non inveniuntur in eodem respectu eiusdem | et ideo
sub disiunctione dantur ¶ Est autem naturalis potentia vel naturalis impotentia quedam
qualitas in principalibus principiis radicata que totum ens consti-
tuit et efficit constitutum secundum quam entia quales i. potentes
dicuntur sed huiusmodo qui dicimur quales i. potentes ad facile
faciendum et non contra patiendum quia potentes sumus facile
aliquid ad patiendum et contraria sustinendum secundum naturale impotentiam
et hec est prima differentia earum ¶ 2a autem differentia est quoniam quia talis
potentia causatur ex victoria forme super materiam que forma perfecte materiam de-
vincit et tenet victam et per hoc resistit fortiter contrariis alterantibus
dicitur vero naturalis potentia sed ab alia naturalis et ab alio potentia | naturalis quia
in principiis naturalibus radicata potentia vero quia est vigor forme super
materiam quoniam vero per oppositum impotentia causatur ex victoria materie supra
formam et ex contraria dispositione predominante in materia que contrariatur forme
ita quod forma non potest vincere totam materiam nec eam comprehendit | et ideo
diminuitur vigor et actiones naturales debilitantur et facile res vi-
citur | et patitur a contrariis tunc dicitur impotentia naturalis ¶ Non naturalis impotentia
ut hic de ea loquimur dicitur quod tanto naturalis non quia hic dicitur defectus
potentie primum | sed quia non impeditur contrariis dispositionibus ut ad talem

vigorem valeat pueniet. 2° contingit ad nalez poz aliq sunt bn dispositi ad currendum vt qui hnt longa crura z agilia z vigorosa z tales pnt dici cursores. ¶ Alii aut hnt crura brevia tarde z vigorose desinentia vel hnt podagra vel gutta in pedibus dnr hre nale impoz ad currendum. z io de cursore aut exercat in pntis z de pugilatore. 2° pz breviter in quo quenut in quo dnt a quo origine hnt nal po uel impo qr sunt 2a spes qlit. ¶ Cetera que dnt de po ut ad hnt tractatu pmz patent supius de disone entis in actu z poz

¶ De potetiis aie z p° qr oz pone ples poz aie in hoie

Quia aut de poteis aie scripsisse oportet smo i theoa z phica z qr sunt de 2a spe qlit ¶ Ideo 3a gsideranda ocurrit p° qr oz pone poz plitate in aia nra qd sic pz na sm aristotelez 2° celi z mu. r° tal est gdus qr queda rbs sunt que pnt consequi paucaz pfectiones solum z hnt paucis motibus z hec tenet infimum gdum in entibus ¶ Alia hns supiora consequunt pfectam bonitate s; mltis motibus z hec tenet 2m gduz ¶ Alia hns supiora sunt q adipiscunt pfectam bonitate z paucis motibus z hi sunt pfectiora et tenet 3m gduz ¶ Ultimus aut gradus est qr aliquid absq aliq° motu pfectaz bonitate possidz z iste e supmus gdus extremus oim istoz ¶ Aliquid pt tene infimum gradu bone dispositionis in tm qr pt consequi pfectam bonitate sanitate sed paucis remediis ¶ Alius aut dispositus pt consequi pfectaz sanitate s; mltis remediis ¶ Aliquis aut adipiscit pfectaz sanitatem paucis remediis ¶ Aliquis possidet pfectam sanitate sine aliquo auxilio ¶ Applicato g° dd m qr ipa entia inferior hoie consequunt ipfectam bonitatez z paucis motibus z io paucas z illas determinatas hnt potentias z p quas paucas opatones z ita tenet inferiore gdu. Ho aut est gradus supior et 2° q gse pfectam bonitate s. btitudinez est tm in infio gdu illoz quibus competit btitudo z io mltis z duisis opatoibus indiget z p gns duis po. tiis ad illas opatones ¶ Angli vo sunt in sublimiori gradu q adipiscunt ipoz btitudiez paucis motibus z io paucioribus po. tiis indigz s. intellectu z volute ¶ Deus aut supmu gduz tenz oim entium q absq quocuz motu pfectaz btitudiez possidet z tn in do nulla e virtus ul po que differat a sua esen. 2° pz qr ho indigz mltis potetiis que sunt raones q auxilia z organa suaz opatonum

¶ Quo 2 gl'ia oēs po. aīe ptinet uel ad aīaz vege^uaz uel ss^uaz uel m^tuaz

Secundo videndum quē sīt ītē po^c in gnāe ad que rēducuntur ¶ Et dīm qd oē pfēm continet nobilitates oīlz inpfēa eiusdē gnīs 2 eminentius sicud deus q est ens pfectissim continet pfectiones omēs aliorum entium 2 eminentius 3^{es} aut aīe ponuntur in gnē f. vege^ua q tz infīm gradum 2 est herbarum 2 plātarum ¶ 2^a est sensi^ua tenens 2^m gradum 2 c pfectior vege^ua ¶ 3^a est rōlis que tz supmum gradum 2 est hom solum 2 h^c est alys duabz pfectior 2 est supma simp^r talis g^o est in eis ordo qua quidē hz aīa vege^ua pfectionib^s to^m id hz ss^ua et emi nentius ¶ Et quidē hz pfectionis hz aīa ss^ua hoc hz m^tiua 2 eminentius pz p arestlz 2° de aīa pones hoc ex^m sicud trigo^m in tetragono sit vegetatiui in ss^uo 2 sicud tetrgo^m in pentagono sit ss^uui in m^tiua | g^o in hoie sunt vegetatiua ss^ua m^tiua nō q sint 3^{es} dīte aīe s vna continens virtute alias duas f. rōlis ¶ Cl^r g^o rōlis continz v^tute alias duas oz cū q earum virtutes 2 pōs sibi continēat ¶ Et io oēs po^c aīe ul' ptinet ad aīaz vege^uaz que queniūt aīe rōli in qntum continet vege^uaz | vel ad aīaz ss^uaz q^a queniūt in q^m est rōlis 2 ita in gnē omēs po^c rēducuntur ad 3^{es} mo dos q vel rēspiciunt vege^ua vel ss^uaz vel rōlez

¶ Quo omēs po^c aīe aliq^o rēducuntur ad 6^{or} gnā po^c q ul' sint ue^ue ul' apph'ue vel motiē vel motg exsecutiue

Tercio po'dūz distīc^o suffa et nūs om pōrum | qm ad hoc q omēs rēducuntur ad 6^{or} gnā rēv pnorum oborum qd pt fiēi rēspido diu'sitatē oborum q sit dīuēr po^c ut d^r 2° de aīa ¶ Sunt g^o quedaz po^c que solū exceēt actū suū circa corpus sibi vnitū 2 gūictū 2 hee sunt po^c vege^ue ¶ Queda vēo circa corpus ss^ile vel sibi nō vnituz 2 hee sunt po^c ss^ue apph'ensiue ¶ Quedaz uēo circa to^m ens vt po^c m^ti ue ap pheue | p^r hemg tria gnā pōrum aīe qrum vege^ua est inferior ss^ua supior m^tiua supma ¶ Et app'he'siua aut vtra|tāq̄ sit indiget alys duabz ad hoc vt possit vtile vel fine sui|as sequi ¶ p^o em indiget aliq pō impante motū ad illud 2 hoc vocat^r appetitg qui est motiz impans | 2 h est dux f. sensus 2 m^tiuus ¶ 2° indigz pō exsecutiua 2 exseqre motū impatū 2 h vo^r motiua ¶ Ex his pz heg itaq pōs in gnāli vege^uas | apph'euas qrum ad ss^m 2 m^tiuu | 2 motas ¶ Sibi motias duas f. ss^uas 2 m^tiuas | et motg exseutiuas

¶ Distinctio om[n]ium po[tentiarum] a[n]i[m]e in sp[eci]ali s[ecundu]m
p[re]dicta e[t] o[mn]i[um] g[e]n[er]ali po[tentiarum] et p[rim]o de po[tentiis] ve[getabilibus]

Quarto p[ri]o[r]da e[st] d[e] po[tentiis] in sp[eci]ali s[ecundu]m h[uius] e[st] o[r]. ¶ Et p[rim]o
de vege[tabil]ib[us] na[m] h[uius] [b]z q[uod] o[mn]ib[us] cor[p]ib[us] sibi vnitur
Et ad hoc corp[u]s est sibi t[ri]p[lex] a[n]i[m]e op[er]a[ti]o n[ecessari]a ¶ Vna q[ui]de[m]
p[er] qua[m] sibi ee acq[ui]rit [et] h[ec] est po[tentia] g[e]n[er]a[ti]ua q[ui] er[go] e[st] c[on]s[er]
uatiua p[er] ei[us] succe[ssi]oe[m] ip[s]i[us] sp[eci]ei in esse acq[ui]sito in diu[er]s[is]
i[n]di[vi]duis ¶ Alia p[er] qua[m] corp[u]s sibi acq[ui]rat de[bi]ta[m] q[uan]tit[at]e[m]
[et] ad hoc ordi[n]a[tur] v[ir]t[us] augme[n]t[ati]ua q[ue] [est] p[ro]ducti[ua] q[uan]titati ad
de[bi]ta[m] q[uan]tit[at]e[m] ¶ alia e[st] p[er] qua[m] corp[u]s viuens salua[tur] in ee
[et] in q[uan]tit[at]e de[bi]ta [et] ad hoc ordi[n]a[tur] v[ir]t[us] nutritiua q[ue] dep[er]
ditu[m] [con]staurat ¶ Est er[go] alia d[iffer]e[n]tia int[er] istas po[tentias]
q[uia] augme[n]t[ati]ua [et] nutritiua h[ab][e]nt effe[ctu]m suu[m] in eo in quo su[n]t
q[uia] i[n] ip[s]um corp[u]s vnitu[m] a[n]i[m]e quod auge[tur] [et] robura[tur] [ex] p[ro]p[ri]is
existentibus in ead[em] a[n]i[m]a ¶ G[e]n[er]a[ti]ua [ve]ro effe[ctu]m suu[m] no[n] i[n] eod[em]
corp[or]e sed in a[lter]o q[uia] in eis g[e]n[er]at se[cundu]m p[ro]p[r]io vi[r]t[us] g[e]n[er]a[ti]ua appro
p[in]quat quoda[m]mo[do] ad dignitate[m] a[n]i[m]e s[ensi]ti[u]e q[ue] [b]z op[er]ac[i]o[n]e[m] suā
i[n] re[bus] extrio[r]ib[us] no[n] sibi [con]iu[n]ctas ¶ Hec aut[em] 3[es] po[tentie] sup[er]dicte
sic se h[ab][e]nt q[uia] g[e]n[er]a[ti]ua est aliis nobilior q[uia] alie due sibi
[de]s[er]uiu[n]t ¶ Augme[n]t[ati]ua est nut[ri]t[i]ua nobi[li]or q[uia] nut[ri]t[i]ua aug[menti]ue
d[e]s[er]uit ¶ Nut[ri]t[i]ua s[ecundu]m Auice[n]na[m] [b]z 3[es] vire[s] s[cilicet] forma[ti]ua
q[ue] in masc[u]l[is] [et] femi[n]is seme[n] g[e]n[er]at et ordi[n]at ¶ 2[a] e[st] i[m]mu[tatiua]
tatiua q[uia] v[ir]tute[s] q[ue] su[n]t in sp[eci]e p[er]mutat [et] p[er]misc[et] [con]e
pando s[ecundu]m q[uod] [con]uenit [com]plexio[n]i cui[us]l[ibet] me[m]b[ri] ¶ 3[a] e[st] for[ma]tiua
que ex se[minibus] p[er]mixt[is] me[m]b[ra] formant ¶ Ille due s[cilicet] nut[ri]t[i]ua
[et] aug[menti]ua h[ab]ent q[uatuo]r po[tentias] q[ue] naturales a medicis voca[n]t s[cilicet] attrac
tiua q[ue] att[ra]hit i[d] vn[de] fit nut[rimen]to ¶ Retentiua que att[ra]ctu[m]
[con]tinet quousq[ue] digeat[ur] ¶ Digestiua q[ue] att[ra]ctu[m] et [con]
te[n]tu[m] dig[er]it et expulsiua que sup[er]fluu[m] ex ali[men]to [ex]pel
lit et expellit [et] in h[ui]us p[atet] n[umer]us total[is] [et] de[n]ari[us] ip[s]aru[m] po[tentiarum]

¶ Dist[inctio] po[tentiarum] app[re]he[n]siuar[um]
p[ar]t[is] s[ensiti]ue exterioris

Secu[n]do d[icen]d[u]m e[st] de app[re]he[n]siui[s] sive cog[nitiu]is po[tentiis] t[ra]ctando
2[m] q[uo]d p[ri]us vege[tati]uas po[tentias] aut uel p[otentie] di[uidun]t[ur] q[uia] q[ue]da[m]
est app[re]he[n]siua v[ir]tus vniu[er]saliu[m] diu[er]sa [et] no[n] p[ar]ticulariu[m]
[et] t[a]les app[re]he[n]siue int[ellectiue] di[cun]t[ur] ¶ Alia e[st] app[re]he[n]siua p[ar]ticulariu[m]
[et] no[n] vl[ium] [et] tales app[re]he[n]siue s[ensi]ti[u]e di[cun]t[ur] ¶ App[re]he[n]siua [ve]ro s[ensi]tiua
di[uiditu]r i[n] i[n]teriore [et] exteriore ¶ Exterior diuidi[tur] na[m] o[mn]i[u]m exteri[or]i[um]
mo[do]z s[ensu]u[m] di[uiditu]r vel s[ecundu]m ee sp[irit]uale [et] i[n]tenc[i]o[n]ale [et] h[oc] mo[do] ...

Gn[er]a[ti]ua

imutatur visus q a luce vel colore imutatur non ut sit calidus vel
frigidus humidus vel siccus habet autem potentia visiva ordinata est
i nervo optico q est eius organum i medio tamen oculi aut medio
Alia imutatio est secundum esse reale et hoc dupliciter quantum ad sonum ut sit
imutatio secundum locum et sic imutatur auditus Secundo habemus potentiam auditivam
cuius obiectum est sonus q causatur ex fractione et commotione aeris hec
potentia secundum Avicennam est ordinata in nervo expanso in superficie
nervi optici qui continet in sua concavitate aerem connaturalem
q movetur ab aere exteriori et sonus percipit Alio modo sit imutatio
secundum alterationem et sic imutatur olfactus cuius obiectum est odor odorabile
aut non spirat odorem nisi calefactum cuius signum est quod congelata
odorem non spirat et odores boni et fetidi sentiuntur fortius
i estate et habemus potentiam olfativam q est potentia ordinata in anteriori
parte cerebri in duabus carunculis similibus capitibus mamillarum
Si aut sit imutatio naturalis ex parte organi sic causatur gustus et tactus
quorum distinctio sic patet sumi quia tactus est per totum corpus sed gustus
i quadam parte corporis scilicet i lingua ubi solum tactus concomitatur
vel aliter quia obiectum tactus imutat potentias per primas qualitates et sic
imutatur gustus magis materialiter est quidem tactus Sed gustus imutatur per qualitates
derivatas qualitates secundarias scilicet dulce et amarum et ab istis
imutatur non magis materialiter est tactus licet tangendo imutetur Et sic gustus
patet dupliciter considerari uno modo ut est tactus qui est prior gustu et qua
litate perambula id est primis qualitatibus imutatur Alio modo in suo
variatione formali ut est gustus et sic imutatur a variis qualitatibus
scilicet amaritudine vel dulcedine licet aliis mediantibus
Potentia aut tactiva est ordinata in nervis circa totius corporis
et carnibus Sed potentia gustativa est fundata i nervo expanso
super corpus lingue Et hoc modo habemus quinque potentias sensitivas
exteriores que nobiliores sunt secundum quod nobiliori modo et magis
spirituali imutantur et ideo omnium nobilior est visus 2° auditus 3° ol
factus 4° gustus 5° tactus qui tamen inter omnes quantum ad hoc et ideo omnia animalia
non conveniunt cum homine in omnibus aliis sed tantum in 1° Primum
oi animali est sensus tactus

Secundo dicitur de potentiis apprehensivis apprehensive interiores

Apprehensiva aut interior est dividitur sic ad quod intelligendum
notandum quod natura non deficit in necessariis 3° de anima et ideo oportet ec
i animali tot operationes et potentie que non sunt aliquid nisi propria operatio
principia que sunt necessaria ad vitam animalis perfecti In animali aut perfecto
requiritur quod non solum apprehendat rem cum sibi est presens sed etiam cum
est absens quia cum non habeat omnia necessaria circa sibi oportet quod moveatur

ueat ad distantiam ¶ Causa quarto animal moue ad rem absentem oz quod rem absentem apprehendat ¶ Sic quo aliter licet sensus exteriores qui bus re presentem cognoscit siue apprehendit oportet sic esse oz quod heat potentias interiores quibus re absente apprehendat et earum species retineat ¶ Quinto notandum quod si animal moue solum propter delectabile vel contristabile secundum sensum non esset necessarium ponere in anima li nisi potentiam apprehensiuam formarum quas percipit sensus in quibus delectatur uel abhorreret ¶ Sed hoc non solum est necessarium sed etiam requiritur ultra hoc ut querat uel fugiat ea que sunt nociua utilia vel nociua sicut ouis fugit lupum non propter colorem vel fi guram quia si esset pulchrioris coloris puta albi vel pulchri oris figure ad hunc fugeret ¶ Sed fugit quia nociuus et inimicus ¶ Sic auis colligit paleam non quia delectat sensum sed quia est sibi vtile ad nidificandum ¶ Cum igitur quoddam necessarium vite animalis perfecti vt rem absentem percipiat tamquam presentem vt eius species conseruet et iterum quod non solum res apprehendat vt delectabiles vel tris tabiles secundum sensum sed etiam vt nociuas vel vtiles ideo necesse est ponere potentias interiores ¶ Et hec secundum auicenna sunt quinque quibus secundum alios non sunt nisi quattuor ¶ Quarum distinctio sic potest accipi ¶ Sensus interior aut recipit licet etiam formas et species sensibiles que accipiun a rebus aut etiam intentiones earum scilicet amicitie uel inimicitie vtilis vel nociui ¶ Si etiam formas sensuales aut apprehendit solum et est sensus communis qui communis dicitur propter causa eius operationis scilicet cognoscere omnia obiecta sensuum particularium exteriorum scilicet colorem sonum etc ¶ Secundo inter ea ponere differentiam scilicet inter album et dulce que duo non potest facere aliquis sensus particularis exterior ¶ Tertio licet omnia communia sensibilia apprehendere scilicet mo tum quietem numerum figuram et magnitudinem hec autem omnia ~~nullus~~ non sunt propria alicui particulari ~~particulari sensus potest apprehendere nec est sunt quia~~ sensibus sed communia omnibus non sic quod sint omnibus omnia communia sed quia horum nullum motus et quies sunt communia omnibus sensibus tactus vero et visus percipiunt omnia quinque ¶ Et hec omnia sic apprehendun a sensu communi et propter hoc est dicitur communis ¶ Si autem recipit etiam formas sensuales non solum apprehendendo sed etiam retinendo sic est ymagi natiua cuius est formas sensibiles et species apprehensas post absentiam sensibilium conseruare et iste due potentie sunt esse in anterior parte capitis circa frontem in qua parte sunt due cellule quarum prima est magis humida ¶ secunda autem magis sicca humida bene recipit et male retinet secundum aristotelem in de memoria et reminiscentia ¶ et diuersus sicca autem econuerso ¶ et ideo sensus communis ad quem terminantur neruum omnium aliarum potentiarum et est quasi principium in prima cella cuius est bene recipere ymaginatiua autem in secunda que est magis sicca cuius est bene conseruare ¶ Si autem

sensus vsetur circa intentiones formarum utiles vel nocivas et solum
hec comprehendit solum secunda est estimativa naturalis et solum
et conservativa secunda est memorativa sensitiva et hee due potentie sunt in posteriori
ori parte capitis in qua distinguuntur due cellule quarum prima est magis
humida et ideo in illa ponitur estimativa que est solum capiens comprehen
dendo secunda et ultima est magis sicca et in ista ponitur memorativa sensitiva que
est capax et receptabilis intentionum conservatarum per modum thesauri et
Intelligendum hic quod cum potentie sensitive sint communes hominibus et aliis animalibus perfectis
inter homines et alia animalia non est differentia quo ad illas que sunt apprehensive
formarum sensibilium vel retentive formarum intentionalium quo ad estimationem
naturalem scilicet et memoriam Est autem talis differentia quia alia animalia quo ad
estimativam percipiunt huiusmodi intentiones utiles vel nocivas naturali in
stinctu Homo autem per quandam collationem et deductionem et ideo quod
in aliis animalibus dicitur estimativa in hominibus vocatur virtus cogitativa
Et quia per quandam collationem est notum et utile invenitur vocatur
etiam in hominibus ratio particularis Est enim collativa istarum intentionum
individualium sicut ratio intentionum universalium Ex parte autem
memorie similiter est differentia Non solum enim habent memoriam talium que in subita
recordatione consistit Sed etiam reminiscentiam que consistit in quadam
deductione et investigatione silogistica ad hoc ut ex aliquibus
memoratis veniat in recordationem aliquorum preteritorum quorum
non habebat memoriam secunda memoria est in animalibus sed non reminiscentia
In hominibus vero utrumque Hoc autem habent estimativa et memorativa in
homine non per illud quod est proprium parti sensitive sed per affinitatem et propin
quitatem ad rationem vel intellectum ex quo redundantia et afflu
entia est amplior et efficatior utriusque Ponitur vero sensus
minor ab aliquibus potentia fantasia que est in superiori parte media
capitis et hic est medius inter ymaginativam et estimativam sive cogi
tativam eius enim officium est componere adinvicem species apprehen
sas et intentiones earum et disiunctim et coniunctim sicut ex forma auri
et montis formant montem aureum quem nunquam vidit et alia figmenta
in chimeras et huiusmodi quod attribuitur fantasie cuius organum ponitur
in medio cerebri Sed quia ista operatio in aliis animalibus ab homine
non apparet et ad hanc videtur sufficere in homine virtus ymaginativa
ideo alii non ponunt istam distinctionem ab ymaginatione sed ipsi
ymaginationi huiusmodi operationem attribuunt Huius sententie est Avicenna
qui in quodam libro quem fecit de sensu et sensibilibus secunda etiam ymaginativa
dicitur fantasia sed dicitur ymaginativa inquantum tales species conservat et est
thesaurus et memoria earum secunda dicitur ymaginativa quia ymaginationem conservat
Dicitur autem fantasia inquantum facit talium formarum diversas compositiones
et a phanos quod est apparitio quia facit diversa homini apparere
Unde et tales apparitiones fantasie dicuntur et ipse species in ea conservate

Sed quo ad illas que sunt apprehensive

fantasmata appellantur. 2o secundum hoc non occurrit nisi 9or sensus interiores scilicet sensus communis
distinctiua scilicet sensus communis ymaginatio estimatiua et memoratiua. 2o hemus dis
tinctiones potentiarum per apprehensiue ad quem ad potentias sensuum interiores
et exteriores et sunt xi vniuerso scilicet v exteriores et 9or interiores hoc viso tertio

¶ Quomodo distinguantur potentie intellectiue apprehensiue

Apprehensiua autem intellectiua sic distinguuntur quia ea que sunt in parte intellectiua
apprehensiua possunt comparari adinuicem primo secundum potentiam ad potentiam quia secundum
potentiam actiua ad passiuam 2o distinguitur duplex intellectus scilicet agens qui est facere
fantasmata que sunt intelligibilia actu per suam illustrationem et possibilis
qui est illa apprehendere et intelligere. ¶ Hec autem potentie diuersificantur se
habent ad apprehensionem quia intellectus agens est potentia apprehensiua non tamquam
apprehendens sed tamquam apprehensionem causans vel faciens sed possibilis
tamquam apprehendens. ¶ 2o possunt comparari secundum habitus ad actus 2o
distinguitur memoria intellectiua et intellectus siue intelligentia quia vna
et eadem potentia est intellectus et memoria et idem obiectum habent. ¶ Sed ab acti
bus est talis distinctio quia intellectus possibilis vocatur memoria inquantum con
seruat habitu species intelligibiles. et idem intellectus vocatur possibilis vel intelligentia
prout actu vtitur speciebus et actu considerat per eas et fit in actu secundo
per eas quod est operari. ¶ 3o secundum actus ad actus 2o distinguitur ratio et intellectus
sunt enim vna et eadem potentia realiter intellectus et ratio sed differunt in actu quia
intellectus quando sine discursu aliquas res apprehendit sed idem intellectus dicitur
ratio quando discurrit componendo vel diuidendo. ¶ 4to possunt comparari secundum
habitus ad habitum 2o intellectus dicitur habitus principiorum et ratio habitus conclusionum
¶ 5to possunt considerari ratione finis 2o distinguitur intellectus practicus et
speculatiuus quia speculatiuus dicitur quia apprehendit et non ordinat
ad opus practicus qui apprehensa ordinat ad opus et sunt
eadem potentia sed differunt fine practicus habet pro fine opus. speculatiuus
veritatem vt dicitur 3o de anima et dicitur etiam ibidem quod intellectus speculatiuus ex
tensiue fit practicus que extensio est ad opus ¶ 6to possunt
comparari et distingui secundum ista tria simul scilicet secundum habitum et obiectum et istis
tribus modis eadem potentia intellectiua dicitur ratio inferior et ratio superior ratio
tamen sic et sic a diuerso obiecto quia ratio vt intendit eternis conspiciendis
vel consulendis conspiciendis prout speculatur in seipsis consu
lendis autem prout ex eis accipit regulas agendorum et tunc dicitur
ratio superior prout vero temporalibus intendit dicitur ratio inferior. Item differunt
secundum actum quia rationi superiori competit regere inferiori regi
2o loquitur aristoteles 3o ethicorum quia ratio superior ad opera deputatur. ¶ Item differunt
penes habitum quia ratio superior consulit per habitum sapientie inferior
per habitum scientie ¶ 7mo possunt considerari et comparari quantum ad gradus
2o distinguitur intellectus secundum diuersos gradus et hoc duplex secundum diuersos

Concludaz ergo ut sit intellectus pt 3^r considari primo put e i po
t. di^r polis. 2° put est in actu primo q est scia et di^r intellectus
in habitu. 3° put est in actu 2° qui e considac et di^r intellectus
adeptus vel in actu. Alij alit assignant. Et id qd nondum intellectus
pt considari e^r. Primo put est sicut tabula rasa antequam pt spem
vel informatus et est oio in potencia vel simplex. Et sic illius tunc
spez non habz. Et tali vo^r a philosophis intellectus naturalis seu possibilis
seu possibilis. Et agi^r de eo 3° de anima usque ad partem illam
Cum sint actu singula. 2° pt considerari put e actu spe
informatus sed nondum negociat^r circa eaz et vocat^r intellectus
dispositus vel spe informatus. Et tractat^r de eo ab illa particula Cum
aut usque ad illaz Cum in oi. 3° pt considerari ut actu circa
spem iam adepta negociat^r et vo^r intellectus in actu. Et tracta^r
de eo ab illa particula Cum in oi usque ad illaz Indivisibilium intelligencia.
4° pt considerari sm q est in actu pfco et optimo obiecto et vo
ca^r intellectus adeptus de quo agi^r in illa particula Indivisibilium aut.
Hunc aut quidam statum posuerunt circa optimum intellectum sicut posuerunt
philosophi habitum intellectum circa fine vite. Nos aut dicimus q erit
in eterna beatitudine. Ex hiis ergo concludamus q in parte intellectiva
apprehensiva non sunt nisi due potencie realiter distincte s. intellectus agens et
possibilis. Sz intellectus possibilis dicit^r variis diversis nominibus a
suis diversis condicionibus. Nam eadem potencia que dicitur intellectus vel
intelligencia dicitur memoria dicitur racio et racio superior et racio inferior dici^r
intellectus speculativus et intellectus practicus. Intellectus possibilis intellectus
dispositus intellectus in actu intellectus adeptus. Sicut unus et idem
dicitur doctor magister doctor cantor magister cantat faber inquantum
cultellum fabricat et cetera. Et sic patet distinctio omnium potenciarum apprehensivarum

De potencia appetitiva
sive motiva

Modo 3° dicendum est de potencijs appetitivis. Appetitus autem
nichil aliud est quam inclinacio quedaz que formam consequi^r.
Hec aut forma est duplex. Una naturalis sicut forma lapidis et hanc
formam consequi^r appetitus qui di^r naturalis inclinacio ut lapis
si movea^r ad locum proprium s. deorsum et iste appetitus d^r naturalis
q appetitus non est aliqua potencia naturalis appetitiva sm q h^r de appe
titu loquim^r sola enim forma sufficit ad talez motum et ad talem
inclinacionez quamvis et in homine sit talis appetitus sm elementa p
dominans qd e in eo. Alia forma est intencionalis et apprehensibilis
et hec est duplex. Quedaz sensibilis q apprehendi^r sensu. Et queda
intellectualis que apprehendi^r intellectu. Forma ergo apprehensaz a sensu
se^r appetitus quidaz q di^r appetitus sensitivus vel animalis et sensualitas

votr aut z noiar i tertibus noibus voce singlari z diuisa ¶ Votr
em appetitus sensitiuus ¶ Tu qr sensitiuaz apphensione se ¶ tu qr
e in pte spirituali tu etiam qr semper e alicuius rei sensibilis ¶ Vo
aut 2o appetitus aialis ¶ po ab aia qr pmaz apphensione
aie sc que est sensitiua ¶ Ois em cognitio intellectiua fit ex pceden
ti cognitione spirituali po pg ¶ 2o ab aiali qr gueit oi aiali et
hoi no inqntum est ho sed inqntum est aial ¶ z ido hoies scdm illu
viuentes dnr aiales et bestiales viue vt pz pmo ethicor
¶ Vo 3o spualitas qr spualitas vr suptuz a sensuali motu
sic a visiõe sm non visus z ab actu sui sepe no po aio
tuis aut e actus appetitus sbiti apphesione spualiaz gsequens ¶ Et
tuis aut apphensiue vertitur no ita ppe dr motus sic actio appe
titus na opatio po apphensiue tia in hoc et pficit qr res ap
phense sut in apphendente ¶ Opatio aut appetitiue in hoc quia
appetitus inclinar in rem appetibilez ¶ Et io opatio apphensiue
assilar quieti appetitiue at opatio motui vnde p sensualez motu
intelligi opo pane po appetitiue ¶ z p spualitate intelligitur ipa
po appetitiua que est appetitus sensitiuus forma apphensam
ab intellectu sc appetitus qui dr appetitus intellectiuus vel volis
vel volutas dr aut intellectiuus no quia intelligat sed qr seq
intellectuz vt id appetat qd intellectus intelligit no em diligi
tr n cognita scdm aug ¶ Et qr e in pte intellectiua ¶ Dr aut
volis qr iudiciu voib sc vt qd iudicat eligendu vel recusa
duz vo illud eligat vel recuset volutas ¶ Dr aut volu
tas p coparatoez ad appetitu sensitiuum Nobiliora em et
si eis queniut noia ignobiliu tame spalia noia vbe
sue nobilitatis sortiunr ¶ Et io quius volutas dicar appe
titus z queniat i hoc noie appetitu sensitiuo tame spale sibi
nome vendicauit vt appetitus intellectiuus dicar no solu appeti
tus sed volutas ¶ Appetitus aut sensitiuus diuir in duas pos
qrz vna vor gcupiscibilis ¶ Alia vocar irascibilis ¶ Quarz d
ab aliqbus po qr concupiscibilis ordinar ad gsecutioez boni
z p istaz ouis vadit ad pastore z ad pastura tamqz bonu si
bi estimatiua estimatiue nali z quoda instinctu nali ¶ Irascibilis
ordinar ad fuga mali z p ista poz ouis nali fugit lu
pu tamqz malu estiatu ¶ Sz melius alij assignat dd
eadez em poz ptinet gseq queniecia scdm sensuz z refuge
nociua z ad hoc ptinet ad concupiscibilez cuius obm est de
lectabile scdm sensum Ad aliud aut non soluz ptinet po p
qua sc queniecia ptat et refugiat nociua sed etiam po per
qua resistat impugnatibus qui queniencia aiali amoueret

¶ No

et nocumenta inferunt et hoc facit irascibilis cuius obiectum est arduum quia tendit ad hoc ut superet contraria et nociva et in hoc appetitu sensitivo in quo passiones dominantur ponuntur omnes virtutes morales que sunt regulative et dominative earum passionum tanquam in subiecto in homine ¶ Quedam in concupiscibili et quedam in irascibili de quibus passionibus in 3a specie qualitatis subiungetur ¶ Appetitus intellectivus quod dicitur voluntas non dividitur in plures potentias quia quod facit virtus inferior per plura facit superior per pauciora ¶ Sed autem distinctionem nominum a diversis suis actibus sed intellectivus ¶ Voluntas enim que sequitur apprehensione intellectivus et movetur motu naturali sicut alie potentie dicitur voluntas naturalis / ut autem est libera et sequitur deliberationem intellectivus dicitur voluntas deliberativa non tamen sunt diverse voluntates realiter differentes ¶ Sed una a diversis suis actibus nominata ¶ Ex quo patet potentie appetitive sunt solum tres in homine una in parte intellectiva et due in parte sensitiva

¶ De potentia motiva executiva

Quarto et ultimo dicendum est de potentia motiva ¶ Que consuevit distingui ab aliquibus in imperantem motum et exequentem ¶ Sed secundum Paris. motum non est alia potentia nisi appetitiva de qua dictum est ¶ Et ideo motiva potentia dicitur executiva motus imperati ¶ Secundum aliquos non est potentia anime / sed est quedam vis adiuncta musculis et nervis membrorum ¶ Sed secundum alios est specialis potentia quia cum in omnibus animalibus sit sensus et appetitus non tamen motus localis ¶ Et ideo ad exequendum motum preter potentiam imperantem motum oportet ponere effectivam vel exequentem motum et hec est virtus infusa nervis et musculis contrahens et relaxans cordas et ligamenta coniuncta membris ¶ Et hanc etiam 6° de na[illegible] post differentiam animalibus

No[ta] ¶ Nota differentia vegetativa habet IX potentias in universo / sensitiva XI / appetitiva 3 que voluntas motiva imperans / et si excepta motiva executiva non est aliqua erunt simul omnes XXIII ¶ Sed si illa ponemus potentiam et fantasiam distinctam ab ymaginativa quod non credo erunt XXVI

¶ Quomodo dicuntur potentie intellective assumuntur 3e

Prima differentia quia intellective non sunt affixe organis sicut omnes alie sunt ¶ Ex hoc sequitur quod potentie intellective dupliciter comparantur ad animam scilicet ut ad suam radicem et principium et ut ad suum subiectum ¶ Sed alie potentie comparantur ad animam coniunctam ut ad suum principium et radicem / comparantur tamen ad coniunctum sicut ad subiectum suum ¶ Ex hiis sequitur 2a differentia quia cum destructo subiecto destruitur accidens quantum ad se et sua operationem destructo composito vel coniuncto necessario destruuntur potentie sensitive sed manet in anima sicut in radice ~~sed intellective~~ et solummodo virtualiter sed non realiter neque secundum se neque secundum suam operationem ¶ Sed intellective per oppositum

Quid importetur nomine synderesis conscientie liberi arbitrii et quid sit illorum differentia

Notandum quod cum omnes potencie anime sint innate quedam alia dicun-
de hiis que pertinent ad partem intellectivam vel non sunt potencie vel si
ad potenciam pertinent ex aliqua condicione alia nominantur. Non tamen
propter possibilitatem potencie est aliud assignare et ideo compositum ista scilicet
synderesis conscientia liberum arbitrium ponantur in parte intellectiva non
tamen sunt diverse potencie a nominantur. Synderesis est generalis in-
tellectus practicus id est principiorum primorum speculabilium opera-
bilium. Sicut intellectus est habitus principiorum primorum speculabilium eius
autem est instigare ad bonum et murmurare de malo id est opera-
bilium. Conscientia autem actum nominat et non potenciam nec habitum.
Et quia conscientia dicitur quasi cum alia sciencia ideo illius potencie est actus
cuius est sciencia habitus hec autem est intellectus. Liberum arbitrium cum
habeat diversas operaciones quid sit et quid nominet dico ut con-
doctrina quod nominat quod sit potencia vel potencia. Si duas potencias nominat
sicut videtur dicere Damascenus quod liberum arbitrium est facultas
racionis et voluntatis et sic liberum arbitrium est intellectus et voluntas
Sed est intellectus quia ibi libertas inchoatur voluntas autem quia
ibi terminatur. Si autem secundum solam potenciam unam quia libertas arbitrii
videtur esse in eleccione quemerita finem sit cum hoc pertineat ad solam
voluntatem supposito iudicio intellectus liberum arbitrium dicit
solam voluntatem et hec de potenciis sufficiat salvo meliori

De voluntate quomodo varie in divinis et quam frequenter accipiatur

Est duplex voluntas secundum Damascenum scilicet antecedens et consequens. Alio modo
dicitur in voluntate signum et beneplaciti de hiis per ordinem dicen-
dum. Primo videndum est quo aliquando causa in divinis quod quandoque nomine volun-
tatis aliquando res voluta importatur. Et primo sciendum quod cum voluntas
divina distinguatur non est intelligendum quod ipsa divina voluntas aliquam
in se diversitatem vel multiplicitatem admittat cum sit summe simplex
sed hec duplex voluntas est semper id est circa voluntatem et non id est vo-
luntatem divinam. Nichil enim pluribus divinam voluntatem diversificare
considerari secundum diversa voluta que respicit que sunt eius obiecta
Dessendendo quantum ad propositum duo considerare possumus scilicet voluntatem
dei id est ipsam volitionem et ipsam rem volitam que est obiectum divine voluntatis
In re autem voluta duo possumus considerare descendendo ad rem
volitam id est eius dicitur in deo potencie voluntas antecedens et consequens que
est creatura intellectualis quia in creatura intellectuali que est ordinabilis
in beatitudinem ex sua natura possumus considerare id quod ordinatur
in beatitudinem et hoc est ipsam creaturam et possumus considerare

id per quod ordinatur et hec sunt auxilia quibus ad consequendam
beatitudinem adiuvatur ¶ Istis tribus suppositis declaro quomodo in deo
distinguitur voluntas antecedens et consequens primo ex parte rei volite a di-
vina voluntate que res volita est ipsamet creatura intellectualis
¶ Considerando ergo illud quod ordinatur in beatitudinem quod est ipsa crea-
tura intellectualis est duo considerare scilicet naturam et personam ¶ Primo
et considerando naturam deus vult omnes homines salvos fieri et omnem cre-
aturam intellectualem inquantum omnibus dedit naturam capacem beatitudinis
et ordinabilem ad beatitudinem ¶ Si autem accipiamus personam cum actibus sic
supposito et comparis in omnibus multi deviant quia provenire sunt a beatitudine
et ideo deus quantum ad ea que sunt persone non vult omnes homines salvos fieri
¶ Prima ergo voluntas qua deus respicit naturam dicitur antecedens ¶ Secunda qua respicit
personam dicitur consequens et quod tanto posterius est ordine nature licet non
ordine temporis natura et gratia prima et persona est naturalis eadem in consi-
derando natura ordinatur ad beatitudinem quantum prima quod actus cum quibus
finem consequitur si sint boni vel ab ultimo fine deviat si sunt
prave ¶ Et ideo prius considerato ponitur voluntas antecedens et secundo
consequenter considerabilis ponitur voluntas consequens in deo ¶ Si autem considerantur 2º
auxilia quibus iuvamur ad consequendum finem creature intellectualis
sic considerandum est quod duplicia sunt huiusmodi auxilia ¶ Sunt autem quedam auxilia communia
que dantur omnibus ut salvi fiant scilicet liberum arbitrium precepta consilia
quibus omnes possunt dirigi ad salutem ¶ Sunt autem quedam specialia ut
gratia et virtutes perseverantia in bono et huiusmodi que dantur quibusdam
specialiter et singulariter ¶ Naturaliter autem ordine nature commune precedit et
antecedit id quod est speciale et speciale singulare commune sequitur secundo voluntas
divina prout respicit omnia auxilia ad que postea specialia con-
sequuntur et subsequuntur dicitur antecedens ¶ et isto modo vult omnes homines
salvos fieri voluntate antecedente scilicet quod omnia auxilia omnibus dedit
quibus possunt ad beatitudinem pervenire sed non voluntate consequente
quia non omnibus dedit specialia ¶ Tertio ostendo quomodo accipitur voluntas antecedens
et consequens ex parte voliti eius respectu volutarum voluntas
enim antecedens potest dici qua deus vult aliquid ~~in se simpliciter~~ non
in se et simpliciter sed in suo antecedente ¶ Sed voluntas consequens qua
vult aliquid in se simpliciter ut verbi gratia ponamus quod rex det arma
militi ad bellandum pro salute regis et regni contra inimicos iste
miles sit ordinatus ad bellum potest dupliciter considerari uno modo inquantum
est ordinatus ad bellum a rege ¶ Alio modo secundum actus quos gerit
in bello si igitur consideratur secundum quod ordinatur ad bellum a rege
¶ Sic potest dici quod rex vult sibi honorem non absolute sed in suo antecedente
antecedens autem est ordinatio ad bellum et potest dici velle ei honorem
voluntate antecedente Si autem consideretur miles quantum ad actus quibus

se gerit in bello sicut rex vult ei quod sibi debetur pensare sub condicio-
nibus ¶ Unde si male se habeat vult ei opprobrium si strenue honorem
et secundum quod magis strenue maiorem honorem id quod vult ei pensare
condicionibus omnibus contingentibus vult ei voluntate consequente et hoc a rege
simpliciter et hoc a rege simpliciter volitum intelligitur ¶ Illud autem secundum quid
¶ Sic in deo ad propositum pro tanto quod deus dedit homini ea quibus ordi-
natur ad beatitudinem scilicet liberum arbitrium et cetera ut hoc dicitur deus omnem
hominem velle salvum fieri in suo antecedente ¶ Sed considerato quo quis
se habet in utendo illis simpliciter non vult dampnacionem unius et alterius
beatitudinem et hoc est vult eius voluntate consequente ¶ Et hic sumitur
in deo voluntas consequens ¶ Ex hiis concludo quod pro posito est difficultas quam
consueverunt dici circa has voluntates. Primum est quod diversitas antecedentis
et consequentis non est in divina voluntate sic quod sint due vires distincte sed
unus oculus ab alio sed quod est solum rationis et sumitur ex parte ipsorum vo-
litorum ut patuit ¶ Secundum est quod deus vult omnes homines salvos fi-
eri voluntate antecedente et non consequente ut patuit ¶ Tertium est quod voluntas antecedens non
semper impletur nec fit semper id quod ipse illa voluntate vult sed aliquando
fiat ut non fiat quia illa voluntas non est voluntas simpliciter nec volitum
illa voluntate est volitum simpliciter sed secundum quid ¶ Sed voluntas consequens semper
et infallibiliter impletur que est voluntas simpliciter et volitum est volitum
simpliciter ¶ Quartum est quod voluntas antecedens in deo est voluntas speciei et non respi-
cit condiciones particulares et operaciones sed solum naturam in communi ¶ Sed voluntas
consequens est particularis et respicit condiciones particulares personarum et suppositorum
quorum sunt actiones ¶ Et ideo quod vult voluntate antecedente non vult simpliciter
et secundum quid quandoque non semper impletur que autem vult voluntate consequente
vult simpliciter quandoque semper de necessitate impletur

¶ De voluntate signi et beneplaciti in deo et pono quod aliqua de deo dicuntur proprie et illa in deo sunt realiter et aliqua methaphorice et illa in deo non sunt

Secundo videndum est de voluntate signi et beneplaciti ubi primo videndum
est quod aliqua de deo dupliciter dicuntur ¶ Uno modo proprie et illa vere sunt
in eo sicut voluntas sapiencia bonitas et cetera ¶ Alio modo aliqua de deo dicuntur me-
thaphorice et per similitudinem proporcionabilitatis in comparacione ad
suos effectus quorum est causa et hoc modo dicitur methaphorice deus
esse ignis deuteronomii ¶ Ex ista proporcione sicut ignis se
habet ad sui generis conservacionem ita deus ad destruendum et igne
unde ipsum esse ignem est ipsum esse destructorem regnum ¶ Isto modo est
punicio sua qua peccatores punit dicitur ira eius de qua in psalmo
¶ Ascendit fumus in ira eius et ignis a facie exarsit carbo-
nes succensi sunt ab eo et quia effectus est signum cause ideo illi ef-
fectus secundum quos attenditur similitudo vel ire vel alicuius alterius dicuntur
esse signum unde punicio dicitur esse signum ire eius et cetera

nisi bonos

Distinctio voluntatis signi et beneplaciti in deo

Hoc supposito patet que^o voluntas divine signi et beneplaciti. Prima voluntas beneplaciti dicitur actus volendi quo sibi aliquid placet et ita voluntas proprie de deo dicitur et est vere in eo. Voluntas autem signi dicitur aliquod signum extra deum existens quod pretendit deum velle aliquid vel pretendit aliquid in deo secundum quod se habet ad modum volentis sed pocius quia deus ponit aliquem ostendit se habere ad modum irati. Sed deus non ita proprie dicitur irasci sed dicitur velle illa quorum sunt illa signa et ista voluntas de deo dicitur methaforice in deo proprie non est sed est proprie extra eum et nichil aliud est quam illa signa que ostendunt deum se habere ad modum volentis. Signum enim aliquando notat solum rem signatam ut ymaginem herculis notans herculem, quandoque autem signum notat rem signatam convenienter duplex: uno modo ratione similitudinis ut ponitur de ymagine herculis. Alio modo dicitur ratione proporcionis quasi arguendo ut sicut signum se habet in uno sic se habeat in alio et est in proposito de quo loquimur. Ex eo enim quod in nobis ex aliquo signo arguitur esse voluntas in deo proporcionaliter arguimus sicut ex aliquibus signis esse voluntatem sicud in nobis et illam vocamus voluntatem signi. In nobis autem quando aliquis precipit vel consulit aliquid fieri videtur precipiens et consulens illud velle simpliciter. Item quando prohibet videtur illud nolle fieri. Cum autem aliquid facit videtur illud velle fieri. Item cum aliquid permittit fieri quod ipse posset impedire videtur illud velle fieri. Dicitur quod ita est in nobis ex hac similitudine secundum quandam proporcionem sic dicimus esse in deo voluntatem signi comprehendentem ad consilium et preceptum quantum ad duo prima, prohibicionem quantum ad 3m, operacionem quantum ad 4tum, permissionem quantum ad 5m et horum quodlibet voluntas signi in eo vocatur et est quintuplex.

Tercio ponenda est sufficiencia istorum signorum sive voluntatum signi quare 5e sunt. Primo ex parte voluntatis sic quod illud signum sit quod ipsum signum est respectu boni aut respectu mali. Si respectu mali aut negative et est prohibicio aut affirmative et est permissio. Si autem est respectu boni aut presentis et est operacio aut futuri et est preceptum et consilium. Sed preceptum respectu boni necessarii ad salutem. Consilium respectu boni supererogacionis quod non facit ad necessitatem sed ad conformitatem et utilitatem. Secundo sumitur ex parte volentis et est quod insignum divine voluntatis aut signat quod deus vult facere per seipsum aut per alium. Si per seipsum aut directe tamquam agens et est operacio aut indirecte et interpretative et est permissio. Et dicitur permissio signum voluntatis quia quando ille permittit aliquid fieri cum posset impedire videtur interpretative velle illud. Si vero sit signum eius quod vult facere per alium hoc est vel respectu boni faciendi et hoc vel necessarii ad salutem

¶ est preceptum vel supererogationis ¶ est consilium vel 3 ratione mali vi tandi ¶ 3 prohibitio ¶ 3º sumitur ex parte divine voluntatis ¶ ut persuadendi ¶ 3 prohibitio ¶ Credenda ergo sunt
dona 3 diuine voluntas in deo antecedens et consequens ¶ Credenda ergo sunt
signa voluntatis antecedentis et que consequentis signa ergo voluntatis antecedentis vel sunt
ratione boni faciendi ¶ hoc ratione boni necessarii ad salutem vel boni vti
lis et supererogationis ¶ 3 consilium ¶ vel ratione mali fugiendi
¶ 3 prohibitio ¶ Signum autem voluntatis consequentis 3 a ratione boni quod
fit ¶ 3 operatio vel ratione mali 3 permissio

¶ Differentia inter bonum et malum quia aliquod bonum est quod
licite potest dimitti ut non fiat sed nullum malum
licite potest committi ut fiat

Quarto videndum ex parte signorum cum ponantur duo signa scilicet ex parte boni preceptum et consilium quare ratione mali similiter non sunt duo cum non posuerimus nisi unum nisi permissionem Dicendum quod hoc est ideo quia in bono est hec differentia quia quedam sunt que licite non possunt dimitti scilicet precepta que obligant ad sui impletionem
¶ Alia sunt que licite possunt dimitti cum non obligent quia non sunt precepta licet sint vtilia adimpleri et talia sunt bona que cadunt sub consilio et ideo aliter debuerunt homines induci ad bona que licite non possunt dimitti quia per compulsionem et preceptum et aliter ad illa bona que possunt licite dimitti quia per persuasionem et consilium et hec est causa quare sunt duo signa ex parte boni ¶ Et ideo omne
Nullum autem malum est quod licite possit fieri ¶ Et ideo omne malum cadit sub prohibitione licet aliqua mala sint magis prohibita quam alia et sub maiori pena et ideo ex parte mali signum ponitur vnicum scilicet prohibitio ¶ Ex quo patet quod voluntas beneplaciti in deo 3 vnica et simplex ¶ Voluntas vero signi est quintuplex
¶ Quia precipit et prohibet permittit consulit implet patet ex dictis

Sciendum 3 quod nomine voluntatis multipliciter vtitur tamen in diuinis quam in humanis ¶ Aliquando in diuinis significat ipsam potentiam volitiuam que a creaturis non differt realiter ab essentia Deus quidquid vult que in deo non differt realiter ab essentia ¶ Aliquando autem accipitur cum dicitur quod in deo est intellectus et voluntas ¶ Aliquando in voluntate tua de duxisti me id est secundum voluntatem tuam ¶ Aliquando actum voluntatis et non potentiam ¶ Aliquando rem volitam ¶ capitulo deduxisti me id est secundum voluntatem quam voluisti ¶ Aliquando in psalmo cum dicitur ¶ In capite libri scriptum est de me ut facerem vo luntatem tuam id est rem a te volitam ¶ Et aut dicitur de volu ntate in humanis ¶ In diuinis autem in diuinis idem dicendum est de voluntate in humanis ¶ In diuinis aut realiter 3 vna voluntas sed secundum diuersas considerationes ex parte obiecti sumitur ibi diuersitas voluntatum quod ostenditur optime per diuersa ¶ Magister ponens omnes opera diuina exquisita in omnes voluntates eius ponens omnes voluntates dicit esse diuersas ratione operationum ¶ In homine aut quandoque

vtendo noie volutatis e extra intentionem vo[lun]tatis. Alij aut
large p extensione nois vocant appetitum sensitivum voluntate
ꝛ s[ecundu]m hoc large accipiendo in hoie est duplex voluntas valde
ꝛ duplex appetitus valde diversus s[cilicet] intellectiuus ꝛ sensitiuus vt pz pº sniaꝝ
dᵒᵉ 36 ꝛ 39

¶ De nominibus pertinentibus ad 3am spez qlitatis ꝛ pº
quibus quemat passio ꝛ passibilis qualitas

De 3a spe qlitatis circa quam considerada sut duo in gnere primum
ꝛ de passionibus ꝛ passibilibus qlitatibus s[ecundu]m naturam ꝛ generalia vtrumque. S[ecundu]m
e de passionibus que in spali. ¶ Quantum ad primum vida sut quatuor
primo quo noiatur ꝛ qbus quemat 3a specs qualitatis. ¶ Noiatur
aut pa[ssi]o ꝛ passibilis qualitas utrumque i[n] p[rese]nti. ¶ Convenit aut hoc nomen
tm illis qualitatibus que ~~in~~ q passioez inferunt sicut calor
ꝛ frigus inferunt passioez tactui ꝛ dulcedo ꝛ amaritudo gustui
sive sint illate ꝛ innate ab aliquibus alijs sicut albedo ꝛ nigre-
do que inascuntur a propria generatione ꝛ principijs sui. ¶ 2º vid[endu]m est
quo differunt hec duo s[cilicet] passio ꝛ passibilis qualitas. ꝛ duo qm hg
accidentia causantur a causa ꝛ principio cito transeunte ꝛ facile mobili tunc di-
cuntur passiones sive sint a causa intrinseca ut ille qui efficitur rubicun-
dus a verecundia vel calore ꝛ ille qui efficitur pallidus ex timore
levi vel a timore. ¶ Si aut causantur a principio permanente et
diuturno ꝛ non facile mobili ꝛ firmato dicuntur passibiles qualitates
vt qui factus est pallidus vel rubicundus a principio naturali scilicet
a generatione sive ab aliqua causa extrinseca permanente vt pallidus factus
a longa egritudine ꝛ idem est de passionibus vel qualitatibus anime
sicut cum aliquis ex causa firmata irascatur sicut per exempla generatione hoc
habeat ista talis ira passibilis qualitas dicitur ꝛ vocatur iracundus
ꝛ ideo causatur a causa extrinseca vt si longa infirmitate hoc accidat
¶ Si aut ex levi causa irascatur talis ira passio dicitur ꝛ ipse
dicitur iratus ꝛ non iracundus

Tertio vid[endu]m est qt sut modi passionum ꝛ passibilium qualitatum. Dicendum
quod duo quia q sut passiones ꝛ passibiles qualitates corporales et
corporales sicut pz in exemplis positis vt albedo ꝛ hm̄di. ¶ Quedaz
aut sut ab[solu]te s[ecundu]m omnes potentias s[ed] solum s[ecundu]m appetitum sensitivum ut ira ꝛ hm̄di

Quarto vid[endu]m est qt modis dicitur pa[ssi]o vel pati ubi sciendum quod pas-
sionum alia naturalis ¶ alia animalis. Passio aut naturalis seu corporalis
dicitur 3r. vno modo quecumque alteratio per quam aliquid in subiecto recipitur quod eius
id sit ꝛ hec acceptio e valde larga. ¶ 2º dicitur lucem pati cum recipitur
tipi a sole lumen. ¶ 2º dicitur passio alteratio per quam a subiecto aliquod
abijcitur ꝛ aliquid recipitur ꝛ hoc e magis stricta acceptio ꝛ propria ꝛ
hoc modo dicitur pati qui sic alteratur quod ei[us] egestio abijcitur ꝛ sanitas in-
ducitur. ¶ 3º dicitur pa[ssi]o per quam abijcitur forma conveniens ꝛ introducitur

disconveniens et hec est propria acceptio passionis · Tertio modo in patiente in quo contrarium vigoratur modo contrario inimicans et abiciens familiaris ¶ Illa est passio animalis et hec nichil aliud est quam motus secundum appetitum consurgens ex apprehensione corporalis et animalis passionis et modo corporales passiones et animales illa alia tertio modo proprie dicitur passio secundum quam forma disconveniens introducitur et conveniens abicitur ¶ Ista comparatis tribus modis possit dici passio excepta animali passionis sed et animalis et corporalis tamen modo passiones anime illa dicitur magis proprie passio que est motus appetitus sensitivi sequens apprehensionem naturalem passionis disconvenientis quam sequens apprehensionem naturalis passionis convenientis ¶ Et ideo magis proprie dicitur pati qui tristatur vel dolet quam qui delectatur et gaudet ¶ Et isto modo ponuntur passiones in appetitu sensitivo ¶ Ex larga autem acceptione passionis naturalis quam animali secundum quod sola receptio aliqua dicitur passio transfertur nomen passionis ad potentias alias anime apprehensivas ¶ Unde sentire videtur quoddam pati est et intelligere et velle ut patet 3° de anima Ex hoc est conceptus anime passiones duo ut patet primo periermenias quod voces sunt signa passionum que sunt in anima et eorum proprie sensibiles proprie passiones dicuntur ut risibile hominis et hec non proprie pertinet ad 3am speciem qualitatis ¶ ¶ Quantum autem ad passiones corporales seu naturales et animales sciendum quod passio secundo modo dicitur effectum et illationem actionis et est consimpliciter principale pertinens quod dicitur pertinens passionis Alio modo idem est quod qualitas dispositio causata ab aliquo agente vel aliqua facile transeunte et facile mobili · et est qualitas imperfecta et pertinet ad hanc 3am speciem qualitatis

¶ Quomodo qualitates elementares sunt diversificate in diversis speciebus qualitatis

Quantum ad qualitates activas quo pertineat ad hanc speciem ¶ sciendum quod secundum communem opinionem iste qualitates possunt considerari tripliciter ¶ primo secundum quod ordinantur ad actionem vel ad sentire vel ad passiones sensibiles immutandas et hoc absolute dicuntur esse ab aliquibus in 3a specie qualitatis ¶ 2° possunt ordinari ad agendum vel patiendum non absolute sed bene vel male · et sunt in prima specie ¶ 3° prout causantur a principiis substantialibus elementorum · et sunt in 2a specie qualitatis Nec hoc est inconveniens unam et eandem rem diversimode consideratam ad diversa genera et diversas species pertinere et eiusdem generis ut istis patebit

Quia g° reperitur apud theologos et philosophos de passionibus anime que dicuntur animales et sunt in appetitu sensitivo primo non modicum occurrit Ideo hic multum dictorum suffragia et vocem imponere propono ¶ Deinde quorundam nominum que accidentaliter in eis fiunt declarationem ¶ 2° ponam fundamentum unicum prout sunt dicta ¶ Circa quod notandum quod passiones de quibus hic loquimur dicuntur secundum ea que sunt obiectiva et causativa et illativa talium passionum illi anime hoc

nut oborum q transiit tres pa(rtes) dicitur dup(liciter) s(e)c(un)d(u)m p(ri)mo uno mo(do)
s(e)c(un)d(u)m na(tura)m et f(or)ma(m) actiuoru(m) sicut ig(ne)s dicit(ur) f(or)mali(ter) ab aq(u)a quoru(m)
et actiu(orum) ¶ Alio modo s(e)c(un)d(u)m diu(er)sa(m) u(ir)tute(m) actiua(m) sicut alia u(ir)tute
agit aqua et alia ignis Diu(er)sitas aut(em) acti uel motiui
q(uantu)m ad u(ir)tute(m) modi acti(onis) i(n) passio(n)ibus an(im)e s(e)c(un)d(u)m si(mi)litudi(n)e(m)
agentiu(m) na(tura)liu(m) om(n)e aut(em) agens uel mouens aliquod duorum
duoru(m) facit q(uia) t(ra)hit ad se quodam(m)o(do) passiu(m) uel repellit a
se ¶ Si aut(em) t(ra)hit ad se facit tria | Na(m) agens dat p(ri)mo incli-
nac(i)o(n)e(m) uel aptitudi(n)e(m) passo ut tendat in ip(su)m sicut corpus leue
quod agit p(er) qua(m) t(ame)n inclinac(i)o(n)e(m) et aptitudi(n)e(m) ut tendat
sursu(m) ¶ 2o ei no(n) solu(m) aptitudi(n)e(m) et inclinac(i)o(n)e(m) p(ri)mo actu
ueri supinus ¶ 3o dat ei quiete(m) et stat in loco cu(m) p(er)uenit
¶ Ex eade(m) eni(m) causa et motu ad locu(m) moue(tur) aliquid et
quiescit sed moue(tur) p(ro)p(ter)ea q(uod) no(n) tantu(m) ¶ Quod aut(em) dictu(m) est
de agente na(tura)li du(m) passiu(m) ad se t(ra)hit m(od)o d(icen)d(u)m e(st) p(er) d(icen)da du(plici)
p(ri)mo et irascibil(em) 2o ¶ 3o co(n)clude(tur) 3o u(ir)tutu(m) u(ir)tut(is) appetitiu(m)
aut(em) sp(irit)uu(m) in quo su(n)t passio(n)es de quibus e(st) p(ri)mo 3o i(n)
nectu(n)t ¶ 4o o(sten)de(tur) quo(modo) diuersifica(tur) nouu(m) passio(n)u(m) s(e)c(un)d(u)m d(icen)das
articul(os) ¶ 5o dic(itu)r in sp(eci)ali de ... no(m)i(n)ibus istaru(m) passion(um)
que sint ... difficultate(m) ¶ 6o pone(tur) ... 9o quaru(m) quelibi
u(bi) ad hanc ma(teria)m que s(e)c(un)d(u)m aliq(uo)s ad d(icen)da de i(st)is passio(n)ib(us)

Quantu(m) 1(m) ad pa(rtem) o(bie)c(tiu)us concup(iscibi)l(i)s | sic d(icen)d(um) q(uod) bonu(m) et malu(m)
app(re)hendu(n)t(ur) ab estimatiua na(tura)li qua(m) app(re)he(n)sio(n)e(m) s(e)q(ui)t(ur) appe(ti)t(us)
q(ui) mo(ue)t(ur) ab eis app(re)hens(um) bonu(m) aut(em) h(abe)t u(ir)tute(m) q(uasi) acti-
ua(m) malu(m) aut(em) repulsiua(m) ¶ Bonu(m) aut(em) p(er) app(re)he(n)su(m) mouens
concupiscibile(m) ca(usa)t i(n) ea qua(n)da(m) i(n)clinac(i)o(n)e(m) ad aptitudi(n)e(m) seu
co(n)na(tura)litate(m) ad bonu(m) | et ab ista c(aus)atione accipi(tur) una passio
appetitus q(uantu)m ad concupi(scibi)le que dicitur amor cui p(ro) o(mn)i ...
malu(m) app(re)hensu(m) p(er) repulsio(n)e(m) causat passione(m) alia(m) oppo-
sita(m) in ead(em) concup(iscibi)li qua(m) dicim(us) odiu(m) ¶ Sed aut(em) app(re)hensu(m)
no(n) se(mper) p(rese)ns uel habitu(m) ¶ sed ... si nondu(m) sit h(ab)itu(m) sed est
absens uel futu(rum) dat eide(m) concupiscibili qua(m) mouet no(n)
solu(m) apti(tudi)ne(m) sed motu(m) ad assequend(um) bonu(m) amatu(m) et ab
hoc s(e)q(uitu)r i(n) concu(piscibi)li | una passio que uoca(tur) desideriu(m) q(uia) amor
ex q(uo) p(ate)t d(icen)da(m) b(ea)ti aug(ustini) in amore et desideriu(m) q(uia) amor
e(st) rei h(ab)ite desideriu(m) h(abe)nd(e) ¶ Ex opposito aute(m) ex p(ar)te mali app-
rehensi eod(em) m(od)o s(e)q(ui)t(ur) alia pa(ssi)o que dicitur fuga ¶ 3o cu(m) ip(su)m bonu(m)
app(re)he(n)su(m) p(er) motu(m) fuit acq(ui)situ(m) dat ip(su)m bonu(m) appetitui

delectationem quandam in ipso bono adepto z ab hoc accipit illa pas° in concupiscibili que vocatur gaudium cui ex opposito ex parte mali apprehensi correspondz tristicia que opponitur gaudio z he passiones inveniuntur in concupiscibili.

¶ De passionibus autem que sunt in irascibili

Quantum ad 2m sciendum quod in passionibus irascibilis presuppom̄ quedam appetitio vel extimatio ad consequendum bonum vel fugiendum malum ex concupiscibili que respicit absolute bonum vel malum ¶ Sed irascibilis respicit bonum vel malum arduum z difficile alioquin non pertinet ad irascibilem ¶ Si igitur bonum arduum apprehensum moveat irascibilem hoc non potest esse nisi nondum adeptum quia si tale bonum iam esset adeptum non haberet rationem ardui z difficilis non pertinet ad irascibilem sit ergo arduum non adeptum ¶ Si igitur tale bonum moveat ut possibile estimatum tunc causat passionem que dicitur spes si autem moveat ut impossibile estimatum tunc causat passionem que dicitur desperatio ¶ Ex opposito autem in malo apprehenso quod z arduum cum non immineat de presenti sed sunt pericula futura gradiatim movetur irascibilis si non estimatur evasibile perit z causatur passio que dicitur timor ¶ Si autem estimatur superabile causatur passio que dicitur audacia circa autem bonum adepti in irascibili non est aliqua passio quia exquo adeptum est perdidit nomen ardui z vocem sed malum iam actu existens potest habere rationem ardui ad resistendum et impellendum ¶ Et ideo causat in irascibili passionem que dicitur ira sive autem quecumque ex malo actu adiacente est non videtur aliqua opposita passio ex opposito quia perditum quia si bonum apprehensum adeptum non habet rationem difficilis ideo solum causat passionem in concupiscibili z non irascibili. ¶ Numerus omnium passionum est duodenarius

Certo ex dictis numerus passionum omnium predictarum quia ex predictis patet quod in concupiscibili sunt 3s coniugationes passionum oppositarum scilicet boni z mali scilicet amor z odium desiderium z fuga gaudium z tristicia ¶ 2e sunt 6 in concupiscibili ¶ In irascibili autem sunt due coniugationes scilicet spes z desperatio quorum utrumque est circa futurum bonum una autem passio z sine coniugatione scilicet malum presens z dicitur ira ¶ 2e sunt solum 5 in irascibili z per consequens 3 omnibus sunt xi 2° passiones z simul earum 6 z irascibiles 5 prim̄ ut undenarius videtur ¶ Est autem notandum quod predicto dicto sunt su-pra-dicta non z dicto in specie proprias causas sed generaliter sicut dicto numero passionum non est in proprias causas sed generaliter continet eorum sub se sicut in suo preceptum.

¶ Quomodo diversificantur nomina passionum secundum duas accidentales ex quibus accidentibus diversa passionibus conveniunt

Quarto dicendum z quod nomina passionum diversificantur secundum passiones accidentales ex quibus accidentibus diversa nomina eis conveniunt

Itera aut passionum put dicit accipi uel q ei accidit in se vt
q sit passio intensa uel remissa uel q ei accidit ex obo q
s. accidit ex bono uel mala appareti qr obm passionum p
se z bonum vel maluz appares. Si g accipiat dictaz acci
dentale q respicit ipaz passioez in se sic est ec intensuz sic
accidit diuersitas noim in istis passionibus qntum ad passioes
concupiscibiles qr ro desiderii ponit concupiscentia que nl e alid
q desiderium intensuz ro aut timoris ponit zelus que nichil
aliud est q amor adeo intensus vt no patiatur consortium i
amato. Ro spem aut odii ponitur ira qr qn gaudium e adeo
intensuz vt in signo exteriori quocuqz generalr prorupat dr
exultatio qi ex saltatio. Hilaritas aut dr adi qntum ad signa
que in extenso gaudio appareret in facie. Iocunditas aut
qntum ad signa que ondunt in alijs membris z in alijs actibus
z hec tn sut ro effectus exterioris. Ellid aut pt accipi ro effec
tus interioris qui sequitur ex intensione gaudij et e cordis dilatatio
z ro hujus effectus ponitur nome letitie vn leticia q latitia
z dilatatio ro aut tristicie qn est multuz intensa in tm vt in
mobilitet ad operanduz z actione retardet ponitur accidia. Vn
Damasc dicit q accidia est tristicia aggrauans .i. inmobilitans in
tm etia vt vocez auferat qr prohibet locutoez. Ro aut pas
sionis q z fuga no sit homo modum impositum q actualis
faciet dictaz nisi forte ponemus abhominatoez ro fuge inte
se sic ro odij intensi. Contra aut ad passioes irascibiles
ro spei ponitur psuptio que nichil aliud est q spes multum in
tensa. Fiducia aut dicit intensioez et extensioez confidentie
in aggrediendo terribilia. Furor aut dicit intensioez ire. Vn fu
ror nichil aliud est q intensa ira. Contra aut timoris z despa
tionis actus no habemus noia importancia actuale dictaz ro
intensionis actus ro aut passionis qntum ad remissioez actus
no habemus noia accidentales dictas importancia. Et si accipi
amus accidentale dictaz ex parte obi tuz obm sit passionum vt bum
e bonum et maluz appares ea q accidentalr ista respiciunt fa
ciunt etiam accidentalez dictaz in passionibus ex pte obi vt pz mai
feste in duabus s. tristicia et timore. Contra ad tristiciaz q de
ipa est de malo qd tristanti maluz apparet. Qd aut z malu
tristanti apparens contingit z accidit qd pt ce alteri maluz vel
bonuz. Si g tristicia sit de malo qd non soluz apparet malu
ipi tristi sed etiam z malu alteri sit et paupertas apparz maluz
ipi diuiti z z malu alteri s. pauperi sit ro tristicie talis ponitur
hoc nome inuidia que e etiam maluz apparens alicui z alteri inexus
exequo apprehenderi apparz maluz. Si aut si bonum alteri z p hoc

apprehenditur ut malum proprium sic est invidia que est tristicia de prosperitate malorum ut patet 2° ethicorum. ¶ Quantum autem ad timorem
est 2° quod malo difficili quod superat facultatem timentis attinet ad
duo: primo ex parte ipsius mali quod timetur, secundo ex parte timentis.
mali ex parte autem ipsius mali attinet turpitudo et hoc vel in
se et sic ponitur verecundia que est de turpi actu vel in opinione
et sic est erubescentia que est timor de convicio secundum Damascenum. Vel verecundia ad turpitudinem culpe erubescentia ad turpitudinem
pene ex parte autem timentis sumuntur due alie. hoc modo quia
terribile excedit facultatem timentis vel in agendo vel in cognoscendo. ¶ Si in agendo sic est segnicies vel ignavia que est timor future operationis secundum Damascenum. Vel in cognoscendo et hoc 3° vel propter cognoscibilis altitudinem et sic est admiratio que est timor ex magna ymaginatione vel propter eius insuetudinem et sic est stupor qui est timor ex
mansueta ymaginatione ¶ Vel propter incertitudinem et sic agonia
que est timor infortunii. Hec etiam dicitur trepidatio et dubitatio
et sic patet dictorum nominum certitudo secundum quod reducuntur ad nomina passionum

Quantum ad quintum scilicet de nominibus istarum passionum aliquarum quia
talia habent specialem difficultatem in suo significato aut vocis
vicinitate ad alia vocabula ideo de illis est breviter aliquid dicendum.
¶ Sunt autem earum due ex parte concupiscibilis scilicet gaudium et tristicia et alie
due ex parte irascibilis scilicet timor et ira. ¶ Primo dicam de tristicia. ¶ Prima
autem ista tristicia ambiguitatem facit vocis sui et vocis vicinitatem ad
illa quia tristicia quidam dolor esse videtur ideo primo dicendum quid de se
portet tristicia ¶ 2° quid importet dolor ¶ 3° quomodo se habent adinvicem

Quantum ad primum videndum quid importet tristicia. Dicendum quod tristicia proprie
importat motum appetitus sensitivi causatum ex apprehensione
alicuius nocivi secundum Thomam. ¶ Et quia ea que dicuntur de appetitu sensitivo quantum
ad aliquid dicuntur et transferuntur ad appetitum intellectivum inde est
quod etiam dicatur aliud actum appetitus intellectivi sequentem apprehensionem intellectivam quod proprie dicitur displicentia et primo est passio non 2° et hinc est
...cie secundum Thomam opponitur gaudium secundum Thomam et tristicia secundum ... gaudium secundum

Quantum ad 2m de dolore sciendum quod dolor quantum ad intellectum
secundum Thomam et proprie importat propter rationem lesionis que est secundum Thomam tactus
tum opponitur delectationi secundum eundem Thomam. ... delectatio sensibilis
causatur ex quietatione quiescentis sic dolor disquietationis secundum Thomam. ¶ Sed inter
alios sensus sensibus tactus est distinctivus eorum ex quibus consistit temperamentum corporis. Unde id quod est quiescens secundum tactum et quiescens ipsi
temperamento corporis et propter hoc completa delectatio solum est in sola perceptione tactus et similiter illud quod est inquietans tactum est contrarium temperamento corporis. ¶ Et ideo dicitur 3° de anima quod corrumpentia tactum corrumpunt
animal. non autem corrumpentia auditum nisi simul contingat tactum
corrumpi et ideo in solo tactu est dolor. ¶ Et accidit ex lesione

reparacionem ipsius corporis. Ultima autem ea que sunt sensus exterioris ex
tenduntur et transferuntur ut dicatur de hiis que pertinent ad sensus interio
res visione extendimus ad actum ymaginationis ea etiam que sunt
sensus exterioris extendimus ad interiorem. Secundo doloris nomen ad actum appe
titus sensitivi transferimus et quod proprie est tristicia dolorem nominamus
et similiter ad actum appetitus intellectivi et quod proprie ibi est displicencia
dolorem large appellamus. Et quod dictum est de dolore intelligendum est
similiter per omnia de delectatione sibi opposita quia in sensu vocatur sensitiva delectatio
in appetitu sensitivo vocatur gaudium in intellectivo appetitu vocatur delec
tatio intellectualis vel in aliquibus fruitio.

Tertio videndum est quo differant et aliud et quo se habent adinvicem secundum quod
ab invicem differunt tristicia et dolor. Dicendum ergo quod in dolore et tristicia
duo inveniuntur. Primum est contrarietas contrastantis et dolorem inferentis ad ipsum
contristatum et dolentem. Secundum est perceptio ipsa illius contrarietatis. Secundum hec duo
dolor et tristicia differunt. Primo quantum ad contrarietatem quia
hec in dolore attenditur quantum ad naturam dolentis que per lesionem cor
rumpitur sed in tristicia attenditur quantum ad repugnanciam ad id quod
oditur. Secundo quantum ad perceptionem quia perceptio doloris semper est secundum sensum
tactus. In tristicia autem est perceptio secundum sensum interiorem. Tertio quantum ad
ordinem quia dolor incipit a sua lesione et terminatur ad perceptionem appre
hensionis ibi enim completur vero dolor sed vero tristicie incipit ab appre
hensione extimative naturalis et terminatur in affectione vel appetitu. Ex
quo patet quod proprie loquendo dolor est passionalis sed tristicia animalis. Sed ex
tensione nominum capimus unum pro reliquo et ambo aliquando accipiuntur ad pro
displicencia que est in appetitu intellectivo.

Que autem dicta sunt de dolore et tristicia pertinent eodem modo per omnia di
cta de delectatione et gaudio. Sensibilis delectatio proprie respicit sensum
tactus gaudium appetitum. Sed delectatio extendit ad appetitum
sensitivum et utrumque ad appetitum intellectivum. Eodem etiam modo quantum
ad praedictas rationes differunt ab invicem sicut dolor et tristicia. Dolor
autem opponitur delectationi in primo modo quo accipitur dolor. Sed tristicie
opponitur gaudium in ultimo modo quo accipitur tristicia.

Consequenter dicendum de passionibus pertinentibus ad concupiscibilem
et primo de ira que est difficultatis ratione in latere ... primo
enim ira ... Nam cum ira ponitur pro habitu vel actu ... quod
opponitur mansuetudini secundum superfluitatem ire. Secundo dicitur irascibilitas
ut dicitur in 3 ethicorum et non est ira in deo nec fuit in christo nec in
sanctis virtuosis. Secundo dicitur ira voluntas vindicandi vel puniendi
aliquid malefactum et non est passio proprie loquendo nec est in vi
rascibili sed est in voluntate superiori. Et sic ira est in deo et fuit in
christo et in sanctis iustis et dicitur in psalmo irascimini et nolite peccare.
Secundo dicitur ira passio virtutis irascibilis que contingit ex hoc quod
appetitus sensibilis tendit ad destructionem alicuius quod apprehenditur.

volite et desiderate / siquidem sit secundum ordinem rationis insurgens vel sit a ratione ordinata dicitur ira per zelum et talis non est in deo sed fuit secundum humanitatem in christo. Et actus eius legitur Jo 2° quando fecit flagellum de funiculis et eiciat ementes et vendentes de templo unde de eo scriptum est zelus domus tue comedit me. Talis est ira etiam in sanctis et fuit in phinees quo stetit et cessavit quassatio de quo dicitur quod phinees zelando zelum legis accepit testamentum sacerdocii eternum 1 machabeorum 2°. Si autem non sit per rationem ordinata erit ita peccatum et talis est in malis et non iustis nec fuit in christo. Potest ira esse passio et est in brutis sed ibi caret ratione vitii et virtutis.

Secundo dicendum est de timore. Et accipitur tribus modis. Uno enim modo sumitur pro habitu vel actu cuiusdam doni scilicet quod inter dona numeratur et accipitur ysaie xi requiescet super eum spiritus timoris domini et sic fuit in christo et in viris sanctis et est in appetitu intellectivo sed in spiritu. Secundo sumitur pro habitu vel actu vitioso qui opponitur fortitudini que est virtus et sic sumitur a philosopho 3° ethicorum et hoc modo non fuit in christo et vocatur secundum aliquos timiditas. 3° accipitur pro quadam passione potentie irascibilis que consurgit ex hoc quod appetitus sensitivus refugit aliquid nocivum apprehensum et siquidem et quidem sit ratione regulatus erit debitus et sic fuit in christo et in sanctis. Si autem non sit regulatus ratione erit malus et ita non fuit in christo. Istis autem duobus modis timor est in appetitu sensitivo nullo modo quidem deo nisi in persona christi modo predicto timor autem ut est passio brutis quemadmodum dictum est supra de ira.

Circa secundum conclusionem 3a. 3° quod sed in predictis nominibus passionum consimiliter est quod transferuntur ad actum et habitum intellectivum ut in ista. Et intelligendum est de nominibus aliarum passionum sed amoris spei et de aliis solum timere. Ut sunt in appetitu sensitivo dicuntur passiones. Ut appetitu voluntate aut rationem alia sortiuntur vel dicitur hic et ibi evoce

Secunda questio est quo in passionibus est bonitas vel malitia moralis. Ipse enim passiones appetitus sensitivi dupliciter possunt considerari uno modo simpliciter possunt secundum se prout sunt motus quidam irrationalis appetitus et sic in eis non est bonitas vel malitia moralis quod sic sunt in brutis ipsa enim bruta per ipsa non dicuntur bona vel mala sed equus sed non dicitur bonus vel malus moraliter. 2° possunt considerari secundum quod subiacent imperio rationis et voluntatis et sic in eis est bonum et malum morale. Propinquior enim est appetitus sensitivus ipsi rationi et voluntati quam membra exteriora quorum tamen actus et motus sunt boni vel mali moraliter secundum quod sunt voluntarii. Unde multomagis ipse passiones secundum quod sunt voluntarie possunt dici bone vel male moraliter dicuntur autem voluntarie ex eo quod a voluntate imperantur vel ex eo quod a voluntate non prohibentur. Tunc ergo passiones dicuntur bone quando sunt moderate recta ratione modo male autem cum sunt preter moderamen rationis

Tercia questio est quia sicud in virtutibus moralibus sunt quatuor virtutes principales ita inter passiones anime ponuntur quatuor principales scilicet gaudium tristicia spes et timor. Harum autem due scilicet gaudium et tristicia que sunt in gaudio principales dicuntur quia sunt completive et finales respectu omnium passionum simpliciter. Unde ad omnes passiones sequuntur ut patet 2° ethicorum. Alie autem due scilicet spes et timor que sunt in irascibili dicuntur principales non quidem quasi completive simpliciter sed quia sunt completive in genere motus appetitivi ad aliquid. Nam respectu boni incipit motus in amore et procedit in desiderium et terminatur in spe. Respectu autem mali incipit in odio et procedit in fugam et terminatur in timore et sic in genere motus appetitivi sunt terminus aliarum passionum. Solum autem numerus harum passionum quatuor accipitur secundum differenciam temporis presentis et futuri. Motus enim respicit futurum sed quies est in aliquo presenti. De bono igitur presenti est gaudium, de malo autem presenti tristicia, de bono futuro spes, de malo futuro est timor. Omnes autem alie passiones que sunt de bono vel malo presenti vel de futuro ad has reducuntur completive. Unde ab aliquibus principales dicuntur quia sunt generales et propter hoc boecius in fine primi libri de consolacione sic eas enumerat: gaudia pelle, pelle timorem, spemque fugato, nec dolor assit. Quamvis autem generales et principales dici possunt non tamen cardinales dicuntur quia in eis non invenitur racio cardinis et hostii sicud in virtutibus de quibus tractatum est. Per illas enim virtutes est ingressus et introitus ad alias quare racionem habent cardinis et hostii et cardinales dicuntur. Sed per has passiones non venitur ad alias primo sed per alias pervenitur ad istas quia alie ad alias terminantur et iste ad alias conveniunt ut dictum est. Unde caret racione cardinis et hostii ut dictum est.

De nominibus earum pertinencium ad quartam speciem qualitatis

Quantum ad quartam speciem qualitatis videnda sunt quatuor. Primo quo nominatur et quibus conveniat. Dico quod dicendum quod nominatur forma vel figura constans circa hoc aliquid. Hec autem qualitas secundum hanc speciem non invenitur nisi in substancia corporea. Unde secundum auctorem libri sex principiorum hec species consequitur formam substancialem in omni substancia corporea. Unde sicud substancie corporee distinguuntur secundum diversas formas substanciales ita dicuntur secundum diversas formas et figuras accidentales. Unde quorum est una forma substancialis in toto est una forma et figura accidentalis in toto tam in toto quam in omnibus membris sicud hominis totalis et una substancialis forma in toto et similiter una forma et figura accidentalis et membrorum dispositio et toto et asini similiter et sic forma et figura non dicit nisi determinacionem vel modum determinacionis qualitatis secundum lineamenta corporee substancie et in hoc conveniunt forma et figura. Secundo videndum est

quo dicitur for· et figura ¶ Et dicendum quod sunt idem realiter sed dicuntur
secundum diversas consideraciones quia per modum terminationis in earum
in corpore refertur ad materiam ad formam substantialem pertinet. s. que
tam in toto quam in partibus est causa qualitatis totius corporis vel huius
membri vel illud sic vel sic for. ¶ vel dicitur forma secundum quod ad
ipsam quantitatis refertur ex in qua fundatur talis modus terminationis
et vocatur figura

Tercio videndum est quomodo dicitur unumquodque istorum Dicendum
quod figura est dicitur primo secundum quod est quantitas terminata et pertinet
ad genus quantitatis quia non attribuitur sic ¶ Secundo ut dicit qualitatem
resultatem ex terminatione quantitatis et est qualitas ad quartam speciem qualitatis
pertinens ¶ 3º quod figura alicuius rei in eius similitudinem ponitur
sicut patet de ymaginibus et figuris que fiunt ad aliquas res representandas
ideo figura sic accepta pro signo vel ymagine representativa
alicuius non pertinet ad genus qualitatis sed ad genus relationis ut dicit
commentator ¶ 2º videndum est de forma dicendum quod forma uno modo dicitur pars
forma substantialis que est actus et dans esse substantiale et simpliciter et hec vo
catur forma partis ¶ Secundo in comparatione ad formam totius de qua statim
dicetur ¶ 3º dicitur forma actus non dans esse substantiale sed habens esse substantiale non
est compositum saltem ex duobus principiis substantialibus et isto modo dicuntur
forme per abstractionem a materia ut angeli et deus et angelus
est in predicamento substantie et non deus ¶ 3º dicitur forma ipsa natura rei que
consideratur absque conditionibus materialibus individuantibus et quam
habet res vel quiditas rei u^a et substantia importata per diffinitionem et hec voca
tur forma totius et hec forma est in genere suo in quo est illud cuius forma
unde sicut ista primo dicitur forma partis per respectum ad istam sicut natura in
porta per diffinitionem sicut humanitas dicitur forma totius ¶ Quarto
dicitur forma de actu qui non dat esse simpliciter sed secundum quid et hec forma
est quodcumque accidens ¶ Est tamen diversus modus accidentium quia quedam
sunt intencionalia et de talibus etiam dicitur nomen forme et species in
medio in sensibus et intellectu dicuntur forme intentionales et tales ut credo sunt
in 3ª specie qualitatis ¶ Alia sunt realia et omne accidens forma vo
catur ¶ Sed quoddam accidens est s. qualitas qua scilicet modus quidam ex
sui terminatione quam secundum terminatur talis modus vocatur forma et pertinet ad quartam speciem qualitatis

Quarto videndum est quomodo forma et figura pertinet ad diversas species qualitatis
Et dicendum quod etiam ipsa forma et figura aliquo modo sunt dispositiones ipsius
substantie Disposicio autem quedam ordinem importat ¶ unde non dicitur ad dispositionem pertinere qualitatem
nisi in ordine ad aliquid ¶ Et ideo si disposicio simpliciter considerata
addatur ratio huius quod dico bene vel male quod pertinet ad rationem habi
tus qui est in prima specie qualitatis oportet quod tunc dispositio que bene vel
male aliquid dicitur disponere aliquo attendatur secundum ordinem ad naturam
rei s. talis dispositio que est sibi conveniens et tunc dicatur bene disponere

vel disconveniens et cum malo | Unde ex hoc specie figure sive forme de
tertia specie qualitatis et passibiles qualitates de 3a sunt conside-
rantur convenientes vel disconvenientes non tamen pertinent ad habitum vel dispo-
nes que sunt in prima specie nam figura et color non vero convenientis
pertinet ad pulchritudinem que est habitus vel dispositio in prima specie
¶ Calor autem et frigus secundum quod conveniunt non vero pertinent ad sani-
tatem et hoc modo caliditas et frigiditas ponuntur a philosopho in prima specie qualitatis
et hoc potest expresse doctor sanctus prima 2e q. xlix ar. 1o 2o in so-
lucione primi articuli | Et hec quantum ad genus qualitatis dicta sufficiant

Modo dicendum est de nominibus pertinentibus ad genus relacionis primo
dicendum est de relativis ¶ 2o de relacione | De relativis dicenda sunt sex
primo quo differt relativum a relacione ¶ 2o quid sit relativum diffinitive
et quomodo intelligitur prima diffinitio ab aristotele posita in predicamentis 3o quo relativum respectivum
petitur et ad aliquid dicuntur eandem rem et eciam quo differunt ab absolutis et
qualitatibus se habent ad invicem ¶ 4m est quo relativa secundum esse et secundum dici
5m quo distinguitur per supponem suppositorum et comparacionem
¶ 6to quot sunt modi relativorum in dividuntur

Quantum ad primum quo differt relacio et relativum ¶ Sciendum quod relativum est
concretum et relacio est abstractum et habent se adinvicem sicut
album et albedo | et ideo sicut album importat rem albam vel ha-
bentem albedinem et albedo dicit solam formam | vel solam qualitatem
ita relativum dicitur illud quod habet respectum ad alterum | sed relacio dicitur respectus ipse
passive forsitan habitus ab illo quod est relativum

Quantum ad 2m videndum est de relativis ¶ Ubi sciendum quod relativum dicitur con-
tra absolutum ¶ Absolutum autem dicitur quod ab omni alio est solutum ita
quod non habet aliquem respectum ad illud ¶ Et ideo per oppositum ibidem dicitur relativum
ad aliquid | sumptum quod relativum | dicitur eciam respectivum in quo si respectivo
sit aliqua maior expressio ipsius respectus quam in nomine relativi
et quia respectus importatur per habitudinem ad et hoc quod dico aliquid
ipsam notat ideo relativa vocantur hoc nomine ad aliquid ¶ Hoc enim
quod dico aliquid dicit vel significat entitatem cum sit neutrum et importat
tamen rem et dependenciam cum sit accusativi casus qui est materie na-
turalis ¶ Hec autem propositio ad importat quendam respectum | et quandam depe-
denciam Ista autem duo nam habent relativa scilicet nam tamen quod tamen
ad oppositum relativum et dependent comparatum ad se ipsum et ideo magis
explicite tangitur natura relativorum tamen respectiva dicuntur quam cum secundum
nomine relativum appellantur ¶ Sed cum dicitur ad aliquid tunc omnino ex-
pressius | et explicacius | Et patet quod idem sunt | et idem importat
sed respectivum expressius quam relativum et ad aliquid magis expresse quam
respectivum quare autem dicitur ad aliquid iam patet

Quantum ad 3m videndum est quid sit relativum secundum illam diffinicionem quam dicendum
quod aristoteles in libro predicamentorum ¶ Diffinit relativa | isto modo ¶ Ad aliquid vero
talia dicuntur etc ¶ Hec diffinicio sic declaratur quod ipsa relativa vocat

ad aliquid voce imme(dia)te predicta quam dicunt ad aliquid i(d est) ipsa relativa
sunt talia que ipsa hoc ipsum quod sunt aliorum dicuntur vel ipsa in quantum
relativa sunt secundum habitudinem seu dependentiam habent ad aliquid respectu
quorum relativa sunt. ¶ In hoc quod dicit aliorum notatur duo primum
est quod oportet quod relatio sit inter duo et per consequens relativum est aliquid ad aliud
est quod oportet quod relatio sit inter duo extrema contra ipsa relativa
extremum et non ad seipsum unum oportet esse duo extrema secundum rem et secundum vocem
vel secundum rem ut de relatione reali ut patet de patre et filio vel secundum vocem
patet relationes vocis quantum relationem identitatis in qua idem refertur ad seipsum
in qua non sunt duo extrema secundum rem sed secundum vocem in quantum intellectus
uno termino utitur ut duobus dicens idem eidem idem. ¶ Secundo per hoc quod
dico aliorum notatur cum aliorum sit genitivi casus quod relativa possunt referri
in habitudine genitivi casus ut pater filii pater vel possunt referri in habi-
tudine in habitudine aliorum aliorum casuum vel ablativi ut ma-
ior minore maius vel aliorum casuum et quantum ad hoc subditur
vel quolibet aliter ad aliud i(d est) non solum aliorum dicuntur i(d est) referuntur
sub habitudine aliorum i(d est) genitivi casus sed etiam quolibet aliter quod
refertur ad aliud i(d est) differenter secundum habitudinem aliorum casuum

Quantum ad secundum dicendum quod relativorum talis est divisio quia relativorum
quedam sunt secundum dici et quedam secundum esse. ¶ Relativa secundum dici
dicuntur secundum accidens relativa. ¶ Secundum esse dicuntur relativa secundum se. ¶ Relativa
quo secundum esse et secundum se dicuntur i(d est) que ad suam essentiam et quantum ad illud
quod primo significant principaliter non sunt in predicamento relationis ut duplum triplum
et huiusmodi ¶ vel illa que dicunt in formali significato imponunt relationem
et idem est sed pater et filius imponunt relationes paternitatis et filia-
tionis. ¶ Relativa autem secundum dici et secundum accidens dicuntur que quantum
ad suam essentiam et quantum ad illud quod primo significant principaliter non
non dicuntur nisi fundamentum relationis | sed sunt in alio predicamento quantum
autem ad relationem que imponunt non autem in formali significato sed secundo sunt
in genere relationis sicud patet de scientia que quantum ad formale importat
quod non est in prima specie qualitatis tamen quia refertur ad scibile quantum
ad relationem est in genere relationis ¶ Hec autem distinctio non datur propter quod
aliqui eam posuerunt in relatione sed in relativis non enim est quedam re-
latio secundum dici et quedam secundum esse | sed bene est quoddam relativum secundum
dici et quoddam secundum esse omnis enim relatio est relatio secundum esse vel vocis
sed nulla secundum dici

Quantum ad quartum sciendum quod relativorum est talis distinctio quia quedam sunt suppo-
sitionis quedam superpositionis quedam equiparantie. ¶ Relativa superpositionis
dicuntur que aliquid maius suo extremo imponunt sicud dominus dicitur
superpositionis respectu servi pater respectu filii etc. ¶ Relativa suppositionis dicuntur que aliquid
minoritate imponunt ut servus respectu domini et filius respectu patris dimidi-
um respectu dupli. ¶ Relativa equiparantie dicuntur vel nullam superioritatem
vel inferioritatem vel minoritatem | ut similis equalis

Quantum ad quintum et ultimum quot sunt modi relativorum vel nomi-

relatiua significatiua in diuisionem. Secundum quod inquantum. Est enim relatiuum aliquid possibile quod secundum suum nomen ad aliud refertur ut pater. Aliud uero relatiuum quod eo scilicet uel causat relationem ut generato uel generare. Aliud autem quod implicite in se claudit relationem sicut trinitas que includit personas relatione distinctas et hoc nomen persona ut includit relationem distinguentem. Aliud autem dicitur relatiuum in quantum principio positum ut hoc nomine deus scilicet etc.

Nunc secundo dicendum est de relatione que formaliter importat et precise respectum ... quia uidendum sunt sex. Quantum igitur ad primum quot sunt modi relationum siue genera relatiua sumpta formaliter accepta. Dicendum quod duo in genere quia relationum alie sunt reales alie rationis. Relatio autem realium hec est distinctio quod quedam relationes reales habent correspondentem realem relationem in opposito termino sicut relatio paternitatis habet relationem realem correspondentem in filio scilicet filiationem. Sicut paternitate realiter refertur ad filium ita filius filiatione ad patrem. Alie autem relationes reales sunt que non habent oppositam relationem realem correspondentem in termino sed solum rationis sicut scientia refertur ad scibile realiter sed non correspondet sibi relatio realis ex parte scibilis sed solum rationis. Unde relatione rationis scibile refertur ad scientiam et non relatione reali. Relatio autem rationis similiter distinguitur quia quedam sunt relationes rationis que habent correspondentem relationem in opposito termino rationis tantum sicut relatio que est inter duo entia rationis quia sicut unum ens rationis refertur relatione rationis ad alterum ita aliud ad illud. Alie autem sunt relationes rationis que habent oppositam relationem realem in opposito sicut dictum est de scibili quod relatione rationis refertur ad scientiam sed scientia refertur realiter ad scibile et hoc modo etiam deus refertur ad creaturam relatione rationis sed creatura relatione reali ad deum. Est enim iste modus rationis relationi reali et relationi rationis unde est quasi medius quantum ad correspondentiam.

Quantum ad secundum videndum est quid est realis relatio et quid relatio rationis. Ad quod dicendum quod relatio realis est qua aliquid habet respectum realem ex natura rei ad aliquid aliud circumscripto omni actu intellectus et uoluntatis. Et dato quod non esset intellectus aliquis conferens et comparans patrem ad filium uel filium ad patrem adhuc esset realis respectus in patre ad filium et in filio ad patrem et ideo uere quod est relatio realis. Relatio autem rationis dicitur respectus qui non est in re ex natura rei ad aliud realiter sed illa tota habitudo inter duo et respectus unius rei ad aliam et solum secundum intellectum comparantem et conferentem sub quadam habitudine unam rem ad aliam et hoc modo est talis respectus in scibili respectu scientie quia nisi intellectus comparans scibile ad scientiam nullus esset respectus scibilis ad scientiam. Unde dicitur relatio rationis quia est ... per priuationes uel negationes utriusque realitatis et hoc siue sit respectu principii tamen quantum ad illas relationes per mutuo correspondentes. Sicut relationes realiter uel rationis siue sit ex parte alterius tamen solum quantum ad illas relationes que habent correspondentes relationes reales ex alto termino alterius mo...

Quantum ad 3m scilicet quot modi sunt relationum in comparatione quo ad fundamentum
in quo fundatur talis relatio dico primo quod est notandum quod quedam relationes sunt
que fundantur super substantiam quedam super quantitatem quedam super qua-
litatem quedam super pertinentibus ad actionem et passionem quod relatio
fundetur immediate super substantiam negatur ab aliquibus sed credo veram
opinionem illam que ponit quod immediate fundatur relatio super substantiam similita-
tis est sortes platoni quantum per animam rationalem secundum albertum et ratione
3 physicorum modus relationum patet aut in divinis immediate relatio fundatur super substantiam
quamvis sit difficile de causa. Considerans autem relationem materiam secundum
potentiam generis et ideo ponit unum modum relationis que fundatur in
substantia. Iste autem modum philosophus expresse non posuit. Secundus modus relationis est
eorum que fundantur super quantitatem sicut refertur duplum ad dimidium.
Tertius modus relationum est que fundatur super qualitatem sicut relatio similitudinis est
que fundatur super unum in qualitate sicut relatio equalitatis super unum in
quantitate. Quartus modus 3 relationum que fundatur super pertinentibus ad
actionem et passionem et hoc contingit dupliciter vel secundum virtutem et potentiam
activam et passivam sicut calefactivum dicitur et refertur ad calefactibile
secundum potentiam activam et passivam. Ista calefactivum est quod potest calefacere
calefactibile quod potest calefieri. Alio modo secundum actionem et passionem
in actu sicut calefaciens in actu refertur ad calefactum in actu.
Alius autem non potest secundum modum quartum immediate dicere secundum aliquos vel
quod non novit vel quod sibi non erat necessarium. Secundum autem modum non explici-
cavit quod quantitas non ordinatur ad aliud nisi quod quantitas accidit rationem
active vel passive prout est principium actionis vel passionis vel rationem
quantitatis vel alicuius ad quantitatem pertinentis et sic dicitur aliquid album
alio et sic dicitur simile quod habet unam qualitatem. Unum non explicite istum
modum sed implicite alios duos posuit. Explicite autem
posuit primum et 3m. Alia autem causa accidit in potius consequuntur
relationes quod possint relationem causare sicut patet quia quando consistit
in aliqua relatione ad tempus ubi ad locum posito in ordine partium
habitus autem relationes habent ad habitum. Secundo ideo nisi non fundatur
directe relatio nec eam causant sed potius eam consequuntur.

Quantum ad 3m videlicet utrum habeat relatio quod dicat quid vel aliquid
et utrum habet quod sit ad aliquid et de aliis que sibi conveniunt vel
ratione sui oppositi vel ratione sui esse vel generis sive principii. Et notandum
primo quod aliquid vel quid importat entitatem absolutam sed
ad aliquid importat entitatem respectivam. Unde quando dicitur a doctoribus
quod relatio ab uno habet quod sit quid vel quod sit aliquid de absoluta entitate
importat. Secundum quando dicitur ab alio habet quod sit ad aliquid intelligitur de
relativa entitate. Secundo viso dico quod relatio potest considerari 3 quod
vel per comparationem ad suum fundamentum vel ad suum genus proprium vel ad
suum oppositum vel ad suam causam et principium. Si consideretur relatio per

per comparationem ad suum fundamentum. sic relatio entitatem a fundamento con-
trahit sub divisione entis in substantiam et accidens quorum accidens con-
termit substantiam ut cum inest. Secundo relatio ad quam reducuntur suorum
fundamentorum. Secundo dicitur quid vel aliquid. Si autem comparetur
ad genus proprium suum sic relatio non est aliquid sed ad aliquid
et non dicit entitatem absolutam sed respectivam. Unde illud quod con-
venit alicui ratione sui generis convenit omni illi generi. sic econtra con-
venit alicui sui generis ratione quod est animal et ideo omni animali. Sed
esse aliquid reale non convenit omni relationi cum sit quedam relatio rationis
ergo non convenit relationi ratione sui generis esse aliquid sed esse ad ad
cum hoc conveniat omni relationi. Si autem consideretur relatio in comparatione
ad suum oppositum sic differt ab illo specie et ratione sicut ulna du-
orum cubitorum differt ratione dupli ab ulna cubitali que est di-
midium. Nam si ulna non esset cubitalis illa non esset dupla. Sed
si autem comparatur ad suam causam vel principium sic dividitur esse duplex causa
scilicet effectivam et subiectivam. Tunc effectiva proprie non tamen relatio tunc
inesse ad aliquid proprie non est motus ut quod sit relatio effectus cor-
respondens agenti agens cum effectus correspondens importat tamen a
tunc aliquid absolutum esse enim suppositum relatum est proprium in divinis
sicut creaturis. autem relatio non constituit suppositum sed supponit
constitutum propter quod actio omnibus agentis naturalis tendit ad ali-
quod absolutum primo et per se licet ex consequenti tendit ad relationem
consequentem ut augmentum tendit ad quantitatem quam sequitur relatio
equalitatis. Alia est causa relationis que dicitur fundamentalis
vel subiectiva de qua dictum est in prima comparatione. Et dicitur
fundamentum quia eo posito vel sublato incipit vel desi-
nit esse respectus. Sicut sorte existente albo albedo est fundamentum
relationis similitudinis quia ea posita vel remota a platone inci-
pit vel desinit in eo esse similitudo ad sortem. Advertendum
tamen quod hec duo differunt fundamentum et subiectum. Nam relatio subiectum
refert non autem per modum fundamentum. fundamentum enim non est proprie
quod refertur sed subiectum. Unde albedo non refertur in sorte ad plato-
ne sed sortes ratione albedinis que est fundamentum similitudinis in sorte

Quantum ad quartum. scilicet que et quot requiruntur ad hoc quod relatio
sit realis. Dicendum quod [illegible] secundum diversas opiniones. Primum est quod id
quod refertur relatione reali sit aliquid reale quia non entis non est
relatio realis. Reale enim referre presupponit reale esse et ideo chi-
mera non potest realiter referri. Secundo requiritur quod in eo quod refertur sit
aliquid positum per quod referatur et in quo fundatur. Si enim non per
aliquod positum quod esset reale in se sed per positum rationis extrinsecus
in alio referretur non esset realis relatio sed rationis. Propter hoc scitum
non refertur realiter ad scientiam quia scitum non dicitur scitum per aliquid extrinsecus

infinito sed per aliquid existens in infinito et ergo potest relatio referri ad finitum
per aliquid relatum existens in potentia et ista suo summuntur ex parte sibi
quod refertur. ¶ Alia duo que sequuntur sumuntur ex parte termini et obiecti
ad que quorum primum est quod terminus ad que relacio est sit realis sed
cum non ens ad ens non potest esse relacio realis ita ens ad non ens
non potest esse relacio realis. ¶ Secundum est quod terminus qui refertur sit realiter
distinctus ab opposito termino ad quem refertur saltem quia necesse est habeat
in esse relativo ab illa relacione que est ad ipsum. ¶ Et propter hoc relacio eiusdem
eiusdem ad seipsum non est realis quia licet in veritate aliquid sit idem
sibi ipsi tamen terminus istius identitatis non sunt contra realiter quia nichil habet
identitatem ad seipsum ut ad rem a se distinctam potest ergo esse relacio
realis licet unius termini quando habet habet 4or predictas condiciones dato quod
opposita relacio sibi ex opposito termino correspondens non sit realis sed
racionis. ¶ Sicut modo relacio creature ad creatorem est realis quamvis crea-
toris ad creaturam sit racionis. ¶ Et similiter relacio scientie ad scibile est realis
licet scibilis ad scientiam sit racionis

Quantum ad quintum scilicet et quid requiratur ad relacionem realem
que sit realis est quod eius in opposito termino habet oppositam sibi realem
correspondentem et secundum mutuam correspondentiam in utroque termino
sunt reales. ¶ Dicendum quod predicte 4or condiciones immediate posite et cum
hoc una alia que est quarta et hec respiciat utramque relacionem
et utrumque terminum scilicet quod utraque relacio sit eiusdem racionis et vocat doctor
res habent condiciones ponentes esse eiusdem racionis quod si relacio unius extremi
est infinita et illimitata et ex omni genere quod similiter relacio oppositi
extremi sit eiusdem racionis ordinis et condicionis sed quod similiter sit illi-
mitata infinita et extra omne genus et ita est de relacionibus in divinis
sed paternitatis et filiacionis etc. ¶ Et sic si una est finita et infra genus quod re-
lacio oppositi extremi similiter sint eiusdem condicionis et isto modo sunt eiusdem
ordinis in humanis relacio patris ad filium et filii ad patrem. ¶ Et
quia relacio creatoris ad creaturam non est eiusdem ordinis cum relacione
creature ad deum ideo non potest esse realis relacio secundum mutuam cor-
respondentiam ex parte utriusque extremi

Quantum ad septimum potest concludi ex dictis quod relacio est magna
quorumdam qui ymaginantur quod inter duo extrema sit unus me-
dius duorum terminorum quod est secundum primo sunt due relaciones numero solo dif-
ferentes alia et alia specie alia genere numero solo ut cum unum equale
refertur ad alterum duo enim equalia referuntur ad invicem relacionibus
solo numero differentibus specie autem ut relativa suppositionis referuntur
ad invicem relacionibus specie differentibus ut relacio domini dicit specie a re-
lacione servi genere autem ut cum relativa sunt talis condicionis quod unum
eorum refertur relacione reali et alterum racionis

Quantum ad octavum patet quod non est necesse quod si relacio unius extremi

ē ṙalis ⁊ id nō ꝫ idem dicē q̄ rla° sit ṙalis ⁊ q̄ hēat duo
ext̄ma ṙalia ⁊ tamē nō est ṙlo roīs tamē nō pt ee ee .s. sine
duobus ext̄mis ṙalibꝫ ee ṙlatō realis ¶ Nec ꝫ ee idem dicē
q̄ ṙlo sit realis ⁊ q̄ hēat corr̄ndentez ṙalem in oppo^to tiō
q̄ pt ee ṙalis sine hoc ¶ Vn̄ hr̄e corr̄ndētez ṙalez ṙlacōez
in oppo^to tiō addit sup̄ hoc quod ꝫ ee ṙlacōez realez

Quātū ad Nonuz .s. q̄t modis cōtingit ee ṙlacōez ṙalez
Dicē^m ꝫ q̄ in gnē ṙo^u modis q̄ oīs ṙlatō ṙalis ꝫ
s^m q̄ funda^r in sb̄a vel quā^te uel quali^te vel p̄tinētibꝫ
ad actiōez uel passione | ⁊^c ꝯtingit ee ṙlacōez in hoc q̄
dupliti gnē s^d. p^rius expositūz est

Quantuz ad Dec^m .s. quō differat ṙlo a funda^to vnū
solūz infero q̄^m ad vitatē quā credo .s. q̄ ṙla° nō dr̄t
ṙalr̄ a funda^to sue s^d dr̄nt due rēs ⁊ due nē quarꝫ vna
nō ꝫ alia s^d silī^do ⁊ albedo sup̄ quā funda^r ṙlab silīs
nō dr̄nt int̄ri^ce ¶ Et tamē pt dici q̄ dr̄nt ext̄ri^ce q̄ ṙla°
import aliquid quod nō ꝫ ip̄m funda^tm ¶ Illa eīm eadez res
que facit forte albuz .s. albedo facit ip̄m silēz p̄lōm albo
nec silī^do addit aliquid sup̄ albedīne exntez in forte int̄ri^ce
q^d dis̄tinctuz sit ab albedīe sed ext̄ri^ce silī^do addit sup̄ albedīez
⁊ import cōexn̄tiaz aliꝰ exnt̄s in p̄lōne cui est silis ⁊ hec
ꝫ albedo .s. i. g° funda^tuz ṙlōnis ⁊ ṙla° albedo ⁊ similitudo
se vident̄ hr̄e q̄ sint idem int̄ri^ce ṙal^r sed ext̄ri^ce ip̄a ṙla°
vt silī^do addit cōexn̄tiaz aliꝰ altiꝰ in alio ṙ^v ꝙ p silīnez
ꝫ illi conformis ¶ Ista hoc q̄ ṙlē nō dr̄nt p^r rōe cōi ṅā vllo°
vide^r impl̄e q̄ aliquid adueniat alicuj rei de nouo differ̄s
ṙal^r ab ea ⁊ ab oī quod in re erat nisi sit facies ṙale compo
ne cū eo | ⁊ i^d ṙbm̄ in nullo sit mutatuz cū mutari s^m p̄sm
ṙal^r nō sit aliud q̄ rem ee al^r nūc q̄ p^us | Sꝫ ṙla° pt adue
nire alicuj nulla in eo f̄cā mutacōe sꝫ in alio ut si sor sit al
bꝰ ⁊ p̄lō de nouo efficia^r albus efficia^r albus forti de
nouo aduenit ṙlatio silī^tudīs nulla mutacōe in eo facta sed
in p̄lōne g° vi^r q̄ ṙlatō nullo° dr̄at a fuda^to ṙal^r nec
faciat cōpōnez cuz eo ⁊^c int̄ri^ce sit idem ṙeal^r cū sine mu
tacōe sibi adueniat ut pꝫ x° met^e ⁊ idē dr^r q° met^e

Quantuz ad xj .s. de ṙlacōe rōis quot modis cōtingit
Dicā cuz ṙlacō rōis sit in defcū ṙlacōis ṙalis vbicūqꝫ
deficit aliquid de ṙquisitis ad ṙlacōez ṙale ibitudīne ali
quā exnte int̄ ext̄ma nō quocūqꝫ est ṙla° rōis | ⁊ hoc
patꝫ deducē° p s^m los mōs p^us positos si enim ꝯ p̄mas
ꝯdicōez nō ens pona^r aliquā hītudīne hr̄e ad ens erit
ṙlatō rōis tn̄ s^d pona^r q̄ motūn fuerit p̄ores nobis
viuentibus h^c ṙla° p̄orꝫ ad nos posteriōes ꝫ ṙlo rōis ¶ Si

em g 2as ponat q aliqd rlom referat no p id qd in ipo z s
p id qd in alio z positive erit relacio rois licz referat mlla
ad intelligetez scituz ad scietez z huiq ¶ Si tam 3as condicoez
entis ad non ens sit aliqua hitudo z siaud z cu diaq q nos
sumq poves posterioribus futuris ubi rlaco importat p
illaz prioritatez est rlo rois ¶ Si g ettaz deficiat in illis
ubi considerat aliqua hitudo q ti rlonu oppoiti no sit dti
in ee rltio saltim no erit rlaco real sicud cotingit in rloe
idep qm qn idez refert ad seipm ¶ Pdo idez eid idez pt hos
rois mos rlatois potest unq alq mois rlois s qn po rlo rois
ipa em rlaco no refert mente alia rlatoe uel p alia vn
in cattus primitas cotingit pbo p aliaz rlatoez media z
istos mos inuit doctor sois pro smaro d oc 26 arlo pmo
z modo videt alij supposisse p oppom rlois rois ad rloez rale
illa quatuor que debent requiri ad ipaz de quibg dcm z
prius ¶ Sut nichilominus multi alij mori rlois sed qn duo ecia
rois referunt adiuice z plibus modis alis rdumbilibg adi tus
Quātū ad p̄ntem actiōis ¶ Sciendum q auor vi pn diffīt
actioez sic actio z sm qua v id quod subicit age dicim
que diffo p singulas ptes sic decla ¶ Dicit em actio
z no age q actio z nome z age vm ¶ Et ido actio ut nome
sit naz quadaz simplicit p modum p se stantis s age sit p modum
fluxus eiusdez z io cu sit magis queniens rei pmi modus
sndi nois q verbi dicit actio z no age ¶ Dicit etc sm qua
¶ ubi no q hec ppo sm dicit hitudine cause ad causatuz
quamus aut dicat in diusis locutombus diusas causas
hitudines hic tame dicit hitudine ce formalis sicut si dicam
paries e albus sm albedine ¶ Dit ulterius in id quod subicit
ubi sut duo ido no q actio no soluz requirit tmi a quo s
etiam tmi ad que qui tiq e ipm passuz z ido dicit in id quod
subicit qd z ipm passuz actio aut no soluz stat ad ipm pas
suz sicut motus localis ad tmi sed penetrat z transmutat ipm
ideo dicit in z no ad ¶ Dicat aut age dicim z no dicit
q in istis inferioribus no inuenit dis modus actionis
nisi in hoie solo hic aut no diffinit actio vt dividit
cotra factione sed ut ea cophendit quo aut ad iuice se ha
beat actio z factio postea dicet

Sciendum dcm z quo se heat actio ad passioez ad cuius
eudm sm phm in pn 3 phicorum actio z passio sut unq
motus z unq actus duorum s agentis z pacientis sed dicit
agentis s p denominatoez ut a quo z pacientis p rlatez receptio
nez ut in quo quo aut diusorum pt ee unq actus dcla

sic si duo erant potentia tantum numquam ex eis fiet unum secundum esse nec iterum si duo essent actu simpliciter numquam ex eis fiet unum secundum esse sed quando unum est in potentia alterum in actu sicut patet in materia et forma fit unum esse / et hoc est verum primo de anima quod non oportet querere quod ex figura cere et cera fit unum eo tempore quo cera est in potentia ad talem figuram ex illis duobus fit aliquod unum ¶ Ex quo patet quod numquam unum ens est a duobus quorum quodlibet est in actu aut quodlibet in potentia ¶ Et per simile in proposito si erant duo quorum quodlibet in actu vel quodlibet in potentia in quantum huiusmodi numquam agent ad invicem nec patientur nec illis duobus posset competere unus actus sed si unum sit in actu alterum autem in potentia quod eadem actio procedit ab agente et suscipitur in passo unus et idem erit actus agentis et patientis non autem eadem ratione sed agentis erit ut in actu influit patientis autem ut est in potentia et ut recipit illum actum ergo patet ut patet duorum unus actus ¶ Et ita videlicet actio et passio unus actus sunt sicut eadem via est ab athenis ad thebas et econtrario et idem spatium a sursum usque deorsum et deorsum usque sursum sic actio et passio ¶ Sed actio dicitur ut denotat ipsum agens a quo est et in quo non est sed passio ut denotat passum in quo est

Tertio ex primo patet quomodo se habet actio ad agens / et patiens cum enim actio et passio sint unus actus qui est actus nullum aut actus et in duobus subiectis / scilicet quod cum passio sit in paciente quod nullo modo actio sit in agente sicut in subiecto sed solum in passo / et hoc idem patet quia cum actio sit quidam motus si actio esset in agente sequitur quod omne agens movetur quod est falsum ¶ [illegible] ergo quod sint in passo sicut in subiecto et ipsum denotatur a passione et non ab actione sed idem actus non est in agente sed ab agente et quod ab eo denotatur in quantum ab eo est / et dicitur actio ¶ Ex quo patet quod idem actus aliquando denotat aliquid ut subiectum in quo est aliud ut causam effectivam a qua est primo modo denotat passum / secundo agens eodem actu qui est unus actus scilicet actio et passio

Qualiter se habeant actio et passio vel motus ad formam per motum a quo sunt ¶ Sciendum quod quidam dicunt quod actio et passio sunt diversa re ab invicem et a forma que acquiritur subiecto / unde ymaginantur quod per actionem et passionem fiant res non sicut per causam agentem vel materialem / sed sicut per quandam viam sicut si diceretur aliquis moveri per quandam viam usque ad terminum ita quod via non est causa agens sed est medium per quod fit transitus sic quod per ~~passionem~~ actionem intelligatur agens attingere usque ad formam productam active / passum vero per passionem passive / et huic opinioni non assentio quod videtur dicere esse contra philosophum qui dicit quod actio et passio ab invicem vel a forma acquisita non differunt realiter quod sic ostenditur / Actio et passio sunt unus motus et sunt in paciente sicut in subiecto et ergo sunt quedam res causata in subiecto

z ab ipo agete oib aut reb causata ab agete i passo z qda
forma ¶ Nam for et actus sbm informas videt ee idem
¶ quelz aut for in sbo fit p aliqua actioez z passione ¶ Cu
igit si pma actio recepta in sbo z for z fit alia actione
erit pcessus in infinitaz ¶ Si aut no fit alia eadz roe for
quelz potit ee actio et passio erit for recepta in sbo z
ideo poit hec opio q eadez reb dicit for z actio z passio
dicit motus vel mutaco ¶ Dr em for bm q dat ee rei in qua
z secdm q ipa for z in fieri z in fluxu dr motg ¶ Dr autez
mutaco bm q p eaz sbm alr se hz nuc q prius ¶ Dr aut actio
bm q denoiat agens in qntuz agens ipa for facit aliquid
ee actu ¶ Dr aut paco bm q aliquod patiens fit ea actu sus
ceptioe ¶ z zm istos modos calor receptus ab igne calefacie
te dr for acquisita z dr calefact ignis calefaciet z cale
fieri lignum patient ¶ Et dr calefactio put noie calefactiois
importa motg vel mutaco z hac opioz reputo viore

Quinto vid z quo actio z passio cuz sint eadz res faciut
z ee put diversa pnta ¶ Ad quod ostendend pmitto
duo ¶ po q divisio entis in x pnta ¶ vel cetz gnis in spes suas
no z est divisio realis quaius sit divisio eoz q sut realia
¶ Nulla em z divisio realis nisi entis quod fuit vnu nuo bm
rem ¶ Ens aut re v x pntoz vel quodcuqz geg ro suaz spez
nuq fuit vnuz ens reale nuo licet aut divisio no sit realis
tame quodlz divisuz z ens reale ¶ Et ido no oz divisionem
pntoz vel gnm quorulibz ee realem b tn oz quodlz divi
suz ee rem vera ¶ 2o pmitto q cu ens dividat in ens
reale z roib q oia q ea roib z entitate z drnaz hnt a roe
z ido nullz est in pnto ¶ Encia aut realia hnt quada enti
tate vaz pter actuz rois spe ¶ Sz aln pt idez differre roe
a seipo vt sor sedens a se no sedente z talia entia treata
oia sut in aliquo pntoz ¶ Tm aut divisio taliu pt ee rois
qua no ipa sut etia realia put ee in diversis pnt ex p div
sa consideratoe roib pd exposse supig pruit in tractatu de
zta spe qualit ¶ Ex istis ad propositum qnuis actio z passio sint
vna et eadz res z vng actus simplr tame ex diversitate roib
pt ee q faciat duo pnta z quodlz eoz rb ua z tam actio q
passio sed eoz divisio z diversitas no z real b bm roez tm
vn idez actus differt roe vt e ab hoc ¶ Et sic pntuz actois
z ut z in hoc a quo sic pntuz passiois ¶ Et z sile in exo ar
3o phie q eadz z via ab athenis ad thenas z eco ¶ sed no ide
distare q ille qui z thebis distat ab athenis z no a thebis
ic aut qui e atheis distat a thebis z no ab atheis ¶ Ita p'sonit
actio z passio sut eadz res sed no id pntuz ¶ Sz ol dum q
si dra roib faciat diversa pnta sic ecent infinita ad hoc idem

q no quelz dria vocis facit diversitatez pntor3 s3 dria illar vocu m
que no sunt equivaletes ad vna voce vnitatis tal' aut dria vocu non
excedit nu3 x pntor3 ppter quod no sunt nisi x pnta ¶ hoc aute
supponat ad pns aliqualiter aut mgnali pt pate superius ubi
e pota pntor3 distinctio

¶ Secundo ddm e de divisioe qua po' ar' q mc' f. q dicitur
alia imanes alia transiens ¶ ppter quo sciend' q ista tria f. opaco actio
factio se hnt p ordinez sic mag' coe z mig coe z vlt' ecis dicitur
sor3 obor3 q opa' e coe ad actioez z factionez ¶ Ois enim actio
factio q e z no cg' q no ois actio factio e ois aut actio z factio
opa' e que ppa z stricta accep'e neq3 e actio neq3 factio ¶ Sed
de factioe lodo dico q factio e ppe illa actio q pn'm e ars
mechanica que assumit ma3 exteriore no solu3 ad usu3 s3 ad tra
mutacioez in for3 sicut faber assumit ferru3 ut transmutet in cultel
lu3 z domificator ligna z lapides ut transmutet ad forma do
mus z talis factio e actio z opa' z in factionibus talibus sep
pter opacoez vlmo' aliquid opatu quod e finis pt' opacoe
ergo fare e age' z opari z factio actio z opa' qua ppter no mg
uenient' dicitur q ars sit recta racio factibilium qd' e intelligend' de ar
te mechanica z de illa que sumit ma3 ad transmutacoez ad for3
¶ Et io artes mechanice factive dicuntur ¶ Actio aut ppe d' opa'
q pn'm e uel nalis po' activa uel ars que assumit ma3 solu
ad usu3 z no ad transmutacioez ubi gra de utroq3 ¶ Quaem
ignis h3 po3 nalez ad calefaciendu3 vel comburend' calefa do
lig' dicitur age' z comburend' silr' z tam calefactio q conbustio
dicuntur actioes z no ppe factio nec calefacere uel comburere e ppe
fare s3 age' ¶ Silr' aut qn ars aliq est activa z ei9 actio in
exterioez transit ma3 no tn' assumit ma3 ad transmutacoez s3
sed ad usu3 solu3 talis opa' dicitur actio z no factio sicut hns
arte equestre assumit equu ad equitand' z citarista assumit
citharam ad citharizandu3 ¶ Vn equitacio z actio transiens z
quodlz tale e opa' z actio s3 no ppe factio z equitare z citha
rizare est age' z opari s3 no ppe fare ¶ Vn pter sciam factiuas
ponuntur activae quecunq3 ¶ Opacio aut iste que
z vlt' ¶ Ubi intelligendu3 q for' que sunt actus dupl' p aliqua
dccoez significari pnt vno' p modu3 status z pmanencie ¶ z q
na nois e sic significatur ¶ Sed ppter for' sic significatur p nome
z noiatur ut for' lucis p nome quod e lux z for' albedinis p
nome quod e albedo ¶ Alio' eadem' for' sig' p mod' actus z tnda
motus fluxus uel fi' z q2 u' a' rli mo sunt significata ¶ Sed forma
alia significatur p dccoez vbale z tunc dicitur importare quenda fluxu
z motu3 z p gnis quedaz actu3 ¶ z ' for' lucis s3' z vbale' p hoc

vm lucere. ¶ Et quod lucere est concretum verbale significat ipsam formam lucis
per modum actus fluentis in subiecto connotando ipsum subiectum. Unde lucere
nichil aliud est quam lucem habere in actu lucis esse. ¶ Operatio autem potest
abstrahit ab actione et factione convenit actui formali qui est
lucere. ¶ Unde lucere dici potest operatio et non actio vel factio proprie loquen-
do quod lucere nichil est facere active sed est ipsa forma. ¶ Unde nomen
operationis convenit isti actui formali. ¶ Patet igitur differentia horum trium
quod factio est proprie actuum mechanicorum et artificialium. Actio
dicitur et potentiarum et subiectorum naturalium et actuum materialium solum ad usum operan-
tium assimilatum. ¶ Operatio vero dicitur hoc est actuum formalium quorum
proprie non est actio vel factio. ¶ Aliquando tamen usus loquentium acci-
pit unum pro alio et tunc sumitur equivoce sicut qui diceret quod pic-
tor faceret parietem album. ¶ Album et albedo facit pari-
etem album quod ibi facere equivoce sumitur. pictor enim facit parie-
tem album effective et hoc est facere proprie. albedo facit pariete album for-
maliter et hoc est facere improprie quod nichil aliud est quam pariete habere actum al-
bedinis vel esse in actu albedinis vel habere actum albedinis quod
est albere que omnia sunt idem equivalenter.

Secundo videndum est quid sit operatio manens et transiens. ¶ Ad quod dicendum
quod quibus prius est sciendum. ¶ Quarto operatio manens et transiens sic sumitur.
quod operatio manens est que manet in operante ita quod non transeat in
exteriorem materiam sicut intelligere velle lucere et huiusmodi. ¶ Sed operatio transiens
dicitur illa que ab operante transit in exteriorem materiam in qua suscipitur
sicut calefacere est transiens quia transit in materiam ligni et illuminare
et domificare. ¶ Unde videtur omnis actio que ab agente recipitur in alia
materia in qua actio transit dicitur transiens communiter ergo hec sunt dicta
communia tamen ut hoc fiat amplius manifestum addendum est aliquid speciale
unde quorundam doctorum subtilium sententia. ¶ Ubi sciendum secundum eos quod
operatio manens est pura receptio actus in subiecto et non est aliquid agere ef-
fective sed est ut recipere puris quantum ad primum male vel quantum ad
primum formale est facere formaliter tale quod non aliud quam esse in actu
formali ipsius forme. ¶ Hoc autem quod dico quod operatio manens non est ad
agere effective intelligo supposito hoc quod interim videlicet simul unum
sit activum et passivum respectu eiusdem quod si nichil per accidens possit esse
productum alterius aliquis actus et susceptum eiusdem secundum idem tunc operatio
illa manens esset aliquid producere effective sicut aliqui ponunt de
intellectu et suo actu. ¶ Ad hec secundo ostendenda premitto quod omnis operatio
est aliquis hoc autem quod dico aliquis est casus genitivi et importat habitudinem
cause sive principii. ¶ Sunt autem quatuor cause. scilicet efficiens et finalis que sunt
extrinsece effectum et formalis et materialis que in composito ex materia et forma
sunt intrinsece et de esse rei non autem in aliis. ¶ Quamvis secundo omnibus attri-
buatur operatio cause tamen finali non attribuitur alia causalitas a
causalitate agentis pro eo quod eius amore agens agit et in hoc consistit causalitas

eius attribui quo opatio agenti formaliter et immediate. et est opatio eius sed
est immediate sub ratione principii materialis. Unde opatio est ipsius principii materialis
sicud susceptiuum quia eius est actum recipere et perfectionem. ¶ Est autem
formale sicud principium quod facit formaliter tale quod inest et aliud quam dare
actum formalem formaliter. ¶ Principium autem effectiuum est tamquam eius quod
facit tale effectiue sicud lucet in luna et opa effectiua et sicud
causa efficiens ipsius solis qui causat lumen in luna. ¶ Est autem
lucere etiam lune tamquam principii materialis et susceptiuum quia ipsum lu-
men suscipit. ¶ Et est etiam lucere opatio ipsius lucis tamquam principii
formalis cuius est dare actum formale. Ex quibus patet quod opatio
est eius principii et materialis et formalis et efficientis sed sub diuersa ratione.
¶ Hiis suppositis saluo semper iudicio meliori quod opatio principii pas-
siui et formalis semper est immanens sed opatio principii effectiui
semper est transiens per se loquendo quamuis per accidens posset esse ma-
nens vt si aliquid faceret actum in seipso itaque idem esset a-
gens et patiens si hoc esset possibile. ¶ Quod autem opatio principii passiui
sit manens patet satis ex se sicud lucere manens in lucente quia sic
lucere est passiuum recipiendo et non in extra emittendo in quantum est illius
passiui. ¶ Quod etiam opatio principii formalis sit immanens patet. ¶ Nam
opatio principii formalis non est aliud quam esse formaliter quo aliquid est
tale formaliter nec differt ab ipsa forma. ¶ Vt in uoce significante ipsa
enim forma vt significatur sub ratione principii formalis significatur nominaliter et
vt significatur sub ratione opationis significatur verbaliter. ¶ Et formaliter opatio
forme que est lux est lucere et albedinis albere et caloris calere. ¶ Et
hec omnia patet quod manet sicud lux in lucente albedo in albente
et calor in calente. ¶ Est tamen sciendum quod alia est manens opatio principii
passiui et alia principii formalis quia differunt differunt primo quia ipsa opatio
principii passiui que est eius non actiue sed susceptiue. ¶ Est enim in ipso
primo sicud in subiecto et sicud superaddita perfectio et aliunde et differens ab
eo sicud lucere solis et lune differunt a sole et luna quia sunt susceptiua
lucis. ¶ Opatio uero principii formalis manens que est esse tale formaliter
non est in ipso principio formali sicud in subiecto nec est aliquid additum
ipsi forme realiter sed est in materiali principio sicud in subiecto eo modo quo etiam
ipsa forma alia lucere tale albere non differunt a luce calore et albedine
nec lucere est in luce sicud in subiecto sed in lucente. ¶ Secundo differunt quia opatio
passiui est recipere actum ab alio sicud a causa efficiente et ducente ipsum
de potentia ad actum. ¶ Opatio autem principii formalis absolute acci-
pienda per eo quod est esse formaliter tale non importat esse ab alio sicud
a causa efficiente vnde lucere in luna quamuis habeat causam effectiuam ip-
sum solem tamen prout est opatio lucis non est a luce effectiue.
¶ Quod autem opatio principii effectiui per se loquendo sit transiens
et non manens patet quia illa opatio dicitur transiens et non manens

patet quia recipit illud a quo est talis operatio ut cuius a quo est et non eius in quo est. Sed operatio principii effectivi est huiusmodi quia est eius cuius est ut a quo est et non ut eius in quo est nisi per accidens. Sed forte possent querere in idem principium activum et passivum quod multi reputant impossibile et confirmatur hoc quia operatio principii activi semper saltem per se sit transiens quia 9° metaphysice dicitur quod potentia activa est principium transmutandi aliud inquantum aliud. Unde talis actio transiens semper est in alio simpliciter. Si autem est in eodem hoc erit per aliquam differentiam passivi ab activo quecumque sit illa. Ex dictis concludo quod subtiliter intuenti operatio respiciat principium suum sub diversa habitudine quia operatio respiciat principium passivum ut in quo est formaliter ut quod est efficiens ut a quo est. Secundo concludo quod hec distinctio potest stare cum dictis quibus quia non videtur diversitate nisi quantum ad principium effectivum de quo patet si loquimur per eum intellectus sit agens et patiens semper operatio erit transiens. Secundo dico intelligere nullo modo esset actio realis nisi solum quantum materialiter pro luce vel lumine sed solum intellectio esset actio intellectus vel intellectionis recepta in intellectu causata effective ab obiecto. Secundo esset intelligere actio manens et per modum principii materialis et formalis quod multi ponunt. Si autem contingit quod per accidens aliquid sit idem agens et patiens sicut quidam dicunt quod intellectus est productivus sive intellectivus et receptivus sit actio agentis in tali et operatio erit immanens quia non transit in alium formam et erit eius ut a quo et ut in quo. Secundo intellectio erit operatio manens tam respectu principii activi quam formalis et passivi. Et idem dico de videre et de similibus non tamen determino an intellectio vel videre sit actio formaliter quam materialiter ita quod solum sint actiones obiectorum et non actiones potentiarum vel sint etiam potentie active et ille sint potentiarum actiones.

Tertio videndum est quibus concludo in quo conveniunt et differunt operatio immanens et transiens. Dicendum quod conveniunt primo quod conveniunt in hoc quod utraque potest dici operatio. Differunt autem in tribus primo quia si velimus proprie loqui[?]bis operatio transiens dicitur operatio et ultimum hoc vel actio vel factio actio quidem respectu agentis cuius actionis principium est potentia activa naturalis aut actus in alio receptus ab agente et si non alio supposito alio tamen ut sic. Et iterum cuius principium est ars vel scientia activa que assumit materiam exteriorem solum ad usum in qua transit factio respectu agentis artificialis cuius principium in agente est ars mechanica transit in materiam exteriorem artificialium. Operatio autem immanens proprie loquendo non dicitur actio nec factio maxime si operatio immanens sit solum illa que est operatio principii passivi et formalis et non effectivi. Si autem possit dici operatio manens aliquo modo principii activi tunc posset dici actio licet non factio quamquam tamen sit de hoc large loquendo operationem immanentem usus loquendi vocat actionem large.

2o dicit q2 opa° manes est pfco opantis ut lucere est pfcio lu
centis Sz opa° tnsiens est pfectio opati sicud edificare est pfcio
edificij 2 th9 Hec aut dca ꝑ applicat ad pducta pt patet
si em accipiamus opone manete ee pum passiuu qȝ oib opa
cius que ei9 est soliv ut susceptiuu est pfectio ei9 2 no alti9
susceptiue cuz nullu actiuu sit in duobus subis pz q 1a opa°
que est pum passiui e ipius opantis istomo 2 nulli9 alteri9
Si aut accipiam9 opacoez pu9 formaliter mo pus declarato
pz q est est ei9 pfco no quidez supaddita ut pus dcm est sed
ei9 qd facit tale forl Si aut ponam9 opacoez pu9 effectiue
semp tnseute sit no eet pfco opantis aliqua ut in quo sz
ut a quo p modu agentis ut ut in quo p modu suscipientis
sil sit q no tnseat in ad sbm sit talis opa° eit pfectio o
perati 2 ut in quo est opa° subiectiue 2 ut a quo est effectiue
3o dicit in hoc q nulla opa° manes constituit aliqd opatu
pter opacoez ut vide mpre lucere 2 h9di Sz opa° in extiorez
maz tnsiens est du p qz em aliquid extiorez maz assumit p
lez in vsuz sicud eqm ad eqtand 2 cithaz ad cithazandu qn3
assumit mam no solu in vsuz sed ut tnsmutet ad aliq forz
sicud artifex facit lectuz et domu go opatio tnsiens 1q
ma solu ad vsuz assumit no tz ex sui ra q aliquod aliud
opatuz maneat p se 2 directe constituat sicut nec opa° ma
nens 2 in vtrq opatioe tam manete q tnseute illo° opato
nes Sz in ista opatioe tnseute illo° opacoes sut fines sz
in ista opacoe tnseute in qua assu ma ut tnsmutet ad
forz pt opacoez gstitu aliqd opatu 2 1o pt opacoez est finis

De puto passionis Dicendu psupponendo hyis que dca
sut sup in puto quali de passioe vbi actio est de 3a
spe quali 2 iterum psuppo illis que dca sut de puto
actionis no restat dcm nisi vnu quid s. sit passio diffinitiue
Ad quod dcm q autor in pu° 2a diffinit sic passioez Passio
est effect9 illacioqz actionis Ubi considerandu q in passioe
sut duo considanda po q ipa est for patientis ab agete ipsi
sa 2 qtu ad hoc dr q passio est effect9 actionis Si conside
ra in passioe q ipa est actio fluens gn° a vtute actiua age
tis in rpm qtu ad hoc di illato actionis bene go diffinit
passio ut dicat effect9 actionis inqm e quedez for aba
gete tnsfusa in passuz 2 dicat est illa° actionis inqm illa
for est in fieri 2 in fluxu recta dca sut loco pallegato

Quatu ad putuz qn vi° e tm vnu s. quid sit diffinitiue
Ad qd dcm q qn est quod de linqt ex adiacecia tpis

q rem tpalem ¶ Vbi mro nd ¶ q qn hic acci noialr licz inde
rinabilis z ido pt pdicari de suis spebus sicut cera gna di
aut q sit illud quod relinqr ex adiacencia temporis q tepus
no z qn vt pz libro vi phi sed est aliquid derelictu ex
mensura applicata que z tempus ad rem tpalem mensura
tam ¶ Vn fluete z transeunte tpe ipm qn relinquit ¶ Dicit aut
ex adiacencia et no inherencia ad denotand q qn habe aliqs
ab extrinseco ¶ Dicit esse circa rem tpale ¶ Vbi mro notand q pter
mensura que z tps sut alie due mesure de quibus supra
dictu z circa pntu qn q p 1 eternitatem quod z deus pt compari
ad suaz mesuraz que z eternitas ideo consurgit in mro tu
quoddaz qn qd pt dici qn eternitas idez est z de applicacione
eui ad sua mesuratu z sm hoc eet z q qn ¶ Quado igit
tempore z ppe pntuz q causat ex mensura fluete vel
imquit ex sua adiacencia ipo fluente ¶ Quia aut eum et
eternitas no sut mensure fluctes vel successiue s pmanetes
z quamuis vtrumque noie qn p nois extensione no tn put e pntu
s large io d au or sexto phi circa rez tepalem ad excludu
qn eui et eternitat

Vbi aut est octam pntuz et qd vida sup z a ¶ po qd z
2o quibus inest 3o quo se habeat ad locuz ¶ Quatu ad pm
sciend q ubi sm aucre vi phi 2o diffi sic vbi est circumscriptio
corporis a loci circumscriptione pcedens ¶ Vbi mro d sm Albertu q
3x z circumscriptio ¶ Vna sm quaz locus circumscribit locatu z ista z
actiua ¶ alia z corpis contenti qua circumscribit a loco ¶ z hec est
passiua ¶ 3a est que resultat ex utraque ¶ z hec z ¶ vbi sm q est
pntuz ¶ 2o z modus essendi ipius vbi sm q acci ut spale pre
dicamentuz z distingr ab oibz aliis pnt ¶ licz aut vbi no sit
circumscriptio loci actiua uel locati passiua tamen radicalr fun
datur in corpe circumscripto sed in sdo ¶ Hys visis quod dr in diffa
pz q ubi est circumscriptionis corporis hoc dicat radicalr fundat
in corpe circumscripto pcedens a circumscriptione loci ¶ hoc dr q vbi
resultat ex actiua z passiua circumscriptione loci z locati non
eni in loco imediate causatr ubi s a loci circumscriptione a loco eni imme
causar circumscriptio actiua que sm aliquos z de gne actionis ¶ Sz
ubi pcedit non a loco imediate sed mediante loci circumscriptione actia
z locati passiua

Secundo vid z in quibus repiatr vbi ¶ z ddm q solu inuenitr
in corpalibus ad quod sciend pmitto vnu ¶ s q aliquid est
in loco 3x ¶ po circumscriptiue ¶ 2o oia corpa cit vltima speras
sut in loco q ab aliquo corpe circumscribitur z concluduntur
3o aliquo diffinitiue ¶ z hoc vo qn sic est in vno diuisiate qd no in
alio cuius ibi no sit circumscriptio z isto aia separata z angelus
sut in loco 3o aliquid z in loco p exhibicionez sue pncie

et istomodo deus est in loco et non sic quod circumscriptive vel diffinitive propter
quod ponitur non solum in loco sed ubique quia cuiuslibet rei principium est non
circumscriptus vel limitatus vel diffinitus. ¶ Hoc supposito patet quod ubi solum
invenitur in rebus corporalibus cum procedit a loci et locati circumscriptione
In vacuo enim ubi nullum corpus est non posset circumscriptio esse activa
vel passiva. ¶ Dicto scilicet quod quamvis aliqualiter in animalibus locum attri-
buamus non tamen ubi quod est principium sed ymaginatum ubi, sicut eciam
quod circumscriptive sit apparenter esse in loco ymaginario. Idem
in spiritualibus et ita eis attribuimus sed non est verum ubi principale. ¶ Idem
enim est extra ultimam speram cum ibi non sit corpus continens vel
contentum non est locus neque locatum sed solus ymaginarius locus
ita enim quod ei attribuimus ubi non est ubi reale neque principale sed solum ym-
maginatum sicut enim ymaginarium tempus quod in tempore ymaginato
antequam esset tempus a mundi principio vel postquam desinet in mundi
non quod tamen quod non est reale neque id tempus sed ymaginatum solum.

Quantum ad secundum quo ubi se habet ad locum potest patere ex iam dictis
quia realiter differt locus enim videtur esse sicut causa a qua procedit
ubi cum enim locus sit ultima superficies corporis continentis ambientis ex parte physico et ubi
procedit a circumscriptione loci activa et locati passiva scilicet quod realiter
sit diversa enim locus est in corpore continente tamquam in subiecto.

Nunc
Nunc principium est positio circa quod videnda sunt tria. ¶ Primo quot modis
dicitur positio. ¶ Secundo quid est positio ut est principium. ¶ Tercio quo differt positio
ut est principium et positio accepta in genere quantitatis. ¶ Quantum ad
primum sciendum quod positio dicitur quatuor modis. ¶ Primo dicitur positio inmediatum principium dimensio-
nis secundum quod positio posita ubi dividitur principium dimensionis inmediate in positio
nem et suppositionem. ¶ Secundo dicitur positio ab ex(tr)anea vel secundum quod sumitur aliquid
famose in scientia scilicet sicut a philosopho primo thopicorum quod dicit positio extra-
nei fuit contradicto simul verificari. ¶ Tercio id est quod fundamentum alicuius
quaestionis in solucione positum et isto modo dicitur tendentes facere suam posi-
tionem et ad hoc dicitur sileneus ... quos ponentes dicitur quos de-
bent probare dicendo ponit talis et probare intendit. ¶ Quarto modo idem est quod
ordinatio partium in toto scilicet ponitur in predicamentis in capitulo de quantitate
ubi dicitur quod quedam quantitates constant ex partibus habentibus positionem quo
idem est quod ordinatio partium in loco scilicet hic capitulo per speciali principio.

Secundo videndum est quid est positio prout est principium ad quod dicendum
quod auctor sex principiorum diffiniens positionem dicens: ¶ positio est quedam
partium situs et generationis ordinatio. ¶ Ubi non secundum Albertum ¶ situs primo
et principaliter nominat ordinationem partium in toto et hoc per relationem
ad locum ex hiis autem duobus causatur modus essendi ponens per quod
est principium et per quod ab omnibus aliis differt. Et sic quod sit ordo partium in
toto per comparationem ad locum propter quod dicitur in dicta diffinitione quod est quedam
situs partium et quia hoc est quedam effectus agentis in passivum
ex hoc enim sequitur talis ordo partium in toto in comparatione ad locum
quod agens habet tale dominium super passivum

Ex hoc 3o patet quod differunt positio que est speciale predicamentum et positio que pertinet ad specialem et determinatam speciem qualitatis. Quia positio prout pertinet ad determinatam speciem qualitatis non dicit nisi ordinationem partium in toto sed ordinationem partium corporis in corpore. Positio autem ut est speciale predicamentum dicit et importat ordinationem partium in toto non absolute sed in comparatione ad locum in quo diverse partes diversimode situantur.

Decimum et ultimum predicamentum dicitur habitus cuius declaratione supponenda ea que dicta sunt de multiplici acceptione habitus et quod est predicamentum et quod postpredicamentum et quod prima species qualitatis. His igitur suppositis restant duo videnda de habitu predicto. Primo quid est. 2o quibus modis. Quantum ad primum sciendum quod habitus sic diffinitur ab auctore sex principiorum. Habitus est adiacentia corporis et eorum que circa corpus sunt. Pro quo sciendum secundum Albertum quod triplex est adiacentia. Una scilicet corporis qua corpus figuratur et tangit ea que sunt circa corpus secundum suam propriam figurationem et hec adiacentia est actio a corpore figurante. Alia est adiacentia que est eorum que sunt circa corpus secundum quod talia figurantur et tanguntur a corpore et hec est quedam passio. Hec autem due adiacentie non sunt due res distincte realiter sed solum differunt sicut actio et passio. Unde sunt unus actus sed adiacentia activa est a corpore figurante et eadem est passive in corpore figurato. Est autem 3a adiacentia que causatur ex hiis duabus scilicet quod utrumque utrique adiacet et hec adiacentia est habitus. 2o patet pars diffinitionis qua dicitur quod habitus est adiacentia. Sciendum autem est quod aliud est inherere et aliud adiacere quia inherens dicit proprie modum accidentis quantum ad suum esse accidentis enim esse est inesse et nullomodo potest convenire substantie complete quod enim vere est nulli accidit primo phisicorum. Sed adiacentia prout sumitur hic dicit quandam applicationem rei per se existentis ad aliam rem et hoc convenit substantie sicut vestitum adiacet corpori quorum quodlibet est substantia. Quod inherentia est proprie solum accidentis, adiacentia solum substantie applicabilis ad alia substantiam quarum quelibet per se est subsistens. Ideo albedo inheret parieti et non adiacet. Vestitum autem adiacet sed non inheret corpori. Ex quo patet quod communis habitus qui est postpredicamentum et habitus qui est prima species qualitatis sunt ipsorum accidentium. Habitus tamen qui est predicamentum nullomodo est accidentium sed substantie nec cuiuslibet [?] nisi quantitative et corporalis cui alia aliquomodo est applicabilis modo quo in sequenti capitulo dicetur. Et 3o in diffinitione dicitur quod habitus est corporum et eorum que circa corpus sunt. Ultimo autem sciendum quod in eo quod dicitur corporum tangitur causa finalis habitus. Nam omnis habitus est finaliter inventus aut propter decorem aut propter tegumentum aut propter tuitionem ipsius corporis. In eo autem quod dicitur eorum que circa corpus sunt tangitur materia aliqualiter non ex qua quia illa caret omnia accidentia [?] sed in qua et ita patet quid est habitus

Ex dict[is] patet

Ex dictis p3 2m. s. quoto 3 hitg 2 in quibus dcm 3 em
q no 3 accntuz sed pbazo nec om pbazo s corpo
reazo quazo quo sit dcm 3 ¶ Ubi in pd q sd dicit qo sup
qo mete pntuz hitg acci ex adiacentia continet ad co
tentuz put contines h3 contentu sed put contentetuz h3
contines | 2 vt arbor cortice h3 vestem ¶ Constat aute
q hec hitudo contenti ad contines no 3 sm q omes p
tes interne corpis contenti s soluz sm exteriores ¶ Nullus
aut hitg 3 appatg toti corpi sed hitg appatg ptibus cor
por que hnt dnoiare suuz totuz sicud galleatu ee q
ht sibi capud 2 calceatu pedes 2 tame cuz ho 3 galleatg
in capite di simpr galeatg ¶ Ex quo sc q hitus no debe
alicuy corpi organizato vel hnti dulersitate ptuz 2 hic
3 q inanta sicd lapis 2 hg no dni q pe hvc habitud 2 hec
innut aor pex pn in dicit q diuisio spius no est acci da
sm tom corpus s sm diuisas ptes ¶ Ex h3 gcludi quoto
3 2 qbus iest hitus 2 quibus que hitg put e pntuz q
no 3 accntuu pbazo m est no tn om sed corpalu nec
corpalu om nisi hntuz diuersitate ptuz sicud sunt
inuenta nec sm omes ptes nisi sm exteriores qnus tn
i oibus viventibus hitg inuenia | vt arbor h3 cortice
equus sellaz ho vestem tame mag 3 in vsu e v illoz
que sut cca hoiez ¶ Ex dict qo p3 aliquid cca pnta

Postq dcm 3 de ptinentibus ad pnta p de illis que
p aliquali queniut 2 qa sut tbe 2 accntibus ¶ 2o 2
de quolz pntoz 3o ¶ Nunc eo dcm de quibusdaz q
consequunt ipa pnta vel oia uel plura q ab aliquibus
dicit hoc pg pnta vocat ¶ Et cca ista pmo dice de noie
quo impor idem tag ¶ 2o d noibg quibus vid impor tar
alicq ¶ 3o d noibg signubg sub alys hitudibg | 2 max que vi
de impor ve habitudme alicq ordinis

Quatu ad pm dice q hoc no ide sm art qo mete facit
de vnu in pba vnu in qua te fat eqle 2 vnu in qlite
facit sile ¶ Sz si velle q tristo no oportet plus dice de eode
nisi quod dcm e supig de vno tn de triste bg cat sermo
¶ Un tot moib 2 quibus di idez quot 2 quibus dicit
vnu ¶ Bn d tame sm art q aliqua dni ee eadez dup
s. p se 2 p accns p accns dup vno vt dica accns p se
2 pbm p se ¶ Alio vt dica simil vtruqz ¶ Pmo dicu aliq
ead p accns 3o pmo qn duo acci a dicu de eod pbo ut
si dica albedo 2 sua de sorte sua 2 albedo sut id p accns
¶ 2o qn accns di de pbo ut albedo de sorte tut sor 2 albedo
sut idem p accns ¶ 3o qn pbm di de accnte ut si dicez albu 3

sortes sunt idem per accidens ¶ Si autem dicantur sicut subiectum et accidens
hoc est 3us modus quando de subiecto simpliciter predicatur sicut subiectum et accidens
ut dicitur homo est homo albus ¶ Secundo quando de subiecto et accidente sicut subiectum
subiectum simpliciter ut homo albus est homo ¶ 3o quando subiectum et accidens de eodem
subiecto et accidente sicut excepte parti et subiecti ut dicitur homo albus est homo
albus ¶ Omnibus enim istis modis ista sunt eadem per accidens ¶ Per
se autem dicuntur eadem dicuntur aut absolute aut vero ad aliquid absolute
dicuntur esse eadem quecumque sunt unum numero unitate idem esse numero ut
sortes ¶ Secundum vero autem ad aliquid sunt aliqua eadem 3o per se primo vero
speciei ¶ 2o dicuntur esse eadem simpliciter quecumque continentur sub una specie
ut petrus et paulus sub homine et isto modo sunt eciam aliqua unum
specie et diffinitione quecumque sunt eiusdem speciei habent eandem diffinitionem
et idem compositum formale ¶ Alio modo vero genere ¶ 2o dicuntur eadem genere quecumque
sub uno genere continentur ut homo et leo sub animali ¶ Alio modo vero
analogia ¶ 2o substancia et accidens sunt unum et idem in ente quod per
se dicitur de utroque habent igitur quot modis dicitur unum tot modis idem
Ostendendum de diuiso quod opponitur eidem consequens per accidens enim non
ens diuiditur per se sufficiencia omne enim ens est idem alteri vel
diuersum ¶ Quot igitur modis dicitur unum opponitur tot modis dicitur et
aliquid dicuntur enim aliqua diuersa per accidens et aliqua diuersa per se vero
non multum igitur mencionem fecit prosequitur de 1o casu ¶ Dicuntur enim aliqua
diuersa numero et hec sunt que differunt secundum materiam ut duo indiuidua eius-
dem speciei ut sor et petrus ¶ Aliqua secundum speciem et hoc quinque modis ut
patet quinto metaphysice ¶ Primo quando sunt due species eiusdem generis generalissimi licet
non proximi nec ex opposito diuidantur ut scientia et albedo ¶ 2o quando
sunt eiusdem generis et diuiduntur contra inuicem siue sint contraria siue non
ut bipes quadrupes ¶ 3o quando in sua substancia habent contrarietatem ut po-
te quando diuiduntur contrariis differentiis et hoc siue sint diuisa genera ut
albedo et nigredo siue non ut homo et asinus ¶ 4us modus est quando sunt
due species specialissime in aliquo genere ut homo et equus sub animali quinto
modus quando aliqua accidencia sunt in eodem subiecto et tamen differunt adinuicem
talia enim necesse est specie differre eo quod impossibile est plura accidencia eiusdem
speciei esse in eodem subiecto ¶ Aliqua vero dicuntur diuersa genere quecumque sunt
diuisa genera uel sub diuersis generibus ut substancia et qualitas ¶ Aliqua
eciam dicuntur diuersa analogo secundum quod aliqua sub diuersis analog[illegible]
continentur secundum eciam quod est multiplex analogum ut prebuit in sequentibus ad analo
Ostendendum iam de hoc nomine differens ¶ Nota igitur mencione differens
oportet sumi dupliciter uno modo large et non est distinctum in sequentibus differens
et diuersum 2o dicuntur illa diuersa et differencia que in nullo con-
ueniunt nec in aliquo differunt in sequentibus tempore alio modo differre sunt
proprie ¶ 2o dicuntur aliqua differre que in uno conueniunt siue illud
unum sit unum numero ut sor sedens differt a se non sedente siue
unum specie ut sor et plato differunt ab homine siue unum genere ut

ho et asinus dicuntur sub animali. Secundo attendendum dividens omne dividens est divisum
sed non omne divisum est dividens. Secundum autem aristotelem 4° metaphysice membra
que sunt divisa, id est dividentia, proprie differre que sunt sub eodem genere et
divisa secundum speciem quoniam talia conveniunt in uno tercio et dicuntur diversa
specifice et genere [?] que enim dicuntur modo solum dicuntur diversa ad
invicem [?] talibus, ita patet quid est dividens et quomodo se habet ad divisum.

Secundo videndum est quid est differre et vocem. Pro quo sciendum quod vox
dicitur tribus [?] modis. Primo idem est quod terminus. Secundum dicitur ymago vox est id. ymago [?]
causa [?] vel reddere vocem, id est, dicere causam. Secundo vero idem est quod aliquid bo-
probato [?] dicitur argumentum est vox rei dubie faciens fidem. Tertio
est idem quod diffinitio. Secundum dicitur [illegible] quot [illegible] et vox sive ra-
Quarto idem est quod conceptio intellectus de re quam vis expressam in-
telligere que est verbum mentis et hoc modo vox est expressa concep-
tio intellectus. Quinto est idem id quod respondet in re conceptioni intellectus de
se facte et dicitur vox secundum quod tali conceptioni respondet. Hoc autem
est id quod apprehendit intellectus de significatione alicuius nominis et hoc
in hiis [?] diffinitionem est quod per diffinitionem imponitur. Secundum dicit aristoteles 4°
metaphysice quod vox quam significat nomen est ipsa diffinitio. Sic dicitur quod vox [illegible]
est in terminis [?] metaphysice eorum que sunt ad aliquid. Similiter autem que non habent
differentiam proprie vox talis rei est id ex quo talis res habet quod sit res
et quod sit vox qualitatis cum illud ex quo qualitas habet quod sit qualitas
quamvis tamen hic utimur nomine vocis. Sciendum quod hoc nomen vox non significat
id quod sit de re intellectus apprehendit sed id significat nomen rei ut no-
men lapidis vel quodcumque aliud sed hoc nomen vox significat inten-
tionem cum sit nomen secunde intentionis sicut genus differentia et hiis. Hec autem
intentio est applicabilis rei concepte [?] dicitur vox. Sexto vox est id
quod intentio [?] [illegible] anime vocalis a qua voce homo vocalis dicitur. Hoc autem
post illud vocatur intellectus sed supponitur dicendum est cum dicimus de [illegible] esse

Modo videndum est quomodo aliqua vox est in re. Sciendum quod ultimo modo quibus
dicitur idem facimus ad propositum et ideo obmittendo dicto quod ac-
cipiendo vocem rei pro ipsa conceptione intellectus de re formata non est
in re extra subiective sed formaliter est in intellectu subiective. Accipiendo
vocem pro eo quod ex parte rei formaliter respondet tali conceptioni
dicitur vox esse in re. Non quidem quod ipsa intentio qua significat nomen
sit in re aut etiam ipsa conceptio cui convenit talis intentio sit in
re extra animam tamquam sit in ea subiective sed dicitur esse in re in quantum
in re extra animam est aliquid quod respondet conceptioni anime sicut
signatum signo. Sciendum quod ipsa conceptio intellectus vere habet ad
rem que est extra animam. Aliter enim ipsa conceptio intellectus esset [illegible] rei extra
animam existentis sicut hec conceptio quam habet de re signata per hoc
nomen homo et talis conceptio habet fundamentum in re [illegible] res
ipsa extra sua conformitate ad intellectum facit quod intellectus sit verus
et quod nomen significat illud intellectum proprie dicitur de re. Aliter autem ipsa

concep° no ꝫ silitudo rei exprĩs ex̃ aĩaz sed ꝫ aliquid co co
se² ex mo intellĩdi rez que ꝫ ex̃ aĩaz ꝛ h9di sũt interoc̃
quas intell9 aduenit p⁹ concep° de significato huiꝰ nois
gen9 no ꝫ sili do alic9 ex̃ aĩaz exñ sed de hoc q̃ in
telligit aial' ut in pluribus spẽbus attribuit ei intẽ
tionez gnis ꝛ huiꝰ interoĩs lꝫ p̃xim fundaꝫ no sit in
re ß in intellu ꝛ slẽ ꝫ de oĩbus que consequn² ex ipo
re ß in intellĩdi ¶ Alia vero ipa concep° de aliquo significato
mo intellĩdi ¶ Aliu vero ipa concep° de aliquo significato
p nome no hꝫ fũdatũ in re neq3 p̃xim neq3 remotũ sed
concep° chymere q̃ neq3 ꝫ sili do rei ex aĩaz neq3 conseq²
ex mo intellĩdi rem aliquaz uẽ ꝛ io ita concep° ꝫ falsa
Con pz. s. q̃ ro dici² ẽe in re inq̃m sig² noĩs sibi dicit
ẽe rez ꝫ in re ꝛ hoc contingit q̃n concep° intellig9
ꝫ sili do rei ¶ Tercio g° rez q̃ po intellĩa rali ꝛ subiectiue
pꝫ q̃ ꝫ in ẽẽn aĩe p⁹ q̃ndm suo sbo

Ad intellĩd' quo dicit aliq re uel roe ¶ intelligd' q̃ aliud ꝫ dic'
q̃ aliqua duo sũt diu̾sa roe vel diu̾sa s̾m roez ¶ Aliu n
di² q̃ aliqua duo sũt diu̾sa entia roĩs ꝫ s̾s9 q̃ ista duo et
coꝝ diu̾sitas sũt a roe ita q̃ ista ẽtas coꝝ q̃ diu̾tas suꝝ
a roe ꝛ gen9 ꝛ spẽs ꝛ cete ꝛ inte oẽs sũt diu̾sa ẽtia roĩs
¶ Aliu aũt di² q̃ aliq sũt diu̾sa roe vel s̾m roez no ꝫ nece

//recep tas// q̃ entas sit //roĩs ß solũ diu̾sitas vel pluralitas vr^v^
gra ho ꝛ aial' solũ dicit roe no tamẽ p̃p hoc ẽe hoĩez
vel aial' ꝫ s̾m roez sed solũ coꝝ diu̾sitas ¶ Ex hijs pꝫ
q̃ quedaz sũt diuersa quoꝝ vnũquodq3 est vera res ꝛ
quoꝝ diuersitas ꝫ realis sicud sba ꝛ quãtitas lapis
ꝛ asini ¶ Quedaz sũt quoꝝ no^n^ est res vera nec diu̾si
tas nec res realis ꝛ sicud duo entia roĩs gen9 ꝛ spẽs
hoꝝ eñi ydep tas entitas diuersitas est a roe ¶ Alia sũt
que mediũ tenet que s. sũt sicud diuersa quoꝝ vnũ
quodq3 dicit aliquid rale et est res vera ¶ Sꝫ diu̾sitas
inter illa duo ꝫ roĩs ꝛ no realis ut dicit ꝫ de hoĩe ꝛ aiali
quia quelꝫ ẽ res vera diu̾sa aũt no sũt re sed roe ¶ Sicud
ꝫ iusticia ꝛ sapia in deo q̃ tam iusticia q̃ sapia in do ẽ res
vera ß tamẽ no dicit rali nisi sola roe

Nunc dd^m^ ꝫ quo aliq dic̃ diff're re uel raliter dicendũ
g° q̃ re uel raliter dic̃ diff're p̃pe illa quoꝝ vnũ
no ꝫ aliud nec vni9 entitas est entitas alteri9 ¶ Diu̾sitas
talium dependꝫ ab actu intellect9 ymo circũscripto oĩ actu
intellect9 adhuc ẽe diuersa ꝛ vnũ no ẽet aliud ¶ Et s. aliq
dicit mo quadruplici p° ea que sũt eiusd' spẽi sũt diuersa
tamẽ s̾m nũz ut sortes ꝛ plato ꝛ duo lapides ¶ S° dicit istomo
ea que sũt diu̾sa nũo ꝛ spẽ sũt tamẽ eiusdez gnis ꝛ

dicunt realiter homo et asinus et bos que sunt diverse species animalis ¶ Secundo dicuntur
aliqua differre realiter et que non solum differunt numero et specie sed que
differunt genere quamvis sub uno analogo ¶ et hoc modo differunt substantia
et quantitas que continentur sub ente ¶ Tercio differunt aliqua realiter
non solum secundum differentiam materialem specierum et plus quam secundum genus et hoc
modo realiter differunt deus et creatura omnis creatura est in genere deus
illimitatus est ex omni genere ¶ Sic ergo quatuor modis ista una res
realiter differt ab alia ¶ Quamvis autem divisio entis in decem
predicamenta sit divisio in illa quorum quodlibet est res vera non tamen
est necesse quod omnia illa que sunt in diversis predicamentis ¶ vel in diversis
speciebus eiusdem generis sint diversa realiter sicut supradictum est in
relatione quantitatis ¶ et in predicamento actionis sed sufficit quod quodlibet
dividentium sit ens reale ¶ Unde cum dicitur quod divisio entis in decem
predicamenta est divisio in res realiter alia sic intelligendum est quod sit in decem quorum
quodlibet est reale non tamen oportet quod omnium illorum diversitas sit realis
immo una et eadem res numero ad diversa predicamenta pertinet ut pa-
tet de motu quia actio et passio sunt unus motus ut patuit

Modo dicendum est quomodo differre rationem et esse distincta vel diver-
sa secundum rationem ¶ Dicendum quod accipiendo rationem pro conceptione in-
tellectus quot sunt tales conceptiones de re tot habet diver-
sas rationes res illa cum sunt conceptiones que sunt extra se et sunt
in intellectu formaliter inherentes et tales conceptiones quarum quelibet
dicitur una ratio realiter differunt una ab alia et que sunt sic diversa
ratione sunt diversa realiter ¶ Unde sic esse diversum ratione non dividitur
contra esse diversum secundum rem ¶ Accipiendo autem rationem pro eo quod in re
reali conceptum videtur sic eadem res in rationibus rationes sibi formaliter
inherentes que rationes diverse dicuntur ab aliquibus doctoribus
diverse habitudines quia talis res est habilis ex se talibus concep-
tibus diversis creari unde sicut homo est abilis ut concipiatur
esse rationalis corpus substantia etc. ¶ et que sunt sic diverse rationes quo
differunt sic ratione non sunt diversa realiter sicut homo et animal sunt idem
realiter et sapientia et iusticia in deo licet differant ratione et cetera

¶ Investigare autem ¶ unde proveniat talis diversitas rationum sic
dictarum sive quantum ad diversitatem rationis que sunt conceptiones
et tenet se ex parte intelligentis sive quantum ad diversitatem
rationum que sunt habilitates diverse videntes ¶ ut fundamentum
talium conceptionum et tenet ex parte rei intellecte aliorum est magis
pertinet ad theologos et secundum sententiam ¶ Secundo videndum ergo
vocem quod pro ista materia sic dicitur aliqua ratione differre dupliciter
secundum dicitur ¶ et primo omnia illa dicuntur differre ratione quorum diversa ratio
diversitatis realiter quam in illis nullam invenimus distinctio cum
potestas vel actu intellectus et ipse intellectus in suis operationibus per sua concep-
tionem

Dea ratione et cetera est ex obiecto intellectu solum non per conceptionem

Nunc vero dicendum de hoc nomine simile. Sibi non quod simili do z differentium eadem qualitas. Quia autem qualitas habet 4or species secundum illas omnes attenditur similitudo primo secundum primam speciem que est habitus et dispositio ut duo quorum quilibet est grammaticus dicuntur similes in scientia. 2o secundum 2am speciem ut duo habentes potentiam visivam dicuntur similes in illa potentia. 3o secundum 3am speciem qualitatis scilicet secundum passionem vnam ut duo ligna que similiter comburuntur. Et non solum sistit vna species sed etiam si non sit eadem passio specie sed genere vt illi dicuntur similes qui patiuntur quamuis diuersa ut ille qui incarceratur et ille qui fustigatur. 4o aliqua dicuntur similia secundum etiam speciem qualitatis ut illi dicuntur similes qui habent eandem figuram in facie vel corpore. Illud autem est magis simile alteri quod conuenit cum eo in pluribus qualitatibus sicut oleum quod est calidum et siccum est magis simile igni quam zucharum quod est calidum et humidum. Et tot modis dicuntur aliqua dissimilia

Iam de oppositione in littera per ordinem dicitur. Et primo notandum quod oppositio et oppositum dicuntur sicut concretum et abstractum. Oppositio enim importat illud quo aliquid alteri opponitur. Sed oppositum importat rem habentem talem oppositionem. Et hoc quod dictum est intelligitur etiam de aliis speciebus oppositorum ut in contrario et contrarietate.

Quatuor sunt species oppositionis ut patet in textu quia quedam opponuntur contradictorie quedam priuatiue quedam contrarie et quedam relatiue. Hec autem diuisio sufficienter significatiua sic habetur hoc modo. Aliquid enim opponitur alteri dupliciter aut ratione dependentie quia dependet ab ipso et talis dicitur oppositio relatiua. Et sic opponitur pater filio et econuerso. Aut ratione remotionis quia vnum remouet alterum et hoc contingit 3bus modis. Aut enim totaliter remouet et nichil relinquit et sic est negatio que totaliter remouet quod opponitur affirmationi et sic sumitur oppositio contradictoria. Et sic opponuntur ens et non ens. Aut remouet oppositum et relinquit subiectum et sic sumitur oppositio priuatiua et hoc modo cecitas visui opponitur. Aut remouet oppositum sed relinquit subiectum et genus et sic oppositio contrarietatis sumitur quia contraria sunt in eodem subiecto et eiusdem generis et sic opponitur albedo nigredini quia albedo remouet nigredinem et sunt eiusdem subiecti successiue et eiusdem generis.

Quomodo iste species oppositionis se habent adinuicem. Et quomodo vnus subtilius intueri possit patet ex posita sufficientia ut plenius pateat. Immo quod contradictio est maior et prima oppositio quia plus habet de oppositione inter duos terminos oppositos. Alie autem gradatim declinant a ratione oppositionis vnde secundum quod alie plus participant de gradu contradictoria oppositione secundum hoc habent plus de oppositione. Primum enim in quolibet genere est causa omnium que sunt post 2o Metaphysice. Et ideo post contradictionem plus habet de oppositione oppositio priuatiua post hanc oppositio contrarietatis et vltimo relatiua. Et hoc sic ostenditur quia ponitur aliquod medium inter duo distantia ipsum medium minuit distantiam et quietem illorum duorum

ipa aut contradicto nullum habet medium Unde primo posteriorum dicitur quod contradictio
est oppositio cuius secundum se non est medium et ideo inter duo extrema opposi-
tionis maxime distantia est oppositio que in nullo conveniunt sicut inter ens
et non ens In omnibus autem aliis opposicionibus est aliquod medium
et in isto deficiunt a contradictione et quanto magis conveniunt in medio
extrema aliarum opposicionum tanto magis deficiunt a contradictione et
oppositione Conveniunt autem aliqua in medio dupliciter uno modo conveniunt
in medio eiusdem generis sicut quando utrumque extremorum est eiusdem generis
cum medio et isto modo conveniunt albedo et nigredo in colore medio
propinquo sicut rubedine Et iterum ista conveniunt in medio medie vel sicut
pro albo et nigro secundum non sicut secundum contrarie conveniunt in eodem subiecto susceptivo
Aliqua conveniunt in medio medie et sibi et non in genere medio
aliquo quod sit eiusdem generis cum eis sicut contraria in medio et habitus
et privatio quorum quodlibet habet commune subiectum sed non constituunt aliquod
tertium vel non conveniunt in illo quod sit eiusdem generis cum eis Sed
in hiis est differentia quia in privative oppositis servatur ordo sicut ut
non sit regressus in habitum a privatione ut a cecitate in visu
in oculo et similiter est de quibusdam contrariis in medio ut de quibusdam
infirmitatibus incurabilibus et in talibus sive contrariis in
medio sive privative oppositis necesse remanet aliqua utrumque in subiecto
ad actum contrarium sive ad habitum ut aliquo facto ceco non re-
manet in eo virtus ad visum et aliquo existente perfecte tysico for-
te non remanet virtus ad sanitatem In contrariis autem mediatis et
in quibusdam in medio licet quodam ordine conspiciat sicut secundum tamen
per unum eorum non aufertur potentia quin reliquum possit esse Et idem est
de in medio sicut sanitate existente non tollitur potentia ad egritudinem
et cum egritudine aliqua existente non tollitur potentia ad sanitatem In relativis
neutro modo invenitur convenientia quantum ad medium sibi nec forme non
in subiecto quia non est idem pater et filius secundum quod pater refertur ad filium
Item non constituunt medium sui generis cum ex patre et filio vel
paternitate et filiatione nulla media relatio vel relativum medium pos-
sit constitui Et iterum in relativis non est magis et minus habent
tamen quendam modum specialem convenienti quia unum eorum secundum
idem id quod est dependet Relativa enim se mutuo includunt
et ponunt ut patet in predicamentis In contradictoriis vero nichil horum in-
venitur Non enim habent medium sui generis cum alterum extremorum sit non
ens simpliciter et extra omne genus Nec similiter potest in subiecto medio con-
venire cum non est subiectum habere non possit neque conveniunt secundum de-
pendentiam suorum intellectuum sicut relativa posito enim ente non
ponitur non ens sicut posito patre ponitur filius Et sic patet quod contradictio est
summa contrariorum oppositionis cum simpliciter et per se non habeat medium et
ideo contradicto maxime distant et minime conveniunt Privative vero tenet

locum 2m cum non habeant medium siue generis sed contraria immediata habent
nec habent dependentiam adinuicem sed relativa et in hijs conue‍niunt
cum contradictorie oppositis habent tamen secundum genus et cum hoc deficiunt ab eis
3m locum habent contrarie opposita ultimum relative

Modo dicendum de singulis seorsum primo de contradictione dicitur
enim oppositio cuius secundum se non est dare medium sed hoc autem quod aliqua
opposita habeant medium recipit contradictionis requiritur quod habeant quatuor conditiones
et hoc colligitur ex primo elenchorum ubi dicitur quod contradictio est unius et eiusdem
secundum idem et ad idem eiusdem similiter et in eodem tempore hoc sit intelligendo
Contradictio est unius et eiusdem non solum quod accipiatur idem secundum no‑
men tantum uel secundum rem tantum sed eiusdem secundum rem et nomen unde hec
contradictio latrabile currit latrabile non currit quia ibi est affirmatio eiusdem rei
secundum rem et nominis sed hec non est contradictio canis currit canis non currit quia
non eiusdem secundum rem quia sidus non currit quamuis latrabile currit et hec est prima
conditio contradictionis secunda est quod sit oppositio unius et eiusdem secundum idem
unde hec est contradictio iste est duplum isti secundum longitudinem sed non hec iste
est duplum isti secundum longitudinem et non est duplum secundum latitudinem
quia hec affirmatio et negatio unius et eiusdem scilicet dupli sed non secundum
idem quia affirmatur duplum secundum longitudinem sed negatur secundum latitu‑
dinem tertia conditio quod sit non solum secundum idem et eiusdem sed etiam
idem cum eiusdem unde hec est contradictio duo sunt duplum ad unum
sed hec non duo sunt duplum ad unum duo non sunt duplum
ad 3a quamuis enim idem scilicet unum duplum affirmetur et negetur de u‑
no et eodem scilicet de dualitate tamen non ad unum eiusdem sed diuersorum scilicet u‑
nitatis et ternitatis quarta conditio est simul scilicet quod affirmetur idem
de eodem simul ut hec contradictio celum mouetur circulariter et non mo‑
uetur circulariter sed non hec celum mouetur circulariter et celum non mouetur dorsum
quinta conditio quod sit in eodem tempore unde hec est contradictio domus est clau‑
sa et domus non est clausa sed non hec domus est clausa et domus
non fuit clausa unde ubicumque quod deficit aliqua istarum con‑
ditionum excluditur aliqua contradictio simpliciter est fallacia et istae quatuor
ultimis secundum quos attenditur modi fallacie que vocatur ignorantia

Ostendum secundo de oppositione priuatiua secundum enim contradictio habet alterum
oppositorum pure ens et alterum pure non ens contingit sic sed affir‑
matio et negatio ita priuatio et habitus sic habent nisi quod tamen opposita
habitus qui se habet per modum affirmationis et tamen per modum nega‑
tionis non absolute sicut in contradictoriis sed est negatio in subiecto ap‑
to nato unde cecitas non dicitur absolute non ens sed non ens in tali
subiecto et ideo patet quod contradictio est negatio absoluta priuatio negatio de‑
terminate forme in determinato subiecto Differunt autem sicut priuatiue
opposita sunt que sunt nata fieri circa idem secundum ordinem irregres‑
sibilem per naturam sicut visio et cecitas circa oculum et non est regressus
per naturam a cecitate ad visionem quod dicitur ad duas supplicationes

ex quo p3 q priuatio oppo 3 oppo affirmationis z negationis ei
dem vel debite mee q subm deriatur suppositiu oppom
Icem dicendum quot modis di priuatio dico q 3bus modis ut
quinto me ¶ Aliquid enim di priuari habitu a quo sm quippe
natum hre sm genus remotum z hoc modo di planta priuata
visu q sum genus remotum sed vivum natum hre visum ¶ 2o
qm priuatur habitu quod 3 aptum natum hre sm genus proximum
z sic talpa priuatur visu qui 3 aptus me animali quod 3 genus
proximum talpe ¶ 3o qm priuatur habitu que natum est hre sm
suam spem proprie sed ho priuari visu z hic est [illegible] aliud larga
Ad priuationem pprie dicitur requiritur primo q sit natum
hre id sm suam spem z io ho non di priuatus aliis 2o r
quiritur determinata circumstantia temporis z io catulus non videns an
nonum diem non di visu priuatus pprie ¶ 3o circumstantia loci vn
radice tre non dicimus priuare luce diei qm ibi non 3 ¶ 4o determinatio
partis ut ho non di priuatus visu vel cecus si non hcet oculos
in pedibus ¶ 5o debitus respectus vel modus vn ho non dici
priuatus cursu si non mo currit ita veloci sicud sagitta vel vlter
Attendendum est quo vtrum sit oppo contradictio q oppo priuativa
hoc .n. non videtur ¶ Oppo enim non 3 aliud q elongatio po
ab actu sicud enim calor extensum in aqua elongat z facit distare
potentiam aque a frigiditate sed ut videtur magis elongat potentiam ab actu
priuatio q contradictio q priuatio tm elongat potentiam ab actu q non
pt hri regressus per naturam sed contradictio non tollit totaliter ymo
etiam naturaliter de non ente facit ens non aut de toto ¶ vides go
maior 3 oppo priuativa q contradictio ¶ Dicendum q quadrupliciter
aliquid elongat potentiam ab actu vno modo ipm potentiam removendo ita q
nihil relinquitur eius ¶ z isto modo elongatur po ab actu in oppone
contradictionis q in non ente simpliciter nulla 3 dependentia simpliciter ad
ee ¶ Alio modo ponendo obstaculum ut non reducatur po ad actum
qd contingit dupliciter ¶ Vno modo ad tempus z mobiliter sicud calor
positus sicud calor pt facere distare ad tempus tamen sicud sed
aqua cum 3 calida a frigiditate mobiliter ¶ Alio modo pprie z immobiliter
z priuatio ex quo dicitur q priuatio aufert potentiam z actum z io
cum totaliter potentiam z tamen contradictio tollat maior 3 oppo contradictionis
q priuativa ¶ Vnde est magnum miraculum 3 cotidie cum as [illegible]
q [illegible] illuminare [illegible] illud videatur magis miraculum z sic
quotiens fit z istud q rarius mirabilius reputamus
In dom 3 de contrariis ¶ z pro quid 3 ¶ hoc aut p3 per eius diffi
introducendum ¶ Prima contraria sunt que in eodem genere posita maxime
ad a se inuicem distant ¶ z in eodem susceptibili vicissim insunt
z mutuo se expellunt ut alterum illorum insit a natura dicendum aut
in eodem genere posita ¶ quia vtrumque 3 vera species [illegible] aliq

generis in quo dicit a contradictione quia unum oppositum est non ens ab illo
et a privatione quia unum oppositum est non ens in tali subiecto unum extre
ma in talibus oppositis non sunt eiusdem generis nec quodlibet extre
mum est res positiva primo non ens sed in contrariis est utrumque
quia ambo extrema sunt positiva ut ambo sunt species eiusdem generis
scilicet albedo et nigredo sub colore ¶ Dicitur autem maxime a se di
stantia quia in contrariis mediatis maxime distantia sunt solum contraria
scilicet albedo et nigredo | quia maxime distant et non rubedo quia ru
bedo est medius color et in eodem susceptibili vicissim insunt
hoc est quantum est de natura contrariorum insit alterum illorum insit a na
scilicet cum causatur a principiis non ut nigredo in corvo albedo in cigno
¶ Cetera ad veram contrarietatem requiruntur duo scilicet convenientia et distantia ¶ Con
venientia quidem quantum ad tria ut patet ex diffinitione ¶ Oportet enim
quod conveniant in tribus scilicet in eodem subiecto in eodem genere et eadem potentia
ut ¶ Ea enim que plurimum distant eiusdem generis sunt contraria ut
albedo et nigredo sub colore | Illa etiam que plurimum distant | item
in eodem susceptibili sunt contraria ut sanum et egrum in animali | item
que plurimum sub eadem potentia ut congruum et incongruum sub
grammatica ¶ Distantia autem requiritur inter extrema oppositionis | quia
oppositio omnis distantie non autem requiritur quecumque sed maxima | Unde distantia
que est inter rubeum et album non facit proprie contrarietatem quia
non est maxima ¶ Convenientia ergo est ratio generis distantia vero ratio differentie sed contrarietas proprie potest accipi ergo
Etiam aliqua possunt dici contraria non tamen proprie potest accipi
mente duobus modis in genere quorum primus est quando aliqua sunt
diversi generis et non possunt eidem inesse sicud posset large dici
quod quantitas et motus circularis sunt contraria loco de motu circulari
naturali ¶ 2us est quando aliqua primo dicuntur contraria quia habent tali
... ¶ 2o quia sunt susceptiva contrariorum ut po
ditate et frigiditate ¶ 2o quia sunt in potentia contrariorum
ut dicuntur contraria sanativum et egrotativum ¶ 3o quia sunt in potentia contrariorum
contrariorum activa vel passiva | ut quantum ad potentiam activam
calefactivum et infrigidativum sunt contraria ¶ 4o quia contrarii
orum agentia vel passiva in actu sicud calefaciens et in
frigidans quantum ad agentia calefaciunt et infrigidant
quantum ad passionem ¶ 5o quia sunt abiectiones vel expulsio
nes vel etiam acceptiones contrariorum
Quo sunt modi contrariorum proprie acceptorum ¶ Secundum quod sunt duo
quedam enim sunt contraria immediata et dicuntur immediata que non
habent medium sui generis inter se scilicet sanitas et egritudo secundum ...
¶ Alia sunt mediata scilicet que habent medium sui generis scilicet nigredo
et albedo et cetera ¶ Tertius est modus contrariorum quia quedam sunt contraria
quorum oppositum non est natum esse in subiecto sicud nigredo in cor
vo albedo in cigno quia enim ista insunt a natura oppositum non est

natu mee ¶ Alia aut sut gria q sut nata mee fbine z hoc dupr uel qr mdntur sepe cope vtriusq n vt albedo z nigredo parieti z sanitas et egritudo aliq i aiali
¶ Alia aut sut que quauis alti possut succede no tame postea ego mdnt sicut quauis mal' sit susceptiui sanitatis pº z post egtudines a quibg no z regressus in sanitate vt a tysi ptisa uel a lepra

Post hec vid' z vn hnt radice opponis gria dicem qr a gdicto z a puatiua oppone ¶ A contradicto gde Na vnu gdictoriuz z negato altig vn albedo negat nigredine in sbo vn albuz z no nigz ß in hº z dicia qr negaº gdictois z ex° geng z iste tn9 nichil dicit sed negaº grietat z infra geng z ipe tn9 aliqd positiuu qn dr. sor z albus dr. qr z no niger ¶ hec z negatio que puenit ex albere z p positiu z eig qd' z infra geng s. p albere ¶ vn si dicez sor est albus sor no z albus ex eo qr z niger no z contradictio ab's ¶ Sz contradictio pticipata que z tot rietas que hz tm positiu eiusd gnis cuz opposito que negat s. nigredine ¶ Puatia et oppo ce z pticipata qua est vnu contrarioz semp z nobilius altero id quod z nobilius habz roez habitus z ignobilius roez puationis z istomo sanitas dr. hitus egrido puaº z ide z de albedine et nigredine z silr hz vitatez in oibg griis magc tame in illis in quibus no z regressus pº in egritudinibg incurabilibus ¶ Ex hoc gº hnt roez puatois z hitus
¶ Si qr in aliquo dr a uca puatione z io dr. puaº pticipata
¶ Defitit aut in hoc qr gria hnt mem siu gnis no aut puatie opposita nc gria meta ¶ 2º quia quauis vnu extmuz opponis sit in gne in puatiua oppone s. habitus tame alterz extmu s. puato no z in gne cg oppom z in oibg griis
¶ 3º qmuis vng tn9 puatie opponis sit positiug z hitg tame altm extmu s. puato nichil ponit sed est nego in sbo de tiato ß quodlz extmoru grie oppois z tn9 positb z licet sit negaº siu oppoiti tame semp poit naz aliqua in sbo
¶ Roe gº quemerie dr. pmo phr qr hitg z puaº faciunt pªaz grietate z in hº de spu dr. qr puaº albems z nigredo s. quia in illis tbus dint dr. oppo griet ce puaº pticipate sid z gt dicto qr aliquid de vtroq hz

Nunc restat dicedu de oppoe rlatia z quid z ¶ Est aut oppo rlatia duoz rltioz cg na talis z qr int omes oppones minimu hz de oppone hoc aut no couenit pco qr hat mem siu gnis uel sbi que in alys minimis roez oppois hz sed quia no semp requirit. qr extma rali sint diuisa

ut patet in relatione vocis inter identitatem qua dicitur idem eidem
idem. In omnibus autem oppositionibus numquam extrema sunt idem sicut
patet de singulis. In aliis autem relationibus que non habent identitatem
extremorum sicut est in relatione reali est adhuc magis de oppositione quod
in aliqua aliarum oppositionum quod extremum in aliis numquam patet
aliud nec includit se invicem immo unum expellit reliquum et
uno existente impossibile reliquum est inesse et hoc in illis potissime
quorum extrema in uno subiecto conveniunt ut in contrariis et in privative
oppositis in quibus unius generatio est alterius corruptio. Sed in oppositione
relativa unum extremum reliquum includit. Unde posito se ponit et per
interempta se perimit. Quid autem sit oppositio relativa diffinitive patet ex
diffinitione relativorum posita superius

Nota proprietates et conditiones omnium oppositorum seorsum. Unde oppositio
contradictoria habet vii conditiones sine quibus non esset vera
contradictio. Prima est quod extrema contradictionis circuit omne medium eiusdem
generis et omne medium simpliciter patet de ente et non ente. Secunda quia utrumque extremorum
est extra genus sicut patet de ente quod est transcendens et etiam de non
ente. Tertio quod non potest esse in genere. Quarto quod unum tantum extremorum dicat
aliquod positivum sicut quod habet modum affirmationis aliud nihil dicat
positivum sed negativum. Quinta quod prima negatio non sit alicuius determinate
rei vel ita determinata subiecto sed sit absoluta negatio ita quod primum tantum absolute
sit non ens. Sexta est ex istis sequens quod extrema numquam possunt
esse idem vel simul. Ex quibus concluditur iste quinque conditiones
non posite in diffinitione contradictionis. Unde est septima conditio contradictionis
propositionis affirmationis et negationis quod sit unius et eiusdem secundum
idem et eiusdem simpliciter et in eodem sicut prius dictum fuit

Oppositio autem privativa convenit cum contradictione in tribus conditionibus
et differt ab ea in duabus. Convenit habet quinque conditiones.
Prima est quod caret omni medio suo generis. Secunda est quod alterum extremorum
dicat aliquid positivum et alterum non. Tertia est quod numquam extrema sunt
idem nec simul. Tum in his tribus convenit cum contradictione. Quarta est
quod habet medium subiectum susceptivum ut visus et cecitas oculum. Quinta
quod utrumque extremorum sit in genere non autem habitus est in genere directe
privatio autem indirecte et non dicit negationem absolutam sed negationem
hec determinate forte in determinato subiecto et in his duabus differt a contradictione

Oppositio autem contrarietatis habet aliquas proprietates in quibus
convenit cum contradictione et privativa oppositione et aliquas in quibus
differt. Prima est quod opposita contrarie numquam sunt idem nec simul et in his
convenit cum utraque predictarum oppositionum. Secunda est quod habet medium susceptivum
utriusque extremi competenter ad illa contraria quorum non est alterum a natura.
Tertia quod utrumque extremorum est in eodem genere et in eodem genere quam quando
unum habeat rationem privationis et alterum rationem habitus adinvicem

comparata et in hiis duabus convenit cum privatione et differt a contradictoria oppositione ¶ Secundo quod semper unum contrariorum habet rationem habitus scilicet nobilis alterum autem privationis scilicet ignobilius et in hoc convenit cum privativa oppositione ¶ Quartum est quod utrumque extremorum dicit aliquam naturam positivam quamvis unum habeat rationem privationis et alterum rationem habitus ad invicem comparata ut albedo et nigredo ¶ Sexta est quod habent medium eiusdem generis comparatum ad contraria et medietas ¶ Prima quod eidem susceptibili vicissim inesse possunt ad illa quantum contraria in quibus est regressus ab uno in alterum vel a quibus alterum a natura non inest et in hiis tribus ultimis deficit et differt ab oppositione contradictoria et privativa ¶ Aliqua autem istarum proprietatum sic conveniunt contrariis quod omnibus insunt iiij^or scilicet prima scilicet secunda tertia et quarta que tamen mediatis quam immediatis quippe conveniunt et tam illis que successive insunt tam illis que successive inesse non possunt ¶ Secunda autem contrariis simpliciter loquendo ¶ Sexta et alia non omnibus contrariis conveniunt sed secunda convenit illis contrariis quorum alterum non inest a natura et non illis quorum alterum inest a natura ¶ Sexta contrariis mediatis ¶ et non immediatis ¶ Prima contrariis quibus ab uno ad alterum est regressus et non illis in quibus non est regressus

Oppositio ultima in quarto ordine est relativorum sive contradictionis ¶ Prima est quod non habet medium sui generis et in hoc convenit cum contradictoria et aliis oppositionibus saltem contrariis immediatis et privative et differt a contrariis mediatis ¶ Secundo quod non habet medium ex parte subiecti et in hoc convenit cum contradictoriis et differt ab aliis duabus ¶ Tertia quod in relatione reali extrema non possunt esse idem et in hoc convenit cum aliis tribus ¶ sed in relatione rationis possunt esse idem sicut in relatione identitatis in quo differt ab omnibus ¶ Sexta est quod unum oppositorum ponit reliquum quod positio paternitatis ponitur filiatio et in hoc differt ab aliis tribus

Post hoc dicendum est de quinque significationibus secundum quas dicitur aliquid prius et posterius scilicet prior et posterior simul prius motum et dicitur de motu De prioribus ex vi de motu toto ut magis et minus ¶ Quinta ad primum ¶ Sed dicitur ex quo metitur prius et posterius dicuntur ubi aliquod primum et ibi dicitur prius quod est illo primo propinquius posterius quod ab eo est remotius ¶ Hoc autem primum potest sumi vel in quantitate vel in cognitione vel in esse et ideo omnes modi prioris et posterioris reducuntur ad aliquem istorum ¶ Sexto aliquid est prius secundum quantitatem non ut supra patuit dicitur quantitas continua et discreta secundum quantitatem dicitur ad prius alio tertio secundum ordinem in loco ut patet dicitur aliquis locus quod est ei propinquius est prius secundum locum et quod remotius posterius ¶ et hoc modo ignis est prior aere vel celo ¶ Secundo dicitur aliquid prius primi quod sunt remotiora a primi nunc et isto modo prior fuit nativitas quam eius passio ¶ Alio modo dicitur prior in futuris temporibus

2ᵒ dr̄ p̄ora que sūt que sūt p̄ora p̄nti m̄ut | 2ᵒ floritio ar-
bore dr̄ prior q̄ fructꝰ ex illa floritōe ¶ 3ª dicūt aliq̄
p̄ora ßm ordinē ī motu | 2 hoc dup̄ˣ | pmo in nālibus 2
illud quod ē pmo moueti ꝓpinquiꝰ dr̄ pꝰ | 2ᵒ in pueritia ali-
quis ē p̄or p̄ᵒ gnanti q̄ in senectute ū puer ē p̄or uiro
2ᵒᵒ in voluntariis | 2 hoc mō dr̄ p̄ores qui sūt in potesta-
tibus constituti 2 h̄ modus dr̄ p̄oritas dignit̄ ¶ Scdm
aūt quantitē distētā dr̄ aliq̄ p̄ora sicud quaᵒʳ sedēbꝰ p̄g
r̄ge ille q̄ ē vicinior dr̄ p̄or sic et̄ in dexᵒ ū pollice dr̄
p̄or meᵒ ¶ Prius aūt cognitōe ēē aliquid ꝯtingit 3ˣ ta-
cognitōe m̄pᵘᵃ q̄ ßua sed modo opposito quia illud q̄d in
cogᵒᵉ m̄pᵘᵃ ē pꝰ ē p̄gꝰ in cognitōe ßua ymo ḡ mo
ē aliquid prius cognitōe m̄pᵘᵃ sicud vlia sūt p̄ora p̄-
ticularibus ß in ßua ē egᵒ cūz ēm rō sit vl̄iuz nō cog-
noscit sortē nisi cogᵈᵒ hoīez ß cū ßꝰ sit p̄t'iuz nō cog-
noscit hoīez nisi quia cognoscit sortē ¶ 2ᵒᵒ ē aliquid in
m̄pᵘᵃ cognitōe cōmō quo simplicia cognoscūt̄ pꝰ co-
positꝭ 2ᵒ pꝰ cognoscit̄ albedo 2 homo q̄ hō albus sed
in ßᵘ egᵒ q̄ pꝰ composita offerūt̄ ßu q̄ simplicia
¶ 3ᵒ dr̄ aliqua p̄ora cognitōe m̄pᵘᵃ cōmō quo passiōes
omꝰ compositōꝛ sūt p̄ores 2ᵒ cūz rectitudo sit passio linee
lenitas supficiei 2 cū p̄or sit linea q̄ supficies 2 simp̄ ror
rectitudo erit p̄or cognitōe ipā lenitate | in ßᵘ egᵒ passio-
nes ēm magꝭ compositoꝛ p̄ores sūt ¶ Prius ēm in ēē
sendo 3ˣ dr̄ p̄ᵒᵒ rōe totitate | 2ᵒ dr̄ ēē p̄iora q̄ p̄ūt ēē
sine aliis sed alia nō sine ipis 2 istomō aial ē pꝰ hoīe 2
hoc ē prius a quo nō ꝯūtit̄ ꝯsequēdi subsistētia vt dr̄ in
p̄ntꝭ nō ēnī sequit̄ si aīal est hō ē ß bn̄ hō ē gᵒ aīal ē | vn̄ aīal
ē pꝰ hoīe ¶ 2ꝰ modus ē ßm attributōez uel analoᵍᵃᶻ cū ēm
ens dicat̄ de sbā 2 acc̄nte 2 p̄ pꝰ de sbā dicitꝰ sbaz ēē
p̄orē acc̄nte ¶ 3ꝰ modus ßm diuisionē entꝭ in actu 2 p̄oᶻ
¶ Si ēm accipiaꝰ ßm p̄oz sic mā p̄or ē for 2 dimidiū vi re
2 pars toto ¶ ē si accipiaꝰ ßm actuz egᵒ ē q̄ for ē p̄or
mā 2 p̄te totū p̄tes ēm nō incipiūt ēē actu n̄ p̄ resolu-
tionez totius Arˢ aūt in libro p̄ntōꝛ ponit aliud modū p̄or-
¶ Cū ēnz duo sūt ꝯūlia 2 vnū ē cā alterꝰ sicᵈ vitas rei ē
cā vitatꝭ oroīs ¶ Ab eo ēm q̄ reb ē vel nō ē oro dr̄
vā uel fā 2 tamē iste vitē ꝯūtūt̄ s̄ vitas rei 2 vitas
oroīs facte de re ß vitas rei ē p̄or ßm naz vitē orois

Augustinꝰ i2 ꝯfessiōᵐ caᵒ xxxviij alᵈ vī mōs p̄oritatꝭ as-
signare dicēs q̄ pꝰ dr̄ aliquid alio 5ᵒʳ mōis ¶ pᵒ et̄
nitate sic deus ē p̄or vi creatūa ¶ 2ᵒ tpe sic flos ē p̄or fructu
¶ 3ᵒ electiōe | 2ᵒ fructus ē p̄or flore ¶ 4ᵒ origine | 2ᵒ ē pꝰ
sonꝰ cantu 2 mā p̄or rebus ex mā 2 for qui mod' licz pꝰ

iii 2 3 9 videat differre ab . vel mo posito ab ar . le in no e ita q
ad alios conduties sua
Dictum e q cognitoe sensitiua pri ria sunt porta intelectua aut vlia
vero em q hoc no stat ar p pli 2 dicit q ta cognitoe
intelectua q sensitiua vlia sunt porta ¶ Pro q ar de hoc ponit te
stat in 3 bus locis in quinto met ubi ponit q vlud sunt po
cognitoe intelectua 2 sm ria sensitiua ¶ Et in pmo pg ubi dicit
q cognitio sm rind precedit cognitoez vlium s sensitiua cognitio
precedit intelectuam ¶ 3o in pmo p phi ubi ponit q cognitio
vlium 3 por cognitoe ptualatum no solum sm intellectum sed
etiam in sensu sicut cognitio confusa 3 por distincta 2 po ex m
q a remotis prius cognoscitur res ens ee ens postea apprehe
ditur p appropinquatoez ee aial pgea ho 2 postremo sor ¶ Ad
hoc solucioz intendum 3 q qn loqm de cognitoe talium vlia
2 singlarium possum loqui 3r ¶ Pmo copando cognitoez sen
sitiua ad intellectuam 2 sensitiua semp precedit intellectuaz 2 cu sensus
dicte no sit apprehensiuu nisi singlarium ¶ Intellectus aut ego 3 di
recte cognoscitiuus ¶ vlium ut pz 3o de aia sc q cognitio sm riud
sit por cognitoe vlium put hee cognitoes adinuicem copantur
2 loquitur ar p posterior ¶ vn ar dicit ibi q deficiente sensu necesso
3 deficere sciaz q 3 sm illum sensum 2 id in illo est sensum intellectu 2
ibid dicit q vlia sunt magis no simpliciter sed sm ria quo ad
nos ¶ Alio pt fieri copano sensitiue cognitionis ad cognitio
nez sensitiuaz 2 vniuersalis intellectiue ad aliam intellectuaz sm q in ea
po est processus de imperfectione cognitoe ad pfectam ¶ 2c cu
cognitione vero q sit processus de imperfecta ad pfectam cog
aut in vli in ¶ 2 in q sit imperfecta in particulari aut quia sic 2
pfecta ta in sensitiua q in intellectua cognitoe magis vniuersale 3
prius cognitoe ¶ 2 hoc pz in sensu 2 sm locum 2 sm tempus
sm locum quidez quia prius apprehendimus aliquam rem esse corpus
q aial 2 al q hoiez 2 hoiez quam sortez ¶ Sidez etiam sm tempus
quia puer a pmo dicit hoiez a no hoie q hunt hoiez ab hac
hoie vn pui a pmo omes viros vocat patres 2 postre
mo distingunt ad vnumquodque 2 eod mo est in intellectu de magis
quia ¶ 2c loquitur ar pmo phi ¶ 2 isto dicit ibid q magis con
fusa 2 magis vlia sunt notio nobis quo ad naz aut distincta
sunt notio q plus hnt de cognoscibilitate talia aut magis
sunt distincta ¶ Cum aut dico q sensitiua cognitoe apprehendit
prius vle q particulare sane intelligendum 3 ¶ q ubi vle no capitur p abstrac
tione sed ibi sumitur p magis con 2 magis confuso particulare aut
p magis distincto ¶ 3o pt fieri comparatio istarum cognitionum
in ead po no sm roez imperfecti sed sm roez obiecti directi 2 indi
recti 2c sensus p se 2 directe hz p obo sm re 2 particulare indiuiduale

aut et multum per accidens apprehendit universale. Singularem enim cognoscit
hunc hominem qui de hoc nomine Sortes predicatur. Intellectus autem hoc
per obo universale per abstractum directe et per se, individuum autem et per quandam
reflexionem cognoscit posterius, ut patet 3o de anima. Tunc ergo quoniam prius
prius in illud feratur naturaliter quod est suum obiectum directe, posterius
autem in obiectum indirectum. Obiectum autem sensus sit posterius directe individuum,
autem universale et ergo intellectus. Quod prius cognoscitur naturaliter a sensu
est posterius cognitum autem universale. In intellectu autem ergo prius est notum universale quam
particulare. Et isto modo dictum est supra de prioritate cognitionis diversa
et in intellectu et sensu et universale et particulare sic naturaliter quo
ad nos et in speciali priora sunt cognitione sensitiva singularia aut posteriora
in intellectu autem ergo et isto modo loquitur Aristoteles quinto metaphysice.

Simul dicitur per oppositum ad prius et posterius. Et ideo non oportet alios
modos simultatis assignare nisi quot modis dicitur aliquid prius
tot modis per oppositum dicitur aliquid simul. Sed hic ponit tantum tres
modos in presenti. Primus quod illa dicuntur simul esse quorum generatio et con
servatio est in eodem et equali tempore, et hoc modo sensibile et propria passio
sunt simul. Secundo illa dicuntur esse simul quecumque convertuntur secundum esse consequentiam
rei. Ita tamen quod unum non est causa alterius, ut sic hoc
modo relativa sunt simul natura quia naturaliter in existentia et convertuntur ad in
vicem et neutrum est causa alterius, ut sic licet secundum id quo fundatur
respectus unum possit esse causa alterius ut pater est causa filii secundum
id in quo relatio fundatur. Tertio dicuntur simul quecumque species ex op
posito dividuntur sub eodem genere vel etiam dividunt aliquod genus.
Et sic due opposite differentie divisive generis et due species consti
tute per eas dicuntur esse simul.

De primo quod importat ordinem sciendum quod ordo est nobis manifes
tior in motu locali, ubi est prius et posterius secundum lo
cum et secundum tempus quam in aliqua re alia, eo quod motus iste est sensui
manifestior. Secundum autem quod res magis sunt nobis note secundum hoc
et nobis nominantur. Et ideo quia nomen prius ordinem quendam im
portat, ordo autem est nobis notior in hiis que circa motum
localem sunt, ideo hoc nomen primum secundum suam rationem impositum
est ad illud quod primum est in hiis que respiciunt motum lo
calem. Circa motum autem localem generaliter tria sunt: magnitudo
super quam incipit motus, secundo ipse motus, tertio tempus mensu
rans motum. Hec autem tria se habent per ordinem ut patet 4o physicorum. Nam
secundum ordinem prioris et posterioris in magnitudine est prius et posterius,
postea in motu, deinde in tempore. Isto supposito patet quot modis dicitur
primum quia uno primo prius primo et secundum propriam significationem invenitur in
hiis que respiciunt motum localem. Secundo in aliis ex ordine
ibi considerato. Quantum ad primum invenitur uno modo prius. Tertio prius
dicitur de principio alicuius magnitudinis a qua incipit motus sicut primo

ueat in naui a prora in puppi prora est prius et puppis
posterius ¶ Et quia prius et posterius in magnitudine sequitur prioritas et
posterioritas motus ideo inuenitur prius in motu et etiam in tempore ¶ Vnde
et ponimus et prius in magnitudine ut in naui et prius in motu
ut si aliquid incipiat currere et prius temporis quod scilicet primo tempus
incipit esse ¶ Aliquando principium motus a principio magnitudinis ¶ Aliquando autem
non sed a magis oportuno ut patet 4° methaphysice in exemplo posito in
discipulis non enim incipit aliquis aliquis addiscere ab eo quod
est prius simpliciter et secundum naturam sed ab eo quod est magis oportunum
et magis facile addiscenti ¶ Vnde etiam in motibus humanis non
semper incipitur motus a principio vie sed aliquando a medio ¶ Et inde etiam
est quod in illis motibus sunt qui sunt super circulares magnitu-
dines non habentes principium actu ¶ Aliquod principium a quo opor-
tune moueri mobile secundum suam naturam sicud in motu corporum celestium
principium motus ponimus in oriente ¶ Ex quo patet quod inuenitur principium
et ordo principii in magnitudine et in motu et in tempore ¶ Ex ordine autem
considerato in motu locali inuenitur etiam nomen principii dans in-
fluencia et generacionem rerum ¶ Et hoc dupliciter vno modo ¶ Vt dicitur principium aliquid
in existens et intrinsecum ¶ Alio modo non existens vel extrinsecum ¶ Primo modo dicitur
principium rei illa pars que primo generatur quantum ad naturalia et que
primo fit quantum ad artificialia ¶ Vt de naturalibus in animali principium
est cor secundum aristotilem quia primo generatur ¶ In artificialibus ¶ In naui carina
in domo fundamentum ¶ Et de aliis omnibus istis id principium est inex-
istens ¶ Alio modo dicitur principium rei vnde incipit rei generacio quantum ad
naturalia vel factio quantum ad artificialia vel actio quantum ad moralia
¶ Et hoc patet in naturalibus quando ex contrariis generatur puer et mulier di-
citur principium pueri ¶ Et ideo vnde incipit alteratio dicitur principium alteracionis
et contumelia et conuiciones animos vocatur principium belli ¶ In moralibus etiam
illud dicitur principium ex cuius voluntate cetera mouentur et inde dicuntur
sunt principatus in ciuitatibus et in ciuilibus ¶ Et in artificia-
libus etiam id dicitur principium artificiatoris ¶ Hec autem est ars media
¶ Inter quas etiam quedam dicuntur architectonice id est principales
¶ Et sunt hee que habent aliis imperare sicud nauifactiua lignorum
dolatiue ¶ Vltimo autem quia ad similitudinem ordinis qui in motibus et operi-
bus apparet consideratur quidam ordo in cognitione rerum et propterea
secundum quod intelligitur ¶ Vt secundum quandam similitudinem motus habet dici
ne de principiis quoniam ideo aliquomodo dicitur vnde res primo innotescit
Vt autem dicitur nome principii in libro posteriorum ponens aliqua principia
demonstrationum ¶ Et quia omnes causa principium sed non econuerso ¶ Vt prius dictum est tot
modis dicitur principium quot modis dicitur causa

Quatuor sunt genera causarum ¶ scilicet efficiens materialis formalis et finalis
Quantum ad efficientem sciendum quod quamuis omnis efficiens sit agens
naturale vel a proposito ¶ Tamen auicenna ponit quattuor modos
cause efficientis ¶ Est enim causa efficiens perficiens disponens

adiuvans et consilians. ¶ Causa efficiens perficiens dicitur que ultimam rei perfectionem causat sicud quod inducit formam naturalem rebus naturalibus vel artificialem in artificialibus ut edificator domus. Disponens autem dicitur quod non inducit ultimam formam sed preparat materiam tantum ad formam sicut ille qui dolat ligna et sculpit lapides dicitur causa efficiens domus disponens tantum et non efficiens simpliciter. Et quanto magis ad necessitatem forme aliquid operatur tanto magis habet rationem efficientis. Et ideo quod ultimam dispositionem necessariam causat quamvis formam non introducat sed hoc generans respectu anime intellective que est ab extrinseco magis appropinquat inter omnes causas disponentes ad rationem cause efficientis.

¶ Adiuvans autem dicitur in quantum cooperatur ad principalem efficientem sed in hoc differt a principali agente quia agens principale agit ad finem proprium, adiuvans autem ad finem alienum sicud qui adiuvat regem in bello operatur ad finem regis. Et hec conditio est omnibus causis secundariis ad primam. Nam causa secundaria propter finem prime cause operatur in omnibus agentibus ordinatis sicud militaris propter finem civilis. ¶ Consilians autem differt ab efficiente principali in quantum dat ei finem et formam agendi. Et hec est conditio primi agentis per intellectum quod est deus ad omne aliud agens secundarium sive sit agens naturale sive per intellectum. Nam primum agens intellectuale in omnibus dat finem et formam agendi secundo agenti cuicumque sicut navisfactor dolatori lignorum et gubernator factori navis et primus intellectus toti nature propter quod dicitur quod opus nature est opus intelligentie. ¶ Ad hoc autem genus cause reducitur omne aliquid quocumque modo non solum secundum esse substantiale sed etiam accidentale.

Quantum ad genus cause materialis sciendum quod sive accipiatur materia in rebus naturalibus sive in artificialibus aliis quibuscumque respectu totius potest materia duplex una propinqua alia remota ut materia sillogismi propinqua sunt propositiones sed remota termini vel orationes remotiores ut sillabe remotissime ut dictiones ita etiam in naturalibus.

Quantum ad genus cause formalis sciendum quod est duplex forma quedam extrinseca rei et hec vocatur forma exemplaris sicud exemplar libri de quo scribitur dicitur forma exemplaris scriptore ad quam inspiciendo scriptor operatur. ¶ Et isto secundo modo forma exemplaris dei dicitur forma omnium rerum. ¶ Alia est forma intrinseca inherens et hec est duplex scilicet substantialis vel accidentalis rei. ¶ Circa quod sciendum quod quandoque una res simpliciter actu ens est materia alterius sicud argentum phiale et tunc forma correspondens tali materie a philosopho vocatur quandoque species ut patet quinto metaphisice.

¶ Quandoque autem plures res simpliciter adinvicem adunate sunt materia alterius rei quod contingit tripliciter. Quandoque enim diverse res coniunguntur et coadunantur secundum ordinem tantum sicud homines in exercitu vel domus in civitate. Et per formam redditur totum quod designatur nomine exercitus vel civitatis. ¶ Quandoque enim res non solum adunantur ordine

sed contactu et colligatione sicut apparet in partibus domus et tunc
respondet quod forma ipsa compositi. Neque autem superadditur alteri
componentium quod contingit in commixtione et tunc forma est ipsa
mixtio quod tamen est quedam species componentis et quia a forma
res habet esse et quiditatem et iterum quiditas importatur per diffinitionem
ideo quodquid erat esse vocatur forma a philosopho et ultimo est ipsa diffinitio
dicitur forma non obstante quod in rebus compositis est materia et forma diffinitio
utrumque contineat. Secundum quam dicta sunt in principio sunt materia et forma.

Quantum ad genus cause finalis sciendum quod nichil prohibet esse plu
res fines intentos licet non eodem modo ab aliquo agente ut
medicus intendit sanitatem tamquam finem principalem et attenuationem cor
poris tamquam propinquissimum sanitati et purgationem per quam
accipitur attenuatio et sic de mixtis ita et in aliis. Isti autem
fines sunt subordinati et unus finis sub fine scilicet attenuatio
est sub sanitate talis autem attenuatio intenditur qualis congruit
sanitati et purgatio sub attenuatione et sanitate quia talis pur
gatio intenditur qualis congruit attenuationi et sanitati. Finis autem
semper habet rationem boni vel simpliciter vel saltem apparet bonum
unde nullus ad malum inspiciens operatur ut dicit Dionysius. Ul
terius sciendum quod quamvis finis sit in quibusdam ultimum in esse
tamen semper prior est in intentione et causalitate unde dicitur causa causarum.
Est enim causa causalitatis in omnibus aliis. Primo efficiens quod movet
efficiens. Efficiens autem materiam in quantum in quantum facit materiam
esse susceptivam forme et forma inesse materie et est causa causalitatis utriusque.

Iste quatuor cause sic se habent ad effectum sicut quod materia et forma
sunt de substantia rei et intrinsece vel intime dicuntur ut anima et
corpus sunt de substantia hominis et de eius esse. Efficiens autem et
finalis sunt extra essentiam rei et ideo extrinsece dicuntur sicut dorsi
tator vel inhabitator non sunt de substantia domus quia huius commodi ma[n]sio domus.

Ad invicem sic se habent quod due et due sibi invicem correspo
dent quia efficiens est principium motus et finis est terminus motus.
Similiter forma dat esse materie et materia recipit esse. Est igitur efficiens causa
finis et finis causa efficientis. Efficiens autem est causa quantum
ad esse in quibusdam quia movens efficiens producit ad hoc quod
sit finis. Finis autem est causa non quantum ad esse sed quantum ad
rationem causalitatis. Nam efficiens est causa in quantum agit non autem agit
nisi causa finis. Unde finis ex fine habet suam causalitatem effi
ciens. Forma autem et materia sibi mutuo sunt cause quantum ad esse
forma quidem materie in quantum dat ei esse actu materia vero forme simpliciter
in quantum sustentat ipsam. Dico autem utrumque horum sibi esse causam
essendi vel simpliciter vel secundum quid. Nam formam substantialem que dat esse
simpliciter et formam accidentalem que dat esse secundum quid sunt in forma et materia
etiam quoque sustentat formam secundum esse simpliciter scilicet secundum quod est forma huius

ee in hoc z hoc solu ꝫ in humano corpore qd isto^o se hz ad aiaz
volez ¶ sunt^d hab aut ꝫ ca causarum ut dem ꝫ

NOn enim causarum sunt diverse species primo harum species
diversi sunt modi z sunt 9or in genere ¶ primus ꝫ qz causarum
queda sunt priores z quedaz posteriores ¶ Priores aut di
cu^r primarie z vles pgtiores dicu^r 2rie z prticulares
z hec prioritas pt attendi s^m rez z roez ¶ exe^m p^o i effi^{ciens}
ubi est prioritas real hō generat hoiez z sol ¶ Sol ut ca
pmaria z vlis licet remota ¶ hō ut ca posterior z 2aria
z prticul^s sed ppinqua ¶ In effi^cibus et dentibus solum roe et
ꝫ prioritas s^m roez vt medicina causat sanitate sed ca
pgtior z ppria sed artifex eu sit plus sed prima z remo
ta z qd dem ꝫ de prioritate z pgtioritate in genere cause effi^t
intendo in alijs causis ¶ 2us modus causarum qz queda sunt
cause p se z quedaz p accns p se ut hō generans hois gen
p accns ut album v^l hois generati nisi albedo accit gnoni
ti ¶ Est a' scd' oppositum ad caam p accns qz aliqd pt ee ca p accns
alicz duplr vno^o expte cause ut si dicat^r qz album est ca
domus qz accit edificatori ¶ Alio^o expte effectus ut si
dicatur ca p accns alicz qd accit ei quod ꝫ effectus p se
z hō pt 2r m[illegible] ¶ Vno^o qz hz ordinem nccm ad effectum vn re
mouens dr ca p accns sive id sit phibens sive 9rium sed
tollens phibz frigiditatez ¶ Vn scamonia dr infrigidare p
accns non qz cat frigiditate sz quia tollit impetum frigi
quod ꝫ 9rium s. tollendo ¶ Sive et no sit 9rium sed remouens
phibens ¶ 2^oo hz aliquid ad effcm ordine p accns non
nccm neqz in pluribus sed ut in paucioribus sicut inventio
thesauri ad fossionez in terra z hoc mo fortuna z casus de
quibus arist determinat 2o phis dicuntur ee p accns ¶ 3^oo qm nullum
ordinem hz nisi forte s^m estimacoez sicut si aliquis dicat se
ee causaz terre motus ¶ 3us mo^s causarum ꝫ qz queda sunt cause
in actu quedaz in po ¶ Vt edificatoris ca in actu ꝫ edificans
actu ¶ In po aut est edificator actu no edificans z ide ꝫ de
effectu ¶ 4tus modus causarum ꝫ qz quedaz sunt simplices sicut
quo vnica ca agens concurrit ad vnu effectuz sicut qm vni
9 trahens navez [illegible] z queda sunt 9posite [illegible]

Elementum causalitatem import z hz 9or conditiones ut patz
ex eius diffoe 4o meth ¶ Prima ut sit ca ex qua fit aliquid
z hoc ptinet ad genus cause malis z io forma aliqua no pt dici elm
¶ 2a qz sit pm in illo z io forma no pt dici elm qz hz g^mo
[illegible] in se ¶ 3a qz illa ma sit inexistens z intrinseca 2r ma transiens
no dr elm z p hoc dicit elm ab oi eo ex quo fit aliquid sicut
ex transeunte sive sit privato sive 9rium sive ma' pductiom
z conuenienti sba que ꝫ ma transiens ¶ ut cu dicim^s qz homo

musicus fit ex homine non musico et a contra mane in hiis quod erat prius et a
contrario et quod habeat aliquam speciem que non dividatur in aliquas diversas
per quod elementum differt a materia prima que nullam speciem habet et ab omnibus
aliis materiis que in diversas species resolvi possunt sed corpus humanum
non in carnes et ossa et humores. Secunda differentia quo ad metaphysicam. Elementum est ex
quo aliquid componitur. Quo ad primum primo. Quantum ad secundum inexistente.
Quantum ad tertium indivisibile specie in aliam speciem. Quantum ad quartum. Et hec
sunt que recitat in libro 5° dicens et in corporibus simplicibus
et in corporibus mixtis. Ideo dicuntur litteras esse elementa vocum etc.

Quia autem necessitas vel necessitas significat aliquid pertinens ad rationem
cause est enim causa ad quam de necessitate sequitur aliud. Ideo dicta de
necessitate causarum autem ut dictum est alie sunt intrinsece ut forma et materia et
ab istis sumitur necessitas que dicitur immutabilitatis. Alie sunt extrinsece scilicet efficiens
et ab hiis sumitur necessitas que dicitur coactionis et violentie et finis
et hinc sumitur necessitas ex suppositione finis et expedientie. Secundum hoc
patet quod necessitas scilicet coactionis et violentie que pertinet ad efficientem
ut cum lapis proicitur sursum movetur necessitate coactionis et violentie
et hec nullo modo potest esse in deo quia nullo modo potest cogi nec violentari
potest tamen esse in rebus aliis ut demonibus hominibus lapidibus
sed differunt quia in cognoscentibus talis necessitas violentie et coac-
tionis est cum displicentia et ideo magis ibi videtur displicentia violentia
quam coactio. Alia est necessitas que sumitur ex fine et hec dicitur est enim
quedam necessitas ex suppositione finis sine qua suppositio non potest res
consistere ut animal non posset vivere sine cibo. Est autem necessitas
ex parte finis que dicitur expedientie sed supposito quod volo transire Ior-
danum expedientius est transire navigando quam natando. Et ideo
necessitate expedientie est navis necessaria et hec necessitas ex fine
non est in deo quantum ad actus extrinsecos nec quantum ad actus intrinse-
ces quod ordinetur ad aliud finem qui non sit ipse sed hec necessitas
est et esse potest in creaturis. Tertia necessitas est immutabilitatis que
sumitur ex causis intrinsecis forma et materia et sic homo ex parte forme est
necessario rationalis et ex parte materie est necessario mortalis et hec necessitas est
immutabilitatis est in deo quantum ad actus intrinsecos et immanentes ut
pater necessitate immutabilitatis generat filium et pater et filius spirant
spiritum sanctum. Quantum autem ad actus transeuntes in exteriore materiam
non est in deo talis necessitas. Unde non necessitate deus mundum creat
aut gubernat sed mera voluntate et libertate. Secundum patet quod necessitas
et necessitas dividuntur et hoc patet primo ex quinto metaphysice etc.

Sciendum quod contingens opponitur necessario. Aliquid res sit vel po-
test esse primo habet in causis suis dicitur futurum. Causarum autem
invenitur triplex gradus. Quedam enim sunt necessarie in se et in or-
dine ad effectum sicut est motus celi in comparatione ad effectus
qui ex motu orbium necessario eveniunt et effectus provenientes
in talibus causis sunt quidam futuri sed non contingentes ymo

necij. Alie sut cause que no sut necie saltz p operationem ad
effectus vt eos necio pducat ymo put no pduce z effec
tus peuntes in talibus caus sut quidaz futur sed con
tingentes z no necij. Et hoc est 3x dra qz quedā sut co
tingentes determinate ad pducendu suos effectus vt fre
quenter nec deficiunt nisi raro ut qz ho gne ho quinqz
digitos solu z in hoc euenit ut in pluribus. Raro autez
euenit qz gne ad pluribus vel paucioribus qz 9. Effec
aut talium causarum du peuntur in caus suis sut futuri
z contingentes sed quidaz eorum sut cause que de se nullam
hnt determinatione ad hunc effectu pducendu sed p indiciaz
se hnt ad vtrumqz sicud si liberum arbitriu ut sor pt cre ul
no cre. Et effectus peuntes in talibus caus futuri
contingentes ad vtrulibet. Sunt g° in vniuerso futura con
tingentia quedaz frequenter quedā raro quedā ad vtru
libz pz ex qz contingens ad vtrulibz nuqz dr p operatione
ad cam agentem ex necitate nec. Na eniz semp z determinata
ad vnu nisi impediatur qz ut raro sed dr p operatione
ad cam agente libe que pot agere vel no agere qz ut
sic nuqz aliquid pducit necio cuz sit eqliter indifferens ad
opposita qz quod quā roe pducet pt z altm
Modo dicendu z de istis ppoibus ex z de quo se hnt
Ad iuuicem. Dicendum qz si vtamur eis ppe z et de dicit sed
magis roe z mg roe quidquid eni est de aliquo z ex illo
sz no eg° pt eni aliquid ee ex aliquo z no erit de illo.
Ro hec ppo de designat hitudine pn ostbalis ut mal
pn vel effectum ostbalis vt panis est de farina z cultel
lus de ferro. Cntra ad prm osbale male. Et filius gna
de pre sd de pno cotitatiuo gnatois qnm ad prm male
z de pre gnante sd de pno effectio osbali. Sz ex qnqz
notat pnm osbale qnqz pnm z no consbale qnqz neqz
pnm osbale neqz abte pnm sed solu ordine ut statim pa
rebit. z io sm pprium acceptoez z strictaz colz vnu se habz
in plus. Isi ex z aliud in mi9 s. de lz aliqn larga acceptat
vno vtimur p alto
Nota qz sex mois aliqd dr ee uel fi ex aliquo. Altr eni
aliquid dr ex aliquo sd ex mā z tuc dnot hitudinez
cause malis ut cultellus z ex ferro. Altr sd ex for z tuc
dnotat hitudine re formalis. 2° dicitur qz ho est ex corpe et
aīa ex cor tāqz mā z aīa tāqz ex forma. Aliqn sd ex
a cā mouente uel efficiua. z° denot hitudine cause effi. Vt
bellu est ex gmto z artificiata sut ex artifice. Aliqn aut
aliquid z ex aliquo sd sm p ex composito ptes ex toto

~~forteb sut idez p accns Si aut dicat sit~~ z tuc denot hitu-
dine totius ad ptes z hoc mo corpus z aia fit ex hoie cu
moritur z lec ex sillabis qn resoluit. Dicit aut iste modus a
tbus pmis qz i tbus pmis aliquid e ex aliquo in via co
pois vel pductiois. In isto e aliquid ex alio p viam resolo
nis sed totu in ptes resoluit. Quo vero aliquid dr ee ex
aliquo sed ex fine z tuc denot hitudine cause finalis sed
ho ex hoc comedit ut vivat. Vita enim finis e comestionis
no tn e hic modus usitatus in lrã sed aliqn nec pprius. Sexto dr ad
ee ex alio no denotado aliqua hitudinez causalitatis sed
solu hitudine ordinis. Hoc aut pt ee duplr alr enim
importat ordo sm tempus z sm motu z hoc dupl qz vel
sut duo extrema motus ut dicimus qd albu est ex nigro vel
ipse aliquis extrema motus ut dicimus qd nox fit ex die et nox
z dies consequunt diuisu motu solis. Alr aut attendit ordo
sm tps solu ut dr fieri navigatio p ex equinoctio i pus
equinoctiu ut pus qd in gnali sex modis aliquid dr fieri ex alio
affirmative z positive z istud pz 5o me te

Quo modo aut e ita quo aliquid dr esse ex nichilo ubi ex no vi-
detur importare aliqua hitudine positiva. Notadu qd differt dicere
aliquid no esse ex alio z aliquid ee ex nichilo. Nam cu dicit
aliquid no ee ex alio ponit ex import hitudine cause mlis
ordo oio negat ut nichil pdicat z hoc mo filius in divinis
dr no ee ex aliquo put import hitudine cc malis non
enim e ex aliqua mã. Hoc etiam dici pt de angelis. Cu aut
dr aliquid ee ex nichilo importatz ordo affirmatius ad nichilu.
Hz aut aliquid ordinez ad nichil dupl sc ordine tempis et
ordine nre. Ordine tempis quidez quia prius duratione
fuit no ens ~~qz ens~~ z postea ens z hoc oi rei tempali cogruit
no aut alicui eterno ut si angeli celu z cete creature fuisset
ab eterno no posset dici qd fuissent ex nichilo put ex dicit
ordine tempis. Sz qz fides ponit ea no ab eterno sed ex tpe
hoc mo oia creata pnt dici ex nichilo. Ordine aut nre pt
aliquid hre p tanto ad nichil quia totu suu ee z quidquid
e e ab alio dependes z sibi delictu eet no ens z verteret
in nichil itaqz ex pte sui no hz nisi no ee z quia quod est
alicui ex se ipso naturalr pcedit illud quod e ei ab altero
ideo posito qd angeli celu z cete creature eent ab eterno
fuisset verum dicere qd erat ex nichilo qz ex ibi denot ordinez
nre ad nichil hoc aut verum e z fuisset qz oibs creatura no hz ex
se nisi no ee z sibi delicta eet nichil. Cu igr creature omes
no sunt ab eterno ut fides ponit ideo omibs cogruit ad totu qd sunt
ab alio sunt z a deo dependent omes creature utroqz mo sunt
ex nichilo. Filius aut in divinis vel spus sctus cu sint ab eterno z pri-
vetur in nã hac ordine nre ad nichil no pnt dici ex nichilo licet

possint dici non esse ex aliquo ut ex denotet habitudinem cause materialis
Secundo videndum de hac propositione de. ¶ Sciendum quod ea possumus uti dupliciter
Uno modo proprie et stricte ¶ Alio modo large ¶ Si stricte sic semper denotat habitudinem principii constitutivi vel effectivi vel materialis ut cultellus est de ferro et filius est de patre ¶ Dicit etiam Doctor sanctus in prima parte summe quod de quandoque denotat principium formale in hiis dumtaxat que sunt forme subsistentes ut cum dicitur quod angelus est de natura intellectuali ¶ Si autem utimur large illa propositione de sic aliquando utimur pure originaliter et designat habitudinem originis ut paradisus est de sole ¶ Aliquando utimur pure ordinabiliter et tunc denotat habitudinem ordinis ut dicitur de mane fit meridies de divite fit pauper ¶ Aliquando in motu importando habitudinem cause materialis et effectivae sive originalis et tunc sumitur materialiter et originaliter ut dicitur in humanis filius est de substantia patris ¶ Aliquando substantialiter et ordinabiliter ut de pane fit corpus Christi ibi enim est ordo quia substantia panis precedit et manet sed ulterius substantia panis non annichilatur sed convertitur in Christi corpus et non substantialiter ¶ Aliquando etiam accipitur substantialiter et originaliter ¶ ut filius in divinis est de substantia patris vocem enim ablativi tenet substantialiter et originaliter
Tertio videndum de hac propositione in et sciendum quod sunt octo modi essendi in ¶ Primus ut quando pars in integrali est in suo toto ¶ Secundus est sicut totum integrale est in suis partibus ¶ Tertius sicut genus in sua specie ¶ Quartus sicut species in suo genere ¶ Quintus sicut forma in materia et hic dividitur quia quedam est forma substantialis et quedam accidentalis ¶ Primus dicitur inesse sicut forma in materia alia sicut accidens in subiecto ¶ Sextus est sicut aliquid in suo efficiente ut regnum in regente ¶ Septimus sicut aliquid in suo fine ut virtus in beatitudine ¶ Octavus sicut aliquid est in vase sicut locatum in loco per Aristotelem 4° physicorum ¶ Boetius tamen assignat nonum quem distinguit contra ut dicitur est ¶ Nonus sicut per totum genus species calor igni ¶ Decimus ut regnum in rege et quod rebus sine loco locatum ¶ Multi alii modi etiam inveniuntur et dicuntur
Motus sex sunt species scilicet generatio corruptio que proprie reperiuntur in substantia augmentum et diminutio in quantitate ¶ Alteratio in qualitate ¶ Et secundum locum mutatio que reperitur in ubi ¶ Notandum autem generaliter istorum quid sit et est generatio est via a non esse in esse ¶ Corruptio econverso est via ab esse ad non esse ¶ Augmentum est per extrinsecam quantitatis additamentum ¶ Unde est via ab imperfecta quantitate ad perfectam ¶ Diminutio vero econverso est via a perfecta quantitate ad imperfectam ¶ Alteratio vero est mutatio ab una qualitate in aliam Secundum locum mutatio est mutatio de uno loco in alium et hic accipitur nomen motus large sive pro mutatione ¶ Sed accipiendo proprie dicitur secundum locum Aristotelem 5° physicorum ubi mutationes que sunt genus ad omnes istas transmutationes sic dividitur quia omne quod mutatur vel mutatur de non subiecto in subiectum et talis mutatio est generatio que proprie est substantiarum vel de subiecto in non subiectum et talis mutatio dicitur corruptio que similiter proprie est substantiarum et quid autem importent ista nominibus et quibus proprie conveniat dictum est supra tamen de productionibus pertinentibus ad quos sic agere ¶ Vel mutatio est de subiecto in subiectum et est motus qui est species mutationis distincta contra generationem et corruptionem ¶ Motus autem dividitur

85

in 3º quia est motus in genere quantitatis | 2 iste dicitur augmentum vel dimi-
nutio | 2 est motus in genere qualitatis | 2 dicitur alteratio | 2 in ubi |
dicitur secundum locum mutatio ¶ quintum autem motus est in eodem genere cum suo ter-
mino ut motus ad quantitatem est in genere quantitatis 2º de aliis non tamen quod
sit species quantitatis sed reductive ¶ illi autem motus se habeant
ad formam 2 actionem 2 passionem dictum est supra cum de actione 2 pas-
sione fuit sermo ¶ Ponit autem philosophus quinque esse de ratione motus ¶ 1º
phisicorum ... primo requiritur movens a quo est primum motus
¶ 2º requiritur mobile quod movetur ¶ 3º tempus in quo est motus ¶ 4º
terminus a quo incipit motus ¶ 5º terminus ad quem terminatur motus omne
enim quod movetur ab aliquo movetur 2 ipsum quod movetur 2 in aliquo tempore
2 a quodam in quoddam

Ostendendum de toto 2 parte ¶ Sciendum quod est sextuplex totalitas est
enim primo totum essentiale quod continet plura realiter constituentia
unam essentiam per modum actus | sicut compositum est ex materia 2 forma
ut homo ¶ Totum integrale est quod totum plura constituentia ipsum realiter
non per modum actus 2 potentie sed per modum continuationis vel col-
ligationis | ut in domo vel archa ¶ Totum autem perfectionale
sive totalitas perfectionis attenditur secundum complementum perfectionis
substantie indivisibilis non enim habet partes realiter diversas principales sicut
dicimus totus deus totus angelus totus punctus ¶ Totum autem
potentiale sive potentiarum est id quod habet diversas potentias realiter diver-
sas a sua substantia que sunt principia operationum sicut anima habet diversas
potentias ut sunt visiva auditiva ¶ Totum autem universale est quod con-
tinet plures partes subiectivas sub se actu vel actione de quibus
predicatur 2 illa non constituunt illud totum sicut unum secundum rem sed
solum secundum rationem | 2º est totum universale genus ut animal species ut homo ¶ Totum
vero numerale non est aliud quam nomen comprehendens pluralitatem
aliquorum numeratorum sicut duodenarius dicitur numerus xii apostolorum hoc
autem totum non ita proprie habet rationem totius sicut alia cum totum est quod totum
comprehendit plura ut aliquo sint unum vel unita ¶ Numerus autem dicitur
non ut unum 2 tamen numerus verificatur de illis que non videntur habere
aliquam unitatem ¶ Sic ergo patet quod sunt vi modi totalitatis ¶ Ultima
autem omne totum est ex partibus vel rei vel rationis | quot modis dicitur
totum | tot modis dicuntur partes illi toti correspondentes ¶ toti enim essen-
tiali respondent partes essentiales ut materia 2 forma toti integrali partes
quantitative ¶ Toti perfectionali partes rationis ¶ Toti potentiali partes virtuales
que sunt ipse potentie ¶ Toti universali partes potestative ¶ Toti numerali par-
tes numerate totius distincti numero comprehendentes partes

Modo dicendum quomodo hee totalitates se habeant adinvicem ¶ Dicendum
quod conveniunt in nomine 2 ratione totius quia phisicorum ... quinto metaphysice dicitur
totum est cuius nulla suarum partium deest 2 continet omnes differunt
autem quia ¶ Totum perfectionis ab omnibus aliis in hoc quod quodlibet totum
habet partes realiter differentes ¶ Totum autem perfectionale habet partes dif-
ferentes sola ratione ¶ Aliud ut in deo angelo ¶ Aliud autem realiter

vt in toto integrali ¶ Et io vr ee coe ad oia alia tota vn qdz
totiz in sua natura z tom psonale qd no z aliqd illoz qnqz
Isti aute sic dicunt q tom vle z de eena rglz ptr z ptur de
qualz pte sua pbiua vt aial de hoie ¶ Sz nullu aliorz to
torz z de eena rglz pte nec pdicat de aliqua suarz ptiu
vt pz discurreo p singula male em qm ad tom integrale
dicere paries z domus z ita in alijs ¶ Totu eenle z nuale
dicunt a toto integrali z potestatiuo q quelz ps totius eenl
z nualis z de ee illius totius sed no quelz ps totius integ
lis vel ptatiui non em po dissima z de eena aie uel lapis
de eena domus ¶ Totu aut eenle differt a toto nualiq
in toto eenli acti aliq ps ut actus alti q s for z aliq vt
po s ma ¶ Sz in toto nuali vna pars no z forma alti q que pt
eius po ¶ Totu aut integrale dist a toto potestatiuo q tom
integrale d sm quatitate molis z me totu aut ptatiui sm qn
titatem vtutis z efficatie z ita pz dua istorz totaliu z conue
nentia z esse pr

In ddm in quibus inueniu iste totalitates z in qbus no
Dico q totu eenle inuenit in oi ente qposito ex ma z
for z no in aliquo ente simplici z ido no z in deo nc angel
nc in aia nc in formis simplicibus ¶ Totu aut psonale
z in deo angelis z quibuscuqz hntibus psonez sm naz
sibi debitaz z io conuenit deo creature sbe z accnti ¶ Totu
integrale no z in deo nec angelis ul formis simplicibus
s z in hntibus qntte molis solu ¶ Totu aut vle no z qpe
in deo licet ibi sit coe z spale Sz ee tom vle quenit sbe z
accnti no sm ee reale quod hz in re ex s sm ee reale qd
hz in re ex s sm ee qd hz in aia ¶ Totuz aut ptatiui
qpe conuet solu hnti diuersas pos qtas z diuersas sm
rem z id no conuenit do qpe sed angelis z hoibus z oibus
viuentibus ¶ Totu aut nuale accido nuz p multitudine
que opponit vni de tnscendentibus z in oibus etibus dis
cretis z ita tal tolitas pt compete dinis psonis an
gelis pbus oibus gnalr z accntibus ¶ Accido aut nuz
p multitudine que oppo vni de tnscendebus qd z pnm mu
sic tale totu nuale no competit nisi hntibus quatitate

Forme que magis z mins suscipiunt augeri dnt ¶ Se
go q augeri nichil aliud z q fieri maiorez qntitate
vn sicut aliquid se hz ad quatitate sic se hz ad aug
mentu ¶ Est aut dux qntas vna dimensiua que z qntas mol
¶ Alia vtutis siue vtualis z hec z quatitas ex suo gne no
z quatitas nc diuidit diuisione sue eentie sicut qntas dim
siua s magnitudo eius attendit sm aliquid ex dimsi leuel
intrinsecus qd z obm actus vtutis z ex gne suo z vel for

accitalis in gne qntit vel for sbalis ¶ Augmentu i respicit qn
dimensiaz z qntite virtut ¶ Sz augmentu quantitat virtualis
non respicit nec ptinet ad spez que di altio z hoc mo
augetur albedo z alie qualitates ¶ Qntitas aut molis z dimensia
z quorundaz p accns z quorundaz p se p accns quidez sicut
albedinis que funda in qntite qr pnte di quanta fuit sup
ficies tantaz albedinem ee dicis ¶ z io etc iste augmentu put
e spes motus ql altaroez dimissa no queit nisi p accns
Sz qntitas mol p se inveni in oibus corpibus que p se augent
p se aut aliquid augetur dupl ¶ Uno enim io qd fiat maiorez
qntitate mo de qntite mori i maiorez alio aut hoc sine motu
illius quod augetur di enim no quelz eius ps augetur sed quelz
ps mobil p se mo hoc aut ptingit qn efficit maior qntitas
p additoez alicuius extnee qntitat sicut qn addit lignu ligno
lapides lapidi z ligni z hoc quidez augmentum est in talibus
sed no motus augmenti qn aut aliqd mo de mori qntite ad
maiore pt ptinge dupl vel ita qr qntitas sit tius motus vel
ita qr sequat tm motus ¶ qn go quantitas p se z tius motus
oz qr ibi sit additio qntitat ad totum z ad qualz pte vt
totu augeat z quelz ps totius sicut fit in aialibus z in
plantis z in talibus pprie motus augmenti z decremeti Uno
motus augti no z in viventibus pox mixtura que fuit viveta
tope aut qntitas tm motus qn motus z ad aliqua forma
qua dicitur qntitas consequi ¶ Cuius enim forme debetur qntitas
dicitur z qr motus no specificatur nisi ab illo qd p se z tius
motus ideo talis motus no di p se motus augmenti sed vel
gnatio sit for sbalis sicut qn ex aere gnat ignis vel al
teratio qn z for accntal sicut pz in rarefactione aeris sic igit
pz quo z et qualiter diversa diversimode augeri dicitur

Ex hijs pz 2m sc que z dicta inter maius z minus ¶ ¶ 3 3 v et maius et minus
ppa z pprie loco maius ¶ z minus queit qntiti dimsiue z
no virtuali z etc no alicuius qliti nisi p accns ¶ Maius aut
aut z minus no queit nisi qntiti virtuali z qualitatibus ¶ Un
dicimus lapide maiore vel minorez qui hz plus vel minus
de qntite molis z ex hoc no di maius vel minus lapis ¶ 2o
qr aliqd se hre mut qr prius sm maius z minus vocatur
alteratio sed hre se aliqd sm maius vo augmentatio sm minus
diminutio ¶ Un qn dicimus rem augeri sm qntite z augeri
sm qualitate sumitur augmentu equoce ¶ 3o dicunt qr hre se
aliqd z in plus sm qntite molis z ee qntitate extensiore
z minus e ee minus extensiorez ¶ Hre aut se aliqd sm qntitatem
virtut vel qualitate z i maius z ipsaz ee intensiorez sm minus aut

ee 2missaz pz q esse extesu ad qtitate ptinz 2 intesiu ad qlitate
Idm 3o videnduz z quibus formis cōpetit suscipe mag
2 min9 Dicenduz q nō oībus qz nō formis sbalibz
sed accntalibz nec oībus accntalibz qz nō qtitati molis vt
ptint nec alys oībus sed sepabilibus 2 suis sbis 2 q cō
tinut sba diuersaz spēz 2 p hoc excludunt ppie passi
ones 2 io hoc vr ppe qualitibz couenire que hnt illas
cōdicōes .s. q sint sepales 2 diuersaz sba cōtinut pt
nut hoc tali roe psuadei qz nulla for pt recipi in diu
sis gradibus nisi ageēs eaz pducēs vel sbm ipaz recipi
ens possit diuersimode se habē agere enī vltu se hnte
in se 2 ad passuz 2 passo silr se vniformit hnte in se
ad agens nēe z actionez ee vniformē 2 tm actionis
idē enī manēs idez 2 r̄v eiusdē semp natuz z facere
idem sz r̄v forēz sbaliu 2 accntaliu que sepabiles cone
niut vni spei tn vt sut ppe passiones 2 ages 2 sbm
recipiens semp vniformit se hnt 2v aut aliaz forz
accntaliu que sut sepales 2 contmnt sba diuersaru
spez pnt se hre diuersimode gō 2c Lco sm 2d vry
Quarto vid z sm quid talibus formis suscipe mag
2 min9 couemat Sdm q ro quare tales forme susti ut
mag 2 min9 z indiciatio for spēz in sua eēnā vt me
liores doctores tenēt Hec aut indiana z2 pt sumi vno
vt forma accntal dicat indins q pt ee in diuersis sbis
differntibus spe vt albedo in niue 2 lapide 2 tal indiana ul
variacio non facit q for suscipiat mag 2 min9 pase 2o
pt sui tal indiana qz aliqua for pt inee sbo 2 nō inee
nec ista ect ptise facit q for suscipiat mag 2 min9 3a in
diūa z sm q eadez forma zdins vt plus 2 min9 pt in
sbo vt albedo fortis 2 quamuis pme due indiūc sint coad
iuuātes vel saltē simil sint cuz for susti mag 2 min9
tamē hec 3a indiana po a doctoribus melioribus cō
completiua quare forma suscipiat mag 2 min9 indiana ac
quelz istaz triu respicit ipaz formaz nō soluz sm ee for
sz sm eēnaz Et io forma accntalis nō soluz sm gradus ice
sed sm gradus in essēa dr suscipe mag 2 min9 quamuis qda
doctores oppositū fuerint ymaginati Hoc aut sic pbat
sic se hz maiq 2 min9 extensiue que attendunt sm eēm q
titatis sic se hnt mag 2 min9 intensiue in qlitate 2o
sic pd indiuisibilitas for z vo nō susti mag 2 min9 sz pt
diuisibilitas z vo susti mag 2 min9 sz indiuisibilitas for cat
tenet penes essēaz for gō diuisibilitas 2c 3o ois altaro
tia ad formaz que z in 3a spe qualit vy phr sz vera

alteratio est motus magis et minus in eadem specie | Vel patet ex quinto et uis
gradus alterationis que est secundum magis et minus tractatur ad veram formam que est de
3a specie qualitatis | sed hoc non posset esse nisi gradus intensionis
et remissionis attenderentur secundum ipsam eandem qualitatem | gradum eius et tal
lando et varietas graduum secundum eandem formam.

Dubium videtur quod magis et minus conveniat qualitati quia dicimus maior
et minor albedo et magis et minus album et maior et minor
virtus | Et videtur quod qualitas non suscipiat magis et minus secundum esse quia
magis proprie importat essentiam forme in abstracto et etiam aut in concre
to sed non possumus dicere magis et minus albedo sed magis et minus album
| Dicendum quod sicut dicitur quod quantitas sicut molis et virtutis ita dicitur quod magnitudo
sicut molis et perfectionis sive virtutis loquendo igitur de magnitudine per
fectionis secundum quam idem est esse maius quod melius tali magnitudine
convenit formis suscipientibus magis et minus et secundum talem minoritatem
convenit eidem albedini quod sit maior perfectione cum est intensa quam cum est
remissa licet non sit ita consuetum uti vocabulo maioritatis in
magnitudine perfectionis sicut in magnitudine molis | Magis autem et minus
conveniunt secundum magnitudinem molis perfectionis convenit qualitatibus
in quibus illud magis et minus idem est quod magis et minus | Sed
tunc remanet secundum dubium quia non dicitur secundum hoc magis et minus albedo
cum tamen dicamus magis et minus album et maior et minor albedo
et non magis et minus album | Et attendendo ad solam maioritatem
albedinis dicendum quod hoc est propter modum significandi grammaticalem | Cum enim
adverbium sit ubi adiectivum determinat ipsum verbum et perficit ipsum
ad principium | Similiter cum aliqualiter adverbium appropinquat et
in aliquo nota que significat per modum inherentie forme autem
in concreto significate significantur per modum inherentie ut album
in abstracto per modum per se vel per se stantis ut albedo et talia
in abstracto sumuntur substantive | Substantiva autem determinantur per adiectiva
| quia igitur magis et minus sunt adverbia determinant secundum principium et etiam
nomina significantia per modum inherentie cum sint talia adiectiva ideo
convenienter dicitur Sortes magis vel minus melius | vel peius et vel
est magis vel minus melius vel peius currens et Sortes est magis vel
minus albus et istud est magis vel minus album | non autem dicitur
magis vel minus currit Sortes vel magis vel minus albedo que significatur
per modum subsistentis et substantive | Adiectivum autem determinat substantivum
| et ideo bene dicitur melior cursor | et non melius vel magis cur
sor et minor et maior albedo et non magis et minus albedo hoc
autem est ex modo significandi grammaticali qui impedit vel facit ut sit vel
sit aliter vel aliter secundum modum diversum significandi dictorum loquendo quomodo valeat

Dicto de nominibus prime intentionis dicendum est de nominibus 2e intentio
nis | et premitto 3a primum est quod sicut 2a intentio fundatur
in prima ita una 2a intentio fundatur super alia 2a | Secundo enim
hoc quod dico species fundatur in hoc quod dico hoc quod est prima intentio

ita ita super hoc quod est esse primae de mixt quod est secunda intentio fundatur
haec intentio scilicet species et super speciem fundatur species subalterna et istius
quae secundae intentiones sunt ¶ Secundo premitto quod tam in nominibus primae
intentionis quam nominibus secundae intentionis quaedam dicuntur sine complexione ut
homo vel species quaedam cum complexione ut homo currit vel homo est species
vel species est secunda intentio et istis ¶ Tertium quod premitto est quod sicut in nominibus
primae intentionis sunt quaedam quae transcendunt et circuunt omne genus
et quaedam quae aliquibus conveniunt in genere substantiae et accidentis et quaedam
quae solum conveniunt uni ita et in secundis intentionibus quaedam
sunt communes omnibus transcendentibus et omnibus decem generibus
sicut hoc quod dico genus et species et multa alia ¶ Quaedam sunt
specialiter pertinentes ad unum genus ut hoc quod dico suppositum quod solum
convenit in genere substantiae

His suppositis primo dicam de nominibus incomplexis transcendentibus
quae haec sunt | et ex quibus oritur id scilicet intentio transcendens
convertitur vel potentialitas personalitatis substantialitas vel
aequivoca analoga denominativa ¶ Quantum ad primum sciendum quod in-
tentio importat tendentiam in alterum unde intentio dicitur quasi in aliud
tensio ¶ Et quia tam intellectus quam voluntas tendunt in alterum scilicet in
suum obiectum ideo intentio pertinet ad intellectum et ad voluntatem ¶ Nec ob-
stat si dicatur quod sicut intentio dicitur in alterum tensio ita intentio dicitur
intus tensio ¶ Et ideo sicut attendentia in alterum tensio convenit in-
tellectui et voluntati ita non deest pertinere ab ista conditione quia
est intus tensio habet enim duo simul stant apud intellectum et volun-
tatem scilicet intus tensio et in alterum tensio intelligere enim et velle sunt
actus immanentes | et non transeuntes in exteriorem materiam ab illa
ergo intus tensio manentia oppositum patet convenire nomine intentionis
intellectui | et voluntati secundum quod intellectio dicitur intus tensio sed quia
actus intellectus tendit ad suum obiectum quod est praesens ipsi animae vel potentiae
non quidem secundum realem praesentiam sed obiectalem aliquid dicitur esse in anima
quia lapis non est in anima sed species lapidis ideo quod per actum intellectus
ad obiectum potentiae tendit in ipsum sicut nomine intentionis convenit
intellectui et voluntati ab eo quod intensio est in quod respicit imma-
nentia oppositionis intellectus potentiae ita convenit eidem per eo quod intentio
est in alterum tensio quod respicit obiectum praesens potentiae obiective et ita
patet quod nomen intentionis ex duplici parte quia ex parte oppositionis
et ex parte obiecti convenit tam intellectui quam voluntati ¶ Res-
pondeo ergo intentionem ut se tenet ex parte voluntatis sciendum quod intentio
capitur dupliciter uno enim modo actus voluntatis capitur dupliciter dicitur intentio
sicut si quis vellet ire ad ecclesiam et videre Christi corpus talis voluntas di-
citur intensio ¶ Alio modo dicitur intensio res intenta sicut si aliquis
diceret intentio mea est scribere ibi res dicitur intentio scilicet ipsa scrip-
tura et isto intentio ut se tenet ex parte voluntatis dicitur ipsa voluntas

quia actus eius quo intendit quisque obiectum eius quod intendit ¶ Illa et
ipsa voluntas quisque sui et per actu suo sicud cum dico bona vo
luntate deo adte quisque per obiecto et re volita ut bibe et volun
tas sitientis et non loquimur quando dicitur aliquando nomina esse prime intentionis
¶ Si autem accipitur intentio ex parte intellectus sic est dicitur autem ex parte in
telligentis et dicitur intentio esse illud quod per modum representat ducit
mentem in cognitionem cuiusque rei et quia species intelligibilis et actus in
tellectus conceptus mentis formatus quem nos verbum menta
le dicimus representative ducunt intellectum in cognitionem rerum
ideo quodlibet eorum hoc modo intentio vocatur | et ex hoc nomen in
tentionis secundum usum loquendi trahitur et extenditur ut dica
tur intentio quecumque similitudo vel quodcumque exemplar re
presentando ducens in cognitionem et hoc modo species rei visibilis
in medio ut in speculo vel in oculo vel fantasia vel in me
moria sensitiva vel imago herculis intentio dici potest quia ex se in na
ad aliam ipsam cognoscentem per modum cuiusdam tendentie dedu
cit et quamvis hoc modo doctores utuntur intentione et ex ea appro
pinquat ad nominis impositionem non tamen sic loquimur quando dicitur nomen prime vel
secunde intentionis ¶ Secundo capitur intentio apud intellectum ex parte
rei intellecte et hoc modo dicitur intentio ipsa res que intelligitur tamquam
intellectus tendit in ipsam sicud in quoddam cognitum per actum
intellectus et loquimur hic de intentione ¶ Hec autem intentio dupli
citer sumitur et invenitur. Uno modo formaliter et tunc significatur in abstracto
ut hoc nomine | intentionalitas | et tunc intentio dicit terminum
ipsius tendentie sive illud quod resultat ex tali tendentia
intellectus per quem actum intendit in re ipsam et hec habi
tudo in abstracto precise significat preter ens rationis ¶ Alio modo accipitur
materialiter et tunc sumitur in concreto et dicit illud quod intelligitur
quidquid sit illud ¶ Est enim intentio concretum sed intentionali
tas abstractum ¶ Et quamvis in concreto res intellecta materialiter
dicatur intentio que aliquando est ens reale tamen primo id quod importatur
nomine intentionis formaliter in concreto est semper ens rationis
ipsa quo res intellecta materialiter in concreto dicitur intentio sive res
intellecta sit ens reale | ut homo lapis et huiusmodi sive ens rationis
ut species genus | et huiusmodi. Dicitur autem pro tanto intentio in concre
to significare materialiter id quod intelligitur in abstracto aut ipsam ha
bitudinem formaliter que rem intellectam consequitur scilicet nomine in
tentionalitatis quia nomine intentionis in concreto ipsam secundum habi
tudinis non est principaliter significatum sed magis ipsa habitudo
¶ Sed quia concreta in accidentibus formaliter et principaliter accidens
significant et forma materialiter autem subiectum accidentis significat | et contrario in quo
rdo est forma accidentalis sit hoc concretum album formaliter significat albe
dinem quia album solam qualitatem significat ut dicitur in predicamentis | E contrario
dat intelligere et materialiter ipsam rem in qua est albedo quia album

signat rem albaz Ita etiam cum intencio sit quedam materialiter significat rem intellectaz in qua fundatur habitudo eam consequens in actu intellectam sed formaliter significat ipsaz habitudinem que est ad modum fortis ¶ Et sicut albedo significat formaliter ipsaz formam in abstracto precise et nichil aliud materialiter ita intencionalitas significat formaliter ipsaz habitudinem et nichil materialiter ¶ Nomine ergo intencionis forte et quantum forte significatio importatur habitudo rei intellecte ad actuz intelligendi sed materialiter et quantum ad materiale significatum intencio res intellecta dicitur quecunque sit siue ens reale siue ens racionis

¶ Hec autem res intellecta que est unum ens reale constitutum pro actu intellectus dupliciter considerari potest uno modo absolute ut est res et per se non habitudo et unum ad intellectum et sic nulla res dicitur intencio ut homo in recto non posse consideratus uel lapis alias oporteret quod esse intencionem esset de racione talium quod est falsum Alio modo potest considerari cum habitudine ad actum intelligendi in quantum est intellecta et sic quedam habitudo ipsam consequitur que formaliter intencio dicitur et ideo super rem absolute addit rei habitudinem ad actum intelligendi sic ergo res intellecta intencio dicitur materialiter absolute autem non dicitur intencio sed res ¶ Ipsa autem habitudo formaliter dicitur intencio que cum passione dicitur intencionalitas siue passione nominis intencio qua res ipsa materialiter dicitur intencio que est res intellecta et quecunque sit siue ens reale ut homo siue racionis ut species ¶ Et sic accipitur hic intencio quo loquimur de intencione quantum ad nomina prime uel secunde intencionis

Ostendendo quid est et unde dicatur prima intencio ¶ In hoc enim quod dico prima uel secunda intencio importatur et ipsa intencio et intencionum ordo ¶ Nomina enim quedam dicuntur prime impositionis secundum grammaticam uel prime intencionis secundum logicam et que eodem modo secunde impositionis et intencionis ¶ Sed quod ergo quod ordo iste unde aliqua dicuntur prime intencionis aliqua secunde non potest sumi ex parte intelligentis quia sic species intelligitur que est per modum representatiuum secundo intelligentis esset prima intencio et actus intelligendi qui est secundum esset secunda et verbum esset tertia quod est falsum ¶ Nec potest sumi ex parte actus intelligendi quia sic si fortis primo intelligeretur et postea secundo fortis esset prima intencio et postea secunda tertio quod est falsum ¶ Et ideo iste ordo accipitur ex parte rei intellecte in quantum est intellecta secundum quod est diuersa genera intelligibilium ad quorum quodlibet terminatur actus intelligendi Nam quedam sunt intelligibilia que sunt vera entia realia que conueniunt rebus non ex parte intellectus speculatiui sed sunt ita esse in intellectu speculatiuo obiectiue primo constituto pro tali esse obiectiuo sunt res vere et conueniunt rebus alias apprehensione ut homo bos et similia in genere substancie albedo substancia et qualitas in genere accidentium ¶ Alia priuatiue ut cecitas dicitur quod si non sunt res vere tamen realiter et verantur rebus que insunt ut priuationes sicut cecitas ¶ Et hec omnia que sic rebus conueniunt dicuntur prime intenciones et nomina talium dicuntur nomina prime impositionis secundum grammaticum secundum logicum prime intencionis ¶ Alia que conueniunt rebus secundum quod sunt obiectiue in intellectu et non aliter sicut est

abstractiuum esse vniuersale generis speciei etc. Et ita dicuntur secunde intentiones et
nomina talium significatiue que sunt dicuntur nomina secunde impositionis ¶ Et
sic duo modi essendi sunt generales scilicet secundum rem et iste est primus
et secundum vocem et iste est secundus ¶ Iuxta ab istis duobus generibus intelli-
gibilium que duplici modo esse sumuntur diuisio primarum intentionum
et secundarum primarum a primo et secundarum a secundo ¶ Causa autem est quia prima diuisio
essendi est in esse rei et in esse rationis ut patet 9° metaphysice et ita etiam prima
diuisio nominum est prime intentionis quantum ad illa que habent esse in re
¶ Secunda secunde que habent esse in voce et ita patet vtrum et quid sit prima intentio
et secunda et quid nomen prime impositionis et secunde q̄ marte

Conueniunt autem hee prima et secunda intentiones in duobus et differunt
in duobus. Conueniunt primo in hoc quod sunt interiores scilicet in
tali nomine ¶ Secundo conueniunt quantum ad hoc de quo sunt quia tam secunda
intentio quam prima quantum ad illud quod importatur formaliter in cognito
nomine intentionis ens rationis quod patet videre ¶ Ista quoniam intentio ut se
ex parte intellectus non distinguatur contra esse reale immo omnis
talis intentio sit res vera et non ens rationis ut species intelligibilis
et habitus ut dictum est ¶ Intentio autem ut se tenet ex parte rei intellecte
quantum ad illud quod connotatiue et materialiter dicit non distinguitur
contra ens reale quia saltem quandoque res vera est extra animam ut homo
albedo etc. ¶ Tamen intentio prima etiam quantum ad illud quod im-
portat formaliter est ens rationis quia ut dictum est in rationes for-
maliter significat intentio ipsam habitudinem rei que consequitur ea ut
intellecta est que est ens rationis ¶ Secunda autem intentio de entibus rationis
est et ita vtraque conuenit et vtraque est ens rationis quantum ad
formale significatum. Differunt autem in duobus ¶ Primo quantum ad id
quod significatur quia prima intentio connotatiue significat materialiter ens re-
ale sicut homo ¶ Sed secunda intentio nullo modo significat nisi ens rationis ¶ Secundo
differunt quantum ad id in quo sunt. Vbi sciendum quod aliquid dicitur dupliciter
esse in intellectu scilicet subiectiue et hoc modo species actus intelligendi et scientia
sunt in intellectu sicut in subiecto ¶ Alio modo obiectiue et hoc dupliciter. Vno modo
propter illud quod est directe cognitum ab intellectu et hoc modo res extra
existens sicut homo bos etc. ¶ Et dicitur obiectiue quia est in prospectu sue
cognitionis ¶ Contingit autem aliquando quod aliqua res simul et semel
est in intellectu obiectiue et subiectiue ut cum aliquis intelligit et cogitat
de scientia in se actualiter existente. Aliquando autem est solum in anima obiectiue
et subiectiue in re extra ut cum intelligit albedinem vel lapidem. Alio modo
dicitur aliquid esse obiectiue in intellectu quia consequitur rem prout est obiectiue
in intellectu esse enim abstractum a Sorte et Platone non conuenit
homini prout est extra in re subiectiue sed solum prout est in intellectu obiectiue
quia scilicet homo est in prospectu intellectus primo obiectum cognitum non
cognito Sorte vel Platone sicut etiam in visu color et albedo
lactis obiectiue sine dulcedine subiectiue ¶ In hoc ergo differunt quia prima
intentio secunda illud significat quod nunquam est neque in intellectu neque in
re extra subiectiue sed solum in intellectu et esse obiectiue tanquam consequens
rem veram prout est obiectiue in intellectu ut genus et species ¶ Sed illud

quod imponitur nomine prime intentionis continue et materialiter est obiective et subiective in re extra ut homo lapis et huiusmodi etc.

Nunc dicendum est quid hoc nomine intentionale importetur quod descendit ab hoc nomine intentio. Ubi intelligendum quod intentionale potest accipi dupliciter scilicet essentialiter et denominative sicut aliquid potest esse quale essentialiter et denominative essentialiter ut albedo denominative ut lignum. Item est esse intentionale per essentiam alicui convenit sicut ei quod est intentionale per essentiam. Alicui autem convenit esse intentionale per participationem et denominative. Tunc accipiendo intentionale dicitur denominative de illo cuius est intentio. Tunc accipiendo intentiones que sunt ex parte intellectus sunt species intelligibiles actus intelligendi conceptus formatus vel dicuntur esse intentionalia essentialiter quia sunt intentiones rerum. Illa autem quorum sunt intentiones et quorum sunt representativa dicuntur esse intentionalia denominative. Sed notandum quod dicimus quorum sunt quia ista possunt esse alicuius dupliciter uno modo ut subiecti in quo sunt. Tunc subiectum non consueverunt denominari intentionale a talibus intentionibus ut in lapide non dicitur intentionalis ab intentione que est species et aliud que est in intellectu secundum in subiecto. Alio modo dicuntur iste intentiones esse alicuius ut obiecti et representati ad quod sunt et talia denominantur intentionalia esse a talibus intentionibus ut dicimus quod lapis bos albedo et cetera dicuntur esse intentionaliter in intellectu et habent esse intentionale in intellectu quia scilicet per magis essentiam vel secundum representationem quod est eorum intentio et ideo causa est quia talia intentiones sunt intentiones magis important similitudinem ad obiectum quod representant quam ad subiectum quod informant. Et idem est iudicium de intentionibus et illis quorum intentiones sunt secundum quod nomen intentionis extenditur ad quodcumque representativum alterius sive exemplar ducens in alterius cognitionem sicut est de specie visibili et in medio et in organo vel in speculo vel fantasmate in fantasia vel specie sensibili in sensu memoria. Accipiendo autem intentionem in intellectu ex parte rei intellecte ad actum intelligendi dicitur intentionale per essentiam vel essentialiter eo modo quo talibus entibus competit tunc essentia que non dicitur formaliter verum aliquid sed est in privationibus dicimus quod cecitas est privatio essentialiter sed oculus habet esse privatum denominative. Et intentionale denominative potest dici tunc secunde intentionis prima intentio super quam secunda fundatur quantum ad illud quod materialiter importatur nomine prime intentionis quod est res intellecta et ipsa res extra que dicitur intentio materialiter potest dici et nominari ab hoc quod nomine prime intentionis importatur formaliter. Tunc prima intentio ut est fundatum secunde sed hoc nunc potest dici denominative intentionale et ipsa res intellecta potest dici intentionale ab habitudine quam formaliter dicit prima intentio sed isti modi denominationis non sunt multum usitati etc.

De hoc nomine transcendens secundum quod transcendentia dicuntur quia immu-
tatis omne ens vel transiens omne ens. ¶ Hoc autem contingit
tripliciter. Uno modo entitate, prout deus dicitur transcendens quia nobilitate
actualitatis transcendit omne ens, et non est communis univoce vocabuli.
¶ Alio modo accipitur transcendens non ab entitate actualitatis sed a predicatio-
nis communitate, prout id dicitur transcendens quod potest predicari de omni ente. ¶ Sed
est duplex predicatio: una formalis ut homo est animal, alia denominativa
ut homo est animal, homo est species; id est quod predicatione formali predicatur de
omni ente communi quo cuilibet enti convenit propria formalitas dicitur
transcendens quia transiens omne ens vel transiens omne ens
communitate scilicet formalis predicationis. ¶ Tertio transcendentes proprie dicuntur
de illis scilicet per se ente, uno, vero, bono, re, aliquid, et est ipsum universali.
Illud autem quod denominative predicatur de omnibus et de inferioribus de primis
transcendentibus potest etiam dici transcendens, et ita hec dictio intentio
intra alias potest dici transcendentes quia hoc quod dico ens est universale
et iste modus est communis.

Universale tripliciter sumitur. ¶ Est enim universale universalitate et hoc modo dicitur
sol causa universalis respectu generabilium; deus autem est causa universalis omnium.
Alio modo dicitur universale abstractione. Abstractio autem est duplex. ¶ Omnis
enim abstractio dicitur respectu materie. Quedam enim sunt abstracta a materia secundum
esse et quamvis hec sint quedam phisica et similia intelligibiliter dicuntur
per abstractionem universalia. Alio modo est aliquid universale per abstractionem non
secundum esse sed secundum intellectus considerationem in quantum talia considerantur
absque materia. ¶ Hoc autem potest fieri tripliciter. Uno modo ut consideret aliquid
intellectus absque hac materia sensibili, puta hominem non considerando hanc for-
mam quamvis talia intelligantur cum materia sensibili in communi, et talis abstractio
vocatur physica. De sic abstractis non tamen sic excludit materiam
sensibilem in communi quia intellectus cognoscit carnibus hominem et ossibus in com-
muni, non tamen considerat eum in istis carnibus et istis ossibus. ¶ Alio modo
potest fieri abstractio ut intellectus consideret rem non solum sine hac
materia sensibili sed quod consideret eam absque consideratione sensibilis materie,
licet consideret eam cum materia intelligibili, ut potest considerare circulum sine
ere vel ligno et omni materia sensibili, sed quia circulus oportet quod sit in aliqua
materia non intelligitur sine materia intelligibili, et talis abstractio est mathematica. Tertio modo
potest aliquis intellectus considerare rem aliquam et sine hac materia sensibili
et materia sensibili simpliciter et intelligibili, et talis est metaphysica. Possumus enim intelligere
actum et potentiam sine materia sensibili et intelligibili. ¶ Hec autem abstractio non est vel
separatio sicut cultellus separat carnes ab ossibus. ¶ Sed unius con-
sideratio sine altero sicut visus considerat colorem in pomo nihil
considerando de sapore, et quia ut sic talia considerata abstracta com-
petit eis ut dicantur de multis, sed sunt in multis. ¶ Secundo est etiam abstractio
que istas consequitur que est per predicationem, prout homo est abstractum communita-
te predicationis quia predicatur de per se et plene. Universale secundum logicam dicitur quodlibet
istorum predicatorum modorum secundum quod communius uno modo et universale proprie dicitur.

quod est aptum de pluribus predicari. ¶ Ubi notandum quod licet universale est multiplex, est enim quoddam universale quod habet actu et simul plura supposita ut homo. ¶ Aliud est quod simul actu non habet plura supposita sed successive ut fenix. ¶ Aliud quod non habet plura supposita simul nec successive ut sol et luna, quorum unumquodque tamen non habeat nisi unum suppositum, potest tamen considerari sine conditionibus individualibus et scilicet sine hic et nunc. ¶ Et quamvis in aliis duobus modis dicatur universale quod aptum natum est predicari de pluribus vel simul quantum ad primum vel successive quantum ad secundum et in tertio non posset, nihilominus dicitur aptum natum predicari de pluribus quia intelligitur universale est hoc ei conveniret licet sibi hoc non conveniat in hac determinata materia. ¶ Quocumque autem modo universale sumatur semper dicitur opponi quandam ad similiter sive particulare et ideo quolibet modo universalis unus est modus particularis sicut patet. ¶ Quia enim sol habet virtutem respectu cuiuslibet generationis dicitur causa universalis generabilium, sed quia for. non habet virtutem nisi respectu plurium dicitur causa particularis. ¶ Et postea singulis modis universalium unus est modus particularium.

Secundo dicendum quod universale potest considerari dupliciter. Uno modo secundum quod natura universalis consideratur simul cum intentione universalitatis et cum intentione unitatis scilicet ut unum et idem habeat habitudinem ad multa convenienter eo abstractione intellectus. Unde oportet quod secundum hunc modum universale sit posterius ut in primo de anima dicitur: animal autem universale aut nihil est aut posterius est. ¶ Sed secundum Platonem qui posuit universalia subsistentia secundum hanc considerationem universale esset prius quia particularia secundum eum non sunt nisi per participationem universalium subsistentium quae dicuntur ydee. ¶ Alio modo potest considerari quantum ad ipsam naturam scilicet animalitatis vel humanitatis prout invenitur in particularibus. Et tunc dicendum quod duplex est ordo nature, unus secundum viam generationis et temporis secundum quam viam ea quae sunt imperfecta et in potentia sunt priora et hoc modo magis commune est prius secundum naturam quod apparet manifeste in generatione animalis et hominis nam prius generatur animal quam homo ut dicitur in libro de generatione animalium. ¶ Alius est ordo perfectionis sive intentionis nature sicut actus simpliciter est prius secundum naturam quam potentia et perfectum prius quam imperfectum et per hunc modum minus commune est prius secundum naturam quam magis commune ut homo quam animal. Nature enim intentio non consistit in generatione animalis sed intendit generare hominem.

Quantum ad tertium quod universale magis commune comparatur ad minus commune ut totum et ut pars. Ut totum quidem secundum quod in magis universali non solum continetur in potentia minus universale sed etiam alia ut sub animali non solum homo sed etiam equus. ¶ Ut pars autem secundum quod minus commune continet commune in sui ratione, non solum magis commune sed etiam alia ut homo non solum animal sed etiam rationale. ¶ Sic ergo animal in se consideratum prius est in nostra cognitione quam homo, sed homo est prius in nostra cognitione quam animal cum sit pars rationis eius.

De hoc nomine abstractum patet eius acceptio secundum premissa. Premissa distinctione de abstractione in capitulo de universali omnibus talibus

quibus di fieri tal' abstractio ipa res abstracta in quolz
modorum istorum abstractu di 2 eius oppositum pt dici concretu
¶ Sz preter illos mos d abstractuz pro opposituz ad cretu sm
moduz sig di vt abstractuz dicat 2 illud quod sigt forma
vn abstractu di qr ab alio extractuz ¶ Concretu aut qsi
contractu 2 isto qr 2 b d o m ouz inuenit concretu 2 abstr m
ut ens 2 entitas ¶ vn vl' concretu di id qd' hz naz 2 abstr m
dicit naz ¶ Et ido abstractuz hz mo m sig di qr est 2 qr mody
sig di dato qr res ead' significe impedit moduz pn ¶ Unde
z qr dato p tame ita z qr quantu ad formale sig tuz ide impor-
tetur noie abstracti 2 concreti sicud noie hois 2 huanitat
noie albi 2 albe mis tn qr modus sig di z diuss qr concretu
sigt p modu quod z 2 p modu hnt 2 p moduz concreti ¶ Ab-
stractu aut sz p moduz habiti 2 pt sn nulla rem qua dic
quod z 2 quo est hns 2 hitu ps 2 co m put de seimte pri
in illis aut ubi eet idez hns 2 hitu quod z 2 a quo z ps 2 co m
comio quo in talibus eet totu 2 ps put de seimtez pri io
het z vera deus z deitas 2 deitas z deus ut conit aute
maior in que sbe noie concreti suppo m impor 2 noie abst na

Concretu z 3 x quoddaz accntale ut albuz ¶ Et quodda
sbale sed denoiatiu ut role ¶ Quoddaz sbale no tame
dnoiatiu ut ho al' 2 hg di ¶ Oibg concretis coe z qr dent in pre
suppo m 2 p supp to reddut locucoez vera ut albu e p sorte
currente variole dispuit ho mo nihil tame z dicia qr cretu
accntale dat in pre suppo tu no ex sigto sed ex mo signifi di
solu ¶ Albu eni sola qualitate sigt ut di in pnti ¶ Concretuz
aut sbale dnoiatiu dat in pre suppo m ex significato // ptin
qr sigt aliquid quod ptinet tamqz pars ad integritatem
suppo ti ut aiatuz ptin uco ex mo sig di huanitate qr
no dicte sigt hoiez sed quadrudz suppositu cu sig et prin
pali forma sed indirecte 2 ex qsequenti ex suo mo sig di
import suppositu ¶ Concretuz aut sbale no dnoiatiu
dicte 2 p se sigt suppo m ex quo pz qr concretu sbale no
dnoiatiu pdica de suppo to p se 2 in quid ut al' de sorte
¶ Cretuz aut sbale dnoiatiu ptin denoiatiue sz dnoiatiue ccntali
¶ Cocretuz accntale p dnoiatiue de suppo to sz denoiatiue accn
tali quid aut importe noie supp ti infra patebit

Predicatu sigt rem que ab alio dici sive actu vbal
pt i d qd' di sive p copulaz verbale dica sive pt actus
verbal' vt cu dico sor e ¶ Sz hoc qd' dico cile di pdicatu
qr de sbo dici s de sorte alu aliquid di de aliquo me nte
co la verbali | id est pruz di ut cu dico sor z albus di
albedo de sorte 2 totu est albus z pruz pru aut dici
ab actu pdi hoc aut conuenit oi rei 2 oi noi qr posse pri
in aliq ppoe sive sint noia pe intecois sive 2e

Predicabile autem dicitur ab aptitudine predicandi quamuis actu non predicetur
in quo differt a predicato quod dicit actum et esse possibile querit enim
tres conditiones ¶ Predicamentum autem dicitur ordo diuer-
sorum predicatorum et predicabilium que sunt eiusdem generis et ideo omnia
predicabilia ordinata secundum sub et super in genere substancie predicamen-
tum dicitur. ¶ Predicatum dicitur in comparatione ad subiectum ideo subiectum di-
citur de quo aliquid dicitur et predicatum quod quod de alio dicitur et hoc
generaliter omnibus terminis et nominibus conuenit et sic predicatum dicitur ab actu predicandi sicut
subiectum dicitur ab actu subiciendi et subiicibile ab aptitudine ¶ Et quia predicabilia
consequuntur quedam et secundum accidentia que importantur nominibus
rationes ut equiuocum vniuocum analogum ¶ Vniuocum dicitur ...
¶ Equiuocum autem dicitur quasi equiuocans sua significata secundum albertum
et ideo equiuocum dicitur illud nomen quod est commune multis et secundum illud nomen
illorum significatorum substancia est diuersa simpliciter tamen
Analogum autem idem est quod proporcionale sicut et analogia idem est quod
proporcio. Sed analogum dicitur id nomen quod est commune multis
sed per prius dicitur de vno et per posterius secundum quandam propor-
tionem de alio uel aliis sicut ens per prius dicitur de substancia et
accidente. Hec autem proporcio duplex est in nominibus ¶ Vno modo quia multa habent
proportionem ad vnum sicut sanitas in animali est analogum ad sa-
nitatem in medicina ut ad causam et sanitatem in vrina ut ad signum
¶ Alio modo quia vnum habet proportionem ad alterum sicut sanitas medicine
ad sanitatem vrine et iste modus communitatis est medius inter puram
equiuocationem et simpliciter vniuocationem ¶ In hiis que analogice
dicuntur non est totaliter vna ratio sicut in vniuocis neque totaliter diuer-
sa sicut in equiuocis sed nomen quod sic multipliciter dicitur significat diuer-
sa secundum proportiones ¶ Vniuocum diuiditur per duas species sicut fuit equiuocum
diuiditur secundum diuersas rationes significandi ¶ Analogum autem secundum diuer-
sos modos proportionales sicut ens descendit in x predicamenta secundum
diuersos modos essendi ut patet deinde est ¶ Sed nota quod idem nomen
potest esse equiuocum vniuocum et analogum respectu diuersorum sed non respectu
eiusdem ut hoc nomen canis est equiuocum respectu latrabilis sideris celestis
et piscis et est vniuocum respectu omnis canis latrabilis ¶ Et est analogum respectu
canis viui et picti

Denominatiua dicuntur quecumque solo casu id est sola cadentia uel termi-
natione ad subiectum ab aliquo habent appellationem ut a grammatica grammaticus
Abstractum autem et concretum licet differant quantum ad materiale signi-
ficatum non tamen quantum ad formale ¶ Et ideo notandum est quod ad hoc quod aliqua
sint proprie denominatiua quatuor requiruntur primo quod conueniant in principio uocis
et differant in fine ¶ Secundo quod vnum significet per modum abstracti
et aliud per modum concreti ¶ Tertio quod conueniant in re formali
¶ Quarto quod denominans differat realiter a denominato et hec est ... in hoc
quod dico albedo et album et non quantum ad ... conditionem quod hoc
... vitare generaliter in omnibus concretis accidentium | In contr...

¶ In totet aut fbe no sit clar⁹ z qz vtro hō z hūa^tas valet
qd dubia z ¶ Cuinta gdito pt addi qp oz qp vt qz sit no^n impo
z pp hoc studiosus no dr̄ denoiatue a vtute nc turpit
a nāli po tendi tu no z no^n impotid ut pz in pnte de
co aut qd z mg pu vt de ei⁹ oppo^to g pids. dcm z p^o pabulo

Nunc dcm de noibus 2^e intetois q gueiut incple xis
z dnr de incplexis sut tame toes oibg pnts tam
fbe qp attitibus ¶ Nond g^o qr toro z z^o dra tu ves exons
in pnte possit sui z in vli qd dr̄ r^v pti^2 z in pti^1 qd
dr̄ r^v vlis ¶ Item quedaz sut gueme rei put sit uel sit
tosideratur ¶ Jdeto quedaz sut noia 2^e intetois q̄ rbus
gueiut vt tonsideant^r in vli r^v pti^2 z de istis p^o ddm
z sc^o ge⁹ z hg di Alia sut noia que gueiut rebus que
tonsideran^r in pti^1 r^v vlis sc^o indiduu q̄ sut que guem
ut rebus siue sit siue sit tonsiden^r sc^o huc pprz uel aligd
attide guenit rei siue in vli siue in pti^1 ut aiali attit ro
le z sorti attit albedo de hijs p ordine

De noibus 2^e intetois que rebus tonueniut vt tosi
deran^r in vli r^v pti^2 z hec sut 3^a gptid ad pns spec
tat. s. gen⁹ spes z dria ¶ Ista em 3^a distin fu^r importat
to^m ordine pdicabiliu z in pnto gptuz ad ea sut vtia
sc^o pz in arbore porphiriana ¶ Gen⁹ sic descbi^r gen⁹
z quod pt^r de plibus dintibus ??c ¶ Hec aut diff^o mag⁹
rei sbiecte ipi noi qp ipi intetioni z noi competit Non
em ipm no^n vel ipa inte^o pdicat^r de spe malle em dice^r
hō z gen⁹ Nichilo⁹ expositiue hec diff^o ostedit quid z
hoc no^n gen⁹ qz hoc qd dito gen⁹ e qd p^r. i. ge⁹ est sig
nificas intetoez que intetio touenit illi rei que p^r de pl
bus ??c ¶ B gmatic⁹ attipit gen⁹ put z exploratō sexo⁹
sic gen⁹ ect no atti^r hic put dic^r aliquor genealogia
tonsaguinitatis sed solu dr̄ gen⁹ intetio ut dcm z ¶ Et dui^r
in gnalissim z subaltnu ??c

Spes vno^o id z qd inebror dispo pulchra uel feda sc^o
dicit⁹ spes pami digna z imperio ¶ Alio^o dr̄ sil^do vel
sicud illa que z rppntatiua ri sicut z spes visib ??c ¶ Alio^o
spes z qd p^r de plibg ??c ¶ Et z du⁹ s. spalissia z subal
terna ¶ Alio^o ca^r a g^ro ??d dicit noia ee pmitie spei

Dr̄a ca^r 3^e s. gu^o s. qd facit diffre attite sepabili ¶ Alio^o
pp^e qd facit diffre attite sepabili siue tause^r a prio
inito ut simitas siue a prio exitio sc^o citat ¶ Alio^o
mag⁹ pp^e s. que facit altm ab alto spe^te vt rōle r^v hois
¶ 2^e dra z que p^r de spe in quale ¶ Dra est no^n eadaz
intetois que inte^o i qd no^n guenit illi rei qua inte^o
pdicale tonsidat de spe in quale ¶ Dra em licz s^m re

dicitur quid et substantia tamen quantum ad modum dicit quale ¶ Et vna et eadem differentia est diuisiua generis et constitutiua speciei et completiua differentiis
Nunc dicendum de nominibus secunde intentionis que conueniunt rebus nominum generum ut considerantur in particulari ¶ Ubi intendum quod sicut vle dicitur respectu inferiorum particularium ita particulare dicitur respectu vlis superioris hoc ergo alia respectu ad naturam communem alia ad naturam communem et ad proprietates | si ergo considerantur res in particulari ut hoc respectu ad naturam communem sic ponitur nomen secunde intentionis et vocatur particulare in quantum a natura contrahitur que natura communis in multis inuenitur. ¶ Hoc autem particulare in vno solo ¶ Si autem considerantur res in particulari respectu ad naturam communem et accidentia vel proprietates sic dicitur singulare et indiuiduum ¶ Sed indiuiduum in quantum est in se indiuisum singulare autem in quantum est diuisum ab aliis et eadem res dicitur particularis in quantum expressa a natura communi ¶ Sed quolibet istorum dicitur tam de accidentibus quam de substantiis et tam de toto quam etiam de parte
Modo dicendum de nominibus secunde intentionis que conueniunt rebus vel consequuntur res vt considerantur in vli vel particulari ¶ Sunt omnis generis hec autem duo sunt scilicet accidens et proprium ¶ Intelligendum quod rei in omni genere considerate in vli uel in particulari potest aliquid conuenire quod non est de eius substantia | et hoc dupliciter | primo sic quod non solum est illi rei sed pluribus aliis sicut albedo sortis et platonis et tale dicitur accidens ¶ Intelligendum tamen quod accidens uno modo dicitur illud quod non est de substantia rei et est in re sicut in subiecto non potens per se subsistere nec dans rei esse simpliciter sed secundum quid sicut accidentia .ix. generum ¶ Alio modo dicitur accidens illud quod non est de substantia et intellectu rei et tamen non est de rone sua quod sit in eo sicut accidens in subiecto sed potest sic alio esse et isto modo inuenitur in omnibus accidentibus communis generis substantie et accidentium | secundum primum accidens per exponens natura a natura rei | secundum dicitur accipere accidens in libro predicamentorum quando dicit quod homo accidit sibi in capitulo de relatione vnde etiam et vestitio accidit sorti et quod haec qualitas et differentia generis | secundum est nomen secunde intentionis et differt a porphyrio ¶ Qui dicit accidens est quod adest vel abest subiecto preter subiecti corruptionem In qua larga acceptione nomine substantia vocatur id cui tale quid dicitur accidere secundum ponitur inter quinque predicabilia
¶ Et obicitur dicitur quod vnum et idem nomen non potest esse prime et secunde intentionis dicitur quod primo sicut enim idem nomen potest esse equiuocum vniuocum et analogum respectu diuersorum vt prius patuit ita idem nomen potest esse prime intentionis et secunde ut patet in hoc nomine species alia significat rei proprietate simpliciter et ...
¶ Et si obicitur ex primo predicamento ergo aliud est ¶ quod verum est nulli accidit ex proposito est de primo modo accidentis et ¶ Alio modo potest aliquid conuenire considerati in vli vel particulari quod non est de eius substantia rei accidere considerati in vli vel particulari quod non est de eius ... tamen sic sibi inest quod nulli alteri vel non omnibus aliis ab eo vel saltem omnibus eius nature ut simulitas sortis et risibile homini et ista dicuntur propria ¶ Propria autem dicuntur et cetera secundum ¶ Sicut autem predicatur dicitur speciei sic et indiuiduum dicitur indiuiduari suis proprietatibus ¶ Vnde ... non sorti hec ... simpliciter parata ... proprie propria communiter omnibus homo

Quamvis tamen aliqui istarum proprietatum possint esse communes omnibus indivi-
duis diversis individuis simul acceptis non tamen omnes
simul. Verumtamen quia aliqua substantialia habent modum accidentis
scilicet dicere substantiales quamvis sint substantia vel de substantia rei tamen quia habent
modum proprium quasi accepti | ideo aliqui proprietates substantiales dicuntur
quia in aliquod quamvis oriuntur aliquid a principiis substantialibus sive speciei
sive individui ideo tales proprietates quamvis sint accidentia quia oriuntur
a principiis substantialibus dicuntur proprie res substantiales per comparationem ad il-
las que sic non oriuntur que dicuntur accidentales

Modo dicendum de nominibus secunde intentionis que solum conveniunt
predicamento et primo de hiis que conveniunt predicamento substantie secundo de aliis
[illegible] aliarum secunde intentionis rerum in universali consideratarum non varia-
tur quantum ad genus substantie et accidentis quia eodem modo dicitur genus et species | et hic dicitur
[illegible] rerum consideratarum in particulari secunde intentiones sic conveniunt particula-
ribus substantie quod non accidentium particularibus scilicet suppositum et hy-
postasis et persona quia secunde substantie que sunt res considerate in universali ma-
gis videntur significare quale quid quam hoc aliquid ut dicit
Aristoteles in predicamentis et quia in accidentibus quale quid sed magis quale quid
quam hoc aliquid significat eadem nomina secunde intentionis conveniunt univer-
salibus substantie et accidentium | Sed particularia substantie significant hoc aliquid
que sunt prime substantie non autem particularia accidentium ideo specialibus
nominibus nominibus secunde intentionis particularia substantie nominantur | Item
nobiliora sunt entia et habent nobiliorem et singularem modum
et ideo singularia nomina eis conveniunt que eorum singularitatem
in entitate et nobilitate et modo essendi possint exprimere Hec autem
sunt duo scilicet suppositum et hoc aliquid que dicuntur sic de par-
ticularibus substantie quod nullo modo de individuis accidentium | Horum autem
nominum ratio sic videri potest quia particulares substantie hoc dicuntur sub considera-
tionem | una per unum ad naturam communem cui subicitur que in illa particulare
subsistit et hac conditione imponitur sibi nomen ut suppositum dicatur
quasi sub alio positum ut sortes potest dici suppositum humane nature
que importatur in communi et in universali hoc nomine homo | Secundo hec par-
ticulares substantie aliam considerationem recipiunt non tamen [illegible] ad natu-
ram communem consideratur quod potest per se subsistere in quo differt ab acciden-
te ut quoddam completum per se hoc est esse completum et quo
differt a parte unde hec ratio totius | et ab hiis duabus conditioni-
bus individuum substantie vocatur hoc aliquid quasi per se ens vel
per se aliquid ex parte completum | Patet quid significet in quo
conveniant et in quo differant

De supposito sciendum quod dicitur quasi sub alio positum | et dicitur [illegible] con-
tra subiectum. Potest autem aliquid poni sub alio in genere substan-
tie dupliciter uno modo sicut inferius particulare suppositum superiori universali in
quo continetur nam sortes ut sortes homo ita tamen quod inferius sit
per se subsistens | Superius autem solum per inferius | Secundo [illegible]

ppa locutio de suppositis. Secundo nomen suppositi convenit solum particularibus suppositis de genere substantie. Primo loquimur hic de supposito. Illud supponitur aliquid alteri ut concretum abstracto et supponitur homo humanitati et tunc homo dicitur suppositum humanitas autem dicitur natura
Et quia tam in genere substantie quam in generibus accidentium inveniuntur concretum et abstractum et tamen in hiis quam in illis inveniuntur concretum et abstractum in universali et particulari. Secundo suppositum et nomen suppositi sic acceptum pro concreto et natura accepta pro abstracto convenit particularibus generis substantie. Unde dicimus quod Sortes est suppositum et Sorteitas natura
Convenit etiam universalibus et homo est suppositum et humanitas natura. Et idem est in genere accidentium ut album est suppositum albedo natura. Supposita autem isto modo nichil sunt nisi concreta sunt in 3 differentia sed concreta ut patet
De hoc nomine Hoc aliquid sciendum quod aliquid in exemplo de genere neutro genere est significativum entis quod quidam differentia virtute entis virtute pronominis istius scilicet hoc significatur ut significatur in individualibus. Significat ergo hoc aliquid nichil aliud est quam significare substantiam signatam et individuatam. De ista voce sunt duo primum est quod possit per se subsistere et existere et ideo ab ista voce excluduntur accidentia que non possunt per se subsistere vel existere secundum in alio et ideo non dicuntur hoc aliquid. Secundum est quod habeat esse completum per modum totius in aliquo genere vel specie. Et ideo partes quantitative ut pes vel manus in homine vel partes formales ut anima et corpus excluduntur a voce formali hoc quod est ad alias hoc aliquid hoc in intelligendum est quod dicuntur sunt in toto et quanta toti vel in toto quia de divisibili a toto vel separate ab invicem secundum essent. Unde aliquem in parte pedem manum et huiusmodi magis nominat substantias partes quam substantias primas vel secundas quia non participat naturam complete alicuius speciei
Et ideo non quodlibet dicitur hoc aliquid a duplici proprietate scilicet quia potest per se subsistere et habet esse completum in aliqua specie substantie sicut individuum. Secundo Sortes dicitur hoc aliquid et hec est propria acceptio huius quod dico hoc aliquid. Aliquando autem dicitur hoc aliquid unica proprietate scilicet ab ista que est habere esse per se subsistens licet non habeat esse completum in aliqua specie substantie et hoc modo anima que non est species sed pars speciei scilicet humane quamvis non habeat esse completum in specie determinata quia tamen a corpore separata potest per se subsistere potest dici et dicitur hoc aliquid. Et idem potest dici de partibus quantitativis separatis a toto quia tunc habent vocem totius et per se existentes ut de pede vel manu separatis et quia in utroque partibus deficit una ratio huius quod dico hoc aliquid. Ideo non ita proprie dicitur hoc aliquid de anima vel de partibus quantitatis actu a toto separatis sicut de individuis substantie habentibus esse completum in aliqua specie et potentibus per se subsistere. Et sic patet in quo differunt ista duo nomina suppositum et hoc aliquid et in quo conveniunt. Conveniunt quidem in hoc quod utrumque tam suppositum quam hoc aliquid dicitur individuum in genere substantie. Sed suppositum

dicit individuum subsistens habens esse completum in genere substantie
per se scilicet ad naturam communem que in eo est et in multis aliis reperitur. Si
hoc aliquid capiatur quantum ad duas suas condiciones dicit in-
dividuum generis substantie per se subsistens habens esse completum
in specie substantie ut Sortes secundum unam vero condicionem et sic capitur dicitur
illud quod in genere potest per se subsistere quamvis non habeat in aliqua
specie esse completum sicut anima vel unitas in nullo autem istorum
hoc aliquid dicitur scilicet ad naturam communem. Et hoc apparet quod quamvis
anima separata possit esse hoc aliquid non tamen potest esse suppositum
aliquomodo sed ei competit in coniuncto ut sit illud quo
suppositum subsistit tamquam forma partis scilicet corporis. Ex quo etiam
patet quod suppositum et hoc aliquid non dicitur de alio individuo in
generibus accidentium nec de parte aliqua individua alicuius totius in genere
substantie quia dicitur esse coniuncta toti

Ex precedentibus videtur colligi posse quod convenientia et differentia omnium nominum
significantium individuum tam in genere substantie quam in generibus
accidentium sit nominum prime intencionis sive secunde de quorum convenientia
differentia et significantia dubitatur ut cuius in uno convenit et sic dicta
scilicet particulare individuum res nature suppositum ypostasis hoc aliquid
quia aliqua istorum nomina sunt generibus accidentium et substantie sed tamen particulare
individuum singulare tamen dicuntur diversa racione. Significat licet esse particulare
dicatur per se scilicet ad naturam communem sive scilicet ad perfectionem et accidentia et quia sit
semper particulatur a natura communi excedi. Ideo ab ista duo condicione
tam in substantia quam accidentibus reperitur est hoc nomen singulare particulare.
Aliquando autem particulare habet scilicet ad naturam communem et accidentia vel proprietates
simul et penes istud scilicet sumuntur ista duo nomina scilicet individuum
et singulare sed diversa racione quia individuum dicitur in quantum est indivisum
et singulare in quantum est ab aliis divisum unum et homo divisus
collectio vel vita ab aliis singulare dicitur. Sed autem hec dicuntur
de substantia et accidentibus ita de toto et partibus. Alia autem duo
dicuntur solum de individuis generis substantie et de toto et non de parti-
bus proprie proprie nec aliquomodo de accidentibus sed differentia
sit dicitur quia particulare substantie ut habet scilicet ad naturam communem precise nominatur
nomine prime intencionis hoc nomine res nature nomine vero secunde intencionis
hoc hoc nomine suppositum in quantum subsistit et habet esse completum nominatur
hoc aliquid proprie licet aliter large dicatur de particularibus separa-
tis ut autem particulare generis substantie scilicet habet non ad solam naturam communem
precise sed ad naturam communem et accidentia vel proprietates sit tale particulare
nominatur nomine prime intencionis in omnibus substantiis ypostasis sed in substantiis
nature intellectualis propter dignitatem et nobilitatem habent specialem no-
men et dicitur persona

Nunc dicendum de nominibus secunde intencionis que conveniunt rebus

de qualitatibus quali[ta]t[er] unu[m] [et] sp[eci]al[iter] ignoto [et] difficulis q[uo]d d[icitu]r att[ri]butu[m]
q[uo]d singularit[er] d[icitu]r in divinis [et] dicit[ur] q[uod] de deo dic[untu]r att[ri]buta s[ecun]d[um]
iustici[a] sapi[enti]a [et]c[etera]. ¶ [Et] hoc mo[do] cognoscim[us] in deo a creaturis ee sapie[n]-
tiaz [et] bonitate [et] ho[nor]i [et] p[ri]ma que attribuu[ntu]r deo p[er] creatu-
ras [et] in creaturis no[n] sunt nec dic[untu]r attributa p[ro]p[r]ie s[ed] large
[et] no[m]i[ni]s extensio[n]e quia no[n] sunt ab alio sed p[er] aliud attributa
¶ Fili[us] [et]c[etera] attributa q[uonia]m [ab] alio t[ri]buatur q[ui]a tam[en] no[n] dic[untu]r
ab illo cui t[ri]buat[u]r quasi aliquid superadditu[m] p[ro]p[ri]e att[ri]buta no[n]
dic[untu]r [et]c[etera] aut attributa p[ro]p[ri]e att[ri]buta dic[untu]r ¶ Ex quo p[atet] q[uo]d [et]c[etera] di-
cit[u]r ee de r[ati]o[n]e attributi p[ro]p[ri]e dicti p[ri]mo q[uo]d illud quod dicit[u]r
attribui h[ab]eat sub se aliquod cui ut s[u]b[iect]o fiat attributio s[ecun]d[u]m
s[ecun]d[u]m attribui[tu]r hoi ¶ 2º q[uod] sit quid nobile [et] ad nobilitate[m] per-
tine[n]s sit q[uo]d melius sit h[abe]ns no[n] h[ab]ere ¶ 3º q[uod] aliquo mo[do] i[n]ve[n]i-
atur in creaturis ¶ p[rim]a co[n]ditio deficit in essentialibus et
[sub]stantie dict[is] ¶ 2a in hijs que dic[untu]r imp[er]fectionez ¶ 3a in illis q[ue]
no[n] r[e]p[er]iu[n]t[u]r in creaturis s[ecun]d[u]m eternitas ¶ S[ecun]do v[u]lgar[iter] q[uod] att[ri]butu[m]
dicit[u]r solu[m] de nobilibus qualitatibus ut sunt sapi[enti]a iusti[ci]a [et]c[etera].

Modo d[icen]d[u]m de [secun]d[u]s interioribus que m[ent]ibus [et] loi q[ue] sunt notio
[et] notionale ¶ S[ecun]d[u]m q[uod] hoc no[me]n notio a no[scen]do dictu[m] est
no[n] q[ui]a nosc[a]t[u]r s[ed] q[ui]a cognoscendi p[ri]n[cipiu]m [et] alt[eri]us [et] q[ui]a quedam r[ati]o-
nes sunt in divinis que sunt p[ri]n[cipiu]m cognoscendi divinas p[er]sonas | i[de]o
i[ste] notiones dic[untu]r de quibus cu[m] quibusda[m] alijs ut h[ab]ea[tu]r noti[ci]a
s[ecun]d[u]m q[uod] notio p[ro]p[ri]etas r[e]latio eius co[n]ueniunt [et] eius aliq[ua]li[ter] sunt eq[ui]-
ut p[ate]rnitas [et] notio p[ro]p[ri]etas [et] r[e]l[ati]o p[atr]is ¶ [Et] [com]paratur ad aliqua
dicu[n]t [et] hoc 3[bu]s p[ri]mo [com]paratur ad r[ati]o[n]ez sig[nifican]di q[uo]d sic vidi p[atet] q[uonia]m
cu[m] p[ate]rnitas in p[at]re ead[em] r[e]ali[ter] ex[isten]s sit notio p[ro]p[ri]etas [et] re-
latio tamen r[ati]o[n]e diversa q[ui]a notio in q[uan]tu[m] p[ri]n[cipiu]m formale nosce[n]-
di p[at]rez p[ro]p[ri]etas in q[uan]tu[m] soli p[at]ri co[n]uenit d[icitu]r aut r[e]la[ti]o in q[uan]tum
p[er] ea refer[tu]r ad filiuz [et] ita q[uonia]m sint idem r[e]ali[ter] tamen d[iffer]u[n]t
ill[o] [modo] q[uan]tu[m] ad r[ati]o[n]ez significatio[n]is ¶ 2º dicit[u]r q[uan]tu[m] ad ordine[m]
intelligendi q[ui]a cu[m] intelli[gi] possit ee p[ri]n[cipiu]m intell[igen]di aliquid ni[si]
sit p[ro]p[ri]um sibi ¶ S[ecun]do m[od]o eius p[ro]p[ri]etas [et] p[ro]p[ter] m[od]o r[ati]o[n]e[m] notio[n]is [et]
p[ri]mo intelli[gitu]r ut p[ro]p[ri]etas q[uam] ut notio [et] q[ui]a m[odo] est p[ro]p[ri]uz alic[uius]
rei ni[si] sit distinctio ab alijs | [et] in divinis no[n] sit distinctio
ni[si] p[er] opposit[ionem] relationis m[od]o eius r[e]lationis p[re]cedit m[od]o p[ro]p[ri]e-
tate ¶ 3º d[icitu]r q[uan]tu[m] ad nu[meru]z q[ui]a notiones sunt quinq[ue] s[cilicet] p[ate]r-
nitas filiatio spiratio [com]m[un]is p[ro]cessio [et] innascibilitas h[ar]u[m]
aut [quatuor] e[ius] or[dinis] tamen sunt p[ro]p[ri]etates q[ui]a ille sunt tamen p[ro]p[ri]etates q[ue]
uni p[er]sone co[n]ueniunt tamen ut p[ate]rnitas [et] innascibilitas co[n]-
ueniunt soli p[at]ri filiatio aut co[n]uenit soli filio [et] p[ro]cessio soli
sp[irit]ui s[an]c[t]o ¶ Co[mmun]is aut spiratio no[n] p[otes]t dici p[ro]p[ri]etas ni[si] s[ecundu]m
quid cu[m] sit duoru[m] s[cilicet] p[at]ris [et] filij ¶ Har[um] q[ui]n[que] notio[n]um [quatuor]
tamen sunt r[e]l[ati]ones s[cilicet] p[ate]rnitas filiatio p[ro]cessio [et] co[mmun]is spiratio
innascibilitas aut no[n] p[otes]t ee r[e]la[ti]o ni[si] p[er] reductionez tamen

sed negaº reduci[tu]r

sed negatio conducit #

ad genus affirmationis ut non homo ad genus hominis ¶ Harum autem communicationes [?] aliquae sunt personales et personae ¶ Aliquae sunt per se proprietates personae et personales sunt illae quae in persona et illi personae soli conveniunt et ad modum dicendi specialis personarum illarum constitutivae et istae sunt tres scilicet paternitas filiatio processio. Paternitas enim soli patri conveniunt et patrem constituit eodem modo se habet filiatio ad filium et processio ad spiritum sanctum ¶ Innascibilitas autem soli patri convenit sed patrem non constituit unde quamvis sit proprietas personae non tamen personalis proprietates autem personales dicuntur eorum scilicet innascibilitas paternitas filiatio processio ¶ Communis autem spiratio non est proprietas quia est duorum et non personalis

¶ Ad hoc enim quod aliquid in divinis possit dici notio tria requiruntur primo quod pertineat ad originem quia personae solum relationibus originis distinguuntur ¶ Secundo quod pertineat ad dignitatem quia persona est suppositum distinctum proprietate ad dignitatem pertinente. Tertio quod dicat aliquod speciale quia communia non sunt principium innotescendi sufficiens alicuius singularis

¶ Sufficientia autem harum notionum sic sumitur ¶ Hoc quod in divinis significatur ad originem potest significari affirmative vel negative ¶ Si affirmative vel dicet secundum ordinem principii ut a quo alius vel secundum rationem eius quod est a principio ut qui ab alio ¶ Utrumque autem istorum dicit originem in communi ¶ Unde neutrum potest esse notio cum vagum [?] ut dictum est. Secundum specialem modum originis qui non potest esse nisi duplex scilicet per modum naturae et per modum amoris et secundum utrumque habemus duas relationes ¶ Unam quae designat rationem principii et aliam quae designat rationem eius quod est a principio ¶ Et habemus quatuor notiones duas quidem ad modum originis naturae scilicet paternitatem et filiationem ¶ Aliae duae sunt quantum ad originem per modum amoris scilicet communis spiratio quae designat rationem principii a quo alius et est in patre et filio et processio quae designat rationem eius quod ab alio semper tamen per modum amoris et est in solo spiritu sancto ¶ Si autem pertinens ad originem significetur negative vel sunt negativo principii vel ratio eius quod est esse a principio et si negatio rationis principii non est ad dignitatem pertinens et ideo non potest esse notio ¶ Si negatio rationis eius quod est a principio vel in speciali vel in generali si in speciali non potest esse notio quia quanto affirmatio est magis specialis tanto negatio opposita habet magis de entitate et magis est communis vel generalis sit haec affirmatio est homo tamquam specialis et haec ¶ Est animal tamquam generalis magis habet de entitate haec negatio non homo quam haec non animal quia plura entia destruuntur ad non animal quam ad non homo ¶ Unde non animal destruit hominem ¶ Sed non homo non destruit animal unde haec est vera quod specialior negatio plus habet de entitate quam generalior et quanto affirmatio est specialior tanto negatio opposita habet plus de entitate ¶ Si autem negatio rationis eius quod est a principio in generali sic est negatio personalis et ad dignitatem pertinens sicut notionem patris

et erit innascibilitas per privationem nativitatis qua etiam impossibile est non esse ab alio quae etiam non competit spiritui sancto.

Quantum ad hoc nomen notionale sciendum quod sicut se habet intentionale ad intentionem ita notionale ad notionem. Sciendum secundo quod notionale est denominativum denominat autem tria primo ipsas notiones de quibus dictum est et habet est denominatio essentialis ut paternitas et filiatio dicuntur quid notionale. Secundo dicuntur actus notionales illi qui egrediuntur a persona habente notionem puta spirare notionem ut generare est actus patris et actus notionalis et filii generari. Tertio dicuntur nomina et verba notionalia nomina quidem quae significant proprietates quibus notiones sicut paternitas et verba autem dicuntur notionalia quae significant actus praedictos sicut generare spirare.

Restat nunc dicendum de nominibus secundae intentionis quae complexionis conveniunt. Primo de nominibus secundae intentionis quae conveniunt quibusdam conditionibus ipsorum complexorum. Et primo de oratione. Oratio enim est vox significativa ad placitum etc. ut dicit ... Oratio autem est genus ad omnes complexiones ... alia enuntiatio alia quaestio alia propositio etc. Enuntiatio autem quo ad ... propositio idem sunt valde sed differunt ratione. Dicitur autem enuntiatio ut absolute sumitur et enuntiatur ut homo est albus. Quaestio quae per modum interrogationis ab opponente proponitur ut utrum homo est albus. Dicitur autem propositio ut sumitur ad aliquid concludendum ut omnis homo est albus sortes est homo ergo sortes est albus. Et ipsa propositio quae dicitur propositio in quantum sumitur ad inferendum conclusionem dicitur etiam premissa in quantum in ordine sillogismi praecedit conclusionem. Dicitur conclusio in quantum concluditur ex premissis ut omne hinc disgregativum etc.

Diffinitio est oratio quid est esse significans vel indicans et differentiam naturam rei. Hoc autem potest fieri dupliciter. Uno modo per essentialia rei et datur per differentias proximas et tunc habet propriae rationem diffinitionis et sola species diffinitur. Alio modo datur per proprietates quia enim multa non habent differentias essentiales et etiam in habentibus non sunt nobis notae ... et proprietatibus accidentalibus declaramus naturam rei et tunc non habet rationem diffinitionis proprie sed vocatur descriptio et potest competere omni rei de qua potest haberi aliqua notitia. Quandoque autem ... diffinitionis ... et aliquo modo debet dari per causas ut patet 2o posteriorum. ... datur ex genere et differentia vel aliquo loco differentiae et loco generis habet rationem completam diffinitionis ...

Argumentum autem est ratio rei dubiae faciens fidem secundum Boetium in topicis. Alio modo dicitur argumentum est probativa oratio alicuius dubii. Est autem argumentum species orationis et genus sillogismi et entimematis inductionis et exempli. Argumentum dicitur tribus modis. Uno modo dicitur processus rationis a notis ad ignota in dicta diffinitione. Et quia tota processus sillogisticus

hz virtute ex medio in quo conuenit virtualiter quo tota bene
et sufficienter inde tractatur et nomine argumenti ad hoc ut quelibet
breuius pluribus fuerit narrationis virtute earum continens
et sufficienter articulo dicitur. Item in biblia sepe accipitur argumentum et
maxime in epistolis pauli. Ubi autem epistola prohemium
ponitur breuius pluribus que dicitur argumentum. Item quia per processum rationis
virtute medii et virtute luminis naturalis fit manifestatio veritatis ideo per
tractio argumento ad lumine manifestans sicut dicit apostolus ad ephesios v
quod omnia que arguuntur a luce manifestantur et ad ipsam ma
nifestationem maxime conspersum virorum. Item dicitur ut supra est dicitur que ob

Sillogismus est oratio in qua quibusdam positis aliud a positis in illo
sunt ex oratio. Dicitur tamen una oratio non unitate indiuisibilitatis
sicut punctus sed perfectionis et ordinis sicut mundus. Sillogismus
est triplex scilicet demonstratiuus. Item alius est dyalecticus vel topicus sive probabilis
et alius est sophisticus siue elenchus

Entimema est sillogismus imperfectus siue truncatus in quo manife
festatur quo et dicitur ab en quod est in et thymos quod est mens
quia opponens retinet alteram premissarum in mente. Inductio est progressio
ab omnibus particularibus sub vniuersali ad vle. Exemplum est progressio ab
vno singulari ad aliud singulare etc.

Secundo dicendum de nominibus concretiuis mixtis que conueniunt quibus
dam conditionibus complexorum quod sunt est orationis quantum ad partes scilicet dici
de omni et dici de nullo dici per se et reduplicatio. Quarto ad hoc
quod est per se notandum quod hec propositio per habitudinem cause designat
et aliquando esse suum existens solitarium dicitur per se. Cause autem habitu
dine designat quandoque formalis ut cum dicitur quod corpus est colora
tum per superficiem vel homo est corruptibilis per corpus. Quandoque autem
habitudinem cause extrinsece ut per se efficiens ut cum dicitur quod aliquid ca
lefiunt per ignem. Secundo autem propositio per denotat habitudinem cause quando
aliquid est causa eius quod est extrinsecum et attribuitur subiecto ita quando secundum
vel aliquid eius est causa quod attribuitur ei et hoc sicut hoc quod dico per se

Huius suppositum patet quo accipiuntur est oratio modi perseitatis primus est quando
illud quod attribuitur alicui in eius causa formali. Item hoc modo diffinitio
et partes diffinitionis essentialis dicuntur dupliciter de diffinito primo modo dicendi
per se ut animal et rationale de homine. Secundus modus est quando hec propositio per denotat
habitudinem cause formalis prout scilicet cum attribuitur aliquid est
propria materia et subiectum secundum quod ponitur et specialiter accidens materiam in qua et
quia secundum ponitur in diffinitione accidentis aliquando in abstracto ut simitas
est nasi curuitas aliquando in concreto ut simus est nasus curuus
secundo modo generaliter quando secundum ponitur in diffinitione predicati quod est proprium
accidens eius. Item par et impar de numero et risibile de homine
Tertius modus est per ut per se significat solitarium. Item per se subest siue per se et

iste modus est magis concedendi quam dicendi ¶ Quartus est quando hoc fit propter dissi-
militudinem cause efficientis ut cum dico aqua calefit per ignem

¶ Dici de omni est quando nihil est sumere sub subiecto de quo non dicatur predicatum
ut cum dico omne animal est substantia nihil enim potest sumi sub animali de quo
non dicatur substantia ¶ Ergo dici de nullo est quando nihil est sumere sub
subiecto a quo non removeatur predicatum ut cum dico nullum animal est lapis

Reduplicatio est quedam condicio posita in propositione reddens causam
quare predicatum inest subiecto hoc autem habet fieri per hec vocabula inquantum
vel prout secundum quod ut sic et sunt eiusdem rationis ¶ Sciendum quod cum dico prout
vel secundum quod etc. reduplicat illud per quod predicatum inest subiecto et con-
venit sibi oportet quod aliquo modo illud quod reduplicatur sit idem subiecto et
idem predicato sicut et medius terminus in sillogismo affirmativo habet comparationem ad predicatum
sed ad illud quod sequitur ad ipsum subiectum autem comparatur sed ad
illud quod aliquo modo in subiecto ~~concluditur~~ includitur ¶ Exprimitur
autem quod in subiecto ista includuntur scilicet substantia subiectum et accidentia eius et ideo secundum
quodlibet istorum potest fieri reduplicatio in propositione substantia aut subiectum et ipsum
subiectum et nomen eius potest fieri reduplicatio Verbi gratia potest enim homini per
reduplicationem aliquid attribui ratione causarum scilicet principiorum pre-
dictorum scilicet quantum ad causam materialem dicimus quod homo inquantum compositus
ex contrariis est corruptibilis quantum ad causam formalem quod homo inquantum habet
animam rationalem est ad ymaginem dei quantum ad causam efficientem dicimus
quod petrus inquantum filius Willelmi est eius heres quantum ad
finalem dicimus quod homo inquantum est ad beatitudinem ordinatus oportet quod
sit moralis ¶ Si autem attribuatur homini aliquid ratione accidentis sic dicimus
quod homo secundum quod coloratus est visibilis si autem attribuitur homini aliquid ratione
suppositi dicimus quod sortes secundum quod sortes est individuum et in hoc terminatur
secunda pars huius libelli in qua dictum est de propositionibus ad partes et ad sensum

In hac 3a parte dicendum est que nomina et quomodo de deo et divinis conveniant
ita quod tali modo predicentur ¶ Cum enim res non nominemus nisi prout
eas cognoscimus ¶ Sunt enim signa vocis earum que sunt in
anima ideo primo dicendum quomodo in dei cognitionem consurgimus ¶ 2o quid de eo
in via cognoscimus ¶ 3o an nominibus propriis vel metaphoris talia
cogitata exprimamus et generaliter quibus nominibus talia debent ex-
plicari ¶ 4o qui sunt modi nominum quibus utimur in divinis ¶ 5o qui
est modus dicendi illis nominibus secundum veritatem fidei katholice

Quantum ad primum sciendum quod omnis nostra cognitio habet a sensu ortum quia
deus non cadat sub sensu sed solum creaturae deum in statu
vie cursu nostro cognoscere non potest nisi per creaturas eo modo quo
causa cognoscitur per effectum et hanc viam posuit apostolus ad Romanos i invi-
sibilia dei per ea que facta sunt a creatura mundi intellecta conspi-
ciuntur quoque virtus eius et divinitas secundum Dyonisium 7o capitulo de
divinis nominibus tribus modis per creaturas venimus in dei cognitionem
scilicet via causalitatis eminentie et remotionis et huius ratio sit tibi sufficiens

sit sui quia esse causatum est ab alio. Unde secundum hoc ducimur in cognitionem
qua est hoc potest esse dupliciter aut quantum ad id quod receptum est. Secundo du-
cimur in modum causalitatis aut quantum ad modum recipiendi et hoc dupliciter
vel quia amovemus quidquid imperfectionis est in creatura et est via
remotionis vel secundum illud quod est receptum in creatura perfectius et
nobilius est in deo et est via tertia scilicet eminentie. Per viam ergo causalitatis
deum cognoscimus sic arguendo. De quo constat esse ex nihilo oportet quod sit ab
alio a quo suum esse suscipiat sed omnes creature habent esse ex nihilo
quod patet ex earum imperfectione et potentialitate ergo oportet quod sint ab aliquo
uno primo et hoc modo deum cognoscimus. Et hoc dicit glossa Ambrosii super epistolam
ad Romanos capitulo primo ut deus qui natura invisibilis est etiam a visibilibus pos-
sit sciri opus fecit quod opificem suum visibiliter manifestavit
ut per certum et incertum posset sciri et ille crederetur deus qui hoc
fecit quod ab homine impossibile est fieri. Per viam autem remotionis pre-
dimus quia ultra omne imperfectum oportet aliquod perfectum esse cui nulla imperfectio
admisceatur. Sed omne corpus est quid imperfectum quia est terminatum et finitum
suis dimensionibus ergo ultra corpora oportet aliquid ponere quod
non sit corpus quod speciem dicimus incorpoream. Omne autem corpo-
reum mutabile de sui natura est imperfectum. Ergo ultra omnes spiritus
mutabiles sicut sunt anime et angeli oportet esse aliquod ens incorpo-
reum immobile et illud perfectum quod deum dicimus. Et ideo dicit Augustinus 8 de civitate dei
capitulo 8 viderunt summi philosophi nullum esse corpus deum et ideo cuncta cor-
pora transcenderunt deum querentes. Viderunt etiam quidquid mutabile
est non esse deum summum omnium et ideo [illegible]. Et ideo omnem etiam mutabi-
lem spiritum transcenderunt. Deinde viderunt omne quod mutabile
est non posse esse nisi ab illo qui incommutabiliter et simpliciter est intel-
lexerunt eum ergo ista fecisse et a nullo fieri potuisse. Per viam
autem eminentie in entibus sic procedimus bonum et melius dicitur in comparatione
ad optimum sed in creaturis et in rebus corporis invenitur bonum spiritus
melior in quibus tamen non est bonitas a se ipsis oportet ergo dare ali-
quod optimum a quo sit bonitas in utroque et hoc est deus. Unde Augustinus
ubi supra et in glossa Romanos 1. Consideraverunt philosophi quidquid est in rebus
vel corpus esse vel spiritum melius est spiritum esse quam corpus sed longe
melior est qui fecit spiritum et corpus et hunc deum dicimus. Sic patet quo-
modo invisibilia dei per creaturas [illegible] scilicet via causalitatis remotio-
nis et eminentie. Et hec 3a sumitur secundum 3a in creatura recepta.
Nam omnis creatura est ens productum de nihilo et est ens productum
de nihilo ab alio. Singulatim enim est ens aliquam perfectionem importat
quia producta ab alio causam efficientem habet quia de nihilo [illegible] est in
nihil subtracta influentia conservativa. Via ergo eminentie
investigandi deum sumitur a prima conditione via causalitatis a
2a via remotionis a 3a. Quod autem deum est de cognitione di-
vina [illegible] est de cognitione naturali et per viam naturalis investigationis

per fidem autem et per lumen fidei aliquis in cognitionem fidei venimus diminute
quia per doctrinam sacre scripture hic credimus ex auctoritate dicentis qui
est deus vel ipsum credimus esse trinum et unum quod nullo modo possumus cog-
noscere naturali ratione ¶ Duplex autem notitia potest haberi de re aliqua scilicet
quid rei et quid nominis et hec distinctio potest capi ex parte rei et ex
parte nostri ¶ Si ex parte rei potest esse tripliciter ¶ Uno modo comparando etiam in alia
ad illa que non habent entitatem realem ut [illegible] et huiusmodi dicimus
habere non solum quid rei sed etiam quid nominis ¶ Alia vero carentia autem enti-
tate reali ut figmenta [illegible] et huiusmodi dicimus habere solum
quid nominis et notitia talium sit solum quantum ad quid nominis id est quid
est illud quod per nomen significatur ¶ Secundo potest distingui quid rei contra
quid nominis attendendo in eadem re ut dicatur quid rei illud quod pertinet
ad essentialia et idem quid nominis pertinet ad attributalia ita quod utrumque
tam quid rei tam quid nominis accipiatur reale tamen unum in essenti-
bus et aliud in attributalibus ¶ Tertio potest intelligi ut dicatur res cog-
nosci quantum ad quid rei quando cognoscitur specialiter distincte et perfecte quan-
tum ad quid nominis quando cognoscitur cognitione confusa generali et
imperfecta ¶ Ex parte autem nostri potest intelligi etiam tripliciter illorum que veram
entitatem habent tripliciter uno modo ut dicatur scire de aliqua re ex parte nostri
quid nominis quando significatum scitur quid significatur per solum nomen ¶ Illud
autem rei quando scitur in parte sua quiditas essentia vel natura ¶ Secundo
potest intelligi hec distinctio ut dicatur scire de re quid nominis quando
solum scitur quid importatur per nomen ignoratur tamen an talis res sit
in rerum natura vel non ¶ Quid autem rei quando scitur non solum quid impor-
tatur per nomen sed etiam quod tales res significata per nomen est in rerum natura
Tertio posset intelligi quid nominis contra quid rei ut dicatur scire
quid nominis quando scitur de re solum quod est in rerum natura nescitur tamen
quid est talis res et si scitur quia est ¶ Dicitur autem scire quid est rei
quando scitur non solum quia est sed etiam quid realiter et essentialiter
res est ut si non solum scire quia homo est sed quid homo est quod aliter volo

Istis suppositis dico quod attendendo quid nominis pro eo quod est scire quid
per nomen importatur vel per cognitionem confusam vel per cognitionem
quotidianam que per modum proprietatum attributalium deo inesse [illegible]
per cognitionem actualis existentie quia est statim patet quod de deo cognoscimus
quid nominis ¶ Nam de deo cognoscimus quid importatur nomine deus quod
secundum Anselmum id quo melius excogitari non potest ¶ Cognoscimus etiam
confuse quid est quia substantia spiritualis omni imperfectione carens cognos-
cimus etiam quod est bonus iustus misericors cognoscimus etiam quod est in rerum
natura actu existens nec solum fide sed naturali ratione etc. patet quod cognoscimus
deum quid est quantum ad quid nominis ¶ Attendendo autem quid rei pro vera en-
titate et quod talis entitas est in rerum natura et pro quiditate et natura in
generali sic de deo scimus quid est ¶ Sed attendendo quid rei pro distincta
et perfecta cognitione sic de deo nescimus quid rei [illegible] pervenimus ad
perfectam cognitionem dei et distinctam magis scimus quid non est quam scimus

quid est vnde dicit dyonisius 2° capitulo celestis ierarchie Negaciones de deo sunt vere affirmaciones autem in parte. Magister tamen peruenimus ad perfectam cognicionem quid est deus per fidem quia per racionem naturalem fide cognoscimus deum trinum et vnum ad quod nullo modo racio naturalis attingit. Sed ergo patet quomodo de deo cognoscimus quid nominis vel quid rei. Causa autem quidem in presenti loco non possumus cognoscere quid rei ditate de deo est quia nullus effectus in dictatum et perfectam cognicionem cause ducere potest nisi tota virtute cause coequatur. Deus autem non cognoscitur nisi sicud causa per effectus qui nullo modo sunt virtute cause adequati ymmo distant in infinitum ex quo sequitur quod de deo quid est perfectam et distinctam cognicionem scire non possumus

Quantum ad 3m. Sciendum dicit cognoscimus nominibus proprie vel methaphorice. Sciendum quod sicud vnamquamque rem cognoscimus a nobis ita nominatur. Deus autem ut prius patuit a creaturis per creaturas cognoscitur multis modis scilicet via causalitatis remocionis et eminencie sequitur quod omnibus istis modis in generali et pluribus existens in speciali deus a nobis nominabilis sit. Nominamus ergo deum nominibus ad causalitatem pertinentibus secundum quod sunt multi actus eius et effectus vnde quia creat dicitur creator et quia saluat saluator. Nominatur etiam ipsum nominibus remouentibus imperfectione que conspiciunt via remocionis et dicimus quod est increatus infinitus immutabilis et ut contertalia nomina sunt neutra. Nominatur etiam ipsum nominibus conspicientibus via eminencie et dicimus cum intelligente volente omnipotente et quolibet istorum modo istorum nominum vsus est in more eius ex de summa trinitate et fide catholica capitulo firmiter credimus

Ad videndum quando alicui rei aliquod nomen conueniat proprie vel methaphorice sciendum et dicendum quod nomen dicitur proprie alicui rei conuenire quando in re illa est illud tale ad quod significandum nomen est primo et directe impositum sicud ridere primo et directe est impositum ad significandum dictantem actum qui in solo homine inuenitur. Nomen autem dicitur methaphorice transsumptiue vel similitudinarie conuenire alicui quando res ad quam significandum nomen est primo impositum et directe non est in illo sed est solum in illo quedam similitudo vel proporcio sicud in prato non est ille actus ad quem significandum ridere directe et primo est impositum sed est in eo solum quedam similitudo vel proporcio quia floritio prati pretendit quandam iocunditatem sicud risus in homine est signum iocunditatis in homine

Videndum est vtrum aliqua nomina et que deo proprie vel methaphorice conueniant. Solucio quod dicendum quod hoc quod dico proprium potest sumi dupliciter. Vno modo prout diuiditur contra vel contra commune. 2° homini proprium est ridere sentire autem non sed est commune homini et alys animalibus. Alio modo potest accipi proprium prout distinguitur contra vel contra methaphoricum. 2° videre proprium est homini methaphorice autem conuenit prato. Cum autem queritur vtrum aliquod nomen deo proprie conueniat aut loquimur de proprio accipiendo proprium

prout dividitur contra vel contingens 2o accipiendo proprie pro diffinito
et proprie modo perfecto et quasi diffinito ita quod significet divina
essentiam quantum secundum proprietatem et perfectionem naturam eius sicut angelus rationale est proprie
homo sit dicendum est quod non cuius ratio est quia deus nominamus sicut
ipsum cognoscimus sed deum non cognoscimus in speciali et proprie quantum
ad divinitatem et distinctam cognitionem quid est diffinitive Non ergo
absolute loquendo deo aliquod nomen proprie convenit accipiendo proprium prout
ut dividitur contra vel contra tropice Et sub isto sensu loquitur dionysius primo capitulo
de divinis nominibus dicens omnibus autem incomprehensibilibus est
et neque sensus eius est neque fantasia neque opinio neque nomen
neque sermo neque tactus neque scientia et eodem modo loquitur auctor libri
de causis propositione quinta dicens Causa prima superior est narratione
et deficiunt lingue a narratione eius Si autem accipiatur
proprium prout dividitur contra vel quod metaphorice sit dicendum est quod quedam proprie
et quedam metaphorice deo conveniunt Ubi oportet est duplicem distinctionem
ponere prima est quod nomina possunt considerari dupliciter vel quantum ad rem significatam
vel quantum ad modum significandi 2a est quod nomina que
deo conveniunt sunt in triplici differentia quia quedam important
imperfectionem in suo significato formali sicut esse creatum esse mortale
esse corruptibile Alia sunt que important exclusionem imperfectionis
creature sicut infinitum excludit limitationem potentie
immutabilis dependentiam vel important perfectionem in tali gradu
qui nullo modo convenit creature sicut omnipotens eternus et huiusmodi
Alia sunt que important perfectionem absolute non secundum aliquem modum
determinatum deo vel creature sicut esse cognoscere et huiusmodi Alia sunt
que important perfectionem sed cum determinato modo et qui modus
solum competit creature ut sentire leonem esse agnum etc. His
suppositis si quereretur an aliqua nomina conveniant proprie deo et
que dicendum quod iuxta primam distinctionem quod vel loquimur quantum ad
modum significandi et nullum nomen deo convenit proprie quia omne nomen
quantum ad modum significandi secundum modum conceptum est in creaturis
et qui convenit creature et nullo modo deo Si autem loquimur quantum
ad significatum sic respondendum est iuxta distinctionem 2am
quia aut loquimur de nominibus importantibus in formali significato imperfectionem
et tali nec proprie nec metaphorice conveniunt deo precise
ut esse mortale et huiusmodi Dico autem precise propter assumptam humanitatem
in filio racione cuius conveniebat sibi esse mortale Si autem lo
quamur de 2o genere nominum que scilicet important perfectionem modo
determinato convenientia deo solum vel important exclusionem omnium
perfectionis creature ut eternus omnipotens creator ad primum et infinitum
immutabilis Quantum ad 2m sic dicendum quod hec deo proprie et non me
taphorice conveniunt et huiusmodi ratio est quia illa deo proprie et soli conveniunt
que sunt importata ad significandum dicta 2 ratio id quod in solo deo est
talia sunt huiusmodi patet distinctione per similia Si autem loquimur de nominibus
importantibus perfectionem absolute que scilicet nomina 3.1 generis ut intelligere

et huius sit dictum est quod cum res significata per talia nomina dicitur et ualeat
sit in deo quod talia proprie dicuntur de deo et possunt formari cum eo quo prius
annotata dictione exclusiua solum ¶ Si uero loquimur de ceteris generibus
nominum que sunt imposita dictata perfectionem solum in creaturis conuenientem
ceterum ut est sentire esse leonem et agnum et huius sit dictum quod talia
deo proprie non conueniunt proprie secundum transumptionem quia res per talia nomina
significata non est in deo sed aliqua eius similitudo ¶ Unde deus dicitur pluri-
nominalis sentiens quia cognoscit secundum uitam et leo quia fortis agnus
quia mansuetus ignis quia uindicatiuus consumit iniquitatem et cetera Et
quod dictum est de nominibus intendendum est de uerbis participiis et cetera quantum ad dicere a

Quarto uidendum est utrum nomina deo et creaturis conuenientia dicantur
uniuoce de deo et creaturis ¶ Dicendum quod nomina deo et creaturis
conuenientia non dicuntur pure uniuoce nec pure equiuoce sed medio modo a-
nalogice et proportionabiliter Patet si plus distat deus et creatura
in entitate nobilitate et perfectione quam substantia et accidens sed ista distantia
in entitate nobilitate et perfectione methaphisice substantie dicitur et accidenti dicitur
uniuoce de eis sed solum analogice ut patet 4° methaphisice de ente ergo
multo fortius nomina que deo conueniunt et creaturis non uniuoce
sed analogice de utrisque dicuntur

Quinto uidendum est utrum talia per prius dicantur de deo uel creaturis
distinguendum est primo propter secundo sicut dictum ponunt quedam proprie et quedam
methaphorice deo conueniunt ¶ Secundo quod in nominibus attenduntur duo scilicet res significata
et modus significandi quo uiso dicendum quod omnia nomina que solum methaphorice deo
conueniunt dicuntur per prius de creaturis et quantum ad significatum et quantum
ad modum significandi ¶ Nomina autem que non methaphorice sed proprie deo con-
ueniunt dicuntur per prius de deo quantum ad rem significatam et per
posterius de creatura ¶ Sed quantum ad modum significandi per prius con-
ueniunt creature ut bonitas uita et huius et ratio huius est quia perfecti-
ones in creaturis non sunt nisi quantum ad eos emanant quantum
autem ad modum significandi patet quia talia nomina per prius imponuntur cre-
aturis a nobis quas primo cognoscimus ¶ Unde et modum significandi habent
qui competit creaturis

Quarto uidendum est quot sunt modi nominum quibus utimur in diuinis
Dicendum quod omnia nomina quibus utimur in diuinis sunt que conueniunt
deo precise uel deo in supposito filii cum assumpta humanitate
¶ Utraque autem genera horum nominum subdiuiduntur quia in talibus quedam
nomina dicuntur proprie et quedam methaphorice ¶ Quantum autem ad illa que deo pri-
mo conueniunt et proprie est triplex membrum distinctionis secundum quod tria sunt in di-
uinis de quibus talia nomina predicantur ¶ Secundum enim generalem doctrinam
boetii et augustini in libro de trinitate ¶ Quidquid est in diuinis uel est
essentia uel notio uel persona ¶ Quidquid autem importatur quolibet istorum
dicitur et supponitur loco eius essentia autem est una persone autem tres notio-
nes quinque ¶ Nomina ergo que diuinam essentiam significant uel ad essentiam
pertinent dicuntur essentialia ut substantia bonitas et cetera ¶ Que ad personas uel

ad psona ptine^a dnr psonalia ut pr filius z sps s ¶ Que
notiones notionalia ¶ Noia g^o pso ee^n lia pnr z sonat in
quid Noia notiolia pnitur in que z sonat in que vt q
pr̄mitas z que filia^o z sps s ¶ Noia psonalia pnr in quis
z sonat in quis ut quis ē pr quis ē filius etc sp̄t sts

¶ De noibus ee^n libus quedaz sut ɔbiua z quedaz adiectiua ¶ Sbiua sut du^{tia} s concta z abstracta ¶ Abstracta
ut ee^n bonitas ¶ Et talia iuncta cu noibus vbis uel p
ticipiis psonalibus vel notionalibus reddut locutoes
falsas vn het ē fla ee^n ē gnans uel gnat uel gnatur
ee^n^a ē de ee^n^a ee^n^a ē apud ee^n ¶ De istis aut noibus
que pure sut ee^n lia ē tene^m gnalr ꝙ ome no^n ee^n le
p^r de qualz p^a p se z de oibus simul singulait^r z no plur
ut pr e deitas filius ē deitas s s ē ditas z sil sut vna
ditas z no ditates ¶ Concta et esse^e lia noia st q per
modu concretor significat hab formas in suppo^{to} quasi
forz in sbo ut deus creator z silia Het aut gnalr pgunt
dinaz ee^naz s aliqn supponut p ee^n^a aliqn p psona z
de hys gnalr ē tenend ꝙ de qualz p^a sigillatim z de oi
bus sil pnitur in sin^{ri} z no in plurali vt pr ē deus filius
z deus s s ē deus z 3^b psone sut vnus deus z no 3^b dii

Nomina vero ee^n lia ine^a int abstracta que sut ɔbiua
non illa que hnt modu z forma z significatoez abst
tor sed vsu z officiu concretor ut bonitas sapia etc
¶ z licz ista sint abstracta supponut tame aly p p^a uel p
sonis vnitu ditis lume de lume pn^m de pn^{cio} ¶ Het suppo
nut p psonis ita cu ditis sapia de sapia z silia z het
noia abstracta sit pnr de qualz psona z de oibus sil
singli z no plr ¶ Vn ditis quemet ~~pr ē sapia filius sap^a~~
~~s s ē sap^a~~ z omes 3^b vna sapi^a

Nominu vero ee^n liu adiectiuor queda sut ptina z
quedaz nnalia z queda ~~ni~~ nec nnalia nec ptina
¶ Noia ptina dnr que aliqua distcoez z distinctoez in
porunt ut aliud z sps s et de talibus tenend ē ꝙ in neut^o
gne z de nullo pronar dnr compan^o vna ad alia vn
no bn di^r pr ē aliud a filio q^z no^r in ee^n diuersitas gpa
tame ee^naz uel pas ad creaturas tn pt pdicari ¶ In mas
culio aut gne pdica^r de qualz p^a r^o alti^g s no r^o ee^n
qua ee^n^a no distingui^r a p^a ¶ Vn bn di^r ꝙ pr ē alius a
filio z no^r distrectio psonalis z no bn pr e alius ab ee^n

Nomina ad^{ua} nnalia sut vnu duo tres ¶ Istor aut ē di
c^a gnalis Rgla ē ꝙ in neut^o gne significat ee^naz z
pdicantur de noibus simul singulariter z no plr ut pr

pnit

z filius z sp̄us sanctus sūt vnū ¶ Sn̄ scio aut z masc̄ no gn̄ibus
sūt psonalia z p̄n̄ z de vno m sin̄ z de pluribus m spali
¶ vt pat̄ z vnꝰ ¶ P̄r z filius sūt duo ita tamē qȝ duo tene
at̄ in masc̄no gn̄e ¶ 2ª 2ª qȝ talia adūa adūe tenta sequū
nāȝ suoꝝ sb̄oꝝ ¶ vn̄ si sb̄ūa sūt eēn̄lia et adūa plr̄ z
sr̄ sūt psonalia ¶ z adūa silr̄ ¶ vn̄ h̄ ē fa p̄r z filius sūt
vnus ¶ z h̄ ē uēa p̄r z filius sūt vnus deus

Nominū vēo ad noīa eēn̄lia q̄ nec sūt m̄alia nec p̄tia
queda sig̃ant diuināȝ eēn̄āȝ nichil aliud gnotādo vt ens
bonus z talia p̄n̄ masculine z neutr̄ h̄ de psona q̄lz
sigillatim singlarit̄ z nō plur̄al̄ ¶ vt p̄r est ens z bonꝰ
z nō boni de pluribus aut psonis p̄nt p̄dicari pluralr̄
masculie ¶ z nullo neutr̄ h̄ ¶ z̄ possuꝰ dicē qȝ p̄r z filiꝰ sūt
duo entes z nō duo entia ¶ Alia em̄ noīa importat eēn̄z
aliquid gnotādo z queda quid positiue quedaȝ p̄uatie ¶ Po
sitiē du̇ qȝ quedaȝ connotat effectū m creatūa queda
quid habitū z talia dr̄ de eo ab et̄no vt iustꝰ z m
sr̄cordꝰ ¶ z hꝰ ¶ Quedaȝ connotāt effcm̄ m actu vt iustificans
msr̄ās z hꝰ z talia dō queniūt z de dō dicūt̄ soluz ex
p̄te connotatū aut vespn̄ ¶ Quedaȝ gnotat r̄ōnē p̄soeād
p̄sonaȝ ut filiꝰ equalis ¶ z talia psonis ab et̄no conueniūt
z p̄n̄tur de qualz pª sigillatim singlarit̄ z nō plr̄ ut
p̄r filiꝰ z filius z nō siles de pluribus aut p̄n̄r plr̄
ut p̄r z filius sūt siles ¶ Quedaȝ aut import̄ r̄ōnē ad
creatura z connotat ut rᵉfugiū z hec et̄ gnotat effcm̄
m c̄atuūa z de ist̄ dcm̄ ē ¶ Queda aut sūt noīa q̄ aliqꝰ
gnotat p̄uatie ¶ vt et̄nꝰ qd nichil aliud ē qd ens carēs sie
z p̄n̄ immensus quod denot̄ abnegatoēz mēsuē ē hꝰ z
nichiloꝰ sig̃ant diuina eēz z talia noīa dr̄ de dō abe
t̄no z conueniūt eēn̄c ¶ z p̄e z p̄n̄tur de oībus simul
z diuisim accept̄ singlaiter z plr̄ ¶ Vn̄ p̄r ē et̄nꝰ filiꝰ
ē et̄nꝰ sp̄s ē et̄nꝰ ¶ z m s̄bm athanasiū nō ēē et̄ni sed vnꝰ
et̄nus ¶ Pȝ gᵒ oīa ita pª p̄te q̄ q̄ diuis actu

De noībus psōlibus quoꝝ est e p̄ diuīa queda em
dr̄ de vna pª soluȝ z singlarit̄ ut p̄r r̄ō p̄ris z
filius r̄ō filij z sp̄s scūs r̄ō sp̄s ¶ Quodda nome ē et̄ m di
ms qd p̄n̄r de duabus p̄sois solū diuisi z coniūcti sin
glaiter z nō plur̄alr̄ vt hoc nō p̄n̄m qd queīt solū
p̄ri z fiᵒ z bn̄ dr̄ p̄r ē p̄n̄m filius ē p̄n̄m z p̄r z filiꝰ
sūt p̄n̄m sp̄us sc̄i nō aut p̄n̄ª sp̄s ¶ Est et̄ aliud nōm
diuinus quod dr̄ de t̄bus psonis sil̄ z nō de vna uel dua
bus soluȝ z dr̄ singlait̄ z nō plur̄alr̄ ut hᵒ nō trinitas

quod de nulla persona sigillatim dici potest sed de omnibus simul quod scilicet quia
importat esse unitatem et earum personarum pluralitatem. Unde persona
trinitas dicitur trium unitas. Personalia nomina sunt que predicantur de singu-
lis personis singulariter solum et de pluribus pluraliter solum ut persona
suppositum ypostasis et huiusmodi. Unde bene dicitur pater est suppositum persona
vel ypostasis non autem pater est persone. Item bene dicitur pater et filius
sunt due persone non una persona et cetera.

Quantum ad nomina notionalia est sciendum quia quedam
sunt abstracta ut paternitas spirabilitas et huiusmodi et omnia
talia predicantur de divina essentia ut divina essentia est paternitas et cetera.
Alia sunt concreta et numquam predicantur de divina essentia. Hec enim est falsa essentia
est generans sed predicantur solum de persona ut pater generat filius est geni-
tus et cetera. Item nominum notionalium quedam predicantur de una
persona ut generans de patre nascens de patre spiratus de spiritu
sancto quedam de duabus ut spirans de patre et filio. Quedam
de omnibus predicantur ut distinctum nam quelibet persona ab alia
est distincta ex hiis patet et cetera.

Nomina autem transsumpta quibus utimur in divinis sunt que in ministerio solo
in genere de hiis aliquid dicemus scilicet que in hominibus sunt
et deo transsumptive attribuuntur. Secundum igitur Damascenum quamvis deus
sit infigurabilis et simplicissima natura nichilominus in scriptura dicitur
habere oculos visum et palpebras quia sua virtute considerati
naturam et cognitiva nichil evadit. Aures et auditum ut propi-
cietur supplicantibus clamare minime formidamus. Os labia
et fauces quia illa nobis revelat que homines per huiusmodi organa ex-
primunt et ostendunt. Gutturem et gustum quia in nostre iustitie operi-
bus delectatur tamquam in gustu. Nares et olfactum quia tamquam
quasi odor suavissimus ei placet quidquid sibi exhibitum nostre
devotionis affectus. Faciem quia per ipsius virtute et potentiam
dinoscimus sermo vero insinuatur nobis nam persona in facie de-
claratur. Manus et brachia representat eius subtilem et insuperabi-
lem operationem. Nam et nos huiusmodi organis talia operamur.
Dextera dignitatem et victoriam dei insinuat et cetera per dexte-
ram iuvare dicitur quando eius immutabile consilium demonstratur. Freque-
ter pauperibus subvenit et indigentibus auxiliatur. Et
ideo pedes habere dicitur. Ostendit autem tale effectum quia solet
homines operari manibus et incessu. Pectus et cor habere dicitur
propter cognitorem et scrutatorem ingenii et consideratorem. Ventrem et
viscera propter illam qua quia in nobis operatur misericordiam et compassio-
nem. Irasci dicitur et fremere propter odium malicie et iusticie qua in
peccatoribus ultionem. Dormire dicitur et oblivisci propter iniurie
et pene dissimulationem et remissionem. Unde quia tot modis per
sua beneficia nostra supplet indigentiam more humano membra

diuisa a scripturis sacris sibi attribuuntur.

Omnia que filio dei conueniunt in humanitate assumpta docet ysidorus libro ethimologiarum vii capitulo ii. per plures multis modis in scripturis vocari consueuit. Dicitur enim Christus quia est in matre vnctus eo quod pre ceteris suis consortibus omnium graciarum plenitudine delibutus. Dicitur etiam Ihesus ebraice sother grece saluator latine eo quod cunctis gentibus missus est in salutem. Messias autem dicitur eo quod omnis prophetalis sacerdotalis et regalis dignitatis priuilegio sit diuinitus insignitus. Nam messias vnctus dicitur. Dicitur etiam Emanuel id est nobiscum deus eo quod deus per virginem natus in carne apparens nobiscum se coniunxit. Dicitur etiam caro factum est quia ante omnia in principio a patre nascitur in temporis mutacione. Similiter dicitur vnigenitus et primogenitus quia patris et matris fuit vnicus ante quem nullus et post quem non alius. Dicitur etiam principium quia per ipsum pater omnia fecit filius quia per ipsum et in ipso omnia sunt. Verbum dei quia per ipsum deus mundo loquitur. Manus quia per ipsum creature vniuersitas continetur. Via quia per ipsum ad beatitudinem peruenitur. Vita quia in ipso viuimus. Veritas quia nec fallit nec fallitur. Fons quia est omnis boni origo indeficiens sicientibus. Multa alia nomina dicuntur de Christo que ibidem explicat ysidorus in quibus etiam et in istis quedam Christo proprie quedam methaphorice conueniunt de quibus sine vlteriori prosecucione in ipso qui est finis sine fine et tamen loquendi imponam. De quibus si que mala dicta et sit magis sufficiens dei indulgencia scriptori. Si que bona fuit reddantur que creatori de quo dicit Bernardus. Ipse est incommutabilis creans mentem ad se capiendum viuificans ad senciendum afficiens ad appetendum dilatans ad capiendum iustificans ad promerendum accendens ad zelum fecundans ad fructum promouens ad bonitatem dirigens ad equitatem roborans ad virtutem formans ad beniuolenciam moderans ad sapienciam visitans ad consolacionem illuminans ad cognicionem perpetuans ad inmortalitatem implens ad felicitatem circumdans ad securitatem. Qui amat ut caritas nouit ut veritas sedet ut equitas dominatur ut maiestas regit ut princeps medetur ut salus reuelat ut lux cui honor et gloria in secula seculorum

Amen

Scriptus est iste liber londonie [illegible]

Explicit deo laus

Explicit tractatus venerandi magistri Arnaldi de bello viso doctoris sacre theologie ordinis predicatorum de declaracione terminorum difficilium in theologia Anno domini m°ccc° [illegible] in vigilia palmarum finitus per manus fratris gerhardi de beylario lectoris sacre theologie de prouincia colonie

Incipiunt capla et tituli q[ouu]m i hoc gtetor[um] Sup omib 3b ptes suas et po ca et tituli prime ptis de qplexo et inqxo

Capitulu pm habet tres gclusiones
Pma pz cor que dicit quedz st gxa aliq inqxa et quid gxi noie importe
Sca Qz gxa st emitiationes i qxa ptim
3a q inqxa ipitiunt pz oparatioz intellus gxaz

De Resolutioe gceptuu i ens

Capitulu 2m hz duas gclusioes
Pmaz q gceptioes oim inqxoz resolunt in gceptioz entis
Sca q gceptioes oim qxoz resolu in gceptoz pipii de quolz ee uel no esse

De divisioe entis i ens rei et rois

Capm 3m hz duas gclusioes
pa z quo ens dividi 3r
Sca que qualia ptinet ad entia ptinet ad aliqualz divisioez

Qd addunt quz transcendentia ad ens

Capm qm hz duas gclusioes
pa quo quz transcendentia addunt aliq sup ens

De quiecientia nomi reru divisoz gnum

Capm 5m hz q tria nomi pe qua 2e intentois que gut omibz gnibz quedz vni soli

Qz oe nom e pe vel 2e i fto vel i poris

Capm 6m hz qz noia 2m gnatos st pe vel 2e i poris sm logicos pe vel 2e intentionis

Explicunt capla pe ptis et tituli Incipiunt tytuli 2e ptis et po de qoe nomi transcendentium

Capm pm hz q sunt transcendentia et quo dnr et q sunt 6 sz ens unum res verum bonum

Quo dicendoz de ente

Capm 2m ponit ordine reru dicendoz de ente qz pm transcendens

De actu et po

Capm 3m hz duas goes pa quo 3r poz intelligi divio entis in actum et poz
Sca quo queniat enti divisio in actu et poni

De diuisioe poe

Cam 2m hz duas gclusioes pa quo est ex tpx potea 2a quomo 3x possile uel imposle

De disioe entis i actu et poz

Capm 3m quo disio entis i actu et poin 3 dimo realis vel roins et ibi multa bona hes

De actu

Cam 4m hz 3s goes pa vn nou acty hnit oignes 2a quo pcea ad alia 3 extensu 3a quo deo queiat et aliis foris

De actu po 2 2o

Cam 5m hz 3s gdu oes pa vy nou acty hnit oigine 2a quo pcea ad aa e extesiz 3a quo deo queiat et aliis forie

De actu pa 2o

Cam 6m hz quo poz 3r intelligi 1a 2o 3r e qund actus pmo e mdz 22

De potencia

Cam 7m hz vn habuit oigine hoc nou potena et adque postea est extensum

De potea indeo

Cam 8m hz quo intelli illa dno quis 2a indeo 3 du x po absota et ordinati

De potencijs aie

Cam 9m hz tres goes pma 2 aly 3 uale 2a 2a 2a poe Alie sut uales alie ronales 3a 2 ronalia ae sut rona les p eeun alie p participatoz et quo oia 1m intelliga 3

De dtianoe pox

Cam 11m hz duas goes pa quo potetie uales sut de tate ad vim 2a quo potee ronales valent adopta

De poa passiua

Cam 12m hz duas goes pa 2 po pana est dupx s3 ualis et obediencialis et 2 3 quelz 1a 2a 2a 2 poina passiua quedz 3 actia et quedz abactu rino

De educti i induti

Cam 13m hz duas goes pa quid e educi sil induci forin de po nie uali uel obedaali 2a quibz formis queiat indua uel educi 2m vtrniz potenia tio puffe

¶ De 2° transcendente quod est res

¶ Cam 15m hz duas q̄oes p̄a vn et quot modis dr res ¶ 2a quibus conueniat et quibus non ¶ De 3° transcendente

¶ Cam 17m hz duas q̄oes p̄a quare forma dat esse rei tamquam forma ¶ 2a Ꝫ dicitur res vnum quod est primum tamquam et vnum quod tamquam ente quantitas

¶ Cam 16m hz quare diuiso generis quantitatis facit speciale vnum et tamquam nomine speciali quam in aliis

¶ Cam 14m hz quomodo omni enti conuenit vnum quod est primum nunc et quomodo non

¶ Cam 18m hz 4 q̄oes p̄a addit vnum quod est primum nunc super vnum quod tamquam ente quantitas ¶ 2a quid addit quantitatum sicut vnum quod tamquam ente quantitas ¶ 3a quod addit vnum quod tamquam ente quantitas sicut ens ¶ 4a quod addit nunc sicut vnum ¶ 5a quod addit totum distinctum sicut totum quantitatum ¶ 6a quare est per nunc aliquota vel non aliquota

¶ Cam 19m hz 2 q̄oes p̄a quot modis dicitur aliqua esse vnum per se ¶ 2a quot modis dicitur aliqua esse vnum per accidens

b ¶ Cam 20m hz quomodo gradatur diuersis entibus quibus conuenit esse vnum et de comparatione inter omnia entia ¶ Cam 22m hz quomodo est primum vnum et multitudo — a

a ¶ Cam 21m hz quomodo et quot modis vnum vel quod est vnum esse et multa — b

¶ De 4° transcendente

¶ Cam 23m quare Ꝫ dicitur inter alias et aliquod quare aliquod est transcendens non aliquibus quomodo aliquod et aliquibus accipitur indiuiduis

¶ De 5° transcendente quod est verum

¶ Cam 24m hz 3s q̄oes p̄a de 5to transcendente quod est verum quare est vitas ¶ 2a quomodo vnum esse res dicitur verum ¶ 3a quomodo predicat ad intellectum vel sermonem

¶ Cam 25m hz quomodo in 4or veritates se hz ad inuicem scilicet veritas que de Deo et veritas rerum naturalium veritas intellectus et veritas sermonis

¶ Cam 26m quomodo se hz verum vel veritas transcendens ad illas 4or veritates

¶ De 6° transcendente quod est bonum

¶ Cam 27m hz de 6° transcendente quod est bonum quod est bonitas

¶ Cam 28m hz quomodo bonum transcendens se hz ad quodlibet bonum vel per rebus

¶ De predicamentis ad 10 predicamenta

¶ Cam 29m ponit ordinem dictorum de predicamentis et hz ad predicamenta

¶ Cam 30m hz nunc diffinitiones et sufficientiam omnium 10 predicamentorum

¶ Cam 31m hz breue recollectionem dictorum et dicta 10 predicamentorum et 6 transcendentium

¶ Cam 32m hz quod sunt nomina prima omnibus et que sunt genera substantie et accidentibus que non sunt transcendentia nec predicamenta

¶ Cam 33m hz 2 q̄oes p̄a quot modis dicitur substantia 2a quomodo conuenit substantie et quomodo accidenti

¶ Cam 34m hz quot modis et quomodo conuenit substantie et accidenti

¶ Cam 35m de essentia hz vii significata et quid per prius importat et quomodo conuenit substantie et accidentibus

¶ Cam 36m vii significata et quid importat nomine quiditatis et quomodo conueniunt substantie et accidentibus

Ca^m 37^m Quo se h[ab]ent ad inuicem het[er]o adq[ue]or[um] s[ub]s[tanti]a n[atur]a ee[ssentia] additas
Ca^m 38^m De p[ro]prietatib[us] ad p[er]sona substancie. Cur s[ub]s[tanti]a di[citu]r de n[atur]a
for[tunat]e et opposito
Ca^m 39^m de n[atur]a h[ab]et 3^b q[uaesti]o[n]es p[ri]ma et 3^a n[atur]a et nominib[us] di[citu]r s[u]b[stantia]
Quid 3 esse ob[iectu]m potencie uel subiectum sciencie
Ca^m 40^m h[ab]et q[uod] s[ub]s[tanti]a di[citu]r de forma et q[uod] 2^a 3 ge[n]u[s] forum
3 opp[osi]tu[m] p[ri]mo quid e p[ri]ma 2^a 3^a quomodo di[citu]r p[ri]ma s[ub]s[tanti]a que
Ca^m 41^m Vnde su[m]u[n]t[ur] het[er]o ror[um] noi[m]a et vn[d]e d[ic]u[n]t[ur] Subst[anti]a
Essencia Subsistencia res n[atur]e et n[omin]a q[uae] ei[us] corr[espon]de[n]t
ousia ousiosis ypostasis et phisis et quib[us] q[uam] co[n]ueniant
Ca^m 42^m h[ab]et de subsistencia et de ousiosi quo[mod]o su[m]u[n]t[ur] et q[ui]b[us] co[n]ueniant
Ca^m 43^m h[ab]et de s[ub]s[tanti]a et ypostasi et quo[mod]o d[ic]u[n]t[ur] su[m]u[n]t[ur] et
quib[us] co[n]ueniat
Ca^m 44^m de hoc no[m]i[n]e res n[atur]e et phisis et q[uo]d ei[us] i[m]portat et
vnde su[m]u[n]t[ur]
Ca^m 45^m Quo se h[ab]ent 4^or co[n]ueniu[n]t et dicaz ad inuice[m] p[re]dicata
4^or no[m]i[n]a substa[n]cia ess[enti]a subsistencia res n[atur]e cu[m] corr[espondenti]b[us] no[m]i[ni]b[us] g[rae]cis
Ca^m 46^m h[ab]et c[ur] e[st] g[ene]r[a]d[u]s 3^x cau[sa] p[ro]ducens ad ge[n]us substancie
Ca^m 47^m h[ab]et 2 q[uaesti]o[n]es p[ri]ma quo[modo] uocat[ur] cotidiana p[ro]ductio
creat[ionis] i[n] creato[r]e 2^a quid d[iffere]ncia est inter g[e]n[er]ac[i]o[ne]m et corrup[ci]o[ne]m
Ca^m 48^m h[ab]et 4^or q[uaesti]o[n]es p[ri]ma quid 3 g[e]n[er]acio 2^a quid g[e]n[er]at
ad g[e]n[er]ac[i]o[ne]m 3^a quo[modo] est diuisio de iudeo et creatione 4^a q[uare] in
iudiuis sola p[ro]cessio filij di[citu]r g[e]n[er]acio
Ca^m 49^m h[ab]et 3^b q[uaesti]o[n]es de p[ro]prietatib[us] ad inuicem p[ri]ma vn[de] non vite
traxit o[ri]ginem et quib[us] p[ro]p[ri]e co[n]ueniat 2^a ad que tractu[s] est
ut di[citu]r de ce[lesti]b[us] methaphe 3^a c[ur] di[citu]r vita p[ri]m[u]m v[e]l an[im]a p[ro]p[ri]e
esse uel opac[i]o[n]e 2^a quo[modo] di[citu]r i[n] vege[tativ]i[s] s[ens]i[tiv]is motiuis 2^m
ploti et intellecti
Ca^m 52^m h[ab]et 3^b q[uaesti]o[n]es p[ri]ma c[ur] vita diui[n]a i[n] actiua et [con]templatiua
2^a v[n]de su[m]u[n]t[ur] h[ec] di[ctio] 3^a v[tru]m vita actiua et [con]te[m]plativa ad i[n]tellect[u]m p[er]tine[n]t
Ca^m 53^m h[ab]et q[uo]mo[do] di[citu]r vita [con]te[m]plativa theorica vita [con]templativa philosophorum
Ca^m 54^m h[ab]et 8 q[uaesti]o[n]es p[ri]ma q[uo]d p[ri]ncipia habet in s[e] [con]p[ro]ductio [con]
t[em]plac[i]o[nis] p[er]fectiua p[ro]p[ri]a di[citu]r a[n]i[m]o vinentib[us] 2^a q[uo]d sit
gigni nasci oriri corrumpi mori 3^a q[ui]b[us] p[ro]p[ri]e et q[ui]b[us]
similitudinarie co[n]ueniant 4^a c[ur] p[ro]p[ri]um gigni quid sit g[e]n[er]acio
q[uod] sit natiuitas m[ixt]o et exituo et quib[us] co[n]ueniant 5^a quo[modo]
g[e]n[er]atis ex putrefactione co[n]ueniat gigni nasci et oriri 6^a
Quid i[m]portat[ur] no[m]i[n]e primitatis et filiacionis et q[ui]b[us]
co[n]ueniunt 7^a c[ur] p[re]dicta gigni corrumpi nasci oriri fieri aliq[uando]
co[n]ueniunt opposito supposito et aliq[uando] for[m]e c[ur] n[on] p[ri]ncipiis et accidentib[us]
8^a dica[n]tur v[er]bu[m] diui[n]u[m] et h[uman]a[m] quo ad p[ro]ductionem
Ca^m 56^m h[ab]et quo[mod]o d[ic]it[ur] noi[n]ari p[ro]ductio a[n]i[m]e ra[ti]o[n]alis
et cor[poris] que i[n]fundi[tur] ad eo ip[s]i a[n]i[m]e
Ca^m 57^m h[ab]et 4^or q[uaesti]o[n]es p[ri]ma vnde no[me]n p[ro]p[ri]e traxit o[ri]ginem

R[ati]a q[uod] fo[r]ma q[uae]rit sup[er] ap[p]osito | 3a q[uod] fo[r]ma q[uae] sup[p]osito it[er]ati q[uod] n[on]
4a q[uod] ta[lis] s[i]t deci[pi]e[n]s p[ro]p[ri]e

Depe[n]dentib[us] ad ge[nus] q[ua]ntitatis

Ca[pitulu]m 58m h[ab]z 4 q[uaesti]o[n]es de ge[nere] q[ua]nt[itatis] | p[rim]a [utrum] suffic[ien]ter et u[n]i[versa]l[ite]r [com]p[re]h[en]di[tur]
2a [utrum] q[ua]ntitas [con]ti[nu]a | 3a q[uod] q[ua]nt[itas] disc[re]ta | 4a q[uod] motus at[tribuitu]r corp[ori]
5a [utrum] motus di[citu]r mult[iplic]a | 6a q[uod] mot[us] dic[itu]r o[mn]i[n]o 4a q[ua]n[do] o[mn]i[n]o
[est] i[n] diu[er]sis ge[ne]rib[us]

Ca[pitulu]m 59m h[ab]z q[ua]n[do] [est] du[ra]c[i]o mot[us] n[e]c[essari]a

Ca[pitulu]m 60m h[ab]z 3es q[uaesti]o[n]es q[ua]n[do] [est] t[em]p[u]s [con]ti[nu]u[m] | 2a q[uod] n[on] t[em]p[u]s
[con]ti[nuu]m 3a q[ua]n[do] diffi[n]iu[n]t t[em]p[u]s [con]ti[nuu]m et su[n]t n[on] [con]
Ca[pitulu]m 61m h[ab]z 3es q[uaesti]o[n]es p[rim]a [utrum] [est] eu[u]m | 2a q[uod] [est] n[on] eu[u]m | 3a q[ua]n[do]
di[cu]nt eu[u]m et n[on] eu[u]m

Ca[pitulu]m 62m h[ab]z 3es q[uaesti]o[n]es q[ua]n[do] [est] et[er]nitas 2a q[ua]n[do] n[on] et[er]n[ita]s
3a q[ua]n[do] o[mn]i[n]o di[cu]nt et[er]nitas et su[n]t n[on] t[em]p[u]s

Ca[pitulu]m 64m h[ab]z 4 q[uaesti]o[n]es | p[rim]a q[ua]n[do] [est] i[n]finitu[m] | 2a [utrum] [est] i[n] fi[n]ito
[secundu]m magn[itudin]e[m] | 3a q[ua]n[do] [est] i[n] fi[n]itu[m] [secundu]m multi[tudin]e[m] | 4a q[ua]n[do]
[est] infinitu[m] [secundu]m p[er]fectione[m] | 5a q[ua]n[do] [est] i[n]finito [secundu]m vigore[m]

Ca[pitulu]m 65m h[ab]z 2 q[uaesti]o[n]es p[rim]a q[uod] i[n]fi[ni]tu[m] di[citu]r p[ri]ua[tiu]e et n[e]g[ati]ue 2a q[ui]b[us] [con]u[eni]t h[ab]itio

Depe[n]dentib[us] ad ge[nus] q[ua]lit[at]is

Ca[pitulu]m 66m h[ab]z 2 q[uaesti]o[n]es | p[rim]a [utrum] su[n]tur et q[ui]d i[m]po[rta]t no[m]i[n]e q[ua]l[ita]t[is]
2a q[ua]n[do] [est] qualitas diffinitiue

Ca[pitulu]m 67m h[ab]z 3es q[uaesti]o[n]es | p[rim]a q[uod] su[n]t sp[eci]es q[ua]lit[at]is et ca[usa] suffic[ien]ter et
su[n]t 4or | 2a vnde su[m]untur q[ua]l[ibet] sp[eci]es 3a quo[modo] di[cu]nt q[uo]d d[icitu]r abu[n]dant[er]

Ca[pitulu]m 68m h[ab]z 3es q[uaesti]o[n]es p[rim]a q[ua]n[do] q[uaeri]t[ur] et di[cu]nt disp[ositi]o et h[ab]it[us]
2a q[ua]n[do] s[i]t a[lia] sp[eci]es q[ua]l[ita]t[is] et quo diu[er]s[a]e | 3a q[ua]n[do] o[mn]i[n]o facile et
diffi[ci]le mobile s[un]t differe[n]tie h[ab]it[us] et disp[ositi]o[n]is

Ca[pitulu]m 69m h[ab]z 3 q[uaesti]o[n]es | p[rim]a q[uod] mot[us] di[citu]r h[ab]it[us] | 2a quo [est] p[ro]p[ri]u[m]
3a quo p[er]tinet ad p[ri]ma[m] sp[eci]e[m] q[ua]lit[at]is

Ca[pitulu]m 70 h[ab]z duas q[uaesti]o[n]es | p[rim]a q[uod] h[ab]it[us] po[n]it[ur] adduc[en]do s[e] esse
et op[er]ari | 2a q[uod] h[ab]it[us] po[n]it[ur] [con]sid[erar]e i[n] cor[po]re et i[n] a[n]i[m]a

Ca[pitulu]m 71m h[ab]z 2 q[uaesti]o[n]es p[rim]a q[ua]n[do] i[m]po[rta]t[ur] no[m]i[n]e disp[ositi]o[n]is 2a
q[uod] mot[us] et v[nus] a[c]t[u]s disp[ositi]o

Ca[pitulu]m 72 h[ab]z 3es q[uaesti]o[n]es p[rim]a q[ua]n[do] i[m]po[rta]t et v[nus] sup[er] esse
no[m]i[n]e v[ir]tutis 2a [a]b[s]q[ue] [h]a[bitu] 3a q[ua]n[do] [est] i[n] diu[er]sis sp[eci]eb[us] q[ua]l[ita]t[is]

Ca[pitulu]m 73m h[ab]z 4or q[uaesti]o[n]es | p[rim]a q[ua]n[do] v[ir]tutes di[cu]nt[ur] p[er] infusas
et acq[ui]sitas | 2a q[ua]n[do] di[cu]nt[ur] p[er] theo[logi]cas i[n]tellectuales et mora-
les | 3a q[ua]n[do] v[ir]tutes infus[a]e et acq[ui]s[it]e s[unt] di[cu]nt | 4a q[uod] p[ro]p[ter]
p[re]ter acq[ui]sitas o[portet] po[n]e[re] infusas

Ca[pitulu]m 74m h[ab]z 3es q[uaesti]o[n]es | p[rim]a q[ua]n[do] [est] v[irtus] theo[logi]ca et v[nus] di[cu]nt[ur]
2a q[uod] s[un]t 3 et ca[usa] suffic[ien]ter | 3a q[uare] n[on] ca[usa] [est] po[n]i[tu]r n[on] p[ro]p[ri]e [con]t[ra]r[i]e
Ca[pitulu]m 75m h[ab]z 2 q[uaesti]o[n]es | p[rim]a q[uod] mot[us] a[c]t[u]s fides | 2a q[ua]n[do] est
fides p[ro]u[t] [est] v[irtus] theo[logi]ca

Ca[pitulu]m 76 h[ab]z 3es q[uaesti]o[n]es | p[rim]a v[nus] di[citu]r symbolu[m] | 2a q[uo]t su[n]t
symbola et ad q[uo]d s[un]t [con]d[i]ta symbola | 3a a q[ui]b[us] fuer[un]t [con]d[i]ta et q[ua]n[do]

Capitulum 77m habet sex conclusiones. Prima quando est articulus. Secunda quando est in assimilitate. Tertia quando est credendum unum deum articulum fidei. Quarta quando homines ad credendum articulos fidei.

Capitulum 78 habet quando distinguitur articuli fidei in symbolo communiter credendum etc. sunt 12.

Capitulum 79m habet quo distinguitur articuli fidei in 12 secundum numerum apostolorum 12 qui eos ordinavit et quid quilibet eorum posuit.

Capitulum 80m habet sex conclusiones. Prima quot modis dicitur spes. Secunda quando spes ut est virtus theologica. Tertia sex requiruntur in obiecto spei ut est passio. Quarta requiruntur in obiecto spei que est virtus theologica.

Capitulum 81m habet quot modis dicitur caritas ut est virtus theologica.

Capitulum 82m habet quando perficit ad potentiam spiritualem transfert et ego.

Capitulum 83m habet quando se habet caritas ad amorem et alia nomina ad amorem pertinentia que sunt concupiscentia benivolentia beneficentia concordia dilectio et amatio et quando se habent ista nomina ad invicem.

Capitulum 84m habet 3s conclusiones. Prima que est triplex amor benivolentie complacentie et concupiscentie. Secunda quis istorum amorum pertineat ad caritatem. Tertia inter quos possunt esse isti amores.

Capitulum 85m habet 3s conclusiones. Prima quot sunt virtutes intellectuales. Secunda quod distinguitur ab invicem. Tertia quare oppinio et suspicio non sunt virtutes cum sint habitus.

Capitulum 86m habet 3s conclusiones. Prima quando ~~prudentia~~ etiam habuit agilitatem ad 3 actus communes. Secunda quando prudentia adiungitur a 3s f. synoss gnomi eubulia. Tertia quando importatur ista 3 bona.

Capitulum 87m habet quando prudentia et ars sunt virtutes intellectuales et quando morales.

Capitulum 88m habet quando contingit non virtutes intellectuales.

Capitulum 89m habet 2 conclusiones. Prima quot modis dicitur mos. Secunda quando et quare virtus moralis dicitur moralis.

Capitulum 90m habet 2 conclusiones. Prima quod virtus comparatur ad ~~amorem~~ operationes et passiones sed non ad effectum. Secunda quod virtus circa ista sicud circa propriam materiam.

Capitulum 91m habet 2 latas conclusiones. Distinctionem maiorum et sufficientiam omnium virtutum moralium et oppositorum viciorum distinctionem iustitie in distributivam et commutativam.

Capitulum 92m concludit subvidenario numero habes virtutes morales.

Capitulum 93m habet quod prudentia non nominatur inter predictas videlicet virtutes morales.

Capitulum 94m habet que virtutes morales sunt involute sed in subiecto que in irascibili que in concupiscibili.

Capitulum 95 habet quando iustitia dicitur ab omnibus aliis virtutibus moralibus.

Capitulum 96 habet 2 conclusiones. Prima quod ea posita divisio virtutum moralium non est inter species sed subalternas. Secunda quando iustitia dicitur in speciales.

Capitulum 97m habet quare medio virtutum moralium non ponitur verecundia nemesis heroyca continentia et amicitia.

Capitulum 98m habet de verecundia sex conclusiones. Prima quod est verecundia diffinitive.

Ba q e passio et no uirtus 3m q e dcuiis laudabilis 4 qbz quicit quia iuncibz 5m q e diua int horez et verecundiaz 6m quar pallescut timetes et rubescut verecundati

Cam 99m hz q e nemesis qz passio quedam laudat itz duo cetera

Cam 100 hz q e uirtus heroyca quia uirtus facies opari mo suphuano et q 3

Cam 101 hz q epikaia e uirtus qua fuatur intentio legislatoris et no vba legis

Cam 102m de contineia hz q moris dr et quo e uirtus et quo no

Cam 103m hz quo differunt contineia et tpancia

Cam 104m hz 3s q.ones que e maior tpantie et cotinentie et q est eadem 2m quare auctor nr posuit tantum delectationez in sensu tactus 3m quare maiorez i veneris qua in cibis

Cam 105m hz duas q.ones 1a quid e incontineia et i contineis 2m quo differt ab intemperato in qor

Cam 106m hz duas q.ones 1a quo amicicia e uirtus et quo 3 sepe uirtutez

Cam 107m hz que uirtutes cardinales et no intellectuales ponitur

Cam 108m pot 2te ptinet az quo uirtutes cardinales sit 4or s. iusticia pudencia fortitudo tpancia

Cam 109m hz 3s q.ones 1a quo uirtutes cardinales dicuntur cardinales quasi generales 2m quo quasi pncipales 3m quo q. aliter dicuntur

Cam 110 hz quo inveniuntur alie 2a cardinales dicuntur

Cam 112 q consuetudine actuum humanarum sit et eaz sufficiencia

Cam 113 quo omnis consuetudine ad 3s modos generales reducuntur

Cam 114m hz 2 q.ones que consuetudine ponit in actu roz vitij vel uirtutis 2m quo consuetudine inmutat sup actus

Cam 115m hz que consuetudine prior sit ofitetur de

Cam 116m hz duas q.ones 1a quo uirtutes moales consistunt in medio et quo non 2m quo uirtutes intellectuales consistunt in medio et quo non

Cam 117m hz duas q.ones quo ad dr 3 2 q3 diuidi inter uirtutes et dona

Cam 118m hz q sit 7 dona spiritus sancti et ponitur 2x eorum sufficiencia

Cam 119m hz q importetur noie peticionum et q sit 7 que

Cam 122 hz q importetur noie fructuum et q sit 12 et q sit

Cam 123 hz quo sibi inuicem correspondet 7 peticiones 7 dona 7 btitudines 7 12 fructus et exponitur pr nr

Cam 124m hz quo donum timoris dr inicialem filialez initiale humanum seu mundanum similez et q istis noibus importetur

Cam 127 hz quis pctorum horum sit bonum vel malum

Cam 126 hz quis pctorum hor e actu sto et quar quedam sit act et cu spu sto et no actu sto

Cam 124 hz 2 q.ones 1a q precepti dr legis divine [illegible] moralia cerimonialia iudicialia 2m quid e preceptum moale et q 3m quid est preceptum cerimoniale et quod

¶ 4ᵘˢ quid preceptum iudiciale et quid ¶ 5ᵘˢ quid preceptum morale et
preceptum cerimoniale ¶ 6ᵘˢ quid preceptum morale et preceptum iudiciale ¶
quando dene sunt desinere diuino et quando non
¶ Capitulum 128ᵐ habet 4ᵒʳ decem et sufficientiam x preceptorum decalogi
¶ Capitulum 129ᵐ habet 4ᵒʳ conclusiones prima que dicitur preceptum per se tale que 2ᵉ
2ᵃ quae 3 e differentia inter preceptum affirmativa et negativa ¶ 3ᵃ quae 3 differentia
inter prohibere et cohibere ¶ 4ᵃ quae e differentia inter preceptum nove legis et veteris
quantum ad prohibitionem et cohibitionem et quantum ad maximum et qua
tum ad animum
¶ Capitulum 130 habet 4 conclusiones ¶ prima unum trahunt originem naturalis potentia in ipso
¶ 2ᵃ unum pertinent ad rationem quattuor ¶ 3ᵃ quando importentur iste nominibus
¶ 4ᵃ in quo conveniunt et in quo differunt
¶ Capitulum 131 habet 4ᵒʳ conclusiones ¶ prima quomodo e gradus eorum 4 ¶ 2ᵃ quod in homine
oportet esse pluralitatem potentiarum anime ¶ 3ᵃ quod ideo non oportet ponere pluralita
tem potentiarum ¶ 4ᵃ quod membris hominis non oportet ponere personas quod in homine
¶ Capitulum 132 habet 4 conclusiones ¶ prima quod omnis anima uel e vegetativa sensitiva uel intellectiva
¶ 2ᵃ quod in homine 3 h t quod anima non forte s ultima ¶ 3ᵃ quod anima rationalis
continet alias duas ultima ¶ 4ᵃ quod omnes potentie anime in homine pertinent ad
animam vegetativam sensitivam uel intellectivam
¶ Capitulum 133ᵐ habet quod omnes potentie anime in homine reducuntur ad 4ᵒʳ genera
quod uel sunt vegetative uel apprehensive uel motive motus exceptive
¶ Capitulum 134ᵐ deficit
¶ Capitulum 135ᵐ habet 6 conclusiones ¶ prima quod potentie sensitive exteriores dicuntur magis q
dicuntur 5 sensus exteriores et ubi e earum organum ¶ 2ᵃ quando dicuntur potentie
sensitive interiores apprehensive in 4ᵒʳ et quod in e organum corporis in cerebro
¶ 3ᵃ quando dicuntur potentie apprehensive interiore in 4ᵒʳ et hec vel organa
et tali situ ¶ 4ᵃ quando in diversis actibus iungibus intellectus diversifice
nominis ac si non esset una potentia sed multe ¶ 5ᵃ quid e et
quod dicitur sensitiva ¶ 6ᵃ differentia estimativa naturalis et mentis sensitive
5ᵐ quod in veritate in hominibus et in brutis
¶ Capitulum 136ᵐ habet xi conclusiones ¶ prima quod potentie motive sunt ingenerate appetitus
sensitivus et intellectivus ¶ 2ᵃ quid e appetitus sensitivus ¶ 3ᵃ quid e sensitivus
et unum sunt de hoc non ¶ 4ᵃ quid e appetitus animalis ¶ 5ᵃ quando
appetitus sensitivus dicitur irascibilis et concupiscibilis et quid importatur
utrorumque nominibus ¶ 6ᵃ quod appetitus intellectivus non dicitur ¶ 7ᵃ unum et quare
dicitur intellectivus ¶ 8ᵃ quare dicitur appetitus rationalis ¶ 9ᵃ quare dicitur voluntas
¶ 10 quare dicitur voluntas ¶ 11ᵃ quando admissis conditionibus sunt una
et eadem existentes diversis nominibus nominata
¶ Capitulum 137ᵐ habet quod e potentia motiva executiva et non e sensitiva
¶ Capitulum 138ᵐ habet 4 conclusiones ¶ prima quod in nobis omnium potentiarum e 2 ¶ 2ᵃ quod potentie
potentie non sunt affixe organis corporalibus omnes aut anime sunt affixe et
in hoc differunt ¶ 3ᵃ quod intellectus sunt in anima sicut in primo et subiecto sensitive
aut non sicut in primo ¶ 4ᵃ quod sensitive potentie non remanent in anima
separata si intellectus ¶ 5ᵃ quid e sinderesis ¶ 6ᵃ quid e conscientia ¶ 7ᵃ
quid sit liberum arbitrium
¶ Capitulum 139ᵐ habet 3 conclusiones prima quod voluntas ideo potentia multiplicatur

no expte dei sz ide imita effcum 2m qno sint2 ideo vos ane et cuns expte 3a 3m qno mx ia vifica solita diu devolute ante

Cam 160 hz quo ideo diu2 aqua ppe aqua methate

Cam 161 hz 2 q̄ocs p3a pd 3 et qoo di2 ideo volutas sigm et buplanti 2m qz vos bupla c ppe volutas sz volutas signi methate diu2 vos 3m qz vos bupla 3 ppe ideo vos aut signi no e ppe ideo s imt volita 4m q dum mo signi noia9 noie signati

Cam 162 hz 3s q̄ocs p3a qoo dr2 signa diue volut ex pte rex volitux et suffa car que st et que 2m qno sint2 mis idez et ead suffa expte ipi9 dei noletis 3m qno sint2 idem expte diue volut

Cam 163 hz 3s q̄ocs p3a qnac no accipiut duo sig expte mali sitid expte boni volute sign quo ideo point 2m q mlm mali licite poz quitti aqua bona no licite aqua aut licite qmitti put 3m qz ad bo hoies debe reut mduci diu f pcepto et qsilio ad malu dimitt suffit phibitio

Cam 164 hz 3 q̄ocs p3a q mdiuis vos 3r acu2 f q poa volitiua pactu volut et pte volita 2m qz inta volit intellectualibz eod mo 3m qz dz intelligi tam ideo q intelli tratan ee mth vos tu ideo sit p mta

Cam 165 hz quo noia2 et quibz qat 3m ste quat

Cam 166 hz 2 q̄ocs p3a q duo st gena tax ipoz acti et ipa simr sut m du gene 2m qne 3 dria m pa et passilez qualitez et quib9 pz qat

Cam 167 hz q passio et pa qua d c st aie a cor

Cam 168 hz 2 or q̄ocs pa qz omis pa e nalis nl aut et q noie pnalz mpor 2m qz pa nalis 3 3x ut pa ti di2 1o mo 3r et idez e de passioe aiali 3m qno acti ppe et large pati vel passio mrtroz mo 4m qno pas est putid et quo 3m ste quat

Cam 169 hz quo quates actie et pae clemtes sut i p3a et 3m et 3m ste quat

Cam 170 hz duo fundatu aquo sutur dtio om pa aie qno agens nale se hz ad passiu 3m i attrahendo vel ipellēdo

Cam 171 hz dtoz et suffiaz paom que st mqcupis et st 6 f amor odm desidiu fuga gau trista

Cam 172 hz 2 q̄ocs p3a que est dria iut ob iasti et qcupisle 2m suffiaz et mz paom irasti lue et qoo dr2 q st 3m spes de pao tior audacia ira

Cam 173 q dut et itollit oms aie pa oct i vndenaio nuo

¶ Capitulum 154 habet 2 questiones. Prima: quando dicuntur et quare actiones nominantur quibus
imponitur dicta actualis ex parte passionum concupiscibilis que sunt
8 scilicet invidia zelus abhominatio exultatio hilaritas iocunditas le-
titia accidia. 2a: quando et quare actiones nominantur quibus imponitur
dicta actibus passionum irascibilis que sunt 17 scilicet presumptio audacia furor
ira vindicta nemesis verecundia erubescentia segnicies ig-
navia admiratio stupor agonia trepidatio dubitatio

¶ Capitulum 155 ponit ordinem dicendorum de quibusdam passionibus

¶ Capitulum 156 habet 2 questiones de tristicia. Prima: quando pertinet ad appe-
titum sensitivum et quomodo ad intellectum et quando dicitur addispli-
centia. 2a quomodo est passio quomodo non

¶ Capitulum 157 habet 3 questiones. Prima: quando est proprie dolor. 2a quomodo pertinet
ad sensum tactus ad appetitum sensitivum et intellectivum. 3a quomodo
dicitur dolor tristicia displicentia delectatio gaudium fruitio

¶ Capitulum 158 quando 3 secundum causas rationes et ad que pertinent proprie
dolor et tristicia

¶ Capitulum 159 concludit breviter comparationem actionum et dictarum do-
loris et tristicie delectationis et gaudii

¶ Capitulum 160 habet duas questiones de ira. Prima quomodo ira attribuitur moribus.
2a quando convenit deo quomodo Christo quomodo hominibus bonis et ma-
lis et quando inbrutis

¶ Capitulum 161 habet 2 questiones. Prima: quando timor attribuitur in scriptura. 2a quomodo
se habet ad deum ad Christum et ad homines

¶ Capitulum 162 nominat passiones que dicuntur ab appetitu sensitivo
transferuntur ut conveniant in hiis que respiciunt appetitum
intellectivum et tunc sunt emotiones

¶ Capitulum 163 habet quomodo et quando passiones sunt virtutes bonitates vel
malicia moralem

¶ Capitulum 164 habet 3 questiones. Prima: cur sicut sunt in virtutibus corporalibus
ita in passionibus et in concupiscibili scilicet gaudium et tristicia ac-
due in irascibili scilicet spes et timor. 2a quod quomodo hee passiones
sunt principales non tamen capitales

¶ Capitulum 165 habet quomodo nominatur ex parte quia forma et figura qualitatis quantitatis

¶ Capitulum 166 habet quomodo differunt forma et figura

¶ Capitulum 167 habet 2 questiones. Prima quomodo nomine dicitur figura et quomodo pertinet
ad diversa genera. 2a quomodo dicitur forma et quomodo pertinet ad di-
versa genera

¶ Capitulum 168 habet quomodo forma et figura pertinent ad diversas species qualitatis

¶ Capitulum 169 de relatione ponit ordinem dicendorum

¶ Capitulum 170 quando dicitur relatio et relativum

¶ Capitulum 171 quando dicitur relativum secundum esse et ad aliquid

¶ Capitulum 172 quando diffinitur relatio et explicatio diffinitionis

¶ Capitulum 173 quomodo et quare relativa convenit et convenit dici et nulla
relatio est secundum esse dici sed omnis convenit esse

¶ Capitulum 174 cur quedam sunt relativa suppositionis et quedam suppositionis et ad aliquid

¶ Cam 196 de ubi hz duas qones p^a quid e qn et q eius
diffinio 2^a in quibus inveni^r qn p^e et i quibz metha ce
¶ Cam 197 de ubi hz q^d quid e ubi et decla^r eius diffinicio
¶ Cam 198 hz 3^s qones p^a q^a nomi^e deo spiritibz et corporibus
queunt ee in loco 2^a q^a ubi e p^e in corporibz metha ce
aut poni^r in aliis
¶ Cam 199 hz q^o dicit locus et ubi
¶ Cam 200 hz q^r modis di^r posicio et in quo e cor pncto
¶ Cam 201 hz quid e posicio ut e pdicto et decla^r diffio eius
¶ Cam 202 hz q^o dicit po^o que pvenens e adgene^o pti
¶ Cam 203 hz q^d e habitus ut e pdicto et decla^r diffio eius
¶ Cam 204 hz q^a nom e habitus et in quib^s inveni^r ut e pdicto
¶ Cam 205 de eod 3^s qones p^a q^r aliqua pnt idez ee p se vel
partibz 2^a q^r modis dicu^r aliqua id p^e
¶ Cam 206 hz q^r modis aliqua diversa dicu^r
¶ Cam 207 hz quo^o se hnt inque^{ta} et diversa hec duo
dicta et diversitas q^a nec p^e et quibz modis differre dicu^r
¶ Cam 208 hz q^r modis di^r ratio quia 6 modis
¶ Cam 209 hz 3^s qones q^a quo^o et quid est inter q^oo et qu
id est in ite^{ti} q^a quod in te^{ta} no e fl^s formis duas i^{te}ncoes
¶ Cam 210 hz 3^s qones q^a aliqua dicit ide que rea^r sunt
idem q^a ne st diversa cum a ro^{ni}s car e entitas et diversi
tas ave q^a not ois diversitas rei vel ro^{ni}s sub^{mo} 3^a q^e
¶ Cam 211 hz 3^s qones q^a quid e rea^r differre q^a not ois diva
realis subeti gene^e ctinez q^a not divi^o x pdicto et diva
est realis vel ro^{ni}s
¶ Cam 212 hz q^r qones q^a quid e simi^{do} q^a not q^r modis dicu^{tur}
aliqua similia q^a not a^{l}q e alt^i eale q^a not modis dicu^{tur}
aliqua dissi^{lia} tot dicu^r eqlia
¶ Cam 213 hnbz q^oo dicit oppo^o et oppo^m
¶ Cam 214 hz iiii^{or} suffi^{ciam} et diffio^z q^or spez opponis
¶ Cam 215 hz q^or qoes q^a quoo se hnt adivice q^or sp^s oppo^{nis}
q^a quo^o aliqua extra queunt in aliquo me^o q^a ne opponit
hz me^{m} et que no q^a ne oppo^{ni} sit^{ur} inter
¶ Cam 216 hz 2 qoes q^a quid e cdictio q^a not requiri^r ad
veram cdictionez q^r i
¶ Cam 217 hz 2 qoes d^r dicuntur q^or de p^ria q^a no dicit
p^ria^o et cdictio
¶ Cam 218 hz 2 qoes p^a quid e p^ria^o q^a ne st p^ria^{ce} opti
¶ Cam 219 hz q^r p^ria^o invem^r 3^a mor
¶ Cam 220 hz q^r ad p^riaoz p^e dictum requi^r et q st ria
¶ Cam 221 hz q^oo oppo p^riau^{tt} e inger qua oppo circtur
¶ Cam 222 hz 2 qoes q^a e cctrarius q^a st cria et dicta oct cnor
¶ Cam 223 hz 2 qoes q^a not 3^x queunt c^{tra}ria reperi^r int veritat^a
q^a ne cria et qualis requiritur int ea
¶ Cam 224 hz q^r 7 modis dicu^r large aliqua c^{tra}ria

Cam 226 h3 q st maior quior vm medij
Cam 227 h3 2 q°es ¶ not oppo quetas trahit originem
a additione et p'na°e ¶ cz desitit abuti et in quibus
Cam 228 h3 quid e oppo i'lla et quat na eius
Cam 229 qcludit a qditiones ve qditionis
Cam 230 h3 duas q°es p'a ¶ cz oppo p'na ha h3 7 qditoes
¶ cz qua m ia z3 qucunt eo qditione et i duabz dct
Cam 231 h3 2 qones ¶ septez qditiones quior et qrie
oppo nis in quibz qucu'nt et in quibus dct ap'natione
Cam 232 h3 q°r q°es ¶ not q°r st qditiones oppo'nis
r'lne ¶ in q° qcteis et dct a totaque acontdoc in q° ap'na°e
in quo aqricte
Cam 233 h3 7 q°es ¶ not mois et q°o aq est p'9 et poti9
2m lo'm ¶ not mois et q°o 2m tp'us ¶ not mois et q°o
2m nmz vel 2m quatez distctaz ¶ not mois et q°o 2m
qditionez tam s'fr'nas quaz interias ¶ not mois et quo
2m ee vel in ecundo
Cam 234 h3 ¶ quo assignat | beatus Augustinus mo2 p'oris et
posterioris p' confessionum
Cam 235 h3 q°o qgni°e vlim magis est prior tam
i s'fru qua i intelli qgni°e sim'um et determinando concordat
diu'sa dcta s'r hoc phi
Cam 236 h3 ¶ q° sunt diui² aq ua3bz modis
Cam 237 h3 qoditu² p'na'm ca et elm et ot ¶ sine elm e ca
et p'na'm et omnis ca est p'ma' b no e q° cz io oe p'ma e ca
vel elm ut omnis ca est electio p'z go q p'na'm e indgz qe qua
ca et elm ¶ p'na'm cui impoit quedz ordine sed ultra hoc
causa i poit quedz i fluxu z ad ee tali q'r no est de roe p'ri
go non p'na'j est qiq qua non ee ¶ bn indiuibe p'na'm i s'pud
diuar p'nar ¶ quod p'r z p'ma' filij et p'r et sic st vnu p'm
et s'cus ut ti e p'r ca filij ut p'r et sic ca ¶ s. s'a ¶ ca'ino actu
nomine vel effectus et quia qnoia p'cedit p° de p'na° 2° de ca
3° de electo dictum est ¶ cam incipit de p'ma° quid
Cam 238 h3 2 q°es ¶ vn sunt oiginez no' p'na'j ¶ q° mois
et in quibz i venz' i° p'na'j
Cam 239 h3 q st q°r qna ca
Cam 240 h3 q q°r st mer ee esse
Cam 241 h3 q ca malis dum no i venz'
Cam 242 h3 2 q°es q st ee for'les ¶ cz duis i ndet duis i mai fort
Cam 243 h3 2 q°es q°mini p'nt ee p'les s'essales ¶ q ca fiat e catar
Cam 244 h3 q°o p'dca q°r qena cau'z s'e hnt ad effm q2 qdist ihite adse
Cam 245 h3 q p'dce q°r c e s'e hnt admuice roe ca'n ita ut vna s'it ca alti9
Cam 246 h3 q itaz q°r ca'n s'r q°r moi s'eu qbiatoes et que
Cam 247 h3 3 q°es ¶ q e elm qbz qucit ee elm ¶ quibz non
Cam 248 h3 q°r q°es ¶ q° unitas acaus trahit oiginez ¶ cz
omne unum et omnes unitas redunt' et qtinet' s'ub z' uno
¶ cz unitas e i tiratis ¶ q unitas e indeo et que non t'

¶ Cam 269 hz 7 q°es ¶ vtrum e̅ q̅tus ¶ vtrum e̅ futur̄ q̅tus ¶ ergo 3° moi futur̄ q̅tinu̅s in suo fieri et vtrum ¶ et aliquando non sit in actu 2m ee sue ee̅tie et exite solu̅ hz ee mañs sunt et dicitur futur̄ ¶ Per tamen exter ¶ vtrum q̅tingens ad vtrum dicitur i. vte agentis libe solu̅ ¶ vtrum dicitur de diuisimode respicit suos effectus

¶ Cam 270 hz quo dicitur hec due ppones ex et de

¶ Cam 271 hz q. 6 mois dicitur aliquid ee uel fieri ex aliquo

¶ Cam 272 hz 2or q°es p̄a ¶ vtrum mag hz ex tu dicitur aliquid non ee ex aliquo ¶ vtrum dicitur tu dicitur aliquid ee ex nihilo ¶ vtrum de aliquo non sit ex aliquo ¶ hz sit ex nihilo

¶ Cam 273 hz de ij ppoib de ¶ qz mois dicitur aliquid ee de aliquo

¶ Cam 274 hz 8 mos essendi in

¶ Cam 275 hz 9 q°es ¶ qui e̅ mutatio ¶ qui e̅ motus et quomodo se hz ad mutationem ¶ quot sunt 7 decem motus ¶ qui e̅ generatio ¶ qui corruptio ¶ augmentatio ¶ qui diminutio ¶ qui alteratio ¶ qui 2m locum mutatio ¶ Capitulum vo sit de motu ¶ 2m aliter reb in ales puunitione et motu p̄ suos effectus pducunt ¶ et de motu et mutatione de hoc dicitur in ¶ metaphysice

¶ Cam 276 hz q. b. x e tom et b. x tolitas et dicitur q̅ modus

¶ Cam 277 hz quomodo se hnt ad inuicem ¶ motus tm̄ quies et dicitur

¶ Cam 278 hz q̅ moi tm̄ i veritate ¶ agentis et reb q̅ et quomodo dicitur de

¶ Cam 279 hz 2 q°es ¶ vtrum e̅ augmentatio ¶ quantitatis maioris quantitatis ¶ quomodo dicitur modus augmentationis alteri 2m diuisam quantitatem ¶ q̅ bus q̅noit augmentationem solum et non motus augmenti ¶ vtrum quantitas dicitur diuisimode poz her ad terminum motus

¶ Cam 280 hz 2 q°es ¶ vtrum 3 dicitur int magis et minus et magis et minus ¶ vtrum e̅ dicitur inter extensiue et intensiue

¶ Cam 281 hz quibus formis q̅lt suscipe magis et minus

¶ Cam 282 hz 2 q°es ¶ vtrum in formis e̅ 2x dicitur ¶ qui dicitur et i. dicitur forme 2m eez e̅ta et id qui dicitur forme s. magis et minus

¶ Cam 283 hz 2 q°es ¶ vtrum q̅ndo dicitur maior et bo albedo ¶ qui e̅ no q̅ndo dicitur magis et minus albedo tu magis et minus respicit qualitatem manus et minus quantitatem

¶ Cam 284 hz 3 q°es ¶ vtrum sz 2m intentionem fundatur sit p̄ paritatem vnam sit aliam ¶ qz intentionibus dicitur aliqua tu q̅xoe et aliqua in q̅xoe ¶ qz 2m intentionem quedam sit magis quedam et vlcs et quedam minus

¶ Cam 285 hz or q̅ dicitur decem intentionibus

¶ Cam 286 hz 3 q°es ¶ qz i. tco dicitur q̅ malsin teno ¶ qz p̄ma ad vtrum q̅ue i tepus et vo ¶ qz dicitur quasi intentio intentio

¶ Cam 287 hz 2 q°es ¶ qz intentio ad voluntatem ptinet expresse in actu ¶ qz ptinet ad voluntatem expresse rei volite

¶ Cam 288 hz 2 q°es ¶ qz de reputatum generatur expresse intentionis poz dicitur intentio ¶ qz i. speciali sb i. nee i. octo i. quantum po actu intelligi q̅ceptu mentis formis uel uerb dicitur i. te ones

¶ Cam 289 hz 2or q°ones ¶ qz expresse i. tete ipa r̄s poz dicitur i. tco ¶ vtrum e̅ dicitur int intentione et intentionalitatem

¶ Cam 290 hz quomodo queritur rei intentio ut dicitur i. tco et quomodo non

¶ Cam 291 hz 2 q°es ¶ vtrum e̅ p̄a et 2a intentio ¶ qz e̅ non pme

intentionis uel impositionis et 2e intentionis uel impositionis

¶ Ca^m 242 h3 3^b q^oes Jn quo conueniunt p^a et 2^a inte^o quia in duob3 Jn quo differunt quia i a^ys duob3 Quo a quibus du^r e in d^a obtie et non subtilie

¶ Ca^m 243 h3 3 q^oes Quid est intentionale Que sunt intentionalia eciri^z Que sunt intentionalia denigratie

¶ Ca^m 244 h3 q^p modis dici^r transcendentibus Quibus et qua^r conueniat

¶ Ca^m 246 h3 8 q^oes Utrum e ule taliter Utrum e ule abstractione 2^m ee Utrum ule 2^m abstractionem 2^m consideratione e 3^x Que est abstractio phisica que metaphisica que mathematica Quo intelligitur sibi dicimus intellectum unum ab a^o ex the uel separa^re Utrum ule recipitur 3^a m^o 1^a in impositor ‖ etc

¶ Ca^m 247 h3 q^oo ule r^a in inferior h3 aliu roe3 toti^u ubal^u ro3

¶ Ca^m 248 h3 3^b q^oes Un di^r abstractio Un di^r concretio Q^oo diuisione pertitur in diuersis

¶ Ca^m 249 h3 q^oo e 3^x concretum et ponit^r additio singl3

¶ Ca^m 250 h3 q q^oes Quid e p^ctio Quid e pertio Quid subtile Quid p^{le} Quid Sbin Quot modis conueniunt^r quibus dici^r Sbin

¶ Ca^m 251 h3 4 q^b Quid e uni^{al} Quid d^{ci} Quot ante g^{do} Q^oo diuisione diui^r q^l3 io^x in d3 diuidi Quod ide non saltem ma^r o^oo poz esse uniu^{tu} c^{tu} et d^{ua} g^{ti3} r^{ri} diuisorum Utrum e d^{no}ratiu q^i 7 r q^{ti}^r adu^a d^{no}i^{na} et que sunt illa

¶ Ca^m 252 h3 q^p nota 2^x intentionum conueniunt in q^xi^s que sunt q^{ues} omnibus pertis est 3^x modus

¶ Ca^m 253 h3 8 q^ob Quid e genus Utrum e genus g^ua^m Utrum est genus subaltern^m Utrum genus a^m t^z r^a a loyco a^r a grammatico 2

¶ Ca^m 254 h3 7 q^ob ~~Quot modis dici^r dica cenu~~ ‖ loy^e a te^{cp} Ut sunt subalterna Quid sunt stama Utrum a^r atti^t ste3 loyca a^r grama^{ca}

Utrum modis dici^r sunt / Utrum e sunt loy^e act

¶ Ca^m 255 h3 3^b q^oes Quot modis atti^r dica ecclib loyce a te^{cp} Utrum talis dica h3 3^b conditiones Q^oo p^{tin}^r i quale a te^{cp} Utrum p^{tire} h3 i^{n3} ad q^ue et ad atti^a

¶ Ca^m 256 h3 6 q^oes Utrum p^{tire} et un non i^{pon}i^z Quid quibus subici^r Quid e p^{tire} et un non in^{pon}i^z Quid e indiuiduum et un e sim^{re} et un non i^{pon}i^z Q^oo adiunite h ta g^{uit} et di^{uit} Quibus conueniunt

¶ Ca^m 257 h3 a q^oes Q^oo atti^b conueniunt s^{om} generibus i^x atti^{mi} Q^oo e q^ue et omnibus a^ys q generibus Q^oo est non 2^e i^{te}o^{ib} et q^oo a^r e Quid e atti^b diffini^{ne} i^o m^o duo e 2^a i^{te}o^r Utrum m^{oi}s di^r 2^{m} m et idi non poz ce p^e intentionibus et 2e Ut m^{oi}s di^r p^{om} p^z 8 et q^p e q^l3 io^x Que sunt a p^{cteb} singl3 indiuidui

¶ Ca^m 258 h3 8 q^oes Unde integrent^r sb^e sunt simulia nota tam p^{ar} quia 2^x inte^{oiu} un ^znit^r non e supp^{ti} et 8 q^i co^m m^{pta} Quia hec due g^{ut} soli g^e sb^e et non a^{ppa} roe acte^p

3 ‖ ¶ Ca^m 259 h3 4 q^oes Q^oo non supp^{ti} q^uit soli sb^e Q^oo poz q^ue sb^e et atti^b3 Q^oo supp^m atti^r i^n ulib et q^{tu}3

Cam 289 hz 3s qões Quo non cõti quenit soli sbe Quoo poz ee qe
sbe et accidenbz Quoo cõpparatur in vlis et actio
Cam 290 hz 7 qões Quid importar paz Quid importat per
hoc aliquid Que requirit ad hoc q aliquid poz dici hoc aliquid
Que cõe Que large ponit
Cam 291 hz Quid importet iste nomibz vn similiter quibz
queniunt Quoo queniunt et dicunt individuum proprie sim(ilite)r
res nature cõmunem ypostasis persona hoc aliquid et sic de
Cam 292 hz 3 qões Vnde sumitur hoc non attributo Que sunt
rones attributi 2m cõparationem et stricta rones attributi Quibus cõpetit
Quibz large Quibz non ro attributi
Cam 293 hz 2 qões Quid e notio vel dicitur Quoo se hnt ad
invicem i queniencia et dicitur hoc notio relatio proprietatis
Cam 294 hz que proprietatio et notiom dicitur et q dicitur personales
Cam 295 hz q ea requirit ad hoc q aliquid possit dici notio.
Cam 296 hz 2 qões Que sunt notiones et quomodo distinctio earum et
sufficientia Quomodo quantum vel tanto hz numerus de eisdem
Cam 297 hz Quid importet notionale et quibz cõueniat
Cam 298 hz 4 qões Que e ordo Quid quo Quid prius Quid premissa Que cõe
Que ordo e generis ad omnia ista
Cam 299 hz 2 qões Que e diffinitio Quid descriptio
Cam 300 hz xi qões Quid e argumentum Quomodo dicitur argumentum Quid est
syllogismus Quid e syllogismus demonstratiuus Quid dyalecticus vel topicus
Quid sophisticus vel elencus Quid enthimema et quomodo exemplum
Sor e homo ergo Sor e animal hic enim i mente tenetur a maiori propositio scilicet hec
omnis homo e animal qua posita e perfectus syllogismus Quid ergo omnis homo
e animal Sor e homo ergo Quid inductio Quid exemplum Que est
abvnoque... Que ad a... cõpositio ut hic Sicut naue regendi
non sorte sed arte eligendus e rector ergo Simile in scolis
regendis non sorte sed arte eligendus e rector Quod
argumentum e generis ad omnia alia de predictis Quid syllogismus e adde
rivatiuum dyalecticum sophisticum et elencum
Cam 301 hz 2 qões Quomodo dicitur plenitudinem te et tunc Quoo
sunt per modum dividendi a se
Cam 302 hz 2 qones Que e dici deus Que e dici deus
Cam 303 hz 2 qões Quid e reduplicatio Quoo diuersa reduplicantur supponitur virtute reduplicationis

Expliciunt capitula et tituli 2e partis Incipiunt capitula et tituli 3e partis

Capitulum primum hz ordinem dicendorum
Capitulum 2m hz qões In dei cognitione 3o in a venimus scilicet causalit
eminentie et remotionis 2m tam creatura recepta
Capitulum 3m hz qões intellitur i a distinctio de cõuenientia nominis et de propriet(ate)
Capitulum 4 hz quid de deo cognoscimus quantum ad cõe nominis vel
quantum ad proprietati
Capitulum 5 qões deus nominatur scilicet cognoscimus et nominibz respicientibz
via causalitatis et via eminentie et remotionis
Capitulum 6m hz 2 qões Quoo aliquid non e cõmune et qt aliquid
rei Quoo aliquid non e methaphoricum vel methaphorice quenit rei &
Capitulum 4m hz 3 qones Quoo cõpar(atu)m dicitur cõe methaphoricum et qt

¶ Expl[ici]t tabula hui[us] op[er]is 1483 i[n] die pauli p[ri]mi he[re]mite

Sc[ri]pta p[er] f[ratre]m m[agistrum] de pr[...]

[...]ra q[uam]vis a p[er]fecta sit v[er]u[m] e[iu]s ta[m]e[n] to[tu]m in quol[ibet] i[n]div[iduum] ...
...s[i]c s[ubsis]tit no[n] poss[unt] v[er]u[m] i[n]div[iduu]m ca[r]n[is] vel alt[er]i[us] ... cor-
rupi. ... a[nim]a quia una na[tura] p[ro]p[r]i[um] to[tum] e[ss]e in o[mn]ib[us] s[ecundu]m h[oc] e[ss]e f[...]
[...]

Secundum sententiam philosophi in moralibus

In quibuscumque artibus nobis accidit certitudo et perfectio
Et ideo in ... indigemus aliqua arte vel scientia rectificante et
eis debitum finem imponente quemadmodum in arte fabrili
et fabricativa videmus accidere. ¶ Nihil enim aliud videtur ars
quam certa ordinatio rationis quomodo per determinata media
ad debitum finem actus humani perveniant. ¶ Et ideo patet quod
ad actus humanos faciendos et ordinandos perficiendos diversae artes deserviunt puta
ars domificativa et fabrilis et consimiles. ¶ Sunt tamen aliae speculandi tam philosophicae
disciplinae et omnes scientiae speculativae ... est cognoscere. ¶ Et ideo contingit in eis bene
agere et male recte et non recte. propter quod ad inveniendum primum philosophiae necessaria est ars
quaedam quae sit directiva ipsius in actu in contemplatione veritatis. ¶ Et haec est logica quae ad
discendum necessaria fuit in aliis scientiis ... addiscendi ... ante omnes alias est
addiscenda tamquam omnium regula et manifestatrix. ¶ Ceterae magis sunt
quantumcumque excellentes et digne modi intellectus ... propositiones et demonstrandi
ex ipsa accipiunt. ¶ Haec autem scientia est logica principaliter. ¶ Sed inter omnes partes logicae
illa quae de demonstratione est ... ad philosophiam est maxime necessaria cuius ratio est quia philosophia
est propter acquirendam scientiam. ¶ Scientia autem non contingit nisi per cognitionem causae et cognoscendo ...
hoc habemus ... ¶ Scientia est quae facit scire ... quod hoc habemus est ... et maxime
necessaria ad totam philosophiam. Hoc autem est logica quantum ad illam partem quae est de demonstratione.
Hoc autem attestantur antiqui expositores dicentes quod demonstrationem ... dixerunt
philosophi tamquam organum philosophiae theoricae et practicae. ¶ Unde Averrois in commento
secundo super hunc librum dicit: ¶ Sicut architector discernit rectum lignum
ab obliquo per regulam et aedificator aequale ab inaequali per circumflexorium
gratia ... sic philosophus demonstratione discernit speculative verum a falso ...
practicum discernit bonum a malo. Et alibi loquens de syllogismo ... dicit
priorum non studemus ... syllogismorum ... sed ... est
philosophus ex demonstrativo syllogismo qui non solum ex probabilibus procedit sed ex perfectis
veritatibus propositionibus. ¶ Et Ptolomeus dicit in principio Almagesti non proba-
bilibus et opinionibus debet homo replere animam suam quia non faciunt hominem stabilem
in anima sed demonstrationibus ... quae certificant et stabiliunt intellectum quae certa
sunt et certam ... ¶ Ex quo manifestum est quod principaliter inter omnes partes logicae
haec pars quae de demonstratione est est maxime necessaria ad philosophiam cuius finis est
veritas propter quod haec inter logicales scientias sola perficit primum appetitum naturalem
animae nostrae et ... ¶ Aliae omnes autem partes logicae ordinantur ad ipsam tamquam
ad finem. ¶ Et hinc est quod Averrois dixit quod demonstratio est finis logicalis negotii
et propter demonstrationes aliae scientiae logicales traduntur nobis. ¶ Unde ... ita
pars logicae est nobilior quacumque alia parte. ¶ Secundum philosophum in principio de anima una scientia
praecellit aliam scientiam duobus scilicet vel nobilitate obiecti vel certitudine demonstrationis. Nunc autem
secundum ... liber est nobilior quoniam ... altius partis logicae quia

¶ Quomodo una scientia excellit aliam in duobus

·2·

sylogismus demonstratiuus et hic scilicet Et sylogismus demonstratiuus est nobilior quam
alio sylogismo quia in eundem maiori certitudine et ab eis partes logice sunt de p[...]
sylogismus Et sylogismus demonstratiuus est nobilior omnibus aliis partibus sylogismi
Est etiam ista scientia nobilior scientiis demonstrationis quia 2^m quod dicit Albertus in
[...] quod Aristoteles aliud doctrina hominibus viam demonstrationum et legis
ceteras fit demonstrationes Alii quando partibus logice [...] de illa q
de demonstratione [...] tradit [...] ad proprias intelligentias quia demonstratio est
sylogismus faciens scire Si non contingeret scire non esset demonstratio Et quia aliquando
negabant scire Alii dixerunt quod non contingit ignorantiam scire et addiscere
sed oblitum reminisci ut Platonici Et alii dixerunt omnia ignorare ut achademici
[...] deo posuit in primo [...] libri doctrina hominum quod contingit scire [...]
[...] demonstrationes addiscere Et primo ponit viam [...] et declarat eam per [...]
destruit utramque [...] oppinionem scilicet platonicorum et achademicorum Et hec
est propositio subsequentis immediate scilicet Omnis [...]

Omnis doctrina et omnis disciplina fit ex preexistenti cognitione intellectiva

[Intellecti]va quod est intelligentia [...] cognitio [...] autem est
[...] aut intellectiva Cognitio [...] non fit preexistenti
cognitione [...] cognitio [...] est cognitio [...] non [...]
preexistenti Cognitio intellectiva est duplex Una est cognitio
intellectiva dei [...] et [...] Cognitio intellectiva que est dei [...] fit solum
ex preexistenti cognitione [...] Cognitio intellectiva que est de [...] est duplex quia [...]
est cognitio intellectiva principiorum et alia conclusionum Cognitio intellectiva principiorum fit ex
preexistenti cognitione [...] et etiam ex preexistenti cognitione [...] Cognitio conclusionis
est duplex Una [...] et alia intellectiva possum de conclusione demonstrationis [...]
[...] possum scire quod luna eclipsatur Et dico quod cognitio
[...] non fit ex preexistenti cognitione [...] Alia cognitio [...] Cognitio
intellectiva conclusionis est triplex [...] alia que est cognitio conclusionis que est etiam scientia Alia
est opinio et alia que est persuasio et [...] conclusionis fit ex preexistenti [...]
Cognitio [...] que est etiam scientia fit ex [...] preexistenti sed ex cognitione [...]
[...] notiorum et [...] et ex preexistenti cognitione intellectiva [...] et ex preexistenti
cognitione [...] Cognitio intellectiva conclusionis que est opinio fit ex preexistenti cognitione
probabilium [...] et preexistenti cognitione [...] et ex preexistenti cognitione
[...] Cognitio intellectiva [...] que est persuasio fit ex preexistenti cognitione
aliquarum singularium [...] et sic patet quod omnis cognitio intellectiva
fit ex preexistenti cognitione [...] Intelligendum 2^m Albertum [...]
[...] videlicet [...] scientia doctrina et disciplina [...] 2^m [...] et differunt
2^m [...] Scientia enim dicitur [...] 2^m [...] in anima Doctrina [...]
[...] est [...] Disciplina [...] in addiscente est [...] Et [...]
[...] et scientia [...] Aristoteles [...] doctrina
[...] emanat ex [...] primo [...] sapientia

Cognitio intellectiva est duplex

Cognitio intellectiva conclusionis est triplex

Albertus

Est posse doc̄ disciplina vo nō acqrir̄ nisi p medium et p p̄ncipia est
sinsup ā sine quib3 nō sapi Et 2m hō disciplina nō ē nisi sciencia
meta Alii dicūt qꝫ doctrina est actio docentis Et disciplina ē receptio q̄ n̄s
ab aō Alr̄ poz dici qꝫ doctrina est sciencia gñtis acquirēte ab aō Et disciplina
ē scia qn̄ acqsite p inventionē ut cm ītm̄ gtionū fit ex pexnte
qinoē tm plurē nō ītelligit hic nisi de qgniōe mtella gnis
non p doctrinā et disciplinā ītelligit qgniōez gnib3 Avicenna
dt huic qꝫ doctrina nō est p̄ncipioꝝ ꝙ gnis qꝫ p̄ncipia nō doc̄ dicit
cm sic solū voco doctrina qꝫ ab ore doctoꝝ audimꝰ docet et si vei
dicimꝰ n̄c qꝫ exterꝰ sonat doꝫ n̄c scptm liq exterꝰ visa docet ꝙ solū
monet tn̄ dno et excitat ꝙ vir doctor ꝫ ꝗ mtꝰ mēteꝫ illūinat et
veritateꝫ ondit Et ita īd sciendū qꝫ hō aliq acqrit sciam p se ipm et
aliq p doctorē extiori sicd enī ī nāb3 aliq p̄ncipium agens ī ita ē ita
potēs qꝫ sine adiutorio exterior agentis poz deduce po ad actu et
aliq ē ita debile qꝫ hō nō poz face sine adiutorio exterior agentis
Alii ī egto ē ita potēs vir nālis qꝫ absq omī adiutorio exteriori
medicine depō sua fit actu sanū Et alii ppr debilitate nō poz h̄ face
sine adiutorio exterior medicine Similr̄ ctingit aliq qꝫ aīa hō ē ita
sit qꝫ solo adiutorio lumī ītellc agentis poz de p̄ncipiis ītellectu educe
gnis pxiās et excitꝰ aliās Et sic deinceps quousq deveniat
ad gnēs ultiās p̄ncipiis ītellc cognoscede et tal hō sine doctoe exteriori
poz sciā3 acqre ꝙ qn̄ nō ē tal sic indiget doctoe exterior ī hi doctor
extiori nō est p̄ncipalr̄ agens ī acqsiōe sciē sed tm̄ ē agens ī sc̄ hnicēle
A quo ꝫ sciens qꝫ sicud ita que possunt ī dr̄it fieri ab arte vl a nā eodē
mō et eodē ordine fiunt a nā et ab arte ut dēm ē ut p3 sine dubitare
alr̄ unde sit diffcdo eodē mō fit qn̄ ī dn̄r ab arte et qn̄ a nā et hō
rō est qꝫ ī omī actioē ī qua ars ctinet nō opa ars ut
agens p̄ncipale sed solū ut coadiuvans Sicut medicus dicit nisi nē sic
ꝫ de scia que eodē mō ī dr̄it qn̄ ī dr̄it p doctrinā et qn̄ p inventionē
Sicd enī acqrit sciam p se ipm p cedit ex cognitione p̄ncipioꝝ ad gnēs
pxiās et ab illis ad aliās et ī tali pcessu nō errat sic doctor ī tali
pcessu dz p̄mo cparare p̄ncipia p̄ma et deinde p̄ncipia postea cōnia
deveniat usq ad gnēs ultimas ut dicitꝰ prīa signa ordiet ī sic cepti
quos ī sic ordiat nō possꝫ n̄c sciri aliu unde doctor exterior nō cār
doꝫ nisi quodo signa ceptium ordinatoꝝ ut p̄mo signū p̄ncipiī
deinde signū gnis ut p signa sic aposita posse dicitꝰ hic q n̄ ordina
tos Sicut enī quis sciret suos ceptu ordinatū mō dēto nō ī digeret
doctore exteriori Et qꝫ qn̄ sic ordiat sic p se m̄ ꝙ xta doctrinē et io docta
et ordinato exterior vocat nō sic nisi signa dictina ī hoc gtꝰ Ideo
doctor exterior nō est cā acqrendi sciā ī disciplina n̄ p actū ordiando
vocē ꝫ io mior ē p se ordinandi cepti ī fiere ī q hā viīt
rei ī mēte p̄ncipi et ita io mior vior ē doctor quā ī q exteriꝰ
tāt hāc modo Cuius doctrina ꝫ A quo Aristoteles incipit et ostendit

| doctor audimꝰ sic scptm toto

Cognitio in dyalectica acquiritur 2o

per inductionem in aliis quibus sciatur prius in scientiis demonstrativis per quas acquiritur etiam
scientia 2a in dyalectica per quam acquiritur opinio et 3a in rhetorica per quam acquiritur
persuasio [illegible] ut in mathematicis conclusio cognitionis que est etiam scientia acquiritur
ex precedentibus cognitionibus cognitionem principiorum per se notorum. Similiter in dyalectica
per quam acquiritur opinio cognitio conclusionis que est opinio acquiritur ex precedentibus
cognitionibus. Nam cognitio in dyalectica acquiritur 2o scilicet per inductionem et sylogismum
et utrumque non acquiritur ex precedentibus cognitionibus, quia si acquiritur per sylogismum tunc
acquiritur ex cognitione premissarum probabilium. Si autem acquiritur per inductionem
acquiritur ex precedentibus singularium que maiorem [illegible]. Similiter in scientiis rhetoricis
per quam acquiritur persuasio cognitio conclusionis fit ex precedentibus cognitionibus. Nam
persuasio in rhetorica acquiritur 2a via scilicet per exemplum et entimema quia scientie
rhetorice consimiliter [illegible] actu [illegible] in ambobus actibus [illegible]
[illegible] non potest fieri processus [illegible]. Et quia in omni sylogismo [illegible]
[illegible] alia premissarum [illegible] et hic [illegible] et in inductione [illegible]
[illegible] ut patet ex 2o posteriorum. Ideo scientie rhetorice non utuntur sylogismo neque inductione
perfecta sed loco inductionis utuntur huiusmodi scientie exemplo aliquo quod est inductio in
completa eo quod in ipso ab uno singulari vel a pluribus procedit ad aliud singulare et loco
sylogismi utuntur entimemate quod est sylogismus [illegible] in perfectus et in utroque tamen in exemplo
quam in entimemate fit persuasio ex precedentibus cognitionibus. Primo quod est autem tamen in
inductione quam in entimemate non utuntur scientie rhetorice [illegible]
intelligendum primo quod dicit philosophus posteriorum quod est inductio [illegible] et entimema quod est sylogismus
[illegible] intelligi quod exemplum constituit unam inductionem et entimema constituit
unum sylogismum [illegible] ex [illegible] est inductio imperfecta
vel entimema est sylogismus in perfectus. Dupliciter autem [illegible]
fit ex precedentibus cognitionibus philosophus determinat de praedicamentis et postpraedicamentis
[illegible] cum de demonstrationibus [illegible] in [illegible]
demonstrationes etiam [illegible] non in [illegible] demonstrationes nisi [illegible]
[illegible] dignitates [illegible] et [illegible]
[illegible] primo de [illegible] Ideo philosophus determinat de praedicamentis [illegible] primo determinat
de praedicamentis [illegible] et dignitatibus non in [illegible] demonstrationes. Primo de praedicamenti
[illegible] demonstrationes et 2o de [illegible] de praedicamenti
[illegible] et dignitatibus que non [illegible] demonstrationes. Et dicit primo
quod sunt due praecognitiones scilicet quia est et quid est, et 2a praecognitio [illegible] et
dignitatibus. De dignitatibus [illegible] praecognoscitur quia est et [illegible] praecognoscere dignitates
[illegible] de [illegible] praecognoscitur quia est [illegible]
[illegible] praecognoscitur quia est et [illegible] praecognitio [illegible] 2a [illegible]
quod [illegible] quod nominis [illegible] quid rei et est [illegible] quod nominis non est
nisi [illegible] non in [illegible] et [illegible] non [illegible] non in [illegible]
[illegible] significat [illegible] praecognitio quod nominis [illegible]
[illegible] Sed [illegible] quid rei est [illegible] in [illegible]
ex quibus [illegible] Non quod nominis est [illegible] non [illegible] in [illegible]
[illegible] Sed quid rei est [illegible] in [illegible]
[illegible] quod est [illegible] quod nominis et quid rei [illegible]
[illegible] quod nominis et non quid rei. Ubi [illegible] quod [illegible]

acquisita, in ... addunt eq̄m et no aīm q̄ no eet n̄ sciet q̄ significa
me. phs non eq̄ et io ponit sz ... pognim oz ... q̄ e nois sed
no ... q̄ c q̄ est rei q̄ no scit ex quibus principiis ... ppm. ... no
cum sit q̄ eq̄ ... extri gne et ... dem ... sz in dnt et pognio sz q̄ nois
a q̄ rei dico q̄ pognio de qua lo. hic phs e pognio q̄ q̄ e nois et no q̄ rei
io cum ... fit de q̄ rei sed solum de q̄ nois et similr io e q̄ psuppo
hic lo. de pognoibus q̄ q̄ st quos i omi demroe quare i oi demroe
oz scire ... stiaz acqsita p demroes. Nunc i omi demroe oz pog
noscere de sbo q̄ sit p sbm. Primi q̄ sit p non pnomis. Sz no oz i omi
demroe de sbo psuppore q̄ rei q̄ in demroe ... quia gclu. ... pessum
no gclu. q̄ rei de sbo sed de sbo. Et io i tali demroe no psuppo. q̄ rei.
Ca ... i omi demroe q̄ nois pognosci et no i omi demroe q̄
rei pcognosci. Io ponit phs q̄ nois ee vna pognio quam in
demroe ... q̄ dat pognosci q̄ rei de sbo. Sz dubium e quia scia ac
qsita p i veroes poz acquiri absz hoc q̄ no videt q̄ i demroe p qua
acqrit scia oz pognosci q̄ nois ... q̄ i demroe p qua acqrit
scia p i veroes oz pognosci q̄ nois sz ho no e pognoscere vere plam
signi ... rei sz ... acceptum ... ipm ... in pfte q̄ accepti
poz dici nomen. Ista cum quo opioes vocet sunt ... et q̄ sunt ...
et p ... acqri ... nota in pfti q̄ nota oz psuppoi nomine
... acqsite p demroes. Intelligendum quod ... q̄ io ... de paoe no
debet pognosci q̄ est ... q̄ paoes ee e passioes i ee sbo q̄ pao
... et ... e in ee. Sz ... de passioe pognosci. ... ee ... de
paoe pognosci. in ee sbo sz paoes in ee e gclusio p demroem ... sic
de paoes pognosci q̄ ... ... et gclusio et pognitio ... io no valet
q̄ no e in q̄ ... scit paoes in ee sbo an gclusioes gclusa p demroes
q̄ phs ... reperit phari ut q̄ videbat effectum ... querebat
... effectum ut q̄ videbat luna Eclipsari ... eius querebat Et si
no vidisset eclipsim ... eius no quesiuisset Et sic scia i verita no
e in q̄ ... pognoscere paoes in ee sbo ymo i scia acqsita p i veroes
... pognosci q̄ pao i sit sbo sz ... pognoscit
pao i ee sbo an demroes et p q̄ an demroes paoes i ee sbo e
pognitio ... ad ... sz p demroes paoes in ee sbo e pognitio
... p ... et p demroes gclusa. Sz ... i scia
acqsita p doctrina no oz q̄ an demroes pognosci paoes i ee sbo
et ita no est ... q̄ an demroes pognosci paoes ee. Ca ... phs
denat de pognoibus q̄ sit quos ... demroes et q̄ ... i omi
demroe et no oz i omi demroe pognoscere de demroe q̄ e ...
phs no dicit q̄ de paoe oz pognosci q̄ e sz solum q̄ sit p non. Intelli
gendum etia q̄ de sbo oz pognosci q̄ est ... pognitio q̄ e no est
de ee existere q̄ de sbo no existit poz ee scia sz ee q̄ oz psuppoi de
sbo e esse ... cum pao dicat demrative gcludi de sbo oz
pognoscere q̄ sbm sit ... q̄ sit vnu ... de quo posset pro
demroe gcludi ... q̄ de ... no oz pognosci q̄ significat
p non q̄ io de quo oz psuppoi q̄ significat p non oz ee ...

Dubium

Dubium

Pro solu[?] ...

Dubium

q sit aliq sb quia voc et voc sunt sed dignitas q e .xv. .xvi. et .xvii. no
sit i voc similiter primi .4. de dignitate no pagnosti q e q sit pro non
oz nj scire q sit pro .xvi. et sic sint scienda q sit p potes illius q .xi.
io de dignitate no dz pagnosti q dignitas ex quo est .xv. .xvi. nobis
q ut diffinimus ¶ Sed pro plerum no mett ¶ Albid aut q e aggam[?] io no
sit q et plom Aristo fortis[?] ipso no sit ¶ Dubium e quare pagnitio
nu e prior vel pagnitio q est ut q est ¶ Dicendum q i sua acquisitione
pi venione pagnitio q e z por qua pagnitio q z ¶ Si i sua acquisitione
p doctrina e e q ¶ Sed in quo e q sua i vetm acqrit p sui ¶ Prima p doctrina
sim acqrit p primo ¶ Aliqui aut p sim sunt agnosti q vo e ut
qn videmus lunam deficere sunt p primo q eclipsim z et pota
agnoscimus et i queri q e id q ibi videt et quia e ni illi ¶ Et io
agnoscimus et i queri ... q e pcedit
i sua i vetm q e pcedit q z i sua acquisitione p doctrina q e pcedit
q ¶ Batai po oz scire q dicit et pagnosti sicut sit ¶ ut si nosce ...
q pronom et pagnitio e cogitamus si io q sit sunt
[illegible] oz scire q sit p primo non et pag e cogitam si io q sit
na ut ee post ¶ Secundo e dubium ut z sit pagnitio et nunc corrispondentia
aliqua agnitio q z cunt pagnitiones sed sit z pagnitio et sic agnitio
q pagnitio referri ad pagnitio et intr[?] uno vsiorum multiplicabitur
et aliqn ¶ Dicendum q sit in due pagnitiones q omnis agnitio ut e q e ut
q z ut sit e ut pri q z sit q est no z pagnitio q p pri q e actu
q z sit ut e ut pri q z sit q est p pos sed q p
p demioez sed pdemioes agnosti pri q z est pos ...
demioez agnosti no e pagnitio ¶ Illud enim sdm e pagnitio sed no
demioez agnosti no e pagnitio. Illud enim sdm e pagnitio sed io
loquitur q an sua acquisitione p demioez dz ee notu et io pri q est
no e pagnitio ¶ Similiter si e et q z i id vdum ¶ Et io no sunt di
usus pagnitiones et io vlinqt q tm due sunt pagnitiones ...
et si q ac pagnitiones admit pnt vdum ¶ Dico tamen q sit tm due pagnitiones
i ipne ni i ... pnt ee plet ¶ Alia e pagnitio linee quia pagnosti
illa ee ¶ Alia e pagnitio qua pagnosti triangulo ipsum ee et io sit plet
pagnitiones in ... ¶ Et qn dr q z sunt pagnitio ¶ Quia z sit pagnitiones dico
q no sit z sit ... pagnitio corrispondz una pagnitio in pnt plet
ee pagnitio qua pagnitiones et dico tm q q pagnitio corrispondz
aliqua pagnitio ¶ Io nt sit tot pagnitiones q sit pagnitio ut e ...
nu ut vplim ita q divis pagnitio corrispondz ead agnitio in
gnc no tm se abte q si sit plura pagnitio no oz q semp sic sit plet
pagnitiones sed ... a sili quia dissili ¶ In magnum et ... sit dissili ...
... sit magnitudo ¶ Et sic q plet dissili pnt haberi eadem magnitudine ¶ Et sed plet
dissili pnt haberi eadem magnitudine sed plura pagnitio pnt habere eadem pagnitio
¶ Et tamen dr q agnitio et pagnitio sit relativa dico q no sit relativa p et pnt
... io no oz q sint tot pagnitiones q sint pagnitio ¶ Sed ... id pr ...
nistos ... et refert ad q ... no ... et io no oz q sit tot pri
q sim ¶ Est autem cognoscere ¶ Visis ast pagnitiones ... passiones et ...
... ... no ingrediens de ...
dectat plura de pagnitionibus ... demioez et dicit
q ... pnt tpe agnoscendi quia ... et quedam agnosti sunt

tempore cum quo vero non autem ipso prius tempore cognoscitur quia quod sub ipso simul tempore cum quo cognoscitur prius tamen natura quod sub ipso est cum quo minus et eo prius natura. Consequenter quod quod simul tempore cognoscitur cum sub ratione quod cognoscitur quod sub extremitas sub medio posita id est in hora ad medium terminum et sic hoc cognoscitur tunc cognitum autem cum sub et ita applicatur ad minorem per rationem communis simul tempore cognoscitur hoc et hoc intelligit philosophus cum dicit Et nouissime simul accipientem. Sed quia contingit esse sub universali quorum habent cognitionem hoc est contingit simul accipientem notitiam quod minus quam sub extremitas est sub medio termino et hoc sic eius cognitio habetur ita quod cognoscitur quod sub extremitas est sub medio termino et docet philosophus quia sub extremitas cognoscitur esse sub medio termino et dicit quod hoc est cum non est medium inter minorem extremitatem et medium terminum per quod per medium termino concludi debeat extremitatem. Et hoc intelligit per illa verba Et nouissima hoc modo distincta est et non per medium ultimum cognoscitur. Sed que contingit iam singularium esse et non de subiecto aliquo. Hic dicit Et nouissime hoc modo distincta scilicet quod simul cognoscitur quod cognitum sub est et hoc est cum ultima id est minor extremitas cognoscitur esse sub medio termino non per aliquod medium inter minorem extremitatem et medium terminum. Et ideo quod cognoscitur esse sub medio termino sed singulare quod non dicitur de aliquo subiecto dicit talis cum singulare statim cognoscitur esse sub specie quia inter speciem et suum singulare non est aliquod medium talia singularia sunt cognitiones sui universalis inter quod et suum universale non est aliquod medium. Intelligendum autem quod cum dicitur quod sub simul debet cognosci cum quo quod simul tempore dicitur dupliciter et sic loco uno quod per plures in libro phisicorum. Illa dicuntur simul que sunt in eodem loco primo et ... in ... phisicorum. Illa sunt simul ... non ... medium. Aliqua quoque dicuntur esse simul in tempore duratione ut ... in simultate id est mediatione ... simul ... adequatione ... simul tempore ... ... in eodem tempore ... ita ... est ... simul ... in mediatione ... ut ... mensurantur duratione una et ... non est aliquod medium ... Et dicit quod primo intelligit quod cognitum ... simul tempore cognoscitur quod ... cognitio ... cognoscitur quod ... medium ... cognitum ... simul tempore simul ... in mediatione cognoscitur ... Dux est quod cognitio est dux scilicet cognitio in universali et cognitio in particulari. Cognoscere ... in universali est cognoscere ... et hoc est ... universale ... geometre cognoscit ... geometre in universali. Cognoscere in particulari est cognoscere ... forma ... cognitio in particulari est dux ... in actu ... simul tempore ... in particulari et ... in universali prius tamen tempore cognoscitur ... in particulari quia cognoscitur ... simul tempore simultate ... cognoscitur ... in particulari et in actu et ... in particulari et in ... simul tempore ... cognoscitur ... in actu et ... in actu ... simul cognoscitur ... et ... in particulari et in actu ... simul tempore ... mediatione cognoscitur ... in particulari et in actu. Et hoc si cognoscitur quod ... sit ... et ... simul et ... et ... cognoscit ... et ... quod cognitum ... cognoscit ... Et hoc intelligit philosophus cum dicit Simul inducens cognoscit tamquam sit inducere. Ostenso quare premisse ... debent precognosci philosophus docet quare ... debent precognosci ... cognoscere ... et dicit quod ... precognosci ... et ... non ... cognoscit in universali et ignorari in particulari. Et quod hoc ... Sed ... ipso in

Textus

Simul tempore dicitur esse dupliciter

Aliqua dicuntur esse simul 3o

Dux est cognitio in universali et in particulari 2

Cognoscere ... 2

Textus

demro^e: pus tpe cognosci: quia qo sz cognita an cognosci qo i vli q^o ag^r
antecedet ad qo^e qo tr^o cognosci in vli an quia cognoscit^r p demr^{oz}
sz q qo dcat^r 100 precognosti pbat phe p^r oez duitetz ad i p^{tle}. Sz ex
qo no sz pcognoscit^r accideret menonis ambiguitas sz q no cognic^e
aliq addisceret in abiguitas de qua phs i^o elenchor^m e id q pls concludi
i una sio i^o titulato noie disti^{lis} sm menonem. Soluit eam phs pbac
q nl sciat aliq denouo ic eu statuit coram eo quedam puez i pito
art geometrie et interrogavit eu de p^{ncps} principys geometrie q ille
puer. Grecus qui in pncia sz amb^z no notis tis et postea i terrogavit
de aliis pncipys quibus ad pma pn^a. Et sz ordinate adultiores
greci et puer semp bn respondit. Ex quo voluit plo q illi qui vident^r
de novo a^{ram} i pnti aliqua decis^e i sciam^z sunt notiaz illaz. Et ex
ho se^z q ho nichil addiscit. Et io si homo addiscit oz q addiscat
id q pri^g novit eo quac homo no poz addiscere id q n^{oo} novit e
ita i m^n demrti. Si ab quit aliqua rez et no cognoscit ipsam ipaz
posito q i veiat iam rez no cognoscit quia e rez quia ic q^rit. Ex m^o
demrti e id. Si quis q^rit hemd fugitm^m et n^{oo} cognoit ipum p^s
sic inutone occiat ei no magis apphendet ipm qua altu. Et e deco
q dz addiscit. Si eum quereret sciam aliquam n^{oo} novit id tria sciam
quert no magis apphendet id q quert qua id q no quert. Aliqui
aut credentes solue rones plonis dixerunt q qo demrteis no est
scita an demruez et dixerunt q conclusa fiat demrie qoe p demrioz
scita an de m^{uoz} et dixerunt q ... de omi dualitate ee pare.
Omnis dualitas sz par. Solvit no scit^r de omi dualite ipm ee pare. Et affca^r ysta
q^r si quis credet se scir de oi dualite ut dualitas lapidum abscoditoz
dualitas quam ipe nescit dualitez ee ut dualitas ... q no scit an sz dualitas
i manu de ia dnatt no scit iam ee pare. Et io ipi solvunt dicebt q conclusa
qo no de omi dualitate scit iam ee pare ph^o q oes dualitas dividit^r i duo eq^a
p demrcioz oes dualitas sz par sed de omi dualite qua
cognosc no scit^r de oi dualite iam ee pare sed de omi dualite qua
Adhuc no scit^r de oi dualite iam ee pare. Istud i^emonet phs pbat q i^o scitur
scitur ee dualite scitur ee pare. Ita id scitur tunc demrcioz accepert et demra
isto oes dualitas e par. Ita id scitur ... Ita i theoris
tioc^e tunc accepert oes dualitas e par qo i demra^{oe} pt hic. Omne dividie i duo eq^a eq^a
dualitas e par sz qo i demrao^{oe} ... oes dualitas e par q i^o conclu^r
sz par oes dualitas e tunc ... q omis dualitas e par ... est pare no
pao de sbto et ita oes dualitas qua scitur ee dualitas est pare no
pao de sbto ut i pmiss. accipie. e qo in demrao^{oe} q i io no conclu^r pao de sbto ut i pmiss accipie
Ba^r tnl addicio qua scitur ee dualitez qo i^a no dz accipi i conclu^{oe}
Phus soluit pdctam dubia q ... q ho addiscit aliqo scit et aliqo
ignorat id eum q ho scit i vli ignorat i ppri ut e m^{gns} q ho ad
ignorat id eum q ho scit i vli ignorat ... Sz dubium aliquis
distat id q scit dubio aliqo ... qua scit addiscat. Sz dubium aliquis
poz addiscere aliq q n^{oo} novit vn q^r. Ita aia impo qm sue ee e s
poz addiscere aliq q n^{oo} novit ... q ee sa not et tn poz ad
tabula i qua n^l depingit^r ho qo i po qm sm ee ...
disce aliq ... Ad q dicem q dux e ignoda ... ignoda n^{eoe} et disposit
ut pz exp^o hmo sz e dux sa et dux addisce sz una sta q opposit
ignoan^e nega^o. Alia que opponi^r ignoanc dispoit. Ignoratia
nega^o pnat omez actu sz m actio p ... quam i p ... Sz ignorati^a

Ad secundum q i^{nl} poz aliq dicit u q^o aliquando novit ...

Solucio

Dubium

Solucio dux est ignorantia

dispositionis scientie acquisite per se procurate. Si ergo appellatur addiscere omnimodo
ab ignorantia in scientiam sive ab ignorantia negationis sive ab ignorantia dispositionis
sic est verum dicere quod aliquis potest addiscere in nichil preexistente. Si autem addiscere sumatur
magis stricte pro motu ignorantie dispositionis ad scientiam sic est dicendum quod quod ad-
discitur aliquo modo prius scitur aliquo modo. Et sic loquitur philosophus hic de addiscere. Accidit
enim addiscere pro motu ignorantie dispositionis ad scientiam.

Scire autem opinamur

Hoc est primum capitulum huius libri in quo philosophus aggreditur principale
propositum. Et continet duo. Primo ponit duas diffinitiones
et unam suppositionem ex quibus concludit principale propositum huius scientie.
Prima diffinitio est diffinitio huius quod est scire. Scire est finis demonstrationis
et ad hoc quod bene ordinemus ea que sunt ad finem oportet precognoscere
finem. Primo ergo ponitur diffinitio eius quod est scire. Sed scire est finis demonstrationis
Et est hec eius diffinitio scire simpliciter et non sophistice modo quo est putamus cum causam
rei cognoscere et quam illius est causa et non contingit se aliter habere. Hanc diffinitionem de-
clarat philosophus quod per signum probat quod omnes credentes se scire opinantur quod sciunt sic
hoc quale nunc diffinitum. Intelligendum secundum lincolniensem quod scire dicitur quattuor modis
Scire proprie magis proprie et maxime proprie. Scientia communiter dicta est apprehensio cuiuslibet veri
in demonstrabilibus sive contingentibus sive necessariis et isto modo scimus contingentia que adveniunt frequenter. Scientia proprie
dicta est apprehensio veritatis que semper vel in pluribus uniformiter se habet et isto modo scimus
contingentia nata et conclusionem naturalium. Scientia magis proprie dicta est apprehensio conting-
tium necessariorum in demonstrabilibus sive necessarium sit principium sive conclusio. Scientia maxime proprie
dicta est apprehensio necessariorum tamquam necessitatis habent principium et isto modo sciuntur solummodo
demonstrationes et vere sciuntur. Isto modo vocat philosophus ad modum sciendi sophisticum.
Intelligendum quod scire isto secundo modo includit quattuor conditiones. Prima conditio est
quod scientia isto modo dicta est conclusionum et per hoc differt ab intellectu qui principiorum. Secunda conditio
est quod sit ex causis. Tertia conditio est quod eius certitudo ex aliquo priori dependeat. Quarta
conditio est quod causis ex applicatione [illegible] ad quos inferendas. Ista patent
ex diffinitione scire. Prima conditio patet ex hoc quod scire est causam rei cognoscere. Secunda
conditio patet per hoc quod dicitur quam illius est causa. Hec prime conditiones sunt [illegible] certi-
tudo [illegible] patet per hoc quod dicitur quod aliter impossibile est se habere. Suppositio quam
ponit est ista quod omne quod scitur scitur per demonstrationem. Secunda diffinitio est diffinitio qua
potest esse diffinitio demonstrationis accepta a causa finali et est ista demonstratio est syllogismus
faciens scire. Ex quibus concludit principalem conclusionem huius scientie quod est ista demonstratio
est ex primis veris et inmediatis et notioribus et prioribus et causis conclusionis.
Et quod demonstratio est ex causis et quod sit principia apparatur ex hoc quod
demonstratio quod ex causis est quod est ex primis. Item quod demonstratio est ex primis veris
probatur. Omnis syllogismus faciens scire est ex primis veris sed omnis demonstratio est
syllogismus faciens scire ergo omnis demonstratio est ex veris. In isto syllogismo concluditur
diffinitio materialis quod omnis contingit de demonstratione per diffinitionem acceptam a causa
finali quod cum finis est causa causarum diffinitio accepta a causa finali potest esse me-
dium ad concludendum diffinitionem materialem de diffinito. **Vero [illegible]**
Postea demonstrat philosophus per [illegible] argumentum quod omnis syllogismus faciens scire
est ex primis veris et hoc fit demonstrando per [illegible] positas in diffinitione materiali

Secundo est sue scitis

Scire dicitur quattuor modis

textus

demonstrationis quod demonstratio sit ex veris. Probatur demonstratio est syllogismus faciens scire, ergo conclusio
demonstrationis scitur. Sed quod non est verum non scitur, ergo demonstratio non est falsorum, ergo est verorum.
¶ Item verum non scitur ex falsis et si possit inferri ex falsis, ergo premisse demonstrationis
sunt vere, alias non scientur. Ergo propter premissas nam conclusio est falsum non fit scire. ¶ Ex de-
monstratione fit ex primis et immediatis. ¶ Ista demonstratio faciens scire simpliciter,
sed ex primis et mediatis non contingit scire simpliciter, sed solum ex primis et im-
mediatis, ergo demonstratio est ex primis et immediatis. Probatur assumpta. ¶ Ista prima
media non faciunt scire nisi in virtute primorum et immediatorum, ergo non faciunt
scire nisi per alia. Sed quod facit scire per aliud facit scire per aliud. Hoc est scire
quia nisi per premissas demonstrationis sunt mediate et premisse si sit primo
aut premisse demonstrationis sunt mediate aut immediate et premisse si sit primo
et immediate habetur propositum. ¶ Si sunt mediate aut scitur aut non. Si non, ergo non
faciunt scire conclusionem. ¶ Si sciuntur, ergo cum sint mediate oportet quod sciantur per alia priora et per
consequens non faciunt scire nisi in virtute priorum et per consequens non faciunt scire
simpliciter quod autem premisse demonstrationis sunt cause conclusionis. ¶ Demonstratio facit scire
et tunc solum scimus cum causam cognoscimus et scimus cum cognoscimus primam
causam. Ergo prima demonstrationis sunt cause et propter hoc quod demonstratio est ex causis.
¶ Ergo prima demonstrationis est ex prioribus et notioribus quia cause sunt priores et notiores,
ostenditur quod demonstratio est ex causis. In demonstratione sit notior non solum quantum ad
effectum oportet enim quod causa in demonstratione sit notior non solum quantum ad
cognitionem quod est sed etiam quantum ad cognitionem quod est. ¶ Non enim ad demonstrandum quod
eclipsis solis est sufficit scire quod luna interponitur sed etiam oportet scire quod luna in-
terposita est. ¶ Et quod prius et notius dupliciter dicitur quoad nos et quo
ad naturam. Et videtur quod causa ex quibus demonstratio procedit sunt priora et notiora quo
ad naturam et non dicitur quod ex quibus sunt priora et notiora quoad nos sed etiam quia
ad naturam. Et dicitur quod priora et notiora quo ad nos sunt illa que sunt propinqua sensui
priora et notiora quo ad nos non sunt magis nota nobis et per hoc venit
quod hoc dicto philosophus primo physicorum ubi dicitur quod confusa sunt
notiora nobis magis. ¶ Illa phisica in primo physicorum ubi dicitur quod confusa sunt
notiora sunt nobis magis nota. ¶ Ista plures in tellana ad cognoscendum in tellana. ¶ Item ipse in
nobis magis non comparat cognoscere in tellana ad cognoscendum in tellana sed tamen comparat cognoscere
intellectu quod magis universale est notius in tellana quia minus universale. Sed ortus ab asfueit
sensibus ad intellectum. ¶ Omnis enim nostra cognitio in tellana ortum habet a sensibus
fit ex cognoscente sensibus. ¶ Et ideo cognitio sensitiva prior est in nobis quam cognitio
in tellana. ¶ Et ideo similiter quod cognoscitur a sensu est magis nobis notum quam universale quod est
nostrum. ¶ Et ideo similiter quod cognoscitur a sensu est magis nobis notum quam universale quod est in
intellectu. ¶ Comparantur brevius modo de cognitione sensitiva est prior in nobis quam est
nostrum ab intellectu. ¶ Et ideo intelligit philosophus hic. ¶ Secundo comparativum universalia sunt magis
nota apud intellectum quam minus universalia et hoc intelligit philosophus primo physicorum quod est
hoc diversum suum hic et diversum suum ubi non repugnat. ¶ Pro differentie universalis diffi-
nitionis demonstratio est duo quod verius quod sunt in negatoria quod ideo sunt primum et immediatum est
demonstratio est dicto quod verum quod sunt negatoria quod idem sunt prius et notius simul per-
posito uno sequitur aliud et ponere relative. ¶ Sunt ideo sunt prius et notius sunt tamen et notius viden-
dum includit prius ergo posito primum sequitur ponere prius. ¶ Sunt tamen et notius. ¶ Quantum
esse eadem. ¶ Prius est intelligendum quod quamvis aqua sit coniuncta esse et quantitas
dimensio fit alterius differentia unius et alterius posito uno non sequitur ponere relatum
et propter hoc excusatur ... in ita differentia quamvis enim sit coniuncta in corpore
et in medio sunt tamen est differentia unius et alterius. ¶ Quo enim primum autem in compara-
tione ad alterum sed in comparatione ad cognoscendum probandum per primum et ideo in medio consistit in necessitate prior
primum

Pars id dicit immediatum quo non aliquid prius et iam est alia vero prima et immediata quamvis iam sint quaestio. Intelligendum est quod propositio est dicta quo ad veritatem demonstrationis secundum veritatem et quo ad scientiam demonstrationis secundum scientiam prima propositio et immediata in tellectu prima quo ad veritatem in ordine demonstrationis illa enim est semper prima prior et notior in intellectu. propositio immediata demonstrationis secundum scientiam quae sunt circa quantitatem et applicatam etiam et quae prima et immediata non referuntur ad eandem ad quae priora et notiora referuntur ideo posterius prius et immediate non sufficiunt pariter priora et notiora. Similiter prius in posterius ordine ad naturam vel sui in comparatione ad naturam vel et notiora in posteriori ordine in comparatione ad nos vel in comparatione ad cognitionem et ideo quod prius et notiora sunt divisa vocem posito uno non sufficiunt posito reliquo. Est

autem positionis principium. Ista dicit quod demonstratio est ex immediatis et quod principium demonstrationis est propositio immediata per hoc diffinit propositionem immediatam dicens quod propositio immediata est propositio qua non est altera prior et quod in diffinitione immediatae propositionis diffinit propositionem dicens quod propositio est altera pars enuntiationis sub unum de uno. Et quod propositio dividitur in propositionem dyalecticam et propositionem demonstrativam dicit quod est propositio dyalectica et quod demonstrativa. Propositio dyalectica est accipiens quamlibet partem contradictionis sine sit vera sive sit falsa dummodo sit probabilis. Propositio demonstrativa accipit alteram partem contradictionis determinate scilicet veram et quod in diffinitione ponitur enuntiatio diffinit enuntiationem dicens quod enuntiatio est accipiens quamlibet partem contradictionis. Et quod contradictio ponitur in enuntiatione diffinit contradictionem dicens quod contradictio est oppositio cuius non est medium secundum se. Non sequitur theologus hic sed iuxta textum contradictio est oppositio cuius nihil est medium secundum se dicit et quod in privatione et habitu et in contrariis immediatis non est medium tamen de natura subiecti tamen est medium semper. Ista lapis neque caecus neque videns est et albedo et par et impar est et hoc est quod sunt de immediata et tamen subiecti de natura sunt in quam principaliter aliquid contradictionis. Ista privatio est negatio in subiecto nato et aptum est contrariorum sunt aliquid privationis. Sed contradictio semper est omnibus caret medio. Intelligendum quod contraria dicuntur esse immediata et aliqua contraria dicuntur immediata secundum diversos modos. Alia contraria dicuntur esse immediata secundum immediationem formae et hoc secundum quod in contraria immediata non est forma media opponentem ex se aliter et fortitudine extremitatis. Exemplum contraria non sunt immediata in mediatione subiecti quod non sunt aliqua contraria quando inter illa est secundum medium per abnegationem utriusque quod pro hoc dicitur esse medium quod utrumque contrariorum abest ut animal enim inter sanum et aegrum non est forma media tamen inter sanum et aegrum est subiecti medium quod potest ut est sanum vel aegrum sed contraria sunt immediata in mediatione subiecti quando in medietate forma quod in contraria non est forma media principaliter nam utriusque contrarium ut in contraria est subiecti medium aliquid utriusque contrariorum dicimus non enim est aliquid subiecti quod nec est album vel non album dicitur hoc quod aliqua dicuntur immediata secundum autem immediatione formae alia immediatione subiecti. Contraria dicuntur esse immediata in mediatione formae sed contraria dicuntur esse immediata in mediatione formae quia in mediatione subiecti sed opposita dicuntur propositiones immediatae principium et ponit et dignitatem. Positio est immediata principium quod non est necesse quemlibet docere habere et hic est aliquid principium immediatum in scientia speciali ut in geometria et arismetrica. Dignitas est immediatum principium quod necesse est quemlibet docendum habere ut hoc principium non contingit idem simul affirmare et negare. Positio subdividitur in suppositionem et diffinitionem. Suppositio est propositio ante esse

Textum

Diffinitio immediati

Dyalectica / Demonstrativa propositio / Enuntiatio / Contradictio

Contradictio

Theologus

Alia dicuntur esse immediata

Quid est positio

Quid est dignitas

Divisio

Expositio huius libri
2

vel non esse vel simpliciter est principium cognitionis. Propositio enim est una propositio ut [illegible] abelia equalia demas [illegible] remanentia erunt equalia. Divisio: [illegible] ut autem esse ut non esse [illegible] quia Aristoteles potest [illegible] non esse [illegible] diffinitio [illegible]. **Innatum autem oportet nobis.** Ostendit primus [illegible] huius libri que est [illegible] principia [illegible] magis scitum quam [illegible] principia [illegible] magis scitum quam [illegible] sed [illegible] principia scimus [illegible] principia magis scimus quam [illegible] intelligendum [illegible] confusa magis [illegible] et confusa maxime [illegible] intelligendum est quod [illegible] et [illegible] magis est [illegible] effectibus [illegible] ordinatam. Et [illegible] ordinatam [illegible] quia [illegible] non potest agere [illegible] ambobus [illegible] si [illegible] non agit [illegible] agit et [illegible] effectum [illegible] effectus [illegible] sol est [illegible] effectum [illegible] Dico quod [illegible] effectus [illegible] ordinatum [illegible] quod dispositio [illegible] effectum [illegible] et [illegible] et hoc est [illegible] dispositio [illegible] et effectum [illegible] si [illegible] dispositio non [illegible] dispositio [illegible] ex hoc quod sol est [illegible] calidus [illegible] calida ut quod sol [illegible] qualitates [illegible] Et quod [illegible] non semper denominatur [illegible] dispositione [illegible] denominatur effectus sed [illegible] confusa maxime [illegible] principia et [illegible] principia non [illegible] confusa maxime [illegible] Et ideo non [illegible] principia et [illegible] principia [illegible] Et [illegible] illa [illegible] magis est [illegible] effectibus ordinatur [illegible] et [illegible] dispositio [illegible] est effectum [illegible] est [illegible] quia effectum [illegible] non [illegible] est [illegible] quia effectum [illegible] dispositio [illegible] est [illegible] quia est [illegible] effectum [illegible] dispositio [illegible] effectum. **Tertia conclusio huius libri est** quod [illegible] non potest [illegible] magis [illegible] quia principia et [illegible] ex [illegible] magis [illegible] quia [illegible] magis [illegible] principia. Et ideo [illegible] confusa [illegible] per denominationem [illegible] confusa [illegible] quia per denominationem [illegible] non [illegible] magis [illegible] principia [illegible] quia [illegible] principia [illegible] Non potest autem magis [illegible] principia [illegible] Propter hoc dicendum non [illegible] non sequitur ex principiis [illegible] et [illegible] principia sit [illegible] et non ex [illegible] non sit [illegible] principia [illegible] non potest [illegible] magis [illegible] quia principia [illegible] dispositio [illegible] Et ideo si [illegible] principia et [illegible] per denominationem [illegible] principia quia [illegible] Conclusio [illegible] principia [illegible] magis [illegible] principia magis scitum quia [illegible] est magis [illegible] principia magis [illegible] principia magis [illegible] **Sunt autem nobis primum manifesta et certa confusa magis; posterius autem ex his fiunt nota elementa et principia** [illegible] principiis [illegible]

Tertia conclusio huius libri

Conclusio huius libri
2

et h dico ex oppositis supponit ponit priorum verorum ex quibus oppositis priorum verum et scolomis apparet deceptionis &c.

Quoniam igitur inter illud quod oportet

idem syntomon hoc est 2m in multis unius libri et non est de sua luminis sed de plenitudine bonum illius sunt purgans errores. Non est supra quod principia magis sciuntur quia hoc est et per idem ad quem inveniunt mercedem credentes quod non potest sciri per demonstrationem aut quod omnium scitorum est demonstratio et ad ultimum scilicet demonstrationes circulares esse. Nota quod iam in antecedentibus ostendit ex illis prima principia sciuntur secundum quod sciuntur per demonstrationes quod prima principia sciuntur per demonstrationem et omnia principia illius demonstrationis sciri et sic in infinitum. Sed via in infinitum ad quam est via a via circulari. Sed via in infinitum est ad infinitum unde sed in finitum unde non contingit pertransire. Ergo 2m viam vanam in infinitum non est pervenire ad prima secundum priora non sciuntur nisi sciantur prima et iam non est posse attingere. Ergo non sciuntur. Si vero supponimus via in finita et circulari tunc quod sic totum quod est in ista via est sciens per aliquod demonstrationem circularem.

Nos autem dicimus. Solvit istam et dicit in quantum ad quem deducitur et dicit quod prima principia sciuntur secundum scientiam quam principia sciuntur non est scientia acquisita per demonstrationem et hoc patet per hoc sic. Si enim non est in finitum pertransire non est scire in quibus quorum non est demonstratio et iam sunt prima et immediata etiam non semper sunt scita primo sed principium succedit alia et iam sunt cognita per cognitionem terminorum. Hec vera quod non oportet quod sciantur per demonstrationes nisi sit aliquod sciens maxime, hoc quorum sola quod in demonstrationibus scitur. Et quod vitium hoc in quantum quod non contingit scire per demonstrationem et quod non omnium scitorum est demonstratio circularis ut patet 2m. Si est circularis demonstratio cum demonstratio sit ex prioribus et notioribus scilicet quod idem erit prius et posterius notius et ignotius et quod idem esset notius se quod patet. Si enim esset demonstratio circularis idem esset prius et quod sed prius est notius quam posterius ergo quod est prius in demonstratione est notius quam hoc et iam eadem quod est posterius prius in iam conclusione sunt prius in illa conclusione. Ergo prius est magis notum quam quod et etiam notius quod secundum quod ut dicitur quod id potest esse magis notum quo ad nos et minus notum quo ad naturam vel econverso sed id non verum quod prius in demonstratione debet esse magis notum quo ad naturam quia quod est prius in demonstratione est in conclusione ut patet ex diffinitione scientie. Et id si idem erit eius esset prius et quod scilicet quod quo ad naturam idem esset magis notum et minus notum.

Intelligendum quod philosophus per hoc probat quod non est demonstratio circularis ita quod utrum sit per quod contingit circularis demonstratio ita quod una demonstratio sit per quod et alia per quod non est ut hic. Accidit autem. Ergo quod non sit demonstratio circularis sic quod si esset demonstratio circularis sicut ad probaret quia si hoc est hoc est esset de facili omnia demonstrare. Probo assumptum quod demonstratio ad probaret quia si hoc est hoc et argumento in terminis sic si sit demonstratio si a est b est et si b est c est. Et iterum reflectendo sit demonstratio si c est b est a si b est a est scilicet quod ut ad est demonstrare quia pone si a est a est tunc patet est tunc sic sit demonstratio si a est b est et si b est c est et quod ergo scilicet ad quem scilicet ad quem tunc scilicet ...qua ad esse si est a est b et si scilicet ergo reflectendo si c est b est et si b est a est tunc a per ...qua ad esse si c est a est iterum ...qua est ...qua ad esse si a est c est et iterum scilicet si c est a est ergo est a esse et a esse hoc est

demonstrative esse primam ... et demonstrative ... esse primam esse et ... sit demonstrative
aliud est dicendum quia si ... est ... intelligendum est quod ... fundatur ... quod ...
... est ... est ... conclusio ... contingit demonstrative ex quo demonstrative ... contingit
demonstrative ex primo demonstratio ... Et ideo si ... est ... terminis esse contingentem
... est ... et ... posterior demonstrationis primam est ... posterior demonstrative
primam ... si ergo ... est ... demonstratio ... est ... est ... esse
et demonstratio ... esse ... demonstratio ... est ... Et vero necessario ... vel ...

Tertia ... quod non omnium sensibilium est demonstratio ... quod syllogismus ...
non fit nisi in terminis quantitatibus ... non omnis demonstratio fit in ... quantitatibus ...
demonstrative ... quod omnes ... et ... et ...
... non sit terminum ... Sunt in ... naturalis demonstrative ...
quod ... celestia sunt incorruptibilia et ... non ... est ...
Ex quo ergo patet quod omnis syllogismus ... est in terminis quantitatibus et non omnis
omnis demonstratio est in terminis quantitatibus ... quod non contingit in omnibus sensibilibus
... demonstrative. Intelligendum quod syllogismus ... est ... ex quo ... utriusque
premissarum in ... vel ... utrinsque contingit in ... syllogistice alterius
premissa sed ... non contingit nisi in primo ... quod patet sicut ... in ...
... primo ... sicut ... est ... sed ... sit ...
... non contingit ex ... premissa in ... alteram premissarum
premissa syllogistice inferre quod patet. ... sit ... alterius premissarum ...
... ex quo ... premissa que ... non in ... syllogistice alterius
premissarum ... ex ... nichil ... syllogistice. ... si ... sit ...
... syllogismo alterius premissarum sit ... et ... syllogistice nisi
ex duabus ... ergo quod ... quod ex ... et alterius premissarum
non in ... syllogistice ... premissa ... est ... ergo patet ... sit ...
... non contingit ... syllogistice. Et ideo ... in primo ... sit ...
fit syllogismus ... nisi sit terminum ... quod in primo ... fit ...
... ex quo ... premisse in ... alterius premissarum
syllogistice ... premissa ... simpliciter quod ... non ... ex
duobus ... sed ... non ... simpliciter ... in ... quantitatibus
et ideo syllogismus ... non fit nisi in terminis quantitatibus

Ponimus autem impossibile est

Hoc est ... huius libri et in primo ... capitulo ...
... huius libri ... Omnis demonstratio est ex necessariis
... omnis syllogismus ... est ex ...
demonstratio est syllogismus ... patet quod ... syllogismus
... ut patet ex diffinitione
... omnis syllogismus ...
... quod ... et ... in ... habet
... ex ... quod ... et ...
... et quod ... ex ...
... et ... demonstrative oportet ... diffinitionem
... demonstrationibus et ... Demonstrationem

Conclusio huius libri

Que sunt condiciones demonstrationis

Secundum quod sunt in denominationibus non est quod sit in aliquo et in aliquo non verum alii et alii
non sed quod sit de omni et semper ut de omni ut patet ad denominationes addit sunt
de omni de quo determinatur in libro posteriorum universaliter proprie quod dicitur de omni ut de eo
denotatur in libro posteriorum non includit nisi universaliter suppositum sed de omni 2m quod hic
sumitur includit universaliter suppositum et etiam universaliter proprie. Secundum ad hoc quod aliqua
predicatio sit de omni 2m quod loquitur denominatio quod sit vera pro quolibet supposito subiecti et etiam
pro quolibet tempore. Per se autem sunt. Secundum albertum in commento de modis dicendi per se
non oportet differre quod hic ponit per se de modis dicendi m 2m ano et non univoce
Secundum tamen hoc est quod plures ponit auctores modos huius quod est per se et 2m lincon[iensem]
ibi duo sunt ratione modi dividendi. Secundum lincon[iensem] dicit quod per se excludit tamen concomitans
vel hoc excludit tamen efficientem et sola per se est causa per se vel excludit tamen materialem
et in coherence se per se vel excludit solum illud enim dicitur per se quod non est solum
et sola sua est causa per se. Aliter enim dicitur per se alium de alio et tunc per se dicitur
alium de alio quando conditio unius egredietur per se et non patitur accidit aliud
id autem unius conditio causatur et non patitur accidit alius egredietur et est sine
hoc ab eo aliquo egredietur sed a sua causa vel efficiente vel materiali vel formali vel finali
id autem aliquo hoc est inventum est ut recipiatur in diffinitione quod dicit quod est et hoc sunt recipiat
ex ab eo ut causa efficiente vel causa materiali vel finali per se quod dicitur alium de alio
sunt primum recipitur aliquod in sui diffinitione ut per se dicit conditionem quod accidit
generis et dicitur causa enim est causa formalis subiecti et formalis. Secundum est causa materialis subiecti et
materia formalis illius utrumque enim recipitur in diffinitione subiecti. Dicit enim boetius quod
causa efficiens quia finalis quia et materialis secundum obliquationem predicatorum predicatum
2m primum modum dicendi per se. Secundo per se alium de alio cum accipitur dicitur de se
ita quod non accidit sed ceteris egredietur experimentum subiecti. Secundum lincon[iensem] ibi
duo sunt modi per se qui sunt modi dicendi ut in sententia intentiones denominationes
primus et 2us quod in quodam modo per se qui est modus dicendi ut subiectum causa primum ut prout
in subiecto. Secundo prout sit in subiecto sit est primus modus. Secundum subiectum est causa primum sunt 2us
modus unde quando diffinitio ponitur de diffinito ut quando per se diffinitionem ponitur de
diffinito tunc est primus modus dicendi per se. Sed quando subiectum cadit in diffinitione predicati
est 2us modus ut quando passio propria ponitur de proprio subiecto subiectum enim cadit in diffinitione sue
passionis quod omne accidens diffinitur per suum proprium subiectum et sunt duo modi dicendi
per se. Et ne pluries videatur obmittit alios modos dicendi per se assignat aliorum
modos dicendi secundum quia sola dicitur per se et accidentia non et etiam modum innuit
2m quod dicitur quod in effectu est intra sit intentionem. Exponitur secundum thomam

[margin:] Opinio alberti

[margin:] Divisio per se. Aristotiles. lincon[iensis]

[margin:] Secundum thomam

dicit quod sunt 3es modi sunt primus et 2us et 4us modus est modus dicendi et ipse autem
modus sunt per se ut per se est idem quod solitarie et per se significatum in 3o quod est modus
dicendi. Alii modi accipiuntur 2m quod hic per se denotat causalitatem ubi nam
propositio per alium denotatur causalitatem causa finalis sed hic hoc vult parum. Et alii
denotat causalitatem causa materialis sed per se est aliquis per se sufficit. Et alii denotat causalitatem
causa efficientis sed hic aqua est calida per ignem. Sed hic per denotat causalitatem
causa formalis sic est primus modus dicendi per se quod in primo predicatur diffinitio vel pars diffinitionis
de diffinito et quod pars diffinitionis est ut forma unius diffiniti. Sed hic per se denotat
causalitatem causa materialis sic est 2us modus quod in 2o predicatur proprium de subiecto ut ad subiectum

e nia v-n sine paciib ¶ Amia enim sunt n̄ȳz i qua s̄ ¶ Et si no haberet ma3
ex qua s̄ si hȳ per denotet enim simi oz te effit s̄ t e 2ª mo i 200 subm
m̄ i sb̄o e m̄ effinʳ p̄ti et 2m. s thom̄ apo i qua p̄tir pao desb̄o
e p̄ se dua yo p̄sciū s 200 et 200 subm enim v-n sine paciib se h̄3 m̄
dm̄ gnē te s i gnē te nialis et effit et 2m q subm e m̄ materialis
paciib s̄ apo i qua p̄tm pao de sb̄o e p̄ e 200 et 2m q subm e m̄ effiuʳ
paciib s̄ t e 200 s̄ id dcat sufficiat s q subm e m̄ effinʳ paciib sine te
oz dr̄ic de effit dido q effinʳ 3 dux q ponent rez de nono i ee p̄
tantū simi oz m̄e ¶ Alio di: q effinʳ q̄ ḡsmat te i ee s̄ no p̄duci rez
i ee de nono p̄ mo subm no e m̄ effinʳ sine paciib q subm ne p̄dunt
sua paciez in ee s̄ id q p̄dunt simd subm i ee de nono p̄dunt subm
paciez m̄ ee ¶ Na ic id q̄m ponunt te i ee p̄duxt i ee ma rysibilitas
s̄ lodo de m̄ effit 200 s̄ poz dm q subm e m̄ effinʳ sine paciib q ḡsmat
sua paciez m̄ ee id h̄ no est apc dm q effinʳ dit q ex s̄ faciens
et io no apc effit sua paciez q no fit sua paciez ex s̄ ¶ Intelligendum
tm p̄m mo q no som apo a qua e p̄ poo didi p̄ s̄ a qua neua
e p̄ se poo didi p̄ ut in ho no e azinus vel ho no est lapis na p̄d
id p̄ q ho e al p̄d id no e lapis et io sd ho p̄ e al s̄t ho p̄ se no
3 lapis Et si dicitʳ q p̄se h̄3 2 p̄ycat q h apo ho e azinus e pam3 — non
ho p̄d ho no e lapis ¶ Dr q pamib dr 3 modis s̄m q distinguitʳ
nomi et pamib ho e azinus et io lodo de pamib e id vm q̄ a qua
s̄ pamib p̄ut s̄ no i ee ¶ Alio amʳ pamib 2m q distinguitʳ q p̄se
q pamib e h al e ho ¶ 300 amʳ pamib 2m q dr p̄ma s̄ ho bonum
no e malū e pamib q h no est p̄e vera s̄ h est p̄ut vera bonum
3 bonum et i 100 q̄o q h est pamib ho no e lapis s̄m q pamib dr
q p̄m ¶ Tum 2m mo m i intelligendum q no som e in apo p̄se 200 i qua
subm cadit i diffini oe p̄ti s̄ et anch apo e p̄se 200 i qua pao sicut
p̄t de p̄se deifidri adis supra ¶ Non h e 200 p̄corbic h3 3b anglos
et h simi sorb e vyt et h̄ cad e q p̄oles no cadit i diffiōe h nis
pao mis est : 3b anglos ¶ Ex q p3 q i modi didi p̄se s̄ grado et ett
i uno et eodem p̄ut ee grado itm q a qua apo que e p̄ e 200 e mag
p̄se q̄a a̅a vñ itm ois tanh h3 3b anlos e mag p̄se q̄a p̄oles
h3 3b anlos et sd e i 200 s̄t e i p̄oo na itm ois ho e al vole e mag
p̄se q̄a itm ois ho e al ¶ Oltius supposito q modi p̄se addidi s̄ ut dem
3 videm quo itm mo p̄tinet ad demira ¶ Thenie e q 2ª modus
p̄tinet ad demir oez p̄ arez aor em i demir oe ponit e p̄ e poo didi
p̄ cause em e p̄ e 200 dmc al ivle 3 ryle q subm e m̄ effinʳ p̄ic
mo quo dam est p̄ma modo p̄tinet ad demir p̄ minore m̄ mor
em i demir oe e p̄se poo didi p̄se 2ª mo p̄tz ad demir p̄ gñez
q i qoe demir oe p̄ba pao de sb̄o et io q̄o demir oe e p̄se 200 ¶ 3ª mo
p̄tinet ad demir oez p̄ subm de q̄o ḡtur subm et pao e caus p̄
amido caus p̄ e 300 q subm paciib no depedz a pao s̄ mag
¶ Albertus dit q 3ª mo p̄tz ad demir simi s̄ i demir oe e pao p̄se

¶ Effectus e dux

¶ Pamib dicitur tripliciter

¶ Albertus

quod in metheta exit a subiecto ita quod intrat eam et subiectum | non est aliqua substantia mentem metheta quod
in sit sibi sed ?ierez? animal ? duobus [illegible] et [illegible] quod in est tanto non
metheta [illegible] quod est fiat ut in fidem quod est ypsolecus vel ypsopleus ita autem exigit quod
in demonstratione et per se subiectum substantiam et stant [illegible] per suam vocem quam diffinitur
ut subiectum in metheta ita quod non [illegible] aliarum passionum substantia passionis ut [illegible]
[illegible] [illegible] duobus [illegible] et ad hoc declarandum in va et in prima vero est
[illegible] 2 modos. Est enim primus modus sub [illegible] per [illegible] vocem et non in esse
anima secundum Albertum. [illegible] modum dicitur quod [illegible] non [illegible] quod ille modus dicit a 200
quod in 200 [illegible] subiectum est in vero [illegible] ex vero sub [illegible] per [illegible] primum in est ipsi
sub et subiectum [illegible] passionis per se ad id [illegible] quod 2 modos et 3 [illegible]
in hoc quod [illegible] dicit enim per se in [illegible] ad subiectum [illegible] modo quod 2 modos
dicit quare per se primum in est sub [illegible] per quod subiectum est [illegible] [illegible] modos
dicit enim per quam non aliud substantia [illegible] non ex vero sub [illegible] ex vero [illegible]
[illegible] diffinitione [illegible] [illegible] in [illegible] [illegible] [illegible]
2 modos dicit esse per se 2m quod per se [illegible] ei quod est passionibus quod in metheta est in [illegible]
in sub in [illegible] vero diffinitione [illegible] subiectum quod in [illegible] passionis et subiectum non est
aliqua mentem quod substantia passionis ut [illegible] id quod passio [illegible] in 1 esse passionibus 1300
est per se 2m quod per se est [illegible] esse et non est hoc [illegible] ei quod est passionibus sed ei quod non est
[illegible] non [illegible] substantia quod [illegible] aliud substantia. [illegible] in 300 subiectum est per se ita quod non
passio subiectum [illegible] id subiectum [illegible] sit passionum. Contra hoc arguitur [illegible] passio in metheta
in est [illegible] sub et hoc [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] quod in metheta dicitur [illegible] vel [illegible]
[illegible] quod est [illegible] sub vel [illegible] [illegible] quod est subiectum [illegible] quod [illegible] est
quod sit tamen [illegible] sub et [illegible] sub quod [illegible] subiectum et [illegible] in metheta et per se. Et
sic [illegible] [illegible] per se in metheta in [illegible] passionis et [illegible] ita quod passio
in mentem ex [illegible] sub [illegible] et [illegible] per [illegible] sub et in metheta sub
et ita quod [illegible] et subiectum non est aliqua ad mentem | In modo autem 2o [illegible] subiectum quod per se
et non [illegible] [illegible] subiectum est et non [illegible] est per se et non
passio subiectum et hoc est subiectum primum quod non [illegible] ad quod [illegible] quod [illegible] eius.
et 2 modos est per se eo quod subiectum non est passionum sed per suam [illegible] a quibus fluunt
passiones [illegible] et [illegible] passionum. [illegible] modo est per se ex eo quod subiectum non [illegible] ad [illegible] sic et
[illegible] sic quo [illegible] omnibus quod [illegible] in demonstratione et [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] et 200 dicit per se quod [illegible] ipsum et [illegible] in metheta in est [illegible] sub
quod in diffinitione [illegible] et [illegible] in diffinitione explicite vel implicite [illegible] subiectum vel
subiectum [illegible]. Si vero primum est [illegible] ipsum quod [illegible] sub [illegible] implicite vel explicite
[illegible] est per se. [illegible] explicite [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] per [illegible] in [illegible] in est
sub [illegible] [illegible] in diffinitione et quod additur 2m in [illegible] non est [illegible] [illegible]
sed de ex[illegible] ut magister explicite [illegible] | implicite [illegible] [illegible] sub est [illegible] [illegible] in est
hoc vel id [illegible] ut hoc est hoc vel [illegible] est [illegible] [illegible] quod hoc est hoc non est
alia quam [illegible] in hoc [illegible] [illegible] subiectum est [illegible] et [illegible] [illegible] ipsum
implicite vel explicite. [illegible] 2o autem modo est subiectum [illegible] [illegible] in 200 est [illegible]
per [illegible] ut [illegible] passio. [illegible] 2o autem modo non semper [illegible] [illegible] passio [illegible] vel
modo [illegible] est similiter quod [illegible] [illegible] [illegible] passio in est sub [illegible] sub 200
in subiectum non [illegible] [illegible] [illegible] sub diffinito et [illegible] [illegible] [illegible] sub est [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] implicite vel explicite et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] omnis
[illegible] in quibus [illegible] [illegible] [illegible] hoc est hoc [illegible] [illegible] [illegible] autem hoc

Albertus

Alfarabius

Albertus

quod utrumque in inherentie potentie ponitur in subiecto sed differunt modo subiecta et modo potentie et modo entis in inherentie secundum Albertum. Adhuc ultimo in quo recitat Albertus de eo modo quo universalia sunt apud intellectum sive secundum quod sunt universalia, esse potentie in intellectu per subiectum in eo dicitur, sunt in intellectu sive extra intellectum et differunt per hoc quod non quod potentia dicitur sed quod existunt per se quod non sunt aliis convenientia et non conveniunt subiecta quod tamen modo secundum quod dixit causa esse per se ut ostendatur quod non sunt partibus quamvis non sunt subiecta dependentia. Et sunt verba Alfarabii et est intentio Aristotelis ut patet unde et ordo convenit quod dicitur per se existit ubi quod a per se est dispositio subiecti qua potentia est et est modo primo aut potentia tamen et est modo secundo a subiecto tamen et est modo tertio. Alii enim recitat Albertus unum iterum tertia enim sunt communi de ... quod et quod in est et in ipsa quia in est. Est in est secundum differentiam a datione rei tamen in est, et est primo modo ... abstractum ... tamen in est, et est secundo modo aut dictum ipsa quia et est secundo modo et ponens id quod actu tertio modo accipitur aut aliter tertio modo sunt per se aut est dispositio animae entis primo perfecte absolute et est modo tertio. Aut entis ordinati ad aliud et hoc a ordine mundi et est secundo modo aut ordine prodeundi et subsistendi et hoc ... Si enim ordo est in procedendi per se in rebus subiecti sunt et primo modo. Et si sit ordo in credendi subiecti in rebus per se sunt secundo modo. De eo possibili quod quod modo quo in ... exprimitur in potentia ... complexione et hoc sive sit in materiali sive formali sive efficiente sive finali. Convenit per se ... Intellectus mittit ipsum in effectionem quod in esse mo est in formalibus potentia et exprimitur ... in completione. Convenit in determinatio ipsum in effectione de potentia apta subiecti sunt in effectu ipsum in effectione mittit. Intelligitur est secundum quod philosophus loquitur hic de per se quod sunt non est ... referens ad ... ubi communi per se ... una proponens quae denotat ... cum quod anima proprie est per se ... qualiter proponens de ea propositione sed quod de anima propositione dicitur ... cum communi ... illius proponens de ea propositione. Sed ante dico: viso quod est de communi et quod per se philosophus docet quod universale et dicitur quod universale est quod est de omni et per se ... universale includit de omni et per se ergo maxime quod ea que sunt universalia de ... sunt ... Intelligitur quod universale ... similiter. Unde dicitur universale ... et in tertio est id universale ... se extendit ad plura ut sunt separate et anima in dicitur universalia de quibus mentio ... universalia sunt difficillima ad cognoscendum. Alio modo dicitur aliquid universale per se et id est quod est unum in multis et dicitur de multis et hoc et aliter sunt universalia. Tertio dicitur universale ad secundam intentionem propositionis in qua subiectum ... in signo universali dicitur universale. Quarto est universale praedicato adequate ... secundum quod sunt in propositione ... Convenit et hoc ultimo est una dispositio potentie secundum qua praedicatum est adequatum subiecto et in est subiecto per se. Convenit ad hoc quod aliquid praedicatum sit universale ... subiecti ... ad ... id praedicatum in sit subiecto per quod ... supposito primo subiecto. Et ... quod id praedicatum in sit primo illi subiecto ita quod sit primum denominatum de tali subiecto. Et hoc includit ... philosophus ... Universale autem est ... et primo denominatur ... dubitatur quod non videtur quod praedicatum in sit primo subiecto quod sit quod denominatur esset primo verum sed hoc esset falsum quod praedicatum denominatur est ... praedicatum in est subiecto per ... media ... non in est primo subiecto ... quod quod denominatur est primo verum primitur adequatum quod praedicatum de adequate ... subiecto ... praedicatum subiecto per aliquod medium ... praedicatum subiecto per ... media. Et ideo praedicatum denominationis est primo verum primitur aliter sed quod denominatio est primo verum primitur ad omne. Dico ...

Universale dicitur quadrupliciter

q(uo)d pa(ssi)o n(on) est co(mmun)i p(ro)p(ri)u(m) q(uia) h(oc) p(ri)m(u)m exclud(it) s(u)b(iectu)m me(m)b(rum). Con(tra) n(on) est p(ro)p(ri)o s(u)b(iect)o p(ro)mit(te)re sibi s(ed) pa(ssi)o n(on) est p(ri)mo diffi(niti)o(n)e co(mmun)i 2(a)m q(uia) h(oc) p(ri)mo excludit ta(m)e(n) mediu(m). Et io n(on) est diffini(ti)o(n)i p(r)o p(ro)mit(te)re ee. Albert(us) d(icit) i(st)o ee notam(dum) ad i(n)tellig(en)d(u)m p(ri)ma notitia(m) vl(tim)e q(uod) vl(tim)e 2(a)m se to(ta)m e(st) ergo s(u)mit(ur) to(ta) pa(ssi)o ita q(uod) nichil sit vl(tim)e q(uod) no(n) sit i(n) pa(ssi)o(n)e et n(on) pa(ssi)o(n)e q(uod) no(n) sit (con)tra(ri)u(m) (con)s(equen)s. Sig(illati)m g(ener)alit(er) ... e to(tu)m et suffi(ci)ent(e)r p(ri)m(u)m ex quo s(u)mit(ur) pa(ssi)o h(ab)e(re) 3(us) an(ima)l(i)s, sed p(ro)p(ri)e(tas) et (com)ple(me)ntu(m) add(it) al(iqui)d s(u)p(er) 3(u)m a(n)i(ma)l(e) n(on) q(ui)a (con)ti(n)e(n)t 3(um) a(n)i(ma)l(e) et h(oc) adde(re) n(on) e(st) i(n) (con)tinu(u)m pa(ssi)o(n)is. S(i)g(n)a aut(em) n(on) sunt attr(ibu)ta n(on) addit al(iqui)d v(er)u(m) sit i(n) to(to) pa(ssi)o(n)is sibi ... n(on) est to(ta) pa(ssi)o ex q(uo) ... p(ro)p(ri)o q(uod) n(on) s(ed) ta(n)to.

Oportet autem non latere

[Q]u(est)io t(ame)n e(st) de(cl)a(rati)s q(uae) purgat erro(r)es et n(on) de s(u)b(iect)a ... sed de (com)pleto bo(n)i(ta)t(is) illi(us). Supp(o)s(i)to m(od)o diffi(niti)o(n)is vl(tim)e et multo(rum) credit(ur) a(lia)d ee vl(tim)e q(uod) n(on) e(st) vl(tim)e. Ideo p(ro)p(ri)u(m) pot(est) h(abe)r(e) erro(r)es (con)ting(entes) ... vl(tim)e et s(un)t 3(es) erro(r)es. P(ri)mus error e(st) si s(ub)s(tanti)a ... in uno supp(osi)to m(od)o si ... pa(ssi)o illi(us) q(uae) assigna(tu)r in ee illi s(u)b(iect)o ... p(ri)mo s(u)b(iect)o s(e)d e(st) p(ri)m(u)s error ut po(n)itur q(uod) al(iqu)a no(n) h(ab)eret alia ... s(u)b(iect)a q(uia) h(ab)ere(n)t ... pa(ssi)o a(n)i(m)al(i)s assigna(tu)r i(n) ee h(oc) ta(n)q(ua)m p(ri)mo s(u)b(iect)o s(e)d e(st) error t(ame)n ... si sol no(n) h(ab)eret n(isi) vnu(m) supp(ositu)m si pa(ssi)o solis assignat(ur) i(n) ee illi supposito ta(n)q(ua)m p(ri)mo s(u)b(iect)o s(e)d eet p(ri)m(u)s error. S(ecundu)s error e(st) si sit al(iqu)a de s(pec)ie multa supp(osi)ta et illi q(uae) no(n) s(un)t al(iqu)a q(uae) s(un)t multa supp(osi)ta no(n) i(n) po(ssu)m(us) supp(ositu)m ... pa(ssi)o solis assigna(tu)r i(n) ee illi supp(osi)to illi(us) q(uae) ta(n)q(ua)m p(ri)mo s(u)b(iect)o s(e)d e(st) 2(u)s error ut i(n) tel(lect)u(s) ... pa(ssi)o e(st) q(uae) ad a(n)i(m)a(m) ... ad an(ima)l(i)s et i(n)tellige(n)t(i)a(m) monet(ur) tota substa(n)tia ad a(n)i(m)a(m) i(n)telligit(u)r ... et adeat ... s(un)t separ(ata). Terci(us) error e(st) q(ua)n(do) pa(ssi)o inferio(r)is assigna(tu)r i(n) ee superiori ta(n)q(ua)m p(ri)mo s(u)b(iect)o ut si pa(ssi)o 2(us) a(n)i(ma)l(is) assigna(tu)r i(n) ee s(ic) ta(n)q(ua)m p(ri)mo s(u)b(iect)o error e(st) et e(st) 3(u)s error. De i(st)is erroribus exe(m)pl(um) ... exe(m)pl(um) ... p(ro)p(ri)e ... no(n) ... p(ar)te ... pot(est) p(ro)p(ri)e v(er)u(m) do(cu)me(n)tu(m) q(uo)d ... (con)gnosce(re) q(uod) vl(tim)e e(st) b(e)n(e) assig(na)tu(m) et si no(n). Auferibilia aut(em) etc. d(icit) Doctor ... vide(m)us si re(m)oto io ... assig(na)ta pa(ssi)o ... adhuc poss(it) pa(ssi)o h(ab)er(e) ee q(uod) no(n). Si pa(ssi)o poss(it) h(ab)er(e) ee ad h(u)c 3(u)m an(ima)l(i)s ... duob(us) r(ati)o(n)i(bus) ... q(uod) ... s(u)b(iectu)m ... pa(ssi)o(n)is si aut(em) re(m)oto s(u)b(iect)o ... pa(ssi)o adhuc vide(m)us an pa(ssi)o n(on) sit illi s(u)b(iect)o vl(tim)e et 2(a)m ... q(uod) no(n) s(i)t e(st) p(ri)m(u)m s(u)b(iectu)m illi(us) pa(ssi)o(n)is si no(n) non ... re(m)o(t)o 3(um) an(ima)l ... pa(ssi)o h(ab)er(e) 3(um) an(ima)l(e) et h(oc) pa(ssi)o n(on) e(st) 2(a) vl(tim)e et 2(a)m ... p(ri)m(u)m s(u)b(iectu)m to(tum) pa(ssi)o(n)is. Sp(eci)e re(m)o(t)a ... h(ab)er(e) 3(us) a(n)i(m)al(is) ... pa(ssi)o n(on) ... vl(tim)e ... no(n) e(st) p(ri)m(u)m s(u)b(iectu)m to(tum) pa(ssi)o(n)is. Cu(m) vide(tu)r i(d) ee p(ri)m(u)m s(u)b(iectu)m h(uius) pa(ssi)o(n)is ... pa(ssi)o ... p(ri)mo p(ri)m(u)m ut ... e(st) ... alt(erum) p(ro)p(ri)u(m) et ... n(on) ... id e(st) p(ri)m(u)m s(u)b(iectu)m ... pa(ssi)o(n)is ... pa(ssi)o no(n) e(st) ... s(ed) p(ro)p(ri)u(m) n(on) e(st) illa pa(ssi)o ... 3(um) a(n)i(m)al(e) ... h(ab)er(e) 3(us) a(n)i(m)al(is) ... et ... h(ab)er(e) 3(us) a(n)i(m)al(is) h(oc) e(st) ... 3(um) a(n)i(m)al(e) ... h(ab)er(e) 3(us) a(n)i(m)al(is) ... et s(ic) ... h(ab)er(e) 3(us) a(n)i(m)al(is) ... est fi(gur)a etc.

Igitur [illegible]

[Q]u(est)io e(st) ... q(ui) s(un)t de s(u)b(iect)a ... et 2(a) q(uae) no(n) s(un)t de s(u)b(iect)a ... e(st) ... q(uae) s(un)t de s(u)b(iect)a ... et i(n) h(oc) m(od)o ... 4(a) ... libri q(uod) est ... q(uod) de ... e(st) ex ... i(n)h(er)entib(us) et ... q(uae) e(st) inh(er)entia de ... e(st) ex ...

probatur ergo quod sit demonstratio est ex immediatis sed sola propositio in theoremate sit immediata ergo demonstratio
est ex propositione in theorematibus quod autem sola propositio in theoremate sit immediata patet quia [illegible] propositio antecedens theorematis
patet non in esse et tamen non sit immediata quod autem demonstratio est ex immediatis patet quia
demonstratio est syllogismus faciens scire et ideo quod scitur impossibile est se aliter habere quod sunt [illegible]
vera [illegible] insufficiunt ut sciat magis conclusionem nisi per syllogismum ex contingentibus [illegible]
hoc philosophus videtur in hoc textu ad probandum quod demonstratio est ex immediatis et primis quia prius dixit demonstratio
est syllogismus faciens scire ergo quod demonstratur est immediata sed non sicut non sunt immediatis
ergo demonstratio est ex immediatis. Hoc probat hoc propositio sit conclusio quae opinatur se demonstrare
[illegible] quantas si aliqua principia non sit immediata dicendo quod non est demonstrativa
principiis non sit immediata sed quando inferunt non inferunt quod vocem aliquam non concedit
fuit aliquod quod adiciatur vocem veram et ex hoc est manifestum quod principiis demonstrationis
non sufficit quod sit verum solum vel probabile sed sufficienter principia. Quod sophistae cre-
dunt se demonstrare habentes quaedam sciunt nostram quod sit scientia hoc sicut est scientiam habere
sed scientia aliquo notum id quod in hoc scientia ergo notum quod est scientia [illegible] argumentatio potest
una propositio vera et alia falsa et tamen propositio vera ponitur in hoc propositio non. Quoniam autem
ex necessariis et cetera id est quod demonstratio facit scire propter quod quod demonstratio facit scire
principium sed conclusio non est tamen necessaria ergo demonstratio non est ex contingentibus quod quod demonstratur
est necessaria et necessariis conclusum non est tamen necessaria quod patet quia in conclusio [illegible]
adhuc per maiorem quod necessaria. Amplius si aliquis destruit et cetera quod si quis habet
eandem vocem quam prius habuit principia eundem syllogismum et ipse sit salvus et res de qua
sit scientia sit salva et ipse non sit oblitus sed modo non scit et ut prius sciebat sed ergo
medium contingens corrumpi posito habente eandem vocem quam prius habuit re salva et ipso
salvo ut sit oblitus quoniam quam prius sciebat ipse modo non scit quaedam necessariam
per medium contingens corruptibile ergo non scit ut prius sciebat ergo non conclusit quaedam
necessariam scire per medium contingens. Similiter vero fugiens et cetera minor quibus contingit aliquem
amittere scientiam scientia potest enim amittere aliquis scientiam scientia alicuius per amissionem
rerum quae prius fuerunt aut corruptionem sui aut per corruptionem rei. Reliqua est scientia
aut per oblivionem. Cum igitur conclusio et cetera. Ostenso quod demonstratio non concludit necessarium
nisi ex necessariis dicit philosophus quod et si medium non possit demonstrari nisi ex necessariis
potest tamen syllogismus ex non necessariis sed veris ex non veris. Propter causam implicat quod quod adhuc
quod aliquis sciat aliquid demonstrative debet habere demonstrationem id est syllogismum ex necessariis et nisi habeat
syllogismum ex necessariis non sciat opinatur tamen se scire aut ut sciret ut opinabitur se
scire vel nisi habeat syllogismum ex necessariis necessario sciret propter quod necesse est omnes cum
demonstratio tamen quod quod [illegible] quod sine sit ex medio sed ex hoc medio debet esse ex necessariis.
Similiter enim syllogismi quod tamen syllogismus propter quod quam syllogismus quod potest esse ex im-
mediatis vel in medio et potest ex syllogismus quod medium est interpositio lunae umbra fit per accidens
umbram faciens deficit luna ergo deficit. Syllogismus quod in medio est interpositio lunae
cum sit umbram fit faciens umbram in plenilunio deficit luna ergo deficit. Syllogismus
propter quod medium est interpositio lunae secundum diametrum est cum sole secundum diametrum cum sit
deficit luna igitur deficit. Syllogismus propter quod in medio est interpositio lunae cum sit secundum diametrum
ad solem obiicit ei terram et ab exobiectione terrae deficit luna igitur deficit. Nunc vero
ex predictis concludit philosophus quod ex demonstrativa scientia non potest esse accidentium quae non sunt per se quia
talia principia non in esse et demonstratio est ex necessariis ut predicto. Sed quaeret aliquis quare
debet quaerere et syllogismus ea quae non per se sunt et non sunt necessaria et quaedam sunt
et tamen ex premissis istud solvit philosophus propositio quod aliud est aliquid esse in se necessarium

Non demonstratur syllogismo

et quando est adesse demonstrationi si aliquid sit contingens quod scilicet ex aliquibus contingentibus non est simpliciter necessarium tamen si premisse sint vere necessario eius conclusio que scilicet ex illis premissis sit vera

Qm autem ex necessitate:

Hoc est secundum membrum et in hoc modo ponitur aliqua conclusio huius libri que est ista: demonstrationis principium quod medio et membrum est tertio per se primo. Et ista conclusio ... Aliqui dicunt medio esse alterius per se primo quoniam alterius est ... tamen alterius. Causa propositionis quod non ... demonstrationis et sunt in eo quod ... que non est in eo et ideo sua est demonstrationis in eodem genere ... que est scientia ideo sua non propositionis in eodem genere ... Et quia ipso scilicet in se quod non est in se in eodem genere ... que est scientie aliorum ideo non est propositionis in eodem genere ... propositionis in eodem genere quod scientie aliorum ... primum est medio et medium ... tertio per se primo ... scilicet ex ... demonstratio est ex per se in scientibus quod si demonstratio sit ex per se in scientibus in utraque premissa alterius ex ... scripturi alterius in sua diffinitione ... in utraque premissa. Conclusio ... est in alterius et ... primum in medio et medium tertio per se primo quod primum est in medio ... et medium est in tertio ut ex

Non ergo ex alio genere.

Propositio ... conclusio que est ista: quod non contingit demonstrantem descendere ab uno genere in aliud genus. Et ad evidentiam huius conclusionis ... quod scilicet in demonstrationem ... enim sunt 3 scilicet ... et quod demonstratur et subiectum de quo ... demonstratur et dignitates ... de subiectis et dicitur quod in diversis scientiis ... communes ut geometrie et arismetrice. Si ab equalibus equalia demas ... tamen communia sed diverse scientie non sunt eiusdem generis subiecti et si non sunt eiusdem generis subiectum ut ... generis subiectum ut arismetice et geometrie et ideo non contingit descendere a geometria in arismeticam quod non sunt eiusdem subiectum ... non sunt eiusdem generis subiectum in magnitudine ... Intelligendum quod non fit descensus de genere in genus ex hoc quod una scientia accipit easdem dignitates quas ... alia scientia quia dignitates sunt communes nec fit descensus ex hoc quod accipit aliquid commune diversis scientiis sed si una scientia accipiet illud quod est per se in alia scientia tunc esset descensus a genere in genus. Et ideo non contingit descendere nisi ita sit quod est idem genus simpliciter vel idem genus aliquo modo ut dicit philosophus. Ad cuius evidentiam intelligendum quod superius descendit ubi ... superiora descendere in inferiora dicitur uno modo ... quod ... illius generis. Alio modo ... in linea visuali ... visuale est enim una dimensio ... linea. ... fiet descensus ... tunc fit descensus in idem genus simpliciter ... scilicet eadem scientia considerat de ... et inferiori ... enim scientia que considerat de ... considerat de ...

Si autem fiat descensus ... tunc non fit descensus in idem genus simpliciter sed in idem genus quodammodo ut si ... de linea fiat descensus ad ... aliquid de linea visuali tunc fit descensus in idem genus quodammodo. Conclusio ... descendere de genere in genus demonstrando ... descendendo in idem genus simpliciter ... descendendo in idem genus quodammodo. Si enim ... descensus fiat ad ... aliquid de ... tunc fit idem descensus in idem genus simpliciter. Intelligendum quod ... ligat descendere a genere in genus ... contingit ascendere ab uno genere in aliud genus ut in idem genus simpliciter ut in idem genus quodammodo ... ascendere a geometria et ... talis ... de descensu.

Ex ergo

... premisso ... premissa ... quod non contingit descendere ab uno

Conclusio prima huius libri 1

Conclusio secunda huius libri 1

Quomodo superius ... descendit 2

Textus

genere in alio genere et propter quod omnis enim medium demonstrationis eiusdem generis quod media et
extrema extrema continuantur in quod est in quod demonstratio sit pro(cedat) de se et me
dium continet in premissis quod omnis premisse et quod est eiusdem generis sub tamen quod
sit eiusdem generis subiectum sed dimisse sunt sunt tamen diversa genera subiecta quod exprimitur
unum sunt non continue quod in alia scientia et tamen non fit descensus a genere in genus
quod autem media et extrema sunt eiusdem generis patet quia si medium esset unius generis
et alterum extremum esset alterius tunc id quod est unius generis non predicatur de se sed alteri
sumptus de eo quod est alterius generis sed quod maior in demonstratione non esset per se
ut quod demonstratio non esset per se. ¶ Et similiter si medium non sit eiusdem generis cum
alteri extremitate tunc maior non est per se si minorem non sit eiusdem generis cum altera
extremitate tunc quod non est per se. **Inter haec geometrie.** potest philosophus quod in eadem
unum est quod geometria non subiciatur quod circa est eadem distincta ut una scientia potest
probare de subiecto alterius sicut geometria probat quod ex duobus cubis
cubitus fit unus cubitus ut applicatur in perspectiva linearum
in quarta [illegible]. ¶ Et scientia non probat quod [illegible] de suo subiecto [illegible].

Manifestum autem si sunt. ¶ Quod quidem ostendit ubi est tamen quod demonstratio est experimentis
si [illegible] demonstratio est ex universalibus sed universalia sunt perpetua ¶ quod demonstratio est experimentis
Non est. ¶ Ideo quod tamen quod demonstratio est ex corruptibilibus et si quod demonstratio ex quod
[illegible] demonstratio est experimentis sed omnia perpetua sunt incorruptibilia ¶ quod demonstratio est
ex corruptibilibus. **Lincoln monet** [illegible] et quare quamvis universalia sunt in corruptibilibus
et perpetua ex quo non sunt esse nisi in singularibus corruptibilibus. ¶ Ad dicendum [illegible] de quo universalia
[illegible] per [illegible] sunt [illegible] ille enim dicit quod [illegible] sunt esse
[illegible] in aquilibus assumptis et tamen aliis [illegible] enim [illegible] in aquilibus
[illegible] in hieme in locis [illegible] temporibus [illegible]
regionibus corruptibilibus in hieme in locis [illegible] et [illegible]
[illegible] enim est aqua per [illegible] in aqua [illegible] et [illegible]
[illegible] Et [illegible] non est [illegible] enim [illegible]
[illegible] non est [illegible] nisi manebit omnibus [illegible] Et [illegible]
[illegible] omnis [illegible] semper sunt esse [illegible]
aliquando esse [illegible] et aliquando [illegible] non est
ex corruptibilibus assignat philosophus et est quod in corruptibilibus non invenitur [illegible] quod contra
aliquid sit et aliquid non sit in illis quod non est [illegible] et si [illegible] non sit [illegible] ¶ **Alfarabius**
aliud premissarum non sit [illegible] sed dicit demonstratio ex [illegible]
[illegible] quod de singularibus non est demonstratio sed [illegible] quod est similis demonstrationi
[illegible] est [illegible] sicud est demonstratio ut est de eis scientia [illegible]
[illegible] enim [illegible] et fortuna quod [illegible]
[illegible] **Omnibus [illegible].** ¶ Ex parte [illegible] philosophus [illegible] quod diffinitio
non est corruptibilium et [illegible] quod diffinitio [illegible] est demonstrationis [illegible] demonstratio
quod [illegible] sola [illegible] diffinitio [illegible]
[illegible] demonstratio [illegible] in [illegible] non [illegible] diffinitio ¶ Circa [illegible]
[illegible] quod eiusdem rei [illegible] diffinitio [illegible]
diffinitio [illegible] una [illegible]
[illegible] de subiecto [illegible] et [illegible]
[illegible] ut ex [illegible] et [illegible] et ex [illegible]
[illegible] diffinitio [illegible] potest [illegible] diffinitio [illegible]
[illegible] de subiecto quod [illegible] diffinitio [illegible] diffinitio [illegible]

Conclusio quod [illegible]
Correlarium [illegible]
Lincoln in monet [illegible]
[illegible]
Alfarabius

ergo duas diffinitiones domus unam sumptam a causa materiali que sit talis Domus est cooperimentum constitutum
ex lapidibus et cemento et lignis. Sit alia diffinitio accepta a causa formali que sit talis
Domus est cooperimentum prohibens nos a pluviis frigore et calore. Patet alia diffinitio
tertia que sumitur a causa materiali potest demonstrari per causam ut per diffinitionem formalem sic omne
cooperimentum prohibens nos a pluviis frigore et calore oportet quod sit constitutum ex lapidibus et
cemento et lignis. Domus est cooperimentum prohibens nos a pluviis frigore
domus est etc. Similiter in demonstratione diffinitio formalis est medium concludens diffinitionem materialem
de subiecto et diffinitio accepta a causa finali seu formali sicut principium demonstrationis et diffinitio
accepta a causa materiali est conclusio demonstrationis sed non dicitur conclusio quod sit ipso sequente ex primis
sed dicitur conclusio quia in conclusione concluditur passio de subiecto sicut et patet quare alia diffinitio est
demonstrationis principium et alia quasi conclusio demonstrationis. Adhuc existentibus duabus diffinitionibus
potest fieri diffinitio tertia sicut Domus est cooperimentum constitutum ex lapidibus cemento
lignis defendens nos a pluviis frigore et calore et ista diffinitio dicitur esse demonstratio
positione differens et hoc quia ista diffinitio continet in se primum demonstrationis et diffinitionem
formalem et addit de novo diffinitionem materialem. Sed ista diffinitio est quodammodo demonstratio
sed est positione differens a demonstratione quia differt a demonstratione in situ et ordine terminorum
ista enim diffinitio non includit media distincte ut fit sed demonstratio est in uno et sic
fit. Et ista diffinitio differt a demonstratione situ et ordine terminorum. Sed primo in demonstratione
diffinitio formalis precedit diffinitionem materialem quia est medium per quod diffinitio materialis
concluditur de subiecto et ista diffinitio formalis est subiectum in antecedente in demonstratione et ita in demonstratione
diffinitio formalis secundum situm precedit diffinitionem materialem sed in diffinitione composita
ex diffinitione formali et diffinitione materiali diffinitio materialis secundum situm precedit diffinitionem
formalem ut patet ex hac diffinitione Domus est cooperimentum constitutum ex lapidibus et lig-
nis prohibens nos etc. Alius est ergo ordo terminorum in diffinitione et alius in demonstratione
et ideo bene dicitur quod ista diffinitio differt a demonstratione ponendo ordinem terminorum quia in
diffinitione diffinitio materialis secundum situm precedit diffinitionem formalem sed in demonstratione est econverso

Eorum que semper sunt. Postea philosophus [illegible] ex dictis dem-
est enim quod demonstratio non est nisi de hiis que sunt semper sed eclipsis demonstratur de luna
cum tamen luna non semper eclipsatur est ergo dubium quare de hiis que frequenter fiunt
fiunt demonstrationes ad quod respondet philosophus quod in quantum conveniunt in demonstrationibus semper sunt
ita et que frequenter fiunt in quantum conveniunt in demonstrationibus semper sunt sed ideo est observandum
dum non dicitur sic intelligi quod eclipsis est ut luna eclipsatur sed nota secundum quod intrat demonstrationem
ymo ex propositionibus que contingere et frequenter sic ut debet fieri una propositio necessaria que erit quod
demonstratio. Tamen in talibus debet fieri demonstratio hypothetica sic omni contingente luna deficit
luna eclipsatur sed quandocumque ponitur terra inter solem et lunam tunc luna deficit ergo
quandocumque terra ponitur inter solem et lunam tunc luna eclipsatur et ista quod est necessaria
quamvis ista luna eclipsatur que est per eius sit contingens. Sed contra veniunt inde
in demonstrationibus [illegible] secundum quas [illegible] veritate in [illegible]. Dicendum quod
eclipsari potest sonare in aptitudinem vel in actum et ista illa est multiplex propositio
Luna eclipsatur. In uno enim sensu est contingens prout eclipsari sonat in actu
et non intrabit demonstrationem sed secundum quod est necessaria ut secundum quod eclipsari sonat in apti-
tudine sic ingreditur demonstrationem et est conclusio demonstrationis et istud
est verum quia passio que debet concludi de subiecto demonstrationis so-
nat in aptitudinem et non in actum. Sic risibile quod est pas-
sio hominis est illud quod est aptum natum ridere ~~et primus~~ Sophia

Dubium

Solutio

Quoniam autem manifestum est

hoc est octavum capitulum in quo probatur videlicet quod scientia libri que est in scientia demonstrativa omne quod sylogizatur ex veris et in demonstrationibus et in medio sit, aut demonstretur. Secundum quod consequens est et medium debet esse per se in demonstratione oportet primum dici de medio et medium de tertio per se, sed aliter sylogismus poterit esse ex veris ipsum vel aliquando per ipsum sed aliter sylogismus poterit esse ex veris et in demonstrationibus et in medio in quo primum non dicitur de medio et medium de tertio per ipsum. Ideo non omnis talis sylogismus est demonstrativus. Ideo non omne quod sylogizatur ex veris et in demonstrationibus et in medio sit, quod demonstratur, affirmatur: videlicet quod aliter sylogismus est ex veris et in primum non est in medio per se et hoc est videlicet quod primum ut per se in tertio secundum quod volunt probare quod quadratum et medium in secundo per ipsum ut per se et cetera quadratum et aliud quadratum est equale circulo ipse describit unum quadratum in circulo et aliud quadratum circumscribit circulo et sic arguebat sit. Obiciunt contingit reperire maius et minus contingit circulo et sic contingit reperire equale sed contingit reperire quadratum minus circulo ut ibi contingit reperire quadratum maius circulo ut quadratum descriptum inscripta circulo et contingit reperire quadratum equale circulo illa quadrata excedunt circulum quadrata... per se circulus describit, ergo contingit reperire quadratum equale circulo... excedunt circulum quadrata est secundum quod non est equale et maius et minus, et ideo non est per se ipsum. Unde medium in est aliter quam ei de quo fit demonstratio et ideo non est per ipsum et ideo quod sit secundum ... non ... demonstratio ... et ideo quod sit per se ... non concluditur de ... non se nisi ... si enim faceret scire per se non conveniret de ... mediante in ad ... unumquodque enim scimus per ipsum ... non cognoscimus illud ... propria ipsa principia unde videtur in sylogismo ex quibus cum sit sylogismus est per se ... quod medium non inest secundo et per ... per ipsum. Et ideo ille sylogismus non est demonstrativus quamvis sit ex veris et in medio.

Si vero non ... concludit philosophus quod ... dubiorum contingit enim medium demonstrationis aliud non inesse in eodem genere ... de ... sed dubium est ... contingit philosophus dicit quod ... contingit si non sit medium in eadem parte ... quomodo ... demonstratio ... in ... vere est ... et sic superior ... fieri sit demonstratio per principia sue ... scire ... et sic superior ... enim illa est scientia ... quod ad quod pertinet medium. Unde si medium non ... eadem parte ... ita quod medium pertinet ad unam scientiam ut ad scientiam superiorem et ... ad aliam ut ad scientiam inferiorem illa scientia ad quam pertinet medium faciat scire ... quod etiam scientia ad quam pertinet ... faciat scire quod. **Quare ex hijs manifestum est**: secundum ... est ita quod omnis demonstratio est ex propriis apparentibus ... ex ... videlicet ... si enim ad demonstrationem non sufficit ... quod sit ex veris sed ... quod primum sit medio et medium tertio per ipsum ... quod sit demonstratio ex propriis apparet. **Si autem hoc manifestum** ... secundum ... quod nullius scientie est demonstrare sua principia propria et ... consequens ... quod demonstratio debet esse ex propriis sed propria principia ... ex propriis ... per que possunt demonstrari ... nullius scientie est demonstrare sua propria principia sed quamvis in nulla scientia ... debeat probari propria principia illius scientie tamen philosophus ... est explanare illa et ideo est magis scientia et ... quia sit ex superioribus causis. Unde scientia superior semper est certior quam scientia inferior. **Difficile autem est nosse**: Ostenso quod demonstratio non fit ex propriis ... quod difficile est cognoscere utrum sciamus ex propriis principiis ut non multi enim opinantur se scire tamen ea ex quibus sylogizant sunt vera et in demonstrativa sed ...

non est verum quia oportet quod principia ex quibus fit demonstratio sit priora et iam principia sunt
priora quam tamen sit verum posset etiam demonstrari in ista scientia quod ergo difficile est scire an vere sciat
et an non. Ideo philosophus docet quomodo cognoscimus an sciamus et an sciemus demonstrationes ex
principiis et quando non. Primo tamen enim at ista quod sunt in demonstrationem. Inde dicit sed tertio quod oportet primo pre
cognoscere scilicet subiectum passionem dignitatem quod in illo quod conveniunt quod in omnibus istis oportet precognoscere
quod sunt sed demonstrari in hoc quod subiectum et dignitatem supponitur esse sed passiones demonstrantur. Ad
hoc dicit quod quedam sunt principia propria et quedam communia principia propria ut linea secundum longitudinem
esse sine profunditate et latitudine tamen extrema sunt 2º puncta et iterum linea esse continuum
puncto. 2m extremorum principia communia ut si ab equalibus equalia demantur illa que relinquuntur
erunt equalia. Et dicit philosophus quod scire demonstrative vel principium quibus ad comparando illa ad
genus subiectum in ista scientia. Et secundum Lyncolniensem hec est quarta conclusio huius libri. Nota est principia
communia tamen veniunt in talem scientiam. Appari[?] subiecto genero in ista scientia et hec quarta sunt ex quo decet
quod si demonstratio est ex principiis propriis non est principia communia tamen veniunt in demonstrationibus
fieri propria et in hoc docemur cognoscere an demonstratio est ex propriis ut sit. Tunc etiam
sed in demonstrationibus subiectum dignitatis et passio. De subiecto et dignitate oportet precognoscere quod est
ut demonstrationem est si hoc subiectum et passio sunt sed propria sunt sed ea ex quibus fit demonstratio sunt
considerandum quia sit propria quia communia et si sit demonstratio ex principiis quibus apparatis
genere subiecto manifestum est quod non est ex principiis propriis et quod non vel scimus quod
Contradictio[?] enim scias. Et ex predictis inferat philosophus quod oportet ponere et Pampipi[?] ab addiscente
in omni demonstratione quam de subiecto et de dignitate oportet supponi quod sint et de hiis quod signi
ficet. Per hoc possumus accedere quod semper oportet facere tales mentiones de hiis omnibus
sed ideo commonet philosophus quod nichil probibus quasdam scientias despicere quod pater
non facere mentionem expressam. Dicit enim si enim sit manifestum genus subiectum esse. Semper manifestum
est subiectum calefacere calidum et frigidum esse. Non oportet aliquam mentionem facere de hoc supponere
subiectum esse. Primum si de passione sit manifestum quod non passio sit nichil non oportet aliquam de
hoc facere mentionem. Illyminatur[?] dicit quod non oportet hoc omnia supponere in principiis librorum. Non oportet
quod doctor Pordiet[?] sed omnia ad discipulum quod si sunt sufficientes supponere oportet facere. Unde si
sit subiectum manifestum esse sed calidum esse et frigidum. Primum de albedine passionibus non
oportet quod significet ut autem in textu nominis vel significatio est sed non oportet de quibus dignitatibus
propter quod facit quam communiter de supponitur vel [illegible] tamen non oportet hoc pater Pampipi in ratio dis
[illegible] et tamen eget illius in demonstratione oportet utrumque illius uti potest si centum propositum et Pordiam
Non est suppositio neque petitio. Ostenso quod quedam potest et debet omitti in principiis
demonstrationis ut iam quod sunt semper non addiscenti non debet omitti ut sunt suppositiones et
petitiones ut quarto scientia quam potest et que debet omitti de principiis demonstrationis et quam
non philosophus assignat differentiam communiter quod debet presupponi in demonstrationibus ut philosophus scientia quam sunt
omittenda quedam et quam minime sunt omittenda. Pro quo philosophus distinguit dignitatibus sive
communes conceptiones a suppositionibus et petitionibus et 2o distinguit suppositiones et petitiones et
diffinitiones ad invicem dicit quod quarto quod id quod per se ipsum necesse esse et per se ipsum
necesse [illegible] videri necesse est suppositio neque petitio. Sufficiens quod dignitatibus est id quod per se
ipsum necesse est esse et quod per se ipsum necesse est videri. Tamen dignitatibus per se ipsum
est nominum et per se ipsum sed eundem sine nominis sed suppositio et petitio si per se ipsum
sit necessaria tamen non per se ipsum apparent necessaria esse sed eundem sine nominis similiter
aliunde. Dignitatibus est principium quod fit in terminis communibus ut hoc principium de quolibet
esse vel non esse sed dignitatibus sed suppositio et petitio sunt in terminis talibus unde hoc est
una suppositio si ab equalibus equalia demas que relinquuntur sunt equalia quod autem id quod ex se
necesse est et quod ex se necesse est videri ut sit suppositio vel petitio probat philosophus per hoc
quod suppositio et petitio possunt contradici per rationes exteriores quod dignitatibus non potest contradici

Conclusio 4ta huius libri est ista

Quid est dignitas

Nota pro cessum

sed dignitatis consideratur solum propter rationem interiorem que est in anima quia aut dignitatibus non potest contradici propter rationem exteriorem propter Illa enim exteriori contingit instare sed rationi interiori non

non tamen contingit instare semper ad vocem exteriorem proveniens in statuta secundum plura quia est in statione

ad quod ipsam si eget exteriori voce vel alio quod dignitates contingit instare proveniens

exteriori sed non propter rationem interiorem ad eam potest contradicere dignitatis provenientes extraneos planius

dicendo quod de quolibet verum est esse vel non esse sed per rationem interiorem non contingit instare nec contradicere

dignitati nulla enim sane mente potest contrarium opinari principii primi Similiter quod prius

dicit quod suppositio et petitio possunt contradici propter rationem exteriorem et dignitatis non solum propter

rationem interiorem plurimus propter rationem exteriorem in talibus argumentis unde quaelibet ratio que nobis non est

innata et que non est nobis anima dicitur ratio exterior secundum interior est ratio iam que est nobis anima

Om lumine intellectus agentis quod nobis innatum dicitur ratio interior Unde dignitati consentimus

plurimum intellectu agente Sed suppositionibus et petitionibus consentimus per argumentos et ita per

rationem exteriorem Boetius dicit de dignitatibus quod dignitas est propositio quam quis sui evidentiam

quisque probat auditam Temistius dicit quod dignitas est propositio quam non secundum discipline

addocere sed sunt eam per naturam in talibus quia sunt apud se ipsum nec oportet quod liceat aliquas ad

notitiam ipsius nisi notitiam terminorum quia et omnis in corpore vocatur ab omni stante

quia et ei per se ipsam et non per aliam rationem consentimus et est notitia adnaturale

intellectum que est in anima Unde agitur quidem ex re sensibilia et non ad lucem alienam suam se

detegit secundum ipsam lucem manifestum sic sol sub suis luminibus omnia videntur sic et intelligi

quaedam ipsa luce videtur ab intellectu et primum manifestatur omnia alia et secundum apud se ipsum

et sic in ipso sed per admissionem per quam accipit omnium aliarum scientiarum notitiam et in omnibus

sensibilibus nec accipit quod est quia iam per se ipsum intellectum accipit iam non quod indiget nisi quod ex

tendat in terminos anima **Questio sit de definitiva** Visa de dignitatibus a petitionibus

et suppositionibus Philosophus distinguit petitiones et suppositiones et diffinitiones quia in quantum

intellectio quaedam iam est propositio demonstrativa tamen demonstrabilior accipit tamen non demonstrantur et secundum hoc

quia non sunt de causa per illam scientiam sed per scientiam superiorem unde demonstrabilior verum est absque medio

eo quod non sunt medium in ratione scientia per quam posset in ratione demonstrari Similiter ergo quod fit de

non demonstratum sed dicunt in hoc quod si ratio propositio demonstratur non demonstrata sit probat addiscenti

tamen fit demonstrans tunc dicitur suppositio secundum non est suppositio simpliciter sed quo ad ipsum

Si autem illa propositio non sit probatur addiscenti nec autem eius opinio tamen quod addiscens non sit

ipsius opinionis quod credit iam propositionem esse veram nec sit oppositionis contrarie tunc oportet quod ista propositio

petitio ab addiscente tunc dicitur esse petitio Si autem addiscens sit opinionis contrarie ita quod

ille credat illam propositionem esse falsam tunc dicitur ergo quod tunc tantum iam oportet fieri disputationem et in ignorantiam

et disputationem tunc ergo non sunt suppositiones Visa differentia inter suppositiones petitiones et dignitates

Philosophus distinguit diffinitiones a suppositionibus et petitionibus et hoc duobus primo per hoc quia

omnis petitio vel suppositio accipit esse vel non esse sed termino diffinitiones non accipiunt

esse vel non esse Secundo omnis suppositio vel in toto est in toto vel in parte ergo omnis suppositio vel omnis

petitio vel est propositio universalis vel particularis sed diffinitiones nec sunt in toto nec in parte unde nec suppositiones universales nec particulares ergo diffinitiones nec sunt suppositiones nec petitiones **Ratio geometrici**

Et quia Philosophus in principio quod suppositio vel petitio secundum veritatem quia dicit quod omnis suppositio et omnis petitio

est propositio demonstrativa et per consequens vera quod non videtur verum quia geometrici aliqui suppositionem falsam

supponunt enim aliqui quod linea que non est recta sit recta et quod linea que non est bipedalis

sit bipedalis et ita videtur quod aliqui supponunt falsum in demonstrationibus Philosophus et dicit quod geometrici

non supponunt falsum hic dicitur linea visualis visualis que non secundum rationem esse vera et ita

non est bipedalis esse bipedalis non enim in textu eius est de hac linea visuali sed de linea

in intellectu que significatur per lineam visualem Unde breviter dicendum quod nec quod geometrici supponunt

in conclusionibus demonstrationes est falsum Terminus geometricus non demonstrat aliquid de linea visuali

Boetius

Temistius de dignitate

Nota quid sint et quid suppositiones petitiones et quid diffinitiones differentie

qua dicitur esse recta sed dicitur de linea in illis scilicet perspectiva linea visuali. Species quidditatis
Ad 4m est dicendum quod demonstratio est ex communibus ex hoc possibile aut videri quod omnes demonstrationes
ex universalibus separatis ab illis singularibus quod alia non in re talia. Ideo primo hoc unum omnes demonstrationes
quod non oportet ponere ulla separata quod sit non est demonstratio nisi cum amplius universale quod
quia in multis et dicitur non possunt rem de quo sit debitum exierit universale. Dicitur enim
vel esse in eis separatum a singularibus non pervenit de singularibus demonstrationis hoc est in hoc modo demonstrativa
demonstrationis quae potest sit amplius omne quod quia in demonstratione ut est ut est principium
principium si principium sit est per quod si sit principium ad hoc est principium hec ad principium
si sit principium quae sit est dignitatibus si sit principium ad hoc est et aut
in genere sit in genere sit est communis si sit genere aut de esse aut in de esse. Si sit de esse
ad esse probabile addiscenti sit est suppositio non simpliciter quia ad aliquid est aliqua
addiscenti nunc est quod ad est intentio opinata et nunc petitio si sit principium
in de esse sit est per quae dividitur in suppositionem et diffinitionem. Unde si sit principium in
de esse genere aut est amplius esse ut non esse ad non amplius esse ut non esse. Positio est suppositio
simpliciter. Secundo est diffinitio. Diffinitio est enim principium genere in demonstratione quamvis
sit genere in non amplius esse ut non esse. ~~Ad positionem~~

Contingere autem simul affirmare et negare.

Istud est quartum membrum et in hoc modo ponitur post primam quaestionem libri. Quaestio sim sitim. Nulla demonstratio recipit affirmationem et negationem eiusdem de eodem nisi quod sit tale quod non potest ostendi nisi per affirmationem et negationem eiusdem de eodem. Et hoc quod potest per se quod si omni syllogismo ad impossibile recipit affirmationem et negationem eiusdem de eodem et in syllogismo ad impossibile non potest aliud ostendi quam per affirmationem et negationem eiusdem de eodem. Minor autem in syllogismo ad impossibile universaliter affirmatio et negatio eiusdem de eodem patet quia si aliquis quod callias est non animal tunc esse sit argumentum callias est animal hoc non est non animal et propter callias est non animal nec sicut callias est non animal et callias non est non animal hoc callias non est callias. Quod callias non est callias non concluditur nisi per affirmationem et negationem eiusdem de eodem ex impossibili. Secundum enim quomodo aliquid concludere falsitatem aliarum premissarum. Et ad concludendum falsitatem non dicitur accipere minorem affirmativam et negativam vel et minorem exeuntem. Potest enim aliquis examinare sive se sicut ad minorem et per demonstrationem vel de eius opposito potest esse minorem sicut ad minorem et propter demonstrationem vel de eius opposito potest esse minorem esse superius ad minorem examinare et ita propter debitum exire et esse de eius opposito. Unde non dicitur sicut animal callias est non animal callias non est non animal. Quod vel per oppositum callias est animal non callias non quia non animal. Forma demonstrationis
est quod primo si velit quod nulla demonstratio per ordinationem in prima sua hoc est primum
affirmatio et negatio eiusdem in aliqua vicissim de eodem quod hoc est maximum sicut in demonstratione
utitur in principio in negativa eo et esse ipso quam vult concludere quod affirmat aliqua
dispositionem de aliqua et negative de aliqua eiusdem dispositionis sed vult ostendere quod mundus
sit finitus et non est infinitus. Probatur. Omne corpus est finitum et non est infinitum.
Mundus est corpus. Ergo mundus est finitus et non infinitus quod omne corpus est finitum.
Probatur per demonstrationem naturalem et quod non est infinitum. Probatur per hoc principium affirmatio
et negatio eiusdem non vicissim de eodem si hoc de corpore est finitum nam corpus est
infinitum vel non finitum. Sicut hoc utitur de tertio modo principio quam vult concludere
conclusionem et sicut sicut expositionem oportet legere sicut sit. Textus vulgatus de tertio recipit
hoc est per ordinationem hoc si non contingit idem simul affirmare et negare oportet enim quod
nequaquam ad dicendum negare hoc unum contingit et eo quod secundum sicut in demonstratione

utrum hoc principium [illegible] indiget in ad ostendendum sive conclusionem [illegible] aut per hoc principium in[illegible]
in primum [illegible] demonstratio quod verum sit affirmare de [illegible] et non sit verum negare [illegible] demonstratio
[illegible] in [illegible] posito [illegible] quod est medium [illegible] verum est affirmare illam maiorem
extremitate [illegible] et non est verum negare [illegible] extremitatem demonstratio [illegible]
aut [illegible] quod [illegible] principio quod dicit [illegible] dispositionem [illegible] sunt medium
[illegible] medium necesse [illegible] principio [illegible] debiti extremitate [illegible]
[illegible] extremitatis [illegible] negare vel affirmare et medium [illegible] et [illegible] extremitatis
et [illegible] est [illegible] extremitatis quod est [illegible] ad medium et medium ad [illegible]
extremitate [illegible] aut [illegible] extremitatis affirmative demonstratio affirmato [illegible] de medio [illegible]
negato [illegible] non [illegible] dicit [illegible] adversus huius principii non [illegible] sit affirmare et negare
et 2m [illegible] expone [illegible] satis plana **Omne autem affirmare et negare**
[illegible] huius [illegible] quod demonstrationes [illegible] principium [illegible] de
quolibet dicitur affirmatio vel negatio non [illegible] sed [illegible]
ad [illegible] principium [illegible] maximum [illegible] et quod sunt [illegible] quod est [illegible]
[illegible] ex [illegible] huius libri **Communicant autem omnes.** [illegible] demonstratio est quod
demonstrationes [illegible] principiis omnibus [illegible] dicit [illegible] Utrum illa
[illegible] sit [illegible] mathematice an et illis et aliis [illegible] Ad id [illegible] dicit philosophus
quod [illegible] quibus [illegible] demonstrationes [illegible] omnibus [illegible] et ut dicit
Lincoln illa [illegible] omnes sciencie [illegible] in quibus principiis non est [illegible] huius sciencie
[illegible] mathematica [illegible] aut methaphisica [illegible] huius sciencie [illegible]
[illegible] dicit philosophus quod omnes sciencie [illegible] principiis quibus ex quibus demonstrationes
procedunt sed non [illegible] de quibus demonstrantur neque [illegible] demonstrantur
ut dyalectica et [illegible] methaphisica [illegible] demonstratur [illegible] sciencie [illegible]
[illegible] principiis quibus [illegible] principia [illegible] aut sunt dispositiones [illegible] ut de quolibet affirmatio
[illegible] negatio est vera aut sunt dispositiones [illegible] ut si ab equalibus equalia demantur
Et [illegible] est quod dispositiones [illegible] sunt [illegible] omnibus sciencie et dispositiones [illegible]
[illegible] omnibus mathematice et sciencie naturali et [illegible] philosophie [illegible] prima philosophia [illegible]
[illegible] et eius dispositiones primas et principia [illegible] suas dispositiones
primas et [illegible] demonstrationes demonstrant [illegible] non demonstrant [illegible]
[illegible] demonstrationis [illegible] philosophus enim [illegible] demonstrare
ea [illegible] possibile est [illegible] ea [illegible] et
alii [illegible] quod [illegible] non [illegible] ea [illegible]
ad [illegible] quod [illegible] negare [illegible]
Dyalectica non procedit ex [illegible] principiis demonstrationis [illegible] alterum partem [illegible]
[illegible] adversarius partem [illegible] non interrogaret [illegible] demonstrator non interrogat
quod non [illegible] adversarius partem [illegible] et [illegible] utrumque positum [illegible]
2m Albertus [illegible] quod dyalectica [illegible] non [illegible] dyalectica est [illegible]
[illegible] et [illegible] negocia [illegible] Dyalectica autem
[illegible] est [illegible] determinant [illegible] dyalectica [illegible] dyalectica
[illegible] determinant passiones non [illegible] interrogans [illegible]
[illegible] quod interrogare est [illegible] assensio [illegible] alteram partem rogare
[illegible] interrogationes non sunt [illegible] demonstrationibus [illegible] est [illegible]
[illegible] quod [illegible] demonstrator [illegible] modo interrogat
demonstrator [illegible] interrogat Respondet ad [illegible] opposite de
quo [illegible] non enim potest demonstrator arguere ad [illegible] partem
contradictionis quia conclusio demonstrationis est vera et non [illegible]
[illegible] contradictionis est vera [illegible] **Magi videntes stellam**

Conclusio huius textus [illegible]

Lincoln

Albertus

Quo[modo] demonstrator interrogat [illegible]

Si autem est interrogatio syllogistica.

Hoc est xiii capitulum huius libri in quo ponitur 3a conclusio huius libri. Conclusio est ista quod omnis demonstratio est ex propriis secundum enim est 2a quod 3a est quia principia necesse est fieri propria cum quibus utitur demonstrator ex hiis ostendit philosophus 3am conclusionem huius scientie que est ista. Primo ostendit quod questio qua querit demonstrator est ex propriis. Ista quod questio quam querit demonstrator est quod demonstratur et id quod est quod in una demonstratione est principium in alia. Hec autem. Omnis propositio ex qua demonstrator est ex propriis sed omne quod qua querit demonstrator est propositio ex qua demonstrat ergo omne quod querit demonstrator est ex propriis principiantibus et ex propriis sunt ergo omne quod qua demonstrator querit est ex propriis sunt.

Manifestum itaque est. Ex hoc concludit quod correlarie quod omnis scientie non sunt in questionibus sunt necessarie sed quod artifex determinat proprias questiones alterius scientie et quelibet scientia habet proprias questiones alterius scientie et quia ad quamlibet scientiam pertinet responsio et interrogatio ideo sicut scientie sunt proprie interrogationes ita sunt proprie responsiones. Unde sed non contingit unicuique scientie de qualibet questione interrogare sicut ad aliquid respondere unde secundum ad 1a scientiam quod est scientia propria scientia et quia ex interrogatione et responsione fit disputatio dicit quod sicut quelibet scientia habet proprias interrogationes et proprias responsiones quod sic quelibet scientia habet proprias disputationes. Et ideo si geometra disputat cum geometra quod geometra debet quod ad geometriam pertinet maxime quod bene procedit disputando. Si autem non sic disputat ut si aliquis disputaret in geometria non de geometria maxime est quod non arguet vel non concludet nec committet in partibus ut si disputet de musica et quando eandem esse geometria et musica. Secundum de non geometria non est in geometria dicendum quod non potest medium vel principium alicuius scientie nisi bene disputat in musica et sicut est in geometria sic in aliis scientiis.

Cum autem sit geometrie dictum est quod omnis scientie non communicant in questionibus sed quelibet scientia habet proprias questiones. Ex hoc oritur dubium an questiones et quesita que fiunt in terminis propriis alicuius scientie sint interrogationes denominate ab ista scientia et videtur quod interrogationes que fiunt in terminis geometrie sunt geometrice videtur quod sunt geometrice et quod non geometrice propter quod non videtur quod aliqui interrogationes debeant dici geometrice nisi quas geometra potest demonstrare sed multe interrogationes fiunt in terminis geometrie quas geometra non potest demonstrare. Alia dubitatio utrum syllogismus qui est ex oppositis principiantibus concludens fiant in terminis propriis cuiuslibet scientie sit syllogismus ignorantie aut per syllogismum. Quartum ad dubitationes movetur in littera secundum expositorem syncategorematicum.

Expositor dicit quod philosophus movet 3a dubitationes quarum 1a et una est tantum in interrogationibus aliqui sunt geometrice et ideo utrum aliqui interrogationes sunt non geometrice et ideo in terminis geometrie. 2a est utrum interrogationes que sunt secundum ignorantiam in una quaque scientia sunt interrogationes illius scientie ut utrum interrogationes que sunt secundum ignorantiam in geometria sunt interrogationes geometrice. Dicitur autem interrogationes secundum ignorantiam alicuius scientie quam interrogantur definit quod sit a viris illius scientie. 3a est utrum syllogismus ignorantie sit ex oppositis scientie vel ex falsis procedens aut ex paralogismis vel principiis informa quod non est syllogismus sed apparens syllogismus.

Dubitationes autem istas duas solvit philosophus propter quod non geometrica et secundum ignorantiam dicitur dupliciter quia utraque potest dici geometrica absolute vel potest dici in una ratione ista cum dispositione ponens quod utrum non geometrica quod non geometrice.

Conclusio 3a huius libri

Primum

Syncon

3a dubi

Solvit secundum

Primo

3a

Dubium litterae

aut quia si aliquis geometer sed male interrogatio quae simpliciter est in mathematica est non geometrica pro-
cedit a interrogatione quae est in terminis geometriae et non secundum scientiam geometriae est non geome-
trica ut lineas rectas aequales distantes concurrere id est non geometrica vel male sumendo geome-
tricam sicut aritmetica [illegible] dicitur 2° uno modo quando [illegible] ¶ Alio modo male
sumendo scilicet geometrica dicitur 2° ut [illegible] propter ad dubitationem motam [illegible] aliis
verbis potest fieri sic dicendo ¶ Aliqui dicunt geometricam 2m in forma et aliqui 2m materiam
interrogatio est geometrica secundum formam quae est in terminis geometriae debito modo or-
dinatis ut lineas rectas aequales distantes non concurrere sed id dicitur geometrica secundum materiam
solum quae est in terminis geometriae male ad invicem ordinatis ut si aliquis componeret [illegible]
[illegible] deberet dividi vel dividat [illegible] in quo deberet componi [illegible]
[illegible] lineae rectae aequales distantes [illegible] concurrere est geometrica 2m materiam solum et sicut
geometrica 2° dicitur sic et non geometrica ¶ Illumque monet [illegible] ¶ Notare est quod philosophus
[illegible] et aequales in interrogationibus et geometricis et ita declarans [illegible] demonstrans non demon-
[illegible] alibi quod demonstrator non interrogat ¶ Ad id [illegible] dicitur quod in interrogationibus dialecti-
[illegible] [illegible] utriusque partis contradictionis utrumque cum [illegible] et utrumque
[illegible] eligere quam partem voluerit concedere ut utrum arbor sit animal vel non
sed [illegible] demonstrativa [illegible] [illegible] una parte contradictionis in-
[illegible] quia [illegible] non potest concedi nisi [illegible] sensu [illegible]
[illegible] [illegible] videntur sicut [illegible] [illegible] est diffinitio hominis
[illegible] [illegible] et mortale est
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible]
diffinitio hominis et similiter [illegible] quaerit [illegible] sentiat videns eodem modo est
[illegible] quaerit [illegible] [illegible] non [illegible] [illegible]
[illegible] partis contradictionis ipse voluit sed assentiens [illegible] partem quaerit
[illegible] [illegible] sentiat [illegible] et [illegible] interrogatio demonstrativa [illegible] dialectica
[illegible] [illegible] interrogatio [illegible] una parte contradictionis ¶ sed dialecticus interrogans [illegible]
partem [illegible] sed utramque [illegible] sub dubio et [illegible] interrogatio demonstrativa
[illegible] interrogatio dialectica ¶ [illegible] demonstrator dubitans [illegible] sensibili [illegible]
[illegible] demonstrator [illegible] quaerit illud [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] utramque partem [illegible]
[illegible] [illegible] partem [illegible] partem veram et [illegible]
falsa quia non [illegible] nisi [illegible] ¶ Et ideo quaerit utramque contradictionis
[illegible] sed demonstrator solum partem veram quaerit ¶ In doctrinis non similiter
est paralogismus ¶ Deinde cum dicit [illegible] doctrinis sunt [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et errorum ideo philosophus [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in doctrinalibus non est
deceptio in doctrinalibus et in aliis scientiis [illegible] [illegible] in aliis facultatibus ut ex [illegible]
nisi parum deceptio [illegible] deceptionis [illegible] in aliis facultatibus ut [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] ¶ Post [illegible] philosophus [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] doctrinalibus quia in aliis et [illegible] quia [illegible]
[illegible] est deceptio in doctrinalibus [illegible] quod in doctrinalibus non [illegible] deceptio [illegible]
[illegible] in doctrinalibus [illegible] et [illegible] assignat [illegible] prima est quod in doctrina-
libus [illegible] in aliis facultatibus et [illegible] syllogismi et ibi non sunt fallaciae quae [illegible]
est semper [illegible] et [illegible] syllogismi [illegible] in doctrine [illegible] et [illegible]
[illegible] et [illegible] in aliis facultatibus [illegible] quae non sunt [illegible] et [illegible] syllogismi ¶ [illegible]
et [illegible] aliis [illegible] quae non [illegible] se offerunt intellectui et [illegible] videtur
[illegible] [illegible] in [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et
[illegible] sed [illegible] sunt in [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et

possibile ne sine non cognoscendo proprie ab inventione sed procedunt vel dialogice et
non discernunt et eorum subtilitates et differentias. Et ideo in illis accidit deceptio frequenter.
Primum in naturalibus est minor etiam quam in aliis propter mutationes rerum naturalium. Allincon dicit quod habet
secundum statum secundum locum motum naturales vel aristoteles statum vel loca et propter mutationes
titudinis eorum oppositionis earum quandam universaliter in huius naturalis magis et probare
quia ut videtur sancte plures ponit exemplum ponit quare in mathematicis est pauca deceptio.
Primum enim querit enim omnis circulus erit figura et dicitur quod sic. Si sit ar. 2. omnis
circulus est figura terminis omnis est circulus ergo terminis omnis est figura hic similiter
apparet de figuris quia statim apparet in illam quod circulus non dicitur eodem modo de figura et de
terminis et ideo in mathematicis cum non et ideo minus potest decipi nunquam et potest cum non
decipi nisi tamen audientes non intelligit in mente suo et significatum eum cognoscit. Causa autem
tamen quare in mathematicis est minor deceptio sed quod consideratio in mathematicis universaliter tamen vel
sermonis simpliciter etiam et paucorum et magis sensata sed consideratio dialectice est in pluribus et in
pluribus et magis in aliis et signum quod dicitur considerat vel est quod non in feruntur in
statuit quia demonstratoris per propositiones propter veritatem sed secundum per propositiones vel. Si enim per propositionem
propter veritatem sicut in scientia quam demonstrator determinat posset ar. 2. quia aliquem ex
propriis principiis quia per propositionem per quam in mente syllogizat sed demonstrator secundum ex veris

Contingit autem quasdam. Hic assignat per quam causam ut frequentius accidit
deceptio in mathematicis et est 2am causa quod in mathematicis syllogizatur ex affirmativis in 2a figura
quia quandoque non dicitur in mente an termini sint convertibiles an non et sumuntur termini
convertibiles quod convertibiles et syllogizatur in 2a figura affirmative tunc accidit error et deceptio
et fallacia consequentis et multi enim fuerunt decepti quidem plures nota sumunt syllogi-
zantes sic omne quod in multitudine anno generatur cito igneus cito generatur ergo in multitudine
anno aqua igneus generatur sed non sunt convertibiles quia non omne quod generatur cito est
igneus nec omne quod in multitudine anno generatur est igneus. Quaestio quid dicitur generando
in multitudine anno quantitatis generanti excedit quantitatem illius ex quo generatur
sed igneus generatum excedit in decuplo est maior quia aer ex aqua generatur. Et dicit
Allincon quod talia cito generantur quia eorum forma cito generatur in principio tempore subito
propter transsunt materie eo quod in generatione corporis parva materia sit magna. Sed ex
hoc dubitatur quia sicut in multis quod generatio sit successiva quod tamen alibi dicit sit
quod generatio sit subita. Ad istud respondent quod forma rei generatur et maxime in
simplicibus in duratione in partem materie per partem successive quia per propinquior generanti
terminum dispositionem ad receptionem forme substantialis quia prius removentur vel propter hoc est
generatio successiva quia forma prius in duratione in parte materie propinquiore ge-
neranti quia in parte remotiori sed tamen aqua prius recipit formam substantialem
non amplius recipit in tota in ea forma recepta sed forma accidentalis
recepta in subiecto potest intendi et remitti. Non successio in transmutatione potest dici
durare uno quia forma intendi vel remitti. Alio quod forma particularis in
duratione et sic transmutatio potest dici successiva. In duratione materia sit transmutatione subita
potest dici durare vel quod oppositum successione quod est vel in recipere intensionem vel remissionem
in forma vel quod oppositum successioni quae attenditur in hoc quod forma particularis
in duratione. Et primo dicitur generatio subita quia generatio non fit per intensionem et re-
missionem in forma. Causa autem quare minor est deceptio in doctrinalibus quia in aliis similis
est quia opposita consequentia non est dare in primis quia ipsum argumentum fuit re-
ductum in sua principia sed in doctrinalibus est facilior et brevior resolutio usque
ad principia quam in aliis ergo in doctrinalibus est maior certitudo et minor deceptio

Allincon

Non presso

Allincon

Subito dicitur

Successiue conuenit pot dici

quia mathematicus quam aliquis in doctrinis possit paralogismos facilius percipere ad genus in propria materia probatur quia in doctrina aliquis prius cognoscit antecedens et non aliquis aliquid quam ante consequens secundo et difficilius scit medium et in quantitatibus est resolutio. Alia vero causa quare in doctrinis facilior est resolutio quia in demonstratione quia scit plura media per que fit in ferendo conclusiones sed in mathematicis ad unam conclusionem non est nisi unum medium. Secunda in mathematicis ad conclusionem in sua propria non est nisi unica via secundum demonstrationem scit multe vie et forte non eligitur via recta nisi per aliqua discursus sit per plures etc. et ideo facilior in mathematicis est resolutio quia in demonstratione. Tertia vero causa demonstrationum in mathematicis augetur et fit additio non per interpositiones plurium mediorum per extremorum ad conclusiones sed in mathematicis multiplicantur demonstrationes alius viis duabus scilicet in assumendo sub et in assumendo in latus. Conclusio demonstrationes per multiplicari sumendo sub ut extremum aliquid in fine ad primum et sumendo sub ut in fiori ad ut sumendo sub ante resolutionem et sub resolutionem aliquid ad 100 multiplicantur demonstrationes in assumendo sub. Tertio per hoc docet multiplicari sumendo ad latus ut sumendo aliquid coequale sub sub ut in genere hoc est una demonstratio omnis numerus est in finitus aut finitus omnis par est numerus. Et si sumimus accipiatur coequale sibi omne pari ut numerus impar est aliquid de numero ut sit sic omnis numerus est finitus vel infinitus omnis numerus impar est numerus et sic multiplicantur demonstrationes accipiendo aliquid coequale sub alio. Alii exponunt quod philosophus declarat quod in mathematicis non accidit deceptio secundum fallaciam in dictione nec secundum fallaciam extra dictionem secundum fallaciam in dictione non accidit deceptio conclusio et secundum probatur in extra philosophus ratio ibi est conclusio mathematicus ut si sic arguatur unus terminus est finitus tamen in omni est tertius quod non accidit deceptio ex dictionibus ratio ibi non fit deceptio sed fallacia consequentis ratio in mathematicis accidit in terminis quantitatibus et in terminis quantitatibus non est fallacia consequentis etc.

Sed dicet utique aliquis

Ista pars est 2a huius capitulum precedens. Ista in parte precedenti determinavit philosophus de demonstratione in se et absolute et hic determinat de demonstratione comparando unam demonstrationem ad aliam primus enim declaravit aristoteles quod demonstratio est ex primis veris et immediatis et prioribus et notioribus et causis conclusionis et ex necessariis et ex per se in hiis et ex universalibus et propriis et in corruptibilibus et ex propriis principiis conditionibus et quibus et hec conditiones non aggregantur simul in demonstratione maxime et perfectissime dicitur que accipit scientiam propter quid. Secundo sit quod difficile est scire in principio sed ista pars sequens in qua determinatur de finibus quod differentiam est scire in principio sed ista pars sequens in qua determinat de demonstratione comparando unam demonstrationem alteri. Et dividitur in partes. Et primo comparat demonstrationes propter quid ad demonstrationes quia ut eligamus probandum demonstrationes propter quid quia maxime facit scire. Secunda ibi Primus principalis pars docet in qua fit illa demonstratio propter quid maxime est ordinanda. Tertia pars determinat de comparatione demonstrationis deficientis ignorantie quia non potest sciri unum oppositum nisi cognoscatur reliquum ideo ad hoc quod sciamus demonstrationem cognitionem de demonstratione oportet cognitionem deficientis ignorantie. Sed quia si non esset status in principiis et in causis non contingeret scire. Ideo in quarta parte determinat de statu predicatorum et causarum ordinando quod non est processus in infinitum. Quarta parte determinat de demonstratione universali et particulari et de demonstratione affirmativa et negativa et de ostensiva et de ea que est ad impossibile. Ita demonstratio non solum dividitur in demonstrationem propter quid et demonstrationem quia sed etiam dividitur in demonstrationem universalem et particularem etc. de quibus solum philosophus determinat determinat ut doceat nos modos demonstrandi

p[er] quos attingit a[liqu]o[d] sub[iectu]m. Dub[ium] p[ri]m[o]. Quia s[cienti]a s[ub]alt[er]nata s[emper] est de
s[ub]i[ect]o et de ip[s]o sub[iect]o. P[ri]mo q[uod] apparet de m[ulti]s q[uod] d[ic]it p[hilosophu]s de
s[cienti]a 2o in d[e]m[onstrati]o[n]ib[us] s[ub]ie[cti]s. S[cienti]a p[ro]p[ter] q[uid] et s[cienti]a q[uia] s[un]t de m[od]o p[ro]p[ter] q[ui]d et de m[od]o q[uia]
d[ic]unt eo q[uod] una att[ingit] in una s[cienti]a et a[lia] in alia. S[ed] s[cienti]a s[cienti]a p[ro]p[ter] q[ui]d att[ingit] in
q[ui]a d[ic]it s[cienti]a s[ub]alt[er]nat[a]. S[ed] s[cienti]a q[uia] att[ingit] in s[cienti]a s[ub]alt[er]nata. Medi[um] est s[cienti]a d[ic]unt q[uod] et
p[ro]p[ri]um p[ri]ma et i[m]mediata. S[cienti]a d[emonstrati]o p[ro]p[ter] q[ui]d q[uod] fit p[er] ca[usa]m i[n] medi[um] s[ed] d[emonstrati]o q[uia] a[lite]r n[on] fit
p[er] ca[usa]m p[ri]ma et i[m]mediata sed p[er] ca[usa]m remota et c[etera] est una d[iffer]e[nti]a. Alia est
d[iffer]e[nti]a d[emonstrati]o p[ro]p[ter] q[ui]d q[uod] fit p[er] ca[usa]m i[n] medi[um] sed d[emonstrati]o q[uia] a[lite]r fit p[er] c[aus]a[m]
s[ed] p[er] eff[ectu]m. Pot[est] e[ni]m eff[ectu]s a[lite]r e[ss]e c[on]v[er]tibil[is] c[um] ca[usa] et e[ss]e notior q[uam] ca[usa] et
e[ss]e p[otes]t ca[usa] de[monstr]a[ta] p[er] eff[ectu]m et erit d[emonstrati]o q[uia]. Ad i[n]tellige[ndu]m q[uod] d[emonstrati]o p[ro]p[ter]
q[ui]d semp[er] fit p[er] ca[usa]m i[n] medi[um] ita q[uod] ad d[emonstrati]o[ne]m p[ro]p[ter] q[ui]d req[ui]ru[n]t[ur] 2a s[cilicet] q[uod] fit p[er]
ca[usa]m et p[er] i[m]medi[atu]m. Adeo q[uod] si a[li]q[u]a d[emonstrati]o no[n] sit d[emonstrati]o p[ro]p[ter] q[ui]d pot[est] e[ss]e aut
q[ui]a no[n] fit p[er] ca[usa]m aut q[ui]a no[n] ex i[m]medi[atis] s[ed] 2m h[oc] e[st] 2x d[emonstrati]o q[ui]a una q[uia] no[n]
fit p[er] ca[usa]m s[ed] p[er] eff[ectu]m. Alia q[uia] fit p[er] ca[usa]m sed no[n] p[er] ca[usa]m i[m]media[m] sed p[er] ca[usa]m re-
mota[m]. Adhuc pot[est] e[ss]e 3o mo[do] ut si sit defectus ta[m] i[n] m[edi]o q[uia] i[n] i[m]media[to] tu[n]c
est d[emonstrati]o q[uia] et fit p[er] eff[ectu]m remotu[m] i[n] m[edi]o no[n] c[on]v[er]tibile[m]. Pot[est] e[r]go modis
pot[est] e[ss]e d[emonstrati]o. S[cienti]a a[utem] q[uod] est d[emonstrati]o p[ro]p[ter] q[ui]d et a[li]q[ua] q[ue] e[st] d[emonstrati]o q[uia] e[st] 2x. Q[uia] aut
fit p[er] ca[usa]m remota[m]. Aut p[er] eff[ectu]m et h[oc] d[upliciter]. Aut p[er] eff[ectu]m i[n] medi[um]. Aut p[er] eff[ectu]m
medi[um]. Ex[empl]a ponit p[h]i[losophu]s et p[ri]mo pot[est] ex[empl]u[m] de d[emonstrati]o[n]e q[uia] q[ue] fit p[er] eff[ectu]m c[on]v[er]tibile
et i[n] medi[um] et s[ecundu]m 2o ex[empl]a u[nd]e est de planetis s[ed] d[emonstrati]o re[spe]c[tu] q[uod] s[un]t p[ro]pe q[uia] no[n]
scintillat erit d[emonstrati]o q[uia] p[er] eff[ectu]m c[on]v[er]tibile[m] et sit ar[gumentu]m. Om[n]e no[n] scintillans
e[st] p[ro]pe. Pla[ne]t[e] planete no[n] scintillant. E[r]go planete s[un]t p[ro]pe. Vel sic. Om[n]e corp[us]
lucidu[m] no[n] scintillans e[st] p[ro]pe. Planete s[un]t corp[or]a lucida et no[n] scintillantia.
E[r]go planete s[un]t p[ro]pe. H[ec] est d[emonstrati]o q[uia]. Q[uia] s[ed] co[n]cludi[tur] ca[usa] p[er] eff[ectu]m. Na[m] e[ss]e
p[ro]pe e[st] ca[usa] illi[us] q[uod] no[n] scintillat q[uia] e[ni]m planete s[un]t p[ro]pe i[de]o no[n] scintillant. Et i[de]o s[ed] p[ro]pe
p[ro]pe tu[n]c est d[emonstrati]o p[ro]p[ter] q[ui]d. Si d[icere]t[ur] e[con]v[er]so et p[ro]b[are]t[ur] q[uod] planete no[n] scintillant p[ro]p[ter] h[oc] q[uod] s[un]t
scintillare et planete no[n]. Ad i[d] v[idetu]r Lynton d[ic]e[n]s q[uod] q[ua]n[do] res longe e[st] a visu
tu[n]c p[ro]p[ter] s[ua]m d[ist]a[n]tia[m] sub p[ar]uo angulo vide[tu]r et no[n] pot[est] subtilit[er] a[spectu] visu c[er]ni et vis[us]
e[r]go vide[tu]r res sub angulo maiori et p[ro]pe vis[us] subtil[ite]r disce[r]nit q[uia] visuales de res visa
sub angulo p[ar]uo vi[detu]r p[ro]p[ter] dista[n]t[ia]m. Tu[n]c no[n] p[er]cipi[tur] subtil[ite]r nec disti[n]g[uit]. Et q[uia] t[u]nc visu
visiua tacet fine i[n]tento no[n] q[ui]escit nec fi[n]it sp[eci]es visuales q[ui]escere
et c[um] generat i[n] eis tremore[m] p[ro]p[te]r ru[m] i[n]cipie[n]tem p[ro]p[ter] rei visi[bi]l[is] i[de]o apparet q[uod] illa
res visa t[re]mat et i[de]o t[re]mor apparet rei vise d[icitu]r scintillare. Non stelle fixe
sed planete no[n] appare[n]t sic scintillare. S[ed] apparent scintillare p[ro]p[ter] t[re]more[m] i[n] orbe
fixe. I[de]o p[u]tant melius et subtilius disce[r]ni a visu. Aliud ex[emplu]m pot[est] p[h]i[losophu]s de d[emonstrati]o[n]e
q[uia] ut si d[e]l[u]na d[emonstr]a[re]t[ur] e[ss]e circularis q[uia] aug[e]t[ur] circulari[ter] i[n] lu[n]e p[ar]te e d[emonstrati]o
q[uia]. Na[m] q[uia] l[un]a s[ed] aug[e]t[ur] circularit[er] e[r]go e[st] circularis. Exempl[um] medi[um]
medi[um]. H[ic] d[e]t[er]minat p[h]i[losophu]s de d[emonstrati]o[n]e q[uia] q[ue] fit p[er] ca[usa]m no[n] c[on]v[er]tibile[m] tal[is]
q[uod] no[n] e[st] al[ia]. H[ic] v[idetu]r ca[usa]m no[n] c[on]v[er]tibile[m] s[ed] q[ui]a no[n] resp[ic]it p[ro]p[ri]et[ate]s et videa[tu]r
s[i]m[i]l[ite]r q[uod] no[n] i[m]p[or]tat q[uod] si negativo e[st] i[n] negat[iu]a. T[u]nc affirmat[iu]o e[st] i[n] affirmat[iu]a
et h[oc] mo[do] d[ic]e[re] c[on]v[er]tibili q[uia] si a[li]q[u]a c[on]v[er]ti[tur] cu[m] o[ppos]ita c[on]v[er]tibili e[r]go s[ecundu]m e[ss]e al[iu]d

Demo[n]str[ati]o e[st] duplex

o[mn]e q[uod] e[st] p[ro]pe no[n] scintillat
Planete s[un]t p[ro]pe

Dubium

Solu[ti]o Lynton

et propter sonorosa fundatur in uno
iste cathus est sonorosus quia fundatur in uno f

ter tamen non respirando et aliquid est tamen respirando et sic omne aliquid respirat. Dicit etiam philosophus quod ratio dicendo quae sit propter remotum debet fieri in ratione sua. Sed omne paries est aliquid non respirans, est aliquid, ergo non paries est respirans. Dicit aliud hic de ratio per effectum non convertibilem. Effectus enim excedit causam suam ut hic effectus causa potest aptius causam, nam descriptio est effectus igitur hic enim est effectus excedens quia potest inveniri extra ignem et ab igne et a sole et si pro effectum debeat concludi tamen ... quod non sit et non affirmative positio enim debet quod non est ignis quia non descriptio.

Comparatur autem. Dicit philosophus duas causas a remoto comparantur ad suos effectus et dicit quod comparantur ... causa et quae sunt remote ... dicunt et dicit quod ... Anacharsis dicit ipse respondit quod in Scythia non ... quia non sunt ibi sibillatores quia non sunt vites quia vites sunt sibillatoribus et dicit quod non sunt ibi sibillatores ... a primo ad ultimum vites sed sibilatores sunt tamen vini et vinum tamen potatores ... sed valde remote.

Alternio autem. Dicit quando demonstratio propter quid et quando demonstratio quia differunt in scientia quia una et differunt in eadem scientia philosophi duobus modis in diversis scientiis. Et dicit quod differunt in scientia quia una scientia subalternat et dicit propter quid et scientia subalternata scientia quia. Et dicit quod una scientia subalternata ut perspectiva sub geometria. Et dicit quod unde dicit quod communiter sunt scientiae quarum una est subalternata et musica sub arismetica. Intelligendum quod una scientia potest esse subalternata duobus modis: primo si subiectum illius scientiae potest esse sub subiecto alterius scientiae sed secundum genus quo scientia de causis. Alio modo sub scientia tradita in libro philosophi. Una autem est sub ... alterius ... aliqua differentia et una scientia subalternata quia subiectum unius scientiae addit super subiectum alterius ... linea visualis addit super ... et est perspectiva sub geometria quia subiectum perspectivae linea visualis addit super ... extra et ideo dicit philosophus quod dicit. Si una scientia sit subalternata subiectum geometria una ... extra et ideo ...

Scientia superior dicit propter quid et inferior dicit quia ... scientia de quibus ... dicitur ... unitate et philosophus dicit quod ... potest esse quia ... non ... et ... omnes enim possunt dici scientiae mathematicae ... sed non ... et in ... scientiae ... Et ideo non dicitur ... sed ... Intelligendum quod aliqui dicunt quod ad hoc quod una mathematica ... quaerere. Intelligendum quod una est quod subiectum scientiae subalternatae ... scientia subalternans alterius ... sed potest subiectum scientiae subalternantis ... linea visualis ... linea. Alia conditio est quod ... addit ... sed enim linea visualis ... quia alia scientia ... subalternata scientiae dignae ... hoc ... alterius ... et ... quia alia scientia ... quae est ... Eadem enim est scientia de uno et de quo eadem est scientia quae est digne et quae est de ... nunc ... Alii dicunt quod modo subalterna omnis scientia ... quae est subiectum de subiecto ... vel quod modo ... est alia sed ... et sed ... geometria et perspectiva vel quod ... sed ... et militiae. Scientia naturalis vel quod ... sed ... subiectum scientiae subalternantis ... de subiecto scientiae subalternatae ...

Ypotesis quod subiectum scientiae subalternantis ... et ... subiectum ... est ... enim musica ... et ... Primum Aristoteles subalternat sibi ... de ... et ... et ... non ... in geometria quae est de lineis et superficiebus et lineae et superficies non ... quod in hac scientia subalternata ... quia ... scientia superior et dicit quod ... sed scientia inferior ... quia ... et tamen illius addit non dicit tamen superior sed scientia inferior ... quia ... scientia superior dicit ... illius quod scientia inferior ... a superiori quia et quia non ... scientia superior dicit ... scientiae inferioris nisi in ... dicit enim quod una scientia non ... scientia superior dicit ... scientiae ... subalternat sibi ... subiectum scientiae subalternatae. Hoc enim ... Dicit quando ... scientia subalternata.

et scia subaltna dotz phs quo dicit et ponit 3s dicas p͡a ant̃ expte
mois sci di ¶ Scia mod sciedi scie subalt̃te B scie q et mod sciedi scie
subaltnate B sat ipr q ¶ Alia dicta sintim expte rei scite q e in mito ut
ipm e sciti i scia sub altna et no i scia subaltnate scia scia subaltnat
asidat ulta et asidans ulc nito ut nesat sim ic poz et a'ap scali
i ulti et ignorare impti ut p̄nt dem B ¶ Secdo dicit i ho q
scie subalternates acciunt i malia et magl abstra B scie
subalte acciunt magl malia ut q̃ i scia subalte accit̃ sim
abstrhi amatia id acciii i scia subaltn sim q applicat mate ¶ Ad
hunc dicit ipr q et q i dimis scitis q no subaltnat̃ nisi 2m ptes in
tib3 em scia sub altnat dt ipr q et scia subaltna dt q ¶ scdo scia
nalis subaltnat̃ p pfunc quam adiai ptem scie nalis q est de
ii vide ¶ Tnia quam ad sciam deyinde p pfinis dt ipr q et nal
q adhuc ipr q et q dicit i dimis scitis quar nent subaltnat
alti ut quam adptes ut sim aliq i una ut a'qua ipoe dequa
dit q et de ia ipoe de qua dt q dt a'a scia ipr q et ioo sc hnt
medic̃ et syrurgia et geom ¶ Scia scia medica vel medicus
dt q wlna circularia tardis sanat̃ sed no scit ca huius Et io de ia
ipoe dt q et no ipr q B geomet dit ca huius ¶ Causa ei quare
wlna circulaa tardius sanat̃ B q i circulo no e angulq et io
ptes magl distat et ipr ho tardius acciutat et id B geomet dice
q ptes circuli magl distat et q i circulo no est angulq ¶ P3 go
ex pdcis q ipr q et qa dicit ipr ho q illi ut dimi sc scie et ille
hnt dimi sc scie asidar ut una scia dit ipr q et a'a q ¶ Et ho poz3
aut q una scia no subaltnat̃ alti sim sed ad a'ap pte eius et
nalis scie subaltnat̃ p pfunc aut q una scia simp subaltnat̃
alti quo p pfunia subaltnat̃ geomet aut q una scia ut a'qua
ipoe que dit q et de a'qua dit ipr q quo se hnt scia medic et
geometria ut dictum est ipsl et prius

Sillogismus magis est faciens

Hoc e 3m capim huius libri i quo ponit 18 co hmoi scie
q B ut q p̄ma modo p̄me fic fit magl scie qua
aquit a'o mod ¶ Et go ponit p̄mo p signi scit ¶ Scie mathe
que sunt ctissie et maxie faciunt scire qua alius ¶ Sdo p ba q q
B potissime locu hz i demra ut sciencis q pnia diffinio e pn
cipium demraol aut qo demraol aut tc demraol sola pone dicit
¶ Ut dem e p̄us sed diffinio p̄mt de diffinito ut ml et affirmatie et
nulla mod acludat ulez affirmat nisi p̄ma mod p̄me fic go p
p̄m mod p̄e fic maxie poz acludi diffio de diffinito et p qns
maxie ille mod fit scire ¶ Alia ro B poz ee demraol ipr q que
potissime facit scire qua aquit aliud ¶ Tcia ro est ¶ Illa fia maxie
facit scire que no indiget a'qua a'a sz a'c fic i diget p̄a figa

[illegible] Sed primus modus primae sic. Secundus potissimus modus illius sic quod maior fit sine qua aliquis [illegible]. Minor autem adhuc sic in diget prima figura dicit [illegible] qui in diget prima figura quod adhuc sic densantur et augmentantur quoniam devenimus ad immediatam adhuc sic descendunt [illegible] ad primam figuram ut sit talis densatio [illegible] medium inter primum et extremum [illegible] illa quanto medium propinquius est extremis tanto magis sit densatio. Secundum in aliis illa dicitur densa quae multum [illegible] adiuvit. Augmentatio fit per primam figuram [illegible] medium [illegible] in medio [illegible] extremi et medium [illegible] extremum [illegible] plura media super medium primo accipimus [illegible] [illegible] omne a est [illegible] et [illegible] media [illegible] in medio [illegible] extremum et medium [illegible] extremum et ideo [illegible] fieri augmentatio syllogismorum [illegible] super al et omne [illegible] [illegible] omne al [illegible] [illegible] super [illegible] ad [illegible] [illegible] constringit [illegible] multitudo quoniam devenitur sit ad [illegible] in medium [illegible] in [illegible] [illegible] densationes et augmentationes [illegible] medium ad in medium sed [illegible] augmentatio vel condensatio [illegible] fit per primam figuram [illegible] in prima figura [illegible] et [illegible] et [illegible] in prima figura [illegible] medium [illegible] extrema [illegible] quod haec [illegible] de augmentatione et condensatione mediorum quoniam devenitur ad in medium non debet intelligi [illegible] in medio ex quibus syllogizatur sed de [illegible] syllogismo [illegible] et in medium [illegible] complexio [illegible] in prima figura et in [illegible] et in [illegible] in medium [illegible] figura et non in principia in medium ex quibus syllogizatur [illegible]

[S]iendo autem esse a et b a c[illegible]

[illegible] in [illegible] libri et in [illegible] ponit ex planatur ex quibus et quantum autem nobis ignorantiam [illegible] ea quae [illegible] in [illegible] et [illegible] adhuc [illegible] in diget suppo[illegible] [illegible] quod sicut aliqua [illegible] affirmativa est in medium sic aliqua [illegible] negativa est in medium. Ideo primo ostendit quo et [illegible] aliqua negativa [illegible] [illegible] in medium et hoc [illegible] est de complemento [illegible] et [illegible] sic dicit [illegible] [illegible] quod sicut aliqua negativa est in medium sic aliqua affirmativa [illegible] in medium et dicit quod [illegible] negativa est in medium et [illegible] in medium [illegible] vel [illegible] vel si [illegible] sit [illegible] [illegible] non est [illegible] in medium [illegible] non in medium [illegible] et [illegible] [illegible] et non [illegible] ad eundem [illegible] non [illegible] et [illegible] [illegible] negative [illegible] [illegible] et ideo [illegible] [illegible] et [illegible] sit in medium [illegible] in medium [illegible] in medium [illegible] si sit duo [illegible] est negativa in medium [illegible] in medium [illegible] et [illegible] in medium [illegible] negativa [illegible] in medium [illegible] negativa est in medium [illegible] in medium [illegible] in [illegible] in medium [illegible] intelligentiam quod si [illegible] et [illegible]

Item sit c in medio una sola est quantum et si a vera propositio quae sequitur ... sunt
eius nec potest medium ad conclusionem unum aliquid nisi cum est medium. Adver-
timus unum aliquid nisi idem sit unum idem et conclusionem alterius.

Ignorantia autem quae non secundum negationem dicitur et quae in medio per deceptionem aliter
contingit deceptionem fieri in utraque propositione media quam in medio et dicit quod ignorantia
non secundum negationem sed secundum dispositionem dicitur deceptio facta per syllogismum. Pro quo innuit
quod duplex est ignorantia: negationis et ignorantia dispositionis. Ille secundum ignorantiam
negationis dicitur aliqua et quod non habetur scientia de aliqua ut de aliqua oppositione
sed et in ista ignorantia est unusquisque in geometria et dicitur ignorantia
negationis nec quod sit privatio pura sicut non esse lapis. Ignorantia secundum potentiam
sola possit male vel deceptio sicut qualis ignorantia est in pueris. Ignorantia
dispositionis dicitur aliqua habitus quae est dispositio contraria sicut vel opinio erronea,
et talis ignorantia secundum deceptionem per syllogismum. Et haec ignorantia potest inveniri circa
syllogismum et etiam absque syllogismo. Unde est deceptio simplex. Sed quando est deceptio
per syllogismum tunc sit per deceptionem quod tunc est deceptio cum quis credit esse verum
et non est verum et per syllogismum non credit aliquid esse verum quod non est verum nisi credat quod aliqua
propositio falsa sit vera vel etiam quod ad discursum valeat quod non valet. **Sed** sic sit deceptio
facta per syllogismum per unam cum quis credit etiam cum ... quod credit conclusionem
quod ignorantia dispositionis secundum quod dicitur est opinio erronea et de tali loquitur philosophus hic.
Alia est ignorantia dispositionis quae est cognitio in puris ut si cognoscam aliquid
per se nunc ignorantia quia haec de eo est ignorantia dispositionis. **Contingit**
autem hanc philosophus ostendit quomodo potest esse haec deceptio et haec ignorantia et
per modum declarat quomodo talis ignorantia accidit cum propositio in medio. Secundo cum propositio
in medio. **Adhuc** primo dicit quomodo accidit cum propositio in medio affirmativa.
Secundo quomodo accidit cum negativa. **Circa** affirmativam accidit haec deceptio cum concluditur affirmativa
falsa oppositum conclusionis in medio et hoc fieri non sequitur nisi ex falso. Ergo quod si concludatur
hic aliqua falsa quod aliqua propositio sit falsa vel quod ambae sint falsae. **Intelligendum** ergo
secundum philosophum quod sunt modi contingit posse concludi affirmativam oppositum conclusionis in medio
verum si una propositio sit vera et alia falsa et hic ... quod utraque sit falsa et alia vera
... existit falsa et haec vera non potest concludi affirmativam falsam oppositum conclusionis
in medio verum et similiter videbimus ... primi. **Si** ... **Dicit** quod ...
... quod ... falsa ... conclusio falsa oppositum
conclusionis in medio verum ex propositionibus quarum utraque est in toto falsa. **Ex** hoc dicit omne per suum
est sola ... quantum est ... **Ergo** ... est sola sed concluditur falsa oppositum
conclusionis in medio verum ex propositionibus quarum utraque est in parte vera et in parte falsa.
Exemplum in secundo ... sumitur ... est ... sola est quantum ... sola
est quantum sed concluditur falsa oppositum conclusionis in medio vera ex aliqua propositione vera
et alia falsa ... vera ... falsa si ante minor esset vera conclusio non esset oppositum
conclusionis in medio verum ... sed esset vera ... conclusio ... sub
aliquo toto et ... non esset oppositum conclusionis in medio verum ut dictum est prius
quod nec non est in medio cum alium existimus ... sola aliquo toto sola ... reliquum
sed si ... esset vera ... existimus ... aliquo toto ... maior existimus
etiam ... in ... maior existimus ... non esset in medio

Quo dux est ignorantia secundum negationem et dispositionem

Ignorantia dispositionis est dux

deceptio

dicitur ergo philosophus quod cuiuslibet modi artis concludere conclusionem falsam mentalem quibus contingit con-
cludere conclusionem falsam in mente dicitur etc. quia affirmativa opposita negative in mente non concludi-
tur nisi in prima figura et negativa in secunda figura concluditur universaliter affirmativa non nisi in prima figura. **Quae vero**
minus vera est. Consequenter sequitur quando accidit deceptio circa affirmativam falsam oppositam
negative in mente vere dicendum quando accidit deceptio circa negativam oppositam affirmative in mente
vere etc. Primo dicendum ergo in prima figura. Et dicitur quod utraque premissa existente falsa concluditur
ergo negativa in mente falsa opposita affirmative in mente vere. Exemplum possumus esse in ipsis
terminis: nulla albedo est color, omnis nigredo est albedo, ergo nulla nigredo est color.
Ista ergo est contraria affirmative in mente vere et utraque premissa est in mente falsa. Similiter
quod istis in mente contentis sub alio genere possunt comparari ad idem genus vel ad
res diversorum generum vel [illegible] si comparentur ad suum genus sic faciunt negativam
in mente falsam et affirmativam in mente veram. Hec enim est negativa in mente falsa: nulla
albedo est color, et hec est affirmativa in mente vera: omnis albedo est color. Si comparentur
in tertio sic faciunt affirmativam in mente falsam et negativam in mente veram. Hec enim
est in mente falsa: omnis albedo est nigredo, et hec est in mente vera: nulla albedo est nigredo.
Si comparentur ad res diversorum generum aliorum sic faciunt negativam mentem veram affirmativam
mente falsam. Hec enim est mente falsa: omnis nigredo est linea, et hec in mente vera:
nulla albedo est linea. Nec est contraria negativa in mente vera in contraria universaliter
rebus unius generis ad alterius generis nisi universaliter unius generis contraria univer-
saliter alterius generis contrariamente nec contraria affirmativa in mente falsa nisi illa in qua
affirmatur contrarium de contrario. Adhuc possumus dicere quod in prima figura altera
premissarum existente vera et altera falsa possumus concludere ergo negativam in mente falsam
et hoc in duobus sive maior sit vera et minor falsa sive minor vera et maior falsa.
Exemplum quando maior est vera et minor falsa: ut nullus sapor est color, omnis albedo est
sapor, ergo nulla albedo est color. In isto sillogismo est maior vera et minor falsa et conclusio
in mente falsa. Exemplum quando maior est falsa et minor vera: ut in isto sillogismo: nullius disgregativi
coloris est color, omnis albedo est disgregativa visus, ergo etc. Sic ergo satis visum est in prima figura
prima quod ergo in mente falsa possumus concludere ex duabus in toto falsis. Alia quod conclusio in
mente falsa possumus concludere ex altera vera et altera falsa. Sed verum est quod ergo negativa in
mente falsa possumus concludere ex altera falsa et altera vera in prima figura. **De secunda figura.**
Viso quomodo est in prima figura videndum est quomodo ergo negativa in mente
falsa concluditur in secunda figura. Primum ponimus rationem unam et quod ergo negativa in mente falsa
non possumus concludere in secunda figura ex premissis in toto falsis. Et ratio huius ratio est
eadem quam assignavimus in secunda figura ex duabus premissis. Ita eadem ergo scilicet ex contrariis
premissarum sequitur in mente eadem ergo quia scilicet in campestribus ita eadem scilicet in istis
ex contrariis premissorum hoc est unum fundamentum communis illius. Alia est quod si aliqua
universalis sit in toto falsa sua contraria est in toto vera. Sic ratio sit eadem quam
scilicet ex duabus premissis in secunda figura scilicet ex contrariis illarum et si premisse sint
in toto false earum contrarie erunt in toto vere. Si ergo falsa scilicet in secunda figura ex duabus
in toto falsis ergo falsa scilicet ex duabus in toto veris et cetera ex veris scilicet sequitur illa
quod scilicet in dicto de quolibet falso sic sit in mente sit in mente quia idem non possumus concludere
ex duabus falsis in toto in secunda figura. Contra istam rationem sic instatur: est sillogismus est bonus
de necessitate: nullum quod est album de necessitate, omne cignum est album; ergo de necessitate

visi

Prima et
2a

Instantia

nullum visibile est homo et tamen premisse sunt in toto false ergo etc. ¶ Secundo ymmo oppositum quia si homo
sedeat asinum currentem et bonum currentem iste premisse sunt in toto false nullus
homines est asinus currens omnis bos est asinus currens et tamen in ferum ita quod
nullus bos est homines quod est falsum. ¶ Ergo ex premissis in toto falsis in 2a figura potest sequi conclusio falsa
¶ Dicendum quod ista regula non tenet in quibuscunque sed quod si utraque premissa sit in toto
falsa quod causa quia sit in toto vera et etiam in quibus oportet quod eadem conclusio que sequitur ex premissis
sequitur ex contrariis premissarum unde iste due conditiones requiruntur ad hoc quod regula valeat
sed quia prima conditio deficit in modalibus nam in modalibus non oportet quod si aliqua
universalis sit in toto falsa quod sua contraria sit in toto vera ¶ Ista utraque denecessitate omnis
homo est asinus denecessitate nullus homo est asinus est in toto falsa ¶ Et secunda conditio deficit in obligatione
nam in obligatione non oportet quod si conclusio sequitur ex premissis in 2a figura quod eadem conclusio sequitur ex premissis
contrariis ut patet per positionem suppositionem et ideo non in modalibus nec in obligatione tenetur regula
vera. ¶ Alia regula est quod ex premissis in parte falsis potest concludi negativa in mete falsa in 2a
figura ut patet in hoc exemplo nullus color est rationale omnis albedo est rationalis ergo nulla albedo est
color. hic est utraque premissa in parte vera et in parte falsa ¶ Alia regula quod altera premissarum
existente in parte falsa et alia in toto falsa potest concludi negativa in mete falsa in 2a
figura ut patet in hoc exemplo nullus color est nigredo omnis albedo est nigredo ergo nulla albedo
est color. maior hic est in parte vera in parte falsa et minor in toto falsa et conclusio in mete falsa
¶ Alia regula quod altera premissarum existente vera et altera falsa in 2a figura potest concludi
negativa in mete falsa et hoc in duobus modis sive maior sit vera et minor falsa unde ego illud
declarat plus primo et 2o exemplo sic ¶ Ista in 1o potest in dupliciter maior esse vera et minor falsa
ut exemplum. Exemplum ubi maior est vera et minor falsa ut si nullus color est qualitas nulla albedo
est qualitas ergo nulla albedo est color. Exemplum ubi maior est falsa et minor vera ut si omnis
color est nigredo nulla albedo est nigredo ergo etc. ¶ Similiter in primo et 2o figura ¶ Altera premissa
existente vera et altera falsa et hoc quartodecimo in dupliciter potest sequi conclusio in mete falsa Exemplum
quando maior est vera et minor falsa ut si nullus color est sapor omnis albedo est sapor ergo albedo
non color. Exemplum quando maior est falsa et minor vera ut si nullus color est qualitas omnis albedo est qualitas etc.

¶ Quis autem quae sint in tertia figura. ¶ Postea secundo quaeritur concluditur quod falsa oppositum propositionem
in mete vel sicut dominus philosophus quaeritur concluditur quod falsa oppositum propositionem in mete vere et
primo dominus quaeritur concluditur quod negativa in mete falsa 2o quaeritur affirmativa in mete vera ¶ Adhuc
primo quaeritur concluditur negativa in prima figura 2o quaeritur 2a propositio sciendum quod
medium per quod oportet concludi potest se habere in 3a situs quia aut est maius extremum aut
medium sive extremo aut minus extremum ¶ Medium extremum est id quod est maioris extremitatis
et dicitur ut se habet quod est pars superior ad minorem extremitatem et posterior in figura ad dictam
extremitatem ¶ Et ideo si debeat concludi quod omnis homo est substantia quia quod est in genere substantie
homines et substantiam ut animal et corpus animatum et corpus est maius extremum ad concludendum
omnis homo est substantia medium sive extremo est quod aequaliter extremum accipitur de quo predicatur maior extremitas
universaliter et predicatur debet extremitate(?) ubi vel quasi ut si omnis homo sit asinus albus et
omne album sit substantia tunc album est medium sive extremo ad concludendum quod omnis homo
est substantia ¶ Minus extremum est quod non potest concludi vere et affirmative ad extremitatem
debet extremitate ¶ Ut istud lapis est minus ad concludendum quod omnis homo est substantia per
hoc dominus quaeritur in prima figura concluditur negativa in mete falsa per medium oppositum propositionem
¶ Hoc quaeritur minus sive extremo et 3o per medium extremum si debeat concludi quod negativa
in mete falsa in prima figura per minus extremum hoc non potest et utraque premissa existente falsa
et si ergo quod in mete falsa debeat concludi per minus extremum oportet quod maior sit falsa et minor vera
quia ideo est quia minus extremum potest dici debet extremitate et ideo propositio minor in qua medium
extremum predicatur debet existere sive dicitur esse vera et si minor sit vera et maior falsa

Quod melius principium concitamenti

contingit concludere quocumque modo mixtionis falsam. Ut si in hoc universali omne animal est substantia omnis homo est animal ergo et cetera quod si conclusio convenienter mixta fuerit per medium terminum ut si predicatum minoris affirmative quod aliquid sit falsa et alia vera unde semper si sit medium terminum quod quamvis minor sit vera quae maior terminus participium est per quod fit syllogismus additionibus vel conclusionibus determinanda ex quibus illa que concluditur in syllogismo ignorantia. Unde eadem est ratio in syllogismo illo qui concludit mixta mixtione falsam per medium terminum quod est in syllogismo ex veris conclusione affirmativa in mixtione veram unde eadem est minor in illo nullum animal est substantia omnis homo est animal ergo nulla est substantia omnis homo est animal et cetera quod in syllogismo determinato debet esse vera et in syllogismo ignorante conclusione mixta falsam per medium terminum. Si autem conclusio mixta mixtione falsa per medium simile termino adhuc oportet aliquid esse falsam et aliud veram quod eadem est ratio in illo syllogismo et per medium in syllogismo ex veris ut posito quod omnis homo sit albus tunc in isto syllogismo nullum album est substantia omnis homo est albus ergo et cetera conclusio quod mixta falsa et aliquid est falsa et alia vera. Si ipsa autem maior extremitas possit concludi quod mixta mixtione falsa et modus sunt similes utraque premissa sit falsa. Exemplum: sunt alteri terminus. Exemplum quod utraque premissa ut sic nullus lapis est substantia omnis homo est lapis sunt alteri premissa est falsa et alteri vera et maior sunt conveniens tunc quod quod aliquid sit falsa si alteri premissa est falsa et alteri vera et maior est conveniens et medium conveniens vera et minor falsa quod in minori potest medium debitum extremitate et medium conveniens non potest vere debitum extremitate. Exemplum in quibus aliquid est vera et alteri falsa. Ut si nulla scientia est substantia omnis homo est scientia et cetera ergo intelligere quod per medium conveniens est positio quod intelligi medium quod est extremum minori extremitate. Sicut iste syllogismus est bonus. Nulla substantia est corpus omne homo est corpus sed substantia est iste tunc substantia non potest esse medium tunc concludit iste omnis homo est corpus sed per hoc non debet dici medium conveniens quod non continuatur debitum extremitate. Per medium conveniens.

Consequenter quando mixta mixtione falsa concluditur per primam figuram videndum quando concluditur per secundam figuram et primo dicens philosophus quando concluditur utraque premissa existente in toto falsa non concluditur mixta mixtione falsa et est eadem ratio quae est superius posita. Quia sit ex divinabilibus veris in toto sequitur quod falsa. Alia vera utraque premissa existente in parte falsa potest concludi mixta mixtione falsa ut sic nullum animal est substantia ergo nulla substantia est homo omne animal est homo ergo nullum animal est substantia. Alia falsa altera premissa existente vera et alia falsa et hoc in duobus modis sive aliquid sit vera et alia falsa ut sic potest concludi quod mixta mixtione falsa. Exemplum in quibus aliquid est vera et alia falsa ut sic nullum corpus est substantia non homo est substantia ergo nullum homo est corpus. Exemplum in quibus aliquid est falsa et alia vera ut sic nullum corpus est substantia omnis homo est substantia ergo non homo est corpus. Si vero sit affirmativa.

Consequenter quando mixta mixtione concluditur per primam ignorante conclusione affirmativa non potest concludi nisi per primam figuram. Ideo philosophus docet quando conclusio affirmativa concluditur in prima figura tunc talis conclusio potest concludi vel per medium terminum vel per medium simile termino vel per medium conveniens. Si autem conclusio affirmativa mixta falsa debeat concludi per medium terminum oportet quod in illo syllogismo sit maior falsa et minor vera. Ratio eadem est minor in illo syllogismo qui est syllogismus ex veris vel quod iste syllogismus est ex veris. Nulla substantia est quantitas omne animal est substantia quod et quod est mixta vera et si sua contraria quae est mixta falsa debeat concludi concludit eadem quae prius et minor quae est in sua contraria hoc modo. Omnis substantia est quantitas omne animal est substantia quod habet quod est vera quod si conclusio affirmativa mixta falsa debeat concludi quod hoc sit ex debito falsa et minori. Similiter si conclusio affirmativa mixta falsa debeat concludi per medium simile termino oportet quod hoc sit ex aliquid falsa et aliqui vera ut si animal predicatur de omni animali et vere removetur ab omni quantitate cum omne vigilans vel dormiens tunc aliquid in animali id est animal potest de animali quod est debitum continuitatis et vera. Ut si animal. Omne vigilans est quantitas omne homo vel omne animal est vigilans et cetera. Si autem conclusio mixta falsa debeat concludi per medium conveniens quod animal per medium quod potest conveniens substantia continuitate aut non. Si animal quod potest conveniens substantia continuitate videtur

et vera

et br fa ut h omnis lapis est in animali omnis homo est lapis ¶ Si autem me-
dium non accentum secundum ari eximiti fuit et ad fa et br poz esse in diversis vel fa
ut hiri omnis sna est vel omnis mun est sna ¶ Dum est quod non vi quod h
ari medium aliquem quod sna non exmcar mnite dicem quod et si medium quocto
non exmcar mnit est in exmem amarol exmite vn ubi affirmativa
fla in qua maior eximitur ptur debri poz esse ad exmem amaroi qui
et si non sit exmem amiori exmit ¶ ubi ana est vera in qua ad eximitur
ptur debri non poz esse ad exmem amaroi exmite nisi illud sit exmem
abri ¶ Et io ubi concludi mena fa non poz esse ad exmem aari exmite
ni sit exmem abri ¶ ubi concludi affirmativa fa poz ad esse exmem
a aori exmit et si non sit exmem abri et eo ¶ primir accepto medio exmco
poz br esse fa et ad primir ut omnis linea est vel ois mutere linea g.
¶ Posterea impl phs tollido i breviti dem in ho tuo usque ad itu loco
quist sa conce quam ¶ prima quod na mena est in medium sma sbm est sb
ado sbquo non est ptu vel ego in anis in sbm qua ptu est sba quod sbgo
non est eligyn ¶ fa est ¶ primit mena est i medium sma neaz sbm nezptu
est sbalquo sbquo relique et dit non dido io ter sepano abeo quod sca
quod non se medium nisi cum cius quod ctimse sequnti ¶ Scan go est conclusio
deceptoi ctm i medium affirmativa poz here utramque premissam fab et poz
here ate vaz et mnoe fa et non eoco ¶ 3ª qo est conclusio deceptoi
ctm i medium i nemf i pa fla poz esse exutas premissas fals et poz esse ex
altra tm fa ¶ 4ta qo est conclusio deceptoi i ea fla ut poz esse exutas
i toto fals sed pos here unas i pte fa et poz here altam tm flam et
qualz i dr ¶ 5ta qo est conclusio deceptoi ctm medium nemg i pa fla p
medium gnm vel pmedium ver non gnm sz tm maiore faz et bre vaz
¶ 6ta qo est ita conclusio deceptoi ctm medium i pma fla pmedium fuit
non gnm poz esse exutas flas et exaltam tm fla et ho exquacius i diner-
¶ 8a qo est h conclusio deceptoi ctm medium ~~deminatiuo~~ aug fuit pmedium
gnm vel pmedium vm sz tm bre flam et bre vaz ¶ 9a qo est ita conclusio
deceptoi ctm medium affirmativa fuit pmedium non gnm poz esse exutas flas
et exaltam tm fla et ho quanque i dnt ¶ Manifestum autem ¶ Expla
omnibus modis 2m quos accidit ignorantiam 2m dispoez explanat arist qualiter
vn pueniat ignorantia dem 2m negationem ut primo sunt sit aplet deatis exabz
z ignorantia ¶ vn im ptila dem ignorantie sm negationem no i gneieni poi
poz decodi eio in pxio dict ut ipni sit unus modus deatis ignorantie
dr go phus quod defict aquo snu nece est sciam defice qua non est here pillo
snm et ia ignorantia quie est ex defeo sna est ignorantia negationis ille quod habz
ignorantiam amnis sem sna po me sz ignorantiam neamis et ido in ahirte
dz ignorantiam negationis decolabz ptur quod defict snu defit sna quod ad sna
sm sm vilo apphensiny defict snu defit apphencie io sm vnu ego ad
i dumio fitt ex sm bz defict snu defit i dumio accep a sm bz sz defit
i ductioe accep a sm bz defit apod i illam concie vnis io sm vnd quod
ipm vle non est acceptum nisi pt inductioe ¶ et ledo deuli i medio pncim
pm et i medio non cognoscitur nisi p inductioez sm vilo et defict vlia apt
t illud defit demustio eo quod demusao est ex vlibz et defict da ideo defit sna

1ª 9ᵒ
2ª 9ᵒ
3ª 9ᵒ
4ª 9ᵒ
5ta 9ᵒ
6ª 9ᵒ
7ª 9ᵒ
8ª 9ᵒ
9ª 9ᵒ

An cecus a nativitate possit habere scientiam coloribus

a persona demonstrante accipitur ergo a parte desit sensus desit scientia intelligitur quod desit totus sensus a quo desinat scientia que nata est fieri per illum sensum ut si alicui nunquam fuit visus nec est vel quod desiciat scientia ~~quam nata est fieri per illum sensum~~ de coloribus sed tamen alicui sensu desinat per accidens [illegible] solum ut si alicui fuit visus et modo non habet [illegible] ergo quod sibi desinat scientia de coloribus quas prius coloribus prius recepit adhuc prius remanet in mente intellectum quod non est in intellectu quod prius non fuit in sensu [illegible] [illegible] effectum vel causam suam [illegible] [illegible] [illegible] supponendo tamen ergo quod [illegible] quod intelligitur abiectum et tamen ubi non fuit [illegible] sed vide sub sensu [illegible] motus animi [illegible] possunt intelligi abiectum et tamen nunquam fuerunt sub sensu quia [illegible] cadit sub sensu ut motus et anima ideo tamen sed fuit sub sensu quia [illegible] possunt intelligi abiectum. Dubitatur an cecus a nativitate possit habere scientiam coloris et videtur quod sic [illegible] quod nunquam fuit sub sensu possunt sciri et cognosci ab intellectu per suos effectus qui cadit sub sensu ergo multo fortius effectus qui non cadit sub sensu sed cecus a nativitate [illegible] potest [illegible] scientia que est per causam quam que est per effectum sed cecus a nativitate potest habere cognitionem et experienciam per [illegible] de causis colorum potest enim per sensum tactum experiri de calido et frigido humido et sicco que sunt qualitates prime a quibus causatur omnes qualitates etc. tamen ergo per sensum potest cecus a nativitate cognoscere causas colorum. Dicitur quod cecus a nativitate possit habere scientiam colorum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] cognoscere effectum et cognoscere causam illius est effectus [illegible] nos cognoscimus [illegible] separatas per effectus suos et solum cognoscimus eos per sensum [illegible] quod sunt effectus [illegible] [illegible] per sensum cognoscimus motum celi et equalitatem motuum et [illegible] quod motum celi non interrumpitur [illegible] motum non potest [illegible] et ideo effectus separatas et [illegible] quod sunt effectus illarum [illegible] cecus a nativitate in [illegible] Et ideo effectus [illegible] separatarum et [illegible] sensum potest cecus a nativitate cognoscere causas colorum non tamen potest [illegible] nunquam per sensum potest cecus a nativitate cognoscere causas colorum et quia [illegible] est [illegible] effectus et ideo si possit cognoscere cognoscere causas colorum et quia [illegible] est [illegible] coloris ideo non [illegible] causas colorum non tamen potest cognoscere per sensum quia [illegible] est [illegible] colores [illegible] quod cecus a nativitate habet aliqua cognitionem de coloribus [illegible]

Est autem omnis syllogismus

[illegible] [illegible] in [illegible] explanat Aristoteles causas ignorancie [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] explanat in tendit [illegible] causas ignorancie solum [illegible] et non [illegible] etiam [illegible] et in possibilitate [illegible] in terminis mediorum quod ponit est apud opinionem et in possibilitate descendere [illegible] inter [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in terminis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in sursum et quod stat in deorsum et quod stat in [illegible] terminis [illegible] [illegible] et [illegible] non solum [illegible] sed etiam [illegible] et [illegible] stat in sursum et deorsum Et [illegible] [illegible] [illegible] quod in resolutione non procedatur in infinitum sed [illegible] in [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ad formam syllogismi Et [illegible] ad [illegible] syllogismi Et dicit primo quod [illegible] pertinet ad formam syllogismi [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] affirmativa [illegible] [illegible] affirmative et negative [illegible] ex [illegible] negativa et [illegible] affirmativa et [illegible] pertinet ad formam syllogismi [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et supponit [illegible] movet [illegible] dubitatur

Omnia e[st] An posito subiecto in finitum quod non sit subiecte alicui ad subiectum contingit procedere in infinitum ascendendo. ¶ Alia dubitatio est Ulrum posito primo supremo descendendo non dicatur aliquid primo supremo contingat ordinate contingere subiecto subiectum descendendo in infinitum. ¶ Tertia dubitatio est Ulrum posito supremo et infimo possunt infinita esse media in finitis. Et ille dicunt sunt loqui in illis in quibus primum est subiectum quia subiectum in secundo in quibus non sunt loquitur. ¶ Prima quaestio de ascensu extremitatis ¶ secunda de descensu ¶ tertia de medio.

Quod autem sit in demonstrationibus ¶ Ponit iste dubitationes praemissas solvit eas et probat quod non sit in demonstrationibus ad quaestiones de extremis. ¶ Non videtur quod necessario deveniamus ad quaestiones de affirmativis nam eodem quoniam possunt quaeri in negativis quae convertuntur in aliis consequentia quaestiones de mediis ad quaestiones de extremis. ¶ Dicit ergo quod si extrema sint finita media non erunt infinita. Et eo posito quod non sit processus in infinitum ascendendo ut descendendo. ¶ Ex hoc sequitur quod media sint finita quod patet sic. Nam si media sint infinita descendendo a termino supremo a medio medium sumendo esset processus in infinitum descendendo. ¶ Similiter incipiendo ab infimo ascendendo praedicatum sumendo praedicatum esset processus in infinitum. Ergo si infinita sint media erit processus in infinitum ascendendo. Ergo et descendendo ex opposito si non sit processus in infinitum ascendendo et descendendo media non sunt infinita. ¶ Et sic patet quod suppositis finitis supremis extremis non possunt media esse infinita. ¶ Nam si media essent infinita cum infinita non contingit non possit aliquis devenire ab extremo ad extremum. Elenchum dicit ad aliam conclusionem si media sint infinita medio quod simul est in pluribus quia similiter infinita est eadem via provenit ad aliquem sumendo medium est in pluribus quia similiter sit procedendo quod est finitum et in pluribus. ¶ Si autem aliquis dicit quod inter duo extrema sint infinita media quod non sunt contingua ut contingua et ideo bene possunt esse infinita media sicut non videtur in duobus punctis in linea sunt infinita puncta media. Philosophus removet hoc et dicit quod nihil refert sive illa media sint media sive non quia dato quod sint infinita media sequitur quod erit procedendo in infinitum descendendo et ascendendo.

Demonstrativum est autem ¶ Hic declarat aristoteles quod in affirmativis demonstrationibus non procedetur in infinitum ut in negativis procedetur in finitum et primo declarat in particulari. ¶ Si enim in negativis esset procedere in infinitum hoc esset quia negativa quae est posterior esset media et haberet aliquam priorem ... possunt se et oportet secundum illius negationis priores debere extremitates ita quod esset supremum ad maiorem extremitatem quoniam tunc aliqua negativa sit media alicui media aliquam quae negativa possit se contingere sumendo ad aliquam extremitatem et argumentum illa negativa ut probatur ut sit processus in infinitum in negativis oportet quod sit processus in infinitum in affirmativis quia oportet habere extremitates habere aliquid supremum ad ipsum et ideo supremum habere aliquid supremum esset in infinitum et per consequens si non sit processus in finitum in negativis et eodem modo ostenditur quod si in secunda figura vel in tertia figura sit processus in infinitum in negativis sequitur quod est processus in infinitum in affirmativis. Est autem in illis ¶ Ostendit quod si in extremis sint statuta oportet statum esse in mediis et si in affirmativis statum oportet statum esse in negativis probat primo quod est statum in affirmativis et in singulis et in consequentiis. ¶ Et propter hoc procedit quaerendo quod dicitur convertitur loquendo et primo quod non est processus in infinitum in prima figura quod ponitur in primo et sic est. Ideo si esset processus in infinitum in prima hunc probatur in prima ut contingeret differre descendendo ad infimum et ascendendo ad primum. Sed non contingit in finitum pertransire. Ideo si esset processus in infinitum in prima figura quod non contingeret ad differre. Similiter autem ¶ Ostendit usque quod in prima figura affirmativis non procedit in infinitum et primo praemittit quod necessario ad propositum in quo praedicamus praedicatum quod per se ab alio praedicatur et dicit quod primo praedicatur et est quo praedicatur alio praedicatur praedicamentum de subiecto et alio subiectum de accidente.

Hic no[tandum] 3 dubitationes

Elenchum

nota al[iter] in [illegible] ... est [illegible]

Quod non est procedere in infinitum in praedicationibus [illegible]

etiam accidens de accidente, ipso in qua praedicatur accidens de subiecto est simpliciter vera, quia

enim est ipso praedicatur accidens vera quia non est per se vera, ipso est secundum se vera, quando illud

quod subicitur non subicitur ratione alterius subiecti. Et ideo est secundum se vera

lignum esse album, quia lignum per se subicitur albo, non ratione alterius subiecti.

Ipso est praedicatio vera quando subiectum non subicitur nisi ratione alterius subiecti, et sic haec

vera: album est lignum, quia album non subicitur ligno ratione sui sed ratione

illius cui accidit albedo. Et ideo ipso in qua praedicatur subiectum de accidente vel

accidens de accidente est secundum accidens vera, sed ipso in qua praedicatur accidens de subiecto

est simpliciter vera. ¶ Similiter ipso in qua praedicatur per se superius de suo per se inferiori

est secundum se vera, ut homo animal est. ¶ Et ideo patet quod si quaeritur in quo et quando

est inaequale, quod dicuntur et dicitur praedicatio vera quando est praedicatio magis id quod praedicatur est illud quod vere

subicitur, tamen quod id quod praedicatur est de natura eius quod subicitur, sicut non est in praedicatione simpliciter accidentis

¶ Quia enim invalebat. Aliquis enim posset dicere quod ideae sunt separatae a suppositis

et ideo non praedicantur formaliter de quo praedicantur, ideo philosophus excludit dicens quod

[illegible] illius de quo praedicantur. Ideo [illegible] nobilius quam

si [illegible] et ideo [illegible] esse dixit [illegible] esse nobilis

¶ Si enim [illegible] esse [illegible] nobilis [illegible] nisi [illegible] cum [illegible]

¶ [illegible] nam [illegible] non [illegible] ¶ [illegible] [illegible] praedicationem [illegible] unum quod [illegible]

[illegible] accidentis aut sit quantitas aut qualitas [illegible] non enim potest esse quod duo [illegible]

accidentis aut sit quantitas aut qualitas [illegible] quantitas 2a et 3a qualitas [illegible]

[illegible] ad [illegible] quod [illegible] sit quantitas [illegible] quantitas [illegible] qualitatem

[illegible] quod [illegible] possibile quod [illegible] qualitas [illegible] quantitas qualitatem

[illegible] ¶ [illegible]

[illegible] non est procedere in infinitum in praedicationibus [illegible]

[illegible] quod non est procedere in infinitum [illegible] et [illegible]

in infinitum 2m [illegible] oportet [illegible] subiectum accidentis [illegible] et [illegible]

[illegible] procedere ad demonstrationes sed hoc est falsum [illegible]

[illegible] accidentis [illegible]

[illegible] accidens ¶ nam illud quod [illegible] subicitur [illegible] non [illegible] praedicatur de accidente ¶ Similiter [illegible] praedicatur [illegible]

[illegible] praedicatur de subiecto [illegible] non [illegible] de accidente ¶ [illegible] superius praedicatur [illegible]

[illegible] probat et quod non est procedere in infinitum 2m [illegible]

de per se inferiori et [illegible] et [illegible] in [illegible] in qua praedicatur unum de

[illegible] ut in sursum ut in deorsum et [illegible] praedicatur [illegible] in qua praedicatur unum de

uno nam praedicatur [illegible] de uno contingit procedere in infinitum [illegible] possum

[illegible] [illegible] albo et [illegible] addere et [illegible]

dicere [illegible] albus et [illegible] addere ad [illegible] procedere in infinitum in praedicatione

¶ Et ad hunc possumus [illegible] non est procedere in infinitum nec in sursum [illegible]

[illegible] in qua praedicatur unum de uno non est procedere in infinitum

in deorsum illud praedicatur [illegible] quod non est procedere in infinitum

[illegible] id est [illegible] contingit [illegible] ¶ [illegible]

[illegible] sit finitum ¶ [illegible] quod non est procedere in infinitum in deorsum

quod [illegible] non est procedere in infinitum, ideo non est procedere

in infinitum in deorsum [illegible] procedere in infinitum in sursum ¶ nam [illegible]

in infinitum in deorsum [illegible] procedere [illegible] finitum et ideo non [illegible] in infinitum [illegible]

[illegible] et [illegible] ordo [illegible] quod [illegible] est finitum [illegible] de [illegible] si esset processus

[illegible] superius et [illegible] quae praedicantur de [illegible]

in infinitum in sursum [illegible] in deorsum non contingeret [illegible] probatio non

si esset [illegible] processus in infinitum [illegible] [illegible] est demonstratio et non [illegible]

devenire ad [illegible] [illegible] et non cognosceremus [illegible]

melior modo quam scimus quia [illegible] et [illegible] demonstratio [illegible] cognoscitur

ut cognosceremus [illegible] si esset processus in infinitum

i demia nuiß et i posse ē in finitu ptrasir no eet posse fcir a̅d p̅
demraoes Aliale ant ostesu est pr oeß logice q̅ ē statq i p̅ i̅ in
ascedo et descdo nuit pba̅ iā ids proeß Anamt ꝙ hoc mo fortiq et
melia poz hic ondi et ꝙ i demira oe no v̄ tu̅r vr proeß ꝑse vers
et 2o ꝑt mo dd i ꝑse f. p̄ma et 2a q̄ ondit q̄ nt i pto poo pticdo
di di ꝑse no sit pcessq i in fimitu i sursu ul i deorsu q̄ i poo
dedi ꝑse no sit pcessq i infinitu p3 ꝙ i 2oo dicq ꝑse sbm indiri i diffinige
p̄ ti si ho sbo io sbo eet simile a̅q deano ptur p̄ m pc et sbo alio
eet desmit et eet pcessq i in finitu se̅ q̄ i finitu indicit i diffin oe
vni q̄ est in posse Primi i 2o dedi ꝑse ptur pma pao despo sbo
4 ma i 2oo p̄ tu et pao diuis se i qntibz no pcedi i in finitu i sursu
ul i deorsu Dei hi est ut d̄ Alimcon q̄ demira oes aristo et geo oe
pcedit i infinitū pdo ē pmodu qntibis et q̄ plis negat ee pcessq
i infinitu i de tribz pcedo i sursu et deorsu qui in pcede i in finitu
i demira oibz pmo qntibz sic no est i qnt p3 go q̄ i 2oo dd i ꝑse
no pce i in finitu i sursu ul deorsu ut i pmo dd i ꝑse pce i im
fitu ꝙ si sit no qtinget a̅q diffinire vt pbam e pmus no go mo e
pcessq i in fitu ascedo ul descdo et ex hoc se q̄ medi est fita ꝙ sin onsu
est Et exma stit oz medi site et ꝓrie hoc nuc p̄ma demirandu
p̄mo ee et i medi et no heret viaz ꝓsolumus i infinitu etc

Moulhans aut hns

Ostēso i superiori ca̅o q̄ posit exnis no pnt ipoi med
i finitu Nūc ondit aristoē ho q̄ i medi se̅ exipso et
est q̄ no oine q̄ ptur ex duobz no sbalternat ptur
deipis sm que a̅q Et hō qno infert error pumm
q̄ ꝑ pmo vlis et despo no est nisi detnus pibz qm et putat q̄ ꝑ pmo
despo no z ni detis pibz sm credit q̄ a̅qs dici de duobz no sbalternatis
poit nemo dicit deillis 2m naz ꝓptum i illis quez sd hoc z a los
eqrales duobz ipis dici de ysolo et de ysoplemo q̄ no sbalternaet
dici de eis 2m naz quez ꝓptu in illis s sm naz tanls qntlige
2m hncon qꝓ ē a̅q ptu q̄ si dici demult no sbalternat opz
q̄ dici de eis 2m vna naz qnez deeis sd p3 ca i ex opposito de hoc q̄
z hoc z ansob Et forte ee am nt ꝑse e tle ꝙ ꝑse amus egredi
deaia sed admis natis no egredi a̅q vnu amus sed a̅q est
ptu q̄ di de duobz no sbalternat no sm que a̅q velud genam
i speciebz similis pxit pbao qonis ꝓposit hoc z ho sit b r et d no sbalt
nati poit sed que a̅q vtrima go a c et c i d go p i roe ide a e
i a et i d 2m a̅q go mit b et d so ingt b a st i fita med q̄ e i posse
et super i ꝓtu go no oz q̄ si a̅q ptu i sit duobz quoz nentu
poit sbalto q̄ ꝓ hoc i sit illis sm a̅q que nuc e ma plur
de quibz dici vnu no sm a̅q que sed pmo et ꝓprie ee egredien
a̅q vna et eade i dmisa ꝙ nemo hnt de quibz dici ꝑse a̅q vno
eit vna na qnt a̅q egrediu i a q ꝑse dicit de illis ul alia
na media sm qua dici de illis ꝙ no est demirare de stto aque
i genq si oz oia fluer a̅q vna Manifestum est Consid est
q̄ sunt med a̅q nalz que pma ꝓsolu ꝓnem adi medi hic io
plis detiat num i mediorum pntio i que pncimur ꝓ solutionez

ꝓlurib

Alimcon

Alimcon

Conclusio 19 huius libri

[illegible] una et [illegible] quia [illegible] ad una [illegible]

[illegible]

Conclusio 22 huius libri

indigeat deliberatione [illegible]

[illegible]

Conclusio 22 huius libri

Quia aut sit ordinatio

[illegible]

est melior quae magis facit scire. ¶ Sed demonstratio particularis [magis] facit scire quam demonstratio universalis ergo demonstratio particularis est potior et melior quam demonstratio universalis. ¶ Sed autem demonstratio particularis magis facit scire quam demonstratio universalis probatur ex hoc ¶ quia demonstratio particularis facit cognoscere rem in particulari et secundum se et demonstratio universalis non facit cognoscere rem nisi in universali, nunc magis est cognoscere rem in particulari et secundum se quam cognoscere in universali tantum. ¶ Secunda ratio est ista. ¶ Demonstratio universalis facit opinari quod universale est aliquid praeter singularia et quod sit natura una demonstrata separata tamquam ideae a singularibus et hoc opinio est error. Demonstratio ergo universalis est talis per quam accidit ¶ Et adhuc tunc sit | Illa demonstratio est potior quae non facit errare quam illa quae facit errare sed demonstratio particularis non facit errare et demonstratio universalis facit errare ergo demonstratio particularis est potior quam demonstratio universalis. ¶ Tertia ratio est ista non est secundum veritatem sed secundum similitudinem in talibus vel si universale sit ens est minus quam particulare universale enim videtur aut quasi est aut parum est quam particulare. ¶ Ex hoc arguitur | Illa demonstratio quae est de eo quod magis est melior quam illa demonstratio quae est de eo quod non est vel de eo quod minus est sed demonstratio particularis est de eo quod est vel de eo quod magis est. ¶ Et demonstratio universalis vel est de eo quod non est vel de eo quod minus ergo demonstratio particularis est potior quam demonstratio universalis. ¶ Ad primam rationem dicit philosophus quod secundum demonstrationem particularem facit scire suam conclusionem in particulari et secundum se sic demonstratio universalis est potior et magis facit scire quia conclusionem demonstrationis universalis per prius et secundum quod ipsum et magis est scire id quod est primo universaliter et secundum quod ipsum quam id quod non est primo universaliter ideo. ¶ Ad secundam dicit quod demonstratio universalis non est causa erroris sed male audientes et male intelligentes est causa erroris propter hoc enim universale contingit quod universale intelligatur absque hoc quod singularia intelligantur sed ex hoc non sequitur quod universale sit extra singularia quia intellectus potest separare ea quae coniuncta sunt. ¶ Ad tertiam dicit quod universale non est minus ens quam particulare quod universale est incorruptibile et particulare corruptibile et incorruptibile est magis ens quam corruptibile. ¶ Similiter etiam quod universale quantum ad illud quod significatur est ut quantum ad sensum et demonstrationes est magis ens quia similiter quantum etiam ad naturam singularium est magis ens quam universale et similiter in talibus natura universalis non addit ¶ **Amplius tamen universale** ¶ Solvit auctor in propriis rationibus quas philosophus fecit in textu pro parte adversa ad probandum conclusionem quod demonstratio universalis est potior quam demonstratio particularis. ¶ Prima ratio est ista demonstratio est scientia probans propter quid et differentias sed universale est magis causa quam particulare ergo universale magis facit scire quam particulare ergo demonstratio universalis potior est quam demonstratio particularis. | Maior patet ratio universale convenit in se et per se et de primo ergo universale est causa et particulare non. Quod autem non est causa aut non est causa primo. ¶ Secunda ratio est ista | Sicut est in causis finalibus sic est in aliis causis sed in causis finalibus sic est quod tunc maxime scimus quando scimus cuius ultimam causam quia non contingit quaerere. ¶ Secundo philosophus exemplificat ¶ Si quaeritur propter quid ille venit | et respondetur ut acciperet pecuniam et quaeretur ulterius quare voluit hoc et respondetur ut solveret debitum ¶ Et quaeritur quare hoc et respondetur ut iuste ageret | Si ita sit fuerit ultimus propter quem ille venit propter istud finem nec tunc quando scimus quare ille venit propter istud finem ut iuste ageret tunc maxime scimus propter quid ille venit. ¶ Secundo ergo in causa finali sic est in causis aliis quod tunc maxime scimus quando hoc est simpliciter non propter aliud quod tunc non contingit ulterius quaerere. ¶ Ad secundam hoc contingit non pervenimus ad universale ergo demonstratio universalis maxime facit scire. ¶ Ista per demonstrationem universalem pervenitur ad conclusionem quam particularis attingere desinit primo sed et in demonstratione universali particularia sicut universale continet ita quod scita conclusione per talem praemissam non contingit ulterius quaerere. ¶ Tertia ratio est ista quanto magis itur versus particularia tanto magis itur versus in infinitum quia procedendo a genere ad infinita per ab uno ad multa et ita procedendo ab uno versus in infinitum. ¶ Sed quanto magis

Hic ponit philosophus rationes ad probandum quod demonstratio universalis est potior quam demonstratio particularis

2a ratio

intur vel quasi universale tanto magis intur verus simplex et unum et infinita non sunt
scibilia sed solum finita. Unde ex predictis ea que finita sunt sunt scibilia et non finita
ut in particulari universali ergo universalia sunt magis scibilia et per consequens demonstratio universalis que est de
universalibus magis facit scire. Secunda ratio est ista demonstratio est potior que facit scire
hoc et aliud quam que facit scire hoc solum. Sed demonstratio ex qua homines demonstrantes
est scire illa demonstratio est potior que plura facit scire sed demonstratio universalis facit
scire suam conclusionem in universali et sub forma illa et etiam facit scire conclusionem de omnibus particularibus
quia conclusiones particulares includuntur in conclusione demonstrationis universalis. Et ideo eadem demonstratio
que facit scire conclusionem demonstrationis universalis facit conclusiones demonstrationum particularium et per
facit scire. Aut sit scire quod. Sed demonstratio particularis solum facit scire conclusionem demonstrationis
particularis ergo demonstratio universalis est potior quia plura facit scire. Tertia ratio est ista. Quanto medium
demonstrationis est propinquius principio demonstrationis potior. Si a illa demonstratione que est ex im-
mediatis sit potior quia est demonstratio que est ex mediatis quia medium demonstrationis est propinquius
principio in medio tanto demonstratio est potior. Minor quanto aliquid est propinquius nobi-
lissimo est nobilius sed quanto medium demonstrationis est universalius tanto est propinquius principio
in medio ergo demonstratio universalis est potior quam demonstratio particularis quia medium demonstrationis
universalis est propinquius in medio vel propinquius principio in medio quam medium
demonstrationis particularis. Quarta ratio est ista ille qui habet cognitionem de universali habet cognitionem de
particulari in potentia et non econverso et hoc quia universale [illegible] ad particulare et non econverso universale
ergo ipso est potior quam particularis. Quinta ratio est ista demonstratio est potior que est ex potio-
ribus propositionibus ergo demonstratio universalis est potior quam demonstratio particularis. Sexta
ratio est ista. Ratio est propinquior intellectui et magis remota a sensu et per [illegible] est propin-
quius [illegible] et remotius ab [illegible] ergo sit [illegible] potior et melior.
quia [illegible] demonstratio universalis est potior et melior quam demonstratio particularis. Est autem
Affirmativa. Ultima pars ergo 22a huius libri. Et est ista quod demonstratio affirmativa
est potior quam demonstratio negativa. Et ita conclusio probatur per septem rationes. Prima
est potior quia demonstratio negativa. Et ita conclusio probat per [illegible] rationes. Prima
ratio est ista demonstratio est potior et melior que paucioribus indiget. Prima
ratio est ista demonstratio est potior et melior que paucioribus indiget ni-
mirum aliis existentibus paribus. Consequens patet dicit [illegible] quod si utraque propositio ex quibus
procedit sit equaliter nota scire quod velocius erit cognoscere per pauciores propositiones quam
per plures. Prima velocius determinatur distinctius quam est per pauciores demonstrationes
per plures sed illa demonstratio est melior per quam facilius concluditur
quam ea que fit per plures sed illa demonstratio est melior per quam facilius concludit
sunt [illegible]. Et non supposito quod omnes propositiones assumpte sint equaliter note probatur
Eadem ratio et ad hoc probandum assumitur quod media que sunt [illegible]
sit eque note sed illa que sunt [illegible] sunt notiora concluditur ergo aliquid ex propositionibus
quod ordinatur tunc id quod concluditur primo ex istis duabus propositionibus ex quo est
[illegible] dicitur esse notius. Illud ergo quod concluditur ex duobus [illegible]
prius et notius quam illud quod concluditur ex [illegible]. Demonstratio ergo que ex paucioribus
procedit magis facit scire probatur ergo quod potior sit illa demonstratio et potior
que fit ex paucioribus sed demonstratio affirmativa est ex paucioribus quam negativa
ergo demonstratio affirmativa est potior quam demonstratio negativa. Antecedens quod demonstratio
affirmativa non est ex paucioribus propositionibus [illegible] ex paucioribus terminis quam demonstratio
negativa sed ex paucioribus est quantum. Prima affirmativa demonstratio solum est ex affirmativis
et negativa demonstratio est ex una affirmativa propositione et alia negativa demonstratio est et negativa
affirmativa [illegible] et [illegible] sed demonstratio affirmativa solum affirmativa est. Secunda ratio est ista propositio
affirmativa habet maiorem efficaciam ad sillogizandum quam propositio negativa quia ex affirmativis
potest fieri sillogismus ex negativis non. Tertia ratio est ista propositio negativa maxime demonstratio particularis

Sed non co[nclusio]
[illegible]

Margin notes: Prima ratio; Tertia ratio; Quarta ratio; Quinta ratio; Conclusio secunda huius libri; 3a

Sed non ergo Conclusio vero. Casu si nec(essari)a de(monstrati)o(ne) quia ex una premissa est de necessaria et alia non necessaria sicut premissa de necessario hoc est per demonstrationes de necessariis sicut necessaria de possibili hoc est probatis et necessaria plures ergo de necessariis quam non necessarie accipiuntur ad probandum propositiones necessaria scilicet per quam demonstratur et potior quam ea que demittit ergo demonstratio de necessariis est potior quam necessaria et per consequens demonstratio de necessariis est potior quam demonstratio necessaria quod erat verum est. Demonstratio est potior que ex prioribus potioribus est sicut demonstratio de necessariis et ita demonstratio non per accidens probat necessaria sed necessaria non probat de necessariis [illegible] procedit [illegible] procedit non esse ergo. Conclusio vero est ita quod ex quo [illegible] dependet principalis est sed demonstratio necessaria dependet ex de necessaria quod non potest esse necessaria demonstratio sine de necessaria propositione que non probatur nisi per de necessariam demonstrationem ergo demonstratio de necessariis est prior quam necessaria demonstratio. Circa autem affirmativam. Conclusio quod demonstratio universalis est potior quam demonstratio particularis simpliciter ostendit et quod demonstratio de necessariis est potior quam necessaria quod simpliciter ostendit quod demonstratio ostensiva est potior quam demonstratio ducens ad impossibile. Et hec est conclusio 23 huius libri. Hic ostendit quod demonstratio ostensiva necessaria est potior quam demonstratio ducens ad impossibile sed demonstratio de necessariis ostensiva est potior demonstratione ostensiva necessaria ergo demonstratio ostensiva de necessariis est potior demonstratione ducente ad impossibile. Sed si demonstratio ostensiva de necessariis et ostensiva necessaria sit potior demonstratione ducente ad impossibile sequitur quod omnis demonstratio ostensiva sit potior quam demonstratio ducens ad impossibile. Ostensiva demonstratio est que ducit concludendo id quod intendit. Sed demonstratio ducens ad impossibile est que supposito opposito eius quod intendit sequitur [illegible] in impossibile notum ex cuius oppositione sit conclusio ad impossibile intenta. Demonstratio est ostensiva et ex prioribus secundum naturam sed demonstratio ducens ad impossibile ex posterioribus secundum naturam. Conclusio quod demonstratio ostensiva necessaria sit potior demonstratione ducente ad impossibile patet quia ostensiva necessaria procedit ex necessariis demonstrationibus prioribus secundum naturam quam necessaria ex qua procedit demonstratio ducens ad impossibile sed illa demonstratio est potior que est ex prioribus prioribus. Certior autem. [illegible]

Hic agit philosophus de comparatione scientiarum ad invicem et primo ponit 24 conclusionem huius libri quod illa scientia est certior que est ex prioribus sed hec conclusio non declaratur quia est manifesta ex difficultate eius per se notis. 27 conclusio 3m scientia que fuit scientia quia et propter quid est melior quam illa que fuit scientie alterius tantum et hec conclusio est manifesta quod scientia est magis faciens scire que fuit scientia hoc et ad quid quam que fuit scientia hoc solum sed illa scientia est melior que magis facit scire ergo scientia que fuit scire quia et propter quid est melior quam ea que fuit scientia alterius tantum. 26 conclusio est ista quod illa scientia est certior que est de rebus simplicioribus quam illa que est de rebus magis compositis et ista conclusio patet quia sunt simpliciora sunt priora secundum naturam et illa scientia est melior et certior que est de prioribus secundum naturam. Illa scientia que exigitur in abstracto est certior quam illa que exigitur in concreto. 21 conclusio huius libri est ista quod duabus scientiis illa que exigitur super res abstractas est certior que exigitur super res simpliciores quam illa que exigitur super compositiores et hec non patet per eadem propositiones per quam probatur precedentia.

Una autem scientia :·:·

Ostenso quomodo una scientia est certior alia nunc hoc ostendit quod determinat philosophus que requiruntur ad unitatem scientie. Et requiruntur tria ad hoc quod scientia sit una. Unum requiritur quod sit unitas subiecti scilicet generis. Secundo aliud requiritur quod sit principia in unitate illius subiecti ex quibus fit demonstratio et tertium est quod subiectum habeat partes aut propter aut per se accidentia ex quibus completur. Quoad demonstrationem quod est quod subiectum sit quod exigitur demonstratio habeat partes subiectivas vel partes integrales vel accidentia aut per se accidentia demonstrabilia de subiecto vel de partibus

Quod est demonstratio ostensiva et quod est demonstratio ducens ad impossibile

Conclusio 24 huius libri 27a huius libri

Conclusio 26 huius libri

Conclusio 21 huius libri

Ad unitatem scientie requiruntur 3a

[illegible] cum enim quo divisa sit denominatur per se aut denominatur genus sive desinat secundum quod mathematice denominantur de rebus continuis ut divisio et declinatio et de figura que insunt continuo. Et in gratia quam denominantur de eo quod componitur ex colore et non quia in colore quantitas. Cum colores quantitas sit secundum genus aut denominantur per genus sive de ipso [illegible] obliqua secundum medium quod corpus quantitatem est ex [illegible] aut denominantur per se autem ut de genere sive aut de rebus aut de pluribus sive [illegible] enim modis et non pluribus fit divisio quia

[Conclusio 28 huius libri]

patet igitur conclusio adhuc quod sensatio sit una et sic visio. Hoc ponitur 28 conclusio huius libri. Omne est ita quod unum sine parte est pluribus denominationibus per plura media et [illegible] quod probatur. Quia eadem res ex quo hic principia ponitur atque absolute partibus est eadem quo potest fieri divisa media non ordinatim et ita potest per plures denominationes potest est [illegible] media in eodem ordine et ita potest pluribus denominationibus [illegible] intelligentie quod isto non repugnat eidem quod ponitur dictum est prius quod unum sine [illegible] una divisio nam id fuit dictum prius et est intelligentia in materia sed id quod est hic dictum est in sensibus naturalibus verum nam in sensibus naturalibus est verum quod plura media non ordinata possunt esse ad eadem quoniam Sed unius quod est forma visio quod sensus [illegible] unum et [illegible] denominatione unius sensus potest quod sed videre sensatio quod non est possibile ut eiusdem divisio et dicit philosophus. Quod si [illegible] sensuales non eiusdem divisio et hec est conclusio 29 huius libri quod patet. Omnis denominatio

[Conclusio 29 huius libri]

[Conclusio 30 huius libri]

autem est rei quod est semper aliquid [illegible] si [illegible] non sunt [illegible] quod si [illegible] non est divisio neque sensatio Neque per sensum. Conclusio 30 est ita [illegible] sensus [illegible] simplices sed excipit ea quia sensibiles nam eiusdem denominatio ergo probatur quod denominatio et sensatio sunt unum solum sed res simplices [illegible] enim [illegible] unum et [illegible] enim id quod sentitur quod sit in loco determinato sed ubique est ubique et [illegible] ubique esse ubique quod ubique est in quolibet suo simul [illegible] nam ubique est esse in quolibet suorum locorum. loca autem unum sunt ipsa simul in quibus sensibilia [illegible] quoniam [illegible] de quolibet unum quorum sensus non cognoscitur [illegible] si simul unum cognoscitur possumus videre ipsum et cognoscere [illegible] et hoc multi putant sed philosophus hoc removet dicens quod si possibile esset nos sentire [illegible] angelos adsunt quoniam [illegible] denominationes ut sentimus quod [illegible] non sentit [illegible] sensatio est in apprehensione [illegible] cum sint [illegible] non [illegible] nobis eum eclipsis simul [illegible] ad [illegible] sensationem sed philosophus [illegible] non potest videre [illegible] in [illegible] quod [illegible] non [illegible] que si videmus [illegible] in [illegible] [illegible] nobis [illegible] ita quod [illegible] quod [illegible] est in quolibet [illegible] [illegible] ibi sunt [illegible] sed [illegible] dubitatur [illegible] quod [illegible] sit [illegible] si [illegible] possumus [illegible] [illegible] [illegible] quod philosophus [illegible] positis [illegible] [illegible] [illegible] et quia non [illegible] non [illegible] [illegible]

[Hugitson]

ergo videmus in [illegible] tenebris [illegible] [illegible] quod [illegible] [illegible] non [illegible] [illegible] [illegible] tenebrosa Ex dictis colligit [illegible] quod [illegible] non facit [illegible] quoniam [illegible] [illegible] facit [illegible] est [illegible] nec facit [illegible] quoniam [illegible] quia [illegible] est [illegible] Eadem enim principia. [illegible] ponitur 31 [illegible] quod [illegible] principia

[Conclusio 31 huius libri]

principiis denominantur omnia et [illegible] non [illegible] sunt eadem principia et quid [illegible] sunt [illegible] et quid [illegible] sed non eadem principia [illegible] et [illegible] ut [illegible] sunt eadem principia et [illegible]

determinorum quia verum non concluditur. [illegible] necesse est ex aliis principiis et sic concienda sed principia arismetice et geometrie sunt alia principia ut principia et unitatis sunt principia non sunt multo pauciora quam conclusiones sed plures [illegible] [illegible] tot sunt quot conclusiones. Cum igitur sint conclusiones infinite principia erunt infinita et non erunt eadem principia omnium. Tercia ratio quia [illegible] una quia non demonstratur ex aliis principiis quia sic demonstrare conclusiones demonstrantur per eadem principia et omnia possent deri ex eisdem principiis [illegible] per probationem [illegible] in [illegible]

Scibile autem et sciencia differunt:

hoc est enim ultimum primi libri in quo philosophus nobis determinat de sciencia [illegible] prioribus principiis ex quibus sciencia [illegible] et sciencia acquisita per demonstrationem [illegible] et sciencia per [illegible] medii [illegible] sciencia solum. Et [illegible] opinionem. Et dicit quod scibile dicitur ab opinione et scibile quod est obiectum sciencie dicitur ab opinabili quod est obiectum opinionis [illegible] opinio [illegible] [illegible] quod fides est opinio est genus sciencie et opinionis [illegible] et magis proprie [illegible] opinio [illegible] dicitur est [illegible] [illegible] [illegible] est sciencia opinio [illegible] scibile et opinabile quia nichil prohibet [illegible] [illegible] sunt [illegible] sciencia [illegible] possit [illegible] opinio non est [illegible] sciat et opinetur [illegible] [illegible] [illegible] scire aliquid et opinari idem. Opinio magis proprie dicitur est [illegible] [illegible] [illegible] non est idem scibile et opinabile. Philosophus [illegible] sciencia et opinione [illegible] sciencia dicitur ab opinione quia sciencia est [illegible] et [illegible] sed opinio est [illegible] non [illegible] et [illegible] non [illegible] sciencia est [illegible] sed [illegible] ut [illegible] [illegible] [illegible] opinio est [illegible]

[illegible]

Qualiter autem idem: Philosophus movet [illegible] dubitationes unam de opinabili et scibili [illegible] de opinione et sciencia. Prima dubitatio est quod opinio est contingentem et sciencia [illegible] quare idem non possit opinari et scire. Alia dubitatio est Cum de qualibet contingente [illegible] de primis principiis possit non opinari possit

Opinio dicitur [illegible]

Philosophus movet [illegible] duas dubitationes

alr sciet. Ita opio est desinit que accipit et coniungit alr se habet sine q sint/ scia sine no. Ut q scia sit opio q tn scies qua opinat consideat sciam et opionem pariter mea quoniam scz pnectit ad medium quia sed coniungit scire ppr q ita coniungit opiari ppr q ergo opio e scia utru istud solvit psius p ostendit q si quis pcedit ad medium ita q non arbitret id ut cognita huc sciri et no opiatur Si aut acciat ut cognita huc opiat et no sciri si pcedit ad medium huc opiat ppr q e q et si in secundo et est in opido pcedat ad medium ppr hoc non sez q scia sit opio Ad pmum dr q de eod sbo poz ee opio et scia Ita de eod sbo possum scire unum pt opiari aliquem Ita desiore possum scire q alr e et opiari q e virtuosus sed de eod qx no possit sit ee scia et opio et accido sciam magis ppe dcam tn accido sciam esse dcam et ideo poz sit sciri et ab eod opiari et accido sciam ppe dcam In accido tamen dicit dcam sed ideo poz simul adinuic opiari et sciri sed no ab eod si accido maxie ppe sit/ nt ab eod nt adinuic poz ideo ad sit opiari et sciri

Solertia quid. Aliqui in fine detiat psus de quodam habitu q in medio incipit medium qui quidem dicitur solercia et e solercia quedam subtilitas in inveniendi medium et no pfto tpe et e idem q bonitas in ingenio in veniendi medium in tpe pno no expso Exemplum ponit psus si aliquis videat q luna in tpe pno no expso Exemplum ponit si videat q luna ex splendore quo opponitur soli et no est tunc causa poita ipso ipso ... luce et lunam si sciat invenit tunc statim ut q hoc e quia lumina non habz lum nisi a sole id medium invenit p solerciam Primum quidem et duo q primo erat in inimici sunt sed amici q p erat inimici et in hoc completur liber primus posteriorum

Sequitur expositio libri secundi posteriorum

Questiones sunt equales numero

In precedentibus determinatum est de sbo demonstracione scilicet ratione quo determinat phus de pncipiis scientiam demonstratiuam Primo determinat scz quedam pncipia in qua medium cum demonstrator e pncipium in qua ppterquam et sic a a pncipia qua demonstracionis ut dignitates et ppositiones in medio Hic phus detiat in isto ut dignitates et ppositiones in medio. Hic phus detiat in libro et po detiat de medio demonstratoris Et ea oportet alio modo ut in fine videbitur. Secundum phus p detiat de questionibus et primo questio medii ut in fine videbitur. Secundum phus p detiat de questionibus et primo ponit enim questionum et dicit q questiones sunt equales numero q ve scimus/ illa q vere scimus sunt quatuor ergo questiones sunt quatuor et sic e prima ergo scientia libri huius ... in qua vere sciendi sunt quatuor ergo questiones sunt quatuor ... Dubia et sciri sunt quatuor secundum genus et sciri et dubia sunt equalia ... numero ergo sciri sunt quatuor secundum genus quatuor cum sunt quatuor ... q est si est quid est et ppter quid est ista enim sunt quatuor ... ad demonstracionem Et sufficiat ... comunes ... ad demonstracionem Et sufficia ... in fine determinat hic de questionibus pertinentibus ad demonstracionem

Conclusio prima secundi libri

diuy

Aliter demonstratio actiue passio de subiecto et quod demonstrata non est nisi de eo que cointeditur demonstracione ideo omnis quod pertinentur ad demonstrationem vel est de subiecto vel de passione subiecti. Si de subiecto aut querit de esse subiecti que de quiditate subiecti si querat de esse subiecti sic est quod si est. Si querit de quiditate subiecti sic est quod quid est. Si autem quod sit de passione que querit de esse passionis que de quiditate passionis si de esse passionis sic est quod quia est vel an quod quia est medium ideo quod quia est querit de inherencia passionis ad subiectum que querit de esse passionis. Si quod sit quod de esse passionis sic est quod quia est si sit quod de quiditate passionis sic est quod propter quid est. Racio autem est in medio sicut est quia est ita et propter quid est. Aliter autem sufficientia supposito quod de subiecto non debet queri quod de subiecto omnia presupponi quod est et quia est. Et ideo videtur quod non debet queri questiones de subiecto sed solum debet queri questiones de passione. Et hoc presupposito autem sufficientia sic. Cum namque passio non dicitur esse nisi in subiecto sed potest quia absolute vel in subiecto est potest queri quod quia subiecto inheret passio igitur potest dupliciter considerari vel absolute vel quod in habet subiectum. Si consideratur passio absolute sic de passione sunt due questiones quia si sit quod absolute consideratur autem iam quod querit de esse passionis que de quiditate passionis sicut de esse passionis sic est quia est. Si querit de quiditate passionis sic est quod quid est. Si passio consideratur secundum quod in habet subiectum sic sunt due questiones quia si sit quod de passione secundum quod in habet subiectum que querit de esse passionis et sic est quod quia est que de quiditate passionis et est quod propter quid est. Contra ... quod similiter quod vero hec sit rationabile est quod quia est et non dicitur quod quia est propter hoc quia contrarietas quia hoc est non intelligendi sed propter hoc quod est non significandi conceptum. Unum in quarto quod quia est non queritur utrum sit quod hec est ... sit utrum hec sit ... Et similiter quia hoc ... non ... utrum hec esset ... Et ideo vox que non est non ... conceptum sed est non ... conceptum. Aliter ... compositum ... duo ... simplex non ponitur in numero ... Et quod est. Alie questiones scilicet quia est et propter quid est sunt complexe ponitur in numero ... quod dicitur esse simplex et quarta ... ad quod dicitur ... formaliter dicitur ... 2m ... prius 2o ... unio extremorum et vero et absque quod compositio ut videtur dicitur hec ... Alio modo ... 2m adiacens ut videtur dicitur hec ... et 2m hec quod ... formaliter sit 2m ... hec sit quod dicitur quia ... est ... appositum ... specificantibus actum ... non ... non sit ... appositum ... sit est quod simplex et dicitur simplex ... simpliciter compositi quia ... non ... specificantur et ... questione sic et ... quod est non est ... specificantibus actum. Ideo quod quia est et quod si est sunt simplices questiones. Sed autem ... quod ... 3m addimus ... est quod ... Et ideo quia ... quod ... et ... quod propter quid est appositum ... 3m ideo quod quia est et quod propter quid est sunt questiones ... Aliter dicitur aliquid quod aliquid queritur ... de subiecto ... dena et ... Et aliquid queritur ... de subiecto quod est ... Si id quod queritur sit de ... illius de quo queritur sic est quod simplex non ponitur in numero ... id quod est dena ... non potest in numero ... Si id quod queritur sit ... illius de quo queritur sic est quod ... ponitur in numero quia id quod est ... potest in numero ... Et quia ... sic id quod queritur est de ... illius de quo queritur. Ideo quod quia est et quod si est sunt questiones simplices non ponitur in numero ... non est ... in ... hec ... quia ... sic est id quod queritur est dena illius de quo queritur ... ponitur ... Et si hoc sit verum tunc id quod queritur per questionem sic est ... illius de quo queritur adhuc posito quod esse non sit id ... ordine

Lyncon

Hic monet quedam dubia

Textus xiii^m p^m

Textus xiii

Textus xiiii

Textus xv

Vere scire dicitur dupliciter

q' ee sit ipi^s actu i tendi tm q' no sit/ gtm cendi et podo id possit
dici q' qo si e z qo simp^x qua id queritur i mete z hec illi deqo
queritur et io no e tuta qd quata est ex pade et tob et ia v'n illi
qponit pt qo si est dici simp^x et si no sit tuta samptar qtue
i qone q' z Lyncon dit hic q' ee dm depma tn no pdicat n'
illa ee dm dino simt^re pme et dm vero de ans no pdicat n' ordie
et depedenaz cor abente pmo q' pse e et is ordia^o et depedea
michil nulli^mus i essentiis depedent^e hic sut qued duoes psae de
pma qoe qua hic scbit q' est ita Questioes st eqles nuo ff^a
z deqstiobz i spe^li qued f querut et qued suppont vide^z po q'
ipo phi sit fa q' ipi q' est tho xi^t et querit questio et tn no est
sit^e qua si eet sit^e eet sit pcm et id tn poz quei go ve scire tho
pcm at in i fim^m ff go ome quesile e scile vz tnc eet pcessus
i in finitd i tamen et queris gtinge^z scile ff q' est poz queri
sed no poz ve sciri q' si posset ve sciri poz gcludi i demri oe
sed tho e fm q' q' est e va pagmo et q' q' p^n mesti^z de tho nq
poz demriz decod ff vn tho z xi^t e quesile et tn no est scile
ve q' si eet ve scile possit sciri sed tho e fm ff ra tho e in posse vtra tho
e xi^t sit^z z si sit^z vtra tho est xi^t q' vtra tho est xi^t e ver si que
e fm q' si tho que e vm tnc sit incipiet loqui dicet vm qtez de
tegelapho poz qri si est et tn tegelapho no poz sciri ipm ee qno
ome quesile est scile ff intellm q' sciri dr mltis modis vt dm est
i pmo tho ff ve scile dici^z dr^z f scit et ff illud ve scit^z ipe lodo
q' p demra^o qcu^z vn sola gclno demra^o ve scit ipe lodo illo
ve scit^z amr lodo q' e intm et aln poz ee dubim et aln ctid et tho
sme sit pn'a in deo^s si go ve scile qmr lodo e id q' e aln dubim
et paca poz sciri et tho est sme sit go demra^of sme pn'am llodo
deve scili ipe f 2m q' sola go demra^o sit^z sit no ome qrile est
scile ve et ioo ve scile e in fi'a adquesile ff in pse tn dr qoes st eqles
nuo amt ve scile qmr p omi mo q' poz ee dmm et tho vl
aporto am^z ve scile pco q' e ve scile qmr lodo et q' ome qrile
sit ve scile ioo et ome ve scile ve quesile pz ff ra id q' e ve scile a
est de se mai^tu aut no si no sit de se mai^tu e quesile q' tnc z
dubim na ei queit nisi dubim ff si de se sit mai^tu tnc e qrile
go pz ee dubim et aqo e scile poz ee scitd et ome q' poz ee scitd
et dubim e quesile go ome scile e quesile ff simir ome quesile est
ve scile et tho lodo dico q' e quesile qo ad demratioz tnu pbao
id q' e quesile aut poz ee notu a' no si no pt ee notu no est
quesile fatud eni eet querere a'qua notiaz qua i posse e hec illo
go q' no poz ee no est quesile si possit ee no igre de se mai^tu
a' no si sit de se mai^tu no est qrile q' q' e de se mai^tu n'e qrile
nc dubile si no sit de se mai^tu tnc poz ee dmm nc ome nm
q' poz ee notu et poz ee dmm e ve scile go ome quesile e ve scile
sit igo pz quar^z tm e va ff Questioes st equales nuo et q'^z scitur
ff pm i tnt dico q' ipi^z q' e tho xi^t e quesile et e ve scile acti ve
scile pce q' e ipe ve scile qnd sola qo de oms ve scit^z vn sciri dicit

i p(ro)po(siti)o sit v(er)a e(st) h(abe)re p(ri)m(u)m cognoscere et e(st) scire p(ro)p(ter) q(ui)d sic d(icitu)r hic et no(n)
a(u)t(em) scire i(n) p(ro)p(osi)to ad 2(m) dicit(ur) q(uod) q(uia) e(st) pot(est) v(er)e sciri s(ed) no(n) s(ecundu)m pot(est) v(er)e sciri
q(uia) pot(est) ag(no)sci p(er) de(monstrati)o(n)e(m) n(on) a(u)t(em) 2(m) scire p(ro)p(ter) q(ui)d sic d(icitu)r ad 2(m) d(icitu)r
d(icitu)r ut(rum) h(ec) q(uesti)o e(st) i(n) (tem)p(or)e e(st) q(uesti)o i(ll)e dico q(uod) q(uesti)o s(ecundu)m d(icitu)r q(uesti)o e(st) q(uesti)o extra q(uesti)o
s(ecundu)m q(uo) q(uia) e(st) q(uesti)o extra e(st) i(n) q(ua) p(ro)p(ositi)o a(u)t(em) no(n) (con)cedit et ia(m) ori(ginem)
ut(rum) h(ec) q(uesti)o s(ecundu)m i(n)t(ellectu)m e(st) una q(uod) q(uesti)o q(uia) e(st) e(st) d(icitu)r duo tu(n)c nota
q(uesti)o(n)e et 100 q(uia) h(ec) q(uesti)o e(st) i(n)t(ellect)u(m) e(st) una q(uesti)o et de q(uibus) 100 d(icitu)r e(st) d(icitu)r p(ro)p(ter)
i(n)telligen(tiam) **Questiones et equales numero** ia(m) h(abe)t a(u)t(em) ut(rum) q(uesti)o e(st) q(uesti)o
t(er)minanda et q(uesti)o(ne)s t(er)minata p(er) alt(er)am p(ar)te(m) q(uesti)o(n)is q(uesti)o t(er)minanda e(st) i(n)
ut(rum) h(ec) q(uesti)o e(st) i(n)t(ellectu)m q(uesti)o t(er)minata h(ec) q(uesti)o s(ecundu)m i(n)t(ellectu)m et de q(uibus) t(er)minata i(n)tellig(itu)r p(ro)p(ter) e(st) d(icitu)r
Questiones et eleg: s(ecundu)m d(icitu)r q(uod) i(ll)a ut(rum) h(ec) q(uesti)o sit i(n)t(ellectu)m e(st) sc(ien)tia a(u)t(em) q(uo)d vult q(uesti)o
ut(rum) h(ec) q(uesti)o e(st) i(n)t(ellectu)m e(st) sc(ien)t(ia) a(u)t(em) ad 2(m) dico q(uod) i(ll)a e(st) distinguenda ut(rum) h(ec) q(uesti)o e(st) i(n)t(ellectu)m e(st) sc(ien)tia
a(u)t(em) exe(mpl)o q(uod) t(er)mi(nu)m pot(est) supp(oner)e p(er)sonal(ite)r et si(m)pl(icite)r si supp(onit) si(m)pl(icite)r et
m(ateria)l(ite)r sic e(st) f(als)a ut(rum) h(ec) q(uesti)o e(st) i(n)t(ellectu)m e(st) sc(ien)tia a(u)t(em) et si si(m)pl(icite)r tu(n)c sic ut(rum)
h(ec) q(uesti)o sit i(n)t(ellectu)m si supp(onit) p(er)sonal(ite)r sic e(st) v(er)a (quia) s(ecundu)m q(uod) t(er)mi(nu)m supp(onit) p(er)sonal(ite)r
i(ll)a ut(rum) h(ec) q(uesti)o et sic t(ame)n ut(rum) h(ec) q(uesti)o s(ecundu)m i(n)t(ellectu)m supp(onit) p(r)o h(ec) q(uesti)o e(st) i(n)t(ellectu)m s(ed)
d(icitu)r q(uod) s(ecundu)m ut(rum) h(ec) q(uesti)o e(st) i(n)t(ellectu)m sc(ien)t(ia) a(u)t(em) h(ec) ut(rum) h(ec) q(uesti)o e(st) i(n)t(ellectu)m e(st) v(er)u(m) q(uia) t(er)m(inu)m
q(uia) a(u)t(em) s(ecundu)m q(uod) q(uesti)o no(n) va(riat)ur q(uia) t(er)mi(nu)m i(n) a(n)te pot(est) supp(oner)e p(ro) a(li)quo
p(ro) a(li)quo no(n) in a(n)te v(er)u(m) q(uod) a(d) t(er)minus p(ro)p(ter) supp(onit) p(ro) a(li)quo i(n) a(n)te p(ro) a(li)quo no(n)
i(n) a(n)te no(n) (con)tra i(ll)a q(uia) vale(t) et si a(liqui)s ab(sol)ui(t) ad suu(m) si(gnificatu)m
ad a(liu)d d(icitu)r q(uod) q(uesti)o q(uesti)o(n)e ut(rum) (con)ti(n)ua e(st) no(n) e(st) q(uesti)o p(er)ti(n)e(n)s ad de(monstrati)o(n)e(m)
p(r)o d(ict)o q(uod) e(st) a(u)t(em) i(n) q(uesti)onib(us) supp(oni)t(ur) a(li)q(uid) e(st) i(n)telligen(dum) q(uod) (con)ti(n)ue(n)s s(un)t
se(cundu)m ordi(nati)o(n)e(m) q(uia) q(uesti)o(n)es si(m)pl(ic)es p(re)supp(onu)nt (con)ti(n)ue(n)s q(uia) ut(rum) et
(con)ti(n)ue(n)s si(m)pl(ic)es q(uesti)o q(uia) e(st) p(re)supp(onit) (con)ti(n)ue(n)s si e(st) Et i(de)o q(uesti)o si e(st) e(st) p(ri)ma
n(on) (con)ti(n)ue(n)s et si(m)p(ri)ma et i(ll)a (con)ti(n)ue(n)s q(uia) q(uesti)o q(uia) e(st) e(st) q(uesti)o p(ri)ma q(uia) q(uesti)o
q(uia) e(st) p(re)supp(oni)t (con)ti(n)e(n)s q(uia) s(ecundu)m Et q(uia) q(uesti)o si e(st) s(ecundu)m p(ri)ma q(uesti)o si(m)p(ri)ma i(de)o e(st) mag(is)
d(ictu)m de q(uibus) si s(ecundu)m q(uia) i(ll)a p(re)supp(oni)t q(uesti)o de a(li)qua a(li)a (con)ti(n)e(n)s ad q(uo)d d(ic)to
q(uod) q(uesti)o si e(st) p(re)supp(oni)t q(uod) no(m)i(ni)s r(ati)o(ne)m se(quitu)r 2(m) ordi(n)e q(uod) no(m)i(n)is
si e(st) Et q(uod) i(ll)i ad (secundum) q(uod) no(m)i(n)is no(n) e(st) a(liqui)d q(uia) i(nter)i(m) e(sse) t(a)le q(uod) possit
signi(fic)a(r)i p(er) no(m)e(n) et q(uia) t(ame)n e(ss)e(nt)ia q(ua)m no(n) e(ss)e(nt)ia p(otes)t signi(fic)a(r)i p(er) no(m)e(n)
i(de)o (con)ti(n)ue(n)s e(st) scire q(uid) no(m)i(n)is Et scire q(uid) no(m)i(n)is de a(liqui)b(us) tenet i(n) p(re)se(n)ti(u)m
noti(ti)a(m) s(ecun)do s(ecundu)m scire q(uia) e(st) s(ecundu)m q(uod) e(st) una q(uesti)o posita h(ic) a(b) ph(ilosoph)o e(st) scire
re(m) e(ss)e re(m) a(li)q(ua)m p(er) h(oc) i(n) q(uo) sint tales res q(ua)s p(ote)r(it) dice(re) diffi(niti)o(n)e(m)
v(er)u(m) q(uer)e(re) si e(st) de re s(ecundu)m q(uod) p(h)ilo(sophus) hic lo(quitu)r no(n) e(st) q(uer)e(re) s(ecundu)m r(atio)n(e)s si(gnifi)cat e(ss)e
existe(re) s(ed) q(uer)e(re) si e(st) de re e(st) q(uer)e(re) si r(e)s s(ecundu)m e(ss)e p(ossi)bile s(ecundu)m scire q(uod) r(ati)o
s(ecundu)m scire i(n) q(u)o p(re)dicame(n)to r(e)s sit et q(ue) sit ei(us) diffi(niti)o et h(oc) e(st) scire re(m)
s(ecundu)m (ex)i(sten)tia(m) Et q(uia) i(de)o q(uia) sit re(m) e(ss)e i(n)de(termin)ato p(re)dicame(n)to et q(uia) e(st)
(con)tra diffi(niti)o(n)e(m) rei p(er) (ex)i(sten)tia(m) sit de re q(uod) s(ecundu)m e(ss)e p(ossi)bile Et i(de)o q(uod) sit de
re q(uod) s(ecundu)m e(ss)e p(ossi)bile sit q(uod) r(e)s e(st) t(a)le q(uod) pot(est) signi(fic)a(r)i p(er) no(m)e(n) i(de)o q(uia) i(ll)i p(re)
supp(oni)t si e(st) et si e(st) p(re)supp(oni)t q(uod) no(m)i(n)is Ly(n)conie(n)sis d(icit) h(ic) q(uod) i(n) s(ub)i(ect)o de s(ub)i(ect)o
p(re)supp(oni)t suu(m) s(ub)i(ectu)m e(ss)e v(er)u(m) o(mn)is sc(ien)tia a(u)t(em) suu(m) s(ub)i(ectu)m e(ss)e s(ecundu)m i(n)
ni(hi)l e(n)s et geo(metri)a mag(nitudin)e(m) Verum h(ic) dec(lara)t q(uod) e(st) s(ecundu)m s(ub)i(ect)o no(n) a(u)t(em)
se(m)p(er) a(li)q(ui)d sit s(ub)i(ect)o v(er)u(m) q(ue)ritur ip(su)m s(ub)i(ectu)m de (con)t(ra)rijs q(ui)a s(un)t s(ub)i(ect)o et
si s(u)nt de q(ui)b(us) e(st) notu(m) q(uod) sit s(ub)i(ect)o s(u)b(stantia)s i(n) (con)t(ra)rijs q(ui)a q(ue)ru(n)t(ur) de
s(ubstanti)is i(n) s(e)p(ar)atis **Quecu(m)q(ue) s(un)t t(ame)n q(uesti)o(nu)m** hic declarat ph(ilosoph)us

Q(uesti)o extra
Q(uesti)o q(uia) e(st)
Q(uesti)o t(er)minanda
Q(uesti)o t(er)minata

Conclusio 2a huius libri

Quar° pdc conet sc lint ad mem et wt pz q oiis qo e questio
medij qz qstio si e et qo qz e qrunt demeo si est et qstio q est et
qo ttpr q B querit q e mem pmo tn declat q qo si est et qo sit qr
querunt de meo si est Et h est 2a qo s mg libri h ge pz qz ul a de
quere de q qo an sit qua querit an e mem ad ccludem ipm ee
Simr ul a d e querit utr lua eclipsat qua querit si e a q medim
ad ccludem iaz lua eclipsi Et io qo si e et qo qz est querit de
meo si est Intellige tn q si est et qz est ex forma qonis no qrunt
de meo q e sed ex qnti et qn nc ut si a b sciat si eclipsis sit tuc a q
B mem ad ccludem iaz eclipsim ee Simr si lua eclipsat tuc

Conclusio 3a huius libri

a q mem e ad ccludem luaz eclipsi Tercia qo est ita q qo q est
et qo ttpr q est qrunt q e mem ia pbat Na ic conet id querunt
ad quat qrid vn sed p id vn mem s p mem ad qocl firm p q
B et ad qocl firm ttpr q est ggo ic questioes id queritur B qstio q
e qrit q est mem ggo utz ia qonid querit q e mem q a p illo
vna aditat conet pz na si querit q est defins lue bn vndet
q e pnao lun alnq ttpr tin q obiat int ipam et sole Et qr
ttpr q luna defitit bn dici vn do q ttpr defim lun ex oppone

Conclusio 4a huius libri

pit et ita p id vndet adia qstioes Qa qo e ita q i oibq qonibz
aut qri si e mem a q e mem et h qo sz expdit qr qo sit
et qo qz e querit si e mem et qo q e et qo ttpr q B qrunt q e
medim sed omnes qo ul e qo si e ul qz est vl qo q e ul qo ttpr q
ggo oiis qrt si e mem ul q e mem ggo i omibz qonibz qri si e

Conclusio 5a huius libri

medim aut q e mem 5a qo e ita Omnis qo e qo medij et h
qo sci ex aliis qonibz poz em forri sic io omis qo qrit si e me
dim aut q e mem e qo medij s omnes qo qrt si e mem aut
q e medim ggo omnes qo B qo medij Ista candi qocl pbat phs
p q sigm qz si eemq sup lunaz et videmq terra int pol
tn int sole et luna tuc sciremq q tpore tc eet eclips et
ul quereremq si e eclips ut utr lunna eclipsat ul q e eclipsis ul
ttpr q luna eclipsat Et hoc e sigm q omnes conet ite sz conet
medij et poz ex ho signo forri sic io Omnes qo e cui qo qgmo
cessat oiis qstio sz qgnito meo cessat oiis qo ggo oiis qo e qstio
medij Intellige tn q si eemq sup luaz et videmq terra i poni
no videmq sciremq tamn vlez defins sed ex omnio lunq sm i de
fins et lunq sim i int ponis stati itelligemq tamn vlez defin

Hic ad dubium

Sen sentiet ho sim rc no qreremq tamn qz stati ho sentiedo
itelligemq tamn vlez Dubium e dedao phi Et sitq a dubium
An omnes qo sit qo medij q no qz vi Omnia si omnes qo est qo
medij ggo omnes qo e medim p q poz dei Et c qo q e et qo ttpr
q e scient mem p q posset dei sed hoc e fm qz q iti no
poz dei ut dit phs fm i si q est scient medim p q poz de
illiq meq eet aqua qo et ita ia qo posset dei pnicmat pt
im i fitio It qo medij e qo ttpr q si ggo omnes qo eet qo medij
oiis qo poz demrari p qocl ttpr q q e fm Ad q dicem q oiis qo
e qo medij qz oiis questio qrit id quo scito cessat oiis qo sz scito
meo cessat oiis qo ggo oiis qstio e qstio medij Sz itelligendo

quod sicut e maius verbis quod alii querimus finem Aliud id quod e ad finem
similiter tendentes ad adire civitatem aliquam querit viam ducentem ad eam civitatem
sic e in istis conclusionibus quod iste conclusiones sunt medii conclusiones et ceteri sunt illius terminus no-
titia acquiritur per medium sed ille conclusiones non sunt conclusiones medii ut quod illius quod e
ad finem querimus cum tamen quolibet conclusione medium sequitur id per quod non
possumus devenire ad cognitionem illius quod e nobis dubium in terminis notis per priora
quemadmodum intelligentem quod iste conclusiones demonstrative reducuntur ad conclusiones medii
Nam quod patet et quod sic e reducuntur ad conclusionem medii ita quod similiter conclusiones
faciliter per similes reductiones ut patet ad e querit sic e ut patet e de medio
quia querere medium per terminos conclusiones possunt fieri et in isto modo prius quod
[illegible] est sub terminis ille conclusiones quod est et prius quod est sunt reducuntur ad conclusiones
medii quia in similiter terminantur per similes reductiones unde ille conclusiones non terminantur
per se sed via divisiva ut ago dicimus Ad primum argumentum dico quod sic omnino
quod sit quod medii non est ex isto scilicet quod omnis quod querit medium per quod potest dici
sed quod quid e et quod propter quid non querit medium per quod ille conclusiones possunt dici
sed querit media per que utraque due conclusiones debent dici Unde non omnis quod
querit medium ad terminandum iam eandem conclusionem sed una quod querit medium
ad terminandum aliam conclusionem ut quod quod propter quid est querit medium ad terminandum
conclusionem quia est Ad aliud dico quod non omnis quod medii e quod propter quid [illegible]
[illegible] quod dicit Albertus hic sola quod propter quid querit medium sibi medium Unde
[illegible] quod dicit medium quidam dicitur vel [illegible] id quod e ut [illegible] medii quod quid e
querit id quod e medium sed quod propter quid querit medium sibi medii Adhuc e dubium
quia philosophus in [illegible] quartum conclusiones sunt conclusiones medii semper potest ex medio de diffinitione
passionis dicit enim quod questio quid e et questio propter quid est sunt conclusiones medii et quod
sunt conclusiones [illegible] exemplificat de defectu lune et dicit diffinitionem defectus esse medium
et iste defectus lune in eclipsi e passio etiam vi quod philosophus dicit quod diffinitio
passionis sit medium demonstrationis dicit [illegible] quod [illegible] terminus e medium Et similiter per maiorem
terminus maior extremitas et [illegible] extremitas e passio quod diffinitio passionis e medium
Dicendum quod in demonstratione potissima sola diffinitio subiecti e medium In demonstratione [illegible] que
e extrinsica potest diffinitio passionis esse medium Nam diffinitio passionis potest esse
medium ad concludendum passionem de subiecto ut [illegible] sit ista diffinitio [illegible] que e aptum
ridere sicut omne [illegible] aptum ridere e [illegible] omnis homo e aptum natum ridere ergo omnis
homo est risibilis [illegible] de medio non [illegible] medium [illegible] non e in medium
in qua diffinitio passionis [illegible] de subiecto [illegible] potest concludi per diffinitionem
subiecti Unde [illegible] omnis homo e aptum natum ridere e medium et potest concludi per diffinitionem
subiecti [illegible] sit omne animal rationale e aptum natum ridere omnis homo e animal rationale
ergo omnis homo [illegible] Et similiter in demonstratione que e extrinsica [illegible] diffinitio subiecti esse medium
sed in demonstratione [illegible] potest diffinitio passionis esse medium Unde in demonstratione potissima
medium e [illegible] passionis sed diffinitio passionis non e [illegible] passionis sed magis
diffinitio subiecti [illegible]
[illegible]
[illegible]
sed [illegible] diffinitionem [illegible] diffinitio e medium et in demonstratione potissima non diffinitio passionis.

Ad primum argumentum

Ad secundum argumentum
Albertus
Dubium

Questio autem quod quid est demonstratur

Hoc 3m [?] cum libri 2i . i . primo pagina consid[er]at . e . q[uod] quid
est quod medium incipit phus [?] iam vero quare medium
nobis i[n] notescit utrum viz per demonstrationem vel per diffinitionem
vel aliquem alium modum. Et procedit in quinto . et diffinido
et monet primo 3s dubitationes una e utrum omnis rei sit
demonstratio diffinitio cuius e demonstratio 2a e utrum omnium
est demonstratio quorum est diffinitio 3a e utrum alicuius generis sit demonstratio et diffinitio
primo ergo probat primum quod non omnis rei cuius demonstratio cuius est diffinitio et hic est
conclusio p[rim]a libri hec quod primo ex primo sit diffinitio indicativa quod quid est quod est
ptur ulr et affirmative de eo cuius est sed non omnes demonstrationes sunt determinate
ulmi qm in affirmativa sed quedam sunt demonstrationes negative ut omnis que sunt in 2a
figura et quedam sunt particulares ut omnis que sunt in 3a figura non ergo omnium e diffinitio
quorum e demonstratio . 2a ratio diffinitio ptur de diffinito ulr et affirmative et non
omnes demonstrationes concludunt quod ulem affirmativa figura io e 3m ergo non est
demonstratio 3a ratio e scientia solum acquiritur per demonstrationem quia unica forme una scientia si ergo
demonstratio esset diffinitio tunc alius posset habere diffinitiones non habendo
demonstrationem sicut ea quorum e demonstratio 3a ratio e 4a
demonstrationes sed quod non habet demonstrationem scire ea quorum e demonstratio 4a ratio e
demonstratio e conclusio que per ipsum demonstratio et concludit aliquid per medium mee [?] demonstratio
ergo e qxi sed diffinitio e in qxi ergo non omnis rei diffinitio cuius e demonstratio ergo
demonstratio e qxi et diffinitio non 4a ratio est 1m diffinitio e principium quia sibi demonstrationem
2m quod dicit ho[m]o [?] mecie [?] vba primo et principium diffinitum sed animal non diffinitur
quia sed debet se acum et non probat ergo non omnis rei est diffinitio cuius est
demonstratio quia diffinitio e sbe de ene acum Sed antequam cuiusque diffinitio ha[?] aduo e an
consimilis rei sit demonstratio cuius e diffinitio 2a quod non 2a primo per unam
racionem supra factam que e 1m unius i[n] quantum unum e una scientia et unius
per scientiam scientie si ergo cuiuslibet sit demonstratio cuius e diffinitio eo ipso eius e diffinitio
sciemus eadem eius diffinitiones et unius est una scientia sed quod scientie demonstrationes sunt
illud quod est scire per demonstrationem sed hoc est in posse ista scire per demonstrationes non scitur
nisi per demonstrationem hoc probatur idem sicut diffinitiones sunt principia demonstrationum ergo si
omnium esset demonstratio quorum est diffinitio scientia quod principia demonstrationum erunt demonstrabilia
et sic sic i demonstrationibus esset processus in infinitum quod e in posse et probatur in primo
huius et e 1a quo huius libri quod non quelibet res sunt per demonstrationem quarum sunt per diffinitionem
Sed utrum sit in omnibus hic movet 3a dubitatio quia utrum alicuius generis sit
demonstratio et diffinitio et probat quod nullius eiusdem generis e diffinitio et demonstratio
hoc e vel idem simul scitur demonstrationes et diffinitiones Et hec e 3a conclusio huius libri et
probatur dicitur primo diffinitio e manifestativa ipsius quod quid est et sbe sed demonstrationes
non manifestant quod quid est sed supponunt quod quid e ut arismetica supponit quid
unitas et quid impar 2a ratio figura io e medio quod per demonstrationem concluditur
aliquid affirmative vel negative ut patet in litera diffinitiones autem manifestant iste genus ut idem
scitur diffinitiones et demonstrationes 3a ratio aliud e scire scitur quod est ut et aliud e scire scitur
quare res ita aliud rei aliud e scire ut unum sit subalternans [?]
ut hic quod scitur scire 3m quod omnis 3m ca[?] 3s angulos aliud scitur scire quod omnis
ysosceles habet 3s angulos et hoc quod ysosceles e per se [?] sed quid e et quare e non scitur

Conclusio p[rim]a huius libri

2a ro

3a ro

4a ro

Secunda dubitatio 2a

Conclusio 2a huius libri

Conclusio 3a huius libri

2a racio

3a ro

adi mãe sed pz ad roinj ergo nec idem facit scire quid est et quia est sed diffinitio facit scire quid est et diffinitio quid est ergo nec idem sciri per diffinitionem et demonstrationem. Syncom (?) colligit exprimens hanc sententiam ad probandum quod nec idem scitur demonstratione et diffinitione quid est et propter quid est. Omne scitum diffinitione quid est et propter quid est cẽn q̃à na cẽn in qua scitur quid est et propter quid per demonstrationem quia omnis demonstratio quid est et propter quid est facit scire quantum et sommum quantum non ergo scitur per diffinitionem quid est et propter quid scitur quid est et propter quid per demonstrationem. Cum contingat sylogizare et demonstrare diffinitionem de diffinito possumus ei demonstrare quod non e attento sequitur cum arte et quia aliquid e non sic ipsam mouetur. Deceptio dicitur quibus hec conceditur demonstrationes non faciunt nos scire quid est nisi quando hoc e hoc et non faciunt nos scire quando hoc explicatio sive huiusmodi demonstratio que concludit diffinitionem diffinitionis de diffinito non facit nos cognoscere secundum ipsam orationem diffinitivam in qua e prima. Ondens enim quando hoc e hoc e quia aristoteles potentiam quod dicto vel syllogismus non facit scire diffinitionem de diffinito per nomen quo

e oratio diffinitiva explicatur quid e res vel quid e esse rei. Et hec est conclusio et hoc

primo quod si debeat probari quod b e a in eo quod quid est quia in utraque premissarum poni

in demonstratione in eo quod quid. Si enim in neutra premissarum non ponitur

in demonstratione in eo quod quid non sequitur quod b e a in eo quod quid. Nam non sequitur b e a

omni b et c et ergo omne b e a in eo quod quid nec sequitur omne b e a in eo quod

quid nec sequitur omne b e a in eo quod quid sed bene sequitur omne c e a in eo quod quid

oportet quod in demonstratione in eo quod quid contingit idem a et c et tunc bene sed

tunc syllogismus non facit nos scire quod est. Quia cum conceditur syllogismus necesse est parti

pi orationem diffinitivam per nomen quo e diffinitum et ita in tali syllogismo est

petitio principii quia id quod debet concludi petitur in premissis. Et tunc patet quod non per

syllogismum nec per demonstrationem potest concludi diffinitio de diffinito per nomen quo e oratio

diffinitiva. **Aut vero neque per divisiones** etc. a dicto e via in divisiones

investigandum posset aliquis credere quod per divisionem concluditur diffinitio de diffinito

per nomen quod diffinitio est et hoc aristoteles excludit hoc ostendens quod per diffinitionem non sylo-

gizatur nec demonstratur diffinitio de diffinito in quantum e exprimens quid e diffini-

tum. Et hec est secunda conclusio quod via divisiva non concludit diffinitionem de diffinito. Primo quia

diffinitio secunda conclusio quia quod concluditur per divisiones non necesse e esse verum si premisse

sint vere sed in omni demonstratione conclusio esse vera si premisse sint vere ergo per

divisionem non concluditur diffinitio de diffinito secundum quod e explicans quid e diffini-

tum. Et hoc quia dividens nec demonstrat nec sylogizat. Si enim dividens sylogizaret

vel demonstraret non oportet in fine dividere de genere et in interrogare iam sed

necesse e concedi esse verum propter premissas sine respondente concedat sive non

adhoc quod inferatur. Quod conclusio supponit quod premissa sint accepta contingenter

sub quaerit autem in ductibus non potest ex singularibus acceptis concludere vle-

rum. Ubi cum sit in ductione quod forte et pro et aliter non possunt

concludere quod omnis homo currit ni detur antecedens quod nec a distinguere sub homine

penitus non oportet ita dividens potest inferre conclusionem nisi concedatur antecedens quod

et nec e album vel nigrum non potest ex hoc concludi quod e medio colore

colorans. Cui sit aliud sive solam suppositionem quod omne colorans e album vel nigrum vel medio

colore colorans. Vel dividens potest subicere aliquid concesso in diviso aut

apponere aliquid supra ea que sufficiunt ad divisiones. Et ideo quia ar-

syncom

Conclusio secunda huius libri

Conclusio 8 huius libri 2

Conclusio 9 huius libri 2

Conclu^o xi huius libri

plom adisioe oz q' viis qcedat q' membra diui^os sint suffi^a accipi q^r poz i fine i topicis de qoe pvia ty dimstraz qtingit puenire adidem
q^e diffio t[er]mini scdm potentiam mia no e sy^us sicud enim i ducc[i]o
no demrat scdm illanoe p' i ductioez sicut nec dividens demrat q'
viis poz i topicis vocabi^r q'r q' primo sc^z qo tn no sit nrtitas
qsecutioes eiq expssa i smoe **Sed utrum sit demonstrare** sic hec est
qo xi q' oro diffina primo m quo e diffio no demra^t de diffinito
p metha^dm diffina methadus diffina qcludit hec oronce al
r^ole et mortale e diffin^o hois et t^r oro no e diffina q^e e homo
vn si ita qto al r^ole et mortale e diff^o hois debeat pbari p metha
dm diffinitiaz pat quis ro quiti tio hoie qsuit extre^e et qui
hois e diffin^o hois al r^ole e ro quiti tio hoie qsuit extre^e et
qui hois q'r sed ioo no demratur diffin^o de eo cuius e diffio
Rx pz dur primo q' r i^o articulo e petio principii q' i i^o arto peti^a q'dz
pri de diffito et i i^o arto peti^a q' a m^r q' ois ro qsuit extre^e et
qui quiti tio hoie est diffin^o vn i ita oroe supponi^r diffi^o diffi
hois et tn diffio deret probari. Alia ro sumitur ex sili nec enim a^r
sylozat no oz q' accipiat diffinioez sy^m no ei oz i m qui dz
sylozare sy^m s'o plom asili no optz i m qui dz diffinire ut
pbat diffioez de diffinito accipe diffioez diffini^os ei intelligere
q' diffioes sy^mi et diffi^a sc hnt i diffio et sylo^de sicud regle
arti ad quas dz respice artifex i opando artifex ei q^r fuit
intellcu no fa^t opando cuas scdm quas opat^r sed r' ns q' r' as qua
sz i mete examinat an intellcu sit bn factu et ita q' sylozat no
accipit roez syllogismi sy^mi i sylo^de sed p roez sy^mi examinat sy^m
scdm an sit sy^us bonus et i^a qui dz diffinire p diffioez diffiaiut
scdm an sit sy^us bonus diffiniatiu an no Adhuc pbat plus q' no
poz examinari utz bn diffiniat an no Adhuc pbat plius q' no
poz a^r deri^e demrioez diffi^oz p roez supta a methodo diffi^na a^r
plom aquus sup^m abio methodo sc q' i a oro apponitur e diffi^o
Arguens s^r q' ni^r e diffio q' i ita sit pbans petit q' diffin^ie
apponit eo q' g ni^r e diffio qui ita sit pbans petit q' diffini^o
apponi no e magis no demonstro qua qui diffio de q' io ut ego
seq[ui]t vtrz poz ei^r scdm adpbaoez altiq jaco pat vim p alterq sic
e peti principii q' q' cat no poz scdm adpbam q' q' cat ee scdm
pcioe principii Jt adh^o e vna ro qmt q' ut p disiua via ut p
methodm diffina poz pri q' q' e de eo cuius e quia p q' qplem
disioez vtrusqz poz queri q'r q' i est p tio sbs ut q'r q' no
3 al qsile bipes oz ei q' extre^e quae accipiunt i diffioe fiat
vn ut p i diffinioez poz pri q' q' est de eo cuius e q' p i dun
noez scdm ptir ad ee vl no ee ut p demratioez ad scdm poz pri
q' q^e e de eo cuius e q' vi: q' no mo q' e poz de eo pri cuius est
Accipiens quod quid scribit. hic declarat p[ro]sus p roces quos
q' no qtingit deri^e diffioez scdm q' e diffio de eo cuius e et p^o
p[ri]mitit q' 3 ni ad p[ro]ponitu^m ondendu. Et 2° ont p[ro]ponitu^m et dr

ergo primo quia non videtur quod sit aliquis modus per quem quod quid est demonstratur quia quod quid est esse
hominis et hoc quod nomen est quia quamvis sit quod quid est esse hominis vel cuiuslibet alterius
quis sciat rem illam esse quia non entis non est aliqua quidditas proprie dicta. Nam de eo quod non
est neque potest sciri quid quid est sed potest sciri significatio nominis quod est ei per se sicut quid
quid sit homo non tragelaphus vel homo non hircocervus sed impossibile est scire quid
est hircocervus quia hic non est in re. Nam isto supposito declarat philosophus quod quid est non
potest ostendi neque demonstratione neque diffinitione quia non potest demonstratione ostendi probat philosophus
per tres rationes. Prima est ista quod diffinitio demonstrat ad unum sed demonstratio declarat ad unum
quia demonstrationi autem diffinitio significat medio et ideo oportet quod omnia esse unico proportionatam
et ita primum et eandem demonstrationem non possunt simul divisa dici sed quod est quod quid
est homo et hominem esse in orbibus et aliis aliquam modo quid est esse aliud nunc est sed demonstratio
demonstrat quid est ergo non demonstrat quod est et quid est duo et non unum demonstr-
aret. Secunda ratio est quoniam quod demonstrat illud quod demonstratur per demonstrationem et quod est
nisi demonstratur quod quid est sola demonstratione quod est impossibile nisi enim esset genus ergo
demonstratio non demonstrat quod est. Tertia ratio est per quod quid conveniunt diffinitionem. Nam illi qui
diffiniunt demonstrant quid est et non demonstrant quod est. Nam qui diffinit triangulum
dicit quod est quod dicitur figura medio lineis tribus [illegible] ducte sunt equales et adhuc
ostendit quare. Probatur quod omne id quod diffinitur probatum postea quod oportet per quod sit triangulus
quod potest modo diffinire. Postea ostendit philosophus quod non potest ostendi quid quid est diffinitio
duobus rationibus et dicit quod ille qui diffinit solum ostendit potest ostendere quid sit nomen
et ideo si possunt ostendere diffinitionem quod est manifestum illius quod quid est scilicet quod diffinitio
fuerit quod quid est nichil aliud sit quam ratio significationis nominis exprimens vel expo-
nens. Secundo ostendit philosophus tribus rationibus. Prima ratio est ista quia potest fieri aliquo nomine
ergo si diffinitio non sit aliud nisi ratio interpretativa nominis scilicet quod diffinitio potest esse
non entis et hoc non contingit quia est in genere. Secunda ratio: multi rerum sunt iterata
potest imponi nomen si non aliud sit diffinitio quam ratio interpretativa nominis scilicet quod
omnes rationes essent diffinitiones et ita scilicet quod in nobis diffinimus adveniunt
quod ob collationes nunc forent diffinitiones et sic scilicet quod populares et poema
homeri sit quedam diffinitio. Tertia ratio est ista: Nam scientia demonstrat quod hic non
fit rerum quia nomina sunt secundum voluntatem instituentis. Si ergo diffinitio non
esset aliud quam ratio interpretativa nominis scilicet quod sicut non contingit dicere quod
hic nomen non fit etiam iterum ita non contingit demonstrare diffinitionem.

De diffinitione. Iterum circa speciem ideo. Postquam philosophus disputavit quomodo sit
quare cognoscitur diffinitio et quod est hic philosophus ostendit se ad speciem primi
in opinionibus dictum est bene et quid non et primo probat quod id quod est diffinitio
demonstratur per medium et quod est diffinitio et hoc est quod questio huius libri. Circa demonstratio-
nem ostendit diffinitionem secundum quod diffinitio explicat solum quid est res ut probavi
est supra circa secundam questionem probatur. Nam idem est scire quod quid est et scire causam quia
causa et diffinitio idem sunt sed aliqua diffinitio habet causam quam causa est diffinitio
ergo aliqua diffinitio potest demonstrari de diffinito sed medium demonstrationis
est causa et aliquando est diffinitio. Sed ergo diffinitio causa demonstrabitur de sibi demonstrabitur
per diffinitionem. Secunda ratio solum potest habere multas diffinitiones sicut potest habere
multas causas. Nam aliquando sumuntur diverse diffinitiones et secundum hec sunt in unitate sunt.

Conclusio secunda huius libri

ista diffinitio attepte ad unu cuius sit sibi i vita ce s cm for c ca me
sic diffio acceptu a forli e ca diffin acceptu a mali et io dif
fio accep a mali poz geudi p diffioez acceptu a forli phe
de i lra q ca est eadi rei aut alia symon dt q e sit i telligedu
q in eadi rei e in formal q for totu vex ce rei i se h3 sisit forma
que no egeat matia etia e ve reb et for q eget matia si pos
set subsiste absq matia eet vi ut ipa quia reb que matia3 sid
si stature for posset ce sine ma eet ia fia viq et nobiliq stitua
qua sit stitua matiata Ca go formal e diffinitio sumpta a causa
forli hac roe dici ce eadi rei formal vd et essi sit ex rem
malis vd lz sit de itegritate rei no tame est de p mitate essentie
sed e assupta ipr ntitute q ut for sit nece est eis matia3 tem
ce et hac roe hec 3b te et diffinitioez abillis sumpte dicidi a a are
Aly dicit q ma et for que st p te i tnet rei dicu ce eadi cu
sed essine et fmis que st te exte st a a are Quo aut modo
cotingat hoc onsio phus redit ad mom quo gtingit solue pre
dicta opioez et videt q in eis dici bn et q no p mo h3 pmitit
quedam intia adppoitm pm q pmittit e q aut scimus q et quia
ipr q et quia simul mattu st nob et qa et ipr q sed 3m e i po
ut a pns agnoscat de aqua re ipr q qua q3 sumr e de sic est
et q e aly scimus re ce et no agnoscimus pfte q ia re e et aly sit
agnoscimus utrq3 sed 3m e i possile ut a pus agnoscat de aqua ia
re q sit qua agnoscimus q illa ret e Adnoin ponit q nob
possimus scire a qua re ce absq q q sciam q q e 2r vnos sim q
agnoscimus a q aim ce ut aut agnoscimus lepoez 3m velocitate
mota Alio p q nob agnoscimus a q re e de cem sed no totum
cem ut qui agnoscimus tonitruu ce p q agnoscimus ce q que sonum
i nubibz q ptz ad ecm tonitrui et no totu cem eius termini
ponit e q ia de qbz scimus q sut p a q aim cor noo p q se habet
ad h q agnoscimus de illis q sut q p l magi atti a no scimus ea
re ce et hec p a ca declat ca Aples pexa v p q e scimo sic sip
et h 3 13 q h libri h q p q scir e pimu et ca et diffio sit
eos q scir est p diffioez q si e simpr scir p diffinitioez et ita q
p q est scir si est simpr et ho demrat i exo ut patz | 8 q est
q ex a demiaoe poz elici diffio et ex ei diffioe poz exthi
decio q si ex de oe hita diffioe si diffio ia fiat p m in sylo
poz deri de diffinito q e simpr et si sit diffinitio formalis
poz deri p diffioez males de diffito ceu maius est p diffioez
males que h3 sum no agnoscimus sine demiaoe ut h agnoscimus
ca p demiaoez i quam e diffio sed supius 3 onsio Est autem
quorum quod ie onsu est q diffio demire p diffioz et no onsio
3 q diffinitio e demirans ut demiata so phs pot h disioez
diffinitionum et cau dicit ut ondo q diffio e demirave et q

Conclu° 13 huius libri 8

Conclu° 14 huius libri

demonstrati et declarat quod diffinitio formalis non demonstratur de diffinito et hec est 17 conclusio
huius libri quod diffinitio materialis dicitur de diffinito per diffinitionem formalem et ex hoc sequitur
quod diffinitio composita ex diffinitione formali et materiali est diffinitio in situ alterata ut probat philosophus
quod quorundam est alia causa et quorundam non diffinitionem secundum intentionem non sunt aliud
nisi medium quo demonstrantur et habet quod primum ostendit sit diffinitio formalis est
medium diffinitionis materialis non ergo sed medium demonstrat id cuius est medium ergo diffinitio formalis
demonstrat diffinitionem materialem synonomum ... Aristoteles sub nomine diffinitionis
formalis comprehendit diffinitiones superius assignatas et diffinitiones supra abscissas que
est ... Adhuc philosophus colligit omnes diffinitiones que est exposita nominis que fit in
intelligentia quod significat per nomen Diffinitio ergo dicitur primo quedam est diffinitio nominis et diffinitio
rei Diffinitio rei est triplex quia quedam est materialis et quedam formalis et quedam composita ex dif-
finitione materiali et formali et ista diffinitio dicitur totum demonstrationis sola positione differens
et etiam hic assignatur synonomum quia ista diffinitio includit totum demonstrationem quia est composita
ex diffinitione materiali et formali que sunt termini in demonstratione et includit hec extrema quia est
diffinitio huius extremi et dicitur diffinitio ad eius positionem terminorum quia in demonstratione diffinitio formalis
precedit diffinitionem materialem quia medium in ista nullam diffinitionem compositam diffinitio materialis
precedit diffinitionem formalem Cum autem scire etc. Ostenso quomodo non scitur quod est per demonstrationem neque
per viam aliarum superius inquisitarum ostendit viam qua agnoscitur quod est et quasi ...
venari diffinitionem Circa quam philosophus hoc facit primo ... quasi ... accidunt
medio demonstrationis excepto ea qua est medium demonstrationis et dicit synonomum quod philosophus
tunc hic ordinem Causa sua unica est sed arbor una ex causis suis procedunt ...
multe sed ... una multi ... Cum igitur ex suis uno ... quod sed in ...
... et itemque ex alia ... alia quod sed in una extremo et deinceps
... complent ... extremo ... adprimum sicud
... ut excepte alia fiat alia ... non dependent a priori et forte ...
... extremo prior fit ... et iterum fit ... ad que
... ut ... alternatione ... extremorum ex alia de pe-
dere quod aristoteles ... forte Cum ergo iste totus liber ... diffinitionem et circa me-
dium in ... in utraque ... palter ... ut sic on-
dat ... quod ... in ... demonstrat philosophus quod ... sit ...
... in medium demonstrationis Et hec est conclusio ... huius libri Et hec conclusio
per diffinitionem ... ut patet ... est ... agnoscitur Ex quo ... Cum scire
... agnoscitur ... et non scimus ... agnoscimus medium demonstrationis
... est medium demonstrationis ... declarat philosophus ... in ...
dicit ... ex quibus ... demonstratione ... duabus propositionibus ... em
... demonstratio ... sed hoc non est ... quia ex una ... ut
dicit philosophus in posteriorum et dicitur intelligi quod ex una ... syllogismo ... philosophus ex a-
... et ... medium ... et ... demonstrationis geometrice ...
... materialis ... Omne medium duorum rectorum ... est ... angulus
sed omnis angulus ... in semicirculo consistens est ... causa
materialis medium et intelligere ... et si in mathematicis non sit materia ... in mathematicis
est materia intelligibilis ut ... vel alia ... dicitur ... materia ...
... in ... causam efficientem ... medio et ... est in efficiente
qua ... ordo ... et dicit quod in efficiente ... medium ... Attenienses
... Attenienses ... et ... medorum et ...
... quod ... attenienses ...

Conclusio 17 huius libri
synonomum
Diffinitio rei est triplex synonomum
Circa 3m ...
synonomum
Conclusio 18 huius libri

go Attendens quod p bellandi intelligit quod effic^s ipse dicit quod mouet et operatur
ipr fine Alio ō dic^r effic^s quod apprehensiui aio c̄cipit ipm monz ad agere
dn Et sic sumitur effic^s ex pposito Quocumque fuit hic declarat phus quar
tum finis sim^r loco medici et sic sanatim aor exemitis tibos no emini
mos stomachi medio tunc deambulare p tena maior exemitis et ait
omne finis tibos nos eminens i ore stomachi e sanatim de ambulare p
tena finis tibos no eminens i ore stomachi go deambulare p e sanatim
qui i pposito medio no vi^r ee tm maior exemitis sed magis bis exemitis ideo
minuitur tis Ois sanus e qui tibos no emitteb i ore stomachi deambulant
p tena e sanus go deambulans p e qui tibos no emitteb i ore stomachi
Alr et melius possit fomi vo ita quod medio tm sit tm finalis maior exemitis
sic be qui tibos no emitteb i ore stomachi deambulat p tena ois sanus est
qui tibos no emitteb i ore stomachi gr Generatio autem eorum phus hic quar
adiuncte denet q sunt priores efficientes et demonstratores q sunt priores finales
et causa mea et dicit quod prima generatione e ordo contrarius i causis finalibus et effi
i n coro quae demonstrantur ppriat quia i hoc ordinem q sunt priores effici e medium
e finis 2m generationes quia id quod demonstrat ppriorum sunt demonstrationes aut q sit prior
finale e medium patria via generationis quia id finis e tm vin tm effic^s est por
via generationis quia efficiens sed tm final est prior Contingit autem Consequenter
quod prior tm quod contingit demonstrare p plures causas et hoc e 1a^a conclusio libri dicit go
phus quod contingit demonstrare unum et id p medium quod e tm finalis et priorum mili
quae dicit intentionis sed hoc go lum egreditur p pellem lucernae dicitur potentia
fax quae intentionis materialis ad digressionem luminis p pelle est porositas ut ita possit
dici de lucerna sed tm maiores sunt pori p quos lum digreditur quia si illa
spatia solida i porosis tibus em exemitibus por qua lum exiens poz go de
fici priorum materialium sed omne dimile pptes maiores q sunt pori pellis lu
cernae prius sit pelle lucerne lumine est dimile pptes maiores quia sunt
pori pellis lucerne go lumine prius sit pellem lucerne Intelligendum quod potentia
i tri vite no est sic quia quae extrahit pellis sunt pori ubi erat radix
pilorum sed i vito no est sic sed est digressio luminis tm final luminis digressio
p pelle lucerne e ut no offendamur i tenebris lumen poz fomi sic tamen
p pelle lucerne e qui et no offendamur i tenebris cum poz foiri sic ratio
lume quinatim lumis finis ne ledamur de nocte pmittit lumine priori
sine pellis lucerne e limgi gl Aliud exemplum ponit phus de tonitruo q est
priorum materialium et finale Causa efficiens eius e extinctio ignis i nube
Ca final 2m pittagoricos e ut tirannos quam sunt i infrno sic e timeret
manentes i penalitate anime extra corpore corrupto quod agitur a tum
Plurima autem hic docet phus maxime posse id contingit demonstrari p
duas causas s materiales et finales et dicit quod hoc maxime contingit in rebus
naturalibus quia res naturales no sunt ociose sed quod qe natura facit ipr fine facit
ipsum res naturales sunt sicut forma i ma quia necesse e esse aliquid quod sit
for sit et ipr hoc demonstrationes naturales sunt pportae duas causas et maxime
i naturalibus spectibus ut i animalibus et plantis et partibus eorum q sunt abatia q
et sunt ipr aliquem finem et i maquia arisu ut domus vel statua q
sunt quae sunt ex pposito sunt i diuisionis fiel ex pposito ana et nihil
de fine a quibus sit parte medicinae et ex pposito quoniam a fortuna
i ictos similes lepidos sanarum abesse bponit quod medicus ut monet

Conclusio 1a huius libri

illa similiter in divina [illegible] Eadem tamen est. Hic ponitur conclusio 18 quod eadem est fiendi et faciendi esse et futurum esse secundo demonstratur quod est una in tendi sed hoc est in [illegible] quae non indiget additione adeo ut efficiatur [illegible] probatio [illegible] quamvis [illegible] est una non [illegible] est simul [illegible] eclipsis lune quae est in potentia [illegible] solis et lunae [illegible] dyametro [illegible] in [illegible] tempore est [illegible] eclipsis est et non fuit est futura est eclipsis et non futura est in potentia fit futura est eclipsis sed est [illegible] quod [illegible] edificator edificando arte edificativa non est edificium [illegible] operatio est [illegible] edificator non novat [illegible] actu edificium sed in potentia [illegible] sed edificium novat [illegible] in actu [illegible] simul esse [illegible]

Aliud. exemplum de castello [illegible] est aqua [illegible] facta [illegible] defectum caloris [illegible] castellum [illegible] et non sit [illegible] est [illegible] et in futuro. Et dicit [illegible] quod castellum [illegible] aqua aqua congelata et [illegible] ante [illegible] quod magnitudo et diminutio frigoris desistit in congelando calorem actualem et potentialem. Cum ei [illegible] calor non [illegible] in congelato [illegible] non est solutio [illegible] congelatum non fuit solutio [illegible] quod calor exterior actualis [illegible] calorem in [illegible] de potentia ad actum [illegible] non est calor [illegible] in solutio [illegible] exterior.

In his autem quae non. Hic ponitur conclusio 18 [illegible] potentia [illegible] quae est [illegible] et [illegible] quod non [illegible] sit tempus [illegible] quod [illegible] in tempore [illegible] esse et esse [illegible] non sit tempus [illegible] videmus [illegible] et [illegible] sit et [illegible] quod [illegible] et [illegible] quod non [illegible] sit non sit in tempore [illegible] medium probatio [illegible] Cum [illegible] et [illegible] tempus medium [illegible] in [illegible] non [illegible] est in [illegible] expositio non est [illegible] potionem [illegible] non [illegible] bibit potionem [illegible] est sanatus [illegible] in medio tempore [illegible] superioris potionis et sanitatis adepta est [illegible] et [illegible] non [illegible] est sanatus [illegible] potionem [illegible] quod non possit [illegible] sanari [illegible] per [illegible] potionem [illegible] simul [illegible] quod domus est [illegible] fundata [illegible] fuisse sed [illegible] quod fundata [illegible] non [illegible] quod domus est

Speculandum autem. Hic declarat [illegible] et [illegible] quod non [illegible] simul [illegible] tempus medium et dicit quod [illegible] esse est [illegible] esse et [illegible] quod [illegible] esse est [illegible] fieri sed quod est tempus et dicit [illegible] quod [illegible] est [illegible] esse non fieri [illegible] esse [illegible] Et dicit quod [illegible] esse non est [illegible] esse probat quia [illegible] esse [illegible] fieri [illegible] non [illegible] quod sunt [illegible] et [illegible] quod [illegible] esse est [illegible] fieri quod [illegible] esse est [illegible] et fieri [illegible] Et [illegible] quod [illegible] est [illegible] medio et dicit quod [illegible] in medio et [illegible] quod [illegible] intelligentia quod [illegible] quanto [illegible] est proximius [illegible] est [illegible] sed in futuro quanto [illegible] est proximius [illegible] est [illegible] in fieri et semper [illegible] in fieri [illegible] concludit [illegible] quod est [illegible] in fieri et non [illegible] ut si [illegible] sanatus et si est sanatus [illegible] ut [illegible] bibat medicinam [illegible] si [illegible] est domus [illegible] est lapides [illegible] esse [illegible] et [illegible] fundati [illegible] si domus est [illegible] est [illegible] fundatio [illegible] fuisse et [illegible] est lapides [illegible] fuisse [illegible] est [illegible] si [illegible] domus [illegible] fundamentum [illegible] est lapides esse [illegible]

Cum autem videmus. Hic est [illegible] quod [illegible] in quibus est [illegible] est [illegible]

Conclusio 18
[illegible]

9o 18

Conclusio 19
[illegible]

Conclusio 2a huius libri

Nota 3 via in veniendi diffinitionem

Conclusio 2a huius libri

prior terminus est ista in qua aliquis est principaliter causalis respectu alterius generatorum potest esse causa alterius rei generate ita quod sit tantum causata sibi et vice tantum ergo demum sit tantum ei sit esse causa sua potest esse demum causalis. Exemplum in operibus nature ita enim depluitur est tantum naturalis vapor et vapor nubis et nubes tunc fit depluitur. Sed sciendum quod ex hoc non sequitur idem esse tantum sui ipsius quia non fit re- gressio ad idem simpliciter ut ad idem numero sed ad idem specie. Unde depluitur est causa simpliciter terminus vapor et est simpliciter vapor est tantum terminus nubis et illa nubes est tantum alterius depluitionis non eiusdem numero terminus prius. Sunt autem quidam. Hic declarat Aristoteles quod eorum que non sunt semper vera sunt media ergo non sunt principia eorum que sunt frequenter vera ut contingentia ad utrumlibet sunt principia eorum que sunt fre- quenter vera quia contingens ad utrumlibet non est principium contingentis nati ergo eorum que sunt frequenter vera sunt principia frequenter vera. Quoniam autem oportet venari. In hoc ca- pitulo docet viam diffiniendi et viam inveniendi diffinitionem et est 3a conclusio quod querendo est per compositionem et quandoque per resolutionem et per divisionem plures vias inveniendi diffinitionem componendo quia hec via est per descensum a magis universalibus ad minus universalia sed via resolutionis est contra. Ars diffiniendi prima compositionis est ista primo est videndum in quo genere est res diffinienda deinde dividendum est genus per proprias differentias divisivas et differentia que ponitur de re diffinienda consimiliter est tunc genus et idem cum tali ex genere et differentia est iterum dividendum per proprias differentias tunc et differentia convenientem rei diffinitionem est addenda illi aggregato ex genere et differentia priori et videndum est an id aggregatum sit convertibile cum re diffinienda ut non si sit convertibile tunc est diffinitio eius si non convertibile tunc est ulterius dividendum per differentias quousque deveniatur ad aggregatum converti- bile cum re diffinienda et quodlibet precedens est in plus etiam est vera eius diffinitio. Exem- plo accipitur quod quodlibet per diffinitionem debet esse in plus quam diffinitum et totum in eque. Exemplum prima est diffinitio ternarii ternarius est numerus impar primus utroque modo quibus enim particula posita in ista diffinitione est in plus quam id diffinitum et totum est in eque et convertibile cum diffinito. Ad cuius evidentiam intelligendum quod aliquis numerus dicitur primus dupliciter vel quia non componitur ex numeris sed sola unitate vel quia non componitur ex numeris vi- gintiquinque numerus septenarius dicitur primus quia non mensuratur primo si non dicitur primus secundo quia numerus septenarius componitur ex numeris. Exemplum 2i numerus binarius non componitur ex numeris ut ternarius et ternarius. Isto viso patet quod quelibet particula posita in ista diffinitione est in plus quam id diffinitum quia numerus est in plus. Primum impar primum est in plus quia convenit numero septenario sic primum est in plus utroque modo quia convenit binario sed id totum numerus impar primus utroque modo non convenit nisi ternario. Hec est conclusio 2a huius libri. Et ad investigandum diffinitionem accipiendum est genus rei diffiniende sed differentias ordinare illius rei quibus quousque accipiatur totum quod est in plus et quod sit totum non sit in plus sed convertibile ita quod primo aggregatum ponitur in quo de diffinito ergo id est eius diffinitio si non est genus quia semper est convertibile ergo diffinitio ergo aggregatum ex genere et differentia quorum quelibet est in plus quam diffinitum et totum convertibile est vera diffinitio rei. Dubitatur quia videtur quod non quelibet diffinitio particula posita in diffinitione debet esse in plus quam diffinitum quia ultima differentia convertitur cum diffinito per philosophum 7o metaphysice. Primum dicitur contra Aristotelem sed ultima forma propriam quam nulli alii convenit ergo hec dictum propriam quam nulli alii convenit ergo non quelibet per diffinitionem est in plus quam diffinitum. Ad id dicitur quod quamvis possit accipi aliqua differentia que notificaret formam specialem speciei differentia ultima non est in plus quam ista sed quia forte talis non sit nobis satis nota ut manifeste

pagina accidentia que sunt signa illius forme ut patet ex 8 methaphisice sed accidentia
propria speciei non debent accipi quia tunc debent determinari per diffinitiones speciei
ideo omnia accidentia communiora et etiam diffinitiones dicunt celestia hic inducuntur
ad declarandum communiorem rei lyncon dicit ad id quod una generis tangitur non generalissimi est alio modo compositum ex parte sibi materiali et ex parte sibi formali sed
ei accidunt admodum 2e dimensiones prime quarum una fit ex parte forme
et reliqua ex parte materie sed posito quod celestia corpora sunt composita accidit materiali
una prima divisio ex parte forme scilicet rationale vel irrationale et accidit ei una
divisio ex parte corporis scilicet mortale vel immortale exemplum ie dicunt que accidunt generi ex parte formali sunt magis celestes et priores ordine et differentie
et habet 2as divisiones necesse est esse excedentes et excessas sed ad hoc genus
speciale sit compositum ex genere superiori et differentiis superadditis necesse est
ipsum compositum recipere unam divisionem primam ex parte generis constituentis
in quantum ipsum sibi admixtum nam dicit et aliam divisionem primam ex parte
differentie constituentis secundum quod ipsi differentie admixtum est non generis superioris sicut
in predicto exemplo mortale et immortale accidunt animali ex parte corporis secundum quod
est ei admixtum animatio et utrumque animali accidit rationale et irrationale ex parte
anime secundum quod est ei coniuncta quod corporeitas dicitur et quod autem genus generalissimum
quod ipsum sit in se nam simplex accidunt due divisiones prime sed manifesto
quod hominem genus quantitatis accidunt iste due divisiones per quantum et
discretum et iterum alterius proportionis priores sunt esse sine positione partium et
forte in aliis generalissimis accidit licet non sit nobis ita manifestum
quod si sit est manifestum est quod omnes differentie sunt ex partibus quarum quelibet est
simplex cum diffinitio totum aut inequale habet lyncon Conclusio aut
cum totum quod determinato quod in diffinitione debet aggregari genus cum illius divisis
quoniam id aggregatum quod est et diffinitio dicit licet plus ostendit modo modo
quo facienda est cum aggregatio et inquit iste divisio generis per proprias differentias
dicit igitur primo quod genera rei diffinite est dividendum quousque divisionis rei diffinite
et hoc est 22 conclusio huius libri sub brevibus quod diffinitio est collecta et investiganda per viam divisionis et quarta principalis ista omnis que apud logicos est sylogizare diffinire
per divisiones sed quamvis divisiones facte secundum dictas divisivas utiles sint
sunt ad diffinitiones investigandas tamen etiam divisiones non determinant
ut predictum est utiles tamen sunt ad colligendas diffinitiones non predicto licet
videatur quod in eis non sit utilitatis sed quod mox etiam absque divisione possit
eque bene accipi in principio totum aggregatum quod est diffinitio Divisio nam
dicit dat utilitatem in diffinitione una quod ordinate ex partes diffinitionis
et aliqui quod sunt nullam partem ex relinquit et hoc est 23 conclusio quod divisio quatuor
affert utilitates dicit igitur quod divisio est utilis ad colligendum quod quid est quod iusto dicit
quod per eam ponimus ordinem in diffinitione ita partes diffinitionis naturaliter ordinate
sunt unde etiam econverso partes ordinate non sunt unde sed ipsa est etiam divisio
utilis ut nichil relinquatur ex differentiis quod venit in quidditate rei diffinite
que non fiat divisio per proximas divisiones nichil relinquitur ex et consistere
possimus si sit et non per proximas divisiones item accipiatur genus et videtur

lyncon

Conclusio 22 huius libri 2

Conclusio 23 huius libri 2

totum continens sub genere contineat aliquid dividentium sub distinctione vel non quia si non est divisio per differentias proximas ut si dividatur animal per pennatas integras aut per pennatas divisas tunc est quod non est divisio per differentias proximas quia non omne animal sit pennatum divisis alis aut pennatum integris. **Nichil autem oportet dividentem.** hic philosophus inducit opinionem quorundam destruentium artem dividendi et artem diffiniendi dicebat enim quod dividentem et diffinientem oportet cognoscere omnia differentias proximas per quas differt res diffinita vel divisa ab omnibus aliis sed sicut ipsi dicunt impossibile est cognoscere differentias unius ad alterum nisi cognito utroque. dividentem ex quo sequitur quod diffinientem et dividentem omnia oportet cognoscere. Ad id videtur Aristoteles et dicit quod non oportet diffinientem et dividentem omnia cognoscere quia scilicet quia non secundum omnem differentiam est res alia quam in eo [illegible] sed multe differentie sunt quia non secundum substantiam necesse est per quas res differt non sunt res alie in re a quibus non sunt diverse secundum substantiam sed sunt res eiusdem speciei. non dicunt substantiali differentia potest tamen etiam esse ratio ut dicit Lyncon quod non oportet omnia diffinientem cognoscere quia non sunt [illegible] dicitur. Item cum ille qui vult diffinire dividendo accipiat oppositas differentias. Item non opponitur quod genus sub diviso cadit sub uno membro divisionis vel sub alio et accipiatur sub aliquo membro id cuius est diffinitio si id quod includit diffinire cognoscet esse sub isto membro divisionis non differt ad propositum utrum sciat vel non sciat de quibus aliis rebus alius predicetur ac dicit sanctus Thomas dicit non sciat de quibusdam in rebus aliis praedicatur. Ac dicit Thomas dicitur quod quicumque sit de eo quod est cognoscit omnia in quantum in quo in tali predicatur quod quicumque sit quia est istud oportet quod sciat istorum per hoc quod est animal differt ab omnibus que non sunt animalia et per hoc quod est rationale distinguitur ab omnibus que non sunt rationalia non oportet quod cognoscentem omnia in quantum sunt homo quia non animal non rationale. Aliter potest dici quod contingit aliquid cognoscere vel uno modo cognoscendo quid est aliquo cognoscendo quod non est. Dico quod non oportet quod cognoscentem quod cognoscat aliquid quid cognoscendo de quibus quod ipsum est tamen oportet quod qui cognoscit aliquid quod cognoscit aliquid quod ipsum non est quia si cognoscit oportet quod de aliquo quod non est aliud sciatur quod ipsum non est. **Omne autem includere.** hic excludit philosophus tamen errorem possibilem ab arte quod qui utitur divisione ad diffiniendum indigeat petere quod totum divisum contineatur sub membris dividentibus dicit philosophus dicit quod non petet quod totum divisum contineatur sub membris divisionis. sed philosophus dicit quod non est necessarium quod hoc contendo est necessarium si omnia per ea quae sit divisio sit immediata quia tunc est necessarium quod hoc contendo sub diviso contineatur sub altero dividentium et hoc dico si accipiatur per se dicit illius generis dicit enim quae sunt immediate unius alicuius generis non alterius generis non generis dicit enim quae sunt in immediate ut sicut par et impar sunt immediate dicit numeri sed non generis. **Ad constituendum enim terminum.** hic ponit 2a conclusio huius libri est ad investigationem diffinitionem per viam divisionis accipienda sunt predicata in quod quid est diffinienda et quod ista sunt ordinanda in ordine naturali scilicet quod illud quod prius est in natura sit primum ordinatum in diffinitione et sic de aliis et quod accipiantur omnia que pertinent ad quod quid est et non premittatur. Unde iterum tres conditiones requiruntur ad hoc quod ad constat diffinitionem per viam divisionis probatio. Primum genus est diffinitio et illud quod est esse et quod quisquam sunt decem et decem quod quod est et manifestum est quod si non est debitus ordo diffinitionum non dicimus quid est res sicut enim id quod est prius postponatur non est diffinitio ut si diceretur hominis diffinitio sic quod est animal bipes gressibile sicut postponitur quia omne bipes est gressibile et ergo divisio 2m requirit quod omnia accipiantur quae pertinent ad quod quid est quia aliter diffinitio esset diminuta ut manifestum est. eius diffinitio etiam ponit accipi per divisionem generis in suas primas differentias primo addendo generi primam differentiam postea dividendo

Thomas

Conclusio 2a huius libri
2
Tria requiruntur ad diffinitionem

id tum addo aliarum dicarum illi tum et quae quaedam perficiant aliarum dicarum hic que i sunt xxi diffinitionem sed accidentia per methodum de accidentibus. Deinde per methodum de genere quod unum sit in eo quod quae et partes debet ordinari ut ponere id quod est per divisionem et partem ponendo quod est positus. Sic autem tellum est enim. Hic ostendit quod dicta per modum integrant artem diffiniendi prima oportet secundum dicto agregans partes diffinitionis ut methodo de accidentibus. Oportet quod sit methodus de genere quarta ... in sit uno quod et huius ... sufficit ad ordinandum partes diffinitionis et hoc secundum quod 2 topicorum huius libri per quod partem ista sufficient ad diffiniendum hic quod ... est diffinitio bene assignata ... diffinita ut conveniat ... observatur pro ... i diffinitione ut est diffinitio diminuta ut conveniat ... Quaerere autem oportet. Cognita arte diffiniendi prima oportet ponit doctrinam veniandi diffinitionem per viam resolutionis hoc est accidendo primo quia hoc est minus notum et postea simpliciter et ... accidentibus considerantur de quibus dicitur quod diffiniri debet accidentia sed aliqua similitudine magnitudinis ... quod conveniunt in aliquo accidente et non conveniunt in aliis et accidentia sed alia de quibus dicitur non diffinitur quod conveniunt in aliquo accidente quod non conveniunt in aliis et sunt considerandum si ... sit commune illis duobus per illis in quo primo accepti conveniunt et illis in 2o accepti conveniunt et ita considerandum ... vera ad ... conveniunt ... una et hoc est diffinitio si vero tunc ... non ... in aliqua una ... conveniunt i duas ... diffinitionis ... et ita non potest esse diffinitio ... magnanimitas ... attende ad ... magnanimos et vide quod conveniunt in eis adhuc quod sit magnanimus ... Alcibiades et Hercules dicuntur esse magnanimi et etiam Achilles et Ajax quod omnibus hoc ... non sustinere iniurias ... quod Hercules non sustinens iniurias ... Achilles vero i ... et Ajax non volens i ferre i iniurias ... seipsum interfecit. Deinde considere i aliis qui sunt magnanimi ... Alexandro ... non mutantur propter ... vel i fortunam sed ... Lysander ... Socrates ... in passione a fortunis ... et non tollerare i iniurias et considerandum si ... sit in hoc consistit ... magnanimi sed ... quod utrumque ... quod ... efficiat ... magnanimus ... quod non pati iniurias ... ... et ... que ... illis ... accepti magnitudinis non erit una ... Semper autem omnis. ... ostendit ... principium ... quam ad ... quam ... et etiam quam ... per ... diffinitio dat ... ut si medicus velit diffinire sanitatem non diffinit sanitatem i ... Et ... quam ... quo ... anima ... adiuvat ... diffinitio ... facilius diffinitur ... quam magis ... et ... ambigunt ... et ambiguitas ... i ... Aristoteles ... intelligi ad ... diffinitionis per viam resolutionis ... non diffiniendi ... de quibus ... non diffinitur deinde accipiendum est 2m ponere quod ... diffinitionis ... vero ... accipit ...

Contra 2 topicorum huius libri

Conclu° 26 huius libri
Conclu° 27 huius libri
Conclu° 28 huius libri
Conclu° 29 huius libri
Conclu° 30 huius libri

ille abi mte 3° attri° e q° qe p° et 2° acceptis et iste decepte sisit vsig
dentes et quercub' i noie diffi°do et h' est q° 26 Si similiter vt diffinit
hic exclut q̄d riom pecti i diffinitoibi et dt q̄d no oz diffinire p mca
thaa° ita et ut oz diffinire p methaa° vt dim' q° homo e arbor euisa et
por' h' 27 q° q̄ e q° diffinito generat etiā q̄stioes; iti h°c maithe p diffinitiones
diffi°e q est q̄d diffinito e oro indicans q̄d e ee et id q̄ dicimus ee generat
etiā q̄stiones dico tunc ee indicans q̄d̄ Et exh° sc̄ q° abiguor nomi
no e quecida diffinito cui lic i tco noie ambiguo st aq°o vna ipa
hy mteo vlis vaga e apt mtelt et exfio q° diffinito acquirit nob q̄stionem
etiā st q° no est diffic̄il ad mtell dom et h' e q° 28 Ihem est q° metha
et methaa st in ambiguis et h' e q° 29 vnit qoes simuld' ex q°
28 ut h'cius q°oita Consequenter diffi°di intelligunt sc̄i p'ma q° ponit q̄ua
p'ma disfiois et est p'uia r̄solucois arisles dos q° no exoi disiōe necesse
exoi r̄solucoe exh' diffio sedoz ad ueritate iti diffi°oz p'ma disioiis eis
qaz ueritate eligē disioes et sit r̄solucioz vt si est diffi°da sit p' q° p'ri
i q° no e amida dimi° ambient ut dio vor' sz dio q̄ uit p' spēme diat
vt i venies p'tes disioes no soli diffinitoz sed est etiā dictu poiun
i id diffi°de diffinite vig Si velmus diffinire sioe; oz diuide q̄eg ei
al p' spēme diat q° uiat q̄ue ōi aiali i eiut sb diffiroe disiuoe et tūe
aggrabim' ex diffini°oe diffiioes et sic dimus etiā aq° q̄ua i B oit dim
iti diffinite q̄eg ei iudix et tū est aqua q̄sidid' dre et ist q° sas ei al
e ipm e al iolent ub'le q̄eg ei e tū dre sz no e sū quid vt p aqua poss
sylo°r dim; disiūa desse sz e q° 30 q° addiffini°oe i termis et q°onent
fundas simul ultio° st dimisioes vlim et desisioes h°c e resolucioes
vlim et iti q°e e in pte p'ns explana et explanao dinat ad fine capli
p'ma' scieme sz diffi°ds e atti° q° q̄sidandu et dimidem e q° e atti°
et no solu oz q̄sidre q̄eg vnitū sz etiā oz q̄sid'e re queq; c'uca atti°bus
atti°bo iā; et dico p'dut q̄seq' ipm pd'inc; vets ples p'mr hec cor
nua et no hec i vtq madibla dentes sc̄ iter hec cornia iā ei st q̄ua
no hēre v'biz dentes et hec ples ventres q° aialia q no sut v'biz dentes
ut hy mastituit attpm ut q°arat ipm addigestoz et io dedit eis
na ventre vnid i q° p'ns i rēpi' tib; i digestio ut ail posst p q̄ttra fact
cibid r̄dic adq ut ibi ite mastit et sz icrimita mastiato vō ipia
et paruma ez tui' cib; i ventre q° m digerente At p; q° al no hnt dentes
vtbiz hz ples ventres et q° caret detib; i sup'iori madibla ingriā dura
q̄ deite trasit' in dentes sup'iores trasit' i cornua Decepti aq°a
aialia carēt dentib; i sup'iori madiblia et no hnt cornua ut camelus
et ceina na cornua i st aialib; sicut arma ad defendendu se et
illis aialib; q na hnt cornua et caret dentib; i sup'iori madibla ad
munitā loco cornuu dedt na' vt ēne sugit p' velore et camelo cor
magni°; Si eni velmus diffinire ho aiale no hec cor°a dicim' q̄sic' sunt
e no hēre dentes i sup'iori pte madīb'la cui na loco cornuum no dedit adm
natō et i hac diffi°oz descendim' p' dimisioez atti°le aiale dicit ei q̄ua
carēt dentib; i sup'iori madib'la q̄ue q° sut cor°a et q° no q̄ carent
cornib; st q̄b; dedt na' loco cornium adiuuatiue et q hnt cornua st
q̄b; na dedit adiuuatio hec aut cornua sic e no hec dentes vt b'iz et
no hec detes vt b'iz e tū hnt di ples vetr' aut quecd diffinia st q no
hnt q̄e a noīam vnitū sed hnt q̄e ambiguus analogiu i noīale eād

[illegible] ... et ... Thomas exponit ... ad habendum ... et docet ... investigat ... ; qualia sint ... [illegible] ... manifestum est ... [illegible]

Thomas

[D]eterminata autem et cum [illegible]: [illegible] ... ad complendum ... de conditionibus ... medium ... demonstrationem ... et hec est ... [illegible]

Conclusio ... huius libri

... explanatio ... investigat ... [illegible] ... medium ... demonstratum ... [illegible]

Fieri autem non contingit: ... [illegible] ... Respondet ... assignat ... Alio ... Tertio ... [illegible] ... medium ... in demonstrationibus non potest esse nisi una ... [illegible] ... exempla que ponit et ordinant conclusiones in sua sylogismi ...

[D]e principiis autem: Hoc est ultimum ... libri ... phylosophus ... [illegible] ... principiorum ... mediatorum ... [illegible] ... et sed ... [illegible] ... ordinate ... phylosophus ... argumenta ... et ... phylosophus

Lyncon

[illegible] ... et tamen latebat nobis ... [illegible]

... [illegible] ... Lyncon[iensis] ... [illegible] ...

... necesse rex ... [illegible] ...

... [illegible] ... Exemplum autem ... [illegible] ...

... [illegible] ... Quamvis autem ... [illegible] ...

... devoto [illegible] Et in hoc completur sententia super primum et 2m posteriorum Analeticorum data a reverendo magistro Waltero Burley ...

Explicit primus et secundus liber posteriorum 1382° scriptus et finitus in vigilia Ascensionis domini

Quoniam parvus error in principio est magnus in fine

[illegible] libellus [illegible] ente et essentia [illegible] partes [illegible] et [illegible] ignorantia [illegible] error [illegible] principia [illegible] sed ens et essentia sunt prima [illegible] quia error [illegible] hoc est valde magnum [illegible] ut dicit philosophus [illegible] ens et essentia [illegible] error [illegible]

[illegible]

quod nomen [illegible] quod ibi legebatur de generibus [illegible] istud autem quod nomen est [illegible] quod realis sed est de rebus in nominibus id de ipsa, non fuit inconveniens [illegible] quod quesitio quod nominis [illegible] quod fit
prius [illegible] quod rei primo quod quid nominis potest cognosci ignorando quid rei et
non econverso quod quid nominis est entium quia non entium sed quid rei est solum entium ut
dicit [illegible] potest sciri quid nominis non autem quid rei quod non est in rerum natura secundo dicit quod quid
nominis est primum investigandi an aliquid sit in rerum natura sed quid rei an aliquid sit aliquid ut
patet supra Deinde cum dicit quia vero ponit ordinem procedendi quem in hoc tractatu sequi intendit
et dicit quod primo intendit determinare de ente secundo de essentia et assignat racionem quare [illegible]
aliqua distinctionem [illegible] prius determinat de compositis et posterioribus quam de simplicibus et prioribus
sed ens est quod compositum ex posterioribus essentia vero quod simplex et prius igitur ex significatione
quod entis ad significationem essentie procedemus Cur hanc racionem sic procedit Secundo cum ponit
[illegible] quod ex compositis cognitionem simplicium debemus accipere et ex posterioribus in priora
devenire et assignat racionem quia sic composita et posteriora sunt faciliora ad cognoscendum
simplicibus et prioribus et convenientis disciplina est a facilioribus in difficiliora procedere sed
non potest breviter ut probatur Sed notandum quod aliquid potest dici magis dupliciter vno modo simpliciter et
secundum se sine respectu [illegible] et isto modo simplicia et priora sunt magis nota compositis et posterioribus
et quanto sunt simpliciora et priora tanto secundum se sunt notiora et quia deus est simplicissimus
et primus omnium ideo de se est magis notus Alio modo potest aliquid esse magis notum quo
quo ad nos et isto modo composita et posteriora sunt notiora simplicibus et prioribus et
quanto sunt magis composita et posteriora tanto sunt nobis notiora et quia secundum philosophum
2o physicorum innata est nobis via a notioribus nobis ad notiora nature procedere non bene dicit
[illegible] quod ex compositis in cognitionem simplicium accipere debemus et ex posterioribus ad priora
devenire Deinde cum dicit sic enim quia [illegible] conveniens dicit esse composita et abstracta
simplicia sed patet de albo et albedine albedo est enim quod simplex quia licet non possit intelligi
sine subiecto propter suam intellectionem tamen de se dicit puram albedinem non in formando subiectum ut
sibi inherentem sed ipsam sicut principium posse stamus si possibile esset Sed album dicit
quod compositum quia licet dicit primum qualitatem de suo primo significato dicit tamen ipsam qualitatem
sic albedinem existentem in subiecto unum constituit subiectum et de [illegible] in intellectu in potentia et ipsum
cognitum et cognoscitur Sed ita se habent essentia et ens sed concreta et abstracta quia esse
dicit puram essentiam ens vero dicit essentiam tamen [illegible] est essentia et ideo dicit doctor quod ens est
quod compositum esse vero simplex et quia compositum posterius simplicibus ideo intellectus [illegible] quod ens
sed quod posterius esse vero prius Sciendum quod est obiectum intellectus quod autem invenitur quod ens sit
quod primum [illegible] patet per avicennam qui dicit quod primum quod obiectum in intellectu est ens
in primo suo [illegible] et multi alii ponunt ens obiectum eius Alibi invenitur
illud autem quod prius obiectum in intellectu et multi alii ponunt esse obiectum eius Alibi videtur
quod obiectum intellectus est quod quid est secundum philosophum 3o anime Idem
quod verum est obiectum intellectus sed bonum est obiectum voluntatis ut patet in 3o anime
[illegible] omnium [illegible] quod [illegible] potest dici obiectum in intellectu tamen [illegible]
[illegible] Illa obiectum adequatum potentie simpliciter vnoquoque quod est primum et magis [illegible]
illi potentie et ideo quod quid est secundum quod est obiectum intellectus [illegible] quid rei [illegible]
sine [illegible] est obiectum in intellectu [illegible] ut dicit doctor in prima parte et in multis locis
[illegible] vero rei in materialis est obiectum intellectus separati Secundo [illegible] quod illi potentie
[illegible] et isto modo ens est obiectum intellectus Tertio potest dici in intellectu
illud quod est [illegible] ens [illegible] est verum est obiectum intellectus
quia quid [illegible] intellectu [illegible] vel [illegible] et verum sed quod [illegible] bonum

Notum quoad nos potest esse magis notum
Quod est obiectum intellectus
Obiectum adequatum potentie potest sumi 3r

h aut manifestu[m] p[ate]t p[er] obi[ectu]m a[ct]u[m] po[tenti]a et p[er] s[ubiectu]m a[ct]u[m] scilicet q[uod] s[ub]i[ec]t[u]m se h[abe]nt sic
ad s[ubiectu]m et sic n[on] se h[abe]nt po[tenti]e ad obi[ectu]m ¶ Tamen aut hor[um] t[amen] q[uod] d[i]c[tu]m e[st] v[er]u[m] et p[er]
obi[ectu]m in te[xtu] d[i]c[tu]m decat meliorem inditu[m] s[e]n[tent]ie v[er]is ¶ Tra vero de esse et esse in
¶ s[e]c[un]d[u]m te[xtu]m declarat ut p[ate]bit in fine venabilis grenden[sis] ¶ Sunt esse et esse sit idem v[er]
i[n] creatis vel d[i]c[u]ntur et v[er]u[m] q[uod] sint idem v[er]o q[uod] e[st] q[uod] cr[e]a[tur] p[ro]p[ri]a adesse
q[uod] 2m autorem libri de causis p[ri]ma re[rum] creatar[um] e[st] esse si[mpliciter] esse esse a[liqu]o v[er]o alicc[uius]
sequi[tu]r q[uod] tanto p[er]mit[tur] et sequit[ur] q[uod] c[er]t[um] d[ic]unt creandes una q[uia] esse
et a[li]a q[uia] tale esse q[uod] ambo s[un]t in q[uo]cu[m]q[ue] ¶ In q[u]o p[ri]m[u]m ar[guitur] q[uod] p[r]i[n]cipat[ur] et p[ri]n
cipa[tu]m d[icu]nt v[er] sed esse p[ri]ncipat esse q[uod] ¶ Sed t[ame]n q[uod]cu[m]q[ue] p[re]missa a[li]q[ui]b[us]
opi[ni]o[n]ib[us] d[icu]ntur q[uod] esse et esse in o[mn]ib[us] creatis d[icu]nt v[er] inde[o] at s[un]t idem
tunc v[er]o assignari po[te]st q[uod] f[orm]a m[ateri]a se h[abe]t ad form[am] et p[er]inde s[un]t sic h[abe]t esse ad esse
et n[on] esse q[uod] m[ateri]a recipit form[am] et p[er] ea[m] v[er]io[n]em e[st] ita esse recipit esse et n[on]
esse e[st] ei[us] o[ppositu]m et ip[su]m v[er]io[n]em s[ecundu]m in 3 q[uod] m[ateri]a d[icitu]r v[er] n[on] fo[rm]a a[li]q[ui]n[a] de
s[e]d et a fo[rm]a ut p[ate]t ex p[ro]p[ositi]o[n]e p[rim]a q[uod] s[c]i[licet] q[uod] esse n[on] fo[rm]a d[icitu]r v[er] a n[on] esse s[ed] est
abesse ¶ Nota ad huius q[uod] creat[ur] n[on] t[er]minat[ur] ad esse ut ad esse sic p[ro]pe loq[ui]mur s[ecundu]m tam[en]
ad s[u]pp[ositu]m q[uod] e[st] tota[l] ad esse s[ed] esse ¶ Illa su[m]ma e[st] q[uod] q[ui]dam o[ppositu]m ex esse i[n] esse
ut o[mn]ib[us] a[cci]d[enti]b[us] et singular[is] sunt suppo[sit]a ut h[abe]t p[ro]p[ositi]o[n]e ¶ Dicitur autem d[i]
q[uod] ea[m] t[er]minat[ur] ad esse q[uod] p[ro]p[ri]a re[ru]m creat[ur] est esse n[on] e[st] in intell[igentiis] q[uod] esse s[un]t tam[en] ad q[ue]
creat[ur] tale ip[s]e s[ecundu]m q[uod] esse s[un]t v[er]o q[uia] ad t[er]minat[ur] s[e]d color n[on] d[icitu]r d[i]ci obi[ectu]m vis[us] sed
coloratu[m] d[icitu]r t[amen] obi[ectu]m eius ad ip[su]m t[er]minari visu[m] s[e]d ad obi[ectu]m q[uod] e[st] v[er]o formal
obi[ectu]m vis[us] q[uod] n[on] v[er]u[m] n[on] s[ubiectu]m color s[e]d coloratu[m] q[uod] e[st] ip[s]e obi[ectu]m visus ¶ Et si q[ua]
q[uod] p[ri]us c[er]t[um] an esse vel esse d[ico] q[uod] v[er] eodem p[ri]us alio creat[ur] sed ambo simul
si t[amen] v[er]is c[on]sideratio attendat[ur] potius ibi assignari p[ri]us et p[osteri]us q[uod] utr[um]q[ue] po
t[est] d[ic]i p[ri]us alio tal[iter] ¶ Si c[on]sider[atur] q[uod] esse n[on] po[test] creari n[on] h[ab]eat esse s[ed] esse e[st] p[ri]us
s[ecundu]m si c[on]sider[atur] q[uod] esse n[on] po[test] capi n[on] incipiat in esse s[ed] esse p[re]cedit ¶ Si ip[s]e lo[quen]do
creat[ur]a[m] s[e]c[un]d[u]m creatu[m] e[st] supp[ositu]m esse v[er]o et esse s[un]t c[on]creata

Sequitur ista q[uestio] sic[ut] d[icitu]r an lex 7o nu[mer]e[r] etc.

Postq[ua]m doctor posuit p[ri]ncipiu[m] in[tento] ex[em]plificat tam et d[i]c[it] 138
p[ro]bat ut p[ate]t i[n] textu ¶ D[i]c[itu]r ig[itur] ¶ Diligent[er] s[ci]end[um] est q[uod] s[ecundu]m d[i]c[tu]m phil[osophi] 7o
me[taphysice] ¶ Eius p[ro]p[ri]e d[icitu]r sim[ilite]r uno q[uod] d[icitu]r in x (?) q[ua]nta p[ri]ncipalia s[unt]
i[n] s[u]b[st]a[n]tiam q[ua]ntit[atem] q[uod] s[un]t p[ro]p[ri]e ista t[amen] n[on] e[st] p[ro]p[ri]e d[i]c[tu]m fit
i[n] s[ecundu]m q[uod] e[n]i[m] aliud e[st] p[ro]p[ri]e ad pa[ssi]o ¶ Eius patit[ur] e[st] o[ppositu]m ex duob[us] t[erminis]
i[n] q[uo] eius i[n] n[on] p[ri]us 3 eius v[er]o p[ro]p[ri]e e[st] t[ermin]us simplex ¶ Eius patit[ur] d[icitu]r
q[uod] q[uod] eius i[n] n[on] p[ri]us 3 eius v[er]o p[ro]p[ri]e e[st] t[ermin]us simplex ¶ Eius patit[ur] d[icitu]r
duos modos ¶ Uno modo est q[uan]do duo s[un]t c[on]iuncta et q[uod] uni attr[ibu]it alteri ut
q[uo]d albu[m] et musicu[m] sortis posu
(?) alb[us] 2[us] mod[us] e[st] q[uan]do duo attribuit a[lic]ui 3o ut albu[m] et musicu[m] iohi post
et 3[us] mod[us] addi[tur] sed n[on] ita p[ro]p[ri]e ¶ Cum q[uan]do unu[m] attr[ibu]it duob[us] i[d]e[st] duo dicunt[ur]
eius patit[ur] ut petrus et iohes q[uod] ambob[us] attr[ibu]it albe[do] ¶ Alia d[i]c[untu]r eius est i[n] eius
v[er]is et in eo tale eius v[er]o [est] in alia cu[ius] tale e[st] ex a[lic]u[i] et i[de]o e[st] d[i]c[tu]m
q[uod] h[abe]t po[ssibil]e q[uod] eius tale e[st] id q[uod] d[icitu]r i[n] x q[uan]ta q[ua]ntitate seu p[er] illa ¶ Eius v[er]o v[er]is
q[uod] h[abe]t po[ssibil]e q[uod] eius tale e[st] id q[uod] d[icitu]r in x p[ra]edicamenta ¶ Q[uod] a[liud]
est q[uod] s[un]t vitia p[ro]p[ri]e m[odo] ¶ 3o d[i]c[itu]r eius est eius p[ro]p[ri]e et e[st] tale in x p[ra]edicamenta ¶ Alia
d[i]c[itu]r eius est t[ame]n q[uia] eius p[ri]us in actu et po[tentia] ¶ Eius et v[er]is po[test] d[icitu]r d[i]stin[gui]
d[icitu]r eius est t[amen] eius p[ri]us in actu et po[tentia] ¶ Alia d[i]c[untu]r q[uod] h[abe]t
q[uod] q[uod] e[st] eius v[er]is q[uod] e[st] p[ro]p[ri]e negatio ut nega[tiones] et p[ri]vationes ¶ Alia d[i]c[itu]r q[uod] h[abe]t
n[on] est v[er]o mo[do] ut v[er]a[tio]nes v[er]is et 2e int[ention]es et a[li]a sy[nonim]a ¶ Deinde n[on]

¶ Ita q[uod] esse et esse i[n] o[mn]ib[us] creatis d[icu]nt v[er] de[o] a[c]t[u] id[em]

¶ Ad q[uod] p[ri]us creat[ur] an esse vel essentia

¶ Ad q[uod] s[un]t p[ro]p[ri]a divisio en[tis]

¶ 3a d[ivisi]o en[tis] ¶ 3a d[ivisi]o en[tis] ¶ Eius v[er]is po[test] d[icitu]r d[i]sting[ui]

dicit Tertio autem dictum est. Intelligit hic presens declarat membrum divisionis per differentiam ea et dicit quod in hoc tertio dictum est in tertio [illegible] modis ens quod primo modo potest dici ens omne id de quo affirmativa propositio formari potest et sic id est in re extra ut potest per que inveniunt privationes et negationes entia dicuntur. Dicitur enim quod affirmativa propositio et negativa et quod caecitas est in oculo.

Secundo modo potest dici ens quod id quod potest ad in re extra et ideo caecitas et omnes privationes non sunt entia quod in re non ponunt sed semper removent. Tertio quod negatio privatio et contingentia et differunt ab invicem. Intelligit hoc contingit quod omnia in aqua removent. Intelligit dicit quod privatio sibi opportunum habitum removet sed presupponit subiectum deficiens et aptum natum sed caecitas oculum et sic de se non forum [illegible] dicit. Unde [illegible] privatio est [illegible] in subiecto apto nato. Contingentia [illegible] removet formam contrariam quod sic presupponit [illegible] subiectum determinatum et de se aqua non [illegible] formam ponit sed album removens nigrum et presupponit sufficiens aqua [illegible] sibi [illegible] quod contraria sunt in eodem genere ut dicitur in predicamentis et in X metaphysice. Illa autem que sunt in eodem genere oportet quod [illegible] et aqua non. Ipsa vero negatio removet quod non subiectum presupponit ut aqua non dicitur ut non ens.

Ex hiis patet expositio quod ideo [illegible] dicitur quod ens rationis non est ens simpliciter est enim quod [illegible] diminutum in aqua et ideo dicitur de quo [illegible] ideo diminutum sive sit extra sive non [illegible] ut patet [illegible]. Ita quod ens per se et reale dividitur in substantiam et accidentia [illegible] potest sic dici quod substantia est ens reale in et accidentia est ens reale [illegible] non habeat in [illegible] reale sed substantia ut [illegible] in forma.

Cum igitur 2um doctrina [illegible] ens per se dividatur in ens in anima quod est ens rationis et in ens extra animam quod est ens reale sed quod [illegible] possunt dici. Ens reale est ens per se in possidendo ens rationis est ens per se [illegible] non in [illegible]. Sed sic aqua [illegible] dividatur per quandam resolutionem non tenetur in illis quod diminutum [illegible] [illegible] ipsum sed [illegible] proprie et [illegible] et [illegible] non [illegible] non dicitur ens per [illegible] et quod ex expositione nominis patet quod ens rationis est ens et in pluribus [illegible] dicitur [illegible] nisi [illegible] vellet dici quod in additione rationis esset [illegible] entis. Non dicit. Ens rationis est [illegible] non est locum [illegible] [illegible] quod ad [illegible] sed [illegible] dicitur [illegible] est mortuus [illegible] patet [illegible] quod [illegible] quod dicitur rationis non est [illegible] entis per se [illegible] ut patet in [illegible] aliis [illegible] non valet et [illegible] quod [illegible].

Tertio autem essentia. Intelligit hic presens doctor sanctus declarat [illegible] nomen essentie et dicit quod nomen essentie non sumitur ab ente 2do dicto et assignat rationem quod aqua dicitur entia 2o quod non [illegible] [illegible] sumitur ab ente primo modo dicto quod est ens reale [illegible] sunt [illegible] in privationibus patet [illegible] sumitur ab ente primo modo dicto quod est ens reale [illegible] quod dividitur in X predicamenta et hoc [illegible] per auctoritatem [illegible] dicitur in eodem loco quod [illegible] primo modo est quod sit essentia rei. Dicit quod dicit doctor quod aqua dicitur entia quod non [illegible] essentia quod videtur in pluribus [illegible] sed enim [illegible] est [illegible] quod ens et essentia [illegible] sed [illegible] et abstractum ut album et albedo sed in pluribus [illegible] si dicitur quod aqua esset album et non [illegible] albedo [illegible] ens et ideo quod [illegible] essentia. Non dicit quod [illegible] [illegible] non [illegible] essentia [illegible] in pluribus [illegible]. Dicendum est quod ens potest sumi [illegible] ut [illegible] [illegible] uno modo [illegible] quod dividitur in X predicamenta et tale ens est [illegible] essentie et de [illegible] non [illegible] quod in [illegible] ens et non [illegible] essentiam [illegible] privationes et [illegible] non sunt [illegible]. Alio modo potest accipi ens [illegible] quod est diminutum in ens in anima et ex [illegible] et ideo ens non est [illegible] essentie et ideo aqua potest dici ens ideo quod non [illegible] essentia ut privationes et sic dicitur [illegible] quod habeat abstractum dictum quod omne abstractum est entitas [illegible] privationes non sunt [illegible] sunt sed [illegible] entitates [illegible] sed [illegible] entia [illegible] in [illegible]. Non sunt entitates rationis sed sunt entia rationis. Non in [illegible] entitas quod [illegible]

ut patet

Primo

2ndo

Et sic dictum est. Sententia patet doctoris. Sed mouetur questio, quomodo non esset transformatio in non quid, et ad aliquid forme et materie et assignat differentiam. Nisi vero permittitur quod intentum et dicit quod esse eius aliquando sint, esse diminutum in ex parte et quod quedam que apta est quod esse abipso sint; patet quod aliquid que omnibus naturis per quas diuisa esse in diuersis generibus et rebus collocatur, sed quantitas est quod omnibus partibus in quo diuiditur. Secundo dicendum quod dictum est applicatur ad propositum et primo ad quiditatem et dicit quod idem per quod aliquid constituitur primo in genere uel in specie est hoc quod inditum per diffinitionem indicatur, quod est verum. Unde est quod non esset per quia aliquid ponitur in genere uel in specie in non quiditatiue aptius transmutatur, et hoc declarat dicens: Unde philosophi frequenter nominant per quod erat esse per hoc per quod aliquid habet esse quid. Secundo applicatur ad formam dicens quod esse dicitur forma secundum quod per formam significatur certitudo uniuscuiusque rei, secundum quod dicit Auicenna 2° methaphysice. Tertio applicatur ad naturam dicens quod esse etiam dicitur natura accipiendo naturam secundum primum modum illorum quatuor quos Boecius in libro de duabus naturis in una persona assignat, scilicet quod natura dicitur esse illud quod in intellectu capi potest quocumque modo et sumitur, assignat rationem dicens quod natura vero in intellectu non nisi per diffinitionem et essentiam suam, ex hoc quod obiectum intellectus est quiditas uel essentia, et hoc confirmatur per dictum philosophi quod dicit 7° methaphysice, quod omnis substantia et essentia est natura quia substantia concidit cum naturam, ita quod dictum sit dicit quod esse dicitur natura, et non nisi videtur sic esse dici, secundum quod natura habet ordinem ad propriam operationem operationis tamen natura videtur propria operatio destituta. Aliquid vero est secundum philosophum 2° physicorum natura est principium motus et quietis. Sed non quiditas absoluta sine in quantum significatur per diffinitionem, que diffinitio indicat quod est certa sine quiditates, sed esse appellatur secundum quod per eam res est ens et habet esse. Sed esse forma dicitur in quantum principium certitudo rei denotatur. Sciendum quod omnia ista que scilicet forma esse quiditas et natura sunt idem realiter sed differunt rationibus, scilicet humanitas esse et uerum est esse hominis, sed quiditas forma et natura sic differunt ratione, aliquid non assumunt. Sed humanitas dicitur esse esse hominis in quantum homo sit per humanitatem. Humanitas dicitur quiditas hominis in quantum humanitas significatur per diffinitionem hominis. Nichil enim aliud sit aliud ratione nisi humanitas dicitur ergo 3° humanitas forma hominis in quantum per humanitatem certificatur esse hominis, et dicitur ab aliquo ergo 4° dicitur humanitas natura hominis in quantum homo per humanitatem operatur operationes que iam consequuntur sunt illi. Sed solo quod licet esse et esse actualis existentie differunt realiter ut dictum est, esse tamen et esse idem realiter et simul producuntur et differunt. Sed ex esse dicit quod abstractum esse vero quod concreta esse dicit quod simplex esse vero quod compositum esse dicit cum aliquando esse vero effectum quod esse esse effectum esse et quod abstractum esse per concreto simplex composito cum tanto sit esse quantum ad significandum eius dicitur esse per quod ens est idem realiter tamen esse idem unitum ideo nomine quod quod est esse est esse quod est quod quiditas uel essentia. Essentia vero esse precedit esse eius uiam rationis quod quod causat esse, scilicet esse quod causat quiditas ut per hoc vim causat ordo in portatione rationis. Sciendum quod quando queritur et dicitur quod quod est esse et quod quod causat esse quiditas vero dicit abuteri, sed abstractum agendo. Ex hiis que dicta sunt oritur dubitatio, primum utrum ens rationis distinguatur absente ratione et videtur quod non, quia per ea que dicta sunt patet quod ens rationis est ens, sed ens et uerum conuertuntur, quod sit falsum, quod igitur ens rationis est uerum, sed omne uerum ut videtur est ens reale, ergo ens rationis non distinguitur absente ratione. Secundo mouetur per philosophum 7° methaphysice dicentem quod unum distinguitur ab alio. Sed diuisionem quoddam dicit quod ens rationis et ens reale absente distinguntur et ens rationis potest esse in anima que sunt diuisio esse ab inuicem sed dictum quod esse est quod dicitur actu. Actu est quod distinguit 2° phisicorum 7° methaphysice. Sed ens reale et ens rationis sunt diuisio esse quod esse reale habet esse extra animam, sed ens rationis habet esse in anima ut patebit in sequentibus.

Conclusio

Secundo quomodo non esset in non quiditatiuum

Forma, quiditas, natura — bene

Utrum ens rationis absente ratione

Sed non

Secundo ad rationem in contrarium cum dicitur quod ens potest accipi dupliciter uno modo prout est unum de transcendentibus quod est res uno modo et alio modo ut dicitur quod ens ratum est res quod ens et res convertuntur, alio modo res sumpta dicitur a reor reris quod idem est quod cogito cogitaris vel intelligo intelligis per quem modum potest dici ens vel res esse id de quo potest haberi affirmatio vera vel negatio seu aliquis terminus vel ponatur. Consequenter est prima pars quod licet aliquis in corpore notat rationem entis ratum quod est ens ratum et id sit res non proprie hoc est ens reale quod 100 res non distinguitur quod ratum. Alio modo potest dici magis proprie quod idem quod fit aliquid absolute absque omni operatione intellectus et idem dicitur res ab hoc quod est esse ratum in illud extra et quia idem est res denotative est ens reale sed 100 privationes et negationes et huiusmodi etiam ratione non possunt esse res et sic procedit argumentum. Unde non valet est verum quod omnis res sunt sit ens reale. Prima conclusio est vera ens ratum sit actus et veritas quod omne quod est aut est substantia aut actus sed ens ratum non est substantia ut omnes concedunt ergo est accidens. Similiter omne quod est in anima videtur esse accidens, sed ens ratum est in anima quod per hoc dicitur habente tali quod est. Secundo potest dici quod ens ratum non est accidens eo quod accidens dicitur quod substantiam et dividitur in quod praedicamenta et huiusmodi vero est quod id quod non est ens reale nec est accidens nec substantia sed ens ratum non est ens reale quod declaratur quod ens quod dividitur in x praedicamenta est ens reale ut sic patet habet esse quod ens reale quod ergo ens ratum per hoc patet et solutio ad primam argumentum in oppositum quod non est verum quod omne quod est aut est substantia aut accidens sed solum quod est ens reale unde ens ratum nec est substantia nec accidens quod neque cadit sub hac divisione. Secundo dicitur quod aliquid potest esse in anima dupliciter uno modo sicut accidens in subiecto et ideo non est in anima nisi ens reale. Alio modo sicut cognitum in cognoscente et tamen ens reale quam ens ratum sit in anima in quantum ab anima cognoscitur. Hoc modo est ens in anima sed solum ens ratum est in anima quod est factum ab anima et non modo est reale vel posset dici quod ens ratum est in anima quod consequitur ad actionem animae quod est anima subiective hoc aut dicitur considerata magis in dicto distinctione etc.

Sed ens absolute consideratum

Postquam sunt theoremata manifestata [illegible] [P]uatur non communis nunc in ista parte declaratur de tertijs [illegible] Et dividitur in duas partes ut patebit in textu. Nam ad primam partem ponit quod substantiam et accidentem et dicit quod tam substantia quam accidentia sunt suas causas [illegible] sicut in hoc dicitur quod dicit ipse quod causa ipse et verum est in substantia et accidentibus est quod prima [illegible] quod et hoc potest tunc vero sed se habet ens ad substantiam et accidens ita se habet causa sicut ita se habet ens quod verum et ipse dicitur de substantiis quod primo et secundo quod de accidentibus quod tamen hac vero non probatur ut probatum. Sed adhuc sit probatur. Item ut dictum est similiter habente quod dividitur in substantiam et accidens et est communis ad ea sed et ens ideo oportet sed sit ens [illegible] sed ad substantiam et accidens sit et causa [illegible] non potest sed probatur quod ens per prius dicitur absolute de substantiis et posterius [illegible] secundum quod de accidentibus sed de eo dicitur ens verum et ipse de quo dicitur absolute et per prius et de eo dicitur quod primo et secundo quod de quo dicitur per posterius in hoc ad primum. Unde considerandum huiusmodi particule duo sunt notanda primum quod de hoc quod dicitur ens per prius dicitur de substantia per posterius de accidentibus. Sed scientium quod aliquid distinguitur in aliqua quod sed est univocum aequivoce sed est in hoc quod dicitur quod univoce dicitur de sunt in floribus sunt idem nomen et unam eandem rationem nominis. Aequivoce dicitur sunt idem nomen et unam diversam rationem. Analogice dicitur unum idem nomen et rationem ad eandem nominis rationem et per prius et posterius ut sanum de animali urina et medicina. Et quod ens dividitur in substantiam et accidens sed analogice in analogia [illegible] dicitur quod ens primum de substantia dicitur et posterius de accidentibus. Hoc est nomen quod accidentia non sunt causas ipse vel verum. Sed sciendum est quod ita quod non habent causam per se sed prius dependent iam non habent ipse et verum causam quod id verum est quod habent causam per se sed omnia accidentia habent

esse dependens et non absolute et per consequens ex hoc quod accidens esse est in eo quod omnia
non sunt per se nisi ut entia ab[solute]. Sed secundum dubium de hoc quod dictum est quod nullum accidens sit
entium uerum quia sunt ipsarum dependentium quia secundum doctorem quedam secunda sunt predicta absoluta scilicet substantia
quantitas et qualitas sed unumquodque est primum per se entium secundum quia ista sunt entia
absoluta et non dependentia quia ad minus quantitas qualitas sunt uere entia in proposito
est doctor suus in littera. Secundo patet quod est dictum quod nullum accidens sit entium uerum et
absolutum et hoc uero est quia id quod est de sua natura dependens sit entium depe-
dens sed accidens a sua natura est dependens scilicet maior quia ... Ponit et adducit in quantum
potest esse dependens tripliciter uno modo secundum actum effectum secundo secundum aptitudinem secundo secundum absolutum secundo omnia
in quantum sunt dependentia nisi entia dependent sicut solus deus sit entium absolute. Secundo omnia
accidentia sunt entia dependentia quia omnia accidentia dependent a substantia et sola substantia
sit entium absolutum nisi sit quod est per se compositum scilicet materia et forma que non sunt completa
in tertio omnia preter substantiam quantitatem et qualitatem sunt entia dependentia quia omnia
dependent a suis obiectis. Sed omnia predicta preter tertia supposita secundum que sunt dependentia
scilicet quam ad substantiam et quam ad obiectum qualitas uero et quantitas dependent uno modo
quia dependent a subiecto unde quando dicitur quod quantitas et qualitas sunt predicta absoluta
intelligendum est quantum ad obiectum non quantum ad subiectum quia omnia accidentia dependent
ab obiectis a subiectis et per hoc patet solutio ad argumentum. Deinde cum dicit Deinde uero compositorum
ponit comparationem substantiarum simplicium et compositarum per comparationem ... ponit diuersi-
tatem quod substantiarum quedam sunt simplices quedam uero composite et comparat eas ad inuicem dicens quoniam
uersatur est entium tamen in substantiis simplicibus et uerioribus quam in compositis et probat
hoc primo ... quedam sunt adeo ita se habent adeo sed substantie simplices sunt no-
biliora esse quia que sunt nobiliora entia ... esse ita se adeo secundum actum
ad potentiam sed ... sunt nobiliora accidentia sunt nobiliora potentia ... substantie simplices
sunt esse substantiarum compositarum et si non omnes saltem substantia prima que est deus secundum quod est in actu
sit nobilius esse quia id quod est tantum actu est nobilius est effectu et deinde dicit doctor sicut
... probatione sua. Videmus ... istius est sciendum quod non semper
et ubique est uerum quod substantia simplex sit nobilior entium quam substantia composita quia uidemus
quod mixtum sit nobilius entium quam simplex elementum. Videmus ... est sciendum quod substantia
substantia simplex ut ... quod compositum sit substantia simplex duplex una est que dicitur
simplex ... compositum alia substantia simplex dicitur simplex quod non ... potest esse compositum
compositi ... entium. Sed primo modo intelligendo non est uerum dictum doctoris scilicet quod substantie
simplices sunt nobiliora esse quod quantum primo ... nobilius esse. Secundo modo
sciendum quod substantia quantum ex suis simplicibus potest se habere tripliciter uno modo quod componitur ex suis
simplicibus in actu existentibus et actu permanentibus ut id compositum est unum per aggregationem
quam ut substantia domus est substantia quam lapides uero et ligna sunt substantie simpliciores
compositi et de istis est uerum quod substantia quantum scilicet domus sit perfectior entium quam lapides
in lapidibus quia quod ... perfectionis est in lignis et lapidibus est in domo totum et
plus. Secundo ... est compositum ex simplicibus sicut quod ... sunt actu sed tamen compositi non manent
actu sed uirtute et isto modo mixtum est substantia ... corpus elementa sunt substantie simplices
et tunc est quod mixtum sit nobilius et uerius entium quam simplex elementum. Tertio quando
est compositum ex quibus simplicibus non actu manentibus nec actu existentibus sed uirtute
sed secundum actum ... per quem materia et forma sunt substantie simplices. Et dicit esse et uerum quod substantia

Marginal notes: Dubium — Tria dependentia — Substantia simplex duplex — Substantia quantum ex suis simplicibus potest se habere tripliciter — Primo — Secundo

quomodo sunt nobis ignota essentia quia sbā simplex scilicet sua mā et sua for. Similiter vero secundo
intelligitur scilicet est via quod sbā simplex sunt perfectiores essentia quia quomodo etiam deus et angeli
sunt sbē simplices. Alia vero omnes sunt sbē quae et cetera est quod ista sunt nobis valde ignota
quia in malis et hoc quidam possunt dici de anima quae est separata in quantum separata quae sunt
sunt in modo essendi sbāz quomodo ita quod ista sunt perfectiores essentia quia aliquo modo
sunt non essent ita perfectum essentia sed sunt sunt considerando per partes et cetera. Deinde cum
dicit quia in quam [illegible] respondet quaedam quaestioni quae possit aliquis dicere quod esse velocius modo et subtilius
quia in ambabus et ex hoc videtur procedere ab eis quae principia igitur de essentia sbāz quod
autem ut probetur dicit quod et quod velocius modo et nobilius modo essentia sunt in simplicibus
quia in quod vero multo dubitanter quare non debeat de essentia rerum simplicium quia
quaerere scilicet de sbē [illegible] quod sunt perfectiori modo sunt in sbē simplicibus quia quod per
sunt esse sbāz simplicium sunt nobis magis occulte essentia vero quae sunt nobis magis
manifeste quae accidentibus ad diffinitionem conveniens sunt distinctione. Dicit quod aliqua possunt nobis
esse occulta dupliciter uno modo ex parte obiecti ex hoc quod obiectum sunt parum cognoscibile quia privatum
de entitate sed vel accidens sicut materia et ista sunt nobis valde occulte propter suam parvam entitatem

> Aliqua possunt nobis esse occulta dupliciter (margin)

et hoc essentia sbāz simplicium non sunt nobis occulte quae de se sunt cognoscibiles propter perfectionem entitatis
quas habent. Aliud est nobis aliquid occultum propter defectum intellectus nostri qui non est
proportionatus ad obiectum et isto modo est dicendum quod essentia sbāz simplicium sunt nobis occulte et
hoc est quod dicit philosophus secundo metaphysicae quod intellectus noster se habet ad manifestissima naturae id est ad sbās separatas
sicut oculus nocticoracis ad lumen solis sed quod nocticorax non videt lucem solis hoc non est
ex defectu solis sed ex defectu virtutis visivae quae non est efficax ad videndum solem.
Deinde cum dicit In ratione autem quae Ex quo de essentiis omnium rerum quae dicitur in duas partes
in prima parte agit de essentia sbāz simplicium in secunda de essentiis accidentium ibi Nunc restat videre
In prima primo quod in sbē quae sunt mā et for ut in homine anima et corpus sed necesse est
Dicit primo quod non materia tantum vero id per quod res est cognoscibilis et per quod
potest dici essentia et probatur primo quod materia non est principium cognoscendi rem nam

> Quod materia non potest esse principium cognoscendi (margin)

in genere et in specie collocatur est esse rei sed per materiam res non est cognoscibilis ut probatur
in genere et in specie collocatur. Ergo cetera probatur quia id per quod res est perfecte cognoscibilis et perfectum
aliquid in genere et in specie collocatur est essentia sed per materiam partem unamquamque rem non est cognoscibilis et per
illud sed obiectum intellectus est essentia. Maior patet quia per partem unaquaeque res est cognoscibilis et per
formam in genere et in specie collocatur. Similiter ante et breviter doctor. Sed potest tamen probari sic
quoniam materia non potest esse principium cognoscendi quia materia de se est pura potentia ac in principio
illud autem quod est potentia in potentia est conditionatum et id quod est indeterminatum est infinitum. Id autem quod
est infinitum in quantum huiusmodi est incognitum ut dicit philosophus secundo physicorum ergo materia est

> Quomodo materia desit (?) (margin)

de se quod incognita id est quod est de se incognitum non potest esse totum principium cognoscendi alia
Deinde Ostendit quod materia de se sit aliqua essentia et videtur quod non quia id quod non est eius nec aliquid
essentia sed materia est quia materia est dicitur ab actu essendi et materia de se non habet actum
essendi sed forma est quia per formam et materia de se habet essentiam variat essentiam ab eo et forma quae dat essentiam
ergo sua pars et huius vero est quia id quod sunt variatur essentiam variantur aliquid etiam essentia essentiam
ab eo aliquid quod de esse variantur ut tantum est essentia materia variatur essentia variat forma
ut patet per philosophum ubi ait quod potentia et potentia valia naturae essentiae, sed variata forma et per actus

> Cuius potest sumi (?) initiare et principiare (margin)

Videtur ergo dicendum quod cuius potest nominari uno modo nominatur et ita intelligitur eius quod habet essentiam
alio modo principiatur et sic intelligitur eius quod habet quod habet actum essendi principio materia
dicitur eius non autem secundo sed Nec etiam forma Probat quod non solum forma potest dici
esse sbē quae est et hoc per duas rationes illud quod sunt per diffinitionem rei per quam ab eis essentia sed non

som for^s s3 et m^a s^t p diff^{oz} sbe q^te ꝯo for et ma pueit adeceim vel
aor^e pz ex diff^o pz adeceim s3 dctla^e ex a^r no diffi^t et diffini^{oe} m^a lebs
amathe et q in sjo dixit q naleb accipiunt m^a in diffi^{oe} ma^n vo mo ssiq
roinis decet s^r pt^e racaz et dicz ad suam p^bac^e Dubitatur ꝗ q^e dicebat sup^a
q ee cet for^a nt aut negat dicen^{te} q dux est for^a i toto et pte toto ut similiter
pt^e nt aia for^a toti est ita q ccm et de hac in tlexi ibi s3 for^a pt^e no e tota
ee et de hac i tlext^e s3 Dubitatur quare dixit q diffini^o nalis includit mam
q^r ꝯo phi dic^t q oms ptes diffini^{ois} colloca^t i gne et formal Notandu^m dici
e sitem q oms pt^e diffini^{ois} pnt dici ee in gne et formal de qua aut lo^{te}
et me^{te} e quasi ad q met^{ra} ꝯsidat sola tam formales 10 sue diffini^{oes} et pe
formales sloyca actu^r in sua diffini^{oe} gen^a et dia^z que ambo dicunt formas ssi
ꝯsider^r in se sine i or^{ne} ad diffini^m licet i or^{ne} ad diffini^{oz} q exipit ꝯsict
possunt ambe dici heire vocez m^{ne} vel si una q^pe adaiaz una sz vocez m^{ane}
ut genq et alia vocez for^e ut dia Deinde de diffi^{oe} nali vi^z dubium q in ea ponit^r
v^a m^a ut in di^z ho e q q^{tio} ex col^e et aia tm possunt dici q in ma mate^{oz}
re formalis q no mata^{li} signa^a s3 m^a quib^t i gredi^r diffi^{oz} ex h^o q sola tes
diffini^r s3 de aie et de vis in or^{ne} ad sua pti^{te} sz vocez forale q^r sz vocez
p^ti et de p^{te} ho i or^{ne} ad suum sbm sz vocez formale Sm cor^a q adho cor^a est
que forale et ho e q dt phs in de te^o et unde q q dt tem^a vbe q dt form
e^r vero dt ho tem^a i pti^e dt m^az p q est pz q m^a q sbdunt vocez for^e et

Remanet dubium q in diffini^{oe} sbe nalis no som
pom^r forma s3 et^m m^a et ex h^o di^r q m^a ptiz ad eceim posse et a^r dicit
q m^a no in h^o di^r diffini^{oz} i^{sm} mis^r st ꝯo addi^m et enf ex^{te} eem cant solum
ho et dt q ho no poz ee ex ite modo diffi^{oe} p additam^{tu} e ex q^d actim mam e
phm q p frum eem no ht ipsoz q sbm sim accipiat in sua diffi^{oe}
q e ex gene coz no aut queit sbm q^te Nota q ali^r diffinitur sbe q^te
et a^r ptes sbe et aim^a ex ca sbe q^te p form eem ht et no dependent
10 diffinitur p sola pti^a in tri^{m} et eesia ut p m^az et form ul gen^a et
dram s3 q ptes aime sbe s^r m^a et for^a no ht ces p forale 10 diffinitur p a
ex^{te} eem exut ut m^a p form et e q^o Primi^r intelligem^a e de actib^z que
p frum eem no ht q diffinitur p sua sbm Dubitatur vtz sbm sit de eem
actis et vi^r q^r q^r ꝯo sine quo res no poz ee n^r intelligi n^r diffiniri e
de eem ei^s s3 sbm e h^m sine ꝗ ipso actis no poz ee n^r intelligi n^r diffiri
ꝯo e de eem ei^s ao^r et b^r patet Notandum dicem q sbm no mo poz dici esse
de eem actis et h^m re e q^r i^a q aliam vice s^t rei et eer q in vm no poz
ee de ee alti^s s3 sbm et actis s^t h^m i g^l ao^r pz et b^r q^r sbm et actis
s^t in dnis pti^s et pti^a s^t in p^a mi^r Tertiam e dem q de ipso
ee no e dubium s3 quam actio tlem e dem q aliq poz ee de i tem altiq
dur vno^o q s^t de p^o m^t te^m ci^s etiam^o tlc e de eem rei p^o q sem s^t de
2° mo m^t te^m ci^s et i^o hp^r tlc no e de eem rei s^t aut e in ppoito q sbm
no e de p^o mo m^t te^m actis s3 de 2° Quantum ad diffini^{oe} e dem q
i tellig^a e de diffi^{oe} q no da^r p additam^m q no e in ppoito quare ꝗ c

Remanet quedam alia aucte eeme ex a quibus posset videri
q cont ee r^z posse et a^r dicit si m^a no est eem rei q^{te} n^r e for q^o r la^o
q e m^t m^az et form ul a^o sradd^m m^ae et for^e eet ee vel ꝯposite

Dubium

Quod dux est forma in toto et parte

Quod de diversis diffinitionibus forte et mete

Aliter diffinitio substantie composite et aliter partes substantie animati

Utrum substantia sit de essentia accidentis

Prima

hu[illegible] d[illegible] q e e no po; et p̄t r[illegible] Illud q e acti[illegible] rei et ex[illegible] ac et no
e p[illegible] agg[illegible] re; no po; ee esse[illegible] ei[illegible] s[illegible] sr sing[illegible] acc[illegible] q[illegible] sc[illegible]
ad h[illegible] q[illegible] acti[illegible] pbat q[illegible] no s[illegible] sim[illegible] si[illegible] q e[illegible] ex[illegible] et q no e[illegible] p[illegible]
agg[illegible] re[illegible] n[illegible] pbat de illa[illegible] q[illegible] acti[illegible] q[illegible] h[illegible] e manifestu sed s[illegible] pbat
de s[illegible] addito et h[illegible] p[illegible] r[illegible] Illud q ad[illegible] ac[illegible] ia ex[illegible] i a[illegible] h[illegible] a[illegible] e acti[illegible]
s[illegible] s[illegible] addi[illegible] e s[illegible] acc[illegible] p[illegible] et br[illegible] decla[illegible] q[illegible] for[illegible] ad[illegible] m[illegible] fit e[illegible] i q[illegible]
et h[illegible] a[illegible] id a[illegible] q p[illegible] s[illegible] ad[illegible] fit acti[illegible] s[illegible] albe[illegible] et io s[illegible] for[illegible] acc[illegible]
no di[illegible] s[illegible] simp[illegible] s[illegible] q[illegible] [illegible] rom[illegible] doc[illegible] no pot ar[illegible] n[illegible]
br[illegible] s[illegible] pbac[illegible] br[illegible] et ei[illegible] decla[illegible] Toti q no dc q ad[illegible] ac[illegible] ia ex[illegible] i acti[illegible]
e acti[illegible] i q[illegible] i g[illegible] acti[illegible] s[illegible] ne[illegible] se ne[illegible] s[illegible] et e[illegible] h[illegible] q[illegible] Ubi adu[illegible]
q acti[illegible] acti[illegible] 2[illegible] u[illegible] noia[illegible] q[illegible] e acti[illegible] n[illegible] q e in g[illegible] acti[illegible] alio[illegible] p[illegible]
ripi[illegible] q[illegible] ac[illegible] s[illegible] e q acti[illegible] ad[illegible] q et po; a[illegible] ac[illegible] s[illegible] e[illegible] s[illegible]
ne[illegible] et acti[illegible] s[illegible] et h[illegible] q[illegible] Relinquitur [illegible] Concludit rei [illegible] q ex[illegible]
ex[illegible] rei q[illegible] n[illegible] e ma[illegible] sola n[illegible] forma sola n[illegible] e[illegible] r[illegible] q e[illegible] n[illegible] illa
n[illegible] a[illegible] s[illegible] addi[illegible] s[illegible] q non e[illegible] in s[illegible] q[illegible] q e ex[illegible] ma[illegible] et for[illegible]
a[illegible] p[illegible] s[illegible] rei [illegible] affirmat[illegible] p[illegible] p[illegible] auct[illegible] p[illegible] Pro p[illegible] auct[illegible] boeci[illegible]
i [illegible] p[illegible] q[illegible] q[illegible] usia [illegible] a[illegible] [illegible] Ratio apt[illegible] s[illegible] e q e[illegible]
apt[illegible] ne[illegible] n[illegible] di[illegible] in lib[illegible] de duab[illegible] natur[illegible] in una p[illegible]ona x[illegible] [illegible] a[illegible] firmat[illegible]
auct[illegible] a[illegible] q[illegible] d[illegible] q a[illegible] s[illegible] a[illegible] e ipa a[illegible] po[illegible] me et form[illegible]
[illegible] p[illegible] a[illegible] me[illegible] [illegible] q ma[illegible] e[illegible] q[illegible] s[illegible] in [illegible] q[illegible]
e a[illegible] medi[illegible] q[illegible] ex[illegible] ma[illegible] et forma [illegible] au[illegible] e s[illegible] q[illegible]
debet intelligi simp[illegible] s[illegible] q[illegible] no ee[illegible] ra[illegible] in te[illegible] [illegible] vel [illegible] vel
e id q resultat ex unio[illegible] me et for[illegible] n[illegible] i h[illegible] e[illegible] et in lapide lapide[illegible]
q[illegible] [illegible] boeci[illegible] d[illegible] ex[illegible] q e[illegible] s[illegible] q e ip[illegible] q[illegible] Et auct[illegible]
[illegible] q e ipa a[illegible] po[illegible] et [illegible] q e[illegible] me[illegible] i id q resultat ex a[illegible]po[illegible]
p[illegible] [illegible] et a[illegible] r[illegible] Confirmat p[illegible] q[illegible] e[illegible] e[illegible] s[illegible] s[illegible] ee a[illegible] s[illegible]
q[illegible] [illegible] et e[illegible] s[illegible] s[illegible] s[illegible] ee s[illegible] q[illegible] q no e for[illegible] s[illegible] e[illegible] ipa q[illegible] et
ee simp[illegible] acc[illegible] q[illegible] p[illegible] re[illegible] s[illegible] ee i s[illegible] b[illegible] no s[illegible] [illegible] in q s[illegible] ee et e[illegible]
a[illegible] q[illegible] u[illegible] s[illegible] ma[illegible] et form[illegible] s[illegible] [illegible] s[illegible] sola for[illegible] e [illegible] q[illegible]
for[illegible] e q dat ee rei [illegible] declat t[illegible] q dem e p[illegible] q[illegible] viden[illegible] et i alijs q ex
p[illegible] a[illegible] p[illegible] no de noia[illegible] ab a[illegible] p[illegible] s[illegible] abo[illegible] q u[illegible] a[illegible]
[illegible] ex[illegible] [illegible] ex[illegible] di[illegible] no [illegible] de[illegible] acc[illegible]
s[illegible] a[illegible] po[illegible] q[illegible] u[illegible] a[illegible] de r[illegible] ia [illegible] pot doce[illegible] p[illegible] a[illegible] et br[illegible] decla[illegible]
[illegible] q no e intelligi[illegible] q sola for[illegible] s[illegible] ee s[illegible] q[illegible] q[illegible] simp[illegible] ma[illegible] a[illegible] u[illegible]
ei[illegible] r[illegible] for[illegible] e [illegible] p[illegible] ee s[illegible] di[illegible] q sola forma e [illegible] ma[illegible] v[illegible] po[illegible]
di[illegible] a[illegible] [illegible] Quia ma[illegible] de [illegible] ma[illegible] r[illegible] ad ee[illegible] a[illegible] p[illegible]
sola for[illegible] sufficiat u[illegible] q sola for[illegible] s[illegible] r[illegible] q[illegible] id a[illegible] solo s[illegible] di[illegible] e[illegible]
rei u[illegible] p[illegible] ad ee[illegible] q[illegible] di[illegible] s[illegible] de e[illegible] rei sed di[illegible] e[illegible] s[illegible] a sola for[illegible]
et no a[illegible] s[illegible] vo[illegible] s[illegible] ab a[illegible] [illegible] s[illegible] ab a[illegible] s[illegible] [illegible] h[illegible] u[illegible] di[illegible]
p[illegible] 2[illegible] de a[illegible] Nota p[illegible] p[illegible] a[illegible] me[illegible] q t[illegible] et ossa p[illegible] ad
h[illegible] a[illegible] doce[illegible] [illegible] q ma[illegible] p[illegible] de [illegible] ad ee[illegible] rei a[illegible]
et s[illegible] ro q[illegible] ia q ee[illegible] u[illegible] p[illegible] ad una ee[illegible] sed ma[illegible] et for[illegible] s[illegible]
br[illegible] q[illegible] no po; di[illegible] q for[illegible] acti[illegible] u[illegible] q[illegible] s[illegible] s[illegible] s[illegible] n[illegible] i q[illegible]
q forma s[illegible] ee[illegible] a[illegible] et q ma[illegible] ee[illegible] s[illegible] acti[illegible] et q s[illegible] e[illegible] e[illegible]
p[illegible] acti[illegible] et q ei[illegible] g[illegible] et corr[illegible] ee[illegible] p[illegible] a[illegible] q[illegible] s[illegible] i q[illegible] s[illegible] q
sibi u[illegible] ee[illegible] et p[illegible] q ad una ee[illegible] p[illegible] Nota [illegible] i q[illegible] e [illegible]

Primo[illegible] acti[illegible] u[illegible] s[illegible] nomi[illegible] et p[illegible] r[illegible]

Quia ma[illegible] de [illegible] r[illegible] ad ee[illegible] a[illegible] p[illegible] sola for[illegible] suffi[illegible] di[illegible]

quod dicit celestis simul a forma et anima sed principaliter a forma non enim a forma simpliciter nisi propter quod est in materia et similiter dicitur quod est de auctoritate philosophi quod intelligit quod principalis forma praedicat accidentia et ideo dicit quod anima est quod quid est animalis.

Secundum principium individuationis est materia:

Postquam doctor manifestavit suam intentionem nunc removet quod dubium quod oritur ex praedictis et circa hoc duo facit quia primo dubium quod solet removere secundo elicit quandam veritatem ex dictis. Secundo ibi: nunc autem manifestum. Circa primum movet quaestionem secundo ibi: Et tamen. Dicit ergo. Declarando removet in primo dubium ex praedictis. Dicit quod esse sibi quae includit formam et materiam et per diffinitionem utrumque significat si tamen materia sit principium individuationis videtur sequi quod essentia quae simul materiam et formam et tamen particulariter et non universaliter ex quo est universalis scilicet quod universalia non sunt diffinibilia secundum philosophum tamen essentia et ideo quod significatur per diffinitionem. Ista dubitatio solvitur quod non est verum quod materia quolibet modo accepta sit principium individuationis quia non materia semper in quantum sumpta sed solum signata. Et exponit quod appellat materiam signatam. Materiam quae sub determinatis et certis dimensionibus consideratur et haec materia non est de essentia hominis in quantum homo nec diffinitione ponitur sed est de essentia Sortis et poneretur in eius diffinitione si haberet diffinitionem sed materia communis est de essentia hominis et ponitur in eius diffinitione ideo obiectio non procedit de essentia hominis et in eius diffinitione ponitur non autem haec materia et haec forma quae sunt in Sorte assignata. Nota autem Boethius sola species diffinitur quia nullus species diffinitur constat ex genere et differentia sola species sic dicitur et genera nullus differentia et genera sola species diffinitur. Sed aliter diffinitur quod genera non diffinitur ut genera sunt species diffinitur quia genus non est genus nisi dicitur animal. Et ideo doctor non dicit quod individuo diffinitur sed sequitur nec genus et nec diffinitur generalissimum tamen potest esse una sed sequitur. Ex hiis quae dicta sunt evidenter patet quod principia individuationis sunt de intentione vocis individui seu particularis sed et principia individuationis sunt de intentione vocis speciei et ex hoc expresse concluditur quod supponit quod differunt animal quod aliqui intelligunt in includit vale quod una excludit. Secundum ... Nunc autem manifestum. Elicit quandam veritatem ex dictis dicens quod esse hominis et essentia Sortis non differunt nisi secundum signatum et non signatum. Quod essentia hominis non est signata et in uno Sorte significata quod dictum est quod essentia hominis est ex forma et materia sed essentia vero Sortis est ex forma et materia signata et hoc confirmat per dictum commentatoris Averrois (in) metaphysica. Sortes autem quod Sortes nichil aliud est quam animalitas et rationalitas quae sunt essentia hominis. Videt autem ... quod eorum non differunt nisi secundum quod ... et non secundum materiam communem hominis et singularis speciei est declaratum et quantum ... in materiam quam essentia hominis et singularis speciei est declaratum et quantum ... particularis ... per libri accidentia generis ... appellatur particularis generis. Distinguit secundum dictam ... significationem assignationem quod dicit quod individuum ... est designationem individui in specie est per materiam designatam et determinatam certis dimensionibus sed designatio speciei ... per differentiam specificam quae sumitur a forma rei. Et ex auctoritate Avicennae expresse quod Sortes est idem realiter quod homo quod dicit quod Sortes nichil aliud est quam animalitas et rationalitas. Sortes idem quod animalitas et rationalitas est idem realiter quod homo sed homo. Sortes duo ... quod una pars ... et quod Sortes est idem realiter quod humanitas et supponitur idem quod una pars ... materiae nichil aliud est quam animalitas et rationalitas si ergo Sortes est idem quod animalitas et rationalitas et est idem quod humanitas. Et quod Sortes potest considerari uno modo quantum ad suam substantiam et quantum ad suum esse substantiale ... nichil aliud dicit quam sua substantia

et sua na(tur)a q(uae) e(st) q(ua)ntitas q(uia) n(on) d(icit) n(isi) p(ro)p(ri)a essentia sp(eci)ei que s(un)t a(n)i(m)a et corp(us) q(uod) est
d(icit) h(aec) et q(ua)ntitas q(uia) n(on) d(icit) n(isi) p(ro)p(ri)a essentia sp(eci)ei que s(un)t a(n)i(m)a et corpus
q(uod) est d(icit) h(aec) et q(ua)ntitas et c(etera) est i(llu)d q(uod) v(ult) cu(m) di(ci)t Illi(us) p(otes)t (con)sid(er)ari qua(m)
ad s(ecundu)m e(ss)e tot(a)le i(d est) simpl(ici)t(er) Hic includit e(ss)e et individua i(n) sua (com)muni
r(ati)o(n)e que (com)muni(t)a s(un)t de e(ss)e eius et c(etera) d(icit) v(ult) ab(s)tr(ah)i [illegible] q(uod) ita for(ma) ex-
cludit ne(c) a(utem) ab ho(min)e q(uia) ia(m) n(on) exclu(dit) sed in distincte ia(m) includit [illegible]
solu(m) ad ar(tem) q(uia) ne(c) excludit ~~p(ro)p(ri)a individua~~ [illegible] quam ad s(ecundu)m t(ot)ale
s(ecundu)m a(utem) simpl(ici)t(er) Nota q(uod) h(aec) n(on) i(n)cludit nec excludit p(ro)p(ri)a i(n)dividua
s(ecundu)m [illegible] individuor(um) [illegible] q(uia) [illegible] q(uia) d(icit) for(ma) [illegible] in-
distincte h(aec) includit individua in (com)m(un)i s(ed) carnes et ossa for(ma) includit
[illegible] in sua r(ati)o(n)e q(ua)ntitat(em) n(on) includit s(ed) [illegible] d(icit) [illegible]
d(icit) carnes et ossa q(uae) s(un)t de e(ss)e ho(min)is ut e(st) a(n)i(m)a et (com)p(re)hendit carnes et
ossa p(ro)p(ri)a [illegible] q(uo)d et excludit p(ro)p(ri)a individua [illegible] d(icit) q(ua)ntitat(em)
[illegible] que e(st) de e(ss)e for(ma) tot(a)lis [illegible] q(uod) e(st) d(icit) [illegible] et p(otes)t [illegible]

Hec aut(em) decla(rati)o [illegible] ind(icat) [illegible] fac(it) ut p(ro)bet [illegible]
[illegible] ad p(ar)t(em) p(ar)tis p(otes)t ad [illegible] q(uod) fit in declara(ti)o(n)e
[illegible] ad [illegible] et est [illegible] in [illegible]
designa(ti)o (com)munis ad [illegible] in [illegible] q(uo)d no(m)i(n)e in e(ss)e generis [illegible]
ex [illegible] q(uia) [illegible] n(on) deviat [illegible] distincte
q(uod) n(on) [illegible] est p(ri)mo q(uod) [illegible] n(on) deviat [illegible]
et [illegible] intelligit [illegible] (con)t(ra)ri(u)m [illegible] ad [illegible] et h(ic) ip(s)e p(ro)bat [illegible]
[illegible] q(uod) e(st) gen(us) n(on) e(st) [illegible] in [illegible] ut h(ic)
[illegible] q(uod) [illegible] n(on) p(otes)t [illegible] q(uo)d e(st) [illegible]
[illegible] q(uod) [illegible] de ho(min)e n(on) p(otes)t [illegible] e(ss)e [illegible]
[illegible] n(on) [illegible] q(uod) e(st) h(oc) [illegible]
[illegible] q(uod) [illegible] et [illegible] intelligen(tia) e(st) [illegible] individuu(m)
[illegible] fit desig(na)tio (com)munis ad [illegible] et p(er) individua fit desig-
na(ti)o q(uod) p(ro)p(ri)u(m) fit desig(na)tio (com)munis [illegible] et [illegible] q(uod) n(on) [illegible]
[illegible] ad individua [illegible] individu(u)m [illegible]
i(n) na(tur)a (com)muni Et [illegible] individua [illegible] et [illegible] q(uod) est p(er) [illegible]
[illegible] p(er) [illegible] et [illegible] distincte q(uod) [illegible]
[illegible] p(otes)t [illegible] sed [illegible] et illa
[illegible] p(ar)t(em) [illegible] e(st) p(er) [illegible] p(otes)t [illegible] q(uod) fit in [illegible]
[illegible] in [illegible] n(on) p(otes)t [illegible] q(uod) [illegible]
[illegible] q(uod) [illegible] e(st) p(er) [illegible]
[illegible] q(uod) [illegible] et [illegible]

Hoc aut(em) q(uod) (con)tingit Declar(at) q(uod) [illegible] est [illegible] Et p(ost)q(uam) [illegible]
[illegible] q(uod) [illegible] (con)tingit [illegible] q(uod) [illegible] e(st) [illegible] distincte [illegible]
[illegible] p(otes)t [illegible] p(er) [illegible]
[illegible] videri p(otes)t [illegible] et a(n)i(m)a et [illegible] q(uod) [illegible] gen(us) p(ro)p(ter) [illegible] q(uod)
[illegible] p(otes)t [illegible] et [illegible] gen(us) q(uo)d e(st) p(er) [illegible] Homo
[illegible] e(st) corp(us) q(uia) n(on) [illegible] p(otes)t e(ss)e gen(us) [illegible] corp(us) p(otes)t [illegible] homo
[illegible] q(uod) [illegible] p(otes)t [illegible] corp(us) et [illegible] q(uod) corp(us) p(otes)t [illegible] [illegible]
[illegible] e(st) in [illegible] corp(us) [illegible] e(st) q(uod) [illegible] designa(ti)o [illegible]
[illegible] corp(us) [illegible] q(uod) [illegible] n(on) [illegible] designa(ti)o [illegible]
[illegible] q(uod) h(oc) (con)tingit [illegible]
[illegible] p(ro)p(ter) [illegible] ad [illegible] (con)tingit [illegible] ip(s)e [illegible]
a(n)i(m)a(m) vegetativa(m) [illegible] et [illegible] intellectiva(m) et [illegible] ad [illegible]

Corp(us) p(otes)t a(n)i(m)a(m) [illegible]

hoc quod cum est dicit quod sic est super hanc perfectionem que est habere talem formam ut possit
tenea designari 3 dimensiones potest anima perfectio advenire ut unum materia et hoc
potest sua dimensiones omnes quod dicit corpus ponitur est pars et ponitur est toto
dicit quod sic non enim potest accipi ponitur pro re quadam que habet talem ordinem formam
ex qua in ipsa re sunt designabiles 3 dimensiones cum precisione ut sunt
ex ista forma ulterior perfectio sequatur sed si quid addatur super addit et tempore
in eorum corpus et dicitur sic non sumitur sic corpus est integrum et animalis
quod sit anima quod in clauditur in animali est ex parte quod signatur nomine corporis
et erit supervenientes illi corpori tamquam adveniens et non includit in eius intellectu
ita quod sit ex anima et corpore sicut ex partibus et intellectualibus continetur animalis Ideo
potest accipi corpus ut sic est rem quandam que habet talem formam ex qua ponitur designari
3 dimensiones sine precisione aliqua sed sub intellectu forme quecumque forma
sit sive ex ea possit provenire aliqua ulterior perfectio sive non unum
aliqua perfectione excludit ut includit declarate et sic non corpus est genus
animalis quia in animali nil est accipere quod non in corpore implicite continetur
quod si esset accipere aliquod in animali quod non implicite continetur in corpore illud esset
anima sic et accipiendo corpus ut dictum est anima non erit alia forma ab eo propterea
tertium designari 3 dimensiones et si tamen dicebatur quod corpus est quod habet talem
formam ex qua ponitur designari 3 dimensiones in eo intelligebatur quamvis forma
esset sive anima sive lapideitas sive que alia anima est forma animalis in forma
corporis in pluribus tenet ponitur eius genus est corpus Non potest pluralitas formarum
in uno supposito materia alia forma variatur est illa per quod corpus est corpus et aliquando
animalis sic dicitur In corpore possit predicari de animali quando si corpus accipiatur ut est
in genere quamvis non potest predicari de animali sicut esset dicere hoc est homo vitale
corpus vero est quod unum precisum non potest de eo predicari esse ex qua ponitur sit principium
potest tamen tale corpus predicari denominative ut si dicitur hoc est corporeum ut
esset dicere hoc est album et ita potest dici hoc est in genere sumitur intelligi est eodem modo de
corpore quod est in genere sicut ponitur est pars animalis quod predicari non potest nisi precise
denominative quod sic pars non potest predicari de suo toto potest tamen denominative toto
ut enim dicitur anima est lignea sed si sumatur corpus ponitur est in genere sicut ponitur
est pars animalis genus sic et certe de ipso predicari potest ut si dicitur hoc est corpus
corpus de Et talis est est sua Dissimiliter quod dicit est ad formam et duo
sunt Secundo applicantur ad genus et differentiam ad formas et ad individuum Et de deinde
Dicit genus secundo quod quale est ibi corporis ad animal talis est animalis ad homines et declarat
dicens quod si animal nominatum tamen re et nisi quandam qui habet perfectiones quod possit
sentire et moveri per principium in ipso existente cum precisione omnis alterius perfectionis
tunc quecumque alia perfectio animali superveniet habet se ad animal per modum partis et
non sed in plurimis continuetur in ratione animalis et per hunc animal non esset genus ad homines
quod aliquid contineretur in homine anima rationalis quod non continetur in animali sed semper
includitur Et esset pars animalis hominis et de ipso predicari non posset sed ipsum animal dicitur
esse genus hominis secundum quod sic est re quandam extenua forma potest provenire semper illa motu

Nota quod dicit corpus ponitur est pars et ponitur est toto

non bene pressi

Pro quo genus dicatur diffinitio concretum et communis

sm presupposita ommeans forma et aia sit et aia spiritus tm sine et aia spiritus et vero sit
sit ho genus Quidam quadam vitiis nobis q genus indeciatur st concretum q̄ est
per certio tamen ma limitr dicitur st concretum q est in per et non tamen formam eccl
diffinio st concretum q est et dicitur nō cognito ḡ duplex modus et assignatur cujusdi
duo q genus est st concretum q est deciatur id q est maliter indeciatur id q est forte q
genus est quedam denotatio determinans materiale re sin prima de ppe formule
et id dicitur q genus est q sint anima quamvis non sit mā et declarat p exemplum
q corpus dicitur ex eo q habet perfectiones ut in eo possunt designari z dimensiones
esse quo determinate dicitur id q est materiale Quia perfectio quia determinate dicitur
materiale se habet ad ulteriore perfectiones dicit primo sic sic ergo q sic dicitur
dicitur hic deciatur illud q est forte indeciatur id q est materiale ex eo q est sed
denotatio super aforma deciatam dicitur sic q de primo cuius est et ma
determinatam et declarat p exemplum q animam q est quedam dicitur corpus dicitur q sit
animam esse forma deciatam sed non dicitur concretum id q sic animatum vel corpus vel aliquam
aliud q se habet ad materiale ad ipsam animam esse materiale dicitur non denotare sed denotare
Et ex hoc sequitur modus dictum aliter q est q genus non in ille in dicta sed est
cernitur ejus sed forma ejus ex cernitur ejus est concretum et in illud passionem
et concretum sic est q ma non est de essentia formalis cernitur id est non sic genus
non potest de dicta ppe sed ut dicit philosophus zo methaphysice et ho philosophus ubi dicitur q
ipse forte sed concretum potest de parte q genus non potest de dicta ppe sed quidem
se quidam sic concludunt sed concretum ad partem sed per et diffinitio dicitur utrumque et
deciatur q materiam deciatam quia sic denominatum generis et denotatio formam quia
sic non dicitur Ex hoc dicitur patet ratio quare genus et dicitur proportionabiliter se habent
ad materiam et formam et quo omnium in ma quamvis non sit idem quod
genus dicitur denotare id q est forte id dicitur simul a forma q per dicitur deciatur utrumque
id dicitur forte opponitur ut genus est ma ut dicitur forma et probat hoc q dicitur
hominem esse aliud vole et non ex animali et vole sed dixit illa est ex aia et corpore
Ex aia enim et corpore dicitur esse sed ex duabus rebus quedam 3a componitur qui
inter est q sic ut est aia ut corpus sic utrumque habeat in se nisi aquo dicitur q
sic et ex animali et vole non est sed quedam res 3a ex duabus rebus componitur sed
sed intellectus ex duobus intellectibus ma ut tamen animalis est sine deciatione
materialis forte ex parte materiam rei aliter q est materiale vero ultime perfectionis Intentio
aut hujus dicitur forma in determinate forte materialis consistit non denotans in q
est materiale ex quibus duobus intellectibus componitur intellectus diffinitionis et sic
et sic ubi componitur ex aliquibus rebus non recipit predicationem earum rerum ex quibus componitur
similiter ut intellectus non recipit predicationem intellectuum ex quibus componitur qr igitur
dicitur q diffinitio et genus aliud dicitur sicut per Pro concretum sit in hoc quamvis
per et diffinitio quia utrumque dicitur concretum materiale et forte in aliquo possunt dici
assigari q per sit deciat et dicitur concretum q non exprimit concretum ut aliqua parte
ut sic sed diffinitio sit dicitur concretum q concretum exprimit et materiale et forte ut al
vole in hoc q dicitur al exprimit materiale in hoc q dicitur vole exprimit forte
Pro quo sic hoc ex denominative ppe sint sic vel materiali Non sit diffinitio
ma magna est ex qua in ad 1 forma sit aliquid componitur et q al non dicitur
in hominem sit sumatur anima et intentio vole dicitur materiam ut sumitur

anima ro ipse no poz dici q ho sit ex aiali et ro(natio)li ¶ Iz q corpus ut est mia hois
et ps vnius et sunt al qdam couenient vocis nec i quantum e ps ital ideo
dr q ho e ex aia et corpe sed tu si acpiat ho et al et rale quam
adiectiu tu illi due accepti sunt aialis et rol sic signant nia adquidam
hominis io tunc potest dici q ho sit ex aiali et roli sic ¶ Quantum aut ad
¶ Soluit quadam questione soluitur ex dictis possunt aliqua dici ¶ Si genus diceret
totum eentiam spei tunc sequeret spes sunt eiusdem gnis qua vox dicit totam eentiam vnius
et alius et videbis q nulla spes sit vna dicitur ee hanc dnoi solut dicens
q quamuis dicat totam ee spei nec tu oz q diuisarum spei quaz ipsa e gen
sit vna eentia et assignat cam q dicit q vnitas generis sui abipsa i dim
et in determinatoe no aut ex vnitate ne q ro q significat pp hec no e vna
na vno in diuersis specibus tunc ppea sunt eius vel alia que sit dicta determinato
ipam sed fo determinat mat q est vna vno sz oz intelligi q gen pro sua
forma no tunc determinate hac vel illa qua determinate dicta expmit q dico no
e aia quia ra illud que genus determinate significat ¶ et ex hoc q duo dictum
conueniunt ii vnitate assignat dnaz inter vnioes generis et vnitati spei de fo
ma pn dr vna per vnionem ouum for genia vnde dicit vnum per continuitatem forme
forme no signate et includit in omnibus materia ee q pp diuersas dicunt vnum
in determinatoe que cadit in vnitate generis vnitas et sunt diuersas ce al
spem q adsider vnitate i diuiduum vnitatis spei vnitate nec pp est et dist
genus sola vnitate i diuiduum sd ex vnitate nec signate vnitas spei ex vnitate
forme specie vnitas ne pp ex vnioe omni forma q i quam dest e nasti
forma sz e in pp adomnis formas ¶ Vnitas vo gnis sunt ex indeterminatoe et
indifferentia ad omnes formas quale vel ex quante forme no signate vel ex
vnitate concepti generalis qui de pp forma poz et oia ita licet videa diuisa
si quis tu diligenter attendat videbit in idem q ex hoc q sit forma quez vel ex hoc
q e in diuus et in determinatam ad multas formas inquantum gnale de pp et
¶ Et sic ut dcm ¶ Illud q dcm e sinis de gnre et diffe applicat ad spem et
i diuiduum et dicit mag proptur ut probat in pcessu ¶ Primo igitur dicit q dcm
e q natura spei est in determinata vel i diuiduo sicut naa generalis in spe tibe
sz q p id q e genus pnt punit diffe in plurali i se et in sua significatoe
quamuis in determinate tamen q determinate e diffe tunc cet id q e spes pmq pt
determinans oz q significet totum id cer q e in i diuiduo licz i distincte et
hoc mo sud eentiam spei significat noe hois ¶ Vnde ho de sorte pdicatur sz tu si
significat ipa spes tu pcisione nec sigte aut e pricim i diduum sc sic habet
p modum ptis et homo ho significat noe humanitat que pdicari no poz ¶ Declarat i ista duos q humanitas pcedit tota mat signatam et q no potest pdi
et po prima ¶ Et id q sorte sit id unu ho est ho pcedit omnes mat signatam
sed humanitas e hoi ¶ Verius q humanitas no includit i prima eentia hominis
pbatur cum est q mat signata no est illud vnum ho est ho sz id vnu forte esse
et ideo noe oune mat ex quibus no sunt ¶ Tractatus venit ducere ppt
dcm probatoz aut et concludit tu igitur humanitas includit i sua i testi
tm ea ex quibus ho est q sit ho pz q a significatoe eius exclu et pstandi
mat designat ¶ Dcm probat q no pdicatur ex ho q sit vez pt et q ps insun
no pdicatur de toto nide sz q humanitas noe desiore ut de forte pdicatur et ho

¶ Io qua ge(n)s dr totum eentiam spei

¶ Vnitas i diuiduum spei nec pp et gnis

¶ Id quod sup(er)
s(ecundu)m ipsum si
dice(tur)

¶ Exemplum q(uo)d p(ro)
ponitur

convertit p(er) dem Avicen(na) q(uo)d d(icit) q(uod) q(uan)titas compositi no(n) est ipsum compositum nunc e(st) q(uan)titas humanitas
est ipsa q(uan)titas s(ecundu)m q(uo)d ut humanitas h(abe)t s(ecundu)m q(uo)d no(n) t(ame)n est ho(mo) unde si dicat esse homo
et de ipso p(re)dicari oz q(uod) s(i)t ... in a(cti)o q(uod) s(i)t m(ateri)a signata ¶ Deinde ... q(uod) compositi
p(er) humanitas d(icit) p(ar)tem r(ati)onalem e(st) sciendum q(uod) ... compositi ex duobus s(cilicet) ex humanitate
et p(ro)prietatibus individualibus et ideo tam humanitas quam et p(ro)prietates individuales
s(un)t partes r(ati)onales et quia p(ar)s r(ati)onalis de toto p(re)dicari no(n) pot(est) ideo b(e)n(e) dictum est q(uod) humanitas
nec de homine nec de sorte p(re)dicari pot(est) t(ame)n utrumq(ue) s(un)t p(ar)s r(ati)onalis ¶ Notandum aut(em) sor(tes)
et ho(mo) d(icu)ntur d(icun)t(ur) in fi(ne) 40 ¶ Deo ymago ut d(ictu)m est ¶ Humanitas q(uo)d ea q(uod) pot(est)
esse dubium q(uo)m(odo) compositu(m) ... quod tota s(un)t p(ar)tes r(ati)onales totius humanit(atis)
... u(e)l formaliter et d(icitu)r ... ut d(ictu)m est designa(ti)o ... in genere
fit p(er) formam designa(ti)o aut(em) ... fit p(er) materiam ... q(uod) non s(un)t
illud q(uod) de(n)ota(n)t ... fi(gura)tio(n)e forme ... s(ecundu)m ...
materiales totius ... totius hominis non ... s(ecundu)m ...
p(ro)prietates designantes s(un)t p(ar)tes formales et ideo humanitas significat ...
ut forma quedam et ideo d(icitu)r q(uod) humanitas d(icitu)r forma totius ad d(iffer)e(n)tia(m) forme p(ar)tis et declarat
ut forma quedam et ideo d(icitu)r ... forma totius ex eo q(uod) sit superaddita
que appella(tu)r forma totius q(uod) no(n) d(icitu)r forma totius ex eo q(uod) sit superaddit(a)
p(ar)tibus essentialibus ... forma et ... forma domus superadditur p(ar)tibus integralibus s(ed) forma
totius d(icitu)r ex eo q(uod) e(st) forma complectens totum s(cilicet) materiam et forma(m) cum p(ro)prietatibus in cor-
pore ... est ma(teri)a designata ¶ Notandum q(uod) h(ab)et humanitas est forma quedam tamen
compositione ... vocem ... ¶ Ergo humanit(as) de se sit
vocem ... adeo ... et ad ... ¶ Ergo humanit(as) de se sit
indeterminata ad ... individua et ad ... et ... ad omnia e(st) ...
... individua recipiat et ... recipiat ... q(uod) ipsa
... forma ... in nobis ...
... forma ... in nobis ... una forma recipiat
... et ... et ...
alia et ... s(ecundu)m ... in ... ad ... et ...
... q(uod) humanitas recipia(tur) in ma(teri)a signata ... et de se ... forma et
¶ ... aut(em) ... et no(n) ma(teri)e et ... esse ... et ...
... forme et no(n) ma(teri)e et ... ¶ Sit ergo ... ¶ ... q(uod) ...
... et sequitur ... ¶ Sit ergo ... p(er) ... hominis sed ...
materia ... quia humanitas ... hominis sed ...
ut d(ictu)m e(st) q(uo)d ho(mo) non ho(mo) ... ut ... s(ed) no(n) ... designa-
tione ... sed ... et indistincte ... no(n) ...
ideo ho(mo) non ho(mo) ... de individuis s(ed) ho(mo) non humanit(as) ... hominis ut
... q(uod) no(n) ... humanitas ... significatione ... q(uod) e(st) hominis ... quanti-
tatis ... ¶ ... humanitas no(n)
ho(mo) est et p(er) ... significatio(ne) ... ¶ ... humanitas no(n)
... et ... no(n) ... p(re)dicare ...
forma ... quedam ... vero ... q(uod) ... sortes no(n) est forma ... p(ar)s.
¶ Totum in ho(mine) e(st) ... forma ... et humanitas quam ... individua
... forma ... et explicite et declarative includit individua ho(mo) aut(em) ...
... forma ... includit et ideo de sorte p(re)dicari pot(est) s(ed)
nec includit nec excludit indeterminate ... et ... de homine nec de sorte p(re)dicari potest
humanitas simpliciter et declarative excludit ... de homine nec de sorte p(re)dicari potest
¶ ... q(uod) s(i)t p(ri)ncipium individuationis in ... m(ateri)a ... et ... q(uod) forma ... ideo q(uod) dat
esse e(st) principium individuationis sed forma dat unum esse ... et ... forma
... dat esse ut ... q(uod) aut(em) esse et dat unum esse ... et unde ...
... est auctor in ... ¶ ... ad ... q(uod) d(icit) doctor ... ma(teri)a signata e(st)
... et ... est ... q(uod) ... individuum ... esse indivisum in se et
diviso ab aliis e(st) principium individuationis sed ma(teri)a signata e(st) ... p(ar)s

¶ Homo et humanitas quo s(u)nt eadem ho-
minis

¶ ... d(iffer)u(n)t sor(tes)
homo et
humani-
tas

¶ ... sit prin(cipiu)m
individuatio-
nis

q͞r in e duo sunt de rōe indiuidui sed declaratur quod primaz sed indiuiduum esse indiuiso
in se quam plurimum in se psi? quia abstracta a quantitate materiali diuiditur per quantitatem
aut sed esse indiuiso ab aliis quia diuisio et distinctio quanti attribuitur ergo utrumque conuenit
eidem sed primaz tamen quantitate est primam in indiuiduatione sed tamen materia est prima signata quantitate
ideo etiam non ... quod forma est non dat unum esse quo dat esse quod dat esse speciei
ie dat etiam unum esse in ... Et si dicatur quod licet conuenit supra dat esse speciei speciei
forma tamen hec dat esse materiale. Item quod ueritas est sed tamen ista forma non est ex hoc ni quod
est in hac materia et materia non est hec nisi per signata. Ergo tamen est in indiuiduatione est materia
signata et non forma nec aliquid aliud. Et ideo bene auctoritas ex qua sequitur quod motum
quantitatem a forma et per hoc adhuc diuinum in speciebus sunt diuisa etiam non sequitur dare
infinitatem actu infinitum etc.

Uoniam igitur quid significatur nomine essentie

Propter quia doctor manifestauit quod sit essentia in substantiis compositis nunc manifestat
quomodo essentie se habeant per se ad attributionem in ratione loyce s. generis
speciei differentie. Et diuiditur in duas partes ut patebit in processu. Pro igitur excludit
abstractum in genere sub hac natura animalis rōnis quibus non possunt attribui in ratione loyce.
Ex quo videmus quod significatum nomine essentie in substantiis compositis non videmus quomodo
se habent ad rationem generis speciei et differentie quod probat quod hoc quod dicit sit non possunt attribui
per se ... Illud enim de quo queritur non conuenit generi speciei et differentie de ratione dz pri
de genere ... sed hoc non potest pri non pot dici indiuiduum ut animalis de ... quibus
ut rōnale de indiuiduis ut ... ergo eis non possunt attribui in ratione loyce
Aduertendum quod ... animalis est quod ... de ... in fleribus ... quod oia ...
sunt esse per ... et per realiter ut dictum est non pot pri ... Istis igitur
ponit ... et probat ... et hoc quod dicit est confirmat per dictum Auicenne quod dicit quod rationalis
non est differentia sed principium differentie et eodem modo humanitas non est species sed principium speciei etiam
animalitas principium generis. Ad euidentiam Auctoris Auicenne quod ... dicitur differentia
tamen forme quia materiale sed tamen forme ... materiale in ... sed rationalitas non
dicitur nisi ... quod semper est forme excludo id quod est materiale et ideo non potest
esse differentia sed ... aliqua ... quod est principium et principale dicitur esse principium et quod
rationalis ... quod est principium et principale scilicet formale excludo illud quod est ...
scilicet materiale ideo dicitur esse principium differentie et eodem modo intelligendum est de humanitate et
animalitate. Similiter etiam dicitur ... excludit ... sed ... ut videas plenius ... non
possunt attribui in ratione loyce ... quod ... abstractum non pot attribui in ratione loyce
Similiter etiam non possunt dici quod ... genus uel species uel differentia ... essentia ... quod
... res ... sicut ... ut plenius posuerat et ponit ... rei
id enim dz attribui in ratione loyce dz pri de singularibus in fleribus sed ydee non possunt
pri de ... in fleribus ergo eis non possunt attribui in ratione loyce. Aduertendum ... probat
... quod ... separatum ... non ... pot pri de ... sed ... illi
ydee ... erat separate ab illis in fleribus. Istis habitis ... doctor ponit
probatur ... Deinde ... quod dubium quia dicitur ... quod ille ydee valet
... sed ... veritatem
suam et dicit quod ... quod ... genus et species ... significatum ... per nomen
... ut nomen hominis et rationalis animalis per ... et distincte ... tamen ...

Indiuiduum

Quare esse se habeant per se attributum in ratione loyce

Aduertendum

Quomodo in ratione loyce non possunt ydee probatur

Nō dux ēn sint quare plō po sint ydeas

Nō q̄ ūnitāte po^e ydeas aplōe fuit 2x una ex parte q̄ō^l aīa ex parte aīal exterior ex parte q̄ōr q̄ sciebat sō ver̄ ē. q̄ sicut sunt de in corpib^z et uniūs q̄ sōm sunt de ūlibȝ que sūt incorruplia sō demonēt p̄ q̄uaε aīam̄ sīa sunt de sempiternis et sūnt diffinicōē q̄ sunt p̄ncipia demonstrāt. ut d^z p^o post. et q̄ videbat q̄ aīa ita in sibi sūt corrupt^a et p̄uīa sō sunt coactus ponere ydeas que erant sempiterne de quibȝ erant scīe demonstrāc^e et diffinic^e. ȝ ita ūnitāte n^a ȝ q̄ bn̄ ponim^ȝ q̄ oīa in se demonstrāt et seperatim ȝ no̅ ipr ho̅ oz q̄ ponatur separati 2^m iūr ȝ sufficit q̄ sint p̄m q̄sideracōē rōīe q̄sidat.

Sēa tū ūnitāte po^e sūd^z ex parte aīonum et p̄ncipie cor̄ q̄ generant^z p̄ p̄te̅ factiōē q̄ tū in talibȝ q̄nōnibȝ no̅ videmo^s a q̄ p̄tr̄ agens opz ponere ydeas a quibȝ ite forme in p̄ma^z. ȝ ut ita ūnitāte cogit q̄ ad istas q̄uādē fructas sufficit agens ūle q̄ est celū̅ tū dispoē nisi ut oz ponere ydeas q̄ exillis tū sint i^a male^c for^e nāleō p̄duce no̅ p̄nt | ut ut p̄t p^{ci}s sēi rō^z

Natura aut vel ceña. | Natura quai^t aīm ceñe attribuat in scōē et dīdi in 2° p̄te que p̄bebnt in p̄cessu. | p̄ont ho p̄nⁱ dīoi ḡut q̄ una in ceña acci p̄mo^m totius poz dur q̄sidari uno^o 2^m ap̄am rōē ipīq^z q̄ d̄ q̄ h̄ est cīa abm q̄sidāt^ȝ at amīs no̅ est ver̄ diu dcca ñ ca q̄ q̄ncmit sīm eo q̄ hmo^e et q̄ q̄t aōr attribuatur s̄^o cit sīa attribu^o et declāt p̄ ex q̄ ho̅i ī eo q̄ ē ho̅ q̄ncīat al^e vole q̄ si qua alia ponat^z ī ci^o diffīoe sūt aīa^a ȝ in aīa albu in q̄z aīa q̄ h̄ q̄no̅ sūt dcrīoē h̄uaīt no̅ q̄ncmit ho̅i ī qua m̄ ē ho̅ et oni^t q̄ dēm̄ ē p̄ q̄ ex t̄ 2 d. q̄ si q̄ra^z. | ī ut ita ñā ūlis q̄sidcam possit una in p̄ter nent^z q̄ tcdēm q̄ ver̄ sē ex^m intellcm h̄uaīt s̄ amdē est q̄ ho̅ ē ver̄ p̄bat p̄ter vcrz si em̄ p̄lalit dēī tc̄ti ci^s nūq̄ poss dīci una tū una et pla sunt oppita tū h^{oc} sūt una sīm q̄ est ī sōz | s̄m^{ta} si urtit cēt dem tc̄ti enīt tūt in quo tūz inueīr^e cēt unitas et cēt una ct ctad pet^r et pauli et^r poss p̄lurisiri q̄ oīa sūt in q̄ncleti^a ho̅ no̅ possunt dici po̅

In pla. | Alio^e q̄sidat^z ipa ñā 2^m q̄ h̄z cē in aīa q̄ciz st id | ut poz p̄t de ipa aīa q̄ amit^r rō q̄nit in a^o ȝ sō dīci^s q̄ sort^s ē albȝ ho̅ ē albȝ in q̄ o^e p̄ h̄uaīttis quamt albe^o no̅ q̄ncīat ho̅i in quā m̄ ē ho̅ ut dcm̄ ē. | Nō q̄ nīa^z poz dur q̄sidari uno^o abte sīm q̄ abstrāt ab omī cē et ho̅ no̅ ē sīm̄ | alio vcī ȝ sīm q̄sidaōz q̄ rār in qua ȝ et h̄uaīt q̄ñ h̄ent cē in aīa rōē q̄ rār ē ver̄ q̄ sempr h̄uaīt sīm q̄ q̄niūt aīa q̄ cē et h̄i 2m rē qua 2m rōē et q̄ in tcrtō appnt^t ap̄am p̄nt h̄z cē in aīa^o t̄ ȝ in aīa^e et 2m rōē ct q̄ in tcrtō ...

Tcrtio oīa ē int aīa^a q̄ua et ipsa q̄ aīa ip̄a p̄ et p̄ sē q̄ncmit sīci 2° rīo q̄nt in dīdno ut ry^e q̄nct ho̅i p̄ sē et p^o q̄ 2° rīe q̄ncit sorti sīa aīa hīt sē q̄o^e q̄ p^o q̄ncmit in d̄nidnie et 2° rīo sēī ȝ ut albe^o ctiā et ho̅z rō est q̄ aīa ip̄a tūi^z a p̄ncipiis sēī. | ȝ q̄ p̄ncipia sēī ē sīna in quelȝ in dīnidno rō 2° rīo q̄ncmit in dīnidno. | ȝ aīa^a q̄uā sām in quelȝ in dīnidno ... q̄ ex dīnisa q̄mixioē cleō tūi^z dīnisa aīa q̄ua ex p̄ncipiis in dīnidni q̄ ex dīnisa q̄mixioē ...

rō p̄mo q̄ncmit ī dīnidnis et q̄ ī dīnāa p̄ncipia q̄nue^z ī sēb^z ī dīnsio et 2° rīo dē sēb^z dē sēb^z p̄ntur | Et aut una. | pot^r 2^{az} dīoē fbidet alter in ter p̄ dicmit q̄nt q̄ ī ita ñā q̄sidam p̄nt h̄z cē in aīa ȝ x cē ui ȝ q̄ h̄z cē in sīnb^ȝ aī^e ē q̄ h̄z cē in aīa et 2^m ūtrz cē scqnd^z dīmqȝ ñā aīa et dīnisa 2m dīnisio cīs ut p̄bebt ī sīra. | itē p̄nt h̄z cē in sīglarib^ȝ dīnsisim^z 2m dīnsitē sīm rīm^e et p̄nt h̄z cē in aīa dīnsisim^z a q̄no

Nota unitāi cēn^a amp p̄mo^m totius poz dur q̄sida

Nota poz dur q̄sidara

Dra ē int aīa^a q̄ua et ip̄a

Nō q̄ ñā p̄nt h̄abȝ cē in aīo habet dux^e cē^e

... diffinitionem animal et tamen dicit ipse ipsi nec secundum specialem vocem absolute nullum istorum esse debet. Ita similiter dicitur quod nomen non est communius homine in quantum est similiter sed esse in hoc probat quia si esse in hoc singulari conveniret homini in quantum homo est esse in hoc singulari in quo esset omnia esse facit videre. Sed hoc est verum dicitur quod homo in quantum non sed quod sit in hoc singulari non minus [illegible] [illegible] communia concludit et dicit quod natura [illegible] est quod natura hominis absolute considerata abstrahit a quolibet esse ita tamen quod non fiat precisio alicuius eorum quia utrumque potest sibi convenire et dicit quod si natura sit absolute considerata est illa que predicatur de omnibus individuis hominibus. Probatio quod ex isto videtur videtur [illegible] duos quomodo [illegible] locum. ❡ Prima praedicationis generis de specie et praedicationis maioris de minori aut equalis de eo. ❡ Et arguitur quod [illegible] de eo sicut aut quod praedicatur de homine per se de ipso secundum [illegible] esse quod sit ipse aut secundum esse quod sit in [illegible] in equo. Si per se sicut [illegible] de eo sicut aut [illegible] sicut sequitur quod sic esset secundum quod [illegible] secundum esse quod sit in ratione praedicatur de homine [illegible] in [illegible]

❡ Ideo primo est porphirius ❡ [illegible] questiones aliqui videret de speciebus per hoc quod genus potest duobus modis considerari scilicet physice et logice. ❡ Si logice sic est a maiori de breviori quia secundum eandem vocem que pertinent ad logicum qui est artifex vocum praedicatur de homine et de equo. ❡ Si consideretur physice sic est equalis de eo quia secundum istam naturam quia praedicatur de homine non praedicatur de equo sed secundum [illegible] [illegible] homo praedicatur ad physicum. ❡ Istarum duarum expositionum [illegible] ❡ Sed quia fuerunt famosi viri volo ponere [illegible] quia [illegible] videremus et exemplificemus exemplum possum dicere igitur quod hec praedicatio est a maiori de breviori quia [illegible] michi videtur de se [illegible] praedicationum que ponitur in porphirio et hunc [illegible] quia ita [illegible] sic aliquam formam habentem praedicatur secundum quod absolute consideratur prout abstrahit ab omni esse tamen ab esse in homine quia ab esse in equo [illegible] ❡ [illegible] in quantum tamen quod [illegible] esse potest sibi convenire et ideo ut mihi videtur est magis praedicatio a maiori de breviori quia si praedicaretur secundum esse quod sit in homine et in equo et in omnibus aliis speciebus et ad illud sequebatur inconveniens. Sed ad istud non est opus solvo ad argumentum quod non praedicatur secundum esse quod tamen sit in homine nec secundum esse quod tamen sit in homine et equo [illegible] sed sua absolutum consideratur. ❡ Et quamvis doctor sanctus dicat de homine in ordine ad individua [illegible] esse in individuo videtur de natura [illegible] in ordine ad suas species [illegible] ❡ Ideo in dicto potest removens duo membra adiectiva dicendo quod homo non [illegible] in isto [illegible] duo sunt primo removens unum ❡ secundo removens aliud ibi ❡ Primum est ❡ Ita primo removens primum sed quod nec [illegible] esse communius specierum esse et absolute considerate non potest [illegible] locum [illegible] et probat hoc per hanc rationem [illegible] illud de ratione vocis non est unitas et communitas non [illegible] [illegible] aliqua [illegible] locum sed de ratione nec sit accepta non est unitas [illegible] communitas [illegible] [illegible] [illegible] quia de ratione universalis est quod sit unum de se et commune multis. Sed [illegible] quia si communitas esset de ratione hominis tunc in quocumque inveniretur invenitur [illegible] in [illegible] et [illegible] quod est [illegible] quia in [illegible] invenitur communitas et non in eo in [illegible] communitas sed quod est in eo est individuum sive individuatum. ❡ Primum si unitas esset de ratione hominis tunc in quocumque inveniretur unitas sed homo est [illegible] quia in petro et [illegible] invenitur [illegible] et tamen in eis non invenitur unitas sed pluralitas [illegible] secundum doctorem [illegible] quia de ratione universalis est unum in multis et de multis. ❡ Et quia universale potest duobus modis considerari uno modo quantum ad essentiam et tunc dicitur esse in multis. ❡ Alio modo quantum ad [illegible] et tunc dicitur de multis quia de multis praedicatur. ❡ [illegible] [illegible] de ratione universalis sic quod sit unum in multis et [illegible] quod non quia aliqua sunt universalia que non sunt nisi in uno ut fenix et sol. ❡ [illegible] dicit plures ❡ Item quod de ratione universalis est quod sit unum in multis et de multis ut dicit plures. ❡ Et tamen advertendum est quod aliquod universale est in multis et de multis [illegible] ❡ [illegible]

❡ [illegible] de specie [illegible] de breviori [illegible]

❡ Duo requiruntur ut universale est unum in multis et de multis

dicitur actum ut hic et alibi. Et ad hoc ultimo quod dicitur in multis et de multis fiunt actu
sed potentia sed per quandam successionem ut forma. Aliquid est ut est in multis et de multis
dicitur ut potentia ut actu ut simul ut successive. Sed ipsum quod considerat ut solet et agens
esse eius solet secundum se considerari non repugnat esse in multis et dici de multis
immo de se se cogunt quod possit convenire de se multis, quod ultimus sed quod non potest esse
[illegible] hoc non est ex defectu suo quod de se sit communicabile pluribus sed hoc est ex defectu
recipientis quia non est dare aliquam materiam que sit receptiva forme solis nisi illam
que est sub ipsa et hoc est quia secundum plenum constat ex tota materia sua. Similiter in intellectu
sed deest agentium quod de se est communicabile multis sed quod toto primo [illegible] in individuo
non convenit ut communicari possit nisi [illegible] per se soli non adhibita [illegible] Similiter
etiam natura excludit secundum modum ab intentionibus loyce et dicit quod ut in tertio loco non possit
attribui nec significare sed est quod sed in individuo et probat per rationes. Illi deinceps rationes
non est unitatis non potest attribui in tertio loco sed dicitur nec significare potest et in indi
viduis non est unitatis immo plantatis [illegible] Felicitat vero [illegible] quo convenit attribui intentio
[illegible] sed non potest [illegible] loco et duo facit primo quod dictum est secundo removet quod dubitari Et quamvis
[illegible] non attribuitur communitatis consideratur secundum se et abstracte ut communis potest
esse in singularibus in floribus [illegible] quod licet in tertio actu attribuendo communis consideratur
~~[illegible] se et abstracte ut communis~~ potest tamen esse in ~~[illegible] in floribus~~ in intellectu et [illegible]
quam communis attribuitur intentio et dicitur quod ipsa natura [illegible] in intellectu sed esse ab
stractum ab omnibus in individuantibus. Et [illegible] abstracta est ab omnibus sed habet rationes [illegible]
me ad omnia individua que sunt extra in quantum est equaliter similitudo omnium et ducens in
omnes cognitiones in quantum sunt homines. Et ex hoc patet rationes ad omnia individua habens
in tertio consideratur quod potest convenire multis et de multis predicari ad hunc rationes [illegible]
est predicari de pluribus differentibus numero et sibi attribuitur quod vocetur species
[illegible] est definita species [illegible] in intellectu est definita generis in omnibus [illegible] et [illegible]
Et hoc quod dictum est confirmat per auctoritatem commentatoris [illegible] quod intellectus facit universalitatem
in rebus [illegible] et hoc est dictum Averrois in commento suo. Praeterea
[illegible] et hic est [illegible]
[illegible] et quia [illegible] in tertio est [illegible]
et [illegible] convenit est [illegible]
in [illegible] in intellectu [illegible] predicari de pluribus differentibus numero [illegible] in tertio
est species in tertio [illegible] est una res [illegible] in intellectu [illegible] in quantum est [illegible]
in intellectu [illegible] non [illegible] sed [illegible] in intellectu et [illegible]
[illegible] Et quamvis [illegible] convenit [illegible] et dici [illegible]
fit intellectus Et quamvis [illegible] Cum predicari convenit [illegible] una [illegible]
in [illegible] Et tamen quaelibet in [illegible] individuantibus est ultimi [illegible]
est quod natura [illegible] abstracta ab omnibus individuantibus [illegible] natura est [illegible]
[illegible] potest esse quod [illegible] est quod intellectus [illegible] natura est similitudo [illegible]
est [illegible] recipit et [illegible] debet esse [illegible] duorum [illegible]
[illegible] possunt considerari uno modo [illegible] esse quod licet in [illegible] et in intellectu [illegible]
[illegible] et ipse intellectus [illegible] precedebat [illegible] possunt considerari secundum quod [illegible]
[illegible] est una similitudo omnium et est ultimi [illegible]
[illegible] possumus dicere quod [illegible] ultimi [illegible] ut [illegible]

Natura in tertio loco non potest attribui nec significare

Tertio quomodo convenit attribui in tertio loco [illegible]

[illegible] est prima in tertio [illegible]

[illegible]

defenit' qm̄ i(n) t(er)tio d(e) a(n)i(m)a q(uia) voluit ex unit(ate) for(me) intellect(us) unit(atem) intellect(us) in
omnibus h(omi)nib(us) excludit q(uia) ut d(i)c(tu)m e(st) no(n) e(st) ulti(m)a illi(us) forma q(uod) e(st) q(uod) si i(n)tellect(us)
s(ecundu)m q(uod) for(ma) ad ut(rum) ex(empli) simili ca(pitulo) et declarat q(uod) d(i)c(tu)m e(st) p(ro)pt(er) ex
male d(icu)nt q(uia) si e(ss)et una s(ub)st(anti)a corp(or)ea r(e)p(er)iret(ur) in illo(rum) q(uo)l(ibe)t p(ro)p(ter) q(uo)d i(n)
ill(is) s(u)b(stanti)e s(ub)st(anti)e h(abe)re(n)t e(ss)e simi(li)t(er) et (con)ting(er)et s(ecundu)m e(ss)e i(n) hac m(ater)ia sed h(abe)re(n)t non ut
vo(cem) q(uan)titate (nis)i unitate (secund)am q(uod) e(ss)et r(e)p(er)i(re) i(n) a(n)i(m)a ¶ Non in aqua s(unt) s(ecundu)m
adee et ulia qua(m) ad r(e)p(er)ire s(un)t p(ro)p(ter) i(n) ulla m(ate)ria ¶ Sic e(ss)et a(li)qu(a) s(ub)st(anti)a
q(uo)m(odo) s(ecundu)m q(uod) s(ub)st(anti)a p(ro)p(ri)um i(n) e(ss)et simi(li)t(er) in cendo et ulti(m)o i(n) r(e)p(er)iendo ista
e(st) de s(ub)st(anti)a q(uia) s(ub)st(anti)e q(uo)d e(st) in s(ub)st(anti)a p(ro)p(ri)e e(st) simi(li)t(er) i(n) r(e)p(er)iendo q(uia) s(ecundu)m i(n) r(e)p(er)iret(ur) s(ecundu)m
e(ss)e et s(ub)st(anti)a in cendo q(uia) s(ecundu)m e(ss)e i(n) m(ateri)a si(mili)t(er) sed s(ub)st(anti)a q(uod) s(unt) i(n)tellect(us) s(unt) simi(li)t(er)
i(n) cendo q(uia) r(e)cepte s(unt) a singlari et ulti(m)o r(e)p(er)iendo q(uia) p(ro)p(ri)a r(e)p(er)iunt(ur) de corp(ore)
¶ Et quia ¶ (Secundu)m d(ic)ti q(uod) est ¶ Videt(ur) cu(m) q(uod) i(n) e(st) p(ro)p(ri)o b(ono) e(st) h(oc) e(st)
s(ub)st(anti)a et i(n) ¶ for(ma) e(st) h(oc) q(uod) non valet i(n) p(ro)p(ri)o d(icen)do for(ma) e(st) s(ub)st(anti)a (secund)am v(er)o art(e)
i(n) p(ri)n(cipi)o ¶ (Co)n alt(er)u(m) de alt(er)o p(ro)b(at) q(uia) ¶ Solut(io) d(ici)t(ur) q(uia) no(n) s(cilicet) for(ma) s(unt) s(ub)st(anti)a s(ecundu)m
p(ro)p(ri)e de s(ub)st(anti)a h(oc) s(unt) s(ub)st(anti)a et for(ma) s(unt) h(oc) q(uia) im(m)a(teria)l(is) incom(positu)m et (con)nitti falla(cia) acci(dentis)
q(uia) a(ni)m(a) acci(dens) p(ro)p(ri)a p(ri)mo h(oc) q(uo)d s(unt) attribui i(n)tellect(us) (sub)st(anti)a et a(ni)m(a) i(n) (secund)a q(uo)d p(er)tin(et) de
i(n)divis(ibi)l(is) q(uia) i(n) p(ro)p(ri)a acci(dens) (secund)am q(uo)d e(st) i(n) t(er)tio ¶ (secund)a v(er)o q(uo)d p(er)tin(et) de i(n) o(mn)ibus
acci(dens) s(ecundu)m s(ub)st(anti)am et abs(tra)ct(a)m (con)sid(er)at(ur) q(uia) o(mn)ia patet p(er) ea q(ue) d(i)c(t)a s(unt) et i(d)
no(n) s(unt) ¶ Et in precedenti ¶ Remouet (secund)a(m) dub(itati)o(n)e(m) q(uo)d e(st) ut(rum) ge(nus) possit attribui
p(ro)p(ri)o et soluit q(uia) p(ro)p(ri)a q(ue)rit ge(nus) p(ro)p(ter) q(uia) p(ro)p(ter) q(uia) i(d) q(ue)rit a(ni)m(a) p(ro)p(ter) q(uia) po(ssunt)
i(n) ei(us) diff(initi)o(n)e s(ecundu)m p(ro)p(ri)i po(ni) i(n) ei(us) diffinit(i)o(n)e q(uia) ita s(e)q(ui)t(ur) q(uia) h(oc) no(n) e(st) i(n) q(uan)t(itat)e et p(ro)p(ter)
q(uia) et ipse t(ame)n e(st) q(uia) p(ro)p(ri)o (com)pl(e)x(io)n(e) p(ro)p(ter) a(n)i(m)o(rum) i(n)tellect(u)m (com)ponet(ur) et dividet(ur) s(ecundu)m h(abe)at
fundam(en)tum i(n) re ip(s)a p(ro)p(ter) unitate(m) co(rum) quo(rum) unu(m) e(st) de alt(er)o d(icitu)r (con)vertit(ur) v(er)o s(ecundu)m i(n)
t(er)tio q(uo)d e(st) gen(us) sim(pli)c(ite)r (com)plex(ionis) p(ro)p(ter) a(n)i(m)o(rum) i(n)tellect(u)m s(cilicet) q(uia) v(er)o p(ro)p(ri)e attribui(tur) sibi
i(n) i(n)t(ellect)o possit attribui ¶ Et q(uia) dubium v(er)o mo(vet) d(icitu)r q(uia) m(ult)o(rum) i(d) t(ame)n i(n) t(er)t(io)
i(n) t(er)tio s(unt) p(ro)p(ri)e attribui (com)ponet(ur) unu(m) cu(m) alt(er)o no(n) e(st) ip(s)a i(n)tellect(us) gen(er)is s(ecundu)m illi(us)
p(ro)p(ri)a t(ame)n i(n) t(er)tio gen(er)is i(n)tellect(us) attribuit(ur) s(ecundu)m q(uia) signific(at)io(n)e p(ro)p(ter) a(n)i(m)a no(n) at
¶ Ad ex(em)pl(um) q(uo)d d(icitu)r mai(us) colligit(ur) possim(us) q(uia) p(er)tin(et) i(n) t(er)tio e(st) illa q(uo)d p(ro)p(ter) d(icitu)r
h(omi)nib(us) s(ecundu)m (secund)a in t(er)tio no(n) p(er)tin(et) d(icitu)r nisi decem t(ame)n attribui et h(oc) p(ro)p(ter) v(er)o d(e) no(n)
un(de) q(ue)sto h(oc) e(st) s(ub)st(anti)a e(st) sim(ilite)r sic(ut) videt(ur) i(n) defin(itione) q(uia) i(n) vide(tur) po(ni) n(on) q(uia) s(ecundu)m s(ignifi)c(ati)o(nem)
q(uia) no(n) e(st) un(de) q(uia) i(n) diffi(nitio)n(e) po(ni) ult(er)i(us) pa(ssio)n(es) suo(rum) fieri q(uia) no(n) est i(n) (com)posito ver(um)
n(on) e(st) ver(um) t(ame)n q(uia) ibi s(unt) t(ame)n q(uia) s(ecundu)m signi(ficati)o(nem) q(uia) i(n) t(ame)n q(uia) acci(dens) lo(quitur) a(n)i(m)a
simi(li)t(er) t(ame)n i(n) qua(m) sibi attribui i(n) t(er)tio s(ub)st(anti)e ¶ Ad d(ictu)m q(uia) diff(initi)o i(n) lo(cu)m ad diffi(nitione)
gen(er)is ¶ Ite(m) p(ri)ma i(n) t(er)tio (secund)a ¶ Ex(em)pl(u)m q(uo)d d(icitu)r vi(delicet) q(uia) p(ro)p(ri)a i(n)tellect(u)s q(uia) i(n) e(st) q(uia)
p(er)tin(et) d(ictu)m h(omi)nib(us) t(ame)n c(re)do q(uia) n(on) p(ro)p(ri)a ut ea p(ro)p(ter) diffinit(i)o(n)e s(ecundu)m ut(rum) s(ecundu)m p(ri)n(cipi)u(m)
c(re)do q(uia) (secund)a ex(empl)o q(uia) lo(cu)m n(on) s(ecundu)m t(er)tio de p(ri)mis i(n) t(er)tiis nisi i(n) qua(m) att(ri)-
buit(ur) (secund)a un(de) h(oc) no(n) p(ro)p(ter) ad lo(cu)m n(on) i(n) qua(m) attribui ei s(ecundu)m i(n) t(er)tio q(uo)d e(st) s(ub)st(anti)a
(secund)a illi(us) i(d) e(st) de a(li)q(ui)b(us) p(ri)mis i(n) t(er)tiis et t(ame)n v(er)o e(st) q(uia) lo(qu)itur artifex
vo(ca)t(ur) et i(d) no(n) (con)sid(er)at nisi c(on)t(r)a vo(lun)t(atem) et h(oc) e(st) q(uo)d d(icitu)r q(uia) lo(cu)m e(st) de t(er)tiis
(secund)a ad(ver)te q(uia) ita q(uia) p(ri)n(cipi)u(m) e(st) de (secund)a et i(d) p(ri)n(cipi)u(m) definit (secund)a i(n) t(er)tio un(de)
d(icitu)r q(uia) et h(oc) q(uia) diffinit(ur) i(n) t(er)tio ¶ Ite(m) s(u)p(er)i(us) i(n) q(ua)rto p(er) q(uia) d(icitu)r mai(us) i(n)tellig(itur)
q(uia) n(on) p(ro)p(ter) diffini(tionem) s(ecundu)m a(li)q(uo)d sicut q(uia) (secund)a i(n) t(er)tio s(u)p(er)i(us) i(n) q(ua)rto n(on) ad e(st) i(n) t(er)tio

Vna s(unt) p(ri)ma (secundu)m adee et ulia p(ri)ma ad r(e)p(er)i(endum) s(unt) t(ame)n

P(ro)p(ri)a t(ame)n possit attribui p(ro)p(ri)o

De a(n)i(m)a i(n) t(er)tio p(ri)mo et de a(n)i(m)o (secund)a

P(ri)ma diffi(nitio) i(n) lo(cu)m n(on) diffi(nitio) gen(er)is vel p(ro)p(ri)a t(ame)n (secund)a

forte posset philosophus eum quod dicit quod prima intentio contra diffinitionem secundam in generatione forte prima materia dicatur intelligi quod 2a principalis diffinitio de [illegible] Dicitur pars

potentialis [illegible] quod excedat propter quam [illegible] vel ens [illegible] adversum istorum

quod si [illegible] non est de [illegible] qui conveniunt eius 2m sua absolute considerationes

ut [illegible] declarantibus [illegible] consequenter 2m esse quod sunt extra animam sed in individuis sed albedo

nigredo et talia [illegible] sed de actibus quod sequuntur ipsam 2m esse quod [illegible] in intellectu

[illegible] et memoriam convenit sibi [illegible] et dicit. Notandum quod secundum naturam [illegible] dux esse

unum male et ad non male ita conveniunt per duo [illegible] actum quod [illegible] quod

esse male sed in sunt in sensibilibus sunt conveniunt per accidentia talia quod sunt albedo nigredo

si [illegible] 2m esse quod [illegible] male [illegible] conveniunt per accidentia [illegible] quod sunt [illegible]

Nota quod [illegible] est inter [illegible] quod est in forma et [illegible] quod est per [illegible] intelligendi

[illegible] quod est in forma est [illegible] quod [illegible] est [illegible] sed [illegible] quod est primum

intelligi [illegible] quod vale 2m quod vale [illegible] non [illegible] quod vale [illegible]

quod [illegible] vale [illegible] quod [illegible] sed [illegible] tertio [illegible] secundum diversa

[illegible] in quantum forte intellectum [illegible] quod vale. Hic sunt duo dubia primum quod

[illegible] quod [illegible] intellectus esse abstractio ab omnibus individualibus

ut dictum est quod [illegible] non est [illegible] sed [illegible] considerans [illegible] intelligit

intellectus [illegible] sine individuantibus quod non videtur esse possibile quod intellectus intelligat [illegible]

aliter quam est sic est falsus quia albedo quod [illegible] est vel non [illegible] vel opposito [illegible]

vel [illegible] ut [illegible] in [illegible] sed ita est quod [illegible] in qua est separata ab individuantibus

[illegible] intellectus intelligit eam sine eius est falsus [illegible] est [illegible]

Additur dubium est [illegible] quod [illegible] quod [illegible] est in intellectu

sit separata ab individuantibus [illegible] et [illegible] quod [illegible] perditur

[illegible] non debet esse [illegible] est in intellectu sed [illegible] individuantia [illegible]

intellectum [illegible] Ad primum [illegible] quod in individuantia sunt talia [illegible]

[illegible] in [illegible] ut dictum est [illegible] et [illegible] Considerandum [illegible]

est [illegible] quod abstractio [illegible] vel intelligere unum sine alio potest intelligi [illegible]

[illegible] per modum [illegible] et [illegible] sed vel intelligi [illegible] esse [illegible] separatum ab

Alio modo per modum [illegible] et [illegible] considerando [illegible] intelligi [illegible] non considerando

aliud vel [illegible] considerando [illegible] Abstractio intellectus [illegible] 2m [illegible] non sunt

abstracta 2m primum modum abstrahendi et intelligendi non est absque falsitate [illegible]

sed 2o abstractio per intellectum [illegible] non sunt abstracta ~~[illegible]~~ [illegible]

~~[illegible] et intelligendi non est absque falsitate [illegible]~~ non [illegible] aliqua [illegible]

[illegible] Aliud est enim intelligere aliquid non [illegible] Et [illegible] intelligere [illegible]

[illegible] aut declarari potest [illegible] secundum declarat doctor [illegible] decorpore colorato

in [illegible] parte [illegible] non [illegible] simplex. Dubitatur 2o utrum

[illegible] possit esse [illegible] de [illegible] vel de [illegible] vel de [illegible] vel de

sophisticis et [illegible] quia [illegible] debet esse de intellectualibus vel de [illegible] et de [illegible]

de [illegible] et [illegible] Loquendo [illegible] una [illegible] et [illegible]

quod [illegible] et possit esse [illegible] in [illegible]

possunt [illegible] considerari uno [illegible] in quantum [illegible] et de eis non potest esse [illegible]

[illegible] Alio modo potest considerari in quantum de eis potest [illegible]

et [illegible] intellectus [illegible] et [illegible] et [illegible] de eis potest esse [illegible]

[illegible] quod [illegible] potest quod [illegible] sed [illegible]

[illegible] et ita [illegible] diligenter

doctor potest [illegible] et [illegible] Nunc potest [illegible]

[illegible]

Nota diversitatem inter [illegible] quod est in forma et [illegible] quod est primum intelligendi

Nota duo dubia

Abstractio aliquid ab alio vel intelligere unum sine alio potest dici

Aliud est intelligere aliquid non esse ad [illegible] et aliud intelligere unum non [illegible] alio

2m dubium

Nunc restat videre: Sequitur textus

Postquam doctor fuit determinatum de essentiis substantiarum compositarum consequenter
in ista parte determinat de essentiis substantiarum simplicium. Et dividitur in partes
3es. In prima removet quandam falsam opinionem praecedentem in tertia
secundo ... quantum ad ea quae dicta sunt et dicit Ex quo simplicium essentia
quae sunt etiam in substantiis quae non constat videre sicut quae modo sit essentia in
substantiis simplicibus scilicet in anima intelligentia et in prima causa. Deinde ponit ... falsam
opinionem dicens quod licet habeant simplicitatem, non habent simplicitatem perfectam
nullam compositionem attribuunt tamen quidam antiqui ... dicentes compositionem materiae
et formae et in intelligentiis et similiter in animabus et dicit quod primus auctor huius positionis
Avicebron qui fuit auctor libri Fontis vitae. Modo doctor non ponit quod
motivum ... movebatur ad hoc ponendum ... ponit in prima parte huius 7o
articulo ... Quantum ad ... potentias ... ibi ... in ...
... et in angelo ... quod ... potentias ...
non separatur ... et ... declaratur quod potentias ... sicut ...
esse in ... recipere ... et transmutari et etiam ... in ... et in anglo
et quod ... potentias ... in ... differentias ... ideo
fuit magnus philosophus ... sufficienter locutus ... in isto motivo
... decipitur ... recipere ... magis videtur
... quod ... recipere ... intellectum et ... et ... assignari
... potuit recolligere ex diversis locis doctoris ... ad ...
... recipit forte individualiter intellectu vero forte ... admitti ...
... diversitas ... quod materia recipit formas ut ... constituatur ... ad esse ...
... forma ... constituatur ... actus ... intellectus vero recipit
formas ut ... constituatur in esse intelligibili et ... materia recipit
formas ... motu et transmutatione et ... intellectus vero sine ...
recipit. Ratio est primus ... quod in sedendo ... et quiescendo fit anima ...
et sapiens ... fit sapiens in recipit in se formas intelligibiles et multe
... assignari ... recipere in intellectu et recipere materiae et ...
... recipere ... in hoc quod est in potentia substantia transmutari. Textus. Notat
Destruit istam opinionem et dicit quod est falsa ex eo quod ... dant philosophi quod nominant
... substantias animae esse separatas et probant quod sunt absque materia et addentes ad hoc
probandum ... quod ... est potentia ... materia et ... forte ... Illud
... in ... in materiali ... non ... substantiae ...
... quod virtute ... substantiae ... Illud quod recipit ...
... materiale non ... ad esse in ... materiale ... substantiae
... corrupta ... quando ad ... partem quod recipiens et recipiendum debet esse
... materiale ... quod ... agit ... sua ... et materiale non ...
et agere ... declaratur quod ... intellectus ... intellectum ... possit
... quantum ad actum intellectum non ... supra quantum ad agendo
probat doctor in prima parte ... articulo ... sed ... est intellectum ... aliqua
... materiale quod ... separata anima et ... et hoc est ex eo quod

¶ Ex opinione falsa quorundam doctorum ... et ...

¶ Nota potentias ... quae sunt

¶ Nota ... recipere ... recipere ...

ma est impedimentum quod sed istud est in materiale et intellectu recipitur in intellectu possibili
ale et in intellectu agente et fit materiale et intellectu primo in intellectu agente ac
ture ergo scilicet quod ille intellectus possibilis et agens ac in^te et intellectus eorum angeli sunt
immateriales et perfectius scilicet quod omnis substantia intellectualis immaterialis et ideo concludit ut
dicens quod oportet quod in qualibet substantia intellectuali fit immunitas a materia et oppositum illud quod
necessario sicut materia partes sunt eorum forma impressa in materia sive est deformis
materialibus ¶ Modo duplex est agens scilicet in se principale et principale ¶ Instrumentale est quod agit
in virtute agentis principalis ¶ Agens autem principale non agit in virtute alterius in quantum
principale sed eius dicitur ut agit ultra suam propriam aut intelligere de agente principali sit
et sic dux quod aut intelligitur in virtute propria et cetera tenet ... aut intelligitur in virtute alterius
et cetera quod agens in[strumenta]le in virtute agentis principalis bene agit ultra suam propriam sicut
color agit admodum forme specialis in virtute ... in quantum in quantum agit
in virtute forme specialis que est in igne generante sed de se non potest agere nisi ad ...
locum intellectum ... ¶ Sed contra predicta ¶ Respondet michi obiectioni posite
cum autem obiecit totum illud de unione simplicis fundamentum in hoc quod id quod debet esse
intellectum est immateriale ex eo quod materia impedit intellectionem sed cum dicto quod
quelibet materia impedit intellectionem sed solum materia corporalis et sic non potest intelligere substantias
separatas sed potest materiam spiritualem ipse sic obiectionem destruens hoc solum quod
dicebat quod materia corporalis impediebat intellectionem sed solum materia corporalis et sic
non potest intelligere substantias separatas sed potest materiam spiritualem ¶ Ipse sic obiectionem destruens
hoc solum quod dicebat quod materia corporalis impediebat intellectionem et propter hoc ...
¶ Si materia corporalis impediret intellectionem scilicet quod forma corporalis non esset actu
intelligibilis sed hoc est falsum quia ... autem falsitas consequentis est manifesta quod omne quod potest abstrahi
a materia potest esse actu intelligibile sed ipsa corporalis forma potest et alia forma potest abstrahi
sicut anima ... quod materia non dicitur corporalis nisi quod sit forma corpo-
ra quia informatur sicut materia corporalis impedit hoc esse forme corporalis ¶
notandum quod isti dicunt quod sic obiectiones faciunt sed sunt nobis in hoc magis
spirituales sunt in aliis sicut nobis magis ... ut ipsi ex sua spiritualitate
non possunt sed defendi et pascere est ... contra predicta arguendo ut dicunt
si materia corporalis impedit ut corporalis est aut ut materia solum est sed dicitur quod impedit
ut corporalis est scilicet ... ad quod addunt doctores ¶ Si aut impedit non ut
corporalis est sed ut materialis est tunc omnis materia impedit et sic ... est quod quod
... in quantum tale ... quod ... in quantum sic ut ... est
albedo in quantum ... denique ... omnis materia impedit in-
tellectionem non solum corporalis sed etiam spiritualis ... arguunt sic ...

Unde in anima et intelligentia

¶ Determinat de compositione substantiarum separatarum quod ...
et determinat ... ¶ ... post ... et ... quod ...
intelligentia ... est potest esse ... et forma ut si sic ...
in eis ... quibus ... est illud quod resultat ex unione forme
... sola forma dicitur esse ... et sic ... quod ... questionem
forme et esse et sic ... quod ... libri de causis
quod intelligentia est ... forma et esse et ... ibi forma ... et
... materia simpliciter ¶ Et volebat dicere quod componitur ex forma et esse in quantum
... si dicitur quod componitur ex ... et ex esse ¶ Ex quo ... quod ... simpliciter
sua forma est sua ... ¶ Dubitatur quare anima non appellatur intelligentia

Margin: ¶ Dux est agens

Margin: ¶ ... quod est ... substantiarum separatarum

Margin: ¶ Quare anima non potest dici intelligentia

Sed angeli
[illegible]

sed angelus sed pz in sua et vi^s est q cadit q in aia intellectiva ¶ ideo non potest assignari
ratio intellectiva eius cum sua ratio non est aliqua potentia abstractiva sed dicitur actus
intellectus ipsius Et q angeli per actum intelligunt et intellexerunt se ipsos ad minus
ideo appellantur intelligentie sed q hoc non convenit anime ideo non appellatur intelligentia
posset etiam alia ratio assignari quare anima ¶ intellectiva quae dicitur actus intellectus similiter
potest recipere simpliciter componendo et non actus intellectus componit et dividendo
et q angeli non intelligunt componendo et dividendo sed solum sic ideo non possunt dici
intelligentie secundum solum anima ¶ quod non hoc sit possibile ¶ probat componendo q sola forma sit
causa in istis formis et ad hoc probandum ipsi probant q possint dicere formam aliquam
sine materia quo probato statim habebit intentum quia tunc iam forma concederetur forma tamen non po-
test dare aliquam esse nisi sola forma ¶ Et ad hoc probandum ipse addit haec verba
¶ Cum aliqua duo ita se habent ad invicem quod unum est causa esse alterius sed non econverso id quod
se habet ut potest esse sine alio sed non convertitur sed forma et materia sic se habent ad invicem
quod unum est causa alterius quia forma est materia quia per et hoc declaratur quod forma est quae dat esse
materiali ¶ Et nec aliquamus reperit hoc esse in quantum quod forma aliqua sit sine materia
ideo non concedit esse in quantum quod forma non dependeat a materia
sed si inveniuntur aliquae forme que non possunt esse sine materia hoc non competit eis in quantum
forme sunt sed in quantum forme in potentia sunt et hoc est in quantum sunt distantes a primo
quae prima actus purus est et ideo ille forme que sunt propinquissime primo principio sed
angeli quod forme per se sunt et sunt forme per se subsistentes sine materia ¶ omnis forma
secundum genus non indiget materia ¶ Et ideo includit primum in terminis quod ille forme sunt
per se stantes sine materia componitur et esse non potest esse aliud quam ipse forme ¶ Unde
dicendum quod dicitur quod forme in eo quod forma non sit dependens a materia primo videtur esse de-
finite quod etiam est quod forma et materia sunt correlativa sed unum relativorum in quantum huiusmodi
non dependeat ad aliud ut patet in eo quod pater non dependeat ad filium et econverso in
oppositum doctor solvit ¶ Ideo hoc est dicendum quod forma potest tripliciter accipi uno modo pro forma
que est pars compositi secundo pro forma quae est pars compositi per eam ut potest esse tertio
pro forma quae est quamvis sed generaliter addit ¶ Si loquimur primo modo sic forma est correlativum materie
dicitur forma vel sic dicitur quod dependet a materia et quod separata est et de-
finitiva non loquitur doctor ¶ Si loquimur de forma secundo modo tunc iam nullam dependentiam habet ad
materiam quod in nihil habet potentie adipiscendam ¶ Si autem loquamur de forma tertio modo tunc similiter
quia iam forma dependet a materia quia secundum quod generalis forme quae habent esse per generationem ¶ Et de forma
secundo considerata loquitur doctor ideo dicit forma in eo quod forma non habet dependentiam a materia
quia si conveniret forme in eo quod forma tunc conveniret omni forme quod non est verum de
forma angelica ¶ Et quod de tali forma loquitur patet per id quod subdit quod forme secundum genus
suum totum non dependent a materia ¶ Notandum tamen quod forma proprissime accipitur quae est perfecti-
bilis autem forme magis debet dici actus quam forme quia forma similiter significat
finitatem vel dicitur ab ipsa formando aliquid sed tertio quod ille forme nulli formant
magis in forma secundum materiam forme stricte accipitur correlative nunc non autem
large modo sed ¶ In hoc autem ¶ assignat differentiam inter esse substantie simplicis et divinitatis
quod in hoc differt quod esse substantie composite non est tamen materia nec tamen forma sed complexum utrumque
quod resultat ex compositione utriusque sed esse substantie simplicis est tantum forma ¶ Ex ista differentia ipse dicit
quod sequitur quod duo diversa autem una est quod esse substantie compositae potest significari ut totum et
ut pars et hoc totum semper designatur nec quam sic simpliciter excludit ut tunc
significatur ut pars ut humanitas vel potest distincte includere et significari
ut totum ut homo ¶ Et quod pars talis non potest predicari de toto ideo etiam
consequenter sed quod alia predicatur quam significatur ut totum quamvis non quam significatur
ut pars ut humanitas non enim potest dici quod homo est sua quiditas in humanitate sed

Nō q̄ ecc̄a sbe simpl' pōi nō dicat⁹ eē [a]ddē mo actō ecc̄

cū n' ibi sit pt' forin quā ītipiet q̄ possit excludi p eccā aq̄ Et ideo
q̄ semp̄ significat' ut tō m' io sē: et q̄ semp̄ pōitr Vn̄ q̄m̄ no siat'
ecc̄ sbe simplr' sn̄ ī abstrcto sn̄ in actū de eo pr̄r et hō q̄firt pōrm
Nimen dicit q̄ q̄dit simpl' est ipm̄ simp̄x q̄ videl̄z nō ꝫ adaq̄
ītipiet ipm̄ ut dcm̄ est Deinde adiungit 2a dictā que sē: expā sri
poita et dn̄ q̄ 2a dcā est id q̄ ecc̄ ic̄z q̄m̄ ex eo q̄ ē q̄m̄ exmani
et for sē q̄ ītipi: in mā signā ex q̄o vl̄t sē: q̄ posst mltiri 2m
disioē ei9 Et io q̄iungit q̄ mlt' q̄t sē aq̄na eadē sp̄c et dm̄sn̄ m̄o
sed ecc̄ sbe simpl' nō nō sē ītep̄ in aq̄na mā nō h̄z ut ille poz
tlez mltiēz et io oz q̄ nō ī ueia ī illis sbys pla indiuidua eiusd sp̄ei
sed q̄ ī indiuidua sē tot q̄sūt sp̄es ut dr̄ Nimen exp̄sse Notandū q̄ ex
hijs q̄ dcā sē he: i[n]uāite q̄ licet ita nō sē hō q̄ no sorb' nl̄ hō ē huiūt
sn̄ ita ē bona sbel ꝫ gbrielit' vl' et demū q̄ gabriel dicit h' gabel
est gabrielit et ide ē intelligent' deaīs sp̄ebz sē ceraphal' michale
inis sꝫ ignorat q̄ noia ī oz sp̄ez Vn̄ gabriel nō ē ī diduū sō petr9 ꝫ
ꝫ sp̄e pst sē hō et h' gabriel ꝫ ī diduū sē et hic he Ca veritat huī9
q̄ noie ꝫ in kui tatim q̄ videl̄z gabrielit nichil excludat q̄ icludr
gabriel ut distincte ut indistincte et dico sī in q̄uo ītipiat q̄ sic
gabrielit excludit esse quodā q̄ indist' icludit gabriel nō in ītipi: esse sed magis eq̄9 et io nō impedit pdicoē Notandū q̄ tō ī quare
angli nō possūt plurifi: mā' in eadē sp̄e ꝫ q̄ ecc̄ ē corz nō ītipia
ī aq̄na mā p[r]imo distioēz posset mltiri Sz forē in q̄na mā' mlt
plicat' nisi p mltiez mate si sūt sbales vl' sn̄ si sit forē acnt' ī q̄b
icapm' Vn̄ nō possūt eē dne albe nec sepate mā' distincte sn̄ inost
tūr sua ītipiat agbz sunt Vn̄ nō dr̄ het albe nisi q̄ ē ī hō subro
Nota si cent dne albe nec sepate ic̄ differret sp̄e Dubitat' q̄ videmo
q̄ sūt q[illegible] teb mā' dn̄ indiuid' albatoib; et sūt sine sbō nō ecc̄ posst
fieri albeo p ic sbō posset ecc̄ fieri dno mā' rō dta Nota q̄ dicit magī
doctrīa bn̄ hoc q̄ ut albe ut aq̄na q̄nalit posst fieri sn̄ sbō sic
q̄natit posst fieri et fiat et si fiet nō eet for sp̄s ut plures ꝫ vlt' vī
dicit q̄ deus faceret vnā albedinē sepatā sine oīm q̄nate ꝫ dicit q̄
faceret vnū anglm̄ q̄ vocet' albe q̄ est derisio et io sic est q̄ albeo sua
singlaitez et sp̄es h̄z aq̄natite q̄ nō ē sp̄s nisi ī q̄natē ē simr
ut est sing' nisi ī q̄nā in est m h[a]t q̄nat Et p hō eet pz q̄ si fieret
differret sp̄e nō solū mō q̄ nō poz fieri het albeo ut valz silitudo
q̄natit q̄ id ē de q̄nate et ad est de q̄nalite q̄ q̄nati 2m sē q̄uenit
situs q̄ nō q̄net q̄nalit roē tm̄o situs poz ī manē ī diuiduā sepā
aq̄ pōito q̄nā indiuiduaoēz ītipt aq̄ pōito ꝫ sn̄ sriab q̄ semp̄ ī
tiet apti ūez dem̄ā sua ad sbm̄ et io nō pert in ipā rō actu q̄ nō est
devoe actuar inherē sed aptitudiar solū Nō desbit sepat liret
nō sē q̄pō mate et forē sn̄ est in ei9 q̄pō pō et actu idiū ipm̄ q̄nid
Et q̄ adeo huit ī est eis ut actu q̄uid sua aut sba tm̄ actu ī est
est pō sn̄ q̄pō ex actu et pō sē ad est q̄nā ex sba eē et h̄ q̄pō dicit

Nō quō iste ē bō ut nō gabriel ē nō gabrielit

Nō quāe angli nō possūt plurificari ī eadē sp̄e

Nota q̄nalis copositio ē ī aīs sepatis

[illegible] ex qo et q ita q ipm qz for subsistent et po adipm
aut ee e actu et qz h aut opposito dmstode i veni in sbus qt ex mata
et for q nr ma n for pozdici q e h qd ipa aut forma no poz dici
qo sed ccndi pn ipa aut fo sba e quo est et ipm ee est quo
sba denoiar ens no est aut ens[illegible] comp ex ma et for et ex
sba et ee quamuis vtrq st ex qo et actu pmo quod q mata no est
ipa sba rei ma sc omes for ee actu q q adue enti i actu est
accidet sc aqm nales opinaban sed ma est ps sbe Pro aut q ipm
ee no q actu mc h sbe totiq cm eo actu est esse de qo possumq
dice q st ee aut no de deuia sed de toto 2o q nr for est ipm ee sed
se h [illegible] Compa aut for ad ee sc lux ad lumen et albedo ad albu
Deinde ce q ee qpa ad forim vt actu vn m q ex ma et for dt esse
primu ccndi q est qplemetu sbe m actu est ipm ee st im pz quod
qpo actu et po in pls qua qpo mc et fore vn ma et for dicnt
qpo actu et po et didnt sbam males po aut et actu eq ens qe et ps ho qdz se
form et dicnt sbam males po aut et actu eq cnt qe et sp ho qdz se
tio inquam h[illegible] qma sbus ma et in ma intatis sc vpe vpz
Pte pte que sit qpa mc et fore i quam h[illegible] h ymare et corpori no
qucnit n i sbus ma Tio q quod dr q est a ma q q e dr ipm simpm
h ee ma aut no ee h qd ex ma et for et io ma ne poz ee q est
sed qd et ppr hom in omnibz qt ex ma et for est eadem qpo ex qo e et qz
Et nonum q quo poz 3o dici q po no poz dici qo e ipa for ptea dat
esse mc Tho poz dici qo h ipe actu ccndi sc esse sc id qo mrr e actu
m recti Too poz dici quo h ipa ma q vlmq ex qm mr for e sd ma
nt h[illegible] h principic poni q for est q est quod no e for pt dc
est [illegible]

Huiusmodi igitur sunt forme sine ma

Prima docet detuiat de sbus simplibz sua for e sua ccn
[illegible] in ptei sbus quas appellat simplices sit aqua qpositio
vt sit omno simplex et dun in duas ps pmo declat qpoez
que dz dai in sbus simplibz 2o exta qpoc assit roez m[illegible]
cap 2 a Et q intellige prima itez dundi i duas ptes q po pot prim
Et q intelligibile prima [illegible] dubium [illegible] nisi forte sit Primo pot sua
mebra qponit et rmonet [illegible] dubium [illegible] [illegible] simplex
i trdoez et dit q quamuis simplex sbe sint for sine ma no tn i eis h oioda simplex
nt sint actu pmi sed deq h sint mse pmixtioez potete 2o declat et pbat
qpoi [illegible] pbat q sint qte ex ccn et esse et ho ptez roez Qdat in est
atm et no est de intellectu qdit et ccne eis ho adueniens ex et faciens
qpoez tn ipa ccn sed ee ita se h ad ccn q sibi i est et no h de i tellectu eiq
[illegible] aor pz q cm albedo i est ho m et no est de intellectu qdit so e adueniens
ex et faciens qpoez no ipo bt declat q omnis ccn nl qditas poz i tellig
sine eo q intelligatur aliq de esse suo possu cm i tellige q sit ho nl fenix
et h ignoar vtr st in rez na et qcludit q ex ho sc q ee m eis st aliud
abccn et pat p qpoez ste fact no ipa et pot de ita roe h[illegible] cu declaroe
Nomm q ex h[illegible] q pom st expsse tollr q qi que Potz ee et ccn dicat
nt sit id no qr de ee ccne sed de ee actual ex et ex ho q i pbaoe

Potz ee et ccn dicat

:2:

Nota quomodo aliqua potest multiplicari

bus dicitur quod possum intelligere essentiam alicuius absque eo quod intelligam ipsam in rerum natura
quod est actualiter existens, sed certum est quod non possum intelligere essentiam rei nisi intelligam esse
esse essentie et ideo liquet essentia et esse actualiter existentie differunt realiter, essentia tamen esse essentie sicut
vult. Deinde ponit secundam rationem quod [illegible] dubium dicat enim quod substantia simplex componitur ex essentia et
esse. Et possumus ab eo dicere utrum sit hoc vel in omnibus substantiis simplicibus et dicit quod sic nisi
dicit ipse ubi sit aliqua res cuius quidditas sit ipsum suum esse sicut haec res et substantia non
non potest esse nisi una et prima et hoc ipse probat per istam rationem. Aliud plurificari
non potest in quo non potest esse in plurificationem sed in talibus rebus quarum quidditas est suum esse non potest
fieri vero plurificatio, ergo etc. Maior patet et minor probatur quod aliquid unum plurificari hoc potest esse duobus
modis: uno modo per additionem differentie alicuius sicut natura generis et speciei multiplicatur in diversis;
secundo per hoc quod una est absoluta et alia est in materia recepta sicut si esset aliquis color
separatus esset alius a colore non separato ex ipsa sua separatione. Sed certum est quod si poneretur
aliqua res quae sit suum esse ita ut suum esse sit existens in sua essentia, non potest multiplicari
primo modo scilicet per additionem differentie quia iam non esset esse tantum sed esse et praeter hoc aliqua forma
quod est contra naturam rei; item potest multiplicari secundo modo multo minus, si per hoc addatur materie quia
iam non esset esse subsistens sed materiale quod etiam est contra positionem. Item similiter potest multiplicari
res multiplicari secundo scilicet per absolutum et receptum in recipiente quia talis res supponitur
habere esse absolutum et non receptum cum supponatur habere esse subsistens. Relinquitur igitur quod
talis res quae est suum esse non potest esse nisi una. Sciendum est quod in qualibet alia re praeter
eam aliud est suum esse et aliud quidditas et natura sive forma sua vel essentia quae etiam sit
id etc. Concluditur quod in intelligentiis est suum esse praeter formam et ideo videndum quod intelligentie
habent formam et esse. Ex dictis hec manifeste patet quod de solo deo est idem essentia et esse, in
omnibus aliis differt, et hoc ratione quia dicit quod talis res quae est suum esse non potest esse nisi una.
Et ulterius concludit quod in qualibet alia re praeter eam aliud est suum esse et aliud quidditas
vel natura, et quia de angelis est magnum dubium quam de aliis creaturis ideo singulariter
excludit quod in intelligentiis est esse praeter formam. Omne autem quod convenit. Declarat
quomodo in substantiis simplicibus distinguitur esse a quo est actu et potentia et probat quod in eis potentia
[illegible] quo est quod in eis est compositio ex essentia et esse a quo talis forma. Omne quod recipit aliquid
ab alio quo recipit se habet ad recipientem sicut potentia ad actum. Sed omnis creatura recipit esse ab alio,
ergo essentia quae recipit esse se habet ad ipsum sicut potentia ad actum. Maior patet quia recipit esse
ab alio quae desuper dicit potentiam. Omne quod convenit alicui vel est causatum a principiis
nature sue sicut risibile in homine vel advenit ab aliquo principio extrinseco sicut lumen in
aere ex influentia solis. Sed non potest esse quod ipsum esse sit causatum ab ipsa forma
sive essentia vel quidditate rei. Et dico sicut a causa efficiente et per hoc probatur quod sic quod aliquid
esset causa sui ipsius et aliqua sic ipsam in esse produceret quod est impossibile. Ergo oportet
quod omnis res talis esse cuius esse est aliud quam natura sua habeat esse ab alio. Et quod possit
aliquis dicere utrum hoc sit quod omnibus quae sunt esse quod habeant esse ab alio et probatur
quia non dicitur. Omne quod est per aliud quod habeat esse ab alio, deducit devenire
ad aliud quod est per se sicut ad causam primam. Ergo oportet quod sit aliqua res quae sit causa essendi omnibus
rebus eo quod ipsa est esse tantum per se, et in causando causam aliam iret in infinitum. Concluditur igitur
quod omnis res quae non est esse tantum habeat suum esse ut dictum est. Concludit igitur quod in
intelligentia est forma et esse et quod esse habeat a primo ente quod est esse tantum et dicit quod hec
est prima causa quae est deus. Et concludit sic maior quod omne quod recipiat esse essentie habebit
locum potentie et esse habebit rationem actus et ita sicut dicendum est quod in eis est et essentia ita
dicendum est quod est ex actu et potentia non tamen dicit ipse quod potest componi ex materia et forma nisi

q̄ pati recipe suum ee et sic dicitur ēē quietis sunt i sillabis et corporibus ut
dictum est simplex que videtur quietis eius tocius nisi ut dicit quinto 30 de anima
euidenter simul ptile ē facere q extremis dicitur scientie materie q actiua ptia no mi
apprehend. eiusdem rei tanquam actu efficiens et poz accipi ex vno dicto q sic rela
dicitur eiu q esse no mi a for sed a actu efficiente ut dictum est q no est aliquid quitta
i tri sequitur formam sed ē ipsum esse i tm quod dicit omne q ee ē efficiens for
q no ē intelligentiam q sit efficiens eius in q mi abstracta tanquam actu efficiente
secundum ipse doctor dicit si ē efficiens eius formal si igitur ee no ē for tanquam actu
efficiente intelligentiis quia actiua sunt abstracta ul amaria tanquam actiuus efficientibus
eam sed dicitur tamen abscipit i quantum ipsis mediantibus producitur et hoc q
ex vnione eorum principiorum eidem resultat sed tamen vi virtutis abiectum
mi efficiente et quo in principia producto Sz q ia mi efficiens ne producit ipsa
nisi mediantibus illis principiis adequate naturale consequitur io dicitur et q mittitur ab
illis principiis vel possumus dicere q materia et for sunt ee actiuum subiectiue i quantum
ia recipiunt et hoc exemplum ex viii physicorum 20 physicorum ... q materia et for sunt ee cum
ipsis q in sunt sed materia dictum B q materia no est in efficiens i ignatioe sed
recipiens Ad 10 si materia proprie accipiatur prout dicit solam potentiam tamen eum sua sit
i angelis nullo modo poz poni materia ut i alabus qui prima sunt eius simul tamen q actu
sed si accipiatur materia large ul enorme prout omne recipiens poz dici materia i quantum
sibi quietis io potentia et omnis actus poz dici for i quantum dat ee et i formatur
sit no ē in quietis i ari ... et malabus ponit q hoc ex materia et for i quantum
i eius ponimus poci ex esse et eiu ... ee est sed actum in formis eiu et eiu
B sed po i recipiens ipsum ee et tenet opinionem contrariam si bene declaratum nullam
aliam materiam ponit nisi istam que dicta est et hoc appellat materiam spiritualem Ex q
patet q no B dicta nisi vna opinio et alia nisi i noie q enormiter denia
no aut loquitur decipit Et sic dictum est Illud significat vocem componis q ponit i
sonis simplicibus f cum q dicitur q compositum sua spiritualis ex quo ē et q ē i quantum f compositum
ex ee et eiu et hoc poz sic probari illud q componitur ex ee et essentia componitur
ex quo B et q B sz sua simplex ē sim qui ... et a ... sed eum
dicitur ē ... i ... B ipsa ... q sua for q B ipsa ... est
ipsa i intelligentia et io ... ut eiu est ipsum ē ipsum q ē ipsa ... q quantum
adaequate ... sim ee recipiens adeo B illud quo ē ut subsistit i rerum natura
et loquitur q ... sub dictum compositum ex quo B i ee et q ē i eiusdem ut ex
quo B et q B i eiu et ee ut dicit boetius Ad 10 q sub spirituales no dicuntur
sub simplices ex eo q i eis non sit compositio q sit no difficilis adeo q est
summe simplicium et in quo no ē compositio sz dicuntur sub simplices q carent
compositione materie et for Et sic i intelligentiis Illud expedit vocem intellectus
substantiarum separatarum et dicit q i intellectibus ponitur potentia et actum io no ē difficile
i videre intellectus i intelligentia q esse impossibile si no potentia esset in eis sz eiu
principium actum ut potest ponere et hoc q sit procedit quinta dicitur 30 de anima
q si no intellectus possibilis esset ignorantia no possent i vere intellectus i sub separat
no aut i eiu possibilis q sit principium potentia in genere i intelligibilium q sic ignorantia esset
ignorantia ... potentia possibilis igitur distinctarum intelligentiarum abinuicem dicuntur q earum quo
ē tamen diuisio graduum actum et potentia q intelligentia q plus habet de actu et minus
de potentia ē perfectior et simplicior et propinquior deo illa aut q minus habet de actu

et plus depositionis est in ... perfectum et in fiori secundum gradum suum et omnibus quoniam pertinat
ad animam vero quia in qua complentur tales gradus quia ipsa vltimum gradum tenet in rebus intel-
lectualibus licet supremum teneat in formis vnitis materie. ¶ Secundum hoc sine perfectionibus que
intelligibilium dicitur quod intellectus possit eius scilicet ad formas intelligibiles eius quod vero rebus proxima
que tenet vltimum gradum esse in esse sensibili scilicet ad formas sensibiles quod dicit commentator 3o de
anima et ideo non inmerito philosophus assignat tabulam in qua nichil depictum est in eodem 3o.
¶ Et ymmo ad magistri doctoris quod quia anima intellectiua inter omnes animas suas intellectuales plus
habet depositionis ideo in tantum efficitur propinqua vnibilis materialibus vt res materiales ... ad participacionem
suam esse quod non est verum de aliis substanciis intellectualibus vnde ex anima intellectiua et corpore
consistit vnum esse igitur scilicet in homine quamuis id esse possit esse anime non sit dependens
a corpore et ideo dicit ipse post hoc formam que est anima inuenimus esse formas habentes plus depositionis
et magis propinque materie et tamen quod esse earum non possit esse sine materia ¶ Ideo
est inuenimus gradus esse perfectionis quibus perueniatur ad primas formas elementorum que
sunt propinquissime materie et ideo nullas operaciones habent nisi iam tamen qualitates actiue
et passiue possunt esse principia quibus qualitatibus materia ad formam recipiendam dispo-
sita quia ita propter hoc in quantum dicitur quod sicut se habet intellectus possibilis ad formas intelligibiles
sic materia prima ad formas sensibiles non est intelligenda de omni forma quia similitudo non tenet
in omnibus sed sufficit quod teneat in vno vnde si consideretur dicitur ... in pluribus est
dissimilitudo plus quia similitudo tenet autem in hoc quod sicut materia ... magis formam ... de se
sed est in potencia ad omnes formas ... sicut intellectus possibilis ¶ Dubitatur autem de hoc
quod dicitur quod sint quedam forme propinquissime materie quod videtur in motu secundum maiora et
minora videtur enim quod omnes sint equaliter propinqua [illegible] non [illegible] medium
... sunt propinquissima nisi esse dare gradum sed materia forma est in ... quia et magis esse dare medium
quia omnes forme vnite materie sunt medio gradu omnes equaliter sunt propinque ¶ Ad oppositum est
doctor in littera ¶ Dicitur ... dicens quod vna forma est magis vnita anima
quia anima et simul ideo est quia illa forma que plures gradus perfectionis continet
illa magis deo est propinqua et magis anima vnitur sed vna forma in ordine
illa magis deo est propinqua et magis animata vnitur sed vna forma in ordine
ad animam ... plures gradus perfectionis ... quod ... ad ...
sit perfectissima vero in perfectissima id vero quod est habens magis depositionis magis
elongabitur anima et magis approximat deo ... ¶ Ideo autem in ...
ordo vniuersi ... gradibus perfectionis consistit ... quam ad vnum ... et ideo
... dicitur quod de formis possumus duobus locis vnum quam ad vnum ... et dico sunt medio
omnes forme sunt equaliter propinque quia omnes sunt in medio vniuntur et dico sunt medio
in esse licet possit tamen medium in ... ¶ Alio possumus loqui ... quam ad
gradum perfectionis quos continet et in eis inuenimus ordo quia illa forma que
vnum solum gradum perfectionis est propinquissima materie sicut forma elementi non dicit gradum
corporis quia est in medio sed magis ... autem que continet plures sunt magis vni-
te anima sunt magis et minus ita quod anima intellectiua tenet suam formam ...
formas vnitas materie quia omnes gradus perfectionis in aliis in rebus continent in se
et ideo est anima remotissima ¶ Dubitatur 2o de operibus ... in rebus simplicibus
vtrum sint vere et vtrum sint vere in intellectu ... an secundum rem quia videtur quod sint ex ...
et esse composite ex actu et potencia ex quo est et quod est ¶ Ideo dubitatur vtrum ad
... dicitur quod autem loquimur de illis rebus quam ad corpus esse totale et suppositale
... sunt esse in rebus ... autem loquimur quam ad suam esse et ... ad

¶ Quod vnum
Dubium
¶ Quod vna forma est magis propinqua materie quam alia
¶ Quomodo forme possunt considerari

ipsum esse formale exclusio ipso esse quod potest excludi per se tertio. ¶ Sic loquimur de propositione de qua
quod sunt quae vere et variabiliter ex esse et essentia quia esse sed licet ad essentiam sed actu ad ponendum ideo dicunt
esse quae exactum et potentia et est quia essentia est id quod est principium vere esse sed variatur natura et ideo di-
cunt quae ex quo est et quod est ut declaratum est. ¶ Si igitur volumus videre utrum iste duae propositiones
vere et variabiliter sunt in eis istud est nisi considerare utrum in eis sit pars compositio et quantum ad
minus evidenter est diligenter notandum quod angeli et animae sic vere quae ex esse et potentia
tamquam ex duobus differentibus variabiliter quia ut dictum est esse et essentia different variabiliter in creaturis
unum tamen esse quia essentia sit de extrinseco voce angeli quantum ad suum esse impossibile
in quantum sed esse in re natura ut valet quod esse sit animae quia est animae potest esse de intrinseca
voce animae quod exsistit et animae sed est de intrinseca voce hominis albi quantum est
de albo albedo licet non sit de intrinseca voce hominis sic est esse de intrinseca voce
ipsius animae in quantum sed esse quod est licet non sit de intrinseca voce essentiae angeli sed ut di-
ctum quantum ad suum esse impossibile de intrinseca voce angeli est ipsum esse. ¶ Unum sed de quo
non potest fieri hominem albo sine albedine quia non potest simpliciter utrumque esse forma ex quibus
in quantum est non fieri angelus sine esse impossibile sine esse quia in compositione conditiones.
¶ Ex quibus omnibus patet quod angeli et animae compositae vere et variabiliter ex esse et essentia tamquam
ex duobus variabiliter differentibus. ¶ Et quia esse et essentia ut dictum est se habent ut actus et potentia
ideo est potest dici quod vere et variabiliter componuntur exactum et potentia et est essentia angeli
est illud quod est esse vel id quo est ut dictum est ideo est potest dici quod vere et variabiliter componuntur
et quo est et quod est tamquam ex duobus variabiliter differentibus. ¶ Si autem angeli et animae considerantur
quantum ad esse et essentiam ad totum esse formale sic non
quantum ad suas essentias quae variabiliter different [illegible] et quantum ad totum esse formale sic non
potest dici componi ex esse et essentia quia sic est processus in infinitum. ¶ Si quis quaereret
si angelus quantum ad essentiam suam est compositus ex esse et essentia utrum illa essentia est quae ex
esse et essentia et sic dicatur quod utrum quaereret de illa et sic procederetur in infinitum quod
[illegible] impossibile autem est devenire et consequenter id quod prius dicebatur quod angelus quantum ad
essentiam non componitur ex esse et essentia et per quod ut exactum et potentia distinctis variabiliter ut ex quo
est et quod est sed sunt omnia quantum ad essentias suas partes ex quo est et quod est potest esse
per compositionem simpliciter non componi variabiliter iste. Et si dicatur igitur essentia angeli
[illegible] non est absque deo quia utrumque variabiliter componitur. ¶ Dicimus quod non sic: primo nihil
... distincte est pars quia non potest dici quod variabiliter componitur ex esse et essentia et variabiliter exactum et
potentia et ex quo est et quod est et quantum ad suum esse impossibile quia in deo esse et essentia
variabiliter non different. ¶ Secundo est considerando deum et angelos quantum ad suas essentias
different variabiliter quia licet utrumque sit simplex tamen essentia divina est pura et perfectissima [illegible]
amici perfectionis et est tamen omnium actus quod non potest dici de alia essentia nisi
de se. ¶ Secundo different quia licet in angelo et in alia non possit in venire compositio variabiliter potest
tamen invenire aliqua compositio rationis quae dicitur exactum et potentia sed ut ex esse et essentia
ut ex quo est et quod est. ¶ Secundo evidentius est sciendum quod essentia potest accipi dupliciter
uno modo simpliciter et per se quod est quiditas actus. ¶ Alio modo potest considerari in ordine ad suum
esse quod recipit et in ordine ad suas potentias quia non omne recipiens habet rationem
potentiae sed quod ipsa potentia est habet rationem potentiae et componitur exactum et potentia
in quantum compositio est formam rationis et non variabiliter quia illud in eis variabiliter potentia et actus
sed ipsa essentia est utrumque sed diversa in consideratione rationis tamen aut compositio non
potest poni in deo quia licet essentia dei sit quiditas actus de se tamen non potest
in ordine vocari potentiae quia non sit receptivum esse ut alias potentias sed est idem variabiliter
ipsis quia omnia sunt idem variabiliter in deo. ¶ Et si dicatur quod possumus considerare essentiam dei in primo

¶ Ad quod deus et angeli differunt

¶ Essentia potest accipi dupliciter

recipi esse et esse in quantum recipit sed videtur intrans quia aqua composito potest poni
in deo. Dicitur quod ista compositio reperitur in vna quam quia correspondet in re sed dicitur quod esse
et angeli est quiditas actu et recipit ipsum esse tanquam diuisum. Et ita compositio que ponitur
ratione compositionis in angelo habet aliqua in re sed sic non est de deo quia ipsa sua esse que
est actu dei non recipit ipsum esse tanquam sibi diuisum. Tamen non est talis compositio
vel reperitur quia non habet fundamentum in re sed est compositionis quia sumitur in nobis potest ponere diuisi
perfecte et non in deo quia videmus quod intrantur talis compositio potest poni ut deum et nos
deum intelligimus modo imperfecto ideo diximus quod in eo est talis compositio reperitur. Et
quia sermo est inuerso de esse dubitatur in quo predicamento sit esse. Ad hoc potest respondere aut
loquimur de esse in quo aut de esse in predicamenti. Si primo sic dicitur quod in nullo predicamento est
sed circuit omnia predicamenta sed ipsum ens. Si autem loquimur de esse in predicamenti sic est duplex
quia aut loquimur de esse essentie aut de esse actualis existentie. Si de esse essentie sic est dicitur
quod tale sit idem realiter cum essentia et in eodem predicamento cum ipso sed esse essentie hominis
est in predicamento substantie esse essentie albedinis est in predicamento qualitatis. Si autem loquimur
actualis existentie sic dicitur quia aut id simpliciter consideratur et secundum se et sic est ignem
actiuis et in predicamento qualitatis quia omne actualis existentia est quedam actio. Vnde Auicenna
quod cum dicitur hoc est in (?) et predicamento parum sibi attribuitur esse per actuali existentia.
Si autem attribuitur per accidens esse sic est in predicamento essentialiter. Alio modo potest attribui
secundum quod est terminus alicuius quia est terminus et dicitur quod in eodem predicamento est in quo est illud
cuius est terminus sed esse actualis existentie hominis est in predicamento in quo est homo. Et
esse actualis existentie albedinis est in predicamento cum albedine et hoc est per reductionem
quamvis autem sit reductio vnde in scripto secundo sententiarum (?) quod modus aliquis sit in
predicamento per reductionem etc.

Hiis visis patet :· Postquam sanctus thomas ostendit quiditatem
que sit essentia in substantiis compositis et simplicibus in tribus partibus declarat et re
colligit ea que dicta sunt et distinguit omnes essentias in tria genera. Et di
uiditur presens in tres quia tria genera essentiarum recolligit sed prius probat in processu primo
igitur ponit tres (?) sua et ponit primum modum et dicit visis hiis que dicta sunt prius
quomodo essentia inuenitur in diuersis et declarat triplicem quia inuenitur triplex modus essendi
in substantiis quorum primus est quod aliquid est quod habet essentiam que est idem realiter cum suo esse et hoc est
deus. Ex hoc aliqui philosophi dixerunt quod deus non habet essentiam cum sua essentia non differt
a suo esse. Notandum quod solus deus habet esse per essentiam omnia alia habent esse per participationem
et sic deus est ut omnia entia primum quia id quod est per essentiam tale prius est omnibus
illis que sunt per participationem talia sed ignis qui per essentiam suam est calidus est primus in
genere calidorum. Dubitatur vtrum esse in deo differat ab essentia. Ad hoc dicitur
quod non sed est idem realiter cum ipsa cuius ratio est quia si esset in deo esset aliud quam essentia
sequeretur quod aliquid esset causa sui ipsius vel quod deus haberet aliquam causam posterioris effectus
et sic haberet (?) [illegible] aliud quam est maius quia esse quod in est alium et est aliud
ab ipso aut causatur a principiis essentie eius sed ipse aut causatur ab extrinseco sed si esse causetur
a principiis essentie sic idem erit causa sui ipsius quam ad productionem in esse. Si autem esse
in deo causatur ab aliquo extrinseco tunc haberet causam posteriorem effectus se (?). Ex quo
sequitur. Et sic quedam mittitur ex dictis scilicet quod deus sit in aliquo genere et hoc probat
videlicet quia quod est in genere oportet quod habeat essentiam differentem ab esse suo ipsius sed
deus non habet essentiam differentem ab esse sicut breuiter prius ex dictis et ad oculum quod quiditas vel

Primus modus essendi in substantiis

Vtrum esse in deo differat ab essentia

i

na genus sit quia non distinguitur a rebus nec ab illis quorum est genus sicut species sic esse
est divisum et indivisum sed si esse et essentia essent idem tunc sicut uni distinguerentur distinguerentur
et reliqua. Ergo esse non distinguitur ab essentia non oportet concedere dicere quod esse et
esse dicuntur in omnibus que sunt in aliquo genere cuius contrarium probat aureus in probatione.
¶ Dubitatur utrum verum sit quod deus non sit in aliquo genere quia certum est quod ista est bona predicatio deus
est substantia tamen substantia dicitur omne id quod habet per se esse et deus habet per se esse ergo videtur quod deus
habet per se in predicamento substantie licet non in aliquo genere. ¶ Dicendum est dicendum quod deus non est
in aliquo genere quia omne quod est in aliquo genere aut est per se et directe aut indirecte
sicut principia predicamentorum. Sed deus non istorum modorum potest esse in aliquo predicamento probatur quod non directe
quia si sic esset species omnis autem species est compositum ex genere et differentia. ¶ Omne autem compositum ex genere
et differentia habet aliquid potentiale et sic tunc semper genus et id aliquod actuale genus scilicet
ad differentiam et ad id aliquod actuale differentia sed potentia ad actum sed in deo nihil est potentiale tamen
potentia sed potentia et dico passive quia sic non esset aliquid perfectissimum. ¶ Ergo ¶ ponitur at
unum in deo potentia activa sed ista magis in perfectionem importat. ¶ Sed ista non ponitur in genere
predicamentorum. ¶ Item evidenter est scilicet quod aliquid potest poni in predicamento per reductionem
multipliciter. ¶ Primo sicut per se que constituunt aliquid totum sicut in genere sunt tota predicamentorum
sicut anima rationalis et corpus sunt partes sicut in genere substantie. ¶ Secundo sicut accepta totum que sunt
in predicamento sicut in predicamento predicamentorum sicut privationes et negationes sicut in genere
substantia sicut est in eodem predicamento cecitas cum visu. ¶ Tertio sicut principia in genere principiati
sicut punctus est in eodem genere cum linea et unitas cum numero. ¶ Quarto sicut
in perfectum ponitur in predicamento perfecti sicut motus qui est perfectum ponitur in genere suo
terminus. ¶ Quinto sicut in figura ponitur in predicamento suorum. Sed in deo nunc que non sic
dicuntur in predicamento sunt in predicamento sua ratione. ¶ Sexto sicut aliquod est in predicamento cuius tamen
habet aliquod esse actuale extra quia est ens accidens est in eodem predicamento cum
hoc et hoc quod supra promittebatur. ¶ Ad quod ponitur omnia ista applicando per distinctionem
consimiliter quod deus non istorum modorum potest poni in predicamento quia non potest esse pars alicuius
¶ Contra ad primum non est principium ut negatio tamen sit ens validissimum. ¶ Contra ad
secundum non potest esse principium commune quo puncti unitates sint principia ut declaratum est. ¶ Contra
ad secundum non est quidem motus tamen sit quod perfectissimum. ¶ Contra ad quintum est sicut
individuum quod supra sicut habet aliquid sicut ostensum est sic omnia. ¶ Contra ad sextum non est eius
alicuius per aliquam in essentia sicut esse actuale extra. ¶ Contra ad ultimum igitur sicut esse
in non genere. ¶ Ad argumentum dicendum quod substantia potest accipi dupliciter uno modo pro substantia
dicitur id quod habet per se esse et nihil aliud et isto modo sic potest dici de deo est substantia et substantia
non est predicamentum. ¶ Secundo potest accipi substantia pro ut dicitur id quod habet per se esse quod quidditas esse
debet absolutum et deus non est substantia ut patet et isto modo accipiendo substantiam substantia est predicamentum.
¶ Hec oportet. ¶ Declarat quod dubia et facit duo secundum quod declarat duo dubia
2a ibi. ¶ Sunt autem quidam. ¶ Declarat ergo primum dubium quod talis posset adduci
quod esse divinum est esse commune et per consequens ipse deus predicatur de omnibus rebus et hoc patet
quod esse divinum non dicit absolutum cuius sit certum est quod
ex hoc quod deus est quod deus est quod esse dei non dicit absolutum cuius sit certum et quod
esse commune nullum additur tamen non possit fieri rerum potentia ergo sicut ipsi potentie
divine fit aliqua additio sed eius esse est esse quod de omnibus predicatur quod
quantum est formaliter ergo esse divinum de omnibus predicatur. ¶ Non sed possumus
dicere quod hoc est esse quod hoc est esse in dividuum sicut est dei. ¶ Hic dubitationis ignorans
quibus ¶ ipso hoc non quod altius additionibus esse divinum et velle quod predicatur quod esse divinum
sine dei est eius additione quod sibi nulla additio fieri potest et ideo sequitur propterea

Aliquid potest poni in aliquo predicamento multipliciter videlicet modis sex
Substantia potest accipi dupliciter
Quod non deus non potest predicari de omnibus rebus

sua perfectio est esse divinum ab omni esse ... primi libri determinat
dicit quod in divinis ... et hoc esse tamen est perfectum bonitate eius ad scriptum esse ...
sive ... ista additionis quod quod in tertio sensu non includit aliquam additionem
ita non includit in ... sua aliqua positionem additionis et ... transitiva
assignat ... quod si in tertio sensu includit positionem additionis tunc non possit
intelligi esse in quo sit esse additum aliquid quod est in ... Nota in quod tota
vis solutionis in hoc consistit ... quod dicit esse est id tamen in nihil additum ...
potest ... nature ... aut ... esse non additum ... de sua ratione ... quod non additio
fieri sibi potest et sic esse est esse divinum quod de sua ratione ... quod non ... fiat additio
sit de ratione sua est quod sibi non fiat additio et sic esse est esse hoc ... de ...
... esse divinum simpliciter excludit additionem esse autem hoc non ... excludit
non includit sed utrumque potest sibi accidere. Simile autem est hoc ... quod ...
... et ... id quod nulli ... fit additio ... sed ... quod ...
... non fit additio ... quod de ratione sua ... quod non fiat ... non fit ad-
ditio quod non est de ratione sua quod sibi fiat additio ... non fiat. Unde ...
simpliciter excludit ... aut ... simpliciter excludit ... includit sed utrumque potest
sibi advenire. Similiter quamvis solvit ... dubitationem quae ... Si deus esse
... esse tamen ... in se non ... omnes perfectiones ... esse unice et intelligere ...
... in ... quod unice includit esse et non ... intelligere ... includit esse
et unice sed non ... quod esse tamen non includit in se perfectiones ... unice
et intelligere. Si ergo deus est esse tamen non includit in se omnes perfectiones. Quantum
dubitationem solvit doctor ... quamvis deus sit esse tamen non ... quod ei
desit ... perfectiones et ... non ... in se omnes perfectiones ... est
in omnibus ... quod ipse solus dicitur esse perfectus simpliciter ut ... et ...
... in ... sed ... dicitur quod ipse ... perfectiones ... excellentiori ...
... quod in eo sit ... simpliciter quod esse sua omnes perfectiones in se ...
quae una et simplicissima ... aut ... divisitas sunt et declarat per exem-
plum quod ... de deo ... calor ... sed si ... per una qualitate
omnes perfectiones ... qualitate et ... una qualitate omnes qua-
... perfectiori et excellentiori modo quod unitate ... deus ... sua esse omnes
perfectiones ... Dubitatio ... doctor non solvit ... assigna-
... sed ... Et ... ad ... sua ...
... quod deus ... in se omnes perfectiones ... et excellentiori modo ...
... perfectionis ... aut ... si ...
sit ... excellentiori ... Unde igitur deus sit ... effi-
... quod sicut in se omnes perfectiones ... non sit ... sed ...
... quod sicut in se modo excellentiori. Advertendum est ... quod esse potest dupliciter accipi uno modo
simpliciter et ... non includit in se aliquas perfectiones sed omnes alias in-
cludunt ... alio modo potest accipi esse ut subsistens ... in ... genere ...
... perfectionis ... sed si aliqua albedo esset subsistens ... in se ...
perfectionem albedinis ... esse subsistens ... in se omnes perfectiones
... sed tamen omnes perfectiones sunt perfectiones ... quod omne quod ...
perfectiones ... sic esse ... quod si deus esset esse tamen et subsistens ... in se omnes
perfectiones sicut et ... perfectiori ... unitate ...

Secundo modo inveniunt. ... Mastix

Pagina doctoris quod determinat ... genere ... consolo deo
modo determinat de ... et dimi... in ... dissolvit ... potentia. ¶ Domini ... commun... et dicit quod ...
inveniuntur ... in ... et in ... quod ... differentes
abtec ... esse causam sit sine materia et ... et ab ... et
subsistens quod non est ... in aqua ... ¶ Et ex hoc dicitur in libro de causis
quod intelligentia est finita superius et infinita inferius quod est finite quo ad
esse suum quod a superiori recipit non autem finitur in ... quod formae non
limitantur ad capacitatem ... non ... recipere et ideo in ... non
inveniuntur ... in ... una ... ut dicit ... nisi in humana anima
... corpora ... ¶ Videndum ... notandum quod hic dubium
sit utrum in finitum sit ... actu ... in ... tenetur hic
de infinito ... quantitatis ... quibus teneatur quod omne causatum est finitum
... ¶ Ratio autem ... omne ... limitibus ... nichil
... in ... dividitur ... secundum ... di-
stinctum ... ¶ Itaque in ... et forma est in ... ex parte materie
... et in ... recipitur sed finitatur ex parte forme
que recipitur et ... ¶ ... simplicibus est in ... ex parte ...
... capacitatis ... sed in ... ex parte ...
... capacitatis ... ¶ Et hic ... ¶ Solvit quandam dubitationem
... in ... recipit in ... nationem,
... in ... anima ... corporibus ... in ...
... anime et ... separate non ... differentiae ... vel ...
... vel ... in una ... differentiae ... ¶ ... dubitationem sol-
vit ... quod hic in ... ex corpore dependet ... quam ab
... quod hic ... est in ... nisi in corpore ...
... non ... quod ... corpore in ... quod ... esse
absolute ex corpore ... sibi esse ... et ... ex ... ut
... forma ... corpore ... in ... et ipsa ... separata
¶ Et hoc ... Avicenna ... quod in ... anime ut ...
... dependet a corpore quam ad suum principium et ... quam ad suum ...
... quod ... et corpore ... et ...
et ... quod in homine ... esse ... anime ... producitur ...
corpori ... ipsa esse ... quam corpori ...
et ... et ... anime debet esse absolute ... a corpore separari et in
... permanet. ¶ ... esse quod est in ... non est ... forma
... corporibus ... illi esse ... forma ... est ... et ideo quia
aliis formis ... non debetur esse ... non ... corpori-
bus separari ... in corpore ... permanent. ¶ ... quod ...
... et ... ab ... esse ... anime ... debeatur
esse sibi ... debetur ... et ... esse quod sibi debetur non recipiet nisi in
corpore et ... non obstante ipsa a corpore ... et ...
quamvis ... non recipiat nisi ... in corpore ... tamen ...
... a corpore separatam et ideo non dicit doctor quod ... corpus ... in ... anima

Quo ... ¶ ... per corpus ... ...

¶ ... dimensio ... ...

Nota quod aliqui sensus individuat et quod sunt vere individuum

et dicit quod omnino ... autem differt autem quod omnino ... sine qua ... est ex qua
pro se effectus et quod alia volis non recipit sicut est ut sunt unum esse sine corpore
id est quod in ... ale ex corpore ... sunt et ... dein ... quam
dicit quod ... et in ... ale ... quam ad ...
quod viz non ... in est nisi in corpore in quo recipitur est et unum est Ex quo
etiam patet ... quod dicit quod ale separate in ... pro corpora quibus fuerunt
unite ... ad ipsa qui ... scripsit in ... sed dicit Et quod
istis substantiis Et sic quasi ... ex dicto viz quod ... et dicit sit
in ... et hoc dicit ... quod ... quod in ... intelligitur non est ...
substantia et est quod ... supra ... in ... in quibus substantia sine ...
... et ... sola ... apposito et adiungit quod quod ... quod ... quod est
in ... et ... autem ... est ... et dicta ... in ...
... et ... quamvis ... sunt nobis ... et hoc declarat ...
... quod magis videtur quod ... debet esse nobis nota ex eo quod
ista ... ... quam dicit spiritualium substantiarum ... non ...
... dicit ... et dicit celestes sunt nobis ignote et quod nos ...
in diffinitionibus ... nec ... notitia ... signa ...
... accidentibus ... significata ...
... diffinitiones ... celestis ... celestes substantiae spiritualium
... substantiae ... ut ... nota ... accidentia
significare ... quod est ... substantiarum ... sunt nobis ignote ... ex ...
... sicut ... quod ... non ... diffinitio ... hominis ... quod
hoc assere ... Et si vole ... dicit ... non sit ... ipsa
dicta hominis ... sibi ... quia ... aliud invenitur Quod
autem non sit ... et essentialis patet ex hoc quod ... quod dicit ...
dicit ... nobis ignote ... quod ... patet et ex ...
ponit ... ponit bipedem ... dicta et ...
... quod non ... ipsa ... et multi alii ...
... bipedem et non ... quod dicta essentialis
hominis ... nobis ... quod si possumus vole ... forte ... visum
fuisset quod esset verum et ipsa dicta ... hominis ... ex eo quod multi
... bipes esset dicta essentialis hominis
... nota ... quod ... ponit bipedem ...
hominis ut patet in ... patet quod ... ex ... diffinitio hominis
... sit hoc ... vole ... quod ... in ... quod ...
non ... ipsa hominis ... et ... dicta
... quia ... si ... esset dicta ipsa diffinitive sit hoc ...
Dubitatur ... substantia que est genus generalissimum sit substantia simplex vel ... et ...
quod ... ut dicit boetius in ... quod ... sit substantia ...
et forma et ... ex ... et forma ... quod ...
Adhuc dubitatur ... substantia non est simplex ut ...
et forma ut simplex ... quod ... dicit ... in textu ...
... et dicit ... in ... non potest ... ut forma ut ...
... et forma quod ... et forma ... substantia ... genus ...
... dicta sunt in ... ut potest dicta simplex ... sit forma

Nota quod non volo quod diffinitio essentia alia

Quod substantia que est genus generalissimum sit simplex vel non

tum quod hoc et eadem sunt in predicamento sicut de quibus formaliter tamen prius non potest dici hec
hec forma tamen si dicatur differentia quia ista substantia que hec genus generatur materie quod que ad materiam et ad formam
et quidditatem et non hec aliqua ratio. Et si dicatur autem hec simplex autem quantum dicitur quod autem de
simplex et quidditatem ut accipitur sicut ut hec simplex ut quantum ut patuit prius. Alio modo autem de
simplex et quidditatem potest dici simplex et quantum est. Quidditas simplex quia non est quantum ex
materia et forma non tamen tamen simplex quod sit in substantia in qua invenitur compositio
ipso est quidditas substantiis simplicibus et compositis et decipitur omnibus. Similiter quod tamen
in similibus qua in qui invenitur compositio ex esse et essentia ut dictum est. Ex hiis que
dicta sunt patet veritas illius propositionis qua dicebatur quod ista sunt non sunt in predicamento
in quibus non invenitur compositio ex esse et essentia et ideo solus deus excludebatur omnia
a predicamento alia vero omnia vel directe vel per reductionem in predicamento collocantur.
Ad dictum Boecii hec dicimus quod ipse non intellexit quod substantia que hec predicamento est quidditas
ex materia et forma sed intellexit sicut quod ... materiam et formam et quidditatem compositam.
Quidditas est directe in predicamento secundum se. Deinde cum dicit: Hoc autem sicut est.
declarat unam similiter genus differentia in ipsis autem et comparat ad genus et declarat quomodo similiter
in substantiis et ... quod non eodem modo similiter genus et differentia in illis sicut et in substantiis
et declarat quod in substantiis similiter genus ab eo quod est materiale in re differentia vero ab
eo quod est formale in ipsa et confirmat per dictum Avicenne qui dicit in principio
sui libri de anima quod forma in rebus compositis ex materia et forma est differentia simplex
eius quod constituitur alia quod non est intellectum quod forma sit differentia sed est
principium differentie ut ipse idem dicit in sua metaphysica. Et dicitur differentia esse differentia simplex
ex eo quod sumitur ab eo quod est pars compositi vel tamen ab ipsa forma sive ab eo quod
est formale secundum quod materialis autem compositi simpliciter et ideo non potest in esse sine
differentia ab eo quod est pars compositi ... Et similiter dicitur de genere
et hoc confirmat per dictum Avicenne qui dicit in principio de anima quod differentias simplices
non sunt ut ipse quarum essentia sunt composite ex materia et forma. Similiter est genus
sumitur ab eo compositi non tamen differentia et declarat quod cum una substantia separata
componitur ... in materiale et dicunt aliquid ... in gradu perfectionis similiter
est ... compositio et actus ad actum potentie possunt esse dici considerari
Genus quantum ad id in quo conveniunt sed quantum ad id in materialitate ab eo
quod considerat in quantum est in materia similiter genus ... est in immaterialitate vel aliquo
... possunt esse considerari quantum ad id in quo differunt ab invicem sed
quantum ad gradum perfectionis et ab eo quod considerat esse quantum ad gradum perfectionis
similiter differentia quia tamen ignoramus genus sit et quod ponitur immateriale
Deinde cum dicit ... quod differentia est id quod constituit speciem unicuique et constituitur
in ipsis per hoc quod determinat ad aliquem talem gradum in entibus quod species constituuntur
... sunt dicuntur per accidentia et substantias unicuique ut dicit deinde. Quod
in ipsis materialibus aliud est quod determinat ad talem gradum perfectionis sicut forma
et aliud est quod determinat materiam et ideo ab alio sumitur genus et ab alio sumitur differentia.
Sed in rebus immaterialibus non aliud est determinans sed unaquaque similiter se ipsam tenet determinatam
gradum in entibus et ideo genus et differentia sumitur in eis similiter ab eodem.
Et ideo quod tamen differunt secundum considerationem quia quantum in intellectu non considerat
illa res ut in determinata autem in eis ideo genus in quantum vero considerat ut determinata
autem ideo differentia. Ex quibus omnibus patet quod licet tamen genus quod differentia similiter ... ...

Quomodo similiter genus et differentia in ipsis autem sunt

Quomodo separate possint dici considerari

168

ptibus ab eadem forma sumuntur in diversis gradibus variabus illius forme. Sed in speciebus
simplicibus sumuntur genus et differentia ab eadem forma et ab eodem gradu tamen secundum
diversitatem quam recipit ut dictum est. Verum tamen solvit duas dubitationes
2a. Ancertitur prima dubitatio est quia posset aliquis dubitare quod ea que dicuntur
sunt quod dicit quamvis anima differunt ab invicem sunt accidentes dicere quod ut dictum
in hoc videntur differre quia unum est magis perfectum et aliud minus sed ea
que differunt secundum magis et minus differunt per diversa accidentia non secundum substantiam videtur
secundum quod anime solum differunt accidentaliter ab invicem per diversa accidentia et per que secundum
quod non ab invicem differunt specie sed solum numero. Istam dubitationem solvit dicens quod non oportet
quod diversa sint accidentia que sunt maioris et minoris perfectionis quod non diversitatem
specierum et ut vitat illi dicebant. Differre secundum magis et minus potest intelligi dupliciter
uno modo in eadem forma et dicitur talis non diversificat speciem ut sit differre continuitatis
secundum accidens sed magis album et minus album et differunt ab invicem non in specie
in modo quod principaliter mutatur albedo eiusdem rationis. Alio modo potest accipi differre
in magis et minus ita quod hoc sit secundum diversas formas et ponentes diversos
gradus perfectionis et tunc diversitatem facit differre specie et essentia per diversa
celestia sed ignis et aer differunt secundum magis et minus et differunt ab invicem
specie et essentia et quod sit per diversitatem formarum. Sed non procedit de plantis ad
animalia et que sunt mica in plantis et animalia secundum philosophum non mediat de
animalibus et que differunt ab invicem differunt specie et essentialiter
anima. Ex quibus omnibus patet quod anime ab invicem differunt specie et essentialiter
per diversa celestia quod illud magis et minus quod est in angelis non est per propria
parva et eiusdem speciei fore secundum diversos gradus perfectionis et diversas
fore. Ex hinc que dicta sunt oritur dubitatio quia videtur quod ea que solum numero differunt
non differunt nisi accidentaliter et per diversa celestia. Ideo autem non videtur verum quia sortes
et plato differunt solum numero et tamen ut probabo differunt essentia ab invicem quia
animam ea que sunt diversitatis esse videntur differre essentialiter sed sortes et plato sunt huiusmodi
quod non videtur quod et essentia differre quia habent diversas essentias quia plato secundum ex
certum est quod sortes habet aliam animam et aliud corpus quia plato secundum quod dicitur quod
et anima essentia differunt essentia. Quod dicunt duo dubitationes potest dici quod
differre essentia speciem materialis ita dicunt potest intelligi differre essentia
dupliciter quod essentia sit speciei materialis. Primo modo intelligitur et est dicendum quod sortes et plato non
sunt diversarum specierum sed una et eadem ita non differunt ab invicem essentia et specie.
Sed secundo intelligitur sic est dicendum quod sortes et plato sunt alia et alia essentia
materialis ita differunt ab invicem materialiter. Ultimo videtur quod dictum sit verum sed tamen
volens dictum doctor salvare dicit aliter unde et dicit quod differre essentia
potest intelligi dupliciter. Uno modo quod ea que differunt essentia solum specie differunt
essentia quod sunt diffinitiones essentie. Alio modo quod ea que differunt specie differunt essentia
ab invicem differentes ex eo quod diffinitio est que sit essentia rei sed solum specie sunt
specie diffinitionis quod solum species sunt genus et differentia. Sed solum species ab invicem
differunt essentia. Alio modo potest aliquis differre large et essentia proprie
diversitatem essentie et ideo dicit possumus quod essentia differunt que sunt diversitatis
essentie. Secundo modo non est essentia plato unum non deinde dicere quod sortes et
esse ita quod essentia sortis non est essentia platonis unum ne deinde dicere quod sortes et plato
et plato differunt ab invicem essentia sed quod differunt per essentiam ab invicem et per
potest solvere ad argumentum quod dicit de sorte et platone et anima sortis et platonis et sic de
Corporibus

Tertio iterum solvit aliam dubitationem que est secundum quod deus est superior quod differre in angelis similiter ad invicem gradibus specierum secundum tertium est illi gradus sint ut ex vel et valeat. Ex hoc forte aliquis posset dubitare quod est dicere quibus angeli generaliter dividi debeat esse valeat. Istam dubitationem solvit dicens quod ut iterum est notandum quod dicitur intelligentia substantia sit semper per donationem divini ideo est hoc in possibile est in omnibus rebus quam de ut dicit philosophus in decimo. Nota nomine est quod deus secundum quod non est notandum quod dicit substantia intelligentia fiat per donationem divinam ideo potest intelligi unius quod est intelligentia quod non fit dicitur per donationem divinam quod donationem divinam ideo ignorantia substantia intellectuali in qua est ignorantia divina autem reservatur illius potest intelligi quod non fit dicitur per donationem divinam ideo in qua divina fiat per unam sed non sit quod tertium est quod angeli sic se habent quod superior ideo aliquid habet in se per quod differt ab inferiori quia licet id quod sibi superadditur secundum inferior non licet aliquid potentiam ideo per quod differt a superiori secundum in hoc differt quod [illegible] in perfectione quia superadditum superior ideo etiam in angelis quod inferior habebit ideo divinum ab inferiori sed non aliquo divino quod hoc ideo licet aliquid per quod differt ab animali quia rationale quod superadditur secundum [illegible] per quod differt ab homine. Unde non ideo possimus dicere quod aliquid differt ab homine sed divinum quod hoc differt ab animali. Tertio potest exponi sic quod una divina ideo excludatur secundum aliam includatur. Et sic secundum quod una divina est potentia quod non ideo est prima sed rationale ideo est divina quod aliquid potest secundum [illegible] irrationale non est divina ideo quod non potest aliquid secundum aliquid primat secundum [illegible] secundum quod sit divina animi generis. Et sic fit per donationem divinam quando una est potentia alia prima quod secundum nominis. Secundo declarat in quo modo essentia inveniatur et dicit quod secundo essentia in substantiis compositis ex materia et forma in quibus esse et receptum et finitum in materia per hoc quod habent ab alio esse et iterum quod dicitur in natura earum est recepta in materia signata et ideo sunt finite superius et inferius finite in fine et in eis recte materie signate et multiplicatio individuorum in una specie et quod in habent se habeat ad invicem secundum [illegible] ut dicit. Ex dictis manifestum est quod substantia in substantiis compositis ex materia et forma et forme simplices quod sunt angeli et anime et ipse deus quia in substantiis componuntur ex compositione talis per accidens quia valet sic quod ex esse et essentia quia secundo est quod in natura que est ex materia et forme resultat non est simul esse quia ipsum et recipit ab alio et ideo est ex ipsam essentiam fit in compositione in ipsa ut dicit. Tertio angelus est una compositio talis solum non enim sunt prima compositio ex esse quod forme earum non sunt recepte in materia ut in eis possit resultari compositio forme et materia sed sunt forme per se subsistentes sunt in alia compositione quia sunt composite ex esse et essentia ut essentia earum secundum simul esse sed recipiunt esse ab alio et finiuntur quantum ad essentiam sed in deo non est talis quia ut licet mixtis partes sumunt secundum compositionem essentie in esse in eo non dicitur, abest enim ut dicit sunt compositiones veniunt que aliquam divisibilitatem ponunt ex parte dei secundum sumit est quiditas natura in divisibiliter.

Nunc autem restat videre:

Postquam doctor determinavit de essentiis substantiarum tam compositarum quam simplicium nunc determinat de essentia accidentium. Presens in autem dividitur in omne compositione substantiarum a quibus oriantur. Secunda parte ondit quod sit essentia accidentium ad invicem secundum locum. Tertio quia id [illegible] ibi sicut in est parte ipsius. Dicit in donatis partibus quod in prima ondit quam essentiam invenimus in accidentibus. Secunda comparat accidentia ad formas substantiales. Secunda tertia ex materia et forma primo hoc quod notat deus dicens quod in omnibus substantiis in veritate essentia sunt ut essent videre quomodo essentia sunt in accidentibus et est intelligentia sua dicitur quod in accidentibus est essentia secundum in perfectione et

in complexione et sic probat ibi vel illa que sunt dispositiones in complexis et in perfectis
sunt essentiales in complexis et in perfectis sed anima sit similiter in genere quia auctor probat quod dif
in diffinitis contrarii scilicet quod anima non potest diffiniri nisi ponitur subiectum in eorum
diffinitionibus quod est ex genere eorum et tamen quando demonstrative subiectum recipiunt
in eorum diffinitionibus est quod non sunt possibile esse absolute a corpore. ¶ Ex hiis her
mittitur quod anima non nisi intelligimus simpliciter sicut intellectus qui est prima compositio
et dispositionis potest intelligi sine corpore sine subiecto et hoc est intelligi. ¶ Illud quod non
potest diffiniri sine aliquo non potest intelligi sine eo sed nullum anima potest diffiniri sine
subiecto ergo non intelligi sine eo in tertio simpliciter auctor probat hoc probatio in sermoni [illegible]

¶ Anima non potest intelligi sine subiecto simpliciter.

¶ Dubitatur hic quod non videtur verum quod anima non potest diffiniri sine subiecto quando est quia ita est de
diffinitio albedinis est color disgregativus visus et constituitur ex genere et differentia ipsa al
bedinis quoniam invenitur potest quoniam quod constituunt veram diffinitionem sed constat quod in tali
diffinitione non ponitur subiectum quia nec color nec disgregativum est subiectum albedinis ergo
in diffinitione ipsa anima non est necessarium ponere subiectum. ¶ In oppositum est dicendum et similiter

¶ An anima possit diffiniri sine subiecto.

¶ Ad istam dubitationem potest dici uno modo quod anima potest duobus diffiniri uno modo stricte
et large et in tali diffinitione non ponitur subiectum sed diffinitio quod datur est diffi
nitio et ideo datur per genus et differentiam solum. ¶ Sed si albedo diffinitur naturaliter
ponitur subiectum in diffinitione eius ut si albedo est qualitas superficiei corporis disgregativa
visus tunc tamen aliter potest dici. ¶ Et in diffinitione anima sive sit locutio sive
physica demonstrative includit subiectum de ipsa non est dubium de locutione potest dici
extrinseca quia ponitur in diffinitione anima diffinitio ponitur etiam in diffinitione

¶ Anima diffinitur dupliciter.

diffinita sed quia ponitur in diffinitione accidentis tamen includitur in eius sed non po
nitur in diffinitione hominis sed in diffinitione coloris quando diffinitur ponitur subiectum dicitur
enim quod color est extremitas perspicui in corpore terminato etiam subiectum sed subiectum in
diffinitione albedinis includitur ut patet solum. ¶ Sed sicut ex forma ¶ Declarat
de anima probatur comparatione ad formas penes substantiales et tamen hoc duo sunt ut probatur de
formis de eis penes similitudinem potest dissimilitudinem ¶ Prima est forma. ¶ Prima
potest una similitudo quoniam est quod sicut extrinseca et forma unum esse sic est substantiale quod potest
ita ex anima et subiecto resultat unum esse sic accidentale quod anima advenit subiecto
secundo ponit aliam similitudinem que designatur et est quod sicut anima non sunt complete
essentiam ita ut forma substantialis sunt complete essentiam ut est materia et similiter vero esse
quod est in diffinitione forme substantialis quod ponatur id cuius est forma et in diffinitione
forme est quod per additionem quia est per additionem aliquid quod est extra genus suum sic
materia sed est forma diffinitio accidentis est per additionem subiecti. ¶ Sed in diffinitione anime
que est forma substantialis ponitur corpus quod est materia ab ipso sicut quod considerat animam tamquam
est forma corporis physici organici. ¶ Secundam materia potest dupliciter diffiniri uno modo in quantum

¶ Anima potest dupliciter diffiniri.

est subiectum quoddam et in diffinitione eius non est necesse ponere materiam. ¶ Alio modo in quantum
est forma et quia forma ut est forma est relativum materie ideo in diffinitione eius debemus
ponere materiam quia si quis vult perfecte diffinire vim corporis organici quod diffiniant
principium tamen igitur physicus diffinit animam secundum ut forma est ideo recte ponit
in sua diffinitione materiam quia corpus organicum est in secunda decima. ¶ Anima est actus corporis
organici physici in potentia vitam habentis. ¶ Notandum quod anima animi forma potest dupliciter
accipi uno modo ut in formis est sicut dicitur quod lux est actus actus quod agit est
materia non includens formam lucis. ¶ Alio modo potest accipi ut forma est sed dicitur quod
lux est actus lucidi quod quidem lucidum non est lucidum per propriam lucem sed
quando dicitur quod corpus est materia anime non est sic intelligendum quod sit enim materia in forma
ita quod corpus supponitur anime tamquam sine esse corporeum per aliam formam quam p
aliam

sed e mia eius signata ut sic particulari et non particulari form sed eius mia i formis
e mia pa q vnaqq forma vnit imedte ante pe. Secundum formas declarat
deinde formis forme ad substales penes dicti et tangit quod dicit pa
e q sed for substalis non h3 p se ee absolute sine corpore est et tu advenit
ita accns non h3 p se esse absolute sine sua for sed id tu advenit accidens
est eniz in se cpletu subsistens i sua esse q ad ve pretedit accidens
Prima dicti est q ex omni comixtione forme cu mia resultat id esse i quo res
subsistit ymo supponitur. Secunda dicti est q ex forma cu mia p effi p se vnu
quod e dicte in pnte sed no ex accnte et subo ymo ens vnu et p accns
cu eius no tene id esse i quo subsistit et quare est ens p se s3 tu quod ee
2m q sine quo res subsistens intelligi ee poz sed pm intelligi poz sine co
Tertia dicti est q ex comixtione forme cu mia resultat quedaz essencia
sed ex comixtione accntis cu subo no resultat quedam ee. Quarta dicti est
q forma substalis quamuis i se considerata no habeat ratioz cplete esse
tn est ps esse cplete sed accns no h3 roez p(ar)tis essencie ut est ps essencie
cplete et pfte sed sed est ens fm q ita h3 ee. 2m Dubitatur de hoc
~~q aia rolis est forma substalis et tn h3 p se esse abso~~ tu sine mia q est
h3 q de ea formis substalis no h3 p se esse absolute sine mia q est q
aia rolis e for substalis et tn h3 p se ee absolute q sine e deformis non
subsistendi cum no h3 q no posset habere q nullaz forma habere q e sunt
declara roli s3 vtrq sibi poz conuenire illud tu poz ee vm q for substalis ut
talis no h3 esse absolute aia s3 si aia rolis h3 no h3 habet for substalis e
s3 h3 ut et for substalis p se subsistens et pfta. Dubitatur 2o q habeat ee
magis in cpletu vtr forma substalis vel accidens. Dicendum e q ista possunt
dupliciter considerari vno modo ut ee sic a(bs)olute pnt in pnte ponitur. Si p(rim)o modo dico
q forma substalis h3 pfectius ee cum quam accidens quia ois for substalis est
sba et ois for accidens est accns s3 sba ut sba est pfectius ens quam accns
et p(er) hoc h3 pfectioz ee cum. Si vero 2o considerare et dicendum e q accns in abstracto
h3 pfectius ee cum quam in concreto q sua esse a est i te3 et p se ponitur in
pnte et dicte humana sed nec forma substalis h3 ee cum i tertium
ut ponitur in pnte dicte sed scdm productioz. Sed quod alius declarat de
accntibus p qua ad sbam aliquo ordinantur. Arsba 2o declarat hoc i tali 2ai
Tertium divisio de. Dicit ergo q accidens causatur a sba et pbat pte; ratione
illud q e maxime i aliquo gnre et pm et verissime e causa omnium aliorum q sunt p(os)t
i io gnre s3 sba est pm et verissime et maxime in gnre entis ergo e ca omniu
entium aliorum p3 p aristotelem in 2o metaphisice poz et declarari sed ipse declarat dicens
q ignis i sine calidus e ca coloris i ubi calidi bi sa... p3 q sola sba de
na sua e ens p se ex nunc omnia aut alia sunt alicui inhaerere ergo q sba
sit ca omnium accntium que ratio et qui 2m q ratione entis principat. Tertium
divisio de. Declarat in speciali quo accntia causantur a principiis sbe et dicit i 3b pt
2m 3b docet cuiuslibet accntium 2m. Quintum accntibus 3m. Ordinem est dicit ergo p(rim)o
q accntia causantur a principiis sbe et pter et prima sbe sed mia et for io sequitur
q quedam accidentia pncipaliter consequuntur formaz et dicit q quedam for in verum naturale
no dependens aiam sed est aia rolis q vero for e tamq ee dependens a materia
ut aliae formae sed sunt accntia que sequuntur formaz aia sed q no sunt communicata materia
sed intelligere velle q no sunt p corporalia organa sicut pbat plene 3o de aia.
quedam vero ex quibus formis sunt que sunt communicata mia ut sentire et aia hoi

dum

sed q(ua)m(vi)s no(n) sit ee nisi p(er) form(am) io nu(n) a(n)i(m)e sc(ilicet) ma(teri)a(m) sine q(ua) m(odo) te forme
Dubi(ta)b(itu)r h(ic) et v(tru)m q(uod) d(icit) doctor i l(itte)ra s(cilicet) q(uod) intell(ectiv)e est a(n)i(m)e q(ue) ip(s)am
an(im)am volu(n)t sine (com)m(er)cio corp(or)is et vide(tur) q(uod) no(n) q(uia) s(ecundu)m s(ente)n(ti)am ph(ilosoph)i no(n) e(st) in
tellig(er)e sine fantasie m(ini)st(er)io p(ro)p(ter) q(uod) fantasm(a) no(n) possu(n)t ee sine cor(por)e
(con)seq(ue)n(s) q(uo)d dicitur q(uod) a(n)i(m)a for(ma) po(tes)t ex(er)cere a(li)qua op(er)a(ti)o(n)e(m) s(i)n(e) cor(por)e du(m)
vni(us) ex p(ar)te ob(iect)i et ideo o(mn)is op(er)a(ti)o a(n)i(m)e (con)seq(ui)tur a(n)i(m)a(m) s(ecundu)m (com)m(er)cio
cor(por)is et ip(su)m intell(ig)e(re) de q(uo) t(ame)n in q(ue)ri(tur) v(er)o e(st) q(uia) ob(iectu)m intellect(us)
n(ost)ri i statu isto e(st) q(ui)d(d)itas rei ma(teri)alis abstracta a q(ui)b(us)d(am) co(n)dic(i)o(n)ibus ma(teria)lib(us) q(uod) q(ui)de(m)
(com)plec(ti) no(n) po(tes)t nisi mediante s(ens)u et fantasie que q(ui)de(m) suas op(er)a(ti)o(n)es
sine cor(por)is orga(n)is ex(er)cere no(n) p(o)t(er)it (et) p(ro)p(ter) h(oc) intell(ig)e(re) est s(ine) (com)m(er)cio
cor(por)is ex p(ar)te ob(iect)i. Alio modo alia op(er)a(ti)o in est a(n)i(m)e (et) fore s(ecundu)m (com)m(er)cio cor(por)is
ex p(ar)te org(an)i et ideo o(mn)is op(er)a(ti)o a(n)i(m)e est in (com)m(er)cio cor(por)is p(rete)r i(n)tellige(re)
velle q(uia) no(n) (con)tin(g)u(n)t p(er) a(li)q(uo)d organu(m) corp(or)ale et ideo d(icitu)r intellig(er)e i(n) verb(is)
ph(ilosoph)i que d(icitu)r q(uod) intellect(us) est separat(us) ver(um) est ab organo corpali sed a(n)i(m)e
(com)m(un)i(ter). In hijs tamen a(cci)dentib(us) po(n)it (com)m(un)i(ca)tio a(n)i(m)e. Et s(ecundu)m
fa(n)tasia(m) q(uod) q(ui) d(icitu)r est fa(cu)lt(as) p(er) q(ua)m po(tes)t q(ui)b(us) cor(por)is vt. Et vnaq(ue)q(ue). Dic(itu)r q(uod)
q(uo)d in a(n)i(m)a(li)b(us) q(uod) ma(teri)a(m) (con)seq(ui)tur que(d)a(m) d(i)misit i(n)ve(n)i(tu)r q(uo)d q(ue)da(m) a(n)i(m)a
sunt que (con)seq(ui)tur ma(teri)a(m) s(ecundu)m o(r)d(i)n(em) que su(n)t ad forma(m) g(e)n(er)ale et sp(eci)ales
sed masculi(n)i et femi(ni)ni a(n)i(m)a(li)b(us) quar(um) d(i)misit (con)u(eni)u(n)t ad ma(teri)a(m) ut d(icitu)r
q(uo)d mece. Io sc(ilicet) q(uod) (re)mota for(ma) a(n)i(m)alis d(ic)i(tu)r no(n) (re)maneat a(cci)de(n)s nisi
e(ss)e q(ue)d(am) (con)seq(ui)tur ma(teri)a(m) s(ecundu)m o(r)d(i)ne(m) que su(n)t ad form(am) g(e)n(er)alem
et t(ame)n (re)mota forma sp(eci)ali ad q(ua)m t(ame)n (re)nu(n)c(ia)t so(lum) e(st) nigredo (et) cal(or)
i(n) ethiope q(ue) q(ui)d(em) t(ame)n ex d(i)misa mixtio(n)e ele(mentorum) et no(n) q(uod) r(ati)o(n)e a(n)i(m)e et s(ecundu)m
p(er) morte(m) (re)manet et no(n) e(st) s(ecundu)m v(ni)tat(em). Notum q(uod) for(me) mixti s(ecundu)m
for(mas) g(e)n(er)ales a(n)i(m)e vel forme sup(er) formam mixti sc(ilicet) for(me) sp(eci)ales ut a(n)i(m)a sp(eci)ei
et vlti(m)a o(mn)is et io a(cci)de(n)s q(uod) (con)seq(ui)tur ma(teri)a(m) s(ecundu)m o(r)d(i)ne(m) q(ue) su(n)t ad for(mam)
a(n)i(m)a(li)s a(n)i(m)e sed e(st) intellige(re) velle a(n)i(m)e q(uod) d(icitu)r ip(s)am seq(ui) s(ecundu)m o(r)d(i)ne(m) que
su(n)t ad forma(m) sp(eci)ale(m). Illa v(er)o q(ue) (con)seq(ui)tur ma(teri)a(m) s(ecundu)m o(r)d(i)ne(m) que su(n)t ad
for(mas) mixti d(icu)ntur seq(u)i ip(s)am in o(r)d(in)e ad forma(m) g(e)n(er)ale(m). Dubita-
b(itu)r eade(m) nu(mer)o q(ue) s(un)t i(n) vivo (re)manet i(n) mortuo d(icitu)r q(uod) q(uia) s(ecundu)m no(n)
d(icitu)r (con)tra s(ecundu)m ob(iectu)m s(ecundu)m a(n)t(e) ob(iectu)m visus e(st) color s(ecundu)m q(uod) visui vide(tur) q(uod)
eade(m) nu(mer)o s(unt). In opp(osi)t(u)m e(st) doctor et (com)m(uni)s doctor a(n)i(m)e. Dicitur q(uod) albedo
q(ue) fuit i(n) h(omi)ne vivo est i(n) mortuo eade(m) s(ecundu)m sp(eci)e(m) s(ed) no(n) nu(mer)o cui(us) r(ati)o est q(uia) d(e)st(ructo)
s(ubiec)to s(ubiec)to destr(u)i(tu)r o(mn)ia a(cci)de(n)tia in io s(ed) q(uia) h(ic) mor(tuo) destr(u)i(tu)r s(ubiectu)m p(ro)p(ter)
p(ri)us d(i)c(t)o q(uod) vna for(ma) recedit s(ed) a(li)a tollit(ur) et a(li)a advenit s(cilicet) for(ma) corp(or)is
q(ue) d(icitu)r s(ecundu)m a(li)q(ua)m variam a(n)t forma varia(tur) et s(ubiectu)m et p(er) (con)s(equen)s form(a) (con)ti(nu)i
v(er)o mortuu(m) et vivu(m) no(n) s(ecundu)m nu(mer)o d(icu)ntur sed eti(am) s(ecundu)m sp(eci)em et h(oc) e(st) s(ecundu)m v(ari)a(m)
forma(m) s(ecundu)m d(icu)ntur ig(itu)r t(ame)n a(cci)de(n)s p(ri)mas destruu(n)t sc(ilicet) q(uia) a(li)q(ua) sp(eci)es
adveni(un)t d(icu)ntur nu(mer)o q(uia) n(on) id destr(uctu)m. P(rop)t(er) id nu(mer)o separi s(ecundu)m (com)m(un)i(ter)
d(i)c(t)o t(ame)n n(ost)re s(ecundu)m n(ost)re t(ame)n d(icitu)r o(mn)ia p(er)manens destr(uctu)m et adve(ni)e(n)s p(ro)p(ter)
nu(mer)o separi n(on) o(mn)is q(uia) a(cci)de(n)tia d(icu)ntur q(uo)d ab i(nt)ra s(ecundu)m s(ecundu)m s(ubiectu)m abi(n)tra s(ecundu)m d(icu)nt
qu(a)m no(n) est i(n) q(ue)rendo q(ui)d a(cci)de(n)s s(ecundu)m s(ecundu)m i(n) d(icitu)r s(ed) albedo e(st) eade(m) s(ecundu)m
i(n) h(omi)ne et i(n) alio cui(us) r(ati)o est quia a(cci)de(n)tia no(n) (re)cipiu(n)t s(ecundu)m a(li)q(ui)b(us) s(ed) s(ecundu)m (com)m(un)i(ter)
Ad ar(gumentu)m e(st) dicitur q(uod) licet albedo p(ri)ncipat ad v(is)u(m) s(ecundu)m q(ua)m ad s(ecundu)m ob(iectu)m
n(on) t(ame)n i(n)de(m) nu(mer)o ut d(i)misit albedine est s(ecundu)m e(ss)e ob(iectu)m s(ed) visus
visus no(n) decipi(tur) q(uia) b(e)n(e) (co)gnoscit q(uod) albedo e(st) i(n) h(omi)ne vivo et mortuo

albedo in h(omi)ne vivo et mortuo

et vnde sed ad in homine viuo et mortuo ut dicitur [illegible] hoc decipitur quia non
variet aduersum sed ad intellectum quia intelligit quod substantia mutetur de genere te
mutetur anima et corpus in quod non potest transire de substantia ad substantiam
Vnde dicit Boecius quod anima et sic indigent necessario quod primum quid possunt per
mutari ante [illegible] ut nunc Deinde non dicit ad vnaquamque est in dicitur
ex natura signatum et hoc in [illegible] et tollemus in igne ut sic preexistentia formarum
in anima consequitur maiorem formam maior sit anima inde non secundum predi
dum [illegible] sed in vitam dicunt anima vel quod consequitur formam secundum quod patet
generis in [illegible] corruptibile in homine consequitur formam [illegible] anime corporis
Secundum est causa per dimissio tanta anima et dicit quod est diligenter sciendum
quod alia anima tamen appetitiue essentia [illegible] actu per [illegible] calido in igne
qui semper calidum alia vero [illegible] appetitum sed complementum actuale ex [illegible]
te exterior modi sed [illegible] materie complete [illegible] extra [illegible]
[illegible] appetitu [illegible] ex parte [illegible] actuali in talibus formam appetit [illegible] amb
in separabile complemento quod aduenit ex [illegible] extrinseco quod est ex [illegible] rei
quod non [illegible] constitutiuo rei et anima separabile sed mouere et alia [illegible]

Secundum etiam in materialibus

Postquam doctor determinat de essentiis accidentium modo in ista parte
determinat quas [illegible] se habent ad intentiones logicas que sunt genus
[illegible] differentia et diuiditur in duas partes quod sit quod dicit est. Secundo soluit quandam
dubitationem [illegible] et quia ipse patet prima [illegible] diuiditur in duas partes quia primo
manifestat quo accidentium dicitur ponatur in predicamento et postea quomodo se habeant
ad intentiones [illegible] quas se habent ad genus et differentiam [illegible] et quia anima
Primum [illegible] primo quod diligenter sciendum quod in ambobus [illegible] genus [illegible]
et differentia que in [illegible] et declarat [illegible] quod in [illegible] ex natura et for
[illegible] quod resultat ex [illegible] et [illegible] in predicamento
ut [illegible] sed hoc non forma et materia non sit in predicamento nisi
non sit vnum per se [illegible] resultatiuum ex [illegible] ideo [illegible] generis
[illegible] possit [illegible] et [illegible] non ponatur in predicamento
[illegible] ut albedo et musica nisi per reductionem secundum quod [illegible]
[illegible] simul ut albedo et musica [illegible] predicamento [illegible]
[illegible] et [illegible] illa que ambo non possunt [illegible]
[illegible] ex eo quod signat [illegible] et sic [illegible] non potest
[illegible] in abstracto [illegible] non [illegible] dicitur esse in predicamento secundum
reductionem sed [illegible] Et quia anima declarat [illegible] genus et differentia in ambobus
et dicit quod anima non componitur ex materia et forma ideo non potest in eis sumi
genus anima et differentia a forma sed [illegible] et declarat [illegible]
genus et differentia in [illegible] et dicit quod genus sumitur ex ipso modo [illegible]
quod [illegible] diuersis modis [illegible] et [illegible] et hoc genus [illegible]
[illegible] quod est [illegible] et de aliis [illegible] differentia
[illegible] [illegible] dimissio [illegible] ex ambobus [illegible] sed omnes ex [illegible]
[illegible] quod [illegible] accipiunt quod [illegible] non dicunt [illegible]

[illegible] quod est [illegible]

sed per diversos modos essendi et ideo dicetur predicatorum non dicitur esse similitudinem
ex diversitate ualitatum et essentiarum sed ex diversitate modorum essendi unde dicitur
quod substantia non differt a quantitate et qualitate ex eo quod dicuntur diversarum essentiarum sed
ex eo quod dicuntur diversos modos essendi ut substantia habet istum modum quod scilicet per se est
per se. Quantitas habet istum modum essendi quod est disponere substantiam. ¶ Qualitas istum
modum quod est inchoare substantiam. Accidit quod quando unum est quantum ad nostrum mo-
dum cognoscendi hoc sum rei mentis sive diversarum essentiarum et realiter distin-
ctarum et ex hoc etiam distinctio predicatorum ex diversis modis predicandi quod accipiuntur
a diversis modis essendi [illegible] realiter quam ad nostrum [illegible]
unitate dicetur ut apparet. ¶ Ex hoc enim scitur quod substantia quantitas qualitas [illegible]
diversos modos essendi et predicandi quod sunt diversarum essentiarum et diversarum realiter
¶ Decidendo dicitur ¶ Et quia ipse passiones ¶ declarat quoddam dubium quod est hec notio
est omnibus patenda quod in diffinitione accidentis concretis ponitur subiectum loco
generis ut dicitur simus est nasus curvus. In diffinitione vero accidentis
sumpti in abstracto subiectum ponitur loco differentie ut dicitur simitas est nasi curvitas
[illegible] dubitationem solvit dicit quod ita est ideo quod enim dicitur quod ipse passiones
causantur ex principiis subiecti ex quibus principiis simul diverse ideo si diffiniantur
accidentia in abstracto quod dicuntur in principio sed sunt ex [illegible] diffinitione per
loco differentie ponuntur principia subiecti a quibus diversa sunt debet quod ponendo subiectum
ponitur principium subiecti ideo in diffinitione accidentis in abstracto sumpti ponitur subiectum
loco differentie. Sed quando diffinitur accidens in concreto tunc subiectum ponitur in eius diffinitione
loco generis et simus ideo quod quando accidens in concreto dicitur quod componitur
ex accidente et subiecto quorum unum se habet [illegible] per se modum materie aliud vero
in accidentibus scilicet per modum forme ideo quod diffinitur differt per modum substantie
compositum consistit ex materia et forma et quod in illis sunt [illegible] a una
ideo in accidentibus dicitur accipi per genus illud quod se habet per modum materie et hoc
sed sunt [illegible] ¶ Addit autem quod simile est intelligendum si unum accidens est principium
alterius accidentis ut actio et passio et quantitas sunt principia relationis quod in diffinitione
unius accidentis debet poni reliquum quod est principium eius per genus in predicato sunt quod dicitur
secundum diffinitionem in abstracto vel in concreto et in quo differt per genus relationes
ad invicem scilicet in qualibet diffinitione id quod ponitur per se loco id est genus vel sic
quod sed genus id non quod addit scilicet sed [illegible] ideo est quod genus [illegible] se
quod in differentiis et declarans ¶ Dicens vero declarans et applicans et quia principia de
[illegible] per se posita et non ergo ideo id quod genus vel ponitur loco generis dispositionis
in primo loco et ideo si diffiniatur simus nasus debet poni in ipso loco differentie ut
simus est nasus curvus ¶ Si vero diffiniatur simitas nasus debet poni in ideo
loco differentie ut simitas est curvitas nasi ¶ Actionem et unam artem [illegible]
relationes fundantur super [illegible] quantitatem [illegible] prout ibi vel movens et
motum quod in actione et passione principium ut pater et filius quod in actione et passione
[illegible] et possibilibus ut domus et [illegible] aget sed movens [illegible]
ad motum in quam actuatur agit in ipsum domus ad finem in quam po-
ipsum [illegible] sed [illegible] ¶ Sed quia principia ¶ Removens quoddam du-
que [illegible] est quod de accidentibus simul [illegible] in [illegible] ad [illegible]
igitur quod diffinitionem accidentis ponitur debet poni id quod predicatur [illegible]
sed [illegible] et [illegible] dicitur [illegible] accidens [illegible] quod albedo [illegible]
[illegible] ¶ Istud dubium solvitur
[illegible] quando istud accidens [illegible] est [illegible] per propria accidentia

a quibus accidentia causantur non sunt nobis manifesta et ideo quia sunt duo accidentia ex
contrariis constituta scilicet congregativum et disgregativum dicuntur de eo color qui causatur ex
humiditate et privatione lucis ex qua dimisso spiritu color causatur. Secundum in prima lucis
privatione omnium colorum cognoscitur quae sunt quatuor elementa primitiva ex ambobus unde
quia elementa tamen sunt nobis ignota quando sunt divisa commixtione et proportione
elementorum et ideo etiam prima ignoramus dicta accidentia abstractis eorum accipimus
quos cognoscimus. ¶ Secundum in generali quod omnis color est mixta ex privatione
lucis in spiritu nato. ¶ Secundum eundem eandem expositionem est dividere attendendum
quod in quatuor elementis ignis appellatur lux spiritum appellatur aer et etiam
terminante vero omnia ista est terra vel igitur aliud est dicere quod color tamen ex privatione
lucis in spiritu nato nisi quod tamen ex commixtione quatuor elementorum
quae ex privatione lucis scilicet ignis in spiritu id est in aere et aqua nato scilicet per terram.
¶ Secundum ex hiis quae dicta sunt licet intelligere quod in non terre elementi per se ut in
aqua terre celesti potest esse in vitro color quod in quantum sunt qualitates
nisi ibi sint prime quae sunt calidum humidum frigidum et siccum quae sunt commixtio
et non in elemento aliquo quia in illo elemento invenitur quaelibet
vitri duo tamen quia ignis est calidus et siccus ¶ aer est calidus et humidus
aqua est frigida et humida ¶ terra vero humida frigida et sicca sed in corpore
celesti non qualitas in vitro. ¶ Secundum quod omnis color tamen ex privatione lucis
in spiritu nato tamen dimissi dimissione causatur quia ibi multum est de luce
et parum de spiritu nato tunc est color albus quando vero ibi parum est de luce
et parum de spiritu nato tunc est color niger quia sunt colores extremi ¶ Sed
vero medii sunt tunc causantur colores medii secundum diversam proportionem
lucis et spiritus nati quia quanto tamen colores magis appropinquant ad albedinem
quanto vero magis ad nigredinem tanto plus et minus est de luce et spiritu
nato. [Dicit ergo patet] ¶ Epilogat omnia quae dicta sunt in isto tractatu et dicit quod ex
hiis quae dicta sunt licet scire quid certum est in formis et accidentibus quae in formis simplicibus
in accidentibus vero [illegible] et quid in formis et compositis videmus quod [illegible]
et quantum in hiis omnibus in veritate in recte [illegible] quae sunt [illegible]
excepto solo primo principio quod est deus qui est infinite simplex quia
in ipso compositio in vero non potest cum non potest convenire genus vel speciei
[illegible] ut diffinitio propter sua simplicitatem quod sunt finis et [illegible]
Secundum in 3° non potest assignari quare deus diffiniri non potest patet quia
solius speciei est diffinitio ut dicit Boecius sed deo non potest attribui ratio speciei
quia non est in aliquo predicamento ut dicit Boecius ¶ Secundum quia omnis diffinitio constituitur
ex genere et differentia sed deus non habet genus et differentiam quod sunt in eo esset politum
dividit pertes ut dicit philosophus in 5° methaphysice sed deus simplex est in diffinitio est in primo
[illegible] et causa [illegible] consistentia [illegible] ... sicut ... secundum ... ¶ Dubitatur tamen
id quod dictum est supra quod diffinitio de accidentibus [illegible] supra dicit potest
in genere [illegible] quod [illegible] est [illegible] tunc visibile et sic iterum est
quod prima [illegible] cuius [illegible] ut de se patet ¶ Ideo est dicendum
quod prima accidentia communia [illegible] quod aqua sunt [illegible] quae sunt ipse et
per se patet ut visibile et aqua [illegible] distinctio et disunctio
ut in numero par vel impar ut nasus simus vel aquilinus aqua sunt dis
iunctione ut [illegible] visibilis ¶ Deinde loquitur de primis passionibus et accidentibus

Ex ista quare deus diffiniri non potest
¶ Dubitatur

accidens superius sine distinctione et dictum est quod non secundum unum [illegible] idem
secundum formam in parte quantitatis [illegible] ipsum accidens differentia in subiecto unum est [illegible]
in eius diffinitione ponitur subiectum ipsum in loco differentie [illegible] diffinitio [illegible]
secundum aptitudinem accidens [illegible] diffinitum in [illegible] non differentie
et quod si subiectum ponatur in diffinitione [illegible] in primo loco supponitur ut dicitur
[illegible] aptitudinaliter accidens [illegible] semper aptum illud
quod ponitur in primo loco supponitur [illegible] et [illegible] quod addit [illegible] et quod ponitur
[illegible] quia semper [illegible] genus quod [illegible] est in [illegible] tale quia semper
[illegible] in [illegible] quia [illegible] sed quod est [illegible] non potest [illegible] quod est
ipsum naturam accidentium quia [illegible] equalia et [illegible]
[illegible] in [illegible] quia [illegible] et [illegible] accidentis
[illegible] diffinitur in [illegible] ponitur [illegible] subiectum ipsum secundum genus
[illegible] ut dicitur [illegible] naturam accidentium in qua diffinitione
[illegible] genus [illegible] quod addit ipsum naturam accidentium
secundum [illegible] si autem loquamur de accidentibus [illegible] superius [illegible] diffinitione
[illegible] opinio [illegible] doctoris [illegible] est et [illegible] accidentis
intellectum ut [illegible] patet secundum diffinitionem et [illegible]
distinctione quia [illegible] ante aliquod et [illegible] quod non [illegible]
[illegible] quod non ad [illegible]
utrum accidens possit dici ens et videtur quod non quia ens [illegible] debet esse sed
accidens non debet esse secundum esse [illegible] Ad hoc dicendum quod accidens est per se
ens et tale et [illegible] est quia [illegible] dividitur [illegible]
dimissi [illegible] quia [illegible] et [illegible] dividunt [illegible] possunt dici quod hoc [illegible] et [illegible]
[illegible] secundum doctrinam philosophi [illegible] Ens per se et tale
secundum illud quod dividitur in substantiam et accidens et in [illegible] non potest dici quod
[illegible] ens per se et tale sed accidens est ens per se et tale [illegible] accidens sit
[illegible] dependenter [illegible] et non [illegible] esse et [illegible] [illegible]
quod [illegible] et non esse actualiter [illegible] secundum ipsum accidens
[illegible] potest esse [illegible] et [illegible] quam ad actuale [illegible]
[illegible] dicitur [illegible] quod ipsum accidens [illegible] esse [illegible] est [illegible]
in esse accidentis et si [illegible] et [illegible] accidens [illegible]
dicitur ens et non per se et [illegible] philosophus [illegible] dicebat quod accidens non
[illegible] ens sed entis Dubitatur utrum [illegible] accidens [illegible] et [illegible]
quod [illegible] ens per se et ens absolute [illegible] absolute secundum accidens [illegible]
et per se ens [illegible] per se [illegible] absolute videtur [illegible]
[illegible] est doctor [illegible] Dicitur dubitatur
secundum dictum quod accidens [illegible] non [illegible] absolute [illegible]
[illegible] quia [illegible] absolute [illegible] quod ens
[illegible] genus [illegible] et accidens [illegible] falsitatem [illegible]
[illegible] quod negatur ens esse genus [illegible]
[illegible] non potest [illegible] videtur [illegible] ex hoc quod non dicitur [illegible]
[illegible] non [illegible] et accidens [illegible] non dicitur [illegible] et [illegible]
[illegible] ex hoc quod [illegible] absolute accidens [illegible] non secundum dependentiam
[illegible] de absoluto et dependenti [illegible] potest dici [illegible]
[illegible] absolute Ad hoc [illegible]
[illegible] et accidens [illegible] genus [illegible]
ens dicitur [illegible] et [illegible] accidens [illegible] dicitur ens ens
[illegible] est dicendum quod [illegible] non accidens [illegible] ens ens

perfecte absolute sed pro eo quod entia participata esse sibi debitum
sive sit absolutum sive dependens licet ergo substantia differre videatur
ab accidente eo quod substantia dicit essentiam absolutam et simpliciter accidentia vero essentiam
dependentem dico etiam quod secundum rei veritatem loquendo nulla substantia habet esse simpliciter
et per se et non dependenter nisi sola prima substantia que est efficiens
et finalis omnium creaturarum et ista substantia est deus trinus et unus per quem omnia
ex quo omnia cui honor et gloria in secula seculorum Amen

P fr m de p

Explicit sententia brevis super summam Thome de esse et essentia
magistri Wilhelmi ordinis predicatorum scripta london [illegible]
In vigilia palmarum

V